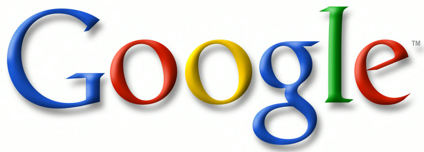

VERSLAGEN

OMTRENT

's RIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XXIII.

1900.

'S GRAVENHAGE.
1901.

VERSLAGEN

OMTRENT

's RIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XXIII.

1900.

'S GRAVENHAGE.
1901.

INHOUD.

Bladz.

Het Rijksarchief te 's-Gravenhage.

A. Archiefwezen.

Ik heb de eer Uwe Excellentie verslag te doen van mijne werkzaamheden en van den toestand van het Rijksarchief gedurende het verloopen jaar.

Op 16 October werd in de jaarlijksche bijeenkomst met de archivarissen in de provinciën de door Uwe Excellentie gedane vraag besproken: „welke regelen zijn te stellen voor de veilige materieele bewaring van oude charters, van liassen, van zegels?"

Omtrent de charters was men algemeen van oordeel dat het in beginsel moet vaststaan, dat charters, welke nog op de oude wijze opgevouwen of opgerold waren, in dien toestand moesten verblijven en, zoo zij in lateren tijd waren uitgespreid en vlak gemaakt, zoo mogelijk, in den oorspronkelijken toestand teruggebracht moesten worden. Het was raadzaam ieder charter afzonderlijk in een papieren zakje te plaatsen en eenige weinige van die zakjes in een kartonnen doos bijeen te voegen.

Herstellingen van de beschadigde gedeelten der charters waren het best met behulp van Japansch papier aan te brengen.

Zegels, die van de charters waren los geraakt, moesten volgens het gevoelen der meerderheid bij die charters worden bewaard, terwijl de minderheid van meening was dat zij in de algemeene zegelcollectie met een certificaat der herkomst opgenomen moesten worden. Men was het eens, dat zegels van onbekende herkomst in laden gerangschikt moesten worden, zoodat men daaruit een afzonderlijke collectie zou kunnen vormen.

De liassen meende men in twee hoofdsoorten te moeten onderscheiden: 1°. die van brieven of acten, 2°. die van bijlagen tot de rekeningen. De vraag, of het liaskoord verwijderd zou kunnen worden, werd meer algemeen toestemmend beantwoord ten opzichte van liassen van de eerstbedoelde dan van die laatstbedoelde soort.

Omtrent mijne inspectiën van archieven in de provinciën diende ik bij Uwe Excellentie een rapport in.

Van zijne werkzaamheden, in het vorige jaar in de West-Indische koloniën in het belang van de daar aanwezige archieven, verricht, stelde de heer Telting een rapport op, waarvan aan den Minister van Koloniën en aan Uwe Excellentie elk een exemplaar werd toegezonden. Van wege het Departement van Koloniën werden vervolgens van genoemd rapport copiën gezonden aan de Gouverneurs van Suriname en Curaçao.

Hoewel Mr. Telting bij zijn vertrek uit eerstgenoemde kolonie verschillende maatregelen had aangegeven, welker toepassing hij bij den bestaanden toestand voor het behoud der archieven wenschelijk achtte, meende hij, wegens het brandgevaar, waaraan de stukken aldaar voortdurend blootstaan, zijn taak niet als geëindigd te mogen beschouwen, wanneer hij niet aan den Gouverneur voorstellen in overweging had gegeven omtrent het oprichten van een brandvrij archiefgebouw, waarin al de koloniale archieven, die thans te Paramaribo hier en daar verspreid zijn, zouden kunnen worden opgenomen. De plannen daarvoor werden met groote welwillendheid door den heer Rijksbouwmeester H. Peters verstrekt. De uitvoering dezer plannen moest echter, hoewel de groote wenschelijkheid daarvan door den Gouverneur ten volle werd beaamd, wegens de ongunstige financieele omstandigheden, waarin de kolonie thans nog verkeerde, voorloopig worden uitgesteld.

In 1898 wendde zich tot mij Dr. J. Ph. Vogel, onlangs gepromoveerd aan de Amsterdamsche Universiteit, met het verzoek te willen bevorderen, dat hem van Staatswege een onderzoek werd opgedragen naar de overblijfselen van de archieven der factorijen van de Oost-Indische Compagnie in het tegenwoordige Britsch-Indië. Ik vond tot het inwilligen van dit verzoek geen termen. Sedert heeft zich echter Dr. Vogel in het belang zijner studie van de Oud-Indische letterkunde naar Britsch-Indië begeven en bood welwillend aan, voor zoover tijd en gelegenheid toelieten, omtrent de archieven der factorijen zulke berichten in te winnen als voor het Rijksarchief wetenswaardig konden zijn. Ik nam dit aanbod aan en in het verloopen jaar heb ik het genoegen gehad Dr. Vogel te ontvangen en door hem mijne meening, dat gezegde overblijfselen meerendeels van te weinig belang en, voorzoover wel van belang, voldoende verzorgd en toegankelijk gemaakt zijn, bevestigd te zien. Verreweg de belangrijkste overblijfselen zijn die op Ceilon. Hier is thans een ambtenaar van Oud-Hollandsche afkomst, de heer R. G. Anthonisz, met de ordening der oude archieven belast, welke arbeid naar de berichten van Dr. Vogel en anderen geregeld voortgang heeft.

Het archief thoe Schwarzenberg aan het Rijk in bruikleen

gegeven, werd in het begin des jaars naar het Rijksarchiefgebouw te Leeuwarden overgebracht. Een gedeelte van den uitvoerigen inventaris, dat men eerst verloren waande, werd in den loop van het jaar bij een lid der familie te Darmstadt teruggevonden en aan den Archivaris in Friesland overgemaakt.

Nadat Uwe Excellentie bepaald had, dat zekere stukken betreffende het waterschap Oud Bonder Nieuwland in Oostfriesland in het Rijksarchief gedeponeerd zouden worden, als bestemd voor een eventueele ruiling van archieven met Duitschland, werden die bescheiden mij door den Archivaris in Drenthe toegezonden. Toen mij bij de inzage bleek, dat zich onder de officieele documenten ook stukken van particulieren aard bevonden, zond ik ze met goedvinden van Uwe Excellentie naar den Archivaris in de provincie Groningen, opdat deze ze zou sorteeren, waartoe hij, als bekend met den localen toestand, het best in staat was. Dit laatste heeft er toe geleid, dat Uwe Excellentie later heeft goedgevonden, dat de gansche collectie in het Groningsche archiefdepot, in plaats van in het Rijksarchief, voorloopig bewaard zou worden.

Zooals reeds in het vorige jaarverslag is medegedeeld, waren de papieren nagelaten door den heer predikant W. van Beuningen naar het Rijksarchief tot nader onderzoek opgezonden, waarvan het gevolg was geweest, dat de daaronder aanwezige oude documenten in het Rijksarchief en het Geldersche archief opgenomen waren geworden. Het grootste gedeelte der collectie bestond echter uit zijne briefwisseling, zijne aanteekeningen en door hem vervaardigde copiën van stukken aangaande de geestelijke goederen en vicariën. Daaromtrent nam Uwe Excellentie de beschikking dat zij in het Rijksarchief gedeponeerd zouden blijven tot dat zij aan de later op te richten centrale vicariekamer zouden kunnen worden overgegeven. In verband hiermede werden die stukken door den heer Berends geordend en beschreven.

Door Uwe Excellentie werd ik ook in dit jaar gehoord over het vernietigen van ter provinciale griffie alhier waardeloos bevonden stukken.

Gedurende het geheele jaar had ik mij met oude rechterlijke archieven in de provincie Zuidholland te bemoeien.

Nadat daarover langdurige onderhandelingen waren gevoerd werd door Uwe Excellentie in den aanvang des jaars een besluit genomen, waarbij het rechterlijk archief van Dordrecht aan die gemeente in bruikleen werd afgestaan. Over het daarna ingediende plan van inventaris werd door mij gunstig geadviseerd. Later nog moest ik met Uwe Excellentie in overleg treden over een register, dat zoowel op het gemeente archief als op

het rechterlijk archief betrekking had, daar het den korten inhoud van resolutiën van den Oud Raad en van het Gerecht vermeldde.

In het plan van inventaris van het rechterlijk archief van Gouda werd eene wijziging voorgesteld, waarmede ik mij kon vereenigen.

Van de in 1895 door toedoen van wijlen den heer Hingman overgebrachte rechterlijke archieven was nog dat van Noordwijk in bewerking. De regeling daarvan werd door den heer van Oijen ten einde gebracht, zoodat de inventaris daarvan in onze aanwinstenlijst kon worden opgenomen.

De heer Beth ging voort met de rechterlijke archieven, vroeger van de arrondissements-rechtbanken overgenomen, met de daarvan bestaande lijsten te vergelijken. De losse stukken werden hierbij gesorteerd en in omslagen en portefeuilles geplaatst en de boekdeelen en omslagen naar die lijsten genommerd. Na dien arbeid voor de archieven, afkomstig van de rechtbank te Dordrecht, verricht te hebben, nam hij die onder handen, welke vroeger onder de rechtbank te Leiden hebben berust.

In het vorige jaarverslag is medegedeeld, dat er een begin gemaakt was met een nader onderzoek naar rechterlijke archieven in de archieven van die gemeenten, waarin vroeger de heer Hingman was werkzaam geweest. Het eerst waren hiervoor de gemeenten Waddinxveen, Oudewater, Wassenaar en Goedereede in aanmerking gekomen.

Te Waddinxveen ontbraken aan het geinventariseerde gedeelte van het gemeente-archief 85 nommers, uit stukken zoowel van administratieven als van rechterlijken aard bestaande, terwijl er onder de niet-geinventariseerde bescheiden ook rechterlijke stukken te vinden waren. De aanwezige rechterlijke stukken waren tot onderzoek naar het Rijksarchief opgezonden door het gemeentebestuur, dat zich bereid verklaard had naar de ontbrekende nommers onderzoek te doen. In dien toestand bevond zich de zaak aan het einde van het vorige jaar.

Op 4 April berichtten Burgemeester en Wethouders, dat het bestuur van de polders Achterof en de Putte genegen was om een onderzoek naar de ontbrekende stukken in het archief van die polders toe te laten. De heer van Meurs begaf zich daarop naar dat archief en vond daarin de ontbrekende nommers benevens eene verzameling ongeordende stukken. Dit gaf mij aanleiding om op 1 Mei aan het gemeentebestuur te verzoeken zekere nommers, welke stukken van rechterlijken aard zouden kunnen bevatten, en eenige van de ongeordende stukken van vermoedelijk denzelfden aard tot onderzoek naar het Rijksarchief te willen opzenden. Later, op 13 September, meende ik Bur-

gemeester en Wethouders te moeten herinneren, dat ik op dit verzoek geen antwoord had ontvangen, waarop ik van hen de toezegging bekwam, dat zij mij de stukken zouden zenden, zoodra zij ze van het bestuur van de polders zouden hebben ontvangen, hetgeen nog niet het geval was geweest.

Gelijk in het vorige jaarverslag is medegedeeld, had Mr. van Meurs het gemeente-archief van Oudewater onderzocht en was het bestuur van die gemeente vervolgens opnieuw met Uwe Excellentie in overleg getreden om het rechterlijk archief in bruikleen te mogen behouden.

Eerst in Mei 1900 werd ik door Uwe Excellentie in kennis gesteld van hare beschikking van 21 September 1899, waarbij dit aanzoek werd afgewezen. Ik bekwam toen tevens de opdracht om voor de overneming het noodige te doen. Bij die gelegenheid en op een later tijdstip werd ik aangeschreven om aan Uwe Excellentie opgave te doen van zekere stukken, welke door Mr. van Meurs ten vorigen jare in het gemeente-archief waren aangetroffen, zoowel van die, welke door den heer Hingman, ten gevolge van eene misvatting, aan Woerden waren toegeschreven, als van die, welke op Hekendorp en nabijgelegen plaatsen betrekking hebben. Het Gemeentebestuur stelde mij wel in staat om Uwe Excellentie beide opgaven te verstrekken, maar zond mij het rechterlijk archief niet toe, daar het hierover opnieuw met Uwe Excellentie in onderhandeling was getreden. Van den uitslag dier bemoeiingen bekwam ik geen bericht.

Reeds ten vorigen jare waren de in de gemeente-archieven van Wassenaar en Goedereede door Mr. van Meurs aangewezen stukken naar het Rijksarchief opgezonden, opdat zou worden onderzocht, of zij als rechterlijk overgenomen moesten worden. De stukken, welke in die termen vallen, zijn nu geinventariseerd en onder onze aanwinsten opgenomen.

B. Rijksarchief.

I. *Personeel.*

Op 6 Juni werd de heer F. Caland als adjunct-commies eervol ontslagen, toen hij dit wegens zijn vergevorderden leeftijd had aangevraagd. Door zijne historische kennis en eene werkzaamheid van vijftien jaren was hij met het archief zoo goed vertrouwd geraakt, dat hij daarin van veel nut is geweest. Niet het minst hebben de talrijke bezoekers dit ondervonden, die hij met zijne bekende hulpvaardigheid heeft voorgelicht. Dat zijne verdiensten ook door Uwe Excellentie op prijs werden gesteld,

bleek, toen hem bij zijn eervol ontslag de persoonlijke titel van Commies werd toegekend. De ambtenaren zagen hem met leedwezen vertrekken. Toen hij op 30 Juni van het archief afscheid nam, werd hem uit aller naam door mij een herinneringsgeschenk aangeboden.

De ontstane vacature gaf aanleiding tot de benoeming op 25 September van den heer J. Bruggeman tot adjunct-commies en van den heer J. K. Bondam tot klerk.

II. *Ordening der archiefverzamelingen.*

De beschrijving der gezantschapsverbalen en legatie-archieven eh het onderzoek naar de herkomst der daaronder voorkomende stukken werd door den heer Telting voortgezet. Deze arbeid werd voor de afdeelingen Frankrijk en Engeland, waarmede reeds in het vorige jaar een aanvang was gemaakt, voltooid. Daarna werden de verbalen met bijlagen enz. bewerkt van de legaties in Pruissen (gedeeltelijk reeds vroeger door den heer Hingman behandeld), de Hanzesteden, Hessen—Kassel, Wurtemberg, Denemarken, Zweden, Polen, Spanje, Zuidelijke Nederlanden, Portugal, Venetië, Savoye (later Sardinië), de Beide Siciliën en Zwitserland.

Van de meeste stukken kon worden nagegaan tot welke verzameling zij vroeger hadden behoord en op welke wijze zij in het Rijksarchief waren gekomen.

Op blz. 7 van het vorige jaarverslag werd medegedeeld, dat de heer van Meurs de regeling van het archief van het Hof van Holland had ondernomen en met de registers, op de civiele zaken betrekking hebbende, was gereed gekomen. Voor zoover zijne andere werkzaamheden hem dit toelieten, werd die arbeid voortgezet.

In het vorige jaarverslag is van de werkzaamheden van Dr. Colenbrander tot de ordening van de archieven der Oost-Indische Compagnie een uitvoerig overzicht gegeven. Op bl. 19 van dat verslag is medegedeeld, dat hij zes sedert 1856 willekeurig gevormde „collectiën", waarin stukken waren opgenomen, die weder in verband behoorden te worden gebracht met een der vroegere koloniale administratiën, waarvan de archieven met het Rijksarchief vereenigd zijn, had uit elkander genomen en de stukken uitgezocht, welke aan elke administratie afzonderlijk moesten worden toegewezen. Nu moest hierop volgen de beschrijving der dus met de verschillende oud-koloniale archieven te hereenigen stukken. Deze beschrijving is thans gereed gekomen voor de stukken, te hereenigen met de archieven

der kamers Amsterdam en Zeeland van de O. I. Compagnie, met de archieven van het Committé tot den Oost-Indischen handel en bezittingen en met die van den Raad der Aziatische bezittingen en etablissementen. Dr. Colenbrander houdt zich thans bezig met de beschrijving der stukken, te hereenigen met de archieven der ministeriën onder koning Lodewijk en met de beschrijving der door hem herstelde verzameling-Temminck, waarvan sprake is op bl. 16 en 21 van het vorig jaarverslag.

Bij de stukken, te hereenigen met de archieven der kamers Amsterdam en Zeeland van de O. I. Compagnie, is scheiding gemaakt tusschen de stukken, te hereenigen met het algemeen archief dezer kamers, en die, welke met de departementsarchieven vereenigd behooren te worden. Evenzoo zijn bij Committé en Raad het algemeen archief en die der departementen en zelfstandige commissiën onderscheiden.

De ordening van de archieven van de kust van Guinea, waarmede de heer Ross zich bezig houdt, voor zoover zijne andere werkzaamheden hem dit toelaten, werd voortgezet.

De heer Morren nam de ordening en beschrijving der aanwinsten ook in dit jaar weder voor zijne rekening, met uitzondering van de rechterlijke archieven en de collecties van Maanen en van Alphen.

In het vorige jaar waren bij de slooping van het achtergedeelte van het gebouw aan het Bleyenburg de daarin aanwezige archieven naar het voorgedeelte van dat gebouw overgebracht geworden. Daar voorzien werd, dat ook dit laatste spoedig onder den moker zou moeten bezwijken, werden de bescheiden naar het nieuwe depotgebouw verplaatst, hetgeen in de maand November geschiedde door eenige manschappen van het regiment grenadiers en jagers. Onder de leiding van den heer Ross hield de heer Beth toezicht op de verplaatsing van de rechterlijke en de heer Jansen op die van de andere archieven.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De in den loop van het jaar ingekomen boekwerken werden ingebonden. De uitwendige toestand der koloniale archieven werd belangrijk verbeterd. Van de Oost-Indische archieven werden 32 en van de West-Indische archieven 103 registers herbonden. De copiën van Indische testamenten, tot nu toe in pakken bewaard, werden in 28 boekdeelen ingebonden. Bovendien werden er 11 registers van de Staten-Generaal en 4 boekdeelen tot andere archieven behoorende, hersteld. Van de collectie Dumont-Pigalle werden 26 en van de collectie van Maanen 25 bundels ingebonden.

De concierge-boekbinder herstelde 6 registers, 37 kaarten, 13 h.s.s. en 5 zegels en vervaardigde 520 ruggen voor portefeuilles en 336 charterzakjes.

Buitendien werden er aangemaakt 1356 portefeuilles en 400 folio borden.

IV. *Aanwinsten en verliezen.*

Naar aanleiding eener opmerking op bl. 9 van mijn jaarverslag over 1899 stelde Uwe Excellentie mij bij missive van 16 Mei de vraag, wat ik ten aanzien van de archieven der buitenkantoren van het Committé tot den Oost-Indischen handel en bezittingen meende te doen. Ik heb deze aangelegenheid, alsmede die van de mogelijke overblijfselen van de archieven der kleinere kamers van de Oost- en West-Indische Compagniën en van de Admiraliteitscolleges, welke nog niet met het Rijksarchief vereenigd zouden zijn, door Dr. Colenbrander doen onderzoeken en Uwe Excellentie bij missive van 24 October uitvoerig rapport gedaan.

Onder de aanwinsten van dit jaar verdient in de eerste plaats eene verzameling genoemd te worden, die zoowel om haren inhoud als om hare volledigheid hoogst belangrijk is. In de maand Maart kondigde de boekhandelaar van Stockum den publieken verkoop aan van de schriftelijke nalatenschap van Mr. Cornelis Felix van Maanen en van eenige andere daarbij behoorende papieren. Ik mocht van Uwe Excellentie de toezegging van een aanzienlijk buitengewoon crediet verwerven, ten einde het eerste gedeelte van den gedrukten catalogus der veiling, de staatkundige papieren van van Maanen inhoudende, in zijn geheel aan te koopen, hetgeen mij gelukte. Van het tweede gedeelte werden toen op de gewone veiling slechts die nommers aangekocht, welke van belang schenen. Van het geheel heeft Dr. Colenbrander eene uitvoerige beschrijving gemaakt, welke hierachter is opgenomen. Voor de geschiedenis onzer inlijving bij Frankrijk en onzer vereeniging met en afscheiding van België is de collectie van het grootste gewicht. Een klein gedeelte der nalatenschap van Maanen was reeds verkregen in 1895 en is beschreven onder de aanwinsten van dat jaar LXI, nr. 1—30.

Mevrouw de Douairière Jhr. F. E. M. van Alphen, geb. Hovy te Brummen bood mij, door tusschenkomst van Jhr. J. D. Six alhier, eene uitgebreide verzameling papieren aan, door wijlen haren echtgenoot, laatstelijk lid van den Raad van State, nagelaten. Deze collectie is bijeengebracht door verschillende leden van het geslacht van Alphen, te beginnen met den thésaurier-

generaal der Unie, Mr. Hieronymus van Alphen. Van het meeste belang zijn de stukken, aan diens zoon Jhr. Daniel François van Alphen nagelaten door den Oost-Indischen ambtenaar Nicolaus Engelhard. Zij zijn van gewicht, met name voor de geschiedenis van het Gouvernement van Java's Noord-Oostkust in den aanvang der XIXe eeuw. Ook bezat Engelhard een gedeelte der nagelaten papieren van den gouverneur-generaal Willem Arnold Alting. Zij zijn eveneens in het bezit van Jhr. Daniel François overgegaan en bevinden zich almede in de thans verkregen verzameling, waarvan de beschrijving, vervaardigd door Dr. Colenbrander, hierachter is opgenomen. Andere stukken, van Hieronymus en van Daniel François van Alphen afkomstig, werden reeds in 1896 verkregen en zijn beschreven onder de aanwinsten van dat jaar, XCIX, nr. 1—63.

De stukken, die het Rijksarchief buiten de twee hier genoemde verzamelingen verkreeg, hebben hoofdzakelijk alleen hierdoor waarde, dat zich daaronder meerdere bevinden, waardoor onze archieven met het daaraan ontbrekende worden aangevuld.

De Marine-archieven werden aldus verrijkt met eenige stukken, die, blijkens de sporen van den brand, van die verzamelingen vroeger deel hadden uitgemaakt of die naar hun aard daarin te huis behooren. Dit geldt vooral van de ter auctie Nijhoff in de maand October aangekochte nommers 4, 7 en 12 en van de van den heer Vorsterman van Oyen overgenomen nommers 21 en 30—35.

Van laatstgenoemde kocht ik eveneens eenige stukken, afkomstig uit het archief der O.-I. Compagnie.

Door aankoop ter auctie Nijhoff verkreeg het archief eene missive van den Raadpensionaris Johann de Witt aan Mr. Diederick Hoeufft, van 1658 waarvan de minuut niet onder de nagelaten papieren van eerstgemelden staatsman te vinden was, terwijl de erfgenamen van Mr. J. A. Grothe te Utrecht afstand deden van twee origineele verbalen van den brigadier en directeur der fortificatien de Roy betreffende eene inspectie van gronden omtrent de Grebbelinie van 1741 en 1742, welke stukken in het archief van den Raad van State te huis behooren.

Door den heer G. A. Baron Tindal te Amsterdam werden een aantal militaire bescheiden, afkomstig van den luitenant-generaal R. D. Baron Tindal aangeboden, waarvan de oudere in het Rijksarchief en de latere in het archief van het Departement van Oorlog werden opgenomen. Eene zich hierbij bevindende lederen dienst-portefeuille, in het rijtuig van keizer Napoleon tijdens den slag van Waterloo gevonden, werd in het Nederlandsch museum voor geschiedenis en kunst geplaatst.

De van de firma Nijhoff aangekochte stukken, afkomstig van

den Remonstrantschen predikant Gerard Brandt zijn merkwaardig omdat zich daaronder zijne aanteekeningen bevinden uit de notulen door Nicolaas Vivien, pensionaris van Dordrecht, gehouden van het verhandelde in de vergaderingen der Staten van Holland gedurende het belangrijke tijdvak van 1672—1674. Daar de officieele notulen slechts de besluiten en niet de handelingen vermelden, verspreiden zulke door een afgevaardigde gehouden aanteekeningen dikwijls een verrassend licht over personen en zaken.

De notulen uit denzelfden tijd van den Amsterdamschen pensionaris Mr. Cornelis Hop, waaruit Brand eveneens aanteekeningen heeft gemaakt, die zich ook onder zijne papieren bevinden, werden in het vorige jaar voor het Rijksarchief aangekocht.

Ten slotte meen ik nog op een tweetal belangrijke aanwinsten de aandacht te moeten vestigen.

Van den boekhandelaar R. W. P. de Vries te Amsterdam werd aangekocht eene m.s. beschrijving van de hand van Cornelis van Alkemade van de abdij van Leeuwenhorst, met copien van charters, deze abdij betreffende, over 1260—1617. Daar in dit hs. ± 60 afschriften van oorkonden gevonden worden, die in originali in het archief dier abdij ontbreken, is deze beschrijving voor het Rijksarchief van belang.

Door Jhr. Dr. J. Six en Jhr. W. Six te Amsterdam werd aangeboden eene ingebonden collectie van allerlei stukken, welke bij onderzoek bleken grootendeels te bestaan uit gelijktijdige copiën van documenten betreffende het algemeene landsbestuur van 1584 tot 1588 en uit origineele brieven aan de regeering van Gouda en haren pensionaris François Francken. Daar deze de verzameling gevormd moet hebben, was er eenige reden om haar voor het gemeente archief van Gouda te bestemmen. Hiertegenover stond dat de stukken van grooter belang zijn voor de algemeene landshistorie dan voor de geschiedenis der stad Gouda, terwijl Francken een persoon was welke in dien tijd een gewichtige politieke rol heeft gespeeld. Na met de schenkers in overleg te zijn getreden, heb ik het aangebodene met erkentelijkheid aanvaard en tevens van hen de vergunning bekomen, nadat de stukken zullen zijn bewerkt of uitgegeven, ze in het archief te mogen doen opnemen, waarin ze dan het best op hunne plaats zouden blijken te zijn.

Onze kaartenverzameling werd met 3 kaarten vermeerderd.

Behalve de gewone vervolgen verkreeg de bibliotheek 5 op onderwerpen van algemeenen aard, 72 op Nederland, 16 op het buitenland en 14 op Oost- en West-Indië betrekking hebbende boekwerken.

Van de vroeger aan het archief in de provincie Utrecht overgedra-

gen en in het jaarverslag van 1899 omschreven bisschoppelijke charters bekwam het Rijksarchief krachtens machtiging van Uwe Excellentie bij proces-verbaal van 30 Maart de navolgende terug:

Nedersticht	circa 1233	jaarverslag	1899	n°.	11.
„	1296? tot 1300	„	„	„	14.
„	12 Juli 1323 (1)	„	„	„	22.
„	22 Aug. 1333	„	„	„	27.
„	14 Oct. 1403	„	„	„	123.
„	11 Mei 1419	„	„	„	138.
„	26 Oct. 1424 (1524)	„	„	„	146.
„	12 April 1446.	„	„	„	186.
„	4 Aug. 1454	„	„	„	201.
„	8 Aug. 1456	„	„	„	202.
„	16 Mei. 1467	„	„	„	235.
„	8 Febr. 1481	„	„	„	263.
„	27 Juli 1487	„	„	„	278.
„	1489, 1522, 1496	„	„	„	284.
„	23 April 1495	„	„	„	292.
„	5 Dec. 1495	„	„	„	294.

Ingevolge machtiging van Uwe Excellentie werden bij proces-verbaal van 15 Januari aan het archief in Zeeland de navolgende charters afgegeven, aldus vermeld onder de afdeeling Zeeland van den charter-inventaris van het Rijksarchief:

11 Januari 1324 (1323 Woensdag na Dertiendag).

Willem van Henegouwen vergunt den abt van Middelburg te koopen 30 gemeten ambachts bij 's Abbeshof, om die van hem te houden.

Orig. op perkament. Zegel geschonden.

---

(1) Doch zonder de copie.

28 Augustus 1337. (Donderdag na St. Bartholomeus).

Graaf Willem IV neemt den abt en het convent van Middelburg in zijne bescherming.

Orig. op perkament met zegel.

21 December 1440 (lees: 1340).

Graaf Willem IV bewijst den Abt van Middelburg 556 ff. tourn. op de jaarbede van Zeeland voor de betaling, door hem gedaan van 's Graven achterstallen aan den rentmeester van Bewesterschelde.

Orig. op perkament. Zegel verloren.

23 Aug. 1437.

Hertog Philips van Bourgondië geeft een handvest aan die van Reimerswaal.

Orig. op perkament met zegel.

De drie eerstgemelde charters werden voor het Rijksarchief aangekocht ter auctie Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage in November 1864 onder no. 7, 11 en 38 (collectie Meijlink) en de laatstgenoemde oorkonde ter auctie de Bruijn te Utrecht in Mei 1864 onder no. 36 van den catalogus.

Daar van de gedrukte resolutiën der Staten van Zeeland van 1675 twee exemplaren aanwezig waren, is een daarvan tot aanvulling van de daar aanwezige reeks aan de Koninklijke Bibliotheek afgegeven.

Een houten kist met leder overtrokken, antiek ijzeren beslag en voorzien van ijzeren wielen, werd naar het Nederlandsch Museum voor geschiedenis en kunst overgebracht.

V. *Afschriften voor het Rijksarchief gemaakt.*

Als naar gewoonte werden er eenige oude inventarissen van gemeente-archieven in Zuidholland gecopieerd.

VI. *Gebruik van het archief gemaakt en daaruit verstrekte inlichtingen.*

Vroegere onderzoekingen werden voortgezet voor of door:

de centrale commissie voor de Statistiek, over het rapport van den Intendant de l'Intérieur Baron d'Alphonse van 1813;

den heer C. de Waard te Middelburg, over de Nederlandsche vlag

den Burgemeester van Medemblik, over de tienden van Medemblik;

mr. H. P. Kraakman te Alkmaar, over tienden in den Hugowaard;

den heer van Luik te Schiedam, over den Oostmolen te Schiedam;

dr. L. Wagenaar te Middelburg, over den Frieschen Stadhouder Willem Lodewijk van Nassau;

mr. J. C. Overvoorde te Dordrecht, over de voormalige Hollandsche posterijen;

den heer N. Mac Leod te Rijswijk, over koloniaal-maritieme aangelegenheden;

dr. F. de Haan te Soekaboemi, over de geschiedenis der Preanger-regentschappen tijdens de Compagnie;

Jhr. L. C. van Panhuijs te 's-Gravenhage, over de uitgifte van domeingrond in Suriname vóór 1814.

De krijgsgeschiedkundige nasporingen werden thans voortgezet door de luitenants Wagner en Doorman. Er werden copiën vervaardigd van kaarten voor den Gouverneur van Ceilon. Aan de Kaapsche Regeering werden weder copiën van monsterrollen toegezonden.

Op verzoek werden er nasporingen gedaan voor:

den Archivaris van Rotterdam, over oorkonden, te vermelden in de regesten van Rotterdam en Schieland;

dr. Th. Westrin te Stockholm, over oorkonden aangaande de betrekkingen van Holland en Zeeland met de Hanzesteden (1441);

das Grossherzoglich Badisches general Landes-Archiv te Karlsruhe, over datums van geboorte en overlijden van leden van het Huis Oranje-Nassau;

dr. H. C. Rogge te Amsterdam, over politieke en andere personen, vermeld in de briefwisseling tusschen Nicolaas van Reigersberch en Hugo de Groot;

den heer P. L. de Kermaingant te Parijs, over de instructiën door de Staten-Generaal aan Willem van Lier, heer van Oosterwijck, gezant te Parijs 1638—1640 gegeven;

den Archivaris van Oostfriesland te Aurich, over de familie van Enno Ferentz;

dr. J. Bosscha te Haarlem, over Simon de Petkum, president, raad- en rekenmeester van de domeinen (1689);

dr. F. J. L. Krämer te Utrecht, over politieke en andere personen genoemd in een hs. van een lid der familie van Hardenbroek, uit het midden der XVIIIe eeuw;

den heer H. Schuttink te 's-Gravenhage, over den hoogleeraar Brugmans, inspecteur-generaal van den geneeskundigen dienst;

den Archivaris van Oostfriesland te Aurich over het rapport van Appelius aangaande Oostfriesland in 1809;

dr. Paul Fredericq te Gent, over aflaten tusschen 1300 en 1600;

den Minister van Buitenlandsche Zaken, over het Nederlandsche consulaatgebouw in Marocco;

den heer van der Meer van Kuffeler te Nijmegen, over de heerlijkheid Wulven;

den heer A. A. Vorsterman van Oyen te Rijswijk, over de heerlijkheid de Breul;

den heer G. J. Honig te Zaandijk, over het huis te Zanen bij Schoten;

dr. J. Bosscha te Haarlem, over het landgoed Cromvliet;

den heer J. E. Elias te Amsterdam, over het huis Rodenburg bij Leiden;

mr. D. L. F. Blussé te 's-Gravenhage, over de bedijking van den Oud-Beijerlandschen polder;

den Burgemeester van Middelharnis, over de bedijking van de Oost- en Westplaat van Flakkee;

het Bestuur van den Nieuwe Zwaluwe Polder te Hooge Zwaluwe, over de bedijking van den Nieuwe Zwaluwe Polder;

den heer A. H. J. Smit te 's-Gravenhage, over den verkoop van een plaat genaamd „De verloren Hoek" onder Spijkenisse;

mr. A. H. J. van der Biesen te Amsterdam, over de tienden van Medemblik en Hauwaert;

het Bestuur van den polder Nieuw-Beijerland te Oud-Beijerland, over het veer over het Spui bij Nieuw-Beijerland;

mr. J. M. Rens te Dordrecht, over een door de stichting van Everard van de Poll in erfpacht uitgegeven grondstuk onder Groot-Ammers;

het Geschied-, Taal-, Land- en Volkenkundig Genootschap te Willemstad op Curaçao, over de aanwezige archivalia betreffende de eilanden St Eustatius, St. Martin en Saba.

Er werden onderzoekingen gedaan door:

dr. Walter Stein te Giessen, over bijzonderheden aangaande de Hanse in de rekeningen van den rentmeester-generaal van Holland;

dr. H. C. Rogge te Amsterdam, omtrent de briefwisseling van den heer Langerack, gezant te Parijs, 1625—1627;

dr. M. Ritter te Bonn, over de berichten van Foppius van Aitzema, 1625—1632 en onze betrekkingen tot de Hanse en den Keizer;

den heer J. de Pange te Parijs, over de zending van de Charnacé naar Nederland, 1631—1633;

dr. H. C. Rogge te Amsterdam, omtrent de briefwisseling van Adriaan Pauw in 1635 en 1636;

den heer E. C. Molsbergen te Leiden, over de verhouding tusschen Nederland en Frankrijk, 1648—1652;

dr. N. Japikse te Rotterdam, omtrent de Staten-notulen van Hop en Vivien, 1672—1674;

dr. H. C. Rogge te Amsterdam, over de brieven van Petrus Valckenier 1680 uit Frankfort en 1687—1690 uit Regensburg;

den heer G. L. Grove te Kopenhagen, over betrekkingen tusschen Deensche en Nederlandsche zee-officieren;

den heer M. Sautai te Rijssel, over de brieven van Sicco van Goslinga aan den Raadpensionaris Heinsius;

den heer M. Poliewktow te Berlijn, over de diplomatieke betrekkingen van Rusland tusschen 1721 en 1740;

den heer J. Laenen te Parijs, over de briefwisseling der Nederlandsche gezanten te Brussel, 1749—1753;

dr. Th. Bussemaker te Gröningen, over de onderschepte brieven van den Franschen gezant d'Affry, 1755—1762;

dr. Eugêne Hubert te Luik, over de protestanten in de Oostenrijksche Nederlanden gedurende de XVIIIe eeuw;

den heer A. J. van der Meulen te Sneek, over de hervormingsplannen van den raadpensionaris van de Spiegel;

den heer J. C. Gijsberti Hodenpijl te 's-Gravenhage, over het garnizoen te 's-Gravenhage in het begin der XIXe eeuw;

de heeren mr. W. J. van Welderen Baron Rengers te Leeuwarden, E. Lameere te Brussel en dr. A. Stern te Zurich, over de politieke werkzaamheid van den minister van Maanen;

den heer P. H. Albers S. J. te Maastricht, over de voorgeschiedenis van het Concordaat van 1827;

mr. L. M. Rollin Couquerque te 's-Gravenhage, over de geschiedenis van Gouda;

den heer J. H. Jacobs te 's-Gravenhage, over de oudste geschiedenis van den Haag;

mr. J. B. J. N. Ridder de van der Schueren te 's-Gravenhage, over de jurisdictie-geschillen tusschen het Hof en de Magistraat van den Haag;

mr. S. Muller Hz. te Rotterdam, over de graaflijke leenen in Holland;

mr. A. S. de Blecourt te Rotterdam, over de privilegiën van Zierikzee;

mr. S. J. Fockema Andreae te Leiden, over de handvesten van Woudrichem en het land van Altena;

den heer J. C. Ramaer te Rotterdam, over de rekeningen van de landen van Voorne, Putten en Strijen;

den heer H. J. Heshuijsen te Haarlem, over de Hamburger post te Naarden;

den heer A. A. H. W. König te Zutphen, over het riviervak van den IJssel tusschen Zutphen en Deventer;

den heer L. A. Baron van Ittersum te Vianen, over de ambachtsheerlijkheid van Hei- en Boeicop;

Jhr. mr. W. Th. C. van Doorn te 's-Gravenhage, over eene visscherij in het Westland;

den Archivaris van Dordrecht, over de transportregisters van Wieldrecht en Dubbeldam;

den heer C. M. Briquet te Genêve, over middeleeuwsche papiermerken;

mr. N. P. van den Berg te Amsterdam, over het muntwezen der O.-I. Compagnie;

den heer P. H. van der Kemp te 's-Gravenhage, over de contracten gesloten met het eiland Nias; over de Nederlandsche factorij in Bengalen in 1817 en volgende jaren; over den Commissaris-Generaal Elout;

de heeren G. P. Rouffaer te 's-Gravenhage en W. Driessen te Leiden, over de Voor-Indische katoenindustrie in de XVIIe eeuw;

dr. K. Lehmann te Rostock, over den oorsprong der handelsmaatschappij op aandeelen;

den heer A. E. Sayous te Parijs, over de actiën der O.-I. Compagnie en hetgeen op den handel daarin betrekking heeft;

dr. M. Huisman te Brussel, over de Compagnie van Ostende;

den heer J. E. de Meyier te 's-Gravenhage, over kaarten betreffende de straat van Madoera;

den heer J. H. J. Hamelberg in de Kolonie Curaçao, over de geschiedenis der Nederlandsche West-Indische eilanden onder het bewind der Oude Compagnie en naar bijzonderheden betreffende de overgave van het eiland St. Eustatius aan de Engelschen door den gouverneur Johannes de Graaff in 1781;

den heer H. van Breen in de kolonie Suriname, naar levensbijzonderheden van Cornelis van Aerssen van Sommelsdijck, gouverneur van Suriname 1683—1688 en over de goudmijnexpeditie van Wilhelm Hack in 1742 en volgende jaren;

dr. C. Hofstede de Groot te 's-Gravenhage, naar bijzonderheden aangaande den equipagemeester van Curaçao Jan Kock, omstreeks 1740;

Voor de geschiedkundige tentoonstelling van het Nederlandsche Zeewezen te 's-Gravenhage, werden tal van stukken en kaarten ten gebruike afgestaan.

VII. *Indruk uitgegeven bescheiden.*

De druk van het Bataviasche dagregister van 1641—1642 kwam gereed. Die van het register 1643—1644 werd aangevangen. De uitgave geschiedde onder het toezicht van Dr. Colenbrander.

VIII. *Localen, meubelen en gereedschappen.*

In het gebouw aan het Plein hebben geen belangrijke herstellingen plaats gehad. De voor- en achtergevels werden geverwd terwijl de dakgoot van den achtergevel vernieuwd werd. Van binnen werd de lantaarn boven den achtertrap hersteld.

Voor kamer n°. 35 werd een kachel aangeschaft.

Ingevolge beschikking van Uwe Excellentie van 14 November werden mij de sleutels van het nieuwe depôtgebouw overgedragen onder beding dat deze telkenmale als zij door den opzichter, belast met het toezicht op den bouw, worden opgevraagd, hem zullen worden afgegeven, opdat de kleine werkzaamheden, nog in het gebouw te verrichten, geene belemmering zullen ondervinden.

IX. *Reddings- en Brandbluschmiddelen.*

In den toestand hiervan kwam geene verandering.

C. Voorstellen.

Voorstellen behoeven er naar aanleiding van dit verslag aan Uwe Excellentie niet te worden gedaan.

De algemeene Rijksarchivaris,

April 1901.

Th. H. F. van Riemsdijk.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF TE 's-GRAVENHAGE,

in **1900**.

A. Overgenomen of ten geschenke ontvangen:

Van het Departement van Binnenlandsche Zaken:

I. Afgestaan door de Fransche Regeering.

Overlijdens-acten van Nederlanders in Fransche militaire dienst uit het voormalige departement Frise, 1811—1814. 1 portefeuille.

Van het Departement van Financien:

II. Stukken betreffende de domeinen van het Huis Oranje-Nassau, in het Markiezaat van Veere.

1. Rekening-couranten en andere stukken betreffende den verkoop van strandgoederen, 1797, 1801—1809, 1814. 80 stukken.

2. Staten van verpachtingen, 1795—1797, 1801, 1803, 1804. 8 stukken.

3. Generale conditiën van verpachtingen, 1799, 1800, 1804. 4 stukken.

4. Conditiën van verpachting van hofsteden, huizen, landerijen en dijken, 1768, 1791, 1792, 1794, 1796, 1798, 1799, 1801, 1803, 1808, 1813. 26 stukken.

5. Conditiën der verpachting van den wind-korenmolen genaamd „de Koe", 1792, 1800—1803, 1807, 1809. 15 stukken.

6. Conditiën der verpachting van tienden in den Oranje- en Wilhelminapolder en van het Hof Zandenburg, 1809. 1 stuk.

7. Stukken betreffende de pacht van het veer van Veere op Noordbeveland, 1737, 1806, 1808, 1810, 1818 en van den Wilhelminapolder op Wolphaertsdijk en Zuidbeveland, 1794, 1798, 1808. 12 stukken.

8. Conditiën der verpachting van den wijn- en bieraccijns, de waag, de kraan, de bank van leening en andere domeinen, met bijbehoorende stukken, 1802, 1804, 1808, 1810. Met retroacta. 19 stukken.

9. Conditie der verpachting van het vendumeestersambt van Veere en Zandijk-binnen, 1792, 1797, 1800—1804, 1810. 9 stukken.

10. Conditiën der verpachting van den vischtol, 1790, 1797, 1800—1802, 1804. 10 stukken.

11. Conditiën der verkooping van kaphout en opgaande boomen, 1796 en taxatie van dat hout in 1808. 3 stukken.

12. Conditiën der aanbesteding van het delven van slooten en het kappen van hout, 1800. 2 stukken.

Van het gemeentebestuur van Noordwijk:

III. Rechterlijke archieven van Noordwijk-binnen, Noordwijk-aan Zee, Langeveld en Ofhem.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1577, 1612, 1615, 1620, 1625, 1654, 1661. 7 stukken.

2. Minuut-publicatiën van den baljuw, 1661, 1663, 1664. 4 stukken.

3. Brieven van den baljuw en welgeboren mannen, met bijlagen, 1668, 1669. 4 stukken.

4—10. Crimineele dingboeken, 1618—1673. 7 deelen.

11. Stukken behoorende tot de crimineele dingboeken, XVIIe en XVIIIe eeuw. 48 stukken.

12. Crimineele processtukken, XVIIe en XVIIIe eeuw, 25 stukken.

13. Interrogatiën, XVIIe en XVIIIe eeuw, 47 stukken.

14. Rechtskundige adviesen, 1647, 1656, 1663, 1676, 1739. 6 stukken.

15. Stukken van den baljuw, rakende de vordering van kosten in crimineele zaken ten laste der gemeente, 1806—1807. 8 stukken.

16. Requesten aan baljuw en welgeboren mannen, 1720, 1723, 1732, 1765, met appointementen. 8 stukken.

17. Missiven bij schout en schepenen ingekomen, 1635, 1651, 1653, 1661, 1667, 1669, 1687, 1721, 1725. 9 stukken.

18. Formulieren van wettelijke acten, z. d. 1 bundel.

19. Civiele processtukken, 1632, 1635, 1639, 1640, 1643, 1649—1654, 1662, 1664, 1725, 1730, 1738, 1789. 16 stukken.

20. Stukken behoorende tot de civiele rol, XVIIe en XVIIIe eeuw. 81 stukken.

21. Dagvaardingen, 1625, 1632, 1634, 1635, 1650, 1651, 1655, 1656, 1660, 1662, 1665, 1705, 1717, 1725, 1733, 1737. 22 stukken.

22. Acten van arrest, 1655, 1657, 1659, 1665, 1666, 1668, 1674, 1675. 11 stukken.

23. Declaratiën van gerechtskosten, 1651, 1657. 5 stukken.

24. Relazen van den gerechtsbode, 1732—1734. 24 stukken.

25. Gerechtelijke verklaringen, XVIIe en XVIIIe eeuw. 132 stukken.

26. Minuten van gerechtelijke verklaringen, XVIIe eeuw. 22 stukken.

27. Requesten met appointementen, 1644, 1656, 1666, 1667, 1687, 1713, 1718, 1719, 1730, 10 stukken.

28. Volmachten, XVIIe en XVIIIe eeuw, 54 stukken.

29. Stukken van executorialen verkoop van onroerende en roerende goederen, 1649, 1674, 1677, 1679. 5 stukken.

30. Stukken van insolvente en geabandonneerde boedels, XVIIe en XVIIIe eeuw. 2338 stukken.

31. Protocol van op opdrachten, 1577—1579. 1 deel.

32. Alphabetische registers op de protocollen van opdrachten over 1636—1661. 5 stukken.

(Deze registers zijn ook aanwezig in de protocollen vroeger van de rechtbank te Leiden overgenomen).

33. Minuut protocol van opdrachten, enz. van Ofhem, 1607—1633. 1 deel.

(Achter in dit register komen notarieele acten voor van den notaris David Wolphertsz die tevens baljuw en schout vàn Ofhem was, 1622—1628).

34. Acten van opdracht XVIIe en XIXe eeuw. 39 stukken.

35. Minuut acten van opdracht, 1661 en z. d. 6 stukken.

36—39. Registers van aangifte van verkoop van onroerende goederen, 1632—1645, 1659—1668, 1714—1738. 4 deelen.

40. Acten van aangifte tot verkoop van onroerende goederen, XVIIe—XIXe eeuw. 540 stukken.

41. Generale voorwaarden van openbaren verkoop van goederen, XVIIe en XVIIIe eeuw. 229 stukken.

42—45. Registers van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1678—1738. 4 deelen.

46. Acten van openbaren verkoop van onroerende goederen, 1626, 1629, 1632—1666, 1694, 1699, 1731, 1736—1811. 483 stukken.

47—51. Registers van openbaren verkoop van roerende goederen, 1677—1748. 5 deelen.

52. Acten van openbaren verkoop van roerende goederen, 1631—1811. 563 stukken.

53. Stukken behoorende tot boedelpapieren, XVIIe en XVIIIe eeuw. 38 stukken.

54. Acten van verhuring en verpachting van landerijen, XVIIe en XVIIIe eeuw. 44 stukken.

55. Acten van verpachting der tienden van de abdij Leeuwenhorst, 1740—1794, 1803—1810. 63 stukken.

56. Stukken van en aan den secretaris, XVIIe en XVIIIe eeuw. 95 stukken.

57. Allerhande acten, XVI—XIXe eeuw. 207 stukken.

58. Minuten van allerhande acten, XVIIe en XVIIIe eeuw. 26 stukken.

59—63. Registers van aangifte voor het collateraal, 1647—1679, 1710—1796, 5 deelen.

64. Acten van aangifte voor het collateraal, XVIIe—XIXe eeuw. 218 stukken en 1 lias.

65—68. Registers van taxatie voor het collateraal, 1710—1727, 1755—1810. 4 deelen.

69. Acten van taxatie voor het collateraal, XVIIe—XIXe eeuw. 52 stukken.

IV. Rechterlijk archief van Lisse.

Stukken betreffende een insolventen boedel, 1623. 72 stukken.

V. Rechterlijk archief van Noordwijkerhout en de Zilk.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1670. 1 stuk.

2. Civiele processtukken, 1784, 1785, 1810, 1811. 135 stukken.

3. Acte van arrest, 1662, 1 stuk.

4. Acte van opdracht, 1662, 1 stuk.

5. Acte van verkoop van onroerend goed, 1659. 1 stuk.

6. Voorwaarden van openbare verkooping, 1659. 3 stukken.

VI. Rechterlijk archief van Voorhout.

1. Stukken behoorende tot de civiele rol, XVIIe eeuw. 20 stukken.

2. Acten van arrest, XVIIe eeuw. 12 stukken.

3. Minuut-acte van opdracht, 1654. 1 stuk.

4. Proclamatien van den gerechtsbode, XVIIe eeuw. 12 stukken.

Van het gemeentebestuur van Wassenaar :

VII. Rechterlijk archief van Wassenaar en Zuidwijk of Heeren Dirksambacht van Zuidwijk (vervolg op No. LXXXIII der aanwinstenlijst van 1896).

1. Stukken ingekomen bij het gerecht en de hooge vierschaar, 1529—1811. 430 stukken.

2. Rekeningen van pondgelden voor den baljuw en loon voor den bode, 1752—1759. 7 stukken.

3. Charters en andere stukken in verschillende zaken gediend hebbende, 1517—1756, 7 charters en 11 stukken.

4. Quitantiën en verdere stukken uit boedels, 1769—1810. 18 stukken·

5. Stukken uit door de secretarissen behandelde boedels, 1671—1809. 174 stukken.

6. Liquidatiën van en ontvangstbewijzen voor den secretaris wegens administratiën voor bijzondere personen, 1751—1762. 21 stukken.

7. Placaten, instructiën, enz. betreffende de bevoegdheden van den baljuw, 1582—1807. 38 stukken.

8. Stukken van door den baljuw behandelde zaken, (lijkschouwingen, schuttingen, jachtdelicten, enz.), 1662—1809. 347 stukken.

9. Requesten, enz. betreffende civiele procedures, 1743—1811. 184 stukken.

10. Verbalen van gerechtelijken verkoop bij executie voor contributie aan de gewapende burgerwacht en daarop betrekking hebbende stukken, 1796. 9 stukken.

11. Stukken van verschillende gerequestreerde en andere gerechtelijke vereffende boedels, 1759—1799. 99 stukken.

12—18. Stukken van den insolventen boedel van Mr. Philippus Anthonius Suyskens op Groot Haasbroek overleden 1 April 1741 (preferentie 16 Sept. 1773), als:

12. Lijst van manuscripten en familiepapieren in den boedel gevonden, enz. 1742—1773. 3 stukken.

13. Genealogiën en aanteekeningen over de geslachten Suyskens, Wegewaert, van Susteren, Pottay, van Merendonck, van Vechel, d'Everdinge van der Nijpoort, Bogaerd, enz. 21 stukken.

14. Stukken betreffende de geslachten Suyskens, Wegewaert en van der Nijpoort, 1562, 1605—1726. 154 stukken.

15. Stukken van P. A. Suyskens als executeur van het testament van zijn oudoom Hermanus van der Nijpoort, geschutgieter, en stukken van dezen en diens vader Willem, 1639—1707. 42 stukken.

16. Aanteekeningen van verschillenden aard tijdens het verblijf van Suyskens op Groot Haasbroek, 1730—1738. 17 stukken.

17. Beschrijving van Utrecht en aanteekeningen van het daar voorgevallene, 1528—1729. 6 stukken.

18. Aanteekeningen over Wassenaar, gehouden loterijen, enz. 15 stukken.

19. Acten van opdracht, enz., 1761—1802. 67 stukken.

20. Register der registratiën van obligatiën, 1807—1809. 1 deel.

21. Schepenacten, 1581—1778. 477 stukken.

22. Afgeloste kustingbrieven en daarbij behoorende stukken. De eersten op perkament, vele met uithangende zegels, 1613—1810. 54 stukken.

23. Acten van taxatie voor het collateraal en verzoeken aan den secretaris om taxatie te bevorderen, 1678—1799. 134 stukken.

VIII. Rechterlijk archief van Voorschoten.

Verzoek aan den secretaris om een taxatie te bevorderen, 1723. 1 stuk.

Van het gemeentebestuur van Goedereede:

IX. Rechterlijk archief van Goedereede (vervolg op N°. XL. der aanwinstenlijst van 1896).

1. Ingekomen stukken bij het gerecht, 1598, 1694, 1699. 4 stukken.

2. Register van requesten aan de municipaliteit, sommige niet van rechterlijken aard, 1798—1808. 1 deel.

3. Requesten aan het gerecht en het gemeentebestuur over gerechtszaken, 1712—1810. 82 stukken.

4. Rekening en andere stukken van een door den secretaris geadministreerden boedel, 1666—1668. 5 stukken.

5. Rekening van een boedel in het Oude land; copie voor den curator, zijnde den secretaris van Goedereede, 22 Febr. 1695. 1 stuk.

6. Rekeningen en andere stukken van insolvente boedels, executien, enz. 1681—1809. 545 stukken.

7. Acte van borgtocht, 26 Juni 1727. 1 stuk.

8. Verzoeken aan den secretaris om taxatien meestal voor de collaterale successie, 1735—1800. 34 stukken.

X. Rechterlijk archief van Ouddorp.

Vonnis van preferentie, 1679. 2 stukken.

XI. Rechterlijk archief van Oude Nieuwland.

Notarieele volmacht om ter secretarie een beeëdigde aangifte voor de collaterale successie te doen, 1745. 1 stuk.

Van den Archivaris in de provincie Zeeland:

XII. Overeenkomst tusschen Ghijsberta van Waerdenburch, abdis van het klooster van Leeuwenhorst, en Urbaen Herdinck, deken van St. Pieter te Middelburg, als pastoor van Noordwijk, waarbij wordt bepaald dat het klooster van de pastorie in erfpacht zal behouden de tienden geheeten Oisterhoutman, 3 Mei 1537. 1 charter.

Van den Archivaris in de provincie Groningen:

XIII. Fragment rekening blijkbaar afkomstig van den ontvanger-generaal der Generaliteit Philips Doublet, 1606—1608. 1 stuk.

Van Jhr. Dr. J. Six en Jhr W. Six te Amsterdam:

XIV. Missiven aan burgemeester en regeerders van Gouda van den graaf van Leycester 1587, T. Buckhurst, ambassadeur van de Koningin van Engeland bij de Staten-Generaal 1587, de Staten van Holland 1586; missiven van burgemeester en regeerders van Gouda aan mr. Franchois Vranck, pensionaris der stad 1585 en 1586; missive van Hessel Aysma aan J. Gerrardus 1587; copie-missiven aan de Staten-Generaal, de Staten van Holland en andere colleges: van de Koningin van Engeland, den graaf van Leycester, gedeputeerden in Engeland en andere copieën van stukken, gedrukte plakkaten, enz. betreffende de onderhandelingen van de Staten met de Koningin van Engeland en graaf Leycester over de inrichting van het bestuur der Vereenigde Provinciën, 1584—1588. 1 boekdeel.

Deze bundel is waarschijnlijk afkomstig van mr. Franchois Vranck, pensionaris van Gouda.

Van Mr. W. H. J. Royaards, namens de naaste betrekkingen van Mr. H. Royaards van Scherpenzeel te Utrecht:

XV. 1. Missiven van den raadpensionaris Johan de Witt aan Pieter Burgersdijk en Jacob van der Tocht, extraordinaris gedeputeerden van de Staten-Generaal bij het Hof van Spanje te Brussel, met bijlagen, 12 Februari—3 Mei 1668. 25 stukken.

2. Ordonnantie en instructie van Keizer Karel V voor den Raad van Financiën. Gegeven te Maastricht 27 Februari 1545 (1546) copie. 1 stuk.

Van den heer E. van Biema te Amsterdam:

XVI. „Nota der requisiten ten aansien van die van de Joodsche natie, wanneer dezelve als Jooden zullen mogen navigeeren hetzij in dienst van de Admiraliteyt, Oost-Indische en West-Indische Compagnie en der koopvaardy." Hollandsche en Hebreeuwsche tekst, z. d. 2 stukken.

Van de erfgenamen van Mr. J. A. Grothe te Utrecht, door tusschenkomst van den Archivaris in de provincie Utrecht:

XVII. 1. Verbaal van den brigadier en directeur der fortificatiën De Roy aan den Raad van State over een inspectie van het terrein tusschen den Nederrijn, van de Grebbe tot Amersfoort, en van daar tot de Zuiderzee en van het terrein omtrent Doodewaard, ingevolge resolutie van 21 en 24 Juli 1741. December 1741. Vervolg van voornoemd verbaal van eene inspectie der groote Vallei gelegen tusschen de Geldersche en Stichtsche bergen van Wageningen en de Grebbe tot Amersfoort, November 1742. 1 stuk.

2. „Vervolg van 't verbaal (van denzelfde) nopens de examineering der situatie gelegen tusschen de riviere de Waal van bij het dorp Doodewaart tot de riviere den Nederrijn beneden het dorp Heusden, van daar langes de Grebbe en de stad Amersfoort tot de Zuiderzee", ingevolge resolutie van den Raad van State van 7 December 1742. 1 stuk.

Van den heer G. A. Baron Tindal te Amsterdam:

XVIII. Stukken afkomstig van den luitenant-generaal R. D. Baron Tindal.

1. Stamboek van de kleine staf en van het corps muzikanten van een regement Infanterie van Ligne, 1805—1813. 1 deel.

2. Rang-, stam- en signalementslijst der officieren van het regiment Grenadiers en van de compagnie veteranen der Garde van den Koning, beginnende 19 November 1808. 1 deel.

3. Naamlijst der officieren, onder-officieren, korporaals en de kleine staf van het regiment Grenadiers der Garde, volgens de compagnie en rang van ancienniteit, 1810. 1 deel.

4. „Garde Impériale. Etat nominatif du régiment des Grenadiers à pied dressé par compagnie dans les différentes garnisons", le 26 juillet 1810. 1 deel.

5. „Garde Imperiale". 3e régiment de Grenadiers à pied. Etat nominatif de messieurs les officiers avec indication des professions de leurs parents, Versailles le 7 Janvier 1812. 1 stuk.

Van Jhr. Mr. H. A. C. de la Bassecour Caan te 's-Gravenhage:

XIX. Brief van Koning Lodewijk Napoleon aan den graaf van Byland-Halt, geschreven uit Soleure den 27en November 1813. 1 stuk.

Van Mr. A. A. Pèlerin te Haarlem, namens de erfgenamen van mejuffvrouw E. Copes van Hasselt:

XX. Journaal van de landreize, gedaan in 1803 door den Gouverneur van de Kaap de Goede Hoop J. W. Janssens, copie. 1 stuk.

Van den heer G. L. Burr, hoogleeraar aan de Universiteit te Ithaca:

XXI. 1. Geteekende kaart van het kustgebied van de kolonie Essequebo, einde XVIIIe eeuw. (na 1769).

2. Geteekende „kaart van de rivier en colonie Essequebo" waarschijnlijk vervaardigd door A. Siraut-Destouches 1779 of 1780.

Van mevrouw de douairière Jhr. F. E. M. van Alphen geb. Hovy te Brummen, door tusschenkomst van Jhr. J. D. Six te 's-Gravenhage:

XXII. Stukken nagelaten door Jhr. F. E. M. van Alphen:

Afkomstig van den Gouverneur-Generaal Alting en Nicolaus Engelhard en door dezen laatste aan Jhr. D. F. van Alphen nagelaten (No. 1-322):

Mr. Willem Arnold Alting, Gouverneur-Generaal 1780—1797, overleden te Batavia 7 Juni 1800. (No. 1—93):

1. Generaal register der Indische tractaten, 1596—1758. 1 band.

2. Rechtsgeleerde adviezen en andere schrifturen over verschillende materiën van belang, 1610—1791. 1 band.

3. Patriasche ordres, Febr. 1613—18 Sept. 1750. 1 band.

4 en 5. Korte notulen getrokken uit de missiven der XVII aan Gouverneur-Generaal en Raden, verdeeld over verschillende hoofden, Febr. 1613—6 Oct. 1766. 2 banden.

6. Excerpta uit aankomende en afgaande patriasche missiven, 1614—1735. 1 band.

7. Register op de Bengaalsche contracten, 6 April 1619—23 Aug. 1752. 1 band.

8. Register der memoriën, door afgaande gouverneurs van verschillende gewesten aan hun opvolgers nagelaten, 1620—1750. 1 band.

9. Extracten van speculatie uit aankomende patriasche missiven, 1629—1699. 1 band.

10. Extracten als boven, 1700—1742. 1 band.

11. Copie-instructie van Hendrik Brouwer, 17 Maart 1632. 7 losse vellen.

12. Resolutiën concerneerende de Bataviasche Weeskamer, 27 Juni 1643—27 Juni 1713. 1 band.

13. Ordres wegens de generale directie, 15 Aug. 1643—26 Jan. 1708. 1 band.

14. Copie-instructie van Gouverneur-Generaal en Raden, 26 April 1650. 13 losse vellen.

15. Resolutiën, instructiën en andere papieren van speculatie, 25 Nov. 1664—18 Juli 1742. 1 band.

16. Copie-beschrijving der verovering van Jacatra door Jan Pietersz. Coen, door J. Camphuys, 1667. 1 band.

17. Copie-beschrijving van den oorsprong der nayken van Madura, door A. Bassing, 23 Nov. 1677. 1 band.

18. Verzameling van ordres en resolutiën rakende de weeskamer te Batavia, 5 Juli 1681—20 Juli 1736. 1 band.

19. Copie-memorie van den afgaanden gouverneur der Molukken Robertus Padbrugge aan zijn opvolger Jacob Cops, 31 Aug. 1682. 1 band.

20. Correspondentie tusschen den Gouverneur-Generaal Camphuys en den heer van Rheede, 1686. 1 band.

21. Copie-instructie voor den Directeur en Raad van Bengalen door van Rheede, 16 Februrri 1687. 1 band.

22. Defensie van Batavia; gezag en macht van den Gouverneur-Generaal; journaal van den heer van Imhoff naar Nederland, 1687—1780. 1 band.

23. Copie-missive van Hendrik Zwaardecroon uit Cochin aan Gouverneur-Generaal en Raden, 24 December 1697. 1 band.

24. Resolutiën van importantie, 17 Januari 1709—22 December 1716. 1 band.

25. Minuut-missiven van Gouverneur-Generaal en Raden aan de buitenkantoren, 16 December 1716—31 December 1717. 1 band.

26. Copie-memorie van den afgaanden gouverneur der Molukken Jacob Cloek aan zijn opvolger Joan Wappon, 15 Juni 1726. 1 stuk.

27. Copie-missiven aan Gouverneur-Generaal en Raden van den commissaris naar het Palembangsche rijk, Adriaan Oostwalt, 12 Mei 1731—18 October 1732. 1 band.

28. Copie-secrete resolutiën van Gouverneur-Generaal en Raden in zake de confiscatie van de Engelsche brigantijn de Success, 18 Mei—9 October 1731. 1 band.

29. Concept-instructiën voor Gouverneur-Generaal en Raden en voor den Raad van Justitie, en memorie dienaangaande, 1733—1762. 1 band.

30. Copie-dagregister van de reis van Theodorus Jacobus van den Heuvel, Compagnie's resident in Siam, naar Prabat, „werwaerds door speciaal bevel den koning van Siam heeft moeten volgen," 6 Maart 1736—23 Maart 1736. 1 stuk.

31. Justicieele rol van Negapatnam, 21 Januari 1738—18 October 1740. 1 band.

32. Proces Schuylenburg contra Jongsma in zake atroce injurie, voor den Raad van Justitie te Batavia, 30 Maart 1740—18 Augustus 1741. 1 band.

33. Papieren van speculatie van diverse materien, bizonder omtrent oorlog, 24 November 1740—4 November 1782. 1 band.

34. Copie-„Consideratiën over den tegenwoordigen staat van de Ned. O.-I. Maatschappij" door G. W. van Imhoff, 24 November 1741. 1 band.

35. Resolutiën, sententien en adviezen van importantie en speculatie, 6 December 1741—8 December 1773. 1 band.

36. Artikelbrief van de Geoctrooyeerde Ned. O.-I. Compagnie en andere gedrukte instructiën, 1742—1791. 1 band.

37. Copie-geschrift van G. W. van Imhoff over den afstand van Buitenzorg, 10 Augustus 1745. 1 stuk.

38. Copie-„Consideratien over de opengestelde vrije vaart en handel, hoedanig die in Souratta zal konnen gereguleert worden, met eenige aanmerkingen over het gepermitteerde goed der schepelingen, door den Directeur overgegeven in Rade van Politie te Souratta", 2 Maart 1746. 1 band.

39. „Aanmerkingen over de zuijkermolens rondom Batavia, in 't Bantamse, Ceribonse, en langs Java", door J. Mossel. (gedrukt), 31 December 1750. 2 losse vellen.

40. Papieren betreffende de verschillen tusschen de Nederlandsche en Engelsche Compagniën over de possessie van Natter op Sumatra's Westkust, 1752—1761. 1 band.

41. Luymes, „Aanmerkingen over den tegenwoordigen toestand der zaken in Oost-Indiën" (copie?). Na 1752. 1 band.

42. „Memorie ter verhandeling van den staat en het belang der Ed. Compagnie op hare respective kantoren", door J. Mossel, (gedrukt), 1 Mei 1753. 1 band.

43. Copie- „Bedenkingen over den intrinsiquen staat van de O. I. C.", door J. Mossel, 30 November 1753. 1 band.

44. Copie-memorie van den afgaanden commandeur van Sumatra's Westkust, M. J. van Idsinga, aan zijn opvolger T. P. van Herzeele, 13 December 1754. 1 stuk.

45. Memorie van menage ten vervolge der memorie van 1 Mei 1753, door J. Mossel, (gedrukt), 9 Mei 1755. 1 band.

46. Generaal reglement wegens de provisiën voor de dienaren, (gedrukt), 31 Mei 1755. 1 stuk.

47. Beschrijving van eenige gommen welke in Siam worden gevonden, 1755 (?). 1 stuk.

48. Copie-interrogatoriën wegens het afloopen en verbranden van Compagnie's loge te Bimilipatnam, 17 April 1756—3 Mei 1756. 15 losse vellen.

49. Minuut-rapport wegens eenige op Sumatra's Westkust genomen Engelsche vaartuigen, 1758. 1 band.

50. „Notulen uijt de translaat klagt ola's ten lasten den landraad en gecommitteerdens bij de thombo" (Ceilon), 1760 (?). 1 stuk.

51. Copie-memorie van den afgaanden gouverneur van Ceilon, Jan Schreuder, aan zijn opvolger Lubbert Jan van Eck, 5 December 1761. (N.B. Het begin ontbreekt). 1 band.

52. Copie-consideratien van den Gouverneur-Generaal van der Parra over de vermindering van ongelden, 3 Mei 1763. 1 band.

53. Lijst van salarissen bij den Raad van Justitie te Batavia, 3 Mei 1763. 1 stuk.

54. Copie-missive van den commandeur van Sumatra's Westkust, C. L. Senff, aan Gouverneur-Generaal en Raden, 15 Juli 1763. 1 band.

55. „Verzameling van diverse papieren ter speculatie", hoofdzakelijk over den financieelen toestand der Compagnie, 1764—1792. 1 band.

56. Beschrijving der jurisdictie van de verschillende officieren van justitie te Batavia, 1765. 1 stuk.

57. „Diverse papieren van speculatie, vooral particuliere advisen", 1765—1786. 1 band.

58. Ordonnantie en instructie voor den Raad van Justitie te Batavia, 1766. 1 band.

59. Copie-memorie van den directeur van Suratte C. L. Senff wegens het voorgevallene met de Engelschen wegens het vertollen en chiappen der goederen bij verzending, 31 Maart 1767. 1 stuk.

60. „Diverse papieren betreffende het veranderen der muntspeciën in Indiën", 1767—1777. 1 band.

61. Minuut-afgaande missiven naar China, 1770—1771. 1 band.

62. Memorie wegens het ambt van baljuw en landdrost. Kort na 1770. 1 band.

63. „Particuliere advisen, aanmerkingen en andere schriftuuren," 1778—1796. 1 band.

64. „Diverse schrifturen van belang en speculatie," 1780—1794. 1 band.

65. Brieven en schrifturen van den onderkoopman Blume te Hoegli, 16 Februari 1781—9 Maart 1792. 1 band.

66. Stukken omtrent de waterververschinq te Batavia, 1781—1785. 1 band.

67. „Papieren van eenige speculatie rakende de Chineezen", 1781—1796. 1 band.

68. „Brieven van een vrijkoopman in Bengale aan Warren Hastings over het verval der uitvoerende commercie van dat koningrijk" (vertaald), 17 Mei 1782. 2 stukken.

69. „Nederlandsche en Indische consideratiën en advisen over Compagnie's staat," 1783—1784. 1 band.

70. Statenresolutien etc. regardeerende de hervorming der O.-I. C. (gedrukt), 4 Juni 1783—10 Januari 1786. 46 stukken.

71. Copie-correspondentie van Gouverneur-Generaal en Raden met de vorsten van Bali, 1784—1785. 6 losse vellen.

72. Brieven van den Jafna's commandeur B. J. Raket, 30 November 1784—3 October 1795. 1 band.

73. Stukken van de gezaghebbers van Senden te Trinkonomale en Krayenhoff te Gale, 1785—1786. 1 band.

74. Copie- „Iets dat tot voordeel der deelgenooten van de O.-I. C. kan strekken," door C. van der Oudermeulen, 10 November 1785. 1 band.

75. Copie- „Bedenkingen over den staat der directie van Souratte door Abraham Josias Sluysken", 1 October 1786. 1 stuk.

76—77. „Schriftuuren en papieren van den collonel Reimer", 1786—1796. 2 banden.

78. „Bedenkingen voor den tegenswoordigen staat van het etablissement der Ned. O.-I. C. te Bantam", door J. de Rovere van Breugel, 1787. 30 losse stukken.

79. Staatrekening getrokken uit de Batavia'sche negotieboeken, 1787. 1 band.

80. Proces crimineel contra Gerardus Swijkhart voor den Raad van Justitie te Batavia, 1788. 1 band.

81. „Papieren relatif de commandanten van 's lands schepen en de militaire commissie", 1788—1792. 1 band.

82—83. Brieven en schrifturen van Pieter Sluysken, commandeur van Gale, 1788—1796. 2 banden.

84. „Diverse papieren concernerende het gestigt voor de pennisten," 1788—1791. 1 band.

85. „Historische Nachrichten der östlichen Kaffern", door F. v. W., 1789. 1 band.

86. Verhandeling over den gezondheidstoestand van Batavia, door den ingenieur C. F. Reimer, 1790. 12 losse stukken.

87. Missiven van den ingenieur C. F. Reimer, 13 December 1790—25 Maart 1792. 16 losse stukken.

88. Origineele instructie voor Commissarissen-Generaal over Indië en de Kaap, 19 Augustus 1791. 1 stuk.

89. Ongeteekende memorie over de situatie der O.-I., C., 1792 (?). 1 band.

90. Copie-missive van Commissarissen-Generaal aan den Raad van Justitie te Batavia, 27 Mei 1795. 5 losse vellen.

91—92. Copie-rapport van Commissarissen-Generaal betrekkelijk de bezuinigingen welke ten aanzien der O.-I. C. zouden kunnen worden in het werk gesteld, met bijlagen, 4 Juli 1795. 2 banden.

93. J. G. van Angelbeek, Korte beschrijving van het voorgevallene op Ceylon, 1796. 1 stuk.

Nicolaus Engelhard, geboren te Eelde, naar Indië als assistent in 1777, onderkoopman 12 Januari 1780, tweede administrateur van de pakhuizen op het eiland Onrust 17 Augustus 1784, koopman 14 Juli 1785, eerste administrateur van de pakhuizen op het eiland Onrust 23 Februari 1787, sabandhaar en licentmeester, met titel en rang van opperkoopman 4 Augustus 1789, gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander 4 October 1791, Raad extra-ordinairs van Indië April 1801, afgeschreven naar Samarang als Gouverneur van Java's Noord-Oostkust 20 Juli 1801, ontslagen door Daendels 8 April 1808, sedert ambteloos, president der commissie tot overname der Molukken 1817—1818, overleden te Buitenzorg 31 Mei 1831. (Nos. 94—322).

Ambtsbetrekkingen. (N°. 94).

94. Aanstellingen van Nicolaus Engelhard tot verschillende door hem bekleede posten en zijn ontslagbrief als Raad van Indie, 23 Februari 1787—8 April 1808. 7 stukken.

Gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander. (Nos. 95—119).

95. Copie-crimineele eischen van Mr. Hendrik de Bollan, drossaart ten platten lande van Batavia, voor de schepenbank van Batavia, 1 Maart 1689—16 October 1689, losse bladen, gefol. 1—49.

96. Copie-„Aanmerkingen over de landen in het Koningrijk Jaccatra" door J. Mossel, 1 December 1751. 1 stuk.

97. Copie-plakkaat van Jacob Mossel betreffende de Jacatra'sche en Preanger landen, 6 April 1752. 1 stuk.

98. Plakkaat van Mr. Willem Arnold Alting betreffende de veiligheid in de bovenlanden, (gedrukt), 24 Februari 1789. 1 stuk.

99. Papieren van speculatie betreffende de zaken van den inlander, 1790—1793. 1 band.

100. Aankomende missiven van de posthouders en opzienders uit de bovenlanden, 12 Januari 1794—15 October 1794. 1 band.

101. Aankomende missiven als boven, 16 October 1794—29 December 1794. 1 band.

102. Diverse voorstellen van A. C. Mom, W. V. H. van Riemsdijk en N. Engelbard tot bevordering der rust en veiligheid in de bovenlanden, 1794—1797. 1 band.

103. Aankomende missiven van de posthouders en opzienders uit de bovenlanden, 4 Januari 1795—30 December 1795. 1 band.

104. Copie-afgaande missiven aan de posthouders en opzienders, 5 Januari 1795—21 December 1795. 1 band.

105. Copie-verslag aan Mr. S. C. Nederburgh over den staat van de Preanger landen, 4 Juli 1795. 2 stukken.

106. Voorstellen aan Mr. S. C. Nederburgh houdende middelen tot herstel der rust en veiligheid in de bovenlanden, 16 Juli 1795. 1 band.

107. Aankomende missiven van de posthouders en opzienders, 6 Februari 1796—18 December 1796. 1 band.

108. Minuut-missive van Engelhard aan A. C. Mom nopens de rust en veiligheid in de bovenlanden, 26 Juli 1796. 4 losse vellen.

109. Aankomende missiven van de posthouders en opzienders, 12 Januari 1797—26 December 1797. 1 band.

110. Aankomende missiven als boven, 24 Januari 1797—12 December 1797. 1 band.

111. Copie-afgaande missiven aan de posthouders en opzienders, 22 Januari 1797—27 December 1797. 1 band.

112. Aankomende missiven van de posthouders en opzienders, 31 December 1797—16 November 1798. 1 band.

113. Aankomende missiven van inlanders, September 1798—26 December 1799. 1 band.

114. Aankomende missiven van de posthouders en opzienders, 16 Februari 1799—26 December 1799. 1 band.

115. Stukken betreffende de zaak van Mr. C. H. C. Wegener, 1799. 15 stukken.

116. Copie-verslag aan Gouverneur-Generaal en Raden over den staat der cultures in de Jacatra'sche en Preanger regentschappen, 2 April 1800. 1 band.

117. Copie-verslag als boven van den gecommitteerde Pieter Engelhard, Juli—Augustus 1801. 1 band.

118. Copie-dagregister van den gecommitteerde Pieter Engelhard op zijn reis door de Jacatra'sche en Preanger regentschappen, 4 Mei 1802—18 Augustus 1802. 1 band.

119. Statistieke opgaven omtrent de bevolking der Batavia'sche ommelanden, 1802. 6 losse vellen.

Raad van Indië (Nos 120—136).

120. Copie-missiven van de Gecombineerde Vergadering en van Gouverneur-Generaal en Raden aan het Comité en aan het Uitvoerend Bewind, 9 November 1798—20 December 1799. 65 losse vellen.

121. „Recueil van allerhande stukken", 1799. 1 band.

122. Stukken over de preferentie van Compagnie's aanspraken boven die van hypotheekhouders, 1799. 1 band.

123. Copie-beschrijving van Celebes, door G. F. Duwe, 15 November 1799. 11 losse vellen.

124. Copie-secrete resolutiën van Gouverneur-Generaal en Raden, 10 Januari 1800—29 December 1800. 1 band.

125. Missive van den Aziatischen Raad aan Gouverneur-Generaal en Raden, 17 Augustus 1801. 1 stuk.

126. Minuut- ingediende adviezen van Nicolaus Engelhard, 1801. 1 band.

127. Copie-consideratiën van W. H. van IJsseldijk op het Bericht van Dirk van Hogendorp, 10 October 1802. 1 band.

128—129. Bedenkingen van Nicolaus Engelhard op de consideratiën van W. H. van IJsseldijk op het Bericht van Dirk van Hogendorp, met bijlagen, 15 April 1805. 2 banden.

130. Korte notulen van het verhandelde in den Raad van Indië, 4 Januari 1830—30 December 1803. 1 band.

131. Korte notulen als boven, 13 Januari 1804—21 Februari 1804. 1 band.

132. Sterkte van het Bataviaasch garnizoen, 1 Februari 1804. 2 stukken.

133. Copie-missive van Johannes Siberg aan Dirk van Hogendorp, 15 December 1804. 1 stuk.

134. Nota betreffende financieele aangelegenheden, 30 September 1806. 3 loese vellen.

135. Copie-toespraak van Daendels bij de aanvaarding van het bestuur, 14 Januari 1808. 2 stukken.

136. Copie-missive van Siberg van Daendels, met bijlagen, 18 Februari 1808. 7 stukken.

Gouverneur van Java's Noord-Oostkust. (Nos. 137—260).

137. Aankomende aparte missiven, 15 November 1707—27 Januari 1708. 1 band.

138. Copie-dagregisters van Cartasoera'sche hofreizen, 15 Januari 1709—15 October 1730. 1 band.

139. Aankomende gemeene missiven, 17 Augustus 1713—22 Juni 1714. 1 band.

140. Aankomende aparte missiven, 20 Januari 1719—8 Mei 1726. 1 band.

141. Copie-crimineele eischen van Willem Nuyts, fiscaal van Java's Noord-Oostkust, voor den Raad van Justitie te Semarang, 9 April 1725—12 Juni 1728. 1 band.

142. Aankomende aparte missiven, 3 April 1739—12 December 1739. 1 band.

143. Kort verhaal van den Java'schen oorlog, 1741—1752. 1 band.

144. Aankomende aparte missiven, 30 December 1741—14 December 1742. 1 band.

145. Copie-afgaande missiven aan den Soesoehoenang, 23 Februari 1746—28 Februari 1748. 1 band.

146. Copie-dagregister van de reis van Gouverneur-Generaal van Imhoff naar Java's Noord-Oostkust, 24 Maart 1746—10 Juni 1746. 1 band.

147. Copie-afgaande missiven aan den Soesoehoenang, 27 October 1751—30 October 1754. 1 band.

148. Copie-dagregister van de hofreis van den Gouverneur Nicolaas Hartingh, 29 Januari 1755—25 Februari 1755. 1 band.

149. Aankomende aparte missiven, 23 Mei 1758—20 Juli 1761. 1 band.

150. Copie-memorie van den afgaanden gouverneur Nicolaas Hartingh aan zijn opvolger Willem Hendrik van Ossenberch, 26 October 1761. 1 band.

151. Aankomende aparte missiven, 19 November 1761—19 October 1763. 1 band.

152. Copie-afgaande aparte missiven, 13 October 1763—20 Mei 1765. 1 band.

153. Aankomende aparte missiven, 28 November 1763—9 April 1765. 1 band.

154. Copie-afgaande aparte missiven, 20 Mei 1765—23 December 1766. 1 band.

155. Aankomende aparte missiven, 16 Januari 1767—13 December 1768. 1 band.

156. Copie-afgaande aparte missiven, 15 Maart 1767—7 Juni 1767. 1 band.

157. Als boven, 11 September 1767—20 December 1767. 1 band.

158. Als boven, 21 Maart 1768—30 November 1768. 1 band.

159. Als boven, 24 December 1768—23 December 1769. 1 band.

160. Copie-memorie door den afgaanden gouverneur Johannes Vos aan zijn opvolger Johannes Robbert van der Burgh, 24 Juli 1771. 1 band.

161. Minuut-afgaande aparte missiven, 13 Augustus 1771—3 Juni 1775. 1 band.

162. Lijsten van aan de inlandsche vorsten gegeven geschenken, 1771—1801. 3 stukken.

163. Register van de landen van den Soesoehoenang, 2 November 1773. 1 band.

164. Copie-aankomende gemeene missiven, 19 Augustus 1774—6 October 1775. 1 band.

165. Minuut-afgaande aparte missiven, 11 Mei 1776—29 Augustus 1780. 1 band.

166. Stukken aangaande den opneem en de conservatie der djati-houtbosschen, 1777—1787. 1 band.

167. Copie-instructiën voor Daniël Pembroek als ontvanger der domeinen te Semarang, 1777—1787. 1 band.

168. „Diverse copias, item contracten en verdere speculative papieren", 8 Juli 1778—17 September 1792. 1 band.

169. Copie-dagregister der hofreis van den gouverneur Johannes Siberg, 1781. 1 band.

170. Copie-memorie van den gewezen gezaghebber van Java's Oosthoek R. F. van der Niepoort aan zijn opvolger Anthony Barkey, 9 Juli 1784. 1 stuk.

171. Copie-dagregister van de reis van den gouverneur Johannes Siberg naar Java's Oosthoek, 1784. 1 stuk.

172. Aankomende aparte missiven, 24 Augustus 1787—13 Mei 1791. 1 band.

173. Copie-memorie van den afgaanden gouverneur Johannes Siberg aan zijn opvolger Jan Greeve, 18 September 1787. 1 band.

174. Aankomende gemeene missiven, 1790. 1 band.

175. Copie-dagregister der hofreis van den gouverneur Jan Greeve, 1790. 1 band.

176. Minuut-missive van den gouverneur Jan Greeve aan de Militaire Commissie, met eenige andere stukken betreffende de verdediging van Java's Noord-Oostkust; en copie-missive van den gouverneur der Kaap de Goede Hoop, J. W. Janssens, aan den Raadpensionaris Schimmelpennick, 31 Juli 1791—27 Januari 1806. 1 band.

177. Copie-correspondentie van den gouverneur van Overstraten met Commissarissen-Generaal, 22 Jannari 1794—1 November 1796. 1 band.

178. Copie-afgaande gemeene missive, 31 December 1796. 1 stuk.

179. „Diverse concepten rakende de Boschcommissie," 1797. 1 band.

180. Copie-missiven van Mr. S. C. Nederburgh aan Gouverneur en Raad van Java's Noord-Oostkust, 22 April 1798—9 September 1798. 1 band.

181. „Ontwerp tot het oprichten van eene Land-Militie op Java's Noord-Oostkust" door Dirk van Hogendorp. 1 stuk.

182. „Bedenkingen over den staat van Java's huishouding" door W. H. van IJsseldijk, met bijbehoorende stukken, 24 Juni 1800. 1 band.

183. Copieën Soerabaja's dagregister 1 Januari 1801—31 December 1804; Joana's dagregister 1 December 1803—30 November 1804; Rembang's dagregister 24 Januari 1804—31 December 1804; Japara's dagregister 1 Januari 1804—31 December 1804; Soerakarta's dagregister 1 Februari 1804—30 November 1804; Djokjakarta's dagregister 1 Januri 1804—31 December 1804. 1 band.

184. Correspondentie van Engelhard met C. van Naerssen te Grissee, 1801. 1 band.

185. Bijlagen tot aankomende gemeene missiven, 1801—1804. 1 band.

186. Aankomende aparte missiven, 18 Augustus 1801—24 December 1802. 1 band.

187. Bijlagen tot de aankomende aparte missiven, 1801—1803. 1 band.

188. Copie-afgaande gemeene missive, 31 December 1801. 1 stuk.

189. Copie- en extract afgaande aparte missiven, 20 September 1801—19 December 1801. 1 stuk.

190. „Papieren behelsende gebeurtenissen die voorgevallen zijn aan het Hof te Souracarta in de laatste jaaren dat den opperkoopman Barend Jan van Nieuwkerken genaamt Nijvenheim aan dat Hof als eerste resident heeft gefungeert," 1801—1803. 1 band.

191. Copie-memorie van den afgaanden gouverneur-generaal Johan Frederik baron van Reede tot de Parkeler aan zijn opvolger Nicolaus Engelhard, 31 Augustus 1801. 1 band.

192. Aanteekeningen op de memorie van van Reede tot de Parkeler. 15 losse vellen.

193. Diverse papieren rakende de marineschool te Semarang, 1801 en volgende jaren. 1 band.

194. „Eenige vraagpunten met dies andwoorden van den heer F. J. Rothenbuhler", 1802, 1 band.

195. „Diverse papieren raakende de ordre der samenleeving der Chineesen", 29 Juli 1802. 1 band.

196. Copie-dagregister der landreis van den gouverneur Engelhard naar den Oosthoek, 15 September 1802—12 November 1802. 1 band.

197. Aankomende aparte missive, 2 November 1802. 2 losse vellen.

198. Copie-afgaande gemeene missive, 21 December 1802. 1 band.

199. Aankomende gemeene missiven, 1803. 1 band.

200. Aankomende aparte missiven, 1803. 1 band.

201. Extracten uit de afgaande gemeene missiven, 1803. 1 band.

202. Copie-afgaande gemeene missive, 31 December 1803, 1 band.

203. Extracten uit de afgaande aparte missiven, 1803, 1 band.

204. Copie-afgaande aparte missive, 27 Mei 1803. 1 band.

205. Aankomende gemeene missiven, 1804. 1 band.

206. Bijlagen tot de aankomende aparte missiven, 1804—1806. 1 band.

207. Extracten uit de afgaande gemeene missiven, 1804. 1 band.

208. Copie-afgaande gemeene missive, 31 December 1804. 1 band.

209. Extracten uit de afgaande aparte missiven, 1804. 1 band.

210. Copie-afgaande aparte missive, 30 Juni 1804. 1 band.

211. Copie-afgaande aparte missive, 30 December 1804. 1 band.

212. Correspondentie van Engelhard met den resident Bronckhorst te Joana, 7 Januari 1804—6 December 1804. 1 band.

213. „Papieren over zaaken van aanbelang," 1804. 1 band.

214. „Aanteekeningen bij wijze van dagregister gehouden bij den aanleg van het nieuwe fortres tusschen Souracarta en Djocjocarta bij de dessa Klaten", Juli 1804. 1 band.

215. Translaat-Javaansche missive van den keizer van Souracarta aan den koopman en tweeden resident aldaar, Abraham van Heemert, 23 Augustus 1804. 2 losse vellen.

216. Bijlagen tot de aankomende gemeene missiven, 1805. 1 band.

217. Aankomende aparte missiven, 1805. 1 band.

218. Aankomende missiven van en minuut-afgaande aan den Gouverneur-Generaal A. H. Wiese, 1805. 1 band.

219. Copie-afgaande gemeene secrete missive, 18 Augustus 1805. 1 band.

220. Copie afgaande aparte missive, 29 Juni 1805. 1 band.

221. Correspondentie met den vice-admiraal P. Hartsinck, 1805. 1 band.

222. Diverse papieren van speculatie, 1805. 1 band.

223. Papieren betreffende den opbouw van het fort Klaten, 1805. 1 band.

224. Diverse papieren van aangelegenheid voor de jaren 1805 en 1806. 1 band.

225. Diverse papieren van aangelegenheid voor de jaren 1805—1808. 1 band.

226. Statistiek der bevolking van Java's Noord-Oostkust, 1805 (?). 1 stuk.

227. Aankomende gemeene missiven, 1806. 1 band.

228. Aankomende aparte missiven, 1806. 1 band.

229. Extracten uit de afgaande en aankomende missiven van den gouverneur, 1806. 1 band.

230. Copie-afgaande aparte secrete missive, 10 Januari 1806. 1 band.

231. Copie-afgaande aparte missive, 1 Februari 1806. 1 band.

232. Extract-afgaande missive aan den Gouverneur-Generaal A. H. Wiese, 9 Juli 1806. 2 stukken.

233. Afgaande missive aan den Gouverneur-Generaal A. H. Wiese met antwoord van denzelven, 25 Juli 1806—29 Juli 1806. 2 stukken.

234. Correspondentie met den vice-admiraal P. Hartsinck en de kapiteins der schepen Schrikverwekker en Pluto, 31 Januari 1806—13 April 1806. 2 stukken.

235. Diverse berichten, over zaken van aangelegenheid 1806. 1 band.

236. Diverse papieren over zaken van aangelegenheid, 1806. 1 band.

237. Aantooning der werkzaamheden van de gequalificeerde dienaren thans te Samarang op Java's Noord-Oostkust bescheiden, 20 Juni 1806, 1 band en 20 losse vellen.

238. Journaal der reis van den gouverneur Engelhard van Semarang naar Cheribon, 15 Juli 1806—28 September 1806. 1 band.

239. Memorie van J. G. van den Berg, afgaand eerste resident aan het hof van Soerakarta, aan zijn opvolger B. F. von Liebeherr, 15 Augustus 1806. 1 band.

240. Copie-memorie voor J. G. van den Berg, aankomend opperhoofd te Djocjocarta, 1806. 1 band.

241. Bijlagen tot de aankomende gemeene missiven, 1807. 1 band.

242. Aankomende aparte missiven, 1807. 1 band.

243. Miscellanea. Verschillende ingekomen stukken uit het jaar 1807. 1 band.

244. Copie-afgaande gemeene missive, 31 December 1807. 1 band.

245. Diverse papieren van de uiterste aangelegenheid, 1807. 1 band.

246. Bundel papieren en instructien van de jaren 1807 en 1808. 1 band.

247. Stukken aangaande de verschijning van het Engelsche eskader onder Pellew, 1807. 3 banden.

248. Correspondentie met C. van Naerssen te Grissee, 7 December 1807—14 December 1807. 1 band.

249. Statistieke opgaven betreffende de financien van Java's Noord-Oostkust, 1807. 7 losse vellen.

250. Aankomende gemeene missiven, 1 April 1808—19 April 1808. 3 losse vellen.

251. Aankomende aparte missiven, 15 Maart 1808. 3 losse vellen.

252. Copie-missiven van den Gouverneur-Generaal H. W. Daendels, 27 Januari 1808—3 Maart 1808. 6 losse vellen.

253. Copie-missiven aan de Gouverneurs-Generaal A. H. Wiese en H. W. Daendels, 8 Januari 1808—11 Maart 1808. 12 losse vellen.

254. Correspondentie van Nicolaus Engelhard met H. W. Daendels, 3 Mei 1808—18 Augustus 1809. 1 band.

255. Minuut-memorie van Engelhard aan Daendels over het bestuur van Java's Noord-Oostkust, 14 Mei 1808. 1 band.

256. Copie-memorie van Engelhard aan Daendels over het bestuur van Java's Noord-Oostkust, met bijlagen, 14 Mei 1808. 2 banden.

257. Aanspraak van Engelhard aan Daendels in den Raad van Politie te Semarang, Mei 1808. 3 losse vellen.

258. Miscellanea, 1808. 3 banden.

259. Memorie instructief voor de heeren Sulthans en verdere Regenten en Hoofden in de landen van Cheribon, 1808. 1 band.

260. Missiven van ? te Rembang aan Engelhard, 4 Mei 1808—13 Mei 1808, 2 stukken.

Ambteloos. (Nos. 261—296).

261. Missive van A. A. Buyskes aan Engelhard, 7 Juli 1808. 1 stuk.

262. Copie-„Gedetailleerd bericht nopens den staat der blandongs (djati-bosschen) op Java", door von Winckelman, 23 Maart 1809. 22 losse vellen.

263. Statistiek van de bevolking der Jaccatra'sche en Preanger regentschappen, 1809. 1 stuk.

264. Missive van den drost der Bataviasche Ommelanden aan Engelhard, 2 Februari 1811. 1 stuk.

265. Geleidebrief van den Gouverneur-Generaal Daendels aan het schip de Onderneming, kapitein Nelis Muller, 7 Maart 1811. 1 stuk.

266. Copie-missive van Engelhard aan den Gouverneur-Generaal J. W. Janssens, 20 Mei 1811. 1 stuk.

267. Correspondentie met Janssens, Raffles en Fendall, 9 Augustus 1811—16 Januari 1817, 1 band.

268. Provisioneele instructien van het Engelsch bestuur voor de collegiën en ambtenaren van justitie op het eiland Java (gedrukt), 11 September 1811—1 Mei 1812. 1 band.

269. Missive van H. W. Meijer te Batavia aan Engelhard, met bijlagen, 28 November 1811. 3 stukken.

270. Copie-rapport van Lawick van Pabst aan Raffles nopens zijne commissie op het eiland Java, 20 Mei 1812. 1 band.

271. Extract uit de Java Government Gazette, 14 November 1812. 1 stuk.

272. Vragenlijst betreffende Javaansche oudheden. 1812. 1 stuk.

273. Statistiek der bevolking van Batavia over 1700—1813. 1 stuk.

274. Missiven van J. M. Quoid, P. Veltbrugge en P. Ph. du Puy aan Engelhard, 19 Februari 1813—2 Juni 1814. 3 stukken.

275. Missive van F. J. Rothenbuhler aan Engelhard, 31 Juli 1815. 1 stuk.

276. Copie-missive van J. Muller te Chinsura aan den Gouverneur-Generaal baron van der Capellen, 10 April 1816. 1 stuk.

277. Copie-memorie van justificatie van Engelhard aan Commissarissen-Generaal, met minuut-begeleidende missive, 1816. 8 stukken.

278. Missive van D. A. Overbeek te Chinsura aan Engelhard, 14 Januari 1817. 1 stuk.

279. Copie-rapport van den Raad van Financiën aan Commissarissen-Generaal over Java's landelijk stelsel, 11 Juli 1817. 25 stukken.

280. Reglement op de administratie der policie en de crimineele en civile regtsvordering onder den inlander (gedrukt), 10 Januari 1819. 1 stuk.

281. Copie-rapporten van de residenten van Soerakarta en Djokjakarta over de gronden, in de Vorstenlanden aan particulieren in huur of erfpacht afgestaan, 23 Maart 1822—29 September 1822. 1 band.

282. Copie-memorie van ? aan Koning Willem I omtrent het nut eener samentrekking van den handel op Oost-Indië en omtrent het vestigen eener Europeesche bevolking aldaar, 1824 (?). 26 losse vellen.

283. Copie-afgaande missiven van den resident van Soerakarta, Hendrik Mac Gillavry, 7 Januari 1825—29 Juni 1825. 1 band.

284. Index van door den generaal-majoor van Geen ontvangen missiven, 15 Januari 1825—10 Juli 1827. 1 stuk.

285. Minuut-missiven van den generaal-majoor van Geen aan den luitenant-generaal de Kock, commandant van het leger in Ned.-Indië, 13 December 1825—11 Januari 1827. 1 band.

286. Copie-rapporten van commissarissen tot overname der Britsche bezittingen op Sumatra's Westkust, 1825—1826. 32 losse vellen.

287. Stukken betreffende de herstelling van den oud-Sultan van Djokjokarta, April 1826—Maart 1827. 3 banden.

288. Minuut-missiven van Engelhard aan den Commissaris-Generaal du Bus de Gisignies, met bijlagen, 22 Juni 1826—3 Februari 1830. 174 vellen en stukken.

289. Copie-nota's van onderscheiden ambtenaren omtrent den Javaschen oorlog en het landelijk stelsel, November 1826—November 1828. 1 band.

290. Missiven van den Commissaris-Generaal du Bus de Gisignies aan Engelhard, 6 Januari 1827—20 November 1829. 5 stukken.

291. Copie-consideratiën over Ned.-Indië en deszelfs aangelegenheden, „denkelijk van L. Heukevlugt, oud-gouverneur en directeur van de Molukkes", April 1827. 1 band.

292. Minuut-afgaande missives van den generaal van Geen, 1 Januari 1828—31 Januari 1828. 1 band.

293. Brief van den kolonel Holsman aan Engelhard, 12 October 1828. 1 stuk.

294. Extract-missive van den President der Ned. Handelmaatschappij aan den President der factorij Batavia, 20 Juni 1829. 1 stuk.

295. Missive van den hoofdbaljuw van Batavia aan Engelhard, 6 November 1829. 1 stuk.

296. Minuut-memorie van Engelhard aan den Gouverneur-Generaal van den Bosch, 1830. 150 losse vellen.

President der Commissie tot overname der Molukken in 1817—1818, (N°s 297—322).

297. Copie- „Algemeene Beschrijving van den staat der saeken van het gouvernement Banda" door F. van Boeckholtz, 1 September 1795. 1 band.

298. Origineele en copie-berichten omtrent Banda aan Gouverneur-Generaal en Raden van Matthijs Waterloo en F. van Boeckholtz, met bijlagen, 9 October 1797—31 Augustus 1802. 1 band.

299. Memoriën instructief voor commissarissen tot overname der Molukken, 1802—1803. 1 band.

300. Copie-afgaande missiven van commissarissen tot overname der Molukken, 7 April 1803—15 Mei 1803. 1 band.

301. Stukken betreffende de overname en reorganisatie van 's Compagnie's bezittingen in de Molukken, 6 Augustus 1803—1 Mei 1811. 1 band.

302. Copie-rapport van W. J. Cranssen aan Gouverneur-Generaal en Raden omtrent de overname van Amboina, met bijgevoegd uit het Engelsch vertaald verslag omtrent den staat der Molukken onder het Britsch bestuur, 25 September 1803. 1 band.

303. Copie-rapport van W. J. Cranssen omtrent de overname van Banda, 20 December 1803. 1 band.

304. Copie-rapport van W. J. Cranssen omtrent de overname van Ternate, met copie-bijlagen, en copie-missiven van Gouverneur-Generaal en Raden aan den koning van Tidore, 16 Januari 1804—19 Februari 1805. 1 band.

305. Copie-memorie van den afgaanden gezagvoerder van Amboina C. L. Wieling, aan den aankomenden gouverneur W. J. Cranssen, 30 April 1804. 1 band.

306. Consideratiën over de specerijlanden te Banda door L. Heukevlugt, 21 Augustus 1806. 1 band.

307. Extract-memorie van den afgaanden gouverneur van Ternate, C. L. Wieling, aan zijn opvolger Coop à Groen, 28 Februari 1809. 15 losse vellen.

308. Diverse papieren betreffende de organisatie van Amboina, Banda, Ternate, 1809—1810. 1 band.

309. Extract dagregister van den secretaris Otto sedert de overgave van Ternate aan de Engelschen tot het herstel van het Nederlandsch gezag, 31 Augustus 1810—30 April 1817. 16 losse vellen.

310. Copie-proclamaties en regulaties van het Engelsch bestuur op Amboina, 2 Februari 1813—16 Januari 1815. 4 stukken.

311. Minuut-„Punten van Elucidatie omtrent de Nederlandsche bezittingen in de Groote Oost", 1816. 13 losse vellen.

312. Diverse papieren rakende het weder in bezit nemen der Molukken, 1816. 1 band.

313. Samentrekking uit de Ambonsche nagelbeschrijvingen van 1675—1816. 1 stuk.

314. Copie-instructiën van Commissarissen-Generaal tot overname en regeling van het bestuur der Molukken, 31 Januari 1817—3 Februari 1817. 1 band.

315. Ingekomen en minuut-uitgaande stukken van den eersten commissaris ter overname der Molukken, Nicolaus Engelhard, 31 Januari 1817—15 October 1818. 139 stukken.

316. Conferentiën gehouden tusschen commissarissen wegens het Nederlandsche Gouvernement tot overname der Molukken, en den Britschen gouverneur der Molukken, 9 Maart 1817—10 Mei 1817. 1 band.

317. Extract-besluiten van den (Nederlandschen) Gouverneur der Molukken, 25 Maart 1817—28 Mei 1817. 23 losse vellen.

318. Provisioneele eisch voor Amboina voor 1818, 31 Juli 1817. 3 losse vellen.

319. Origineel tractaat tusschen het Nederlandsche Gouvernement en den Sultan van Ternate, 16 September 1817. 1 stuk.

320. Origineel tractaat tusschen het Nederlandsche Gouvernement en den Sultan van Tidore, 17 September 1817. 1 stuk.

321. Minuut-rapport van den eersten commissaris tot overname der Molukken aan den Commissaris-Generaal A. A. Buijskes betreffende zijne verrichtingen te Ternate, October 1817. 1 stuk.

322. Copie-rapport van den eersten commissaris tot overname der Molukken aan Commissarissen-Generaal, 15 Juni 1818. 1 band

Afkomstig van Mr. Hieronymus van Alphen, geboren 8 Augustus 1746, advocaat te Utrecht in 1768, Procureur-Generaal bij het Hof van Utrecht in 1780, pensionaris van Leiden in 1789, Thesaurier-Generaal der Unie Juni 1793, ambteloos in 1795, overleden 2 April 1803, (Nos. 323-343).

323. Copie-instructie „voor die van den Rade neffens Sijne Excellentie", 10 Januari 1584. 1 stuk.

324. Copie-instructie voor den Raad van State, 12 April 1588. 1 stuk.

325. Copie-eed voor den Raad van State, 1588. 1 stuk.

326. Copie-instructie voor de secretarissen van den Raad van State, 28 Mei 1588. 1 stuk.

327. Copie-verbod van het aannemen van geschenken voor de ambtenaren bij den Raad van State, 1588. 1 stuk.

328. Copie-instructie van den Raad van State voor Nicasius Kien, commissaris van de vivres, 10 Maart 1605. 1 stuk.

329. Copie-instructie van den Raad van State voor Aert Hendricx van Schoorenberch, „gecommitteert tot opsicht over den dienst van 's lants posten ende boden", 1 October 1623. 1 stuk.

330. Gewijzigde instructie voor de secretarissen van den Raad van State van 13 Januari 1624. 1 stuk.

331. Copie-aanschrijving van de Staten van Holland tot het doen onderhouden van den Sabbath, 27 Januari 1660. 1 stuk.

332. Waarschuwing van Cornelis van Schellingerhout, baljuw en schout der vrije heerlijkheid van Esselickerwoude, tegen het lichtvaardig vloeken, 1709 (gedrukt). 1 stuk.

333. Copie-missive van Willem IV aan François Fagel over de monstering van de Ommelander landdags comparanten, 9 April 1737. 1 stuk.

334. Secrete resolutie van den Raad van State tot inkoop van generaliteits obligatiën, 5 October 1792. 1 stuk.

335. Copie-resolutie der Staten-Generaal betreffende de pogingen der Fransche Republiek tot opening der Schelde, met bijbehoorende stukken, 24 November 1792. 3 stukken.

336. Brief van B. van der Borch aan Mr. Hieronymus van Alphen, 28 Juni 1793. 1 stuk.

337. Stuk betreffende de door de Staten-Generaal in 1609 ten behoeve van Prins Maurits geinstitueerde rente, 1793. 1 stuk.

338. Minuut-missive van den Raad van State aan de Staten-Generaal over den staat van generaliteits kas, 1794. 1 stuk.

339. Copie-missive van den Raad van State aan de Staten-Generaal over de kritieke tijdsomstandigheden, 20 October 1794. 1 stuk.

340. Resolutie der Staten-Generaal bij het vertrek van Zijn Hoogheid, 18 Januari 1795 (gedrukt). 1 stuk.

341. Proclamatie van Pichegru tegen het beleedigen van Hollandsche militairen, 26 Januari 1795 (gedrukt). 1 stuk.

342. Decreet der Provisioneele Representanten van het Volk van Holland tegen eenige gewezen officieren, 17 Augustus 1795 (gedrukt). 1 stuk.

343. Resolutie der Staten-Generaal nopens het bijeenkomen der Nationale Vergadering, 14 October 1795 (gedrukt). 1 stuk.

Afkomstig van Jhr. Daniel François van Alphen, geboren 30 Augustus 1744, vertrekt naar Indië als cadet bij de Marine 1791, in dienst der O.-I. C. 1797, resident van Soerabaja 1807, naar Nederland terug 1808, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in 1815, in den adelstand opgenomen in 1815, overleden 16 October 1840. (Nos. 344–358).

344. Memoriën van Jhr. D. F. van Alphen ter verdediging van zijn gedrag in 1807 bij de verschijning van een Engelsch eskader voor Soerabaja, over de verbreiding van kennis en beschaving op het eiland Java, en over de geldelijke aanspraken der erven van Mr. R. M. Cunninghame van Goens op het huis van Oranje, met bijbehoorende stukken, 19 October 1814—27 April 1816. 1 bundel.

345. „Iets over Java, de vrije landen aldaar, en over het landbezit in Indiën", door Jhr. D. F. van Alphen, 4 Januari 1817. 19 losse vellen.

346. Minuut-redevoering van Jhr. D. F. van Alphen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over koloniale zaken, met aanteekeningen, 5 Juni 1822. 22 losse vellen.

347. Minuut-redevoering van Jhr. D. F. van Alphen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over koloniale zaken, 22 Augustus 1822. 9 losse vellen.

348. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Voorstel tot geldleening voor de O.-I. Bezittingen. Wetsontwerp, memorie van toelichting en afdeelingsverslagen, 1825—1826 (gedrukt). 39 vellen.

349. Minuut-redevoering van Jhr. D. F. van Alphen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over koloniale zaken, 4 Maart 1826. 18 losse vellen.

350. Brief van Nicolaus Engelhard aan Jhr. D. F. van Alphen, over het begin der regeering van den Gouverneur-Generaal van den Bosch, 2 Februari 1830. 3 losse vellen.

351. Missive van J. G. de Mey van Streefkerk aan Jhr. D. F. van Alphen, naar aanleiding van memoriën van Engelhard, door Z. M. gelezen, 4 Juni 1831. 1 stuk.

352. Doodsbericht van Nicolaus Engelhard, 4 Juni 1831, (gedrukt). 1 stuk.

353. Inventaris der handschriften, door Nicolaus Engelhard nagelaten aan Jhr. D. F. van Alphen, 20 Februari 1832. 1 stuk.

354. Apostillaire dispositie van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, betreffende de verzending der door Nicolaus Engelhard nagelaten handschriften, 27 Juni 1832. 1 stuk.

355. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Regeeringsantwoord op de bedenkingen ten aanzien van het wetsontwerp op den inkoop en de aflossing van schuld, 1836—1837 (gedrukt). 1 stuk.

356. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Aanteekening der gehouden stemming voor candidaten tot het voorzitterschap, 16 October 1838. 1 stuk.

357. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Suppletoire begrooting voor 1838. Indiening, toelichting en afdeelingsverslagen, 17 October 1838—28 November 1838. 9 vellen.

358. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Advies van Jhr. D. F. van Alphen over de begrooting voor 1839, 13 December 1838. 6 losse vellen.

Afkomstig van Jhr. Mr. H. van Alphen, commies bij het Departement van Koloniën in 1826, referendaris in 1844;

en van

Jhr. Mr. F. E. M. van Alphen, adjunct-commies bij het Departement van Kolonien in 1846, commies in 1851, hoofdcommies 15 Februari 1856, referendaris, chef der afdeeling Oost-Indie, Algemeene Zaken, 14 Maart 1861, Secretaris-Generaal van het Departement 12 Februari 1876, Staatsraad 27 Augustus 1880, gepensionneerd in 1894, overleden 14 Januari 1899. (Nos. 359—374).

359. Copie-instructiën voor Gouverneur-Generaal en Raden van 3 November 1617, 17 Maart 1632 en 26 April 1650. 1 band.

360. Brochures en andere gedrukte stukken rakende politieke en sociale belangen van Nederland, 1828—1893. 20 stukken.

361. Copie-adviezen van den Raad van State aan den koning over de bevordering der cultures op Java, 22 December 1828. 2 stukken.

362. Verslag der handelingen van de Staten-Generaal gedurende de buitengewone zitting van 13 September—2 October 1830, met bijlagen (gedrukt). 's-Gravenhage 1888. (ontbreken de vellen 1—3 en 8). 28 vellen.

363. Nota's en andere stukken betreffende de behandeling van O.-I. Zaken aan het Departement van Koloniën, 6 April 1834—24 Juli 1880. 233 stukken.

364. Brochures en andere gedrukte stukken betreffende de West-Indische koloniën van den staat, 1840—1886. 11 stukken.

365. Verslag der handelingen van de Staten-Generaal gedurende de zitting van 1845—1846, met bijlagen (gedrukt), 's-Gravenhage 1892. 300 vellen.

366. Herziening der Grondwet. Voorloopig verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 13 Juli 1848 (gedrukt). 17 vellen.

367. Extracten uit Nederlandsche staatsstukken en uit Nederlandsche en vreemde tijdschriften en dagbladen betreffende koloniale zaken, 14 Maart 1849—16 April 1872. 86 stukken.

368. Stukken betreffende Engelsche koloniale aangelegenheden, (gedrukt), 31 Juli 1849—14 Juli 1868. 3 stukken.

369. Brochures en andere gedrukte stukken rakende de Nederlandsche Oost-Indische bezittingen, 1854—1886. 21 stukken.

370. Brochures en gedrukte stukken als boven, 1886—1893. 21 stukken.

371. Verslagen der vergaderingen van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage (gedrukt), 18 December 1866—8 December 1891 (niet compleet). 69 losse vellen druks.

372. Nederlandsche, Fransche en Engelsche economische bladen, 17 December 1881—11 November 1893. 58 losse nummers.

373. Engelsche blauwboeken rakende Soeloe, Borneo, Nieuw-Guinea en de Nisero-quaestie, 1882—1890. 8 stukken.

374. Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1894 (gedrukt). 140 vellen.

B. AANGEKOCHT.

Van de boekhandelaren W. P. van Stockum & Zoon te 's-Gravenhage.

XXIII. Gedeeltelijk uit de hand, gedeeltelijk ter auctie van 16 en 17 Maart 1900.

Papieren afkomstig van verschillende leden der familie van Maanen en aanverwante geslachten.

Mr. Frans van Limborch, advocaat-fiscaal der domeinen van Holland, geboren 11 Juni 1679, overleden in 1765, (Nos. 1—4):

1. Brieven van C. A. Duker te Utrecht, 19 Juli 1717, en van B. Huydecoper te Amsterdam, 20 November 1734. 2 stukken.

2. Brieven van Frans van Mieris te Leiden over het Groot Charterboek van Holland. 30 December 1743—6 Mei 1759.
Aanteekeningen van den raadsheer Pauw op het Groot-Charterboek van van Mieris.
Aanteekeningen omtrent de graven van Holland, 869—1203.
Lijst van oorkonden der graven van Holland, naar de jaren en dagen gerangschikt (869—1327, in de hand van van Mieris).
Lijst van oorkonden der graven van Holland, „van welke zoo het schijnt, eenige ontbreken aan F. van Mieris."
„Aanteekening omtrent de nonnen van Oudewater, die sedert in het klooster Marienpoel onder Oestgeest gewoond hebben" (in de hand van van Mieris), 70 stukken.

3. Naspeuringen omtrent het door de stadhouders van Holland uitgeoefende recht van gratie, door Mr. Frans van Limborch, met bijbehoorenden brief van Pieter Steyn van 25 Maart 1752. 4 stukken.

4. Concept-request van de Directeuren der Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen aan de Staten van Holland, met bijbehoorenden brief van Pieter Steyn (1752). 5 stukken.

Mr. Martinus van der Craght, advocaat-fiscaal der domeinen van Holland, geboren 10 October 1730, overleden 15 Januari 1807. (No. 5).

5. Brieven van P. H. van de Wall te Dordrecht, 5 November 1771 en 13 October 1775, van P. Burman te Amsterdam, 27 Maart 1773, en van Frans van Limborch van der Craght, 24 Februari 1775, met minuut-antwoord op den tweeden brief van P. H. van de Wall. 5 stukken.

Mr. Johannes van Maanen, advocaat, later raadsheer in den Hove van Holland, overleden 24 Februari 1795, vader van Mr. C. F. van Maanen. (Nos. 6—9).

6. Brieven van Mr. Gerard Hoyer, advocaat-fiscaal van de gemeenelandsmiddelen van Holland, 16 Maart 1781, 6 November 1783, 8 Februari 1790. 3 stukken.

7. Requesten voor de gezamenlijke koornmolenaars, bemalende de vijf koornmolens van den Haag, aan den Hove van Holland, 1791. 2 stukken.

8. Brief van Mr. J. van Maanen aan ? („Mejuffrouw en Nicht...”), 21 Maart 1793. 1 stuk.

9. Aanstelling van Mr. J. van Maanen tot raadsheer in den Hove van Holland, 7 Februari 1795. 1 stuk.

Mr. Guilliam van der Meersch, advocaat, later advocaat-fiscaal en procureur-generaal bij den Hove van Holland; schoonvader van Mr. C. F. van Maanen. (Nos. 10—11).

10. Brieven van P. J. van Berckel, Lyonet, A. Perrenot, P. Hartog, N. Smallenburg, A. C. de Malnoë, J. Spoors, 7 Juli 1773—1798. 9 stukken.

11. Copie- „Generale Reflexiën over de Compositiën, door Mr. G. v. d. M." I stuk.

Mr. Cornelis Felix van Maanen, geboren 9 September 1769, promoveert te Leiden 22 Juni 1793, toegelaten als advocaat voor den Hove van Holland 12 Juli 1793, secretaris der provisioneele municipaliteit van den Haag 2 Februari 1795, advocaat-fiscaal en procureur-generaal van Holland en Zeeland 10 April 1795, staatsraad in buitengewone dienst 8 October 1807, minister van justitie en policie 10 December 1807, ontslagen als zoodanig 11 April 1809, lid van den „Conseil pour les affaires de Hollande" te Parijs 22 Juli 1810, staatsraad van het keizerrijk in gewone dienst 31 Augustus 1810, eerste president van het keizerlijk gerechtshof in den Haag 30 October 1810, belast met de rechterlijke organisatie der Hollandsche departementen 12 November 1810, eerste president van het Hooggerechtshof der Vereenigde Nederlanden 1 December 1813, lid van den kabinetsraad van den Soevereinen Vorst met de functien van secretaris van staat voor het departement van justitie, 7 December 1813, lid der commissie tot het ontwerpen eener grondwet voor de Vereenigde Nederlanden 21 December 1813, lid der commissie tot herziening der grondwet 22 April 1815, minister van justitie 16 September 1815, ontslagen als zoodanig met den rang van minister van staat 3 September 1830, herbenoemd als minister van justitie 5 October 1830, ontslagen als zoodanig met den rang van minister van staat 1 April 1842, overleden 14 Februari 1849. (Nos. 12—301).

Advocaat-fiscaal en procureur-generaal van Holland en Zeeland (Nos. 12—21).

12. Stukken over verscheiden onderwerpen, ingekomen bij den advocaat-fiscaal en procureur-generaal van Holland en Zeeland, gedeeltelijk met bijlagen en minuut-antwoorden van

den advocaat-fiscaal en procureur-generaal, 28 Juli 1795—Augustus 1807. 86 stukken.

13. Pleitmemoriën van den procureur-generaal van Holland en Zeeland, met bijbehoorende stukken, 23 Augustus 1795—13 Mei 1806. 48 stukken.

14. Minuut-adviezen, eischen, conclusiën en missiven van den procureur-generaal, September 1797—14 Juli 1806. 22 stukken.

15. Signalementen van misdadigers met bijbehoorende stukken, 13 December 1766—2 November 1805. 25 stukken.

16. Opgaven van gevangen misdadigers omtrent de dieventaal. 2 stukken.

17. Toespraken van den procureur-generaal tot aanzegging van het vonnis des doods aan misdadigers, 26 Juli 1799—18 Juli 1806. 4 stukken.

18. Geheime briefwisseling van het gewezen lid van het Uitvoerend Bewind, S. J. van Langen, ten tijde zijner opsluiting op de Voorpoort met zijn oud-ambtgenoot Pieter Vreede, 1798. 8 stukken.

19. Stukken afkomstig van het namens den Erfprins gevoerde bewind in Noord-Holland, 25 Augustus 1799—3 October 1799. 5 stukken.

20. Stukken betreffende verboden boeken en couranten, 28 Februari 1802—25 Augustus 1806. 44 stukken.

21. Stukken betreffende de wetgeving tijdens de Republiek nopens comediën, spelen, liedjes, waarzeggers en horoscooptrekkers, 5 November 1805—18 November 1805. 3 stukken.

Staatsraad van het koninkrijk Holland. (Nos 22—31).

22. Korte aanteekening van het verhandelde en geresolveerde in den Staatsraad nopens de ontwerpen van een algemeen burgerlijk en lijfstraffelijk wetboek uit den tijd der Bataafsche Republiek, 14 Februari 1807—21 September 1807. 1 band.

23. Ontwerp-crimineel wetboek en reglement van tucht voor het krijgsvolk te water (gedrukt). Februari 1808. 1 stuk.

24. Ontwerp-wetboek Napoleon ingericht voor het koninkrijk Holland (gedrukt), 30 Mei 1808. 1 stuk.

25. Korte aanteekening van het verhandelde en geresolveerde in den Staatsraad nopens het ontwerp-crimineel wetboek van de commissie benoemd bij koninklijk decreet van 18 November 1807, September 1808—October 1808. 1 lias.

26. Exemplaar van het ontwerp-crimineel wetboek, behelzende alle veranderingen en correctiën welke daarin door den koning zijn gearresteerd, 1 December 1808. 1 band.

27. Minuut- en copie-memorie van nadere redactie van sommige artikelen van het civiel wetboek, door den koning aan den minister van justitie en policie gedemandeerd, met aanteekening der deliberatiën in den Staatsraad daarover gehouden op 5 November 1808. 5 stukken.

28. Aanteekening van het verhandelde en geresolveerde in den Staatsraad nopens het wetsontwerp op de rechterlijke instellingen en rechtspleging, Januari 1809—Februari 1809. 2 stukken.

29. Exemplaar van het wetsontwerp op de rechterlijke instellingen en rechtspleging, behelzende alle veranderingen en correctiën welke daarin door den koning zijn gearresteerd, 20 April 1809. 1 band.

30. Wetsontwerp op de rechterlijke instellingen en rechtspleging, op 's konings last gedrukt ten gebruike van het Wetgevend Lichaam, 1809. 1 band.

31. Ontwerp-wetboek van koophandel (gedrukt), 8 Juni 1809. 1 stuk.

Minister van Justitie en Policie van het koninkrijk Holland. (Nos 32—35.)

32. Geheime briefwisseling met den koning, 4 September 1807—12 Maart 1810. 48 stukken.

33. Stukken over verscheiden onderwerpen, ingekomen bij den minister van justitie en policie, deels met bijlagen, 29 December 1807—16 Februari 1809. 21 stukken.

34. Stukken betreffende afgescheurde schotschriften in den Haag en te Amsterdam, 2 September 1808—October 1808. 7 stukken.

35. Lijst van 438 voorname ingezetenen van Amsterdam, Rotterdam, Dordrecht, Schiedam, Delft, Gorkum en Utrecht, met aanwijzing van hun politieke gezindheid, 1808 (?). 1 stuk.

„Conseil pour les affaires de Hollande". N°s. 36—41).

36. Aanteekeningen betreffende de samenstelling en werkzaamheden van den Conseil, 1810. 5 stukken.

37. „Procèsverbaux des séances du conseil" (gedrukt), 4 Augustus 1810—28 Augustus 1810. 5 stukken.

38. „Rapports de la section des finances et du trésor" (gedrukt), 23 Augustus 1810—6 September 1810. 8 stukken.

39. „Rapports de la section de législation, de l'intérieur, de la police et des cultes" (gedrukt), 14 Augustus 1810—31 Augustus 1810. 6 stukken.

40. Stukken door van Maanen als lid van den Conseil en voorzitter der sectie van wetgeving ontvangen van fransche autoriteiten, 2 Augustus 1810—31 October 1810. 53 stukken.

41. Stukken door van Maanen uit Holland medegenomen of hem vandaar toegezonden ten behoeve van zijn werkzaamheden in den Conseil, 1810. 21 stukken.

Eerste President van het keizerlijk Gerechtshof in den Haag, later Hooggerechtshof der Vereenigde Nederlanden. (N°s. 42—56).

42. Korte aanteekening der handelingen van het keizerlijk Gerechtshof in den Haag, 1 Maart 1811—4 December 1813, 23 losse vellen.

43. Bijlagen behoorende tot de resolutiën in het Hof, alle de kamers vereenigd genomen, Maart 1811—3 Januari 1814. 48 stukken.

44. Minuut-missive van den eersten president aan den secretarisgeneraal van het departement van policie te Parijs, bevattende aanbevelingen tot policieposten in de Hollandsche departementen, 21 November 1810. 1 stuk.

45. Minuut-missiven van den eersten president aan den minister van justitie van het keizerrijk, duc de Massa, 27 Maart 1811—9 September 1813. 57 stukken.

46. Stukken over verscheidene onderwerpen, ingekomen bij den eersten president, 1 December 1810—22 October 1814. 102 stukken.

47. Brieven van en betreffende den procureur-generaal Beyts, 5 Januari 1811—29 September 1811. 38 stukken.

48. Brieven van en betreffende den procureur-generaal de Burck, 28 September 1811—3 November 1811. 18 stukken.

49. „Varia. Stukken concernerende zaken, waarmede ik als eerste president ben bemoeid geweest," 8 Februari 1811—4 December 1813. 39 stukken.

50. Sollicitatiebrieven naar rechterlijke betrekkingen, 25 Juli 1810—5 Maart 1813. 1 band met inhoudsopgaaf (191 brieven).

51. Klachten van hollandsche ouders over de aanwijzing hunner zoons tot gardes d'honneur, 10 Mei 1813—11 Juli 1813. 34 stukken.

52. Stukken betreffende het opontbod van A. Warin en B. Donker Curtius naar Parijs wegens hun verzet tegen keizerlijke maatregelen, 2 Juli 1813—18 Augustus 1813. 19 stukken.

53. Brieven en stukken door van Maanen ontvangen gedurende en betreffende de omwenteling van November 1813, en brieven van den gewezen procureur-generaal bij het keizerlijk gerechtshof in den Haag, Jacquinot, 7 November 1813—10 Juli 1814. 82 stukken, door van Maanen in potlood genummerd 1*a*—64 (De nummers 54 en 63 ontbreken).

54. Rapporten aan den Directeur-Generaal der Policie in Holland ten tijde der fransche overheersching, in December 1813 door den Commissaris-Generaal Hoynck van Papendrecht onder de papieren dier directie gevonden en aan den Eersten President van het Hooggerrechtshof ter hand gesteld, 1 Februari 1811—5 September 1813. 37 stukken.

55. Minuut-aanspraken door den Eersten President van het Hooggerechtshof gehouden tot den Soevereinen Vorst en den prins van Oranje zijn zoon, en stukken betreffende een bezoek der prinsessen-weduwe van Oranje en van Brunswijk aan het Hooggerechtshof, 6 December 1813—1814. 5 stukken.

56. Rapport van den Directeur van Policie in het ressort den Haag, A. Ampt, aan den Soevereinen Vorst betreffende verdachte personen, 28 December 1813, 1 stuk.

Commissie tot het ontwerpen eener grondwet voor de Vereenigde Nederlanden. (Nos. 57—65).

57. Copie-besluit van den Soevereinen Vorst tot instelling der commissie, 21 December 1813. 1 stuk.

58. Brieven van A. R. Falck, W. F. Röell en P. van der Breggen Pauw over de samenstelling der commissie, 21 December 1813—28 December 1813. 4 stukken.

59. „Schets van eene grondwet voor de Vereenigde Nederlanden" (door G. K. van Hogendorp, gedrukt). 1 stuk.

60. Aanteekeningen van het gebesoigneerde en geresolveerde in de commissie, 27 December 1813—2 Maart 1814. Hs. van van Maanen, op 37 genummerde vellen.

61. „Ontwerpen van redactie van sommige artikelen der grondwet door mij en anderen; brieven, aanteekeningen en een eerste ontwerp der grondwet, naar aanleiding der gehouden deliberatiën voornamelijk door den heer van Hogendorp en secretaris Metelerkamp vervaardigd, mitsgaders een gedrukt exemplaar van het ontwerp door de commissie van redactie definitievelijk vastgesteld en aan den Soevereinen Vorst ingezonden". 16 stukken.

62. Stukken betreffende de vergadering van notabelen van 29 Maart 1814. 18 stukken.

63. Brief van Mr. C. de Gijselaar over de wijze van stemmen in de vergadering van notabelen, met copie-antwoord van van Maanen, 22 Maart 1814—23 Maart 1814. 2 stukken.

64. Redevoering uitgesproken door van Maanen in de vergadering van notabelen. 2 stukken.

65. Brieven geschreven door de hoogleeraren J. de Bosch Kemper en B. D. H. Tellegen, en door Jhr. Elout van Soeterwoude, aan Mrs. G. A. G. en C. F. Th. van Maanen naar aanleiding van het gebruik van nos. 60 en 61 van dezen inventaris, 31 Juli 1866—21 April 1877. 6 stukken.

Commissie tot herziening der Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden. (N°s. 66—76).

66. Copie-kon. besl. tot instelling der commissie, 22 April 1815. 1 stuk.

67. Brieven van A. R. Falck, G. K. van Hogendorp en A. van den Ende over de samenstelling en taak der commissie, 25 April 1815—5 Mei 1815. 5 stukken.

68. Aanmerkingen op de grondwet voor de Vereenigde Nederlanden (gedrukt), Dordrecht bij A. Blussé en Zoon, 1815. 1 stuk.

69. Observations sur la nouvelle constitution des Provinces Unies des Pays-Bas (gedrukt). 1 stuk.

70. Afschrift der acht artikelen van Londen, met minuutadvies door van Maanen, na mededeeling dezer artikelen, in den kabinetsraad uitgebracht. 4 stukken.

71. Aanteekeningen van het verhandelde en gebesoigneerde in de commissie, 1 Mei 1815—14 Juli 1815. Hs. van van Maanen op 86 losse vellen, met bladwijzer.

72. Commissorialen, brieven en andere stukken, behoorende bij bovenstaande aanteekeningen. 15 stukken.

73. Afschrift der notulen van de commissie, met copie-bijlagen, 1 Mei 1815—6 Juli 1815. 50 stukken.

74. Ontwerp van grondwet voor het koninkrijk der Nederlanden, met het rapport deswegens aan den koning gedaan (gedrukt), 13 Juli 1815. 1 stuk.

75. Considérations sur le projet de loi fondamentale, par un Belge (gedrukt), La Haye, 1885. 1 stuk.

76. Brieven geschreven door de hoogleeraren J. de Bosch Kemper en B. D. H. Tellegen, en door Jhr. Mr. J. Röell, aan M^{rs}. G. A. G. en C. F. Th. van Maanen naar aanleiding van het gebruik van n°s. 70—73 van dezen inventaris, 10 Augustus 1866—1 Augustus 1887. 6 stukken.

Minister van Justitie van het Koninkrijk der Nederlanden. (N°. 77–227).

77. Stukken betreffende de inhuldiging van den Soevereinen Vorst te Amsterdam in 1814 en de proclamatie als koning in 1815. 4 stukken.

78. Aanspraak door van Maanen namens het ministerie tot Z. M. gehouden bij hoogstdeszelfs komst tot den Troon, op 16 Maart 1815 en minuut-brieven van gelukwensching der ministers op de verjaardagen van Z. M., 24 Augustus 1814—24 Augustus 1837. 14 stukken.

79. Tractaten, verbonden, cartels en andere overeenkomsten, gesloten door den staat der Nederlanden, 30 Mei 1814—14 Maart 1840. 36 stukken.

80—93. Brieven over politieke aangelegenheden, meest van ambtenaren, gedeeltelijk met de minuut-antwoorden van van Maanen, 15 November 1815–22 April 1842. 14 banden, elk met inhoudsopgaaf.

80.	17 November	1815—25 December	1819.	139	brieven.
81.	14 Januari	1820—22 December	1824.	190	„
82.	13 Januari	1825–29 December	1826.	138	„
83.	1 Januari	1827—31 December	1828.	.79	„
84.	5 Januari	1829–31 Augustus	1829.	117	„
85.	2 September	1829 - 31 December	1829.	152	„
86.	1 Januari	1830—29 April	1830.	108	„
87.	3 Mei	1830—30 Juli	1830.	63	„
88.	1 Augustus	1830–30 September	1830.	206	„
89.	1 October	1830–31 December	1830.	140	„
90.	1 Januari	1831–28 December	1831.	161	„
91.	14 Januari	1832–31 December	1833.	135	„
92.	2 Januari	1834—22 April	1842.	208	„
93.	15 November	1815—31 Maart	1842.	(supplementband). 151	brieven.

94. Opstel betreffende de uitvoering van art. 130 der grondwet, 1815 (?). 1 stuk.

95. Brieven en stukken ontvangen van de commissarissen-arbiters P. J. de Bye en O. Leclercq ter zake van de liquidatie met Frankrijk, 20 April 1816—8 April 1818. 26 stukken.

96. Aanschrijving aan de rechtbanken van eersten aanleg in de zuidelijke provinciën betreffende de naleving van het concordaat gesloten tusschen het fransche gouvernement en den pauselijken stoel, met bijlage, Mei 1816. 2 stukken.

97. Copie-„herinnering aan November 1813" door François Frets, president der rechtbank te Rotterdam, met begeleidenden brief aan van Maanen en twee gedrukte bijlagen, 20 Juni 1816. 4 stukken.

98. Stukken betreffende de afdoening van commissorialen bij de departementen van algemeen bestuur, 17 Februari 1817—17 Maart 1825. 15 stukken.

99. „Aanteekeningen van de besoignes over de door Z. M. aan eene personele commissie verzonden plans van financieele operatie", October 1817. 10 stukken.

100. Aanteekening van het verhandelde in de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de wet op de drukpers, met minuutredevoering van van Maanen, 20 Februari 1818. 8 stukken.

101. Ontwerp van wet betreffende de manier van procedeeren in crimineele zaken, (gedrukt), 1818. 1 stuk.

102. Als boven, fransche tekst, (gedrukt), 1818. 1 stuk.

103. Fransche tekst der ontwerp-wetboeken van burgerlijke rechtsvordering, van strafrecht en van strafvordering, met de aanmerkingen op deze ontwerpen, door de belgische commissiën van redactie gemaakt, (gedrukt), 1818. 1 band.

104. Copie-notulen van het verhandelde in den Raad van State over het ontwerp-wetboek van strafrecht, 22 Januari 1819—2 Maart 1819. 6 stukken.

105. Aanteekeningen, concept-redactiën en adversaria betrekkelijk tot de beraadslagingen in den Raad van State over het ontwerp-wetboek van strafrecht, 28 Januari 1819—10 Maart 1819. 12 stukken.

106. Extracten uit de fransche wetten op de drukpers, 17 Mei 1819—25 Maart 1822. 4 losse vellen.

107. Aanteekening over de beraadslagingen in den Raad van State over het wetsontwerp op de rechterlijke organisatie, 8 Juli 1819—22 Juli 1819. 17 stukken.

108. Wetsontwerp op de rechterlijke organisatie, met bijgeschreven wijzigingen, aangebracht op advies van den Raad van State, 1819. 1 stuk.

109. Niet-officieele briefwisseling van van Maanen naar aanleiding van het wetsontwerp op de rechterlijke organisatie, 1819—11 Mei 1820. 6 stukken.

110. „Bemerkingen ten opsigte van de gewezene organisatie van justitie binnen de Oostenrijksche Nederlanden", door een Zuidnederlander, 1819 (?). 6 losse vellen.

111. Stukken betreffende de Bagijnen, Alexianen en soortgelijke congregatiën, 20 December 1819—8 Maart 1825. 5 stukken.

112. Wetsontwerpen op de rechterlijke organisatie, ingediend bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal, met stukken betreffende het afdeelingsonderzoek en aanteekening der gehouden deliberatien, 20 Mei 1820—5 Juni 1820. 5 stukken.

113. Wetsontwerp op de rechterlijke organisatie, opgemaakt door Mr. C. Asser na de verwerping van de ingediende wetsontwerpen door de Tweede Kamer der Staten-Generaal, doch buiten gevolg gebleven, 1820. 1 stuk.

114. Voorschriften regelende de betrekkingen tusschen de hoofden der departementen van algemeen bestuur en de Staten-Generaal en den Raad van State, 8 Juni 1820—20 Januari 1830. 7 stukken.

115. Copie-acte van opneming van B. A. Fallee te Amsterdam in de koninklijke fransche orde van het Heilig Graf van Jeruzalem, 16 Januari 1822. 1 stuk.

116. Minuut-redevoering van van Maanen in de Tweede Kamer over de wetgeving op het huwelijk, 9 Maart 1822. 2 stukken.

117. Stukken betreffende de overdracht der domeinen aan den koning, 15 Augustus 1822—19 Augustus 1822. 7 stukken.

118. Opstel over het nadrukken van staatsstukken, 1822. 1 stuk.

119. Stukken betreffende de verbindende kracht der organieke artikelen van 1801 voor de Noordelijke Nederlanden, de

Société Catholique, en andere R.-K. kerkelijke zaken, 10 December 1823—15 Februari 1827. 13 stukken.

120. Copie-correspondentie van den minister van justitie met den koning en met den Directeur-Generaal over de zaken van den R.-K. eeredienst, over het koninklijke recht van placet, de pauselijke bullen over het jubeljaar en tegen de vrijmetselaars, en andere R. K. kerkelijke zaken, 1824—17 Augustus 1829. 40 stukken.

121. Brief van H. van Zuylen van Nijevelt aan C. F. van Maanen, geschreven naar aanleiding van het gebruik van no. 120 van dezen inventaris, 20 Februari 1843. 1 stuk.

122. Stukken betreffende de onderhandelingen over een concordaat in 1824, Maart 1824—13 November 1824. 11 stukken.

123. Stukken betreffende een te Gent vervaardigd portret van Prins Willem I, 10 Juni 1824—8 Juli 1824. 8 stukken.

124. Stukken over gemengde huwelijken, 24 Mei 1825—24 Januari 1827. 7 stukken.

125. Geheime berichten van F. Ottevaere over de woelingen der congregatie in Frankrijk, 11 Augustus 1825—22 Mei 1828. 29 stukken.

126. Stukken betreffende het katholiek onderwijs, de seminariën en het collegium philosophicum, 17 October 1825—1827. 14 stukken.

127. Opstel van van Maanen over een tot de staatsambtenaren te richten verbod van deelneming in staatkundige betoogingen, 22 December 1825. 1 stuk.

128. Stukken over het plan van den Directeur-Generaal Goubau tot organisatie van de R. K. Kerk in Nederland en over de suppressie der statiën van monniken en regulieren, 7 Januari 1826—April 1826. 6 stukken.

129. Stukken betreffende de oude klerezij der Utrechtsche kerk, of zoogenaamde Jansenisten, 15 Februari 1826—Augustus 1826. 9 stukken.

130. Stukken over de internationale positie van het koninkrijk der Nederlanden vóór de tractaten van Weenen, 30 Maart 1826. 2 stukken.

131. Copie-rapport van Merlin de Douai aan Napoleon I over de rechten van den soeverein in kerkelijke zaken, met begeleidende brieven van J. de Bonne te Brussel aan den referendaris Mr. C. Asser, 17 April 1826—2 September 1826. 6 stukken.

132. Wetsontwerp op de rechterlijke organisatie, opgesteld door de commissie van redactie der nationale wetgeving, 26 Mei 1826—19 September 1826. 15 stukken.

133. Consideratiën van eenige leden van de commissie van redactie der nationale wetgeving over den zetel van den Hoogen Raad, 1826. 1 stuk.

134. Copie-verzoekschrift van autoriteiten te Gouda, Haarlem en in de provincie Drente, om rechtbanken te mogen behouden of verkrijgen, 26 Mei 1826—8 September 1826. 6 stukken.

135. Stukken rakende de onderhandelingen over het concordaat, 29 Mei 1826—22 October 1828. 54 stukken.

136. Copie-adviezen van den minister van justitie op hem in handen gestelde stukken over de organisatie der R. K. Kerk in Nederland, 30 Mei 1826. 1 lias.

137. Minuut- en copie-ontwerp-besluit op de organisatie der R. K. Kerk in Nederland, 30 Mei 1826—Juni 1826. 1 lias en 2 losse stukken.

138. Klad-aanteekeningen, pro-memories en eerste concepten tot de adviezen van van Maanen in zake de organisatie der R. K. Kerk in Nederland, Mei 1826. 26 stukken.

139. Collectanea over de deliberatiën der commissie uit den Raad van State tot redactie van een nieuw strafwetboek, 6 November 1826—30 December 1826. 26 stukken.

140. Losse nummers van Zuidnederlandsche couranten met artikelen over het collegium philosophicum en andere kerkelijke belangen, 24 November 1826—17 September 1827. 17 stukken.

141. Extract-missive van den Gouverneur-Generaal der Oostenrijksche Nederlanden van 2 Mei 1759 betreffende de handhaving van het recht van den soeverein in kerkelijke zaken. 1 stuk.

142. Opstel betreffende het verzoek van Mr. Q. de Flines tot erkenning van zijn adeldom, 1826 (?). 1 stuk.

143. Brieven van Prof. C. A. den Tex e. a. over het nieuwe strafwetboek, 15 Januari 1827 – 28 Juni 1828. 41 stukken.

144. Courantenverslagen der zittingen van de Tweede Kamer, gewijd aan de behandeling van de wet op de rechterlijke organisatie, 30 Januari 1827—24 April 1827. 10 stukken.

145. Niet-officieele briefwisseling van van Maanen over zijn verdediging van het wetsontwerp op de rechterlijke organisatie, 8 Februari 1827—21 Mei 1827. 10 stukken.

146. Minuut-antwoorden van den minister van justitie op het nader rapport van den Raad van State over de redactie van het nieuwe strafwetboek, en op de bedenkingen des konings, 23 Februari 1827—17 September 1827. 7 stukken.

147. Aanteekening van de beraadslagingen in de Tweede Kamer over de wet op de rechterlijke organisatie, en minuut-redevoeringen van den minister van justitie over deze en andere zaken, 4 April 1827—1 Februari 1830. 26 stukken.

148. Copie-kon. besl. op de uitlevering van misdadigers, 1 September 1827. 1 stuk.

149. Minuut- en copie-adviezen van den minister van justitie aan den koning op verschillende adressen in zake het nieuwe strafwetboek, 28 September 1827—15 April 1828. 7 stukken.

150 Stukken betreffende het afdeelingsonderzoek van het nieuwe strafwetboek in de Tweede Kamer, 24 November 1827—11 Maart 1828. 22 stukken.

151. Stukken betreffende de door Z. M. beoogde vereeniging der functiën van minister van justitie en president van den Hoogen Raad, 7 Mei 1828—19 November 1834. 13 stukken.

152. Copie-consideratiën van den minister van justitie over het misbruik der drukpers, 20 Juli 1828—3 Februari 1829. 3 stukken.

153. Stukken over een voorgenomen wet tegen majesteitsschennis en opruiing, 5 October 1828—19 Februari 1829. 18 stukken.

154. Minuut-fransche vertaling der redevoering van van Maanen in de Tweede Kamer van 2 December 1828 over de ministerieele verantwoordelijkheid. 3 stukken.

155. Concept-kon. besluit regelende het toezicht op periodieke geschriften. 1828 (?). 1 stuk.

156. Aanteekening van van Maanen over het jus patronatus ten opzichte der R. K. Kerk in de Nederlanden, 1828 (?). 1 stuk.

157. Stukken over de onderdrukking van gevaarlijke genootschappen in Ierland, 17 Februari 1829—5 Maart 1829. 3 stukken.

158. Stukken over de totstandkoming van het wetsontwerp tot aanvulling van den Code Pénal op de punten van hoon en laster, 19 Februari 1829—12 December 1829. 43 stukken.

159. Rapport van den minister van buitenlandsche zaken over de vraag, waar de souvereiniteit in het Koninkrijk der Nederlanden moet geacht worden te berusten, met consideratiën van van Maanen, October 1829. 3 stukken.

160. Stukken betreffende de opleiding van Nederlandsche jongelieden door de Jezuieten te Freiburg in Zwitserland, 1829. 2 stukken.

161. Stukken betreffende de behandeling van het wetsontwerp tegen hoon en laster in de Tweede Kamer, 11 December 1829—29 Mei 1830. 51 stukken.

162. Stukken over de herziening der besluiten regelende het gebruik van de fransche taal, 9 Januari 1830—23 Januari 1830. 7 stukken.

163. Stukken over de totstandkoming van het wetsontwerp op het recht van petitie, 16 Januari 1830—14 Maart 1830. 18 stukken.

164. Missiven van H. de Lantremange, eersten advocaat-generaal bij het hof te Luik, over den staatkundigen toestand aldaar, 28 Februari 1830—12 Juli 1830. 4 stukken.

165. Stukken betreffende het ontwerpen van wettelijke bepalingen op beleening en prolongatie, Mei 1830. 8 stukken.

166. Berichten van Gerbrand Pieters, geheim agent van het ministerie van justitie, over onderwerpen van staatkundig belang in verband met den Belgischen opstand, 1830 — 4 December 1831. 75 stukken.

167. Copie-rapport, van de Knijff de Gontraut, directeur van policie, over de ongeregeldheden te Brussel in Augustus 1830. 1 stuk.

168. Opgave van den kamerheer van Grovestins over het wedervaren van den Prins van Oranje te Brussel, 2 September 1830. 1 stuk.

169. Aanteekening van van Maanen over hetgeen heeft plaats gehad omtrent zijn ontslag als minister van justitie, 7 October 1830. 1 lias.

170. Bijlagen tot aanteekening als boven, geletterd A[1]—X, 3 September 1830—6 October 1830. 1 lias.

171. Copie-advies van den afgetreden minister van justitie over de indiening bij de Staten-Generaal van het voor zijn aftreding door hem gereedgemaakte wetsontwerp tot beteugeling van de drukpers, 24 September 1830. 1 stuk.

172. Stukken over de door Z. M. te geven arbitrale uitspraak in een grensgeschil tusschen Groot-Brittannië en de Vereenigde Staten, 17 September 1830—6 Juli 1831. 20 stukken.

173. Ontwerp-grondwet voor een in tweeën gesplitst koninkrijk der verbonden Nederlanden, met bijbehoorende stukken, 18 October 1830—19 October 1830. 7 stukken.

174. Stukken en brieven door van Maanen ontvangen en adviezen door hem gesteld naar aanleiding van de conferentie te Londen, 6 November 1830—4 Maart 1839. 287 stukken.

175. Missive van den pruisischen gezant von Waldburg-Truchsess aan den minister van justitie over de verhouding van Luxemburg tot den Duitschen Bond, met bijlagen, 12 November 1830. 3 stukken.

176. Brieven van L. G. Visscher en A. C. Membrede over de maatregelen te treffen ten aanzien van Maastricht, Limburg en de landen van Overmaze, met bijbehoorende stukken, 2 Januari 1831—12 Juli 1831. 18 stukken.

177. Klacht over beweerde misbruiken bij de departementen van justitie en van financiën, met begeleidende missive, 18 Januari 1831. 2 stukken.

178. „Onze Toekomst". — Opstel van een ongenoemde, "wien het lot des Vaderlands ter harte gaat", met begeleidenden brief, 11 Februari 1831. 2 stukken.

179. Courantenartikelen over de conferentie van Londen, 11 Februari 1831—16 Augustus 1834. 41 stukken.

180. A Letter to the Marquis Camden, regarding the disputes between Holland and Belgium, by Veritas (gedrukt), London 1832. 1 stuk.

181. A brief Exposition of the Britisch Policy towards Holland, by T. O. S(chilperoort) (gedrukt), London 1833. 1 stuk.

182. „Sententie gepronunchieert in den Hoigen Raidt tot Mechelen in 't jaer 1504 roerende den tholl van Zeelant in der Honte" (gedrukt), 1833 (?). Gepagineerd 1—28, 1 stuk, ongebrocheerd.

183. Nota van den referendaris Mr. C. Asser over de vooronderstelde dienstbaarheid van het Handelsblad aan buitenlandsche belangen, 1831 (?). 1 stuk.

184. Nota van van Elten, oud-rechterlijk ambtenaar te Amsterdam, betreffende het ongewenschte van grondwetsherziening na de scheiding tusschen Nederland en België, met begeleidenden brief en minuut-antwoord van van Maanen, 12 Februari 1831 —18 Februari 1831. 3 stukken.

185. Minuut-memoriën en adviezen van van Maanen over de vraag of de grondwet na de afscheiding van België behoort te worden herzien, 24 Februari 1831—29 Augustus 1832. 11 stukken.

186. Stukken over de wering der cholera, 23 Juni 1831—25 Juli 1832. 3 stukken.

187. Statistieke opgaven betreffende het aantal der sedert 1824 bij het departement van justitie behandelde zaken, 1831. 8 stukken.

188. Berichten van den referendaris, directeur van policie A. Ampt over de verdediging der citadel van Antwerpen, 13 December 1832—6 Februari 1833. 7 stukken.

189. Stukken over de door keizer Nicolaas I bevolen schifting

en bijeenverzameling van alle wetten van Rusland, 21 Februari 1833—7 Maart 1833. 5 stukken.

190. Brief van C. Godschalk met proeve van een opterichten volksblad „De Nederlander", 23 April 1833. 2 stukken.

191. Minuut-advies van den minister van justitie over een door den luitenant-generaal J. van den Bosch aan den koning aangeboden memorie over de koloniale aangelegenheden in verband met die van het moederland, met bijbehoorende stukken, 29 Januari 1835—16 Januari 1836. 6 stukken.

192. Stukken over de rechtsmacht der hooge en andere heemraadschappen, Februari 1835. 3 stukken.

193. Stukken over de vervolging der afgescheidenen, 23 December 1835—9 December 1836. 33 stukken.

194. Missive van ? te Amsterdam over den oorsprong van het belastingoproer aldaar in Juli 1835, met bijlagen, 25 Januari 1836. 3 stukken.

195. Redevoering van van Maanen in de Tweede Kamer bij de behandeling van het wetsontwerp op de misdaden van valsche munt en muntschennis (gedrukt), 16 April 1836. 1 stuk.

196. Stukken betreffende de installatie van den Hoogen Raad, 1 Juni 1838. 3 stukken.

197. Bedankbrieven voor benoemingen bij de rechterlijke macht bij gelegenheid der invoering van de nieuwe rechterlijke organisatie, 3 Mei 1838—20 October 1838. 34 stukken.

198. Stukken betreffende den aard der door Z. M. aan de Nederlandsche Handelmaatschappij en andere ondernemingen besproken garantie, 10 Augustus 1838—12 November 1840. 8 stukken.

199. Staten-Generaal. Aanspraak van den minister van buitenlandsche zaken over den afloop der onderhandelingen te Londen (gedrukt), met aanteekeningen van van Maanen, 4 Maart 1839. 1 stuk.

200. Pro-memorie van van Maanen over de zaak van den Scheldetol, met bijbehoorende missive, 31 Maart 1839—3 April 1839. 2 stukken.

201. Stukken over de uitvoering van het tractaat van 19 April 1839, 24 April 1839—2 November 1839. 49 stukken.

202. Stukken betreffende de in de grondwet aan te brengen wijzigingen na de scheiding tusschen Nederland en Belgie, 16 April 1839—5 November 1839. 35 stukken.

203. Quelques considérations politiques sur le traité du 19 avril 1839, par A. Sandelin (ms.), 20 Juli 1839. 1 stuk.

204. Stukken betreffende de geestelijke aangelegenheden van Limburg en Luxemburg, mitsgaders het Zeeuwsche gedeelte van het bisdom van Gent, 30 Juli 1839—20 Mei 1840. 114 stukken.

205. Stukken gedurende het afdeelingsonderzoek van de ontwerpen tot wijziging der grondwet, 19 October 1839—3 Juni 1840. 115 stukken.

206. Niet-officieele briefwisseling met de ministers Verstolk van Soelen en de Kock, met den secretaris van staat van Doorn, e. a., over de ontwerpen tot wijziging der grondwet, 26 October 1839—5 Juni 1840. 73 stukken.

207. Bedenkingen aangaande de herziening der grondwet, voorkomende in de processen-verbaal van het afdeelingsonderzoek in de Tweede Kamer, Januari 1840. 26 vellen.

208. Nota over de vraag, hoe de aan de agnaten van het huis van Nassau betaalde schadevergoeding zal moeten gevonden worden, 14 Januari 1840. 1 stuk.

209. Copie-„Constitution de la Belgique" (ms.). 1 stuk.

210. „Kladaanteekeningen waaruit de rapporten en ontwerpen van wet tot wijzigingen in de grondwet in de besoignes van Maart 1840 gedeeltelijk zijn vervaardigd". 43 stukken.

211. Ned. staatscouranten met verslagen der beraadslaging in de Tweede Kamer nopens de wijzigingen in de grondwet, 1 Juni 1840—30 Juli 1840. 32 stukken.

212. Aanteekening der in de Tweede en Eerste Kamer gehouden beraadslagingen over de wijzigingen in de grondwet, 2 Juni 1840—12 Juni 1840. 8 stukken.

213. Stukken betreffende de dubbele Tweede Kamer, 27 Juni 1840—25 Augustus 1840. 52 stukken.

214. Brieven over het afdeelingsonderzoek der 13 ontwerpen tot wijziging der grondwet in de dubbele Tweede Kamer, 6 Juli 1840—11 September 1840. 25 stukken.

215. Aanteekening van de in de dubbele Tweede en in de Eerste Kamer gehouden beraadslagingen over de 13 ontwerpen, 27 Augustus 1840—5 September 1840. 1 stuk.

216. Stukken betreffende de ministerieele verantwoordelijkheid, September 1840—October 1840. 13 stukken.

217. Aanteekening van hetgeen heeft plaats gehad omtrent 's konings afstand van de regeering, met bijlagen, 13 September 1840—22 October 1840. 1 lias en 24 stukken.

218. Stukken aangaande de aanspraken des konings ter opening van de Staten-Generaal, 15 October 1840—13 October 1841. 5 stukken.

219. Stukken aangaande de inhuldiging van koning Willem II te Amsterdam, 19 November 1840—1 December 1840. 11 stukken.

220. Copie-kon. besl. tot vereenvoudiging der werkzaamheden bij het departement van justitie, 26 Januari 1841. 1 stuk.

221. Stukken aangaande de wet op de conflicten, 9 Juni 1841—17 Februari 1842. 22 stukken.

222. Copie-missive des konings aan den voorzitter van den ministerraad over het houden van een gewone woensdagsche bijeenkomst van dien raad, met bijlage, 14 Juli 1841. 2 stukken.

223. Ontwerp-wetboek van strafrecht, aan Z. M. ingezonden 14 Juli 1841 (ms.), Eerste Boek. 1 band.

224. Als boven, Tweede en Derde Boek. 1 band.

225. Copie-kon. besl. waarbij de departementen van buitenlandsche zaken en oorlog ontheven worden van de behandeling van zekere Luxemburgsche zaken, met bijlage, 13 September 1841. 2 stukken.

226. Aanteekening over het publiceeren van bescheiden en berichten in de Ned. staatscourant, 1841 (?). 3 stukken.

227. „Iets over het ontwerp van wet betrekkelijk het notarisambt", door J. G. van der Lith (gedrukt), Maart 1842. 1 stuk.

Minister van Staat. (Nos. 228—233).

228. Adres van D. B. Adrian aan den minister van financiën, bevattende „zaken de redding van het Vaderland betreffende", (gedrukt), 21 Juli 1843. 1 stuk.

229. Stukken rakende het overlijden van koning Willem I, 15 December 1843—18 December 1843. 8 stukken.

230. Aanteekening over de vraag, of het concordaat van 1827 nog van kracht is voor de noordelijke provinciën, voorjaar 1844. 1 stuk.

231. Stukken over straffen van geeseling en brandmerk (gedrukt), November 1844. 2 stukken.

232. Ned. staatscourant met bijvoegsel, inhoudende het voorstel van Thorbecke en 7 anderen tot wijziging der grondwet, 16 December 1844. 2 stukken.

233. Journal des Débats van 6 Januari 1845, met artikel van L. van Gobbelschroy over het particulier vermogen van Willem I. 1 stuk.

Particulier. (Nos. 234—249).

234—242. Brieven aan C. F. van Maanen, gedeeltelijk met bijlagen en minuut-antwoorden, 8 Maart 1787—12 Mei 1846. 9 banden, elk met inhoudsopgaaf.

234.	3 December	1795—31	December	1810.	185	brieven.
235.	2 Januari	1811—30	December	1818.	291	„
236.	11 Januari	1819—30	December	1820.	224	„
237.	1 Januari	1821—16	December	1824.	229	„
238.	7 Januari	1825—17	November	1830.	233	„
239.	20 Februari	1831—21	December	1834.	216	„
240.	4 Januari	1835—18	December	1838.	224	„
241.	15 Januari	1839—12	Mei	1846.	169	„
242.	8 Maart	1787—26	December	1845	(supplementband). 169	brieven.

243. Doctorsbul van C. F. van Maanen, acte van admissie als advocaat voor den Hove van Holland, acten van aanstelling tot de verschillende door hem bekleede ambten en waardigheden, met eenige bijbehoorende stukken, 22 Juni 1793—29 December 1829. 139 stukken.

244. Gedichten ter eere van C. F. van Maanen, 22 Juni 1793—1 Augustus 1837. 41 stukken.

245. „Adversaria nonnulla". Alphabetisch gerangschikte uitspraken van verschillende schrijvers over staatkundige onderwerpen. 15 losse vellen.

246. „Adversaria juridica". Alphabetisch gerangschikte aanteekeningen over rechtskundige onderwerpen. 51 stukken.

247. Acten van lidmaatschap van onderscheiden geleerde en andere genootschappen, 26 September 1800—15 Juli 1841. 60 stukken.

248. Stukken over aflossingen en interestbetalingen van plantages in Suriname, Berbice en Essequebo, December 1808—Maart 1809. 2 stukken.

249. Stukken en brieven over de in den zomer van 1828 gehouden reunie van oud-Leidsche studenten van vóór 1790, 29 Maart 1828—16 Augustus 1828. 39 stukken.

Als handschriften en autografen verzameld. (Nos 250—301).

250. Paspoort van Prins Willem I voor Jerosme Hales, chirurgijn, gegeven te Antwerpen 11 November 1577. 1 stuk.

251. Missive van Philippe de Melun, seigneur de Buignon et de l'Espine, aan de Staten-Generaal, 3 Februari 1583. 1 stuk.

252 Beëedigde instructie van den muntmeester particulier van Holland te Dordrecht, Steven Bencken, 18 Februari 1627. 2 stukken.

253. Missiven van Jacob Cats aan Frederik Hendrik, 23 Juli 1638, 4 Augustus 1644 en 13 September 1644. 3 stukken.

254. Brief van Philips IV van Spanje aan de Prinses-Douairière van Oranje, 18 September 1654. 1 stuk.

255. Verklaring van Philips IV van Spanje op een supplicatie van David Mendes te Antwerpen (gedrukt), 6 December 1657. 1 stuk.

256. Missive van den lt.-admiraal Jacob van Wassenaer-Obdam aan een admiraliteit, 4 Maart 1664. 1 stuk.

257. Attestatie van den lt.-admiraal Cornelis Tromp en den vice-admiraal Isaäc Sweers, dat zij in 1650 binnen Salé gekend hebben Mozes Coën de Azevedo, die toen door het eskader onder Johan van Galen als consul was gebruikt, 30 December 1671, en Attestatie van Abraham Franco Mendes, Antonio Lopez Suasso, Jacob Abendano de Pinto, Isaäc de Pinto, Nunez da Costa, Daniel y Mocha Pinto en Jacob Pereira, dat Mozes Coën de Azevedo te Salé goede diensten bewezen heeft in het lossen van Christenslaven, Januari 1672. 1 stuk.

258. Rede van Pieter de Groot, ambassadeur van den Staat, bij zijn afscheid van het hof van Frankrijk, 23 Maart 1672. 1 stuk.

259. Missive van Antonie Heinsius aan (den commissaris van der Meer te Frankfort?). 3 April 1703. 1 stuk.

260. Copie-„Hollandsche Bedenckingen over een gedeelte van de materie der manier van procederen in crimineele zaken en specialijk van de proceduren die bij ons genaamd zijn extraordinaris beleid te werden", 1744. 1 stuk.

261. Brieven van E. Hollebeek en P. Chevallier, hoogleeraren te Groningen, aan ds. Westerbaen, 28 September 1754 en 28 Februari 1759. 2 stukken.

262. Missive van D. Rooleeuw l'Epie te Enkhuizen aan? over te Hem gepleegde paapsche stoutigheden, met bijlagen, 13 Mei 1769. 5 stukken.

263. Brieven van N. Bondt, advocaat te Amsterdam, aan A. Heekenhoek, advocaat te 's-Gravenhage, 26 Januari 1770 en 1 September 1771. 2 stukken.

264. Brief van Petrus Camper, hoogleeraar te Franeker, aan?, 24 Juni 1774. 1 stuk.

265. Gedichten aan Pieter Vreede door Pieter van den Bosch en J. de Kruijff, Maart 1775—10 Augustus 1778, en brief van J. le Francq van Berkheij aan Pieter Vreede, 21 Maart 1799. 4 stukken.

266. Translaat-instructie voor de gezamentlijke Justitie-Collegiën van het koninkrijk Pruissen (gedrukt), 28 December 1779—3 Februari 1780. 1 stuk.

267. Brief van C. Nozeman aan Prof. A. A. van der Meersch, met bijlage, 18 October 1780. 2 stukken.

268. Brief van Lodewijk Ernst, hertog van Brunswijk—Wolfenbuttel, aan ?, 30 September 1781. 1 stuk.

269. Brief van M. van Marum, secretaris der Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen, aan G. A. Taets van Amerongen van Schalkwijk, 8 Februari 1795. 1 stuk.

270. Minuut-brief van Johan Meerman aan Bavius Voorda, hoogleeraar te Leiden, met antwoord van dezen, 8 Februari 1795—10 Februari 1795. 2 stukken.

271. Brieven van admiraal Jan Willem de Winter aan een lid van het Comité de Marine (Juni 1796), aan den commandeerenden officier ter reede van Texel (3 Februari 1807), aan generaal Molitor (9 September 1811). 3 stukken.

272. Brieven van Rutger Jan Schimmelpenninck aan Joseph Bonaparte (3 Januari 1802), aan Talleyrand (28 Februari 1802, copie) en aan Apostool (13 April 1804). 4 stukken.

273. Brief van J. H. van Swinden te Amsterdam aan W. R. Schultens te Warmond, 16 September 1803. 1 stuk.

274. Brieven van koning Lodewijk Napoleon, van Travers graaf van Jever, van Dumonceau en van den hertog van Cadore aan W. O. Bloys van Treslong, aide de camp van Lodewijk Napoleon, later vice-admiraal in Franschen dienst, 4 Augustus 1806—10 Maart 1812. 11 stukken.

275. Brieven van Herman Willem Daendels aan den controleur-generaal der financien in Oost-Friesland van Riemsdijk (7 November 1806), en aan den advocaat Malecotius (11 Mei 1814). 2 stukken.

276. Brieven van C. A. Ver Huell, J. E. Lewe, J. W. Janssens, Cambier, J. H. van Kinsbergen, M. van der Goes en Dumonceau aan Dirk van Hogendorp, 12 December 1806—1 Juli 1807, 12 stukken.

277. Missive van M. van der Goes, minister van buitenlandsche zaken onder koning Lodewijk, aan Bignon, lid van de administratie der veroverde landen te Berlijn, 3 April 1807. 1 stuk.

278. Brief van Willem Frederik, prins van Oranje, aan het kantoor P. en C. van Notten en C^{o}. te Amsterdam, 19 Januari 1808. 1 stuk.

279. Brieven van R. H. Arntzenius en R. W. Tadama aan Adrianus de Bas, procureur te 's-Gravenhage, 30 Juli 1808—27 October 1808. 2 stukken.

280. Brieven van koning Lodewijk Napoleon aan Bernadotte (22 September 1808) en aan W. F. Röell (23 Mei 1810). 2 stukken.

281. Brief van F. van Leyden van Westbarendrecht aan dr. Reich te Leiden, 18 Maart 1811. 1 stuk.

282. Brief van O. van Bylandt Marienweerd aan Schonck, raadsheer in het keizerlijk gerechtshof in den Haag, 14 October 1811. 1 stuk.

283. Brief van D. J. van Lennep aan J. H. van Kinsbergen, 26 November 1812. 1 stuk.

284. Brieven van J. H. van Kinsbergen, P. de Wacker van Zon en D. Hooft aan H. J. baron van Loë op den Ulenpas bij Doesburg, lid der ridderschap van Gelderland, 14 Maart 1813—2 April 1819. 5 stukken.

285. Brief van generaal C. F. de Jonge aan B. H. Bentinck van Buckhorst, commissaris-generaal van oorlog, over de expeditie tegen Woerden op 24 November 1813, met bijlage, 22 Maart 1814. 3 stukken.

286. Dienstbericht aan C. A. Ver Huell, vice-admiraal in Franschen dienst, 7 April 1814. 1 stuk.

287. Brieven van J. H. van Kinsbergen aan L. Serrurier, 1 November 1814 en 7 December 1817. 2 stukken.

288. Gedicht van H. Bosscha „in effigiem J, H. van Kinsbergen", met hollandsche vertaling van M. C. van Hall, 1815. 1 stuk.

289. Copie-brieven van baron d'Albaing van Giessenburg aan Mevr. ? te 's-Gravenhage, 1 Juli 1816—22 October 1816. 1 stuk.

290. Missive van A. W. C. van Nagell aan generaal Alava, gezant van Spanje bij ons hof, 2 April 1819. 1 stuk.

291. Brief van den burggraaf du Bus de Ghisignies aan den minister van binnenlandsche zaken, de Coninck, 7 Maart 1820. 1 stuk.

292. Brief van prins Frederik der Nederlanden aan zijn secretaris Mr. C. J. van Assen, met enveloppe, 25 Juni 1820. 2 stukken.

293. Stukken betreffende Gustaaf IV Adolf van Zweden, zich later genoemd hebbende graaf van Holstein-Gottorp, 2 December 1825—3 Januari 1826. 4 stukken.

294. Brief van F. A. A. C. van Lynden aan F. G. van Lynden van Hemmen, 28 December 1825. 1 stuk.

295. Brief van H. J. baron van Loë aan M. C. van Hall (gedrukt), 16 Januari 1826. 1 stuk.

296. Prospectus van het werk „Monumens de Rhodes, dédié à S. M. le Roi des Pays-Bas par le colonel Rottiers", Bruxelles 1828 (gedrukt). 1 stuk.

297. Marron, Essai sur l'histoire de la littérature neerlandaise par J. de 's-Gravenweert. Extrait de la Revue Encyclopédique, September 1830 (gedrukt). 1 stuk.

298. Cachet en handteekening van Henri V duc de Bordeaux, met bijbehoorende stukken, Januari 1833. 3 stukken.

299. Stukken betreffende Don Carlos en de aangelegenheden van Spanje, 1834—1835. 4 stukken.

300. Journal de la Haye van 29 Augustus—2 September 1842 met feuilleton van Jules Janin: „le Roi". 4 stukken.

301. Prospectus van het werk „Recueil de mille Autographes", Anvers 1843 (gedrukt). 1 stuk.

Mr. Johan Frans van der Meersch, advocaat te 's-Gravenhage, zwager van Mr. C. F. van Maanen, geboren 27 October 1776, overleden 5 Juli 1827. (No. 302).

302. Brieven van R. H. Arntzenius, J. H. van der Palm, R. W. Tadama, P. A. Brugmans, A. R. Falck, J. D. Meijer e. a., 30 September 1803—1 Maart 1815. 24 stukken.

Douairière Mr. C. F. van Maanen, geb. van der Meersch. (No. 303).

303. Herinnering aan het 25-jarig bestaan van het dep^t^. Voorburg der M^ij^ tot Nut van 't Algemeen, aangeboden door H. J. Caan, 10 October 1849. 1 stuk.

Mr. G. A. G. van Maanen, secretaris der commissiën tot de redactie der nationale en der militaire wetgeving, later procureur-generaal bij den Hoogen Raad; zoon van Mr. C. F. van Maanen (Nos. 304—316).

304. Wet op de zamenstelling der regterlijke magt en het beleid der justitie. Volledige verzameling officieele stukken rakende indiening, toelichting, afdeelingsonderzoek en behandeling dezer wet, met bladwijzer en inliggend los stuk: „Discours prononcé par M. Nicolaï dans la séance du 19 mai 1829 (1re chambre)", 23 Januari 1827—1 Februari 1830. 1 band, gefolieerd 1—470 en nogmaals 1—37, en 1 inliggend los stuk.

305. Wetboek van burgerlijke regtsvordering. Volledige verzameling als boven met bladwijzer, 1827—1828. 1 band, gefolieerd 1—256.

306. Als boven, fransche tekst, 1827—1828. 1 band, gefolieerd 1—140.

307. Revisie van het wetboek van burgerlijke regtsvordering. Volledige verzameling als boven, met bladwijzer, 1 Februari 1837—5 Mei 1837. 1 band, gefolieerd 1—409.

308. Wetboek van strafvordering. Volledige verzameling als boven, met bladwijzer, 1829—1830. 1 band, gefolieerd 1—329.

309. Als boven, fransche tekst, 1829—1830. 1 band, gefolieerd 1—116.

310. Revisie der wetboeken van strafvordering en op de zamenstelling der regterlijke magt. Volledige verzameling als boven, met bladwijzer, 1834—1836. 1 band, gefolieerd 1—259.

311. Wetboek van strafregt. Processen-verbaal van het onderzoek in de Tweede Kamer, 24 November 1827—25 Februari 1828. 7 stukken.

312. Wetboek van strafregt. Indiening, toelichting, onderzoek en wijziging der ontwerpen. Volledige verzameling gedrukte stukken, 23 October 1839—14 December 1844. 52 stukken.

313. Wetboek van strafregt. Indiening, toelichting, onderzoek en wijziging van het ontwerp. Volledige verzameling als boven, 8 Februari 1847—21 October 1847. 164 stukken.

314. Stukken bijeengebracht door Mr. G. A. G. van Maanen als secretaris van de commissie van redactie voor de militaire wetgeving, 1841—1845. 143 stukken.

315. Voorlezing van G. A. G. van Maanen „over het al of niet bestaan hebben van heimelijke Westphaalsche gerichten in het Sticht van Utrecht", 31 Mei 1831. 1 stuk.

316. Brieven aan G. A. G. van Maanen, 23 October 1818—6 November 1867. 1 band, met inhoudsopgaaf. (163 brieven).

Van de boekhandelaren W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

XXIV. Ter auctie van 17—24 November 1900:

„Extract uyt het Journaal van 't schip 't Huys Ter Mye gecommandeerd door den schipper George Christoffel Hartz, weegens eene attacque van agt zeerovers op de hoogte van Bazijn" (Voor Indië), 9—13 November 1769. 1 stuk.

Van den boekhandelaar Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage.

XXV. Ter auctie van 23—27 October 1900:

1. „Versaemelingh van de sententien (van het Hof van Holland) waarin de previlegiën en hantvesten van de steeden, dorpen en heerlijkheeden van Holland, Zeeland ende Vriesland werden aangehaelt", 1496—1737. 1 stuk.

2. Procuratie van Karel, baanderheer van „Berlaymont" als „momboir" van Philips Willem graaf van Buren, op eenige ingezetenen van Steenbergen en Breda om in rechten aanspraken te doen gelden op een hoeve en landen te Steenbergen, behoord hebbende aan Pieter Woutersz., in leven rentmeester te St. Maartensdijk, 6 April 1573. 1 stuk.

3. „Reeckeninge, bewijs ende reliqua" van het morgengeld, gedaan door ambachtsbewaarders van Zoetermeer, ten overstaan van den ambachtsheer, schout, ambachtsbewaarders en crooheemraden, 1609—1616. 8 stukken.

4. Missive van den vice-admiraal Marinus Hollar aan „Eedele, wijse, discrete, seer voorsienighe heeren", Vlissingen 21 December 1627. 1 stuk.

Afkomstig van het verbrande archief der Marine.

5. Brief van (Johan de Witt) aan Mr. Diederich Hoeufft, raad ter Admiraliteit te Rotterdam, 22 October 1658. 1 stuk.

De minuut van dezen brief ontbreekt in de verzameling minuutbrieven van den Raadpensionaris berustende op het Rijksarchief.

6. „Resolutiën ende verbael van 't gebesoigneerde van de heeren Cornelis de Witt, Marinus van Crommon, Everhard van Weede ende Jacob van Borsselen van der Hooghe" als gedeputeerden en gevolmachtigden van de Staten-Generaal „tot de jegenwoordige expeditie te velde", 7 April—28 Juni 1668. Gelijktijdige copie met kantteekeningen.

7. Secrete-missive van de Staten-Generaal aan (de Admiraliteit in Zeeland), 16 Juni 1675. 1 stuk.

Afkomstig van het verbrande archief der Marine.

8. Copie-missiven van den raadpensionaris Anthonie Heinsius aan Adolf Hendrik graaf van Rechteren—Almelo, gecommitteerde van de Staten-Generaal bij het leger te velde, daarna in 1707 extraordinaris envoyé bij den keizer en verschillende Hoven in Duitschland en ten slotte in 1715 Gedeputeerde van de Staten-Generaal te Antwerpen, 1703—1719. 1 deel.

De origineele missiven berusten in het huisarchief van de familie van Rechteren van Almelo.

9. Missive van den raadpensionaris Anthonie Heinsius aan (een bevelhebber van de Hollandsche troupen in Portugal, tijdens den Spaanschen successie-oorlog), 2 September 1704. 1 stuk.

10. „Recueil van de Groote Visscherij". Aanteekeningen van Mr. J. van der Craght, meerendeels uit origineele bronnen verzameld en samengesteld in 1745. 1 deel.

11. Missive van den hertog van Brunswijk—Wolfenbuttel over de regeling van de begrafenis van prinses Anna, 17 Februari 1759. 1 stuk.

12. Missive van den kapitein ter zee Johan Arnold Zoutman aan een college ter Admiraliteit. Aan boord van 's lands fregat van oorlog De Hector in de Baai van Cadix, 25 Juli 1759. 1 stuk.

Afkomstig van het verbrande archief der Marine.

13. Missive van Pieter Paulus aan Mr. J. van Strijen, oud-baljuw te 's-Gravenhage, Leiden 4 Mei 1775. 1 stuk.

14. Extract-resolutie van de Staten-Generaal met kantbeschikking van den Raad van State, 20 December 1781. 1 stuk.

15. Missive van den raadpensionaris Laurens Pieter van de Spiegel aan (een commandant der zeemacht te Texel?) 10 Juli, z. j. 1 stuk.

16. Missive van den intendant-generaal der financiën Gogel aan den kolonel (directeur der genie?), 1 Juni 1811. 1 stuk.

17. Missive van den president der rechtbank te Amsterdam Scholten aan den maire dier stad, 23 Januari 1813. Copie. 1 stuk.

Van den boekhandelaar Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage.

XXVI. Uit den magazijn-catalogus n°. 285 II:

Stukken afkomstig van den predikant Gerard Brandt. (*)

1. Aanteekeningen van Gerard Brandt, voornamelijk uit de resolutiën van de Staten van Holland, van de Staten van Zeeland en van de Synode; copie-missiven, copie-requesten en andere stukken, hoofdzakelijk betreffende kerkelijke aangelegenheden, 1619—1677. 118 stukken.

---

(1) Deze stukken, welke door Brandt voor zijn geschiedkundige werken zijn gebruikt, werden door Is. Tirion gekocht te Amsterdam op de publieke verkooping van de bibliotheek van Johan Willem van Meel, secretaris van de Societeit van Suriname op 8 September 1738.

2. Aanteekeningen van denzelfde uit de notulen, gehouden door Mr. Cornelis Hop, pensionaris van Amsterdam en Nicolaas Vivien, pensionaris van Dordrecht, van het verhandelde in de vergadering van de Staten van Holland en Westfriesland, Januari 1672—Maart 1674. 292 stukken.

3. Aanteekeningen van denzelfde betreffende Justinus van Assche, geboren te Emden in 1594. 1 stuk.

4. „Cort ende waarachtich verhaal van hetgene d'ambassadeurs der Vereenichde Nederlanden in Vranckrijck hebben gehandeld in den vasten deses jaars 1621." Copie. 2 stukken.

5. Brief van Kaspar van Baerle aan zijne zuster Adriana, 6 October 1657. 1 stuk.

Aan de achterzijde van dezen brief staat een aanteekening omtrent de ontvluchting van den remonstrantschen predikant Prevostius, die op Goede Vrijdag 1625 heimelijk in den Haag had gepreekt en door «den geweldige» was betrapt.

Van den boekhandelaar R. W. P. de Vries te Amsterdam:

XXVII. Afkomstig uit de collectie van Alkemade:

Beschrijving der abdij van Leeuwenhorst met copieën van charters betreffende deze abdij, 1262—1617. Hs. van de hand van van Alkemade. 3 deelen.

In deze collectie komen ± 60 copieën voor van charters, welke in originali in het archief dier abdij ontbreken.

Van de boekhandelaren Burgersdijk en Niermans te Leiden.

XXVIII. Ter auctie van 26 Maart 1900:

Brief van Lucas Jansz. Wagenaer te Enkhuizen aan François Maelson, afgevaardigde van de provincie Holland ter Staten-Generaal te 's-Gravenhage, 7 Mei 1591. Eigenhandig. 1 stuk.

Van den boekhandelaar J. L. Beyers te Utrecht.

XXIX. Ter auctie van 18 October 1900:

1. Missive van den veldmaarschalk Joachim Ernest, hertog van Holstein-Pleun, aan de Admiraliteit in Zeeland, 15 Juli 1693. 1 stuk.

2. Ingekomen- en minuten van uitgaande brieven van Jan Warnar Falck, kapitein-luitenant-ter zee en equipagemeester te Soeratte, betreffende particuliere zaken, 2 November 1753—11 Februari 1761. 14 deelen

3. Missiven van den veldmaarschalk Lodewijk hertog van Brunswijk Wolfenbuttel, 12 en 13 Mei 1759. Eigenhandig. 2 stukken.

4. Inventaris van de goederen nagelaten door Isaac Meinertshagen, luitenant-colonel en hoofd der militie te Kaap de Goede Hoop op 4 Augustus 1767. 1 stuk.

Van den boekhandelaar S. Gouda Quint te Arnhem.

XXX. Ter auctie van 3 October 1900:

1. Lijst van de verdeeling der vloot in drie eskaders vastgesteld door den luit. admiraal Maarten Tromp, met opgaaf van de namen der kapiteinen, die over de schepen in elk eskader gesteld zijn, 31 Mei 1652. 1 stuk.

2. Brief van Pieter Paulus aan „Monsieur van Kinsbergen" te Adrichem. Geschr. uit den Haag 20 September 1786. 1 stuk.

3. Brief van prins Willem V aan (den vice-admiraal J. H. van Kinsbergen), Geschr. uit den Haag 28 Februari 1793. In het Fransch. 1 stuk.

Van den boekhandelaar J. M. Heberle te Keulen.

XXXI. Ter auctie van 12—14 November 1900:

Brief van Gebhard Truchsess van Waldburg, gewezen Aartsbisschop en Keurvorst van Keulen, aan Christiaan Huygens, secretaris van den Raad van State. Honsholredijk 3 Augustus 1588. In het Fransch. 1 stuk.

Van den heer A. A. Vorsterman van Oyen te Rijswijk:

XXXII. 1. Quitantie van Jan van Berchem Willemsz. voor Hendrik graaf van Nassau van 400 Rijnsche gulden, welke wijlen Hendrik van Etten de Jonge aan Inghelbert graaf van Nassau op het schoutambacht van Etten geleend had, 13 November 1515. 1 stuk.

2. Aanteekening betreffende eene samenkomst van drie gedeputeerden van de provincie Utrecht met eene commissie van zes leden uit de Staten-Generaal, 19 October 1577. 1 stuk.

3. Bestek waarop dijkgraaf en heemraden van de nieuwe dijkage van Bonaventura zullen aanbesteden het maken van eene nieuwe sluis op den grond van Puttershoek, 10 Juli 1591. Copie.
Bestek en voorwaarden waarop dijkgraaf en heemraden van Charlois, Roon en Pendrecht zullen aanbesteden het maken van een nieuwe steenen sluis in de „Koedoot", 24 October 1598. Copie. 2 stukken.

4. „Aenwijsinghe van de resolutien ter vergaderinghe van de XVII in Amsterdam". Augustus 1612. 1 stuk.

5. Procuraties van verschillende personen in dienst der O. I. Compagnie of van hunne bloedverwanten om hun tractement in ontvangst te nemen, 1647, 1650 en 1668.
Verzoek van Jan Sieuwersz. van Purmerend aan bewindhebbers der O. I. Compagnie om drie maanden gage aan zijn moeder uit te betalen, 1646. 4 stukken.

Deze stukken zijn afkomstig van een lias.

6. Missive van Frederik, graaf van den Berg, aan Christiaan Huygens, secretaris van den Raad van State. Geschr. uit 's Heerenberg 3 October 1614. 1 stuk.

7. Antwoord van Johan van Oldenbarnevelt „op het groot libel door François Aerssens aan haar Hoog Mogende overgelevert", met bijlage, 1607. Copie.
Missiven van Johan van Oldenbarnevelt aan Noël de Caron, heer van Schoonrewalt, ambassadeur in Engeland, aan zijn neef Gerard van Oldenbarnevelt en aan een onbekende, 18 October 1617. Copie. 3 stukken.

Aan de achterzijde van deze laatste copie staat met moderne hand geschreven: «uit de nalatenschap van Hieronymus van Beverningh».

8. Missive van den Kanselier en Raden van het vorstendom Gelre en graafschap Zutfen aan Dr. Arndt de Bije, gecommitteerde van de Staten-Generaal bij den Prins in het leger voor den Bosch, 25 Juli 1629. 1 stuk.

9. „Redenen ende consideratien, waeromme den Raedt van State niet en behooren affgenomen te worden de comptabelen ende gevoecht aan des Generaliteits Rekenkamer", 15 September 1634. Copie. 1 stuk.

10. Missive van de Staten van Holland aan den kolonel George Gleser om zijne commissie als meesterknaap van de houtvesterij, wegens het overlijden van den prins van Oranje, over te zenden, 21 September 1651. 1 stuk.

11. Concept-tractaat tusschen de Staten-Generaal en den koning van Frankrijk. Copie. 1 stuk.

Deze gelijktijdige copie, welke aan de leden der Staten-Generaal ter visie werd rondgezonden, werd in de vergadering gelezen den 31sten Maart 1653.

12. „Articulen van de vrede en 't verbont tusschen den protector van Engelant, Schotlant en Yerlant etc. en den koning van Portugael", 10 Juli 1654. Copie. 1 stuk.

Dit stuk is afkomstig uit een register.

13. Missiven van Gecommitteerde Raden van de Staten van Zeeland aan den Hoogen Raad over een voorstel tot combinatie van de beide hoven van justitie en minuten van antwoord, 1663.
Opgaaf van commissies welke door leden van den Hoogen Raad en van den provincialen Raad buiten hun gewone functies zijn bekleed, 1576—1611. 5 stukken.

14. Extract-resolutien van de Staten-Generaal. Depèches geadresseerd aan de gouverneurs van Namen, 1751, 1759 en 1766—1774 en aan den commandant van Doesburg, 1795. 27 stukken.

15. Request van Hendrik Wolff, geweldige provoost in den Briel aan Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland en acte commissoriaal op de Gecommitteerden tot de militaire zaken, 8 April 1760. 1 stuk.

16. Memorie van den kolonel De Gadelliere, gewezen commandant van St. Ghislain in België, ter verdediging van zijn gedrag en naar aanleiding van de intriges, welke tegen hem waren gesmeed. z. d. 1 stuk.

17. Missive van den Raad van State aan de Admiraliteit in Zeeland, 6 October 1588. 1 stuk.

18. „Notitie vant besoigne van subdelegatie over de petitie van de Admiraliteiten, 25 November 1666. 1 stuk.

19. „Bericht ende debath van de Admiraliteit op de calculatie door Haar Ed. Gr. Mog. gecommitteerden geformeert op d'Equipagie voor den jare 1667". 1 stuk.

20. Extract-resolutien van de Admiraliteit in Zeeland, 1668—1670. 2 stukken.

21. Missive van de Staten-Generaal aan de Admiraliteit te Rotterdam, 29 Maart 1674. 1 stuk.

Afkomstig van het in 1844 verbrande archief der Marine.

22. Lijst van Hollandsche schepen, welke gedurende de jaren 1707 en 1714 door de kapers zijn genomen. 1 stuk.

23. „Rapport over het redres van zaken op 's lands magazijnen en timmerwerf en pointen van menage op deselve", 27 Februari 1783. 1 stuk.

24. Extract uit de notulen der besognes van Commissarissen „tot voorsorg van 's lands magazijn en timmerwerff", 1737. Copie. 1 stuk.

25. Copie-missive van de Admiraliteit in Friesland aan de Staten-Generaal, 1738. 1 stuk.

26. „Staet van raeminge van de cassa van den ontfanger-generaal De Wildt, opgemaakt den 1en January 1741". 1 stuk.

27. „Petitie van den Raad van State", tot equipeering en in zee brenging van 25 scheepen van oorlog nevens een advisjagt", 4 October 1741. Copie. 1 stuk.

28. Copie-request van Lubbert Adolf Torck van Rosendaal en Pettekum aan de Staten-Generaal over het sessie nemen in de Admiraliteit te Amsterdam; extract-resolutien van de Staten-Generaal en copie-missiven van de Admiraliteit te Amsterdam hierop betrekking hebbende, 1741. 1 stuk.

29. Memorie door L. den Berger. inspecteur en opziener van 's lands zeeweringen aan de Gecommitteerden uit de Staten van Holland tot de zaken van 's lands zeeweringen aan den Helder, van de werken, materialen en kosten tot voorziening en reparatie van de zeewering aldaar, voor het jaar 1786, 30 Maart 1786. Copie. 1 stuk.

Volgens eene aanteekening op den rug van dit stuk werd deze copie in handen gesteld van den heer Huydecoper.

30. Opgaaf van de tolgelden welke, zoowel van schepen als

goederen, op de Elbe te Hamburg geheven worden. z. d. Copie. 1 stuk.

31—35. Stukken afkomstig van den kapitein-ter-zee Gijsbert Arentsma van Idsinga.

31. Rekeningen en quitanties van geleverde goederen aan den kapitein van Idsinga, commandeerende 's-landsschip van oorlog Edam, 1747—1751. 6 stukken.

32. Missiven ontvangen door den kapitein van Idsinga, commandeerende 's landsschip van oorlog De Phoenix, 1754 en 1755. 11 stukken.

33. Proportielijst van 's lands oorlogsschip De Phoenix, 1754. 1 stuk.

34. Lijst van de presenten van den Grootmeester van Malta voor de landsschepen van oorlog De Phoenix en 't Zeepaard, 1755. 1 stuk.

35. Rekeningen, minuut- en copie-missiven en andere stukken van of ontvangen door van Idsinga als commandant van De Phoenix, 1754—1756. 11 stukken.

36. Geteekende kaart van het district Sumanap (Java). 1 stuk.

Door bemiddeling van graaf Politi Flamini te Rome:

XXXIII. Brieven van J. G. Reinhold, gezant der Nederlanden bij den Pauselijken Stoel, aan Kardinaal Brancadoro, over den loop zijner onderhandelingen met de Curie en andere politieke aangelegenheden, 1816—1818. Geschr. uit Rome. In het Italiaansch. 7 stukken.

Van den koopman Blok te 's-Gravenhage:

XXXIV. Memorie van bewindhebbers der Oost-Indische Compagnie aan de Staten-Generaal over de betaling van schadevergoeding aan de Engelschen. „Lectum 17 Aug. 1662". Copie. 1 stuk.

C. Gecopieerd.

Naar bescheiden, berustende:

In het archief van de gemeente Vierpolders.

Inventaris van bescheiden van de secretarie van het gemeeneland van de Vierpolders, 28 September 1602.

In het archief van de gemeente Waddinxveen.

Inventaris van bescheiden van de secretarie van het ambacht van Zuid-Waddinxveen, en de ambachtsheerlijkheid van den Benthorn, 27 September 1707.

Inventaris van bescheiden van de secretarie van Zuid-Waddinxveen, 14 Mei 1725.

In het archief van het hoogheemraadschap van Voorne.

Inventaris van bescheiden van de secretarie van het heemraadschap, 24 Juni 1795, en ampliatie 1801.

Als voren, 14 Augustus 1829.

Inventaris van de rekeningen van de generale dijkage, van 1630—1746.

NOTULEN

VAN DE

ELFDE BIJEENKOMST DER RIJKSARCHIVARISSEN

op Dinsdag 16 October 1900, in het gebouw van het rijksarchief te 's Gravenhage, des morgens te elf uren (1).

Aanwezig: de algemeene rijksarchivaris Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk, voorzitter; en de archivarissen: in Zeeland Mr. R. Fruin, in Utrecht Mr. S. Muller Fz., in Noord-Brabant Mr. A. C. Bondam, in Noord-Holland C. J. Gonnet, in Limburg A. J. Flament, in Gelderland Mr. J. F. Bijleveld, in Friesland Mr. J. L. Berns, in Groningen Mr. J. A. Feith, in Overijssel Mr. C. P. L. Rutgers, in Drente Mr. J. G. C. Joosting.

De Voorzitter opent de vergadering met een woord van welkom.

Tot secretaris wordt gekozen de heer Joosting, die de benoeming aanneemt.

De Voorzitter deelt mede, dat de ten vorigen jare gehouden besprekingen resultaat hebben gehad. Bij schrijven dd. 21 Augustus 1900 heeft hij van den Minister van Binnenlandsche Zaken mededeeling ontvangen, dat deze, naar aanleiding van het in 1899 door de rijksarchivarissen verhandelde, een rondschrijven heeft gericht aan de voornaamste besturen der verschillende kerkgenootschappen in ons land (2). Daarin sprak de minister

---

(1) Zie den oproepingsbrief hierachter als bijlage I.
(2) Zie het rondschrijven hierachter als bijlage II.

onder toezending der notulen van 1899 en bijlagen en der bundels verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, 1897 en 1898 de hoop uit, dat voor eene goede bewaring zoude worden zorg gedragen; hij deed daarbij evenwel duidelijk uitkomen, dat dit slechts was een advies en bood aan bij de regeling enz. zooveel mogelijk hulp te verleenen.

Naar aanleiding van het feit, dat volgens 's ministers schrijven de circulaire niet is gezonden aan het bestuur der Oud-Bisschoppelijke clerezij, onder hetwelk zeer belangrijke archieven berusten, verklaarde de Voorzitter, in overeenstemming met het verlangen der vergadering, zich bereid den minister te verzoeken, ook zoodanig schrijven tot genoemd bestuur te willen richten. Door meer dan één lid werd de opmerking gemaakt, dat ook de Evangelische Broedergemeenten (Hernhutters) en de gemeenten van het Anglicaansche Kerkgenootschap hier te lande in het bezit van oude archieven zouden kunnen zijn.

De Voorzitter stelt aan de orde de bespreking der vraag:

„Welke regelen zijn te stellen voor de veilige materieele be„waring van oude charters, van liassen, van zegels?"

en stelt voor achtereenvolgens te bespreken de veilige bewaring van charters, van zegels en van liassen. In de eerste plaats dus

I. De bewaring der charters,

waarbij hij erop wijst, hoe zij in vroeger tijden meestal werden bewaard, opgevouwen of opgerold; in Engeland opgerold, bij ons echter doorgaans opgevouwen en dan in diepe laden of spanen doozen gelegd.

De heer Fruin meent, dat iedere wijze van bewaren hare bezwaren heeft. In het Zeeuwsch depôt vond hij de charters uitgevouwen op kartonnen bladen, op de hoeken daarop bevestigd met ijzerdraad, daarna de bladen in portefeuilles gelegd. Op die wijze waren natuurlijk de zegels zeer geschonden, terwijl aanteekeningen in dorso van het charter onleesbaar waren. Ook waren door het ijzerdraad roestvlekken veroorzaakt. Hij heeft daarin verandering gebracht, de charters weder doen opvouwen, dan ieder charter geborgen in een papieren zakje iets grooter dan het stuk, en eenige zakjes te zamen in eene kartonnen doos, waarin luchtgaten. Ten slotte de doozen in openstaande kasten. Een bezwaar van deze wijze van bewaring is, dat op de vouwen het charter licht afschilfert. Het best ware, ieder charter afzonderlijk te bewaren, uiteengevouwen in een platte doos, doch dit

is met het oog op de daarvoor noodige ruimte onuitvoerbaar. En dan is de opgegeven wijze z. i. de beste.

De heer Muller is het in hoofdzaak met het gezegde eens, doch is bepaald tegen het systeem, charters uiteengevouwen te leggen in doozen of schuifladen, omdat de vervaardiging der platte laden (wegens de groote omslachtigheid der zaak) nagenoeg nooit met de vereischte zorgen voor alle details geschiedt, en omdat alsdan dit systeem meer schade doet dan de meer eenvoudige bergingsmethoden, die algemeen in gebruik zijn. Hij vindt verreweg het beste de charters te bewaren in zakjes en deze in doozen; immers wanneer het perkament niet al te slecht is, hinderen de vouwen niet. Uitdrukkelijk echter vestigt hij er de aandacht op, dat de zakjes niet precies moeten sluiten om het charter, doch er eenige speling moet wezen, omdat anders geene voldoende ruimte aanwezig is voor het zegel. Opgerolde charters worden in zijn depôt gevonden in het kapittelarchief van St. Marie; dit acht hij in principe de beste wijze van bewaring. Hij meent echter, dat eenmaal gevouwen charters niet moeten worden opgerold.

De heer Bondam heeft, in samenwerking met anderen, allerlei systemen van bewaring beproefd. Hij heeft charters zelfs zien uitstrijken. Het resultaat, waartoe hij kwam, was, dat de middeleeuwsche vouwwijze, die gevolgd is, zoolang de charters zijn vervaardigd, alle systemen van uitspannen, opspalken enz. moet doen verwerpen. Het stuk kreeg van den maker of uitgever eene „plique", en door verdere vouwing een vorm, die, in verband met rugschriften, latere nummering, dorsale quittantiën enz. er een zeker karakter aan heeft gegeven. Dit historisch karakter doet men door de vormverandering geweld aan. Bovendien is het ontnemen der vouwen gevaarlijk werk. Want men pleegt ook geweld aan het steeds min of meer weerbarstige materiaal; en er bestaat gevaar voor afschilfering. Om deze reden verkiest hij de plaatsing, met behoud der oude vouwen, in stijve, groote enveloppen, die luchtig naast elkaar komen te staan in hooge kartonnen doozen met klep; de zegels omwikkeld met watten en hangende in de enveloppe, *naast* het charter; de doozen in afzonderlijke kasten met gaasdeuren. Alleen in enkele gevallen wil hij het stuk bij de plaatsing in de enveloppe, een vouw minder en desnoods een nieuwen vouw geven; nl. waar slijtage of een gat of een vuurvlek het gewenscht maakt.

De heer Muller herinnert eraan, hoe ook de heer van Hasselt van het uitleggen der charters slechte gevolgen voor de stukken ondervond. Verder deelt hij mede, hoe de bisschoppe-

lijke charters, een paar jaren geleden door hem overgenomen van het algemeen rijksarchief, in vroeger tijd, toen zij te Gouda werden bewaard, zeer veel te lijden hadden gehad van vocht; zij waren daarom later geplakt op stevig papier, doch op zijn bureau door den klerk van het gemeente-archief van Utrecht losgeweekt en voorzichtig bevestigd op Japansch papier, waarbij de dorsale aanteekeningen werden ontzien. (Ter overtuiging toont hij daarvan een paar uitstekend geslaagde proeven.) Ook papieren charters zijn op die manier behandeld en daardoor behouden geworden. Dat papier was echter niet in den handel verkrijgbaar, doch door hem ontvangen van den algemeenen rijksarchivaris, die het ontving van den secretaris der Japansche legatie; hij uit den wensch, dat pogingen worden gedaan dit papier te verkrijgen.

De heer Bondam merkt op, dat hij alleen sprak van charters, die in goeden staat verkeeren, omdat hij meende, dat alleen deze aan de orde waren.

In verband hiermede besluit de vergadering, op voorstel van den Voorzitter, dat bij de besprekingen achtereenvolgens zullen worden behandeld:
1. de goed bewaarde charters, waarbij in de wijze van bewaring geene verandering is gebracht;
2. de charters, die door latere beheerders in een anderen toestand zijn gebracht;
3. de charters, die herstelling behoeven.

De heer Bondam herhaalt alsnu voor 1., dat hij behoud van de oude wijze van bewaring gewenscht acht. Dienovereenkomstig meent hij, dat wat de charters onder 2. betreft de oude toestand zooveel mogelijk moet worden hersteld, op de gronden door den heer Fruin ontwikkeld. Charters, die herstelling behoeven, herstelle alleen een daarin geoefend, zeer handig werkman met het getoonde Japansch papier.

De heer Gonnet wil eveneens voor de charters, die nog gevonden worden in den ouden toestand, dien toestand behouden; hij slaat de zegels, soms in watten, om tusschen het charter. Opgerolde charters van kleine grootte heeft hij wel eens uitgevouwen. Een bezwaar bij het uitvouwen der charters ziet hij ook in hunne verschillende grootte, terwijl sommige stukken te groot zijn om uitgevouwen bewaard te worden. Voor de charters, die in een anderen toestand gebracht zijn, herstelle men den ouden toestand. De charters van het archief der stad Haarlem bewaart hij in eene loketkast, die van het rijksarchief

in Noord-Holland in houten kistjes uit Cheltenham afkomstig; de charters, die hij opgerold en in spanen doozen geborgen vond, heeft hij uitgevouwen.

Hij is in bezit van Japansch papier, door een Japansch gezantschap in 1864 aan den Koning vereerd en door dezen aan het algemeen rijksarchief geschonken; de heer van den Bergh heeft toen aan den heer Enschedé daarvan een gedeelte gezonden. Hij roemt dit papier zeer, noemt het zelfs onmisbaar, en spreekt den wensch uit, dat ons door diplomatieke bemiddeling Japansch papier geworde.

De heer Flament constateert, dat de meeste charters in zijn depôt in vroeger tijd gevouwen werden en slechts enkele opgerold; dien toestand behoudt hij. Wat betreft charters, in wier bewaring verandering is gebracht, wenscht hij te onderscheiden: zijn de charters onmiddellijk op het perkament beschreven, dan wil hij den ouden toestand (doorgaans opgevouwen) herstellen; zijn zij daarentegen beschreven op een wit plamuur, gebracht op het perkament, dan wil hij ze uitleggen, opdat het plamuur niet beschadige door het open- en dichtvouwen; zijn zij voorzien van vele zegels, dan wil hij ieder afzonderlijk uitgevouwen in eene doos bewaren.

Met betrekking tot de herstelling van charters ondersteunt hij den wensch van den heer Gonnet.

Verder legge men de charters in doozen en kasten, als reeds door den heer Bondam werd aangegeven, doch gebruike *kartonnen* doozen, geen houten, omdat anders de houtworm misschien ook het charter aantast.

De heer Muller en de Voorzitter betwijfelen, of deze vrees gegrond is; zij deden nog niet zulk eene ervaring op.

De heer Bijleveld verklaart zich een tegenstander van het uitvouwen van charters; hij oordeelt het best de bewaring in papieren zakjes, dan in kartonnen doozen, als reeds werd aangegeven. Hij plaatst de zakjes ook rechtop in de doos en slaat de zegels naar binnen om, zoodat zij afhangen. Die met vele zegels plaatst hij in afzonderlijke doozen, waarbij groote zorg wordt besteed aan de uitspreiding der zegels, opdat zij elkaar niet beschadigen. De charters van het archief der stad Arnhem worden in (ongeschikte) houten doozen bewaard; nimmer heeft hij evenwel kunnen bespeuren, dat houtwormen de charters beschadigden. Van het klooster Bethlehem zijn in zijn depôt 3 à 4 opgerolde charters. Herstelling is voor de charters in zijn depôt bijna niet noodig; bijna zonder uitzondering vertoonen zij zich in uitnemenden toestand.

Hij is tegen het wikkelen van zegels in vlas en watten, omdat de zegels, die daarin gelegen hebben, doorgaans beschadigd zijn. In Spanje nu vindt men, volgens hem verstrekte inlichtingen, zelden een gaaf zegel, wat wordt toegeschreven aan de droge atmospheer aldaar. In verband daarmede vermoedt hij, dat de watten en het vlas sterk tot zich trekken de vochtige bestanddeelen der lucht, die de zegels voor uitdrogen en verbrokkelen behoeden.

Hij behoudt de blikken, spanen e. a. doosjes, waarin sommige zegels geborgen zijn; hinder van roest (zooals de heer Bondam opmerkt ondervonden te hebben) heeft hij nooit gehad.

De charters, die een laagje kalk op het perkament hebben en daarop beschreven zijn, laat hij in de oude vormen; anders schilfert de kalk en daarmede het schrift licht af. Bij het gebruik door anderen neemt hij groote voorzichtigheid in acht.

De heer Berns vondt in zijn depôt slechts eene kleine verzameling charters, bijna alle uitgevouwen, tusschen papier, in kartonnen doos. Hij legt ze nu ieder uitgevouwen in een platte doos, ook het zegel uitliggend en vrij; waar hij ze uitgevouwen vond, acht hij dit het best, terwijl hij zich beroept op von Löher. Voor eene grootere verzameling zou deze wijze van bergen te veel ruimte vergen en dus te bezwaarlijk zijn; dan legge men de charters uitgevouwen in laden. Het uitvouwen der met een kalklaagje voorziene stukken kan z. i. zonder hinder geschieden.

Herstelling der charters met Japansch papier acht hij de beste manier, beter dan met transparant papier, zooals hij tot voor korten tijd tot herstelling van handschriften gebruikte; men behandele evenwel alleen charters, die dit bepaald noodig hebben. In St. Gallen is voor een paar jaren besproken de „Zapon"-behandeling, doch de ervaring daarvan is te kort om een resultaat vast te stellen; voorloopig schijnt hem dit beter dan opplakken.

Het ideaal van den heer Feith is: alle charters uit te leggen op karton of hout, met strookjes hout over de hoeken, daarna in eene kast met schuifplanken; doch dit is alleen mogelijk bij een klein archief. Te Groningen (± 15000 charters) vond hij een middenweg. De kleinere charters waren uitgelegd, de grootere gedeeltelijk in de vormen gelaten; daarna was ieder stuk gelegd in een folio blad papier en zoo noodig dat papier over de lengte omgevouwen en met bindgaren kruiselings gesloten. De zegels liggen tusschen het charter of erop in het papier. Dan zijn eenige aldus behandelde stukken (meer dan 10 is niet gewenscht)

in eene doos op elkaar gelegd. Na het gehoorde neigt hij ertoe over, de charters te laten in de oude vouwen, vooral als de vouw te scherp is: de grootere stukken, met vele zegels, zoude hij echter willen uitvouwen.
De charters, die geleden hebben of geschilferd zijn enz., legge men uitgevouwen in eene afzonderlijke doos. De opgerolde charters beware men opgerold, zoo mogelijk in het oude omhulsel.
Hij verkiest kartonnen doozen boven houten, niet uit vrees voor den worm, maar omdat het hout soms nawerkt en gele randen geeft aan het papier en het charter.
Zeer weinig charters behoefden bij hem herstel, waarvoor hij transparant papier gebruikte. Doch Japansch papier schijnt hem veel meer aan te bevelen; hij ondersteunt den wensch des heeren Gonnet.
Van de in watten of vlas gewikkelde zegels doet hij dat omhulsel af; de zegels worden door die omwikkeling murw, gelijk ook von Löher ervoer.

De heer Fruin vreest, dat de charters, worden zij op de door den heer Feith beschrevene wijze bewaard, bij het nemen uit de doozen gevaar loopen uit hunne omhulsels te glijden en daardoor te beschadigen.

Ook de heer Muller acht de bewaring der charters, als geschetst wordt door den heer Feith, bedenkelijk. Hij vond den toestand aldus op het archief der stad Utrecht, doch wijzigde dit, omdat de charters in die bladen papier niet vast genoeg bleken te liggen, verschoven en beschadigden, vooral de zegels.

De heer Joosting is voor uitgevouwen bewaren der charters, doch alleen, wanneer dit zonder eenig bezwaar mogelijk is met betrekking tot de hoeveelheid en de vouwen van ieder stuk. Anders, vooral wanneer de vouwen scherp zijn, wil hij den ouden vorm behouden of herstellen en de stukken bewaren in papieren zakjes enz., als reeds is aangegeven.
Naar het verkregen resultaat acht hij herstelling met Japansch papier het best.

De heer Rutgers wil de charters zooveel mogelijk in den ouden vorm behouden of terugbrengen, en ruime zakjes gebruiken met het oog op de zegels, zooals reeds door verschillende heeren werd besproken.
Ook hij wenscht herstelling alleen met Japansch papier.

De Voorzitter meent ook, dat men de oude vormen zooveel

mogelijk moet behouden of herstellen; hij gebruikt ook papieren zakjes en wil den vorm daarvan laten afhangen van den vorm van het charter. In het algemeen rijksarchief gebruikte men drie soorten; dit is z. i. verkeerd, uniformiteit is schadelijk. Op de zakjes brenge men aan eene beschrijving van het stuk. Men plaatse niet te veel charters in eene doos. De charters, die in anderen toestand zijn gebracht, wil hij dienovereenkomstig, zooveel mogelijk, in den ouden vorm herstellen, behalve de van eene krijtlaag voorziene stukken. Voor herstelling kan z. i. alleen in aanmerking komen Japansch papier; doch men beplakke alleen de gelaedeerde plaatsen, opdat uiterlijke kenteekenen behouden blijven. Daarom ook meent hij, dat het beter is sommige (b.v. onechte) charters niet op te plakken, om de kenteekenen (van echtheid of onechtheid enz.) niet te verminderen.

De heer Bondam voegt in verband hiermede nog aan het door hem gezegde de reserve toe, wat betreft de herstelling der charters, dat hij van de voor- en achterzijde van belangrijke stukken vóór het opplakken photographieën zoude willen nemen.

Zonder hoofdelijke omvraag wordt alsnu vastgesteld, dat als meening der vergadering aan den minister zal worden te kennen gegeven:

1°. dat men, in beginsel of omdat eene andere wijze van bewaring niet uitvoerbaar is, meent, dat charters, die door de opvolgende beheerders der archieven zijn gelaten in hun ouden toestand, in dien toestand (hetzij opgevouwen, opgerold of in plano) moeten worden behouden; terwijl de opgevouwen charters het best worden bewaard in papieren zakjes, en eenige dier zakjes in een kartonnen doos met luchtgaten geborgen;

2°. dat in verband daarmede voor charters, die in verloop van tijd zijn gebracht uit hun ouden vorm, die vorm in beginsel behoort te worden hersteld;

3°. dat uit de thans bekende middelen tot herstelling van charters het Japansch papier ontegenzeggelijk boven alle andere te verkiezen is;

terwijl de vergadering eenstemmig den wensch uitspreekt, dat de minister moge intervenieeren langs den door hem te beoordeelen weg, opdat de archieven in staat gesteld worden, het hier niet in den handel verkrijgbaar Japansch papier voor genoemd doel te ontvangen.

II. Bewaring van losse zegels.

Thans stelt de Voorzitter aan de orde de bewaring der losse zegels en wijst daarbij hierop, dat de zegels kunnen zijn afgevallen van bepaalde charters of wel, dat men omtrent hunne herkomst in het onzekere is.

De heer Rutgers wil beide soorten van zegels bijeen bewaren in kartonnen of spanen doosjes.

De heer Joosting acht hiervoor het meest geschikt de wijze waarop munten worden bewaard. Hij wenscht bakjes met uithollingen in den vorm van ieder zegel, doch met iets hoogeren rand, opdat het zegel geheel vrij ligge bij het openschuiven der laden, waarin die bakjes geplaatst zijn. Een lintje kan het uitnemen der zegels vergemakkelijken. Reden om de eene soort zegels anders te bewaren dan de andere ziet hij niet, alleen neme men twee rubrieken aan.

De heer Feith gebruikt, tot zijn volkomen genoegen, houten laden met riggels, waartusschen kartonnen vierkante doosjes passen voor de zegels van onbekende herkomst. Op het doosje wordt het zegel omschreven. De zegels, afgevallen van een charter, plaatst hij in een doosje in de lade waarin het charter geborgen is.

De heer Berns deelt de meening van den heer Feith, doch wil geen onderscheid gemaakt zien tusschen de beide soorten van zegels.

De heer Bijleveld bezit in zijn depôt geen losse zegels, doch acht de bewaring van den heer Feith aan te bevelen; de van een charter afgevallen zegels speldt hij zooveel mogelijk aan het charter om den samenhang te behouden.

De heer Flament acht beter de wijze van bewaring in zijn depôt gevolgd: neerlegging in vitrines, bedekt door gordijntjes tegen de zon.

De heer Gonnet heeft in zijn depôt slechts één los zegel, doch zou, had hij er meerderen, de wijze van bewaring van den heer Feith volgen.

De heer Bondam deelt mede, dat in zijn depôt weinig losse zegels van onbekende herkomst zijn; dat deze worden bewaard

in platte kartonnen doozen, in vakken afgedeeld door kartonnen latjes.

De van charters afgevallen zegels speldt hij aan het charter; hebben zij geen strookje, dan legt hij ze in een afzonderlijken omslag, met opschrift, onmiddellijk achter het charter of in dezelfde enveloppe.

Hij acht echter in beginsel de wijze, waarop munten worden bewaard, in een kastje met schuifladen, voor alle zegels de beste en veiligste bewaarwijze.

De heer Muller plaatst de losgeraakte zegels in dezelfde enveloppe, waarin geborgen is het charter, waarvan zij zijn afgevallen. Indien mogelijk doet hij den zegelstaart verlengen en aan het charter bevestigen.

Voor zegels van onbekende herkomst acht hij plaatsing in met watten gevulde laden aan te bevelen.

In dit verband meent hij de aandacht erop te mogen vestigen, hoe hij de zegels van het stadsarchief heeft doen afgieten. Dit heeft een tweeledig nut: eerstens zijn de meeste onderzoekers tevreden met beschouwing van het afgietsel en blijft dus het charter of losse zegel meer in rust, en ten tweede is, wanneer het oorspronkelijke stuk breekt, de schade te herstellen. Bovendien kunnen eerst dan de zegels geordend en overzien worden. Ook op de zegels der bisschoppen heeft hij deze bewerking doen toepassen; er is thans bij zijn depôt eene (nagenoeg volledige) collectie van 69 afgietsels dezer zegels.

De heer Fruin vond bij de aanvaarding van zijn ambt in een sigarenkistje eenige losse zegels en heeft ze daarin gelaten, totdat hij zekerheid heeft, of zijn wensch vervuld wordt. Hij hoopt nl. te eeniger tijd toonkasten, van binnen met laken bekleed, voor het archief te verkrijgen, en zijn plan is, de losse zegels daarin te bewaren, elk zegel in een vierkant stuk karton.

De van charters afgevallen zegels heeft hij steeds bij het charter in dezelfde doos gelegd, doch zou hij ook in die toonkast willen leggen met een certificaat van herkomst, wat hij veiliger en zekerder acht dan ze aan het charter op een of andere wijze te bevestigen. Immers bij de laatste wijze van handelen blijkt niet, *wie* de zegels aan de charters bevestigd heeft, en *op welken grond* zij eraan bevestigd zijn.

De heer Flament merkt op, dat van de voornaamste zegels in zijn depôt eveneens afgietsels zijn vervaardigd.

De Voorzitter deelt mede, dat in het algemeen rijksarchief

groote verzamelingen zegels zijn, voornamelijk afkomstig van van Spaen, later aangevuld door van den Bergh (vooral gemeente-zegels); al die zegels zijn geborgen in laden met watten; doch dit acht hij ongeschikt, omdat de zegels dan licht van hunne plaatsen geraken. Hij zou ieder afzonderlijk willen bewaren in een doosje en naast elkander uitstallen. Daarbij geeft hij echter te kennen, dat het z. i. voor zijn depôt wegens het overgroot aantal der losse zegels ondoenlijk is ze *alle* naast elkander in laden te plaatsen, hetgeen te veel ruimte zou vorderen. De minder belangrijke kunnen op andere wijze geborgen en zoodanig gerangschikt worden, dat zij gemakkelijk te vinden zijn.

De afgevallen zegels doet ook hij in hetzelfde zakje als het charter, waaraan zij behooren. Bepaalde zegelverzamelingen, blijkbaar uit eenzelfde bron afkomstig, wil hij bijeenhouden.

De heer Muller weet bij ervaring, dat de watten de zegels voldoende vasthouden, zoodat zij niet verschuiven, als de laden geopend worden.

De heer Bondam waarschuwt ten slotte tegen bewaring in doosjes, omdat dan de lucht wordt afgesloten. Tegen tentoonstelling heeft hij bezwaar, uit vrees voor stof, welk bezwaar de heer Gonnet, uit ondervinding, niet deelt.

Tot stemming overgaande, wordt bepaald:

1°. dat van bekende charters afgevallen zegels het best worden bewaard bij het charter, waaraan zij behooren, in hetzelfde zakje; vóór welk gevoelen zich verklaarden de (6) heeren: Muller, Gonnet, Bijleveld, Feith, Rutgers en de Voorzitter, terwijl de (5) heeren: Fruin, Bondam, Flament, Berns en Joosting deze zegels, met certificaat van herkomst, zouden willen bewaren bij de zegelverzameling;

2o. dat zegels van onbekende herkomst moeten worden bewaard in open bakjes en dan in schuifladen; welke meening door allen gedeeld wordt.

III. Bewaring van liassen.

Thans brengt de Voorzitter ter tafel de bewaring van liassen. Ter inleiding van de gedachtenwisseling wijst hij erop, hoe de liassen in twee rubrieken te onderscheiden zijn: 1o. ingekomen en uitgegane brieven en soortgelijke stukken (liassen van correspondentie) en 2o. bijlagen tot de rekeningen (liassen van acquitten). Hij meent dat bij de bespreking deze splitsing

in het oog gehouden moet worden. Ook wijst hij met nadruk op het bezwaarlijk gebruik, dat van de aan eene lias gehechte stukken kan gemaakt worden.

De heer Fruin meent, dat voor alles beslist moet worden over de vraag, in hoeverre het geoorloofd is liassen los te maken. In het algemeen is spr. gekant tegen het oplossen van liassen. De liassen van correspondentie, die druk gebruikt worden, zullen misschien ter wille der practijk, losgemaakt moeten worden, maar de bijlagen tot de rekeningen, die veel minder geraadpleegd worden, moeten geliasseerd bijeenblijven; te meer daar de acquitten meestal een verschillend formaat hebben, zoodat men, zijn zij eens losgeraakt, aan de gaatjes in het papier niet, gelijk bij ingekomen brieven, scabinale acten enz. herkennen kan, dat zij eenmaal geliasseerd zijn geweest. Voor zijn depôt, dat tal van liassen met acquitten bevat, zou hij het uiteennemen ervan een ware ramp achten.

Wat de bewaring der liassen betreft, de kleinere bewaart hij in gewone portefeuilles, maar de zeer volumineuse, die moeilijk te hanteeren zijn, in portefeuilles met houten zijstukken en voorzien van het sterkste linnen (schaatsenband). Wordt een lias losgemaakt, dan zou hij de stukken daarin doorloopend willen nummeren.

De heer Muller sluit zich daarbij aan; hij acht het hoogst bedenkelijk liassen los te maken. Daarom heeft hij de uit elkaar geraakte liassen, waarvan hij de volledigheid kon vaststellen, weder laten liasseeren. Veel gebruikte liassen heeft hij losgemaakt, doch de stukken daarna dadelijk in dezelfde orde doen inbinden. Neemt hij dit voor de sub 1° genoemde liassen aan, vooral de acquitten moeten z. i. blijven in het oude verband, omdat deze tallooze stukken, meestal klein van afmeting en ongelijk van vorm, op geene andere wijze doelmatig zijn bijeen te houden; hiertegen kan ook geen bezwaar bestaan, omdat de stukken uiterst weinig worden geraadpleegd. Op de liassen, waarvan het oude kartonblad (met titel) is verloren, bevestige men een nieuw kartonblad met titel, en berge de liassen òf kruiselings in pakken tusschen plankjes òf, als zij beschadigd zijn, in portefeuilles.

De heer Bondam meent ook alleen te moeten spreken over de bewaarwijze van liassen *als liassen*. Hij volgde steeds de wijze, door den heer Muller het laatst aangegeven (berging kruiselings in portefeuilles). Echter doet hij de veelal van grooter formaat zijnde kartonnen vóórbladen door afsnijding verkleinen, of ook

wel die bladen, als zij geen opschrift hebben, verwijderen. Veelvuldig zijn van liassen de bovenste bladen of nummers losgeraakt. Deze brengt hij zoo mogelijk bij de lias terug, legt ze er in de oude orde los bij en bindt dan het geheel in een kruisband. Liastouwen heeft hij nimmer vernieuwd. Zooveel mogelijk bewaart hij de liassen in portefeuilles, wat hij voldoende beveiliging acht.

De heer Gonnet is van hetzelfde gevoelen, daarbij blijvende op het bij de charters aangenomen standpunt, dat men de oude orde zooveel mogelijk behoude of herstelle.

De heer Flament kent in zijn depôt, naast de liassen van acquitten die hij aaneen wil behouden, slechts liassen van notarieele grossen, aan de schepenen ter realisatie of keering in hoede van recht teruggegeven (dus rechterlijke archieven); deze zou hij willen inbinden, gelijk ook de registers, waarin zij werden overgenomen, gebonden zijn. Andere liassen kent hij niet; de brieven worden in bundels bewaard.

De heer Bijleveld deelt mede, dat in zijn depôt daarentegen geene liassen van acquitten voorkomen, omdat ongeveer dertig jaren geleden de bijlagen tot de rekeningen uit het Geldersch depôt verkocht zijn voor oud papier; of het liassen waren, is hem onbekend. Wat betreft de liassen van correspondentie, deze hebben in 1647 eene verhuizing medegemaakt, waarbij zij ruw behandeld werden. Vele liassen kwamen daardoor dooreen. Zij zijn nu uitgezocht en in portefeuilles geplaatst, doch geen liastouw is aangebracht. Immers die brieven worden herhaaldelijk geraadpleegd en zouden te veel lijden, wanneer ze zoo gedurig langs een touw werden geschoven. Wel laat hij de stukken doorloopend nummeren.

De heer Berns verklaart, dat in het Friesche depôt bijna geene acquitten worden gevonden. Van de andere liassen heeft hij de stukken genummerd en in eene portefeuille geplaatst.

De heer Feith stelt vast, dat thans in zijn depôt geen lias meer gevonden wordt. Er zijn er trouwens ook weinige geweest: de ingekomen brieven werden oudtijds meerendeels bijeengebonden. Daarentegen waren eenige procesbundels wel geliasseerd. Z. i. moeten de liassen bijeengehouden worden.
Weinig acquitten zijn bewaard gebleven; spr. heeft ze bijeengebonden met een kruistouw.

De heer Joosting deelt mede, dat het archief der Drentsche Staten oudtijds rijk is geweest aan liassen; in een inventaris dd. 1627 worden ze omschreven. Doch de invallen der Munsterschen hebben hun invloed op de archieven doen gevoelen; door het gedurig heen- en weer-brengen zijn misschien de liastouwen gedeeltelijk stuk gegaan. Wij kunnen vaststellen, dat in 1678 sommige liassen hun touw misten. Hoevele liassen toen verbroken waren, is niet zeker, maar uit een inventaris dd. 1829 schijnt te blijken dat sommige liassen (al of niet van touw voorzien) nog in wezen waren. Een 50 jaren geleden echter schreven Gedeputeerde Staten den provincialen archivaris voor, de stukken in het archief zooveel doenlijk in chronologische volgorde te brengen. Waarschijnlijk is die opdracht de dood geweest voor de overige liassen op de eene na, die door sprekers voorganger nog in wezen werd gevonden, doch toen voor de uniformiteit ook werd opgeofferd. Spreker heeft zich gezet aan de reconstructie der liassen, waaruit voldoende zijne meening te dezen opzichte blijkt. Bekend is de liasvorming ter griffie der Staten-Generaal; ook het Utrechtsch depôt bezit gelijksoortige liassen; de Drentsche griffie is in het begin der 17de eeuw ook ingericht op die wijze; misschien is nog in andere depôts eene gelijksoortige wijze van bewaren gevolgd. Wanneer overal hersteld zal zijn de oude wijze van bewaring, blijken misschien alle depôts in hoofdzaak gelijke beginselen te hebben gevolgd.

Wat de bewaring betreft, hij acht berging in portefeuilles ongeschikt, omdat de zegels der brieven daardoor geheel vernield worden. Beter schijnt hem toe de liassen te leggen in cartonnen doozen, waarin zij passen, voorzien van luchtgaten en met neerslaande voor- en zijkanten, om het gebruik der stukken te vergemakkelijken.

De heer Rutgers is evenzeer tegen uiteenneming der liassen; hij wil ze behouden of herstellen. Wat de wijze van bewaring betreft, ook hij acht neerlegging in doozen het best; aan die doozen geve men een openslaanden voorklep, opdat de liassen gemakkelijk kunnen worden uitgenomen.

De heer Flament meent, dat papier, wanneer het ligt, te weinig lucht ontvangt, en dat op dien grond berging in portefeuilles beter is.

De heer Bondam meent ook, dat staande bewaring beter is voor luchtverversching en doet met het oog daarop b.v. ook nooit de sluitbanden vast, die aan vele registers bevestigd zijn.

De Voorzitter deelt mede, dat het rijksarchief in hoofdzaak alleen bezit liassen van correspondentie; de liassen van acquitten zijn indertijd meerendeels opgeruimd. Wel waren geliasseerd de bijlagen tot de rekeningen der Nassausche domeingoederen, waarin naast de acquitten allerlei stukken waren opgenomen ter rechtvaardiging der verschillende posten; doch in later tijd zijn ook deze gesplitst (verpachtingen, brieven, rapporten enz.). Wat betreft de liassen van correspondentie, sedert 1660—1795 zijn deze gecopieerd, terwijl ook de oudere werden afgeschreven. Die afschriften werden vroeger steeds gebruikt, doch sedert de stukken kwamen op het rijksarchief, werden juist de oorspronkelijke stukken bij voorkeur geraadpleegd. Omdat zij daardoor ten zeerste leden en de binnenzijden van de uit meerdere bladen bestaande stukken onleesbaar waren, werden toen de touwen losgemaakt. Hij meent dat nummering der stukken van iedere lias is aan te bevelen; dat men dan de lias losmake, doch in stand houde door haar met het liasbord te bergen in eene portefeuille.

De heer Fruin merkt nog op, dat het nummeren niet alleen noodig is om de stukken steeds in volgorde te kunnen houden, doch ook om te kunnen vaststellen, of de papieren eener gewezen lias al of niet volledig aanwezig zijn. Waar de liassen van correspondentie of de liassen met scabinale acten reeds oudtijds blijken gebonden te zijn geweest, zou hij alle liassen derzelfde serie willen binden.

De heer Bondam helt na het van den heer Bijleveld en den Voorzitter gehoorde over tot het losmaken van liassen van correspondentie en dergelijke. Met het oog op het doen van onderzoekingen daarin schijnt dit voor veilige bewaring veel beter. Hij zou dan echter niet de stukken willen inbinden, doch met het liasbord in een kruisband in portefeuille bewaren.

De heer Feith zou het uiteennemen van eene lias willen beperken tot gevallen waarin het bepaald noodig is voor het gebruiken der stukken, doch dan nummere men deze.

Naar aanleiding eener opmerking van den heer Feith, doet de heer Fruin opmerken, dat het beginsel om de liassen van acquitten in stand te houden niet uitsluit, dat het geoorloofd is enkele stukken, die, in de lias bewaard, te veel zouden lijden, b.v. charters met uithangend zegel, uit de lias te verwijderen en elders te bewaren; mits dan in plaats van het uitgenomen stuk een briefje worde geliasseerd, vermeldende, welk stuk uitgenomen en waar het geborgen is.

Alsnu wordt tot stemming overgegaan.

Algemeen is de vergadering van gevoelen, dat men de liassen van brieven en acten zooveel mogelijk moet in stand houden; doch dat men ze, wanneer dit noodig is, mag losmaken, mits men de stukken nummere en iedere lias afzonderlijk beware.

Na eenige discussie over het voorstel van den heer Feith, dit besluit ook toe te passen op de liassen met acquitten wordt beslist: dat het aanbeveling verdient, deze liassen zooveel mogelijk intact te houden, met 9 tegen 2 stemmen. Voor stemden de heeren Fruin, Muller, Bondam, Gonnet, Flament, Bijleveld, Feith, Joosting en Rutgers; terwijl de heer Berns en de Voorzitter vrijheid zouden wenschen om deze soort liassen los te maken.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter, na omvraag, de vergadering.

's-Gravenhage, / Assen, 25 October 1900.

TH. H. F. VAN RIEMSDIJK, *Voorzitter.*
JOOSTING, *Secretaris.*

JKSARCHIEF.

—

N°. 299.

—

Bijlage I.

's Gravenhage, 29 September 1900.

Ingevolge de in 1890 bekomen machtiging heb ik de eer U tot eene bijeenkomst uit te noodigen, welke door mij met de Rijksarchivarissen in de provinciën zal worden gehouden in het rijksarchiefgebouw te 's Gravenhage op Dinsdag 16 October a. s. des voormiddags ten elf ure. De beantwoording van de volgende vraag is aan de orde gesteld:

Welke regelen zijn te stellen voor de veilige materieele bewaring van oude charters, van liassen van zegels?

De Algemeene Rijksarchivaris,
TH. H. F. VAN RIEMSDIJK.

Aan den Heer Archivaris
de provincie . . . . .
te
. . . .

Bijlage II.

AFDRUK.

—

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

No. L[a]. A. Afdeeling K. W.

—

Bericht op schrijven van . . . . .
betreffende
Kerkelijke archieven.

—

's Gravenhage, 21 Augustus 1900.

a. de Algemeene Synode der Nederl. Herv. Kerk (den heer L. Overman, secretaris) te 's Gravenhage.
b. het Algemeen College van Toezicht op het beheer der Kerkelijke goederen en fondsen van de Hervormde gemeenten (adres Mr. B. Ph. baron van Verschuer, voorzitter) te Arnhem.
c. het Provinciaal Kerkbestuur in Noordbrabant en Limburg (den Weleerw. heer A. A. van Meurs, president) te Breda.
d. het Provinciaal Kerkbestuur in Gelderland (adres Weleerw. heer K. F. Creutzberg, pres.) te Arnhem.
e. het Provinciaal Kerkbestuur in Zuidholland (adres Weleerw. heer Dr. G. J. van der Flier, pres.) te 's Gravenhage.
f. het Provinciaal Kerkbestuur in Noordholland (adres Weleerw. heer J. D. C. Koch, pres.) Egmond-Binnen.
g. het Provinciaal Kerkbestuur in Zeeland (adres Weleerw. heer J. H. Gezelschap, pres.) Vlissingen.
h. het Provinciaal Kerkbestuur in Utrecht (adres Weleerw. heer J. C. Verhoeff, pres.) Utrecht.
i. het Provinciaal Kerkbestuur in Friesland (adres Weleerw. heer E. B. Gunning, pres.) Oosthem.
j. het Provinciaal Kerkbestuur in Overijssel (adres Weleerw. heer J. C. Eijkman, pres.) Steenwijk.
k. het Provinciaal Kerkbestuur in Groningen (adres Weleerw. heer Dr. J. Pelinck, pres.) Farmsum.
l. het Provinciaal Kerkbestuur in Drenthe (adres Weleerw. heer H. H. Heerspink, pres.) Eelde.
m. de Commissie voor de zaken der Waalsche kerken (adres Weleerw. heer E. E. Picard, secretaris) te Dordrecht.

n. de Evangelisch-Luthersche Synode (adres Weleerw. heer H. C. Loke, president) te Rotterdam.

o. de Algemeene Kerkelijke Vergadering der Hersteld Evang. Luth. Kerk (adres den heer J. P. G. Westhoff, voorzitter) te Amsterdam.

p. de Commissie voor de zaken der Remonstrantsche Broederschap (adres Dr. C. P. Tiele, voorzitter) te Leiden.

q. Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid H. van de Wetering, aartsbisschop van Utrecht.

r. „ „ „ C. J. M. Bottemanne, bisschop van Haarlem.

s. „ „ „ W. van de Ven, bisschop van 's Hertogenbosch.

t. „ „ „ P. Leijten, bisschop van Breda.

u. „ „ „ F. A. H. Boermans, bisschop van Roermond.

v. de Doopsgezinde Societeit (adres Dr. S. Cramer, hoogleeraar aan de kweekschool der Algemeene Doopsgezinde Societeit) te Amsterdam.

w. de Centrale Commissie voor de Algemeene Zaken van het Nederlandsch Israëlitisch Kerkgenootschap (adres Mr. F. S. van Nierop, voorzitter) te Amsterdam.

x. de Hoofdcommissie voor de Zaken van het Portugeesch-Israëlitisch Kerkgenootschap in Nederland (adres Mr. A. Teixeira de Mattos, Voorzitter) te Amsterdam.

De belangstelling in onze nationale geschiedenis, voor de kennis waarvan de oude archieven de bronnen bevatten, heeft mij ertoe geleid aan de Rijksarchivarissen, die jaarlijks onder leiding van den Algemeenen Rijksarchivaris bijeenkomen tot het bespreken van wetenschappelijke vragen, het archiefwezen betreffende, te verzoeken hun aandacht te wijden aan de vraag: „welke maatregelen te nemen zijn, om de ordening, inventarisatie „en goede bewaring der oude kerkarchieven beter te verzekeren „dan tot dusverre, waarbij tevens een overzicht verzocht werd „van hetgeen te dien opzichte reeds gedaan is”.

Dit verzoek leidde tot een gedachtenwisseling, nader beschreven in de hierbijgaande notulen, waarbij tevens gevoegd is een tabellarisch overzicht van de regeling der oude kerkelijke archieven in de provinciën Drenthe, Friesland, Gelderland, Groningen, Limburg, Overijssel, Zeeland en Zuidholland.

Tot aanvulling van dit overzicht voeg ik hierbij de verslagen omtrent 's rijks oude archieven over de jaren 1896, 1897 en 1898, welke aangaande Friesland en Zeeland uitvoeriger mededeelingen bevatten, en de bijlage van het verslag van den Rijks-

archivaris in Overijssel, getiteld: „Doop-, trouw- en doodboeken „in de Burgerlijke en Kerkelijke gemeenten in de provincie „Overijssel, benevens Overzicht van de kerkelijke archieven in „die provincie".

De kennisneming van een en ander zal U ongetwijfeld belang inboezemen, en daarom heb ik de eer U de bedoelde gedrukte stukken ten geschenke aan te bieden, en tevens de hoop uit te spreken, dat de overweging van het daarin besprokene moge leiden tot eene volkomene behartiging van het behoud en de regeling der oude kerkelijke archieven, welke voor onze nationale historie van bijzonder groot gewicht zijn.

Voor zooveel noodig merk ik ten slotte op, dat het geenszins de bedoeling der regeering is, zich in het beheer dier archieven, waaromtrent haar geen gezag toekomt, te mengen, doch uitsluitend de kerkelijke autoriteiten, welke dit beheer voeren, in het belang onzer geschiedenis aan te sporen, het noodige tot verzorging dier archieven te doen, terwijl ik mij gaarne bereid verklaar, om op de meest welwillende wijze alle verzoeken om medewerking en hulp in overweging te nemen, welke mij ter zake van genoemd nationaal belang mochten worden gedaan.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal,

(w. g.) DIJCKMEESTER.

Het Rijksarchief in Noordbrabant

I. *Gebouwen en meubilair.*

Ingevolge het onderhoudsbestek voor de jaren 1900 en 1901 zijn in het afgeloopen jaar de beide koekoeken naast de voordeur betegeld. Een van deze dient voor den toevoer van buitenlucht tot de kelderovens. De van dien koekoek naar die ovens voerende ondergrondsche gang, en de andere dergelijke wegen voor de toestrooming daarheen van lucht uit het depôt en de vestibule, zijn bij deze gelegenheid alle onderzocht. Zij waren blijkbaar bij het schoonmaken van onze verwarmingsinrichting-met-heete-lucht al lang vergeten. Alles, ook de stooktoestel zelf, was met een dikke laag stof bedekt, hoewel alle stof, dat van daar niet tijdig door vegen verwijderd wordt, bij de verhitting der lucht naar de verwarmingsbuizen en van daar naar onze lokalen moet opstijgen. Tevens bleek dat de calorifères, die in halve cirkels om de beide ovens gesteld zijn, lek waren. Zij bestaan in twee, meer dan een meter hooge, plaatijzeren trommels, elk uit vier stukken, van een meter lang, aaneengeschroefd. Van deze groote trommels, waar de rook doorgaat vóór die den schoorsteen bereikt, was aan den achterkant het plaatijzer goeddeels verteerd en weggevreten, zoodat de rook en het roet in de heetelucht-buizen kon worden opgenomen, — de reden zonder twijfel van den stank, die in den laatsten tijd herhaaldelijk in de lokalen was waargenomen. In al deze bezwaren en gebreken is nog in het najaar zoo goed mogelijk voorzien, waarbij de samenstelling van de geheele inrichting in teekening is gebracht.

Van de verwarmingsinrichting voor het achter- en het zijdepôt was het heetwater-buizennet in den zomer op een paar punten een weinig lek; het werd daarom geleëgd. Na voorziening en nieuwe vulling werkt de inrichting regelmatiger. De gedrukte instructie voor den stoker, ons door de Brusselsche samenstellers van den toestel verstrekt, is in beknopten vorm uit de fransche in onze taal overgebracht. Dit reglement is den concierge en den binder in kopie verstrekt; een derde exemplaar is bij den oven opgehangen. De juiste naleving wordt nu geregeld gecontroleerd.

In het depôt zijn een twaalftal hoekkastjes weggebroken, die vóór de uitbreiding van het depôt in 1888 wegens gebrek aan

bergruimte waren bijgebouwd. Zij waren meerendeels vlak vóór de hoekramen gesteld, waren daardoor op den duur ongeschikt voor berging van archiefstukken en benamen licht. De opengekomen muurvlakken, vloerbalken en -latten zijn bijgeverfd.

De afschieting met glasdeuren, op twee galerijen in het oude depôt in 1894 aangebracht op den voet en om de reden in mijn verslag over dat jaar (1) meêgedeeld, konden thans, nu de sorteerkamer weer als zoodanig gebruikt wordt, worden gemist. Zij zijn daarom afgehaakt.

Bij de aanstaande verbouwing van de lokalen voor de provinciale griffie is, volgens een mij vertoonde voorloopige teekening, ook een brandvrij depôt voor het archief der griffie ontworpen. Als dat zal zijn ingericht, kunnen waarschijnlijk de archieven van de Commissarissen des Konings, en die van de Gedeputeerde Staten gedeeltelijk, weder bij de jongere teruggebracht worden, zonder dat van de ruimte in dat depôt voor den jaarlijkschen aanwas van volgende jaren te veel wordt ingenomen. In dat geval zal de sorteerkamer van ons depôt niet meer voor archiefberging gebruikt behoeven te worden en zullen de bovenkasten in die kamer, die indertijd almede wegens tijdelijk gebrek aan bergruimte zijn aangebracht, weder gemist kunnen worden. Gelukkig, want zij zijn zeer ongeschikt. Nog daargelaten dat het vertrek niet tot de brandvrije ruimte behoort, zijn de kasten te moeilijk bereikbaar. En al kon daarin, met niet geringe kosten trouwens, wel éénige verbetering worden gebracht, deze zou zelve weêr nieuwe bezwaren meebrengen. Een niet minder groot bezwaar is ook, dat de temperatuur boven in dat lokaal veel te hoog is. Met het oog hierop acht ik het geraden de voor die kasten vroeger ontworpen gedeeltelijke verbeteringen thans niet aan te brengen.

Bij bovenbedoelde verbouwing zal volgens die voorloopige teekening het nieuwe gebouw van de zijde van de Waterstraat wellicht iets dieper worden wat het gedeelte betreft dat in de plaats van de ons ten behoeve dier verbouwing waarschijnlijk te ontnemen conciergewoning is ontworpen. Daardoor zou het achtergedeelte van die woning tot vóór de drielicht-raampjes komen, waarvan onze vestibules thans hun spaarzaam licht ontvangen; en dat wel op zeer geringen afstand (c. $1^1/_2$ Meter). Ik acht het gewenscht dat dit bij het definitieve, door Uwe Excellentie goed te keuren plan vermeden zal kunnen worden, en ons reeds te geringe licht niet zoo zal onderschept worden.

Wat het *meubilair* betreft heb ik slechts de vermeerdering der sorteertafeltjes in de depôts met een 33-tal te vermelden.

---

(1) Archiefverslagen XVII, blz. 95.

II. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

Gedurende de vorst is de heetwater-toestel overeenkomstig de bovenbedoelde Brusselsche instructie doorgestookt. Van bevriezen kon dus geen sprake zijn. Daarbij zijn de zolderdeuren voortdurend opengelaten, zoodat de warmte ook daarheen kon opstijgen. Tengevolge van een en ander behoefden wij de brandleiding niet af te laten, en bleven wij voor opnieuw bevriezen van deze op de doode, niet of moeilijk leeg te krijgen punten bespaard.

De perspomp, die slecht werkte, is hersteld en in de Dieze, waaruit zij in geval van nood het water moet halen, van een nieuwe koperen broes voorzien. De vorige bleek te zijn afgestooten en was verdwenen.

III. *Toestand der verzamelingen.*

De in het oude depôt geplaatste archieven, en dit depôt zelf, zijn aan een duchtige schoonmaak onderworpen, die na de reiniging van de luchtwegen der verwarmingsinrichting en de afschuring der muren zeer noodig was. Daarvan is gebruik gemaakt om voort te gaan met de kartonneering van losse bescheiden, en om die van sommige, vroeger reeds voorloopig verzorgde, te verbeteren of te vernieuwen.

Een aanvang is gemaakt met de verzorging en kartonneering der losse bescheiden van den Raad van Domeinen & Financie van Bataafsch Brabant en opvolgende collegiën van 1795—1810 en bijzonder der in 1798 met die bescheiden vereenigde rekeningen van de landsmiddelen, in Staats-Brabant vóór 1795 geheven. Vele van deze rekeningen zijn slechts in slappen omslag genaaid of hebben wegens hun gering volume samenvoeging in portefeuilles noodig.

Weder zijn eenige belangrijke registers, die dit behoefden, herbonden. Hiertoe behooren het oudste protokol der leenakten van den Raad en Leenhof van Brabant en Overmaze, loopende van 1629 tot 1633 en daarna onder hoofden voortgezet tot c. 1660; een schepen-echtprotokol en een register voor het recht op trouwen en begraven, beide van Engelen, van daar pas overgenomen; een aantal der dunne schepenprotokollen van Heusden, die hernaaid en in omslag gestoken zijn; een schepen-echtprotokol van Gassel a.d. Maas, nadat dit van het huwelijksregister sinds 1811, dat er was aangehecht, gescheiden was; een Middeleeuwsch registertje van ontvangen munten, gevonden bij het schepenarchief van Dongen.

Opnieuw zijn een aantal oude kerkregisters herbonden, die tijdelijk tot dat doel en ter beschrijving waren opgevraagd van de ambtenaren van den burgerlijken stand of van bedienaren van den godsdienst.

Nog zijn ook dit jaar enkele bescheiden van gemeentearchieven door onzen binder verzorgd, gekartonneerd of gebonden, o. a. van Dongen.

Wat de zoogen. nieuwe archieven betreft, is een begin gemaakt met één nieuwe en algemeene kartonneering van de kadaster-archieven. De bescheiden in imperiaal-folioformaat zijn voor een 51-tal bundels reeds van nieuwe stevige portefeuilles voorzien.

IV. *Ordening en inventarisatie.*

Aan de zooeven vermelde schoonmaak en verdere verzorging ging voor verschillende collecties een verbetering gepaard van de orde der registers en losse bescheiden. De inhoud der uitgezochte en bepaalde stukken werd daarbij steeds op de voorzijde der portefeuilles aangeduid. Enkele schepen-archieven werden geheel geordend, met name die van Bergeik, Westerhoven, Riethoven, Borkel & Schaft en Steenbergen. Het laatstgenoemde was in het vorige jaar door de opsporing van het ontbrekende in omvang bijna verdubbeld. Hierbij en bij dat van Bergeik zijn nog eenige bescheiden aangetroffen, die tot de oude gemeentelijke archieven van die plaatsen te brengen zijn.

De bewerking van het oud-rechterlijk archief van Dongen, waarop ik verleden jaar reeds wees, is nog in het voorjaar van 1900 geheel beëindigd. De inventaris van het oud-gemeentelijke archief van D., die ongeveer tegelijkertijd definitief werd afgesloten, is als bijlage bij mijn verslag over de oude gemeentearchieven in het Prov. verslag van Noordbrabant over 1899 gedrukt. De druk van onzen inventaris van het schepenarchief moest daarbij echter achterwege blijven.

De nieuwe aanwinsten van deelen van oude rechterlijke archieven uit tal van gemeenten zijn alle, naarmate zij inkwamen, geordend en beschreven.

Met den adjunct-commies mr. Ebell heb ik mij eenigen tijd beziggehouden met het nauwkeurig onderzoeken en vergelijken van aanwinsten, door ons depôt bij zijn oprichting en in de eerste jaren daarna verworven. Van de oudste van deze is in de gedrukte verslagen nimmer, of niet dan zeer globaal, opgaaf gedaan. Die stukken waren na de ontvangst, zonder aanduiding van herkomst, weggelegd of bij andere collecties geplaatst. Niet alle die op de oude staten vermeld of aangeduid zijn, kwamen

nog terecht. Bij gelegenheid zullen wij de opsporing en vergelijking voortzetten. Intusschen hebben wij van enkele de beschrijving onderhanden genomen. Zoo van de in 1880 met tal van andere bescheiden van het Rijksarchief te 's Gravenhage overgenomen oude inventarissen van de Nassausche domeinarchieven. Deze inventarissen zijn in een paar portefeuilles en in 16 half-perkamenten banden gebonden, en waren geplaatst bij de reeds vroeger in ons depôt opgenomen minuut-resolutiën van de Raden en Rekenmeesters van het huis van Oranje-Nassau en van hen opvolgende beheerders der domeinen, van dat huis afkomstig. De beschrijving voeg ik in afschrift als bijlage aan dit verslag toe.

Mede als bijlage voeg ik hier den inventaris bij van een in 1884 door aankoop verworven collectie, waarvan ik reeds in mijn eerste jaarverslag, over 1885, melding maakte (1). Deze aanwinst werd thans nog eens met de toenmaals door mij gemaakte beschrijving vergeleken. Verandering van deze bleek niet noodzakelijk.

Wat de griffie-archieven betreft, vermeldde ik verleden jaar de ordening van de provinciale begrootingen van vóór 1850. De latere vond ik, bij de van de griffie in bewaring genomen archieven na 16 juli 1850, niet als ééne collectie bijeen. Doch wij troffen ze aan in portefeuilles met verschillende rugopschriften, als: declaratiën, comptabiliteit, ordonnantiën van betaling enz. In het afgeloopen jaar zijn wij begonnen ze te verzamelen en te ordenen, onder verwijdering der talrijke rekwesten, berichten en beschikkingen daarop, en dergelijke bescheiden, waarmee zij vermengd waren.

Bij deze werkzaamheid waren wij telkens in de gelegenheid andere verzamelingen of afdeelingen van de griffiearchieven te completeeren. Zoo vonden wij onder allerlei opschriften verborgen bijna alle gemeenteverslagen van 1852. Deze heb ik in 1898 (2) als vermist opgegeven. Thans zijn zij, evenals een vijftal van 1855, op hunne plaatsen gebracht en op den staat of inventaris bijgevoegd. Desgelijks geschiedde met de gemeentebegrooting over 1858 van Asten, over 1864 van Drunen, benevens besluiten op suppletoire begrootingen over de jaren 1856 en 1857. Bij het archief van den districtscommissaris in het 4de administratief district van Noordbrabant konden correspondentie-stukken uit de jaren 1844 en 1845 worden teruggebracht. Dergelijke uit 1856

(1) Archiefverslagen VIII, blz. 16.
(2) Archiefverslagen XXI, blz. 267.

bij het archief der provinciale commissie van landbouw. Dito van maart 1836, genummerd 695—705, bij dat van den Provincialen direkteur der directe belastingen. Bijna alle dossiers van augustus 1839 bij de chronologische collectie van behandelde stukken en besluiten van Gedeputeerde Staten. Tal van dergelijke dossiers uit verschillende jaren, en ook eenige processenverbaal betrekkelijk in bezitneming en afstand van grondgebied tusschen Nederland en België uit 1843 en 1844, bij het archief der voormalige gouverneurs van Noordbrabant en dat van de Gedeputeerde Staten van vóór 16 juli 1850. Een dossier, ten slotte, van correspondentie-stukken betrekkelijk de geschillen tusschen 's Hertogenbosch en de Schaarmeesters van Orten (de zoogen. Ortensche verwikkelingen) uit 1865 bij het archief der Gedeputeerde Staten van na 16 juli 1850.

Bovendien vonden wij nog eenige dossiers van het archief van den Commissaris des Konings na 1879 en dat van de Gedeputeerde Staten na 1869, welke archieven bij de provinciale griffie bewaard worden. Deze dossiers zijn naar die griffie teruggebracht.

Werd verleden jaar de regeling vermeld der repertoire-stukken tot 5 januari 1855, thans kan ik die vermelden van de stukken behoorende tot het repertoire van 1855 tot 1880. De vorige loopen tot no. 5273 en daarvan dragen die van 16 juli 1850 tot 5 januari 1855 de nummers 3796 tot 5273. Daarna is blijkbaar een nieuw repertoire begonnen. De stukken van 23 januari 1855 tot 28 Mei 1880 toch hebben de nummers 1 tot 2081. Zij waren bij de bescheiden der betrokken griffie-afdeeling bewaard onder het opschrift: aanbestedingen. De meeste zijn processen-verbaal van bestedingen. Waren de beide vroegere repertoires zelf, van april 1814—maart 1827 en van april 1827 tot januari 1855, niet gevonden, van het nieuwe vonden wij drie deeltjes, nl. no. 11, 12 en 13 van 19 december 1857 tot 9 maart 1875. Van de stukken zelven ontbreken thans nog talrijke nummers, nl. 1215—1237, 1239—1310, 1312—1365, 1612—1619, 1621—1751, 1784—1931, 1935—1985, 1987—1996, 2001—2071, 2074—2080.

De nadere opsporing van oude rechterlijke en andere Rijksbescheiden is in de eerste helft van het jaar weder zooveel mogelijk voortgezet, zooals uit de vermelding ter plaatse waar het behoort van vele nieuwe aanwinsten uit verschillende gemeenten kan blijken. In het najaar werden onze nasporingen voornamelijk op een ander doel gericht, nl. op het verkrijgen van een eenigszins gedetailleerd overzicht van de oude kerkelijke archieven over de geheele provincie. Het is thans de tijd nog niet daarover verslag te doen.

V. *Uitgaaf van bescheiden uit het archief.*

Hieronder heb ik niets te vermelden.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Op de wijze als vroeger doe ik van de aanwinsten, die wij in 1900 deden door overneming uit andere archieven, door terechtbrengen van zwervers, door aanneming van geschenken, en door aankoop, in een uitgewerkten staat, aan dit verslag toegevoegd, afzonderlijk opgaaf.

Daarbij kan ik ook de verkrijging van het processtuk ex Geertruidenberg vermelden, dat Dordrecht nog in het begin van 1900 geweigerd had af te staan, zooals ik in het vorige jaarverslag rapporteerde.

Aan mijn ambtgenoot in Limburg stond ik na bekomen machtiging van Uwe Excellentie een perkamenten oorkonde af, waarvan ik reeds in mijn verslag over 1891 melding maakte (1). Zij behelst een purgatoir vonnis (van den Raad van Brabant) dd. 1642 augustus 14, gewezen ten behoeve van den baanderheer van Boyemer of Boemer, na akten van default enz. tegen allen die „schier of morgen" eenige actie zouden willen pretendeeren tot de vrijheerlijkheid Remborch, door hem gekocht van Joos Maximiliaen, graaf van Bronckhorst en van Batenbroeck enz.

Niettegenstaande het in 1891 tegelijk voor Limburg bestemd werd, vroeg ik nog geen machtiging aan om het judicieel dossier af te staan, door mij indertijd tusschen oude rechterlijke en andere bescheiden gevonden, die ik van Helmond had overgenomen. Hoewel op Meyel betrekkelijk, kan het zeer wel van de schepenbank van Helmond afkomstig zijn.

Voor toekomstig verlies komt in aanmerking en schijnt het mij daarom gewenscht hier te omschrijven, een band, dien ik vond bij het incompleete, grootendeels ongebonden en ongeordende exemplaar der Handelingen van de Staten-Generaal sinds 1815, dat indertijd met de boekwerken van het statistisch bureau van de provinciale griffie werd overgenomen. Het is een zware band in folio met tal van afdrukken van staatsstukken uit 1815 en 1816, Koninklijke boodschappen, wetsontwerpen (met aanteekening der wijzigingen enz. tijdens de behandeling), grenstraktaten, officieële programma's en aanspraken, adressen van kooplieden en mijnontginners, enz. Zij zijn verzameld en met een korten index voorzien door het toenmalig lid der Eerste Kamer van de Staten-Generaal Jhr. van der Dussen te 's-Hertogenbosch. Enkele stukken zijn in handschrift.

(1) Archiefverslagen XIV, blz. 115.

VII. *Afschrijving van elders berustende bescheiden.*

Door een particulier werd ik in staat gesteld een afschrift te nemen van een ouden inventaris van bescheiden betreffende de heeren van Loon-op-Zand en Bokhoven en hunne goederen.

Van een gekleurde kaart van de ambachtsheerlijkheid Sijdewijn, in juni 1603 vervaardigd door Julius Regneri Frisius, beëedigd landmeter, liet ik een getrouwe kopie maken. De kaart is 68 bij 61 cM. groot; zij vertoont den toenmaligen loop van het Oude Maasje en geeft de begrenzing der heerlijkheid duidelijk aan. Het origineel berust in het archief der heerlijkheid.

VIII. *Raadpleging der verzamelingen.*

Het gebruik onzer archieven door de onderzoekers zelven neemt eer toe dan af, al geschiedt dit voor een goed deel door de zending van bescheiden naar andere archiefdepôts. Zoo werden onze oude kopieën der grafelijkheids-registers van Holland aan den gemeente-archivaris van Rotterdam uitgeleend; een bezending perkamenten schepenbrieven afkomstig van de kommanderij der Duitsche orde te Vucht aan iemand te Maastricht; de oude plattegrond van het Jezuïetencollegie te 's Hertogenbosch aan den bekenden navorscher en archeoloog C. H. Peters, Rijksbouwmeester te 's Gravenhage; weder een reeks protokollen der Bossche schepenbank aan dr. W. Zuidema te Amsterdam; een aantal schepenprotokollen van Heusden aan den heer Beelaerts van Blokland te 's Gravenhage.

Aan den anderen kant kon ik ook sommige onderzoekers hun onderzoek vergemakkelijken door te bevorderen dat zij eenige elders berustende archiefstukken op ons bureau konden raadplegen. Dit betreft o. a. een der octrooien van Vechel en oude kerkregisters van verschillende plaatsen.

Van de oude, zeer groote, kaart der heerlijkheid Dieden, wier aanwinst uit de nagelaten papieren van een procureur alhier ik indertijd vermeldde, werd ten behoeve van den tegenwoordigen eigenaar een kopie genomen door een landmeter alhier.

Het onderzoek naar en in bronnen voor onze krijgsgeschiedenis van wege den Generalen Staf is in 1900 niet meer voortgezet. In het voorjaar kregen wij van de zijde van dat lichaam een brief om ons te bedanken voor hetgeen wij in de laatste jaren ter bevordering van en tot hulp van dat onderzoek hadden gedaan. Toch mag ik dit niet als een bewijs der sluiting van het onderzoek aanmerken, wijl mij verzocht werd het dossier, door den laatst-aangewezen officier bij zijn vertrek achtergelaten, voor een eventueelen opvolger van dezen te willen bewaren — waaraan ik, na cacheteering, gaarne voldeed.

Door de aansluiting van ons archief bij de plannen tot het vervaardigen en voor medewerkers verkrijgbaar stellen van kaartramen van Nederland ten behoeve van historisch en statistisch onderzoek, zullen wij langzamerhand in het bezit komen van een aantal stellen der kaartramen waarop deelen van Noordbrabant voorkomen. Ik verwacht dat daarvan door Noordbrabantsche geleerden en onderzoekers een gretig gebruik zal worden gemaakt en dat dit ook het gebruik van onze archieven zal bevorderen.

Verschillende autoriteiten stelden ook dit jaar weder stukken of dossiers in mijn handen met het oog op eenig daarbij vereischt onderzoek in onze verzameling. Hiertoe behoorden weder het provinciaal bestuur; domeinbeheerders; de directie der belastingen. der genie, van het krijgshistorisch bureau bij den Generalen Staf, van de Nederl. heidemaatschappij; armbesturen; mijn ambtgenoot in Zeeland, enz. Ook ter oorzake van hangende procedures stelden wij weder verschillende onderzoekingen naar titels en bewijsstukken in.

Het deed mij genoegen na den afloop der zaak mededeeling te ontvangen van het resultaat der opeisching door den Staat van zijn half-recht op de heerlijkheid Oirschot & Best. Deze zaak had ons in de laatste jaren telkens weer veel moeite en inspanning gekost. Eerst heeft de halfheer zijn recht tegen de grondeigenaars, ik geloof gerust te mogen zeggen door ons toedoen, gewonnen. Niet dan door diepgaande nasporingen in verschillende richtingen mocht het ons gelukken het bewijsmateriaal voor het recht in dezen te verschaffen. Thans vroeg de Staat onze hulp om aan zijn helft van de niet onaardige inkomsten te komen. Dit was inderdaad veel zwaarder taak, ten gevolge der vroegere verwaarloozing en ontreddering van het archief der Leen- en Tolkamer en dat van den Raad & Rentmeester-Generaal der domeinen van Brabant in de Meierij van den Bosch. Niettemin mocht het gelukken, eensdeels door andere, aanwijzing verschaffende, stukken op te sporen, anderdeels door deductie uit algemeene toestanden en feiten, aannemelijke bewijzen voor het recht van den Staat te verschaffen. Op zeer kundige wijze werd, gelijk mij door inzage bleek, door den betrokken ambtenaar van onze gegevens voor zijne bewijsvoering gebruik gemaakt. Het gevolg was een den Staat volkomen bevrediging schenkende transactie, en welverdiend was de gratificatie, bedoelden ambtenaar voor zijne moeiten van voor hem buitengewonen aard van wege zijn Departement toegekend.

Het is een bijzonder aangename ondervinding tusschenbeide eens te bemerken dat de langdurige arbeid, door ons aan de

completeering, regeling en bestudeering onzer archieven ten koste gelegd, ook praktische resultaten afwerpt. En de onaangename zijde van vele onzer nasporingen en bewijsleveringen voor rechten van lichamen en partikulieren is, dat wij van het resultaat nooit het geringste vernemen.

Onder de nasporingen wensch ik te vermelden de onderzoekingen door ons gedaan ten behoeve van anderer wetenschappelijk onderzoek omtrent: de erfsecretarieën in de Meierij; de grenzen tusschen België en Noordbrabant bij Baarle-Nassau; de zoogen. Hollandgängerei van Duitsche arbeiders in de vorige eeuwen; en de praktijk ten aanzien van het sluiten van huwelijken der Roomsch-Katholieken in Staats-Brabant onder het echtreglement van 18 maart 1656.

IX. *Bemoeiingen met de gemeente- en waterschapsarchieven.*

Voor dit hoofdstuk verwijs ik als vroeger naar het jaarverslag, over deze bemoeiingen weder uit te brengen aan de Gedeputeerde Staten dezer provincie.

's Hertogenbosch, februari 1901.

De Archivaris in Noordbrabant,

A. C. Bondam.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF IN NOORDBRABANT

in **1900**.

A. Overnemingen uit andere archieven.

I. GEDEELTEN VAN OUDE RECHTERLIJKE ARCHIEVEN.

Van de volgende gemeenten werden de daarbij opgegeven archiefstukken van voormalige rechterlijke colleges en autoriteiten overgenomen.

Beers.

1. Een pak huwelijksproclamatiën en akten van aangiften van trouw; 1742–1810.

2. Een schepen-echtprotokol, 1797 april 22–1810 december 2 (voorafgegaan door twee extracten uit het R. K. en Ned. Herv. trouwboek van de huwelijksvoltrekkingen in 1794—1796).

3. Een register van aangifte van overlijden, gehouden ingevolge de notificatie van den secretaris van staat voor de financiën der Bataafsche Republiek dd. 4 december 1805 (ter uitvoering van de ordonnantie van 4 october 1805 op het recht van successie); 1806 januari 2—1810 april 22.

4. Een protokol bevattende de namen van hen, die hunne consentbrieven om op of in een anders grond of water te mogen jagen, vogelen of visschen hebben doen registreeren, krachtens

de publicatie van het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek dd. 28 october 1799; 1800 februari 11—1801 februari 22.

Best.

Kopie van het doodboek van de parochie St. Odulphuskerk onder Oirschot, met notitie van ontvangst wegens begrafenis; 1748 december 14—1755 december 16.

Beugen, Rijkevoort, Papevoort, Tove & Walschot.

Een schepen-echtprotokol, 1796 november 5—1810 december 16 (1); voorin eerst eenige modellen van ondertrouw- en trouwakten en huwelijksproclamatiën, dan een formulier voor de huwelijksvoltrekking, voorts een kopie van de lijst der personen, die door den pastoor van Beugen in den echt zijn verbonden van 25 januari 1795 tot 6 november 1796.

Chaam.

1. Een schepen-echtprotokol, 1649 januari 9—1727 mei 25.

2. Een idem, 1727 augustus 2—1810 november 18.

3. Een register van overledenen gehouden door den gequalificeerde voor de successiebelasting ingevolge ordonnantie dd. 4 october 1805; 1806 januari 9—1810 september 14.

Engelen.

1. Een schepen-echtprotokol, 1797 mei 12—1810 juni 24.

2. Een register, houdende aanteekening van voltrokken huwelijken en van overleden en begraven personen met betrekking tot het recht op trouwen en begraven, 1716 juni 24—1748 november 24.

Gassel.

1. Een pak huwelijksproclamatiën, 1760 mei 10—1810 december 30.

---

(1) Vóór dezen tijd werden de akten van ondertrouw en trouw te Beugen opgenomen in de protokollen van allerhande akten.

2. Een band waarin te zamen gebonden:
a. Een schepen-echtprotokol, 1804 april 4—1809 april 23;
b. Twaalf minuutakten van ondertrouw en trouw, 1809 october 28—1810 december 30.

Ginneken & Bavel.

1. Een schepen-echtprotokol, 1660 october 23—1680 october 20.

2. Een lias huwelijksproclamatiën, waarop tevens de trouwakten zijn geschreven, 1680 februari 4—1690 october 15 (volgens opschrift vervangende het schepen-echtprotokol van die jaren).

3. Een schepen-echtprotokol, 1691 augustus 25—1758 october 22 (met chronologischen index).

4. Een idem, 1759 februari 3—1808 juni 19; waarna volgt registratie van tien trouwakten, 1808 juli 31—1809 april 16; en voorts een trouwakte van 1810 april 15.

5. Een idem (van Bavel) bevattende:
a. Registratie van gesloten huwelijken, 1796 februari 1—1798 januari 14;
b. Schepen-trouwakten, 1798 februari 4—1808 september 18; waarna volgt registratie van vier trouwakten, 1809 januari 29—1809 mei 1; en een trouwakte van 1809 juni 16.

6. Eenige losse schepenakten.

's-Grevelduin-, Nederveen- & Zuidewijn-Capelle.

1. Een register van attestatiën, procuratiën, inventarissen, contracten, en andere akten van 's-Grevelduin-Capelle, 1694 september 1—1746 december 14.

2. Een pak rekeningen door voogden over minderjarigen gedaan ten overstaan van schout en schepenen van 's-Grevelduin-Capelle, 1734 augustus 14—1737 mei 27; bevattende zes rekeningen als:
a. Een rekening door Dirk Timmaes, als voogd over de

minderjarige kinderen van Anneke Timmaes, afgelegd op 14 augustus 1734.

b. Idem van voogden over de minderjarige kinderen van Jacob Paens en Adriaantje Leenpoel, afgelegd op 15 maart 1735.

c. Idem door Cornelis van den Hoeven en Aert van den Hoek, als bij schout en schepenen aangestelde curateuren over den gerepudieerden en insolventen boedel van Peeter Janse Gijben, afgelegd op 18 juli 1735.

d. Idem door Weynant en Jan van Cleeff, als voogden over de minderjarige kinderen van Aelbert van Cleeff verwekt bij Cathelijn van den Hoek en Teuntje Vermeer, afgelegd 29 februari 1736;

e. Idem door Aert van den Hoek en Jan van Cleeff, testamentaire voogden over de minderjarige kinderen van Cathelijn van den Hoek verwekt aan Aelbert van Cleeff; 29 februari 1736.

f. Idem van den boedel van Jan Okkers; 27 mei 1737.

3. Een paket staten van verantwoording van de belasting op de collaterale successiën enz. onder 's Gr. Capelle, 1748, 1758, 1759, 1761—1776.

Hilvarenbeek.

Vier schepen-echtprotokollen van Hilvarenbeek, Diessen, Riel & Westelbeers, 1658—1676; 1677—1739; 1740—1787; 1787—1810 (voortgezet tot 1816).

Oploo, St. Anthonis & Ledeacker.

1. Een pakje akten van ondertrouw; 1669 april 1—1810 januari 10.

2. Een schepen-echtprotokol van Ledeacker 1804 maart 31—1810 februari 17.

3. Een schepen-echtprotokol van Oploo, 1806 april 18—1810 december 1.

4. Een pakje losse schepenakten o. a. akten van huwelijksvoorwaarden van 1761 mei 27 tot 1809 december 16.

Steenbergen, Kruisland & de Heen.

Een pak diverse bescheiden (o. a. betrekkelijk boedelbeheer, procedure, enz.)

Terheide.

1. Een protokol van obligatiën en schuldbrieven, 1652—1698.

2. Een protokol van eedsaflegging van voogden en toeziende voogden, waarin ook zijn geregistreerd resolutiën regelende zaken van algemeenen aard, 1658 november 8—1668 maart 24.

3. Een protokol van proclamatiën van gerechtelijke bezettingen, van twee tot twee maanden afgelezen; 1667 november 20—1710 februari 2.

4. Twee banden, waarin te zamen zijn gebonden minuten van huwelijksproclamatiën; 1795—1799; 1800—1803.

5. Een protokol bevattende de registratie der landen met gereserveerde vrije jacht krachtens art. 5 der publicatie van het Departementaal bestuur van Braband dd. 26 augustus 1802; 1802 september 9—1806 september 13.

6. Een register van overlijden gehouden door den gequalificeerde tot de invordering van het recht van successie, ingevolge art. 25 der ordonnantie van 4 october 1805; 1806 januari 14—1810 december 20.

7. Een protokol van publieke verkoopingen met den stok, 1807 juli 1—1809 juni 19.

8. Twee registers dienende tot registratie van aangevingen van allen overgang van eigendom of reëel recht uit successie profiueerende; 1808 juni 4—1810 october 31; 1809 januari 21—1810 december 29.

9. Een pakje losse schepenakten.

10. Een zilveren zegelstempel der voormalige schepenbank.

Vlierden.

1. Een fragment-schepen-echtprotokol, 1652 april 24— 1659 juli 17.

2. Een schepen-echtprotokol, 1730 april 15—1801 juli 5.

3. Een idem, 1802 februari 6—1810 december 23.

4. Een register bevattende:

a. Trouwakten vóór schepenen, 1667 juli 17—1690 october 21.

b. Register van overledenen, gehouden voor de collaterale successie, 1670 januari 1—1696 mei 13.

Zeeland.

Een schepen-echtprotokol, 1804 april 14—1810 december 5.

II. ANDERE BESCHEIDEN, UIT GEMEENTE-ARCHIEVEN OVERGENOMEN.

Met de overgenomen oude rechterlijke bescheiden bovenvermeld zond mij het gemeentebestuur van Steenbergen c. a. ook de dubbelen toe van de gemeenterekeningen over de jaren 1809 en 1810. Ten raadhuize aldaar waren zij door ons uitgeschoten.

Door het gemeentebestuur van Terheide zijn mij met de vermelde oude rechterlijke bescheiden de daar aangetroffen dubbelen toegezonden van de gemeenterekeningen over 1842, 1845—1851, 1853, 1854, 1856—1858, 1860—1862 en 1868.

Bij de bezending uit 's Grevelduin-Capelle gewerd mij een afschrift van den inventaris van de archieven der gemeente Capelle c. a., opgemaakt 1 october 1872.

III. NAOOGST VAN DE PROVINCIALE GRIFFIE VOOR HET NIEUW-ARCHIEF.

Van de provinciale griffie ontving ik nog de volgende dossiers, behoorende tot het archief van den Commissaris des Konings van 16 juli 1850—1879:

a. 17 october 1857, A. n°. 9 (verslag van den Commissaris des Konings aan Gedeputeerde Staten van zijn rondreis

door het arrondissement Eindhoven, van 28 augustus tot 6 september 1857).

b. 16 maart 1860, A. n°. 4 (over aanwas van gronden).

c. 1 februari 1877, A. n°. 17 (ophooging rijksweg te Hintham in den Binnenpolder van Rosmalen).

d. 13 april 1877, A. n°. 4 (over een akte van voogdijbenoeming).

e. 14 mei 1878, A. n°. 3 (over de beoordeeling van onderhoudsbestekken voor de provinciale gebouwen door den Rijksbouwkundige voor de onderwijsgebouwen enz.).

f. 18 april 1879, A. n°. 1 (over opgaven van veranderingen in het provinciaal bestuur).

B. Bescheiden, uit collecties in het depôt, bij andere terechtgebracht.

De ontdekking bij archieven in het eigen depôt van stukken, die niet daarbij doch bij andere behooren of althans een andere plaats verdienen, met een aanwinst gelijk stellende, heb ik hier het volgende te vermelden.

In den staat van aanwinsten van 1898 (1) maakte ik uitvoerig melding van het geschenk der oude titels van het huis van Hertsbeeck te Breda, van 1626 tot 1637 deel, zelfs kerk, van het Jezuïetencollege aldaar. Ik besloot die aankondiging met de mededeeling van de beschrijving dier brieven. Thans trof ik bij de collectie-Cuypers in den omslag Dongen een oorkonde op papier aan over datzelfde huis, welke de andere aanvult. Zij behelst het notarieele koopkontrakt, waarop de, in bovenbedoelde beschrijving sub *3b* vermelde, veste van 15 november 1541 is gevolgd.

Dit kontract is van 29 october 1541. Onze oorkonde is er een authentieke kopie (of grosse) van, waaraan een gewaarmerkte kopie gehecht is dd. 10 maart 1549 van de zooeven bedoelde vestakte en van die van 23 mei 1539, in dezelfde beschrijving sub *3a* vermeld. Blijkens een rugschrift hebben deze 3 kopieën te zamen, sub n°. D. G., in proces gediend. De analyse of het regest van het koopkontrakt volgt hier.

1541 october 29.

Jonker Roelof van Daelhem verkoopt, vóór notaris met tusschensprekers en getuigen, aan meester Yman Cornelisz. schepen te Ziericxee, met zekere bepalingen omtrent aflossing van renten en cijnzen, een huis met plein, hof en erf in de Veterstraat te Breda, hem aangekomen van Diederick Zeeszin.

Papier met naamteekening van den notaris Joh. de Corput, en op den rug gemerkt: «Contract tusschen mr. Yemant ende Roloff van Dongen, gemaect den XXIX octobris a°. XLI".

Bij de regeling van het rechterlijk archief van Dongen vond ik: Een middeleeuwsch register van ontvangst van munten uit de (geheele) baronie van Breda met opgaaf der evaluatie.

---

(1) Archiefverslagen XXI blz. 287.

Bij de ordening van het rechterlijke archief van Vechel vond ik:
12 april 1764. Compromis, voor commissarissen uit den Raad van Brabant getroffen door de dorpen Vechel en St. Oedenrode over de jurisdictiegrenzen in den hoek *Eerde* tusschen Vechel, St. Oedenrode en Schijndel; met specifieke lijst der huizen aldaar, bij dit compromis aan een der partijen toegekend.

Simpele kopie, op plano papier, uit het resolutieregister van Vechel.

Van het protokol van obligatiën etc. der schepenbank van Erp over de jaren 1587 tot 1599 werd afgenomen een perkamenten omslag. Deze is een fragment van een codex canticorum, geschreven in zwarte inkt met roode en blauwe initialen en rubricae. Ons fragment bevat de volgende hymnen uit het breviarium romanum: slot van den hymnus in Dominica ad primam, dien ad tertiam, ad sectam, ad nonam, etc.

In den band van een protokol der schepenbank van Roosendaal & Nispen werd gevonden een fragment van een Middeleeuwsch kerkelijk gezangboek. Het is voorzien van muziek op 4 notebalken, en versierd met kunstige penteekeningen in rood, blauw, wit, goud en zwart.

De bij de herbinding afgevallen perkamenten omslagen van eenige protokollen der schepenbank van Heusden bleken een klein gedeelte van een godsdienstig geschrift te vormen. Meerdere gedeelten daarvan zijn wellicht gebruikt voor andere protokollen, en zullen dus later nog wel voor den dag komen. Onder dergelijke oude omslagen van de Heusdensche protokollen vond ik vroeger reeds aardige stukken, als fragmenten van een codex van Boendale's Lekenspiegel, waarvan ik toenmaals in mijne verslagen reeds melding maakte. De vroegere nabijheid der abdij van Berne is, meen ik, niet vreemd geweest aan de herkomst dezer folia.

Bij de voortgezette ordening der griffiepapieren kwamen nog te voorschijn:
Correspondentiestukken behoorende tot het archief van den Provincialen direkteur der directe belastingen, uit maart 1836, no. 695—705.
Idem uit het archief van den commissaris van het 4e administratief distrikt in Noordbrabant uit de jaren 1844 & 1845.
Idem uit het archief der provinciale commissie van landbouw uit het jaar 1856.

C. Geschenken.

I. Drukwerken.

Ik ontving weder een exemplaar van een aantal verslagen en inventarissen in 1900 verschenen. Ik laat de opnoeming hier volgen:

Notulen van de tiende bijeenkomst der Rijksarchivarissen op 7 november 1899. (Ontvangen van Uwe Excellentie.)

Tweede verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, op last der regeering ingesteld door G. Busken Huët. (Idem.)

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst, deel XXI over 1898. (Idem.)

Verslag der commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen over het jaar 1899. (Ontvangen van de Commissie.)

Verslag der commissie van beheer van het gemeente-museum te Leiden over 1899. (Idem.)

Verslag over den toestand van het West-Friesche Museum te Hoorn gedurende het jaar 1899, uitgebracht door de commissie van toezicht. (Idem.)

Verslag van de commissie van bestuur van het Provinciaal museum van oudheden en geschiedkundige voorwerpen in Drenthe, aan de Gedeputeerde Staten, over 1899. (Idem.)

Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1899 door den bibliothekaris. (Ontvangen van dezen.)

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis; vijfde jaarverslag, 1 october 1899. (Ontvangen van den directeur van het krijgshistorisch bureau van den Generalen Staf.)

Verslag van den toestand der provincie Noordbrabant over het jaar 1899, uitgebracht door Gedeputeerde Staten. (Ontvangen van dit college.)

Verslag van den toestand der gemeente 's-Hertogenbosch over het jaar 1899, uitgebracht door B. & W. (Ontvangen van het gemeentebestuur.)

Verslag betrekkelijk den dienst der Rijkspostspaarbank in Nederland, over 1899, aan de Koningin uitgebracht door den Minister van Waterstaat, Handel & Nijverheid. (Ontvangen van den direkteur.)

Verslag van den toestand van het gemeentearchief te Dordrecht over het jaar 1899. (Ontvangen van den archivaris.)

Verslag van den toestand van het gemeente-archief te Amsterdam over het jaar 1899. (Idem.)

Verslag van den toestand van het gemeente-archief te Leiden over het jaar 1899, uitgebracht door de commissie van toezicht. (Ontvangen van de commissie.)

Verslag der commissie van toezicht over den toestand van het gemeente-archief te Rotterdam over het jaar 1899. (Idem.)

Catalogus van het archief der gemeente Utrecht, opgemaakt door mr. S. Muller Fz., gemeente-archivaris; tweede en derde afdeeling. (Ontvangen van het gemeentebestuur.)

Catalogus van de pamfletten-verzameling, berustende in de Koninklijke Bibliotheek, bewerkt door dr. W. P. C. Knuttel; 3de deel. (Ontvangen van den bibliothekaris.)

Nieuwe catalogus der oorkonden en handschriften berustende in de boekerij van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant, opgemaakt door jhr. mr. A. F. O. van Sasse van Ysselt, 1900. (Ontvangen van het Genootschap.)

Vervolg der verschillende catalogi der verzamelingen van 's Rijks Munt, houdende de aanwinsten verkregen sedert het opmaken daarvan tot 1899. (Ontvangen van het Muntcollege te Utrecht.)

Catalogus van genealogieën in handschrift, berustende in het „Genealogisch en Heraldisch archief" te Rijswijk. (Ontvangen van den heer A. A. Vorsterman van Oyen te Rijswijk.)

Elfde supplement op den catalogus van 1886 van het gemeentemuseum te Leiden over 1898 en 1899. (Ontvangen van het gemeente-bestuur.)

Inventaris van het oud-archief der provincie Zeeland, door J. P. van Visvliet; deel III, afl. 3, 1407—1450. (Ontvangen van de commissie voor de Provinciale Bibliotheek te Middelburg.)

Van een aantal geschriften, bronnen-uitgaven en vervolgwerken werd mij een overdruk of exemplaar toegezonden, waarmeê de boekerij van het archief kon worden aangevuld. Zoo ontving ik:

Van Uwe Excellentie:

De archieven van het kapittel der vorstelijke rijksabdij Thorn uitgegeven door Josef Habets en na diens dood door A. J. Flament, Rijksarchivarissen in Limburg. Tweede deel.

Opgezworen kwartierstaten van 36 kanonikessen der vorstelijke rijksabdij Thorn, met den inhoud der opzweringen en de beschrijving der zegels van de opzweersters, door A. J. Flament, Rijksarchivaris in Limburg.

Aubertus Miraeus: Fasti Belgici et Burgundici.

A. Ypey: Geschiedenis van het patronaatregt, anders genoemd kollatieregt, in verband met het christelijk kerkbestuur, sinds de vroegste tijden tot op den tegenwoordigen tijd, (1829).

Van het gemeentebestuur van Deventer:

De Cameraars-rekeningen van Deventer, uitgegeven door dr. J. de Hullu en mr. J. Acquoy, archivarissen der gemeente; vijfde deel, derde stuk, 1380, 1381.

Van het gemeentebestuur van Breda:

dr. J. F. Corstens, Breda, geschiedkundige bijzonderheden, I.

Van de kerkvoogden der Ned. Herv. gemeente te Hilvarenbeek.

„Synodale ordonnantiën ende resolutiën tot nut, dienst en gerief der kercken, onder de chr. Synodus van 't Hertoghdom Gelre en Graefschap Zutphen gehoorende, na ordre van Hoogh-gemelde Christelijke Synode uytgegeven door Johannes Smetius, J. F. Predicant tot Nijmegen".

Idem; „volgens last van Hoog-gemelde Synodus op nieuws overzien, van drukfouten gezuyvert en aangevuld tot den jaare 1735. Tweede druk".

Van de schrijvers ontving ik een exemplaar van:

„Concept-voorwaarden van C. F. Wesselman voor de aanvaarding van het muntmeesterschap van Holland te Dordrecht; met eenige genealogische aanteekeningen en een portret", door Aug. Sassen. (Overdruk uit het „Tijdschrift voor munt- en penningkunde", jaargang 1900.)

„Bouwstoffen voor de geschiedenis van het Nederlandsche geld- en muntwezen. Muntwaarde te 's Hertogenbosch, 1419—1425", door Aug. Sassen. (Idem.)

„Jezuïeten-rechtvaardiging", de „Jezuïeten-gruwelen" van A. B. de B. getoetst aan de geschiedenis, door dr. W. Zuidema; afl. 1—3.

„Genealogie der familie Mosmans te 's Hertogenbosch", samengesteld door Joh., Alph., en Alb. Mosmans.

„Geschichte des alten brabantischen Geschlechtes van den Velde oder von den Velden, erster Theil, von Adolf von den Velden".

II. Oorkonden en bescheiden.

Van mevrouw de douairière barones Dirkinck van Holmfeld, geb. gravin van Hompesch-Rurich, kasteel te Obbicht bij Sittard, ontving ik door tusschenkomst van den Rijksarchivaris in Limburg ten geschenke:

1. *Bergen op Zoom*. Gekleurde bestekteekening: „Facade der „guarnisoens provoost van Bergen op Zoom".

2. *Breda*. Idem: „Grond stand en profilteekening van het „nieuwe arsenaal op de gasthuysvelden te Breda. Anno 1770"; geteekend „U. Huguenin bomb."

3. *Roosendaalsche vliet*. Vier gekleurde bestekteekeningen:

a. „Plan van de te executeerene werken bij het Lindenbergse „veer op de Rosendaalse vlied, dewelke gelegd worden tot „versterkinge van deezen post, en tot dekkinge van het „houten verlaat en de toedamminge van de vlied". Met 13 handteekeningen.

b. „Profil van een der houten beeren of batardeaux met een „annexe brug, dewelke gelegt moeten worden, als: één „voor den linkerface van het regter half bastion, en één „voor de linker face van het middelste bastion, tot com„municatie met de oude dijken aan het fort of schans op „de Roosendaalse vlied"; en „Elevatie van den houten beer „van buiten te zien". Gemerkt „Pl. IV".

c. „Plan en project van de toedamminge der Rosendaelse„vliet, bij of omtrent het Lindenbergse veer, met de gepro„jecteerde retranchementen tot dekkinge en verseekeringe „van deese post en avenue". Gemerkt „Pl. V".

d. „Dwars- en lengte-profil, benevens platte grond van een „der twee kruyt magasijntjes te leggen van binnen de „twee halve bastions der werken aan het Roosendaalse„vliet".

In den staat van aanwinsten, gevoegd bij mijn verslag over 1898 (1), deelde ik mede dat bij den verkoop van het genealogisch en heraldisch kabinet van A. A. Vorsterman van Oyen niet voor mijn verzamelingen was verkregen een handschrift, waarschijnlijk afkomstig uit Geertruidenberg.

Van de mislukking mijner pogingen om het van den kooper over te nemen, deed ik later rapport. De redenen voor de weigering zijner medewerking door den archivaris van Dordrecht werden vóór of in maart 1900 echter opgeheven, naar hij mij berichtte, en eenigen tijd later mocht ik het H S. door tusschenkomst van Uw Exc. ontvangen. Ik breng thans in herinnering dat de inhoud werd opgegeven als volgt:

(1) Archiefverslagen XXI blz. 301.

„Rare informatien van luyden uyt S. Geertrudenberg aengaende de lemyt palen van d'oude mase, prins oraniens iurisdictie en anderen aengaenden. — Procesverbaal van [A.] Sasbout, [R. Moons en G.] Rennoy over de limieten van de heerlijkheden van den prins van Oranje, gelegen in de Verdronken Waard van Z.-Holland. — De stede vrijheyt (van Heusden) vermeerdert totter ouder Mase toe. — De opslag van sout. — Cedullen van ordonnantie der nieuwe dijkage voor den maasdam (1440). — Over het contract der nieuwe dijkage in Strijen en Moerkerken enz. (1538)".

Ten geschenke werd ons aangeboden, doch de schenker wenschte onbekend te blijven, het volgende dokument:

Authentieke gelijktijdige kopie van het door schout, heemraden en kerkmeesters van Besoyen op 15 juli 1683 vastgesteld *reglement voor de kerkmeesters* aldaar.

D. Aankoopen.

Door een partikulier is mij te koop aangeboden een pak oude archiefstukken, die bij onderzoek bleken te behooren deels tot het archief van den hoog- en laagschout der stad en meierij van 's-Hertogenbosch, deels tot dat van den commissaris van het voormalig administratief arrondissement Breda (1814—1820).

Met nog eenige andere, welke niet tot een bepaald archief te brengen waren, doch mij ook waard schenen een plaats bij onze verzamelingen te krijgen, zijn zij daarop aangekocht.

De functiën van den commissaris van het arrondissement Breda gingen in 1820 over op de schouten (later commissarissen) van het 6e distrikt (Prinsenhage) en van het 7e distrikt (Rosendaal), welke later weder werden opgelost in het 4e administratief distrikt van Noordbrabant. De archieven dezer 3 distrikts-commissarissen zijn indertijd door ons overgenomen van de provinciale griffie. Het archief van den commissaris van 1814 tot 1820, daaraan voorafgaande, ontbrak daarbij en thans kwam dus een klein deel daarvan terecht.

Navraag deed mij vernemen dat deze alzoo herkregen archivalia herkomstig zijn van wijlen den heer P. A. Leupe, in leven ambtenaar aan 's Rijks archief te 's-Gravenhage.

Globaal opgesomd bestaat deze aankoop in het volgende:

A. *Stukken behoorende tot het archief van den hoog- en laagschout der stad en meierij van 's-Hertogenbosch.*

1. Een bundel concepten van eedsformulieren voor schouten, burgemeesters, schepenen, kerk-, heiligegeestmeesters, en andere regeerders in de meierij van 's-Hertogenbosch.

2. Een tweetal rondzendbrieven: 1°. dd. 21 januari 1651 aan de besturen der plaatsen in het kwartier van Maasland, begeleidende het plakaat der Staten-Generaal dd. 4 januari 1651 op het „maecken, inbrengen, drucken, verkoopen ofte stroijen van alderhande argerlijcke ende seditieuse boecxkens, liedekens etc."; 2°. dd. 17 mei 1651 aan die in de kwartieren van Peelland en Kempeland, begeleidende het tractaat „van de marine" gesloten door de Staten-Generaal met den koning van Spanje.

3. Een viertal adviezen (in minuut of in grosse) van den hoogschout aan de Staten-Generaal of aan den Raad van State

op rekwesten ter zake van een pardon wegens doodslag te Rosmalen; het secretarisambt te Vucht met een memorie over de wijze van samenstelling van de dingbank aldaar; kwijtschelding van de plaatsen in de Meierij in een of meer der 's lands gemeene middelen; enz.

4. Eenige diverse stukken; o. a. een minuut-declaratie voor schrijfloon enz. „nopende het vercrijgen ende overbrengen der quohieren vande verpondingen die inde voors. meierie zouden worden ingevoert", loopende over onkosten van 1649 tot 1651; en een kopie van beslissingen van de Staten-Generaal dd. 26 januari 1650 in zake een proces wegens beleediging hangende tusschen Henrick Bergaigne, den hoogschout, eenerzijds, en Gijsbert van Hamel anderzijds.

B. *Stukken behoorende tot het archief van den commissaris van het arrondissement Breda (1814—1820).*

Een pak missives, staten enz. betrekkelijk correspondentie, gevoerd door den commissaris van het arrondissement Breda met de gemeentebesturen van Alphen, Baarle-Nassau, Chaam, Ginneken en Rijsbergen, over de schadeloosstelling ter zake van leverantiën en verleende diensten aan de vreemde en geallieërde troepen; 1814 & 1815. (Van agenda-nummers voorzien.)

Een bundel stukken met statistische opgaven betreffende de gemeente Breda in 1814.

C. *Stukken van verschillenden aard.*

1. *1648 april 24.*

Simpel uittreksel uit het register der resolutiën van de Staten-Generaal, voorzoover betreft het niet-nemen eener beslissing op 24 april 1648 op een verzoek van de „baenderheeren, edelen en steden van Brabant, houdende de zijde van de Unie" om eigenregeering der provincie en recht van zitting en stem in de Generaliteit, waarbij gevoegd is een „vertooch en bewijs dat de baenderheeren, edelen en steden van Brabant, geunieert ende geassocieert met de andere Vereenichde Nederlantsche provincien wel gefondeert sijn in haer verzoek aen de Generaliteyt gedaen".

2. *1689 februari 26.*

Simpele kopie van de resolutie der Staten-Generaal dd. 26 februari 1689, houdende verklaring dat de prins ongehouden is

personele schulden van den graaf of het huis van Bergen te betalen, gemaakt gedurende confiscatie van het markiezaat van Bergen op den Zoom en van de heerlijkheid Michels-Gestel.

3. *Begin 18de eeuw.*

Klad-memorie, inhoudende bedenkingen tegen het plan tot uitdiepen en bevaarbaar houden van de Roode vaert, de Sevenbergsche haven, de Nier en Moyenkene.

4. Bundel bevattende:

a. Origineele missive van den schout van Ginneken & Bavel en Gilze & Rijen dd. 29 october 1789 aan (den drossaard van Stad en lande van Breda?) in antwoord op diens aanschrijving van 29 october 1789 verzoekende mededeeling betrekkelijk de uitvoering van het plakaat der Staten-Generaal dd. 14 october 1789, houdende verbod van toelating en het houden van samenkomsten door gewapende vreemdelingen (zoogenaamde Brabantsche patriotten);
b. Idem van dien van Alphen, Baarle en Chaam dd. 30 october 1789;
c. Idem van dien van Terheide dd. 31 october 1789;
d. Idem van dien van Dongen dd. 4 november 1789.

5. *1791 februari 3*:

Resolutie van de Staten-Generaal, houdende uitschrijving van een algemeenen dank- en bededag op 30 maart 1791.

Origineele expeditie gericht aan het plaatselijk bestuur der stad Breda.

Toevallig trof met dezen aankoop samen dat wij uit den verkoop der nalatenschap van den heer J. L. Beyers, door Martinus Nijhoff, een ander gedeelte van het archief van den hoogschout en van dat van den arrondissements-commissaris verwierven, die zeer merkwaardig blijken aan te sluiten aan de onderhands verkregene. Een duidelijk blijk is wel dit: Bij de bovenvermelde archiefstukken van den hoogschout komen de eedsformulieren voor in net- en kladexemplaar; van één echter trof ik alleen het klad aan; bij de collectie-Beyers vond ik nu het net-exemplaar. Doch ook door den inhoud en de uiterlijke merkteekenen van de verschillende deelen van het gekochte is de gelijke

herkomst der beide aanwinsten zonneklaar te bewijzen. Zij zijn zonder leidende gedachte in tweeën gescheiden: wellicht slechts bij toeval. Thans heb ik ze weer vereenigd. De uit de auctie-Beyers verkregen stukken zijn de volgende:

A. *Stukken behoorende tot het archief van den hoog- en laagschout der stad en meierij van 's Hertogenbosch.*

Stukken betrekkelijk de zaak van Steven van Teffelen stadhouder van den hoog- en laagschout van de Meierij, om dezelfde rechten en prerogatieven als zijn voorgangers te genieten; 1662. Een bundeltje.

Concept-eedsformulier voor de particuliere schouten over de dorpen in de meierij van 's Hertogenbosch.

„Stukken raakende de aanstelling van stadhouders of gecommitteerden door den hoogschout", 1658—1664. Een pakje.

„Stukken raakende de verschillen tusschen den hoogschout en magistraat te 's Bosch" (over het recht van voorrang op vergaderingen, enz.), 1644—1646. Een bundeltje.

„Stukken raakende verscheide pointen enigsins betrekkelijk tot het ampt van den hoogschout te 's Bosch", 1653—1717. Een bundeltje.

„Stukken raakende de aanstelling van scheepenen en verdere magistraatsbestellingen te 's Bosch", 1650—1666. Een pakje.

„Stukken betrekkelijk het weeshuis van 's Hertogenbosch" (aangaande aflegging van rekening, benoeming van regenten, enz.), 1665—1667. Een bundeltje.

Stukken betrekkelijk de uitvoering der besluiten van de Staten-Generaal tegen de uitoetening van den Roomsch-Katholieken godsdienst, paapsche stoutigheden, enz, 1638—1672. Hierbij een „diarium, beginnende november 1652 eyndigende ulta decembris 1656", nader omschreven als „memoriael vant' ghene bij mij Martinus Ackersdijck als gecommitteerde van den WedEd. heer jr. Hendrick de Bergaigne hoochschouth der stadt ende meyerie van 's Hertogenbossche van tijt tot tijt is voorgevallen, raeckende de paapsche conventiculen, als anders, beginnende den . . . november 1652"; en nog zulk een *diarium* loopende van 9 februari tot 26 december 1656. Een bundel.

1657 februari 3.

Minuut-missive van den hoogschout aan de Staten-Generaal, begeleidende „drie distincte schriften:

(I). Eerst de taeffel van de privilegien deser stadt van 's Hertogenbossche liggende int St. Jans Evangeliste kercke in Onser Vrouwen choir beneden, die gecopieert zijn in vijff boecken geteeckent litt[a] A, B, C, D, E, ende andere stucken.

(II). Inventaris en beschrijvinge van allen den brieffven, boecken ende munimenten, bevonden ende berustende inde comme, staende op heeren scheepenen camer op den stadthuyse ende geïnventariseert ter instantie van mijn heeren schepenen voors. anno XVI[c], ende soo vervolgens.

(III). Inventaris van verscheyde stucken en munimenten berustende op de quitantiekamer onder den klercken vanden rentmeesteren der stadt van 's Hertogenbossche", enz.;

met voorstel enkele der stadsprivilegien te doen vidimeeren of authentiseeren.

Diverse stukken, 1640—1573. Een pak.

B. *Stukken behoorende tot het archief van den Raad & Rentmeester-generaal der domeinen van Brabant in het kwartier van 's Hertogenbosch.*

„Resolutie-boek", register van instructiën, aanschrijvingen, enz., van de Staten-Generaal, den Raad van State, akten van schepenbanken, enz., ontvangen en ingeschreven door den Raad & Rentmeester-Generaal der domeinen van Brabant in het kwartier van 's Hertogenbosch van 5 februari 1740 tot 29 mei 1745. Met een alfabetischen klapper.

(Gemerkt, in dorso, *RR* en 100; en op het plat „Registre d'ordon. et instructions, no. 100 de l'inventaire».)

Van de op gelijke wijze gemerkte serie registers in het archief van den Raad & Rentmeester-generaal voorn. zijn van de oudere deelen alleen die tot 1730 aanwezig.

C. *Stukken behoorende tot het archief van den commissaris van het arrondissement Breda (1814—1820).*

Een pak missives, staten enz. betrekkelijk correspondentie gevoerd door den commissaris van het arrondissement Breda met de gemeentebesturen van Dinteloord, Fijnaart, Halsteren,

Hoeven, Huibergen, Oosterhout, Ossendrecht, Oudenbosch, Putte, Nieuw-Vossemeer, Willemstad, Woensdrecht, Wouw, Zevenbergen, Zundert, Hooge- & Lage-Zwaluwe, over de schadeloosstelling ter zake van leverantiën en verleende diensten aan de vreemde en geallieerde troepen; 1814 & 1815. (Van agendanummers voorzien.)

Bovendien heb ik uit deze auctie verkregen een band, waarin te zamen gebonden zijn verschillende afdrukken van missives, deducties, contra-deducties, memories enz. met bijlagen, betrekkelijk de competentie van den Raad van Brabant in de baronie van Breda, 1771—1777; voorafgegaan door een geschreven inhoudsopgave.
De in dezen band voorkomende deductie der hooge rechten en gerechtigheden van de baronie Breda, overgelegd aan de Staten-Generaal op 12 juli 1773, alsmede de korte inhoud dier deductie, en ook een bericht van den Raad van Brabant van 23/29 juli 1777, betrekking hebbende op de competentie-zaak, waren tot nu toe niet in ons bezit.

Ook door aankoop verkreeg ik een handschrift, volgens een aanteekening aan het einde vervaardigd in 1645, en bevattende behalve den omslag, waarop voor en achter opschriften staan, 22 beschreven folia. Het houdt een opsomming in van de „rechten ende costumen, onderhouden ende geobserveert binnen der stede van Heusden van ouden hercomen". In de eerste plaats worden de verschillende waardigheidsbekleeders en bestuurslichamen vermeld met omschrijving hunner functiën; vervolgens voorschriften meegedeeld betrekkelijk de crimineele rechtspraak en strafbepalingen; daarna verschillende wijzen opgenoemd van civiele procedure; en eindelijk nog verschillende costumen op burgerrechtelijk gebied opgegeven.

INHOUDSOPGAAF

van den Staat der Aanwinsten van het Rijksarchief in Noordbrabant in 1900.

A. OVERNEMINGEN UIT ANDERE ARCHIEVEN.

LIJST der in het Rijksarchief te 's Hertogenbosch

BERUSTENDE

OUDE INVENTARISSEN

VAN DE

NASSAUSCHE DOMEINARCHIEVEN.

1°. Zeventig (1) „inventarissen van de charters en de bescheiden, berustende in de lade geïntituleerd":

a. Den thol ende 't wechgelt van Breda.

Door den secretaris en griffier van Zijn Ho. accoord bevonden, 15 juli 1682, gerevideert en al de stukken gevonden door den secretaris en griffier als voren, november 1789 (2).

b. Breda, diversche brieven bij Peter van den Winter overgebracht.

Revisum door den griffier en in orde bevonden 10 juli 1682; gerevideert enz. als boven november 1789.

c. Placaeten tot Breda.

Opgemaakt 10 juli 1682; gerevideert enz. (3) 9 december 1682 en november 1789.

---

(1) Verschillende dezer inventarissen hebben een oude aanduiding of nummering als „Cassa Breda no. II, loquet 8", „Cassa D no. 2", enz. De eerste zestien zijn enkel alphabetisch genummerd van *a* tot *p*. De cijfernummering van de andere is, misschien tijdens de revisie van 1789, in dorso op deze gesteld.

(2) Deze vermeldingen op de omslagen zijn alle onderteekend, die van 1682 door den secretaris en griffier *Ph. Th. Tollius*, die van 1789/90 door den secretaris en griffier *I. P. Ferrand*. Overigens is, met potlood, in margine van de meeste der beschrijvingen van de stukken, het woord „adest" geschreven, n.f. door wijlen den commies-chartermeester te 's Gravenhage *J. H. Hingman*.

(3) Bij de vermelding van de revisie van 1789 is bij enkele nummers opgegeven dat er stukken «deficieeren».

d. Beveren tot indempniteijt van Grimbergen en Breda.
Nagezien enz. 14 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

e. Boeverijen onder Ginneken in den lande van Breda.
Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

f. Erffchijnsen ende moeren onder Etten.
Revisum enz. 11 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

g. Cura ecclesiae de Sundert.
Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

h. Overhoff moeren onder Rijsbergen.
Revisum enz. 11 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

i. Oosterhout no. III°.
Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

j. Oosterhout; beneficiën in de kerk aldaar.
Geformeert februari 1792.

k. Den oudenheeren van Dongen aengaende.
Revisum enz. 11 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

l. Dongen.
Gerevideert enz. november 1789.

m. Dongen ende Loon.
Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

n. Breda & Bergen.
Gerevideert enz. november 1789.

o. Breda, Sevenbergen & Niervaart.
Revisum enz. 8 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

p. Ravenstein.
Nagezien enz. 19 februari 1683; gerevideert enz. november 1789.

1. Alderhande brieven den lande van Breda aengaende.
Nagezien enz. 11 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

2. Breda N°. II°.
Gerevideert enz. november 1789.

3. Erffbrieven van Breda ende andersints; Breda no. III°.

Nagezien enz. 8 december 1682; gerevideert enz. november 1789.

4. Administratie van Breda.

Opgemaakt 16 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

5. Breda no. V.

Revisum enz. 8 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

6. Breda no. 7.

Nagezien 7 december 1682; gerevideert enz. november 1789.

7. Breda no. VIII°.

Nagezien 14 juli 1682; gerevideert november 1789.

8. Antwerpen ende Breda.

Revisum enz. 8 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

9. Breda, molens, halle ende hoelten.

Opgemaakt 9 december 1682; gerevideert enz. november 1789.

10. Breda ende Bergen II°.

Nagezien enz. 10 december 1682; gerevideert enz. november 1789.

11. Erffbrieven van diversche partijen van particuliere goederen onder 't land van Breda.

Nagezien enz. 14 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

12. Roosendael, Doorlicht ende den Nieuwenbergh ende anders Bouwen van Nispensleen.

Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

13. Gageldonck, Hambroeck, Sundert en Etten.

Opgemaakt 15 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

14. Gageldonck, Zundert, Nispen ende Haege.

Revisum enz. 8 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

15. Aengekochte erven achter den casteele van Breda.

Revisum enz. 16 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

16. Swartenberch.

Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

17. Hoeven ende goederen vant Liesbosch ende int Hout.

Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

18. Roosendael.

Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

19. *Ontbreekt.*

20. Sonzeel, Ter Heyden ende Sevenbergen.

Gerevideert enz. november 1789.

21. Allerhande uytgevinghen van moeren, oft andersints van de contentieuse moeren.

Revisum enz. 8 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

22. Oosterhoudt no. VIII°.

Revisum enz. 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

23. Oosterhoudt no. IX°.

Revisum enz. 11 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

24. Donghen ende Oosterhout.

Revisum enz. 8 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

25. *Ontbreekt.*

26. Dongen no. II°.

Revisum enz. 8 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

27. Dongen no. III°.

Nagezien enz. 11 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

28. Dongen ende eenige stucken van de Swaluwe gecomen uytten huyse van Dongen.

Nagezien enz. 14 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

29. Commanederije van de Braque.

Gerevideert enz. november 1789.

30. Wernhout.

Gerevideert enz. november 1789.

31. Cassa Steenbergen no. I.

Revisum 19 september 1690 : gerevideert enz. november 1789.

32. Steenbergen no. II.

Opgemaakt 19 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

33. Steenbergen.

Opgemaakt 10 juli 1682; gerevideert enz. november 1789.

34. Paalscheydinge van Steenbergen.

Gerevideert enz. november 1789.

35. De scheydinge ende anders van Steenbergen, Bergen en Vosmer.

Gerevideert enz. november 1789.

36. Steenbergen (supplement).

Geformeert februari 1792.

37. Princenland.

Gerevideert enz. februari 1789.

38. N°. 2. Princelandt.

Gerevideert enz. februari 1789.

39. Eindthoven ende Craenendonck N°. 1.

Opgemaakt 16 november 1682; gerevideert enz. november 1789.

40. Graeve.

Opgemaakt 16 april 1683; gerevideert enz. november 1789.

41. Oploo.

Geformeert december 1792.

42. Bergen op Zoom.

Opgemaakt 16 augustus 1683; gerevideert enz. maart 1790.

43—55. *Ontbreken.*

56. Willemstadt.

Opgemaakt 28 september 1690; gerevideert enz. april 1790.

57—68. *Ontbreken.*

69. Geertruyden-Berge, no. I.

Opgemaakt 11 augustus 1682; gerevideert enz. juni 1790.

70. Ste. Geertruyden-Berge, no. II.

Opgemaakt 10 juli 1682; gerevideert enz. juni 1790.

71. Raeckende de waeteren en visscherien van St. Geertruyden-Berge, no. 3.

Opgemaakt 14 augustus 1682; gerevideert enz. juni 1790.

72. Ste. Geertruyden-Berge en Altena, no. 4.

Opgemaakt 10 juli 1682; gerevideert enz. juni 1790.

73. Geertruydenberge, no. VI.

Opgemaakt 12 augustus 1682; gerevideert enz. juni 1790.

74. Geertruydenberg, no. VII.

Opgemaakt 8 augustus 1682; gerevideert enz. juni 1790.

75. Raemsdonck, Gertruydenbergh, no. 8.

Nagezien 9 september 1682: gerevideert enz. juni 1790.

76. Heerlijckheden in Zuydthollandtsch-Dortschen-Weerdt, no. X.

Gerevideert enz. juni 1790.

77. Thieselens weerdt ende den Suydt Hollandtschen weerdt, no. XI.

Opgemaakt 9 september 1682; gerevideert enz. juni 1790.

78. Geertruyden-Berge, no. XII.

Opgemaakt 12 augustus 1682; gerevideert enz. juni 1790.

79. *Ontbreekt.*

80. Nyervaart ende de Clundert.

Gerevideert enz. juni 1790.

81. Afgeloste hoeven en renten mitsgaders pilotagie tot Niervaerdt, en't Strijensche Sas.

Opgemaakt 13 november 1682; gerevideert enz. juni 1790.

82—92. *Ontbreken.*

93. De Swaluwe.

Opgemaakt 14 augustus 1682; gerevideert enz. juni 1790.

2°. „Generaal register op de collectie der stukken betreffende de baronie van *Breda*, tot 't jaar 1776 incluys", verdeeld over 9 banden als volgt:

I. Eerste deel, de historie der Baronie en der Heeren en Baronnen benevens algemeene zaken. Tweede deel (de Heer en Baron) cap[1] I, rechten en gerechtigheden.

II. Tweede deel, cap[1] 2 (goederen en inkomsten) § 1 (domeinen) art. *1*, goederen.

III. Idem idem § 1, art. *2*, inkomsten.

IV. Idem idem § 1 art. *3*, lasten en *4*, officianten, bedienden en vaste werklieden; idem idem § 2, geestelijke goederen en § 3, erfgranen.

V. Derde deel (de Baronie) cap[1] *1*, policie; *2*, justitie; *3*, financie; *4*, kerkelijke en armenzaken; *5*, schoolwezen; *6*, leenen; *7*, jacht; *8*, rivieren; en *9*, post.

VI. Vierde deel (de Stad) cap[1] *1*, in het algemeen; *2*, policie; *3*, justitie; *4*, financie; *5*, kerkelijke zaken; *6*, schoolwezen; en *7*, armen- en gasthuis.

VII. Vijfde deel (het Land) cap[1] *1*, in het algemeen; *2*, de Hage; *3*, Ginneken & Bavel; *4*, Gilze & Rijen.

VIII. Idem, cap[1] *5*, Etten, Leur & Sprundel; *6*, Sprundel; *7*, Ter Heijden.

IX. Idem, cap[1] *8*, Sundert; *9*, Rijsbergen; *10*, Wernhout; *11*, Alphen; *12*, Baerle; *13*, Chaam; en *14*, Teteringen.

3°. „Generaal register op de collectie der stukken, betreffende de vrijheid en heerlijkheid van *Oosterhout* tot 't jaar 1776 incluys", aldus verdeeld over twee banden:

I. Eerste deel, de historie, de limietscheidingen, en algemeene zaken. Tweede deel (de Heer) cap[1] *1*, rechten en gerechtigheden; en *2*, goederen en inkomsten.

II. Derde deel (de Vrijheid en Heerlijkheid) cap[1] *1*, policie; *2*, justitie; *3*, financie; *4*, kerk-, school- en armenzaken; *5*, Westpolder; *6*, Republicq-polder; *7*, Willemspolder; *8*, Dongendijkschen polder; *9*, Brieltjens-polder; *10*, de Vaart; en *11*, het Clooster.

4°. „Generaal register op de collectie der stukken betreffende de heerlijkheid *Dongen* tot 't jaar 1776 incluys", in één band in deze volgorde:

Eerste deel, de historie, de limietscheidingen, en alge-

meene zaken. Tweede deel (de Heer) capı *1*, rechten en gerechtigheden; *2*, goederen en inkomsten. Derde deel (de heerlijkheid) cap[1] *1*, policie; *2*, justitie; *3*, financie; en *4*, kerk-, school- en armenzaken.

5°. „Generaal register alsvoren betreffende de goederen van *de Braque* tot 1776 incluys", in één band aldus ingedeeld:

Eerste deel, zaken vóór de verkrijging door prins Philips Wilhem van Orange van de oude commanderije van de Braque; verder algemeene zaken. Tweede deel, goederen. Derde deel, leenen. Vierde deel, inkomsten. Vijfde deel, lasten. Zesde deel (officianten) art *1*, rentmeester; en *2*, comptoir-bode. Zevende deel, beneficien van St. Janscapelle te Breda.

6°. Register alsvoren „betreffende de heerlijkheid *Rosendaal & Nispen*, tot 1776 incluys", in één band, ingedeeld als volgt:

Eerste deel, de historie, limieten en algemeene zaken. Tweede deel (de Heer) cap[1] *1*, rechten en gerechtigheden; en *2*, goederen en inkomsten. Derde deel (de heerlijkheid) cap[1] *1*, politie; *2*, justitie; *3*, financie; en *4*, kerk-, school- en armenzaken.

7°. Idem „betreffende de baronie *Steenbergen* tot 1776 incluys", in twee banden aldus verdeeld:

I. Eerste deel: De historie, de limietscheiding en algemeene zaken. Tweede deel (de Heer en Baron) cap[1] *1*, rechten en gerechtigheden; en *2*, goederen en inkomsten.

II. Derde deel (de Stad en Baronie) cap[1] *1*, politie; *2*, justitie; *3*, financie; *4*, kerk-, school- en armenzaken; *5*, polders; en *6*, posterij.

Bijlage III.

Stukken van Mr. J. H. Verhoeven,

in leven o. a. *Advokaat*, *Rechter* in de Hooge Vierschaar te 's Hertogenbosch en *Advokaat-Fiskaal voor de Middelen* in het territoir van het departement Brabant van 't voormalig Koninkrijk Holland.

A. Als Advokaat.

I. Stukken van Procedures.

a. *Civiel.*

1. R. Smits of Verwegen c. s. contra *J. N. Manders wede. Ariaans* te *Uden*; 1804—5.

S. of W. c. s. eischen inventarisatie als boedelhoudster en scheiding en deeling.

2. *J. Boenen* te *Nistelrooy* c^a^. L. v. d. Heyden te Heeswijk; 1804—5.

B. eischt uitbetaling van verdiend loon; accordeert op 29 mrt. 1805.

3. *J. Boerdonk* te *Schijndel* c^a^. de wede. M. Jonkergouw te Empel; 1807—8.

B. eischt betaling van den prijs van aan J. geleverde bieren.

4. De Erven *C. van Elswijk* te *'s Hertogenbosch* c^a^. J. H. Wetzel te Helmond; 1808.

Erven v. E. eischen betaling van den prijs van geleverde vischwaren.

5. Pastor en Kerkmeesters te *Erp* c^a^. G. Schippers, nome. uxoris aldaar; 1802—6.

P. en Kerkmrs. eischen betaling van een aan het R. K. kerkgenootschap verschuldigde pachtsom; S. beweert onbevoegdheid tot kerkelijke administratie (eischers triumpheeren cum expensis).

6. *M. van de Grinten* c. s. contra J. G. Steevens, allen te *Someren*; 1806.

v. d. G. c. s. eischen passeering van scheiding en deeling en aanvaarding van onroerend goed tegen betaling van een geldsom.

7. *Meijer Salomon*, te *Moergestel*, c^a. *A. Kuypers* nom^e uxoris, aldaar; 1807—11.

M. S. eischt betaling eener geldschuld; *A. K.* werpt de exceptie op van valschheid van handteekening onder de schuldbekentenis en beweert omgang met bedrog. (*Schepenen in Moergestel*; *Departementaal gerechtshof*).

8. *J. J. van der Lee* te *Uden* c^a. G. v. d. Lee c. s., aldaar; 1815—17.

J. J. v. d. L. eischt van-onwaarde-verklaring van een testamentaire dispositie van aller vader J. v. d. L.; veroordeeling tot levering van inventaris en verantwoording van administratie; scheiding en deeling, alles volgens het oude huwelijks-, goederen- en versterfrecht in de Meierij. (*Rechtbank te Nijmegen*).

9. G. van Beverwijck te Dinter c^a. *J. van der Maesen* te *Vechel*; 1809—10.

G. v. B. eischt erkenning van z'n recht tot naasting van een huis (in 1808 verkocht) als nader bloedverwant van den verkooper dan de kooper.

10. De burgemeesters van *Megen en Haren* c^a. de eigenaren pro indiviso van de onder beide gemeenten liggende Middelwaard, met name dr. Ruijs, de wed. L. de Mele en D. v. Lith.

De burgemrs. q.q. eischen erkenning van hun recht tot reëelen omslag over de waard en betaling van de door eigenaren deshalve verschuldigde morgengelden.

11. De erven *J. Moors* te *'s Hertogenbosch*, c^a. W. Keukenschrijvers aldaar; 1806.

Erven M. eischen betaling van een geldsom (zie nos. 29 en vlg.).

12. *J. A. Moors te 's-Hertogenbosch*, c^a^. J. G. van Broekhoven; 1803.

M. eischt passeering van schriftelijk huurkontrakt, en biedt zelf voldoening aan de verplichtingen aan, mondeling op zich genomen (vg. nos. 29 vlg.).

13. *C. M. v. Nievervaart en Antonia Papegaay*, c^a^. 't gemeentebestuur van Asten; 1804.

v. N. en A. P., eischen erkenning van hun privaat- en uitsluitend jachtrecht als eigenaren der grondheerlijkheid Asten, en mitsdien veroordeeling van 't gem.-best. om de wederrechtelijke verpachtingen der jacht kost- en schadeloos af te doen, mitsgaders erkenning van hun recht een jaarlijksche erfrente of recognitie van de gemeente te vorderen, en mitsdien veroordeeling tot betaling van een som van ruim 2000 gulden, verschuldigd voor de jaren 1794—1803. (*Departementaal gerechtshof*).

14. a. *J. A. van Orten te Maren*, c^a^. J. Vriezekolk te Kessel; 1808.

v. O. eischt erkenning van z'n recht om uit te wegen over grond van V.; *deze* beroept zich op een tusschen hen gesloten overeenkomst en op 't costumier recht „dat land, beemden of erven hun uitweg moeten hebben niet over de agterleggende maar over de voorleggende percelen".

b. *J. A. van Orten* nomine uxoris, gedaagde en verweerder, c^a^. H. B. van Bennekom n. ux. te Nijmegen, eischer; 1808.

Enkel de specificatie van verdiend salaris door Mr. V.

c. *J. A. v. O.*, c^a^. A. Tukker te Alem, eischer en gedaagde in reconventie.

De specificatie van verdiend salaris, van kosten enz. door Mr. V. ingeleverd aan v. Orten.

15. *H. van Osch te Lieshout*, c^a^. D. Maas wed. van Duynhoven aldaar; 1810.

v. O. eischt betering van hoon en laster, profitabel en honorabel, dus ook door betaling aan hem van een som gelds; *de wed. v. D.* beweert trouwbelofte, vaderschap, en eischt voldoening aan die belofte of betaling van kraamkosten, vergoeding voor schade en schande en

jaarlijksche of wekelijksche bijdrage tot de opvoeding van hun onecht kind, tenzij hiervoor liever een som in-eens.

16. *J. Schijvens* te *Oisterwijk*, c^a^. Heessels aldaar; 1804—6.

S. eischt betaling van een geldsom. (*Schepenen van Oist.*; *idem van den Bosch*; *reformatie*).

17. Het St. Jorisgilde te *Udenhout*, c^a^. de erven van Joost Jorissen; 1806—7.

Het gild eischt uitkeering van een „donatio mortis causa" door J. J. in z'n testament gedaan.

18. *G. van Roy*, schout van Vechel, c^a^. P. van de Laar *aldaar*; 1805—6.

De schout eischt aflegging van den eed en aanvaarding van den post als armmeester, waartoe v. d. L. door 't gemeentebestuur is benoemd; *v. d. L.* beweert onbevoegdheid van de schepenbank, althans van schepenen, om te oordeelen over daden van 't gemeentebestuur, van henzelf.

19. H. J. van Wassenbergh, c^a^. *Annemie van Hout*, te *Boekel*; 1804.

v. W. eischt van officier en schepenen van Uden, Boekel en Zeeland, dat zij *A. v. H.* zullen dwingen met hem te huwen, op grond van trouwbelofte en het ongestoord afloopen van de drie proclamatiën.

20. *a.* De Hoogschout van den Bosch, c^a^. *W. v. Someren;*
b. „ „ „ „ „ „ *C. van Santvoort;*
c. „ „ „ „ „ „ *L. Heldermans;*
d. „ „ „ „ „ „ *F. Scato;*
allen te *'s-Hertogenbosch;* 1807.

De Hoogschout eischt voldoening aan verplichtingen, door deze timmerlieden naar zijn zeggen op zich genomen, door, ingevolge art. 1 der Publicatie van 't gemeentebestuur van den Bosch van 23 aug. 1803, in het (gepretendeerde) ambacht of gilde van de timmerlieden op proeve en zekere verbintenis te zijn toegelaten; zoo o. a. betaling jaarlijks van een som geld aan de gemeente. *v. S. en de anderen* beweren afschaffing der gilden door de staatsregeling van 1798, enz.

21. De Fiskaal voor de Middelen in Brabant, c^a^. *v. Linden* en anderen te *Lith;* 1807.

De adv.-fiskaal eischt betaling van dienstbodenbelasting en boete wegens ontduiking daarvan.

b. *Crimineel.*

22. De schout van Tilburg c[a] *L. A. de Meys* aldaar; 1804;

beschuldigd leem te hebben gestoken uit gemeentegrond, met name uit „het Goerken" te Tilburg.

23. De ambtman van Grave en Kuik c[a] *H. Peeters* te Haps; 1810;

verdacht als smokkelaar een kommies te hebben vermoord.

II. Administraties en andere besognes.

24. Beheer van den boedel van den oud-landschrijver en Hofraad *L. van Duren* gedurende diens curateele; vereffening van z'n nalatenschap — in 1810 opengevallen — en beslechting van geschillen daarbij ontstaan tusschen erfgenamen.

25. Vereffening door accoord van een geschil tusschen het gemeentebestuur van *Deurne & Liessel* en Pastor & Kerkmeesteren van het R. K. kerkgenootschap aldaar; 1805. Hierbij o. a. een advies van 1804 van 3 (voormal. Leuvensche) hoogleeraren in wereldlijk en geestelijk recht over een geschil betreffende de bevoegdheid tot kerkelijke administratie en de voldoening aan kerkelijke wetten tusschen den Vicarius Apostolicus over 't Bisdom van den Bosch en de Roomsche gemeeente van *Kessel;* enz.

26. Bemoeiing tot inning van kooppenningen met interest van den secretaris van Geffen, W. L. Brocx, voor *Godefr. Heeren* te *'s-H/Bosch;* 1802—3.

27. Waarneming der belangen van *D. A. van Lightenvelt* te *'s-Hertogenbosch;* rekesten aan den burgemeester, aan den koning Lodewijk Napoleon, over een branderij; aanslagen in de belastingen en protest, zoo tegen de verponding als het personeel en haardstedegeld; inning van eenige inschulden; 1806—10.

28. Bemoeiingen voor *B. A. van Linden* te *Lith* als penningmeester van den polder 't Hooghemaal; aanmaningen wegens

achterstallige dijklasten, rekesten, beuring van geldsommen bestemd tot herstel van schaden door dijkbreuken en watervloeden, enz.; 1804—5.

29. Rekest aan de corporeele vergadering der dingbank van Vucht en Cromvoirt en ressort van Deuteren om een hoekje bosch onder Deuteren over te nemen, voor de *erven van J. Moors* te *'s-Hertogenbosch;* appointementen; berichten over het al of niet bestaan van het recht van voorpooting onder Deuteren; enz. 1802—3. (Vg. no. 11).

30. Waarneming der belangen van *J. A. van Moors* te *'s-Hertogenbosch:*

a. Geschillen tusschen secretaris en gemeentebestuur van Vucht en *J. A. M.* als collecteur der Middelen aldaar over wederzijdsche verplichtingen en tekortkomingen, enz.;

b. Verpachting door *J. A. M.* van land hem toebehoorende; opstelling der conditiën; beboeting deswege daar verpachtingen bij Hun Ho.Mo. Placcaat van 23 juni 1740 waren verboden aan notarissen en partikulieren en enkel aan secretarissen vergund;

c. Protest voor *M.* tegen tiendheffing op zijn goed. Beboeting *deswegen* (door Mr. de Martini) als voor „hinder, beletsel en tegenstand bij de inzameling van tiendvruchten", ingevolge Publicatie van de Representanten van 't Volk van Bataafsch Brabant van 7 Juni 1796.

Alle tusschen 1803 en 1808. (Vg. no. 12).

31. Procuratie van *J. A. Moors* op Mr. V. tot behartiging van alle z'n zaken; opzegging door Mr. V.; Correspondentie daaromtrent. (Alles 1809).

32. Minuut-declaraties van verschotten en verdiend salaris van Mr. V. voor de *erven van J. Moors* en *J. A. Moors.* (Zie n°s. 11, 12, 29 en 30).

33. Protest voor *W. Rodijnen* te *Reek*, tegen verkoop van goederen hem voor een „weititul" geassigneerd; 1806.

34. Opstelling van klachten voor ingezetenen en grondeigenaren te *Son en Breugel* tegen den Schout-Civiel of Maire (vandenEertweg) aldaar; 1813.

35. Rekesten en bemoeiingen voor *gebr. W. en D. Jan Tonies* te *Uden*, landbouwers, zich beklagende, dat twee kommiezen

hunne beesten hadden aangeslagen onder *Volkel*, en dus ongerechtigd; 1809.

36. Opstelling der klachten van *Verschuren c. s.*, tegen den burgemeester van *Waspik* over abuses met de (rol der) grondlasten aldaar; 1816.

37. Rekesten voor *G. Versteijnen c. s.* te *Schijndel*, (Asten, Erp en Vucht) over de verponding aldaar; 1810?

38. Aanmaning voor *A. Waterlaat* en *P. van Eijk* van M. Meijs nome. uxoris Joh. de Ruys te Heesch, tot terugbetaling van een als borgen voor haar betaalde geldsom; kwitantie; 1803.

39. Concept-rekesten; twee aan koning Lodewijk Napoleon: voor *W. v. d. Braak* te *'s Hertogenbosch* omtrent z'n wijnhandel; voor *E. van Griensven* aldaar tot amotie van een huis te Erp; vele in 't Fransch, tijdens de inlijving, aan prefekten.

40. Korrespondentie van kollega *Mr. Verhoijsen* te *Helmond* o. a. over een krimineel proces tegen vier inwoners van Helmond, en over politieke zaken in en betreffende de Meierij; 1810—11. (Zie no. 46, 72 hierna).

41. Brieven van *A. Brouwers* te *Oosterhout* over een Bank van Leening en een brouwerij, daar op te richten, enz.; 1809—10.

42. Brieven van *G. Versteijnen* te *Schijndel*; *a.* over z'n provisioneel ontslag als gerechtsbode en z'n dingen naar den post (van „visée de canton"), welke dien van gerechtsbode onder de nieuwe orde van zaken zou vervangen; 1810; *b.* met verzoek om advies over rechten van een (togtenaar) vruchtgebruiker.

43. Brieven van *W. Roeffen*, pastoor te *Boekel*, om en over een advies over versterfrecht in het land van Ravestein; 1804.

44. Briefwisseling met en voor *gebr van Hal* te *Turnhout*, strekkende en leidende tot inning van een hypothekair verzekerde schuld van de erven W. van der Putten te Reek; 1815—16.

45. Briefwisseling met *H. Scholtesen* te *Velden*, *A. Bax*, procureur te *Dordrecht*, en *anderen* over de aanhouding en den verkoop door den Substituut Fiskaal der Middelen in Brabant van zout, afkomstig uit de keet van *v. d. Kaa & Co.* te *Dordt*, waarvoor reeds belasting zou zijn betaald, en dat verder naar 't buitenland was bestemd; 1807.

46. Brieven van *H. Verhagen* (schout en gaarder) te *Lommel*, o. a. over een politieke zaak, en over Mr. Verhoosen (sic); 1808.

47. *a.* Diverse brieven van en aan mr. V., (18 stuks).
b. Bemoeiingen voor en aanteekeningen enz. over 6 diverse zaken.

III. Aan Mr. V. overgegeven stukken en boedelpapieren.

48. Verschillende koopceelen voor *J. van Esch* te *Orten*: *a.* van 4 juni 1722 van den Pickxkamp onder Empel (verkocht door de erven van J. Ingenrae, in leven rentmeester der heerlijke goederen van St. Michielsgestel en van Helena Neyhoff, echtelieden);
b. van 20 nov. 1741 van grond onder Berlicum;
c. van 19 juni 1743 van goederen onder Orten;
d. van 14 nov. 1746 van „de Klijne veerkamp" onder Empel;
e. van 1 juli 1747 van „de dennecampkens" onder Engelen;
f. van 28 april 1749 van „het Olijkampke" onder Orten;
g. van 4 april 1752 van goederen onder Orten; eenige andere stukken omtrent J. van Esch.

49. Insinuatie van dijkgevers en nieuwe dijkgift onder Orten, aan de innemers van verlaten dijksplichtige gronden, o. a. *J. v. Esch;* 20 febr. 1763.

50. Testament van *D. van den Bogaert* en *J[a]. L. v. Es(ch)*, echteluyden te Empel, van 23 mrt 1724; met bijlage.

51. Inventaris van de goederen van wijlen *W. v. Herne* en *Marg. van Esch*, echteluyden, op 16 jan. 1726 opgemaakt ten verzoeke van *A. v. Herne* en *J. v. Esch*, momboirs. Hierbij: benoeming dier voogden; voogdijrekening, enz.

52. Staat en Inventaris van de nagelaten goederen van *Jenneke van Es(ch)*, overleden 23 sept. 1768 te Hedel; aldus opgemaakt 25 oct. 1768.

53. Koopceel voor L. de Mele van een visscherij, gen. de Platte Wiel, te *Orten*, afkomstig van *J. van Esch* aldaar, 7 sept. 1763.

54. Prokuratie tot verpachten en verkoopen van en tot pro-

cedeeren over de penningen, te maken voor een moolenwerf, een blijcaken en een werfke onder *Orten*, door mej. R. C. Bonarts, begijntje; op 20 april 1743 voor E. J. Reyns, notaris te Turnhout, verleden.

55. Koopceel voor A. van den Heuvel te Orten van goederen in stad en meierij van *den Bosch* nagelaten door G. van Cromvoirt en A. C. de Bontridder; 2 juli 1715.

56. Idem voor Wouterke van Eerssel, wed. Deckers, voor een morgen land onder *Empel*, gen[d]. „de Weverskamp", 30 maart 1730.

57. Idem voor M. de Gasee te Orten voor een morgen land in *'t Empelveld*, gen[d]. „Barbers Costers Laaren", 19 augustus 1730.

58. *a.* Opdracht (voor schepenen van Empel en Meerwijk) van een huis, erf en drie hond land genaamd „den Grooten Heuvel" en andere goederen onder *Empel* voor Eymert van Gerwen, 7 oct. 1719.

b. Authorisatie van den heer I. Essers, drost, tot verkoopen en opdragen van goederen van Eym. van Gerwen, 9 mei 1724 en 15 aug. 1725.

c. Akte van afstand (en consent tot verkoopen) van 1½ morgen land, gen[d]. „den grooten Heuvel", door Eym. van Gerwen, oud-burgemeester van Empel, 14 dec. 1727.

59. Koopceel voor C. Minten van land, o. a. „de dennekampen onder *Engelen*, afkomstig van den boedel van A. Peynenborgh en C. van Drunen, echteluyden, 30 nov. 1707.

60. Koopceel voor M. Essings, schepen te Rosmalen, van de helft in een perceel teulland genaamd „den mutsacker", onder *Rosmalen*, 9 sept. 1751.

61. Authorisatie van het gemeente-bestuur van *Rosmalen* voor D. Pessers wed. A. van Oirschot, tot verkoop van een stukje land onder Rosmalen, 19 juli 1726.

62. Opdracht voor W. A. Janse den Jongen van land onder *Vechel*, 29 jan. 1774.

63. Authorisatie van drossaard en schepenen van Bokhoven voor F. Cozijns, als momber van W. van Noort, tot verkoop van goederen onder *Bokhoven*, 5 aug. 1737.

64. Testament van J. J. Scheffers en Magd. Stappen, echtelieden, te 's *Hertogenbosch*, 16 febr. 1648.

65. Contra-insinuatie van ingezetenen van *Lith* aan den drossaard aldaar met klacht over en beschuldiging van den secretaris, 18de eeuw.

(No. 48—65 behooren waarschijnlijk bij elkaar.)

66. Deduktie voor J. Bouman, arrestant en aanlegger tegens Jan Ywens Beeke, president des dorps van Lithoyen, gearresteerde en verweerder.

„Materia actionis negotiorum gestorum et de in rem verso; item condictionis indebiti".

67. Duplyque voor C. van Engelen, inwonende borger ende koopman binnen deze hooftstadt van 's Hertogenbossche, geinthimeerde ende rescribent tegens Lijsbet Trier, weduwe Symon van Driel, mede inwonende poirteresse dese voors. stat, als moeder, en vooghdesse, over hare minderjarige doghter, Hester Lysabeth van Driel, suppliantě.

Materie: defloratie, 1712 (slot mist).

68. Aanspraak wegens heeren regenten van 't Groot Gasthuijs binnen deese stad ('s Bosch), als bij resolutie van de Heeren van de Leeden alhier in dato den 15 October 1750 geauthoriseert; en alsoo Eysscheren en aenleggeren ter eenre, op ende jegens de regeerende Blockmeesters van de Vugterendijk alhier gedaagdens ter andere sijde.

Over het recht op erfenissen van in het gasthuis zonder testament overledenen.

69. Rekest voor M. v. d. Bogaart als rentmeester van zeker gasthuis in den Bosch, om machtiging tot procedeeren over de erfenis van een verpleegde tegen diens bloedverwanten; met appoint, 1756.

70. „Memorie van consideratien over de Renten in de Meyerije van 's Bosch ten behoeve van het Gemeene Land door de Geestelijke Rentmeesters geheven werdende, en van de middelen, die in het werk souden konnen werden gestelt tot voorkominge, dat deze Renten niet verloren gaan, wanneer de Goederen van de Gelders worden gesleeten". Handschrift der 18e eeuw, 15 pag. fol.

71. Twee adviezen, van *J. A. Verheyen* dd. 22 mei 1803, en van *P. E. de la Court* dd. 27 juni 1803, voor den *Pastor van Neerloon en rector van Overlangel*, over rechten op zekere nalatenschap, 14 en 5 pag. in fol.; onderteekend.

72. Advies van den heer *Verhoysen* over heerlijke rechten te Tilburg, in de zaak van den secretaris tegen den Heer over de recognitie, waarin *het gemeentebestuur* voor eerstgem. wilde intervenieeren; 9 pag. in fol.; na 1795 (zie de brieven van mr. V. hiervoor no. 40).

73. Zes diverse bij mr. Verhoeven gedeponeerde stukken, akten enz.

IV. Archief als Praktizijn.

74. Inhoudsopgaaf van 3 volumina met adviezen, 27 pag. in fol.

75. Opgaaf van den inhoud van 1 boekdeel met adviezen, 14 pag. in fol. (fragment).

76. Fragment van een verzameling adviezen van *H. Vloots*, *G. v. Hamel* enz.

77. Twee kopieën van Keizerlijke Dekreten; in 't Bulletin des Lois te vinden.

78. Fragmenten van een algemeen Register van akten, exploiten, insinuatien, rekesten enz., alle van 't laatste der 18e of begin der 19e eeuw. 't Zijn de pag.s 49—50, 220—227, 325—330, 335—340, 353—368.

B. Als Fiskaal voor de Middelen.

I. Procedures.

79. De Advocaat-Fiskaal voor de Middelen in het territoir van het voormalig Departement Brabant Mr. J. H. Verhoeven contra eenige ingezetenen van *Son*, o. a. *Vincent Konings*, als hebbende den ontvanger der onbeschreven middelen over St. Oedenrode A. B. Zijnen Wartel, in de uitoefening van z'n bediening gemolesteerd en bedreigd, 1810.

80. De Adv.-Fiskaal Mr. J. H. V. contra *P. P. van Gerwen* te *Oirschot*, beschuldigd van molest van den ontvanger der middelen aldaar, 1810.

81. De Fiskaal voor de Middelen Mr. V. contra *J. Dorst* op den Hovendonk bij *Rucphen*, beschuldigd van smokkelen en mishandeling van beambten in de uitoefening van hunne functiën, 1810.

II. Andere stukken.

82. Brieven van en aan Mr. V. als Fiskaal voor de middelen; bij hem ingekomen en van hem uitgegane stukken als zoodanig; door hem opgemaakte lijsten; gehouden instrukties; enz. Alle tusschen 1810 en 1813.

Het Rijksarchief in Gelderland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief, lokalen, ameublement enz.*

De bewaarplaats van de archieven verkeert voortdurend in goeden staat; zij onderging geene verandering en behoefde geene herstellingen.

Het ameublement werd niet vermeerderd: de reparatiën bepaalden zich tot die van enkele binnenjalouziën en van een paar kachels.

De tuin wordt behoorlijk onderhouden.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De bliksemafleiders, op het archiefgebouw geplaatst, werden door een deskundige, den heer O. F. Lincker te Arnhem, op 19 April en 8 October 1900 beproefd en, blijkens diens schriftelijk afgegeven verklaringen, in orde bevonden.

Bij de beproeving van de brandslangen bleek het, dat drie stuks door nieuwe moesten worden vervangen. Aan de waterleiding deden zich geene gebreken voor.

III. *Toestand van de archiefverzameling.*

Voor de berging van charters en andere losse stukken werden een 150tal kartonnen klepdoozen aangemaakt. De aanwezige voorraad van schuifportefeuilles behoefde niet te worden aangevuld.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het archief.*

In het vorige jaarverslag is melding gemaakt van de ordening en inventarisatie van het archief door den heer R. G. S. Baron van Rhemen van Rhemenshuizen aan het archiefdepot in bruikleen afgestaan; die arbeid, die in 1899 niet geheel

gereed kwam, werd voltooid en de opgemaakte inventaris, beslaande 992 bladz., in duplo in het net overgeschreven; een exemplaar werd, ter voldoening aan het door Z.H.W.geb. gedaan verzoek, aan hem uitgereikt.

In vorige verslagen is melding gemaakt van de inventarisatie van de losse stukken uit den tijd van Hertog Karel van Egmond, berustende in de Rekenkamer; deze arbeid, omvattende de beschrijving van 3045 stukken, kwam gereed. Tot het verkrijgen van een volledig overzicht van dit belangrijk tijdvak uit de geschiedenis van Gelderland werden hieraan toegevoegd de regesten van de perkamenten brieven uit dien tijd ad 310 stuks, zoomede die van de stukken in de zoogenaamde XIV Libri voorkomende, ten getale van 1840 stuks. Ook werden de verschillende rubrieken in het archief der Rekenkamer aanwezig als vicariën, justicieele zaken, Nijmegen, Pand- en Renteverschrijvingen enz. nagegaan en van de daarin voorkomende stukken van Hertog Karel mede regesten gemaakt. Men heeft op deze wijze een volledig overzicht van alle stukken van Hertog Karel, voorzooverre die in het archief der Rekenkamer voorkomen.

Met de inventarisatie van de collectie brieven, behoorende tot het archief van het Hof, werd voortgegaan en vermeerderde het aantal regesten met ongeveer 1500 stuks.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Door Dr. J. S. van Veen te Arnhem werd uit het in bruikleen aanwezige archief van het geslacht van Rhemen van Rhemenshuizen in het licht gegeven de door Florentius, Bisschop van Munster, gegeven vergunning tot oprichting van eene kapel in de buurtschap Zodderlo, onder Zelhem, dd. Feria sexta post festum Nativitatis Marie Virginis gloriose (September 12), 1376.
In den Gelderschen Volksalmanak voor 1901 deed Dr. J. S. van Veen een stuk, berustende in het in bruikleen afgestaan archief van Elburg, betreffende den torenbrand te Elburg op 18 Augustus 1693, afdrukken.
In het 4de deel van de Verslagen en Mededeelingen der vereeniging tot uitgave van de bronnen van het oude Vaderlandsche recht deed Dr. J. S. van Veen den ambtsbrief, dd. 25 Maart 1379, uit het Doetinchemsche Keurboek het licht zien.

In de Aanteekeningen betreffende de Kerk van Hattem, gaf

de heer F. A. Hoefer eenige stukken uit de Richtboeken van Hattem, zoomede uit het boek, bevattende rechtsformulieren, afschriften van akten enz., opgemaakt door Henricus Tymmerman te Hattem, in het archiefdepot aanwezig, uit, alsmede een brief van het Hof van Gelderland aan den Stadhouder der Nederlanden, Emanuel Philibert, Hertog van Savoye, dd. 19 April 1557, betreffende den Hattemschen pastoor Bernhardus die Haeze (Verzameling brieven uit en aan het Hof, No. 1112); onder bijlage No. XXXVII is de door Joh. Angelus Archiboldus, sedis Apostolice Prothonotarius etc., aan den pastoor te Hattem, Radbodus de Haese, en de clerici Bernardus die Haese en Bernardus ten Haeve verleende aflaatbrief, dd. 24 November 1517, uitgegeven (zie sub Hoofdstuk IX).

De heer J. H. Edelman deed in den door hem uitgegeven „Gids voor Nijenbeek" eene reproductie van eene teekening van het „huis Schuilenburg", voorkomende onder de stukken op dat huis betrekking hebbende, en berustende in het archief van de voormalige Rekenkamer van Gelderland, het licht zien.

De heer A. J. C. Kremer te Arnhem deed eenige stukken uit de Arnhemsche raadssignaten, betreffende den brand in de groote Kerk alhier in 1634, in de Arnh. courant afdrukken.

IV. *Aanwinsten en verliezen.*

Het jaar 1900 was rijk aan merkwaardige aanwinsten: uit de hieronder volgende opgave moeten wij inzonderheid wijzen onder meerdere geschenken, die het archief van Uwe Excellentie mocht ontvangen, op het kostbaar werk: de archieven van het Kapittel der vorstelijke Rijksabdij Thorn en de opgezworen kwartierstaten van 36 Kanonikessen dier abdij; de deelen IV tot XXXV van de Publications de la Societé historique et archéologique dans le Duché de Limbourg en de in 1900 verschenen afleveringen van het Woordenboek der Nederl. taal en die van het Middel-Nederlandsch Woordenboek.

Niet minder merkwaardig is de aanwinst van de (origineele) provisioneele ordonnantie over d'appellen enz. aen 't Hoff, van 26 Maert 1676, door Z. H. den Prins van Oranje en het begeleidend schrijven van Z. Hoogheid, op de griffie van het gerechtshof alhier gevonden en welwillend door den heer President van het gerechtshof aan het archief afgestaan.

Ook moeten wij inzonderheid noemen de verzameling van uit- en ingaande stukken van de Sous-préfecture van Zutphen, (zie mede sub hoofdstuk X), die verloren werden gewaand,

doch op het gouvernementsgebouw zijn teruggevonden en door den heer Griffier der Staten van Gelderland, met machtiging van heeren Gedeputeerde Staten, aan het archief zijn overgegegeven.

Onder de door aankoop verkregen aanwinsten moeten worden genoemd de origineele pointen en articulen enz., gesloten tusschen Verdugo en Fred. van Pallandt, heer tho Vorst ende Keppel, belangende de bezetting van het huis Keppel, dd. 9 December 1581, die alleen uit het op het huis Keppel berustende gelijktijdig afschrift waren bekend; (Bijdragen voor Vaderl. geschiedenis en oudheidkunde door Mr. Is. An. Nijhoff, eerste serie, deel IX, p. 99).

Niet minder merkwaardig moet de aankoop worden geacht van een in perkamenten omslag gebonden M. S. in 8°., groot 104 bladz., geschreven in of kort na 1475. aanvangende met eene korte geschiedenis van S. Eusebius, S. Vincentius, S. Peregrinus en S. Pontianus, die onder de regeering van Keizer Commodus den marteldood te Rome stierven; de daarna volgende vermelding van 32 mirakelen, die in of bij Arnhem door aanroeping van S. Eusebius zijn geschied, als genezingen van verschillende ziekten, van blindheid, het opwekken van het leven bij een doodgeboren kind, het redden van een burger van Arnhem, Jan then Poel met zijne echtgenoot, uit het gevaar van in den Rijn te zullen verdrinken, doet zien in welke hooge vereering S. Eusebius, wiens overblijfselen in 1453 (1) uit de abdij van Prüme naar de Parochiekerk te Arnhem zijn overgebracht en met wiens naam naast dien van den oorspronkelijken patroon, S. Martinus, de Kerk dan ook in het vervolg werd genoemd (2), stond. Het boekje eindigt met eene beschrijving van het leven van den bisschop S. Bonifacius en diens passie.

---

(1) Rekening Arnhem, 1453: ««Item des wonsdages post Assumptionis «die Burgemeysters geschenckt onssen pastoir, als hij hier sunte Eusebius «had gebracht, een gelach van XLII mannen ad 5 Kr.»» etc.»»

(De overblijfselen van S. Eusebius zouden op verzoek van Keizer Lotharius, met toestemming van Paus Sergius II, uit Rome naar Prüme zijn overgebracht).

Op 10 Augustus 1530 beval Hertog Karel — ««Gesynne hyrom guetlick op «U pastoer onsser Kercken ind Borgemeisteren, schepenen ind Rait onser «stat Arnhem, dat gij nu en toekomende Sent Eusebius daeghe (25 Aug.) «ind so voret aen alle jair sijne gehele hyllige reliquien ind gebeenten mitter «casten solempnelick draegen lait etc.»» — Vroeger werd alleen het hoofd «omgedragen.

(2) Op eene door Gherardus de Wou en Gobellinus de Moer in 1477 gegoten en nog in den toren hangende klok leest men: — ««Martini Simul Eusebi gero nomina Sancta etc.»» — In eene akte van aanbesteding van een nieuw orgel in de Kerk, dd. 26 Nov. 1506, door Kerkmeesters, leest men: — ««Thoe loeve ind ther eren Gaetz Almechtich ind unser patronen Sunt Marthen ind Sunt Eusebius etc.»»

Het archiefdepot mocht van Uwe Excellentie ontvangen:

1. Woordenboek der Nederlandsche taal II 14e en 15e afl., III 10e afl., V 14e en 15de afl., XI 5e afl.;

2. Middel-Nederlandsch Woordenboek van wijlen Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam, V 4e en 5e afl.;

3. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst, XXI, 1898;

4. Tweede verslag van onderzoekingen naar archieven te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, op last der regeering ingesteld door C. Busken Huet, onder-bibliothecaris van de Nat. bibliotheek te Parijs;

5. Beschrijving der stad Harderwijk door Mr. J. Schrassert, 2e druk;

6. Beschrijving van de stad Bommel, 1765;

7. De archieven van het Kapittel der Vorstelijke Rijksabdij Thorn, uitgegeven door I. Habets en na diens overlijden door A. J. A. Flament, Rijksarchivarissen in Limburg;

8. Opgezworen kwartierstaten van 36 Kanonikessen der Vorstelijke Rijksabdij Thorn door A. J. A. Flament, Rijksarchivaris in Limburg;

9. Publications de la Société historique et archéologique dans le Duché de Limbourg, deel IV, afl. 3 en 4, en deel V tot XXXV.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland:

1. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de wintervergadering van 1899;

2. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de zomervergadering van 1900;

3. Verslag van den toestand der provincie Gelderland, gedaan aan de Provinciale Staten door de Gedeputeerde Staten in de zomervergadering van het jaar 1900.

Van den heer Griffier der Staten van Gelderland:

1. Notulen van de Geldersche Landdagen, 1790 tot 1797, 3 banden;

2. In- en uitgaande stukken van het Drostambt Zutphen, 1807 tot 1810, 8 banden;

3. In- en uitgaande stukken van de Sous-préfecture van Zutphen, 1811 tot 1813, met répertoires en brievenboeken, 28 banden;

4. Rekening van de huishoudelijke kasse van het kwartier Zutphen, 1804, 1 band;

5. 4e rekening van den Ontvanger-generaal van het Kwartier van Veluwe, Mr. H. Engelen, 1805, 1 band;

6. Maancedulle van de verponding van de stad en Richterambt Doesburg, 1675. 1 band;
7. Manier van procedeeren in de graafschap Zutphen, 1772. 1 band;
8. Reglement van de wegen, 1805, M. S.;
9. Verslagen van verschillende provinciën over verschillende jaren. 42 stuks;
10. Exposé de la situation du Grand-Duché de Luxembourg pour l'année 1844;
11. Etat de fortune évaluée en revenus, (Département de l'Issel Supérieur);
12. Notulen van de Houtvesterij in Gelderland over 1824, waarbij is ingebonden een hoogst belangrijke verhandeling, in de Fransche taal opgesteld, over de rechten enz. van de voormalige heerlijkheid Borkulo, getiteld: „Precis de l'etat de la Seigneurie de Borculo et du Seigneurial, qui y est attaché" (vermoedelijk opgesteld omstreeks 1774);
13. Proces-verbal de delimitation de la commune de Veenendaal 1813;
14. Sommier des ordonnances de décharges et réductions sur la contribution personelle, 1812;
15. Sommier des ordonnances de décharges, emploi du fonds de dégrevement, contribution des portes et fenêtres, 1812;
16. Verbaal, gehouden bij den Directeur der directe belastingen in het departement van den Boven-IJssel, 1814;
17. Methodique verzameling der wetten, decreten, reglementen, instructiën en decisiën, betrekkelijk het cadaster van het Fransche Rijk, goedgekeurd door den minister van Financiën, vertaald en gedrukt op last van den Staatsraad, Intendant-generaal der Financiën en van de Keizerlijke schatkist in Holland, *Modellen*, 1812.

Van den heer President van het Gerechtshof te Arnhem:
1. Provisioneele Ordonnantie over d' appellen of provocatiën, dewelcke volgens het reglement van den 9den February 1675 voertaen van de Landt- ende Stadt-gerechten sullen comen aan 't Hoff, gearresteert den 26en Maart 1676 door Z. H. den Prins van Oranje;
2. Begeleidend schrijven van Z. H. van dienzelfden datum.
Beiden origineele stukken.

Van den heer Griffier van het Gerechtshof te Arnhem:
1. Bevestiging door de Staten van het Furstendom van het contract tusschen den Ambtman van Nederbetuwe en den Graaf van Kuilenburg als dagelijks heer van Maurik, Eck en Ommeren, dd. 28 October 1655, (copie);

(Opgenomen in de Commissieboeken van het Hof, deel 1652 tot 1681, fol. 61);

2e Reglement voor het onderhoud der wegen in het Schoutambt van Rheden, 19 April 1819.

Van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Arnhem:

Verslag van den toestand der gemeente Arnhem over het jaar 1899.

Van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Nijmegen:

1. Verslag van den toestand der gemeente Nijmegen over het jaar 1899;

2. De St. Stephenskerk te Nijmegen, door H. D. J. van Schevichaven, Gemeente-archivaris te Nijmegen.

Van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Deventer:

De Cameraars-rekeningen van Deventer, V, derde stuk, 1380, 1381.

Van den heer Algemeenen Rijksarchivaris te 's-Gravenhage:

1. Akte van beleening van Deterick Jan Barchensone met de helft van 4 morgen uiterwaard onder Driel, door Jorien van Arckell, heer tot Ammerzoden, dd. 4 Maart 1577;

2. Notulen van de tiende bijeenkomst van Rijksarchivarissen te 's-Gravenhage op 7 November 1899;

3. Ordonnantie van Floris, graaf van Cuijlenborg, op zijnen rentmeester in de Betuwe, Jan Hermanss, tot betaling van den waard in den Zwarten ram te Utrecht.

Van den heer Rijksarchivaris in Limburg:

1. Figuratieve kaart van een gedeelte van de rivieren den Rijn en de Waal, met aanliggende landen, dijken en dammen, waarop zijn genoteerd de dijkbreuken, in Februari 1761 voorgevallen;

2. De Maasgouw, orgaan voor Limburgsche geschiedenis, taal en letterkunde van 15 Juli 1900, No. 13.

Van den heer Rijksarchivaris in Utrecht:

Kaart van den loop van den Rijn van Schenkenschans tot Arnhem, van de Waal tot Bemmel en den IJssel tot Doesburg, omstreeks 1750.

Van den heer Rijksarchivaris in Groningen:

1. Akte van afstand door Walraven van Oy en zijne zuster, Janna van Oy, van hunne rechten op de heerlijkheid Balgooi en Keent, 1479 op Alreheyligen avont;
2. Akte van opdracht van een huis enz. te Harderwijk „Johan van Spueldens hofstede" aan Anna de Graeff, weduwe van Walraven Pyeck, 1556, 27 Junij.

Van den heer Jonkheer J. A. Boreel de Mauregnault, te Grave, door tusschenkomst van den heer Rijksarchivaris in Noord-Brabant:

1. Geldersche Landdagsrecessen, April, October en December 1780 en April, Mei, Juli, October en December 1781 (afschriften);
2. Afschriften van verschillende missives aan den Landdrost in het Kwartier van Zutphen en andere ambtenaren aldaar tusschen 27 September 1776 en 13 Januari 1780, in een band, M. S., 496 folio's;
3. Formulieren voor verschillende akten, M. S., 173 folio's, met register;
4. Afschriften van 71 sententien door de gerichten van de stad en van de heerlijkheid Borkulo, Doetinchem, Lochem, heerlijkheid Diepenheim, Ruurlo enz. uitgesproken, M. S.;
5. 349 rechterlijke adviezen, M. S., met index tot de letter I.

Van den heer Hoofdingenieur bij den aanleg van de nieuwe spoorwegbrug bij Westervoort:

1. Bestek VI en voorwaarden voor het maken van 3 wachterswoningen met 1 teekening;
2. Verslag van de beproeving van dwarsliggers;
3. 4 stuks photographiën van de spoorwegbrug te Westervoort.

Van heeren Dijkgraaf en Hoogheemraden van den Lekdijk Benedendams en van den IJsseldam:

De Lekdijk Benedendams en de IJsseldam, geschiedenis van dat Hoogheemraadschap van af de vroegste tijden tot in de tweede helft der negentiende eeuw, door den heer J. A. van Hengst, Hoogheemraad van het college.

Van den heer Dr. J. S. van Veen, Adjunct-commies bij het Geldersch archiefdepot:

1. Vergunning van Floris van Wevelinkhoven, bisschop van Munster, tot het stichten eener kapel in het kerspel Zelhem van 1376, Feria sexta post festum Nativitatis Marie Virginis Gloriose, (September 12) en Zodderloe een buurt van Zelhem;

2. De torenbrand te Elburg op 18 Augustus 1693 (overdruk uit den Gelderschen Volksalmanak voor het jaar 1901.

Van het Muntcollege te Utrecht:
Vervolg der verschillende catalogi, houdende de aanwinsten, verkregen sedert het opmaken daarvan tot 1899.

Van de Commissie van Bestuur van 't Provinciaal Museum van oudheden en geschiedkundige voorwerpen in Drenthe:
Verslag van het Museum over 1899.

Van de Commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen:
Verslag over het jaar 1899.

Van de Commissie voor het oud-archief te Leiden.
Verslag over 1899.

Van de Commissie van beheer van het stedelijk Museum te Leiden:
1. Verslag over 1899;
2. Elfde supplement op den catalogus van 1886.

Van de Commissie over de Provinciale Bibliotheek van Zeeland:

Inventaris van het oud archief der Provincie Zeeland III, afl. 3., (Beredeneerde inventaris van de charters en oorkonden der Graaflijke Regering, bewerkt door den heer J. P. van Visvliet, in leven Archivaris der provincie.)

Van het Kapittel der Ridderlijke Duitsche Orde, Balije van Utrecht:
Régister der Overheden en Leden van de Utrechtsche Balije der Ridderlijke Duitsche Orde, mitsgaders Edele en aanzienlijke geslachten vermeld in de archieven dier Balije.

Van het bestuur der Tielsche Kunstvereeniging:
Eene photographie van den gevelsteen van het thans afgebroken gebouw „de Eenhoorn" te Tiel.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage:
Catalogus van de pamfletten verzameling, berustende in de Koninklijke Bibliotheek III, bewerkt door Dr. W. P. C. Knuttel.

Van den heer Kolonel, Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen staf te 's-Gravenhage:
Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis, vijfde jaarverslag, 1 October 1899; overgedrukt uit de Verslagen, rapporten en memoriën, omtrent militaire onderwerpen; (twee exemplaren).

Van den heer M. E. van der Meulen te 's-Gravenhage:
„Nicolaes Geylkerck", verhandeling bewerkt door den schenker.

Van den heer J. C. Bouwmeester te Zelhem:
1. Markeboek van de Mark van Zelhem, loopende van 12 Juni 1598 tot 17 September 1678;
2. Markerecht van de Sellemsche Hartemer Marcke begonnen ende geresumeert 12 Juni 1598, bevattende opgaven van de goederen der Mark en van de eigenaren in 1646, en eene copie van de gewoenten ind rechten van de Hardtmer mark enz.;
3. Notulenboek van de Zelhemsche en Hattemer mark, 10 Juni 1811 tot 15 Juni 1829;
4. Notulenboek van de Hengelosche en Zelhemsche marken (Heerenheide of Wolfsveen), 6 Mei 1813 tot 24 Maart 1829.

Van den heer Aug. Sassen te Helmond:
Carel Frederik Wesselman, bijna Muntmeester van Holland, bewerkt door den schenker.

Van den heer M. J. Janssen, Kapelaan te Well (Limburg):
1. Historie der aloude Heerlijkheid Spraeland-Oostrum (Venray), van de O. L. V. Kapel met het mirakeleus beeld en het gilde aldaar, 1ste en 2de gedeelte, (overdruk uit de Publications du Limbourg, 1896/97 en 1898;
2. Photographie van het kasteel Geisteren te Well, (Limburg);
3. Photographie van het oud-kasteel 's-Graven-Annadaal, thans boerderij, onder Echt.

Van den heer H. J. Schouten te Ommeren:
Uit het Kerkarchief van Ommeren, bewerkt door den schenker. (Overdruk uit het Maandblad voor het genealogisch-heraldiek genootschap „de Nederlandsche Leeuw" 1895—1899).

Van den heer Mart. Nijhoff te 's Gravenhage:
Bibliotheca Historico-Neerlandica etc.

Van den heer Dr. W. A. F. Bannier te Voorschoten:
Diens Academisch proefschrift „De Landgrenzen van Nederland, I, (tot aan den Rijn)."

Van den heer Jonkheer Mr. F. J. Schimmelpenninck te Arnhem:

1. Drie photographiën van charters, betreffende de rechten enz. van de borchmannen enz. van Diepenheim, 1395, 1471 en 1497;
2. Eene photographie van een verkoopakte van land onder Diepenheim aan Goddert van Batenborch zu Wermeloe, dd. 24 Mei 1619.

Van den heer L. Henrichs, Pastor te Dornick (Pruissen):
1. Geschichtliche Aufsätze nach archivalischen Quellen bearbeitet, door den schenker;
2. Die Mark Straelen und ihre zugehorigen Orte, bewerkt door den schenker.

Van den heer Mr. B. F. W. von Brucken Fock te Middelburg:
Canisiana, medegedeeld door den schenker (twee exemplaren).

Van den heer Mr. W. H. J. Royaards, op den huize Arenberg te den Bilt:
1. Schuldbekentenis van Hertog Karel van Egmond, ten behoeve van de stad Arnhem afgegeven, wegens 400 guldens door die stad aan den Hertog verstrekt voor gedeeltelijke goedmaking van de kosten, verbonden aan diens reis naar Frankrijk, 1499, Dynxtdach post Assumptionis Marie;
2. Overgifte door Hertog Karel van Egmond van het overschot van 100 malders haver, door hem in de stad Lochem opgelegd, aan Sweder van Kervenhem, proost te Zutphen en raad, 1537 den XIIIden dach May.

Van den heer baron Adhémar von Linden te Boscombe Towers, Boscombe (Hants):
Der Schlüssel zu den Fälschungen in Butkens Annales de la maison de Lynden etc., bewerkt door den schenker.

Van den heer J. H. Edelman te Voorst:
Gids voor Nijenbeek, bewerkt door den schenker.

Van iemand, die onbekend wenscht te blijven:
1. Kaart van de rivieren den Boven Rijn, de Waal, de Merwede enz., opgemaakt onder directie van den hoofd-ingenieur B. H. Goudriaan, in 20 bladen en 2 supplementbladen (ontbreken blad 1, 2 en 15);
2. Kaart van de Killen en Nieuwe Merwede enz., in 9 bladen (ontbreekt blad 6);

3. Kaart van de Nieuwe Merwede enz., in 2 bladen;
4. Kaart van de rivier den Hollandschen IJssel van Gouda tot IJsselmonde, in 3 bladen;
5. Kaart van de rivier den IJssel van Westervoort tot Kampen enz., in 20 bladen en 2 supplementbladen;
6. Kaart van de rivier de Linge van Asperen tot Gorinchem;
7. Kaart van de rivier de Boven-Maas van Visé tot Woudrichem enz., in 34 bladen.

Aangekocht werden:

Bij den boekhandelaar S. Gouda Quint te Arnhem:
1. Schetsen uit de Middeleeuwen door Mr. S. Muller Fzn.;
2. Oudheidkundige aanteekeningen, meest betrekking hebbende op Nederland en zijne bewoners, door Kolonel I. A. Ort;
3. Handschriften-Konservirung etc., bearbeitet von Dr. Otto Posse;
4. Algemeen Nederlandsch Familieblad van A. A. Vorsterman van Oyen en J. F. van Maanen. Nieuwe serie, XIII, jaargang 1900;
5. Geldersche Volksalmanak voor het jaar 1901;
6. Polemographia Auriaco-Belgica scriptore Wilhelmo Baudartio Deinsiano Flandro, 1622;
7. Mittheilungen des Instituts für Oestereichische Geschichtsforschung, XXI Band;
8. De Ridderschap van het Kwartier van Nijmegen enz., bewerkt door Mr. P. A. N. S. van Meurs te 's Gravenhage;
9. Acten, betreffende Gelre en Zutphen, 1376—1392, uit het Staatsarchief te Dusseldorp, register B. n°. 23, naar het oorspronkelijke handschrift uitgegeven door P. N. van Doorninck.

Bij den boekhandelaar C. L. van Langenhuijsen te Amsterdam:
Een handschrift in 8°, bevattende de legende van den heiligen Eusebius en de op diens voorspraak verkregen mirakelen in en bij Arnhem.

Van den heer D. G. van Epen te Scheveningen:
De Wapenheraut, 4de jaargang, 1900.

Van den heer A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk bij 's-Gravenhage:
1. Kaartje van de allée van het huis Bingerden;
2. Brief van den Stadhouder van Gelderland, Kaerl van Brimeu enz. van Februari 1568 aan N. . . . Kock, heer tot Balgooi, tot erkenning van den hertog van Alba als Gouverneur generaal;

3. Brief van denzelfden stadhouder aan N .... Maschereel van Opijnen, heer tot Balgooi, dd. 13 Mei 1568, over het zenden van lieden naar Arnhem voor het opmaken van de vestingwerken;
4. Brief van Willem van Grootvelt, dd. 10 Juni 1647, aan den gedeputeerde wegens Gelderland in het collegie van den Raad van State, A. de Bie, tot recommandatie van Johannes de Bruyn voor het professoraat in de philosophie aan de illustre school te Harderwijk;
5. Brief van J. Vijgh en J. van Wijnbergen, dd. 8 Juli 1647, aan A. de Bye over het bepalen van een dag tot het houden van eene vergadering van curatoren van de Academie te Harderwijk;
6. Deductie voor de steden Nijmegen, Tiel en Bommel, dienende tot aanwijsinge van d'informaliteyten, nulliteyten ende vordere defecten, waarvan de respective resolutien op den 24 October 1685 en 28 May 1686 bij de twee quartieren van Zutphen en Veluwe enz. genomen enz. sijn laborerende enz., M. S.;
7. Verhandeling over 't recht van de jagt op Veluwen 1784. (Afschrift van de hand van wijlen P. Nijhoff. (Uit van Spaen's Inleiding tot de historie van Gelderland, IV, p. 203 en catalogus Bibliotheek Arnhem, p. 213, blijkt, dat W. A. van Spaen de schrijver der verhandeling is);
8. Verhandeling over de gebroeders F. en. J. van der Sande door wijlen Mr. G. van Hasselt, M. S.

Van den heer H. Uyttenbroeck te Venlo:
Twee kwartierstaten van Constantijn von Wijhe zu Tüngersdorff.

Van den heer I. Drukker te Nijmegen:
Staatsblad der Nederlanden, 1813 tot 1878 en 1888 tot 1891, met registers; off. uitgave.

Op eene door den boekhandelaar P. Gouda Quint te Arnhem gehouden auctie:
1. Een band, bevattende de catalogi van de verkochte bibliotheken van P. van Musschenbroek 1826, H. van Wijn, 1834, Mr. N. Carbasius Cz. 1835, van Joh. Jac. en Joh. Coenr. van Hasselt, nagelaten door Mr. G. van Hasselt, 1835, (uit dezen laatsten catalogus blijkt o. a., dat toen de leenaktenboeken van de voormalige Hooge en Lage Heerlijkheid Rosande zijn verkocht);
2. Anacrisis etc. (betreffende het bezit van de goederen van de orde van St. Jan te Nijmegen); afschrift van het in 1647 door den Nijmeegschen Magistraat bij Nicolaes van Hervelt te Nieumegen in druk verschenen werk;

3. Cronicon Tielense;

4. Beknopte geschiedkundige en plaatselijke beschrijving van de stad Zutphen door H. N. van Til;

5. Procedure van het oude en nieuwe Gasthuis, het Burger Weeshuis en het Bornhof tegen de gemeente Zutphen;

6. Specimen Historico-juridicum de oneribus aggerum in Gelria van J. G. Thooft, 1847;

7. Dissertatio Historico-Juridica de jure quo Gelriae Ducatus ac Zutphaniae comitatus domui Austriacae cessit van I. G. van Thije Hannes, 1830;

8. Verzameling van stukken, raakende de procedures voor den Hove van Gelderland geventileerd op en tegen Jonkheer G. W. van Zuylen van Nieveldt, 1790;

9. De Dijkgraaf van Hattem wegens eene dijkgave in het jaar 1414 gedaan met geestelijk recht vervolgd te Oldenzaal, Keulen, Constans en Rome door Mr. L. A. J. W. Baron Sloet (overdruk Kon. Acad., afd. Lett. 2[de] Rubr. deel III);

10. Bijdrage tot de geschiedenis der gronden op de Veluwe, Academisch proefschrift van A. Roelofs, 1884;

11. Een gedeelte van een (eigenhandigen?) brief van Hertog Karel van Egmond in de Hollandsche taal aan den heer proost (Sweder van Kervenhem?) z. j.

12. Brief van Hertog Karel van Egmond dd. 13 Juni 1533 aan den raad en proost te Zutphen, Sweder van Kervenhem, waarin de Hertog bericht, dat er een schip met kalk is gezonden, dewijl de Hertog verlangt, dat er met den bouw te Zutphen wordt voortgegaan enz.

Op eene door Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage gehouden auctie:

1. Pointen ende articulen, gehandelt en de gesloten tusschen den Edelen gestrengen ende hoich vermogenden heeren Frans Verdugo enz. ter eenre ende den Edelen erentfesten Frederick van Pallandt, heer tho Vorst ende Keppel enz. ter andere zijden, belangende die besettinge des huyses ende vleckes Keppel enz. 9 December 1581, door Verdugo en van Pallandt onderteekend; beider opgedrukt geweest zijnde zegels zijn weggevallen. *Origineel.*

2. Akte, waarbij Carel, graaf van Egmond, prins van Gavre enz. het recht van pandschap van den Meurschen tol te Tiel aan Caerl van dem Sande verkoopt, (4 April 1619, (Zie Mr. E. D. Rink, Beschrijving der stad Tiel, p. 225).

Op eene door de heeren W. P. van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage gehouden auctie:

1. 24 stuks kaarten, betreffende Gelderland;

2. Afbeelding van de doorbraak bij Elden en de overstrooming van de Betuwe, Buren, Cuilenburg en Tielerwaard in 1740;
3. Penteekening van de overstrooming in de graafschap Zutphen bij Dieren op 3 Maart 1784, door W. G. Winter.

4. Gekleurde kaart van de riddermatige havesate Slangenburgh, met leen- en allodiale goederen, 1796.

Op eene door de heeren Burgersdijk en Niermans te Leiden gehouden auctie:
1. 22 banden, bevattende verschillende stukken over Gelderland;
2. 12 deelen, bevattende verschillende landbrieven;
3. een bundel kerkelijke zaken te Arnhem enz. 1731 tot 1776.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke bescheiden voor het hoofdarchief van gewicht.*

Uit het archief der gemeente Doesburg werd een afschrift bekomen van een aflaatbrief van Paus Martinus V, dd. VII Kal. Junii (26 Mei) 1429, ten behoeve van hen, die den S. Sacramentsdag vieren enz.
Overigens bood het jaar 1900 geene gelegenheid aan tot het bekomen van afschriften.

VIII. *Gebruik van het archief door — en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Zijne Excellentie, de Minister van Buitenlandsche Zaken, verzocht namens het Duitsche Gezantschap te 's-Gravenhage, inlichtingen te bekomen, betreffende het geslacht Pöllnitz—Lichtenberg, welk geslacht tusschen de jaren 1630 en 1650 in het bezit van de heerlijkheid Lichtenberg, tusschen Terborg en Anholt gelegen, zoude zijn geweest. Genoemd geslacht is echter niet in het bezit van die heerlijkheid geweest; aan Zijner Excellentie's verzoek kon alzoo niet worden voldaan.

Door den heer Directeur van de Registratie en Domeinen te Arnhem werd het verzoek gedaan hem in te lichten, welke rechten de heer J. H. Lüps, eigenaar van het huis Biljoen te Velp, als getreden in de rechten van wijlen J. F. W. Baron van Spaen, kon doen gelden op het vischrecht in de rivier den IJssel boven en beneden het Lathumsche veer langs zijne gronden, genaamd „de Steenweerd", en wel op grond van bewe-

ringen, vervat in stukken in 1818 door Baron van Spaen overgelegd en thans in het bezit van den heer Lüps.

Bij onderzoek is aan mij gebleken, dat de door Baron van Spaen in 1818 gedane beweringen volkomen onjuist zijn geweest en dat die alzoo niet konden strekken tot staving van de rechten, die de heer Lüps vermeende te kunnen uitoefenen.

Door den heer Burgemeester van Beesd werd ik uitgenoodigd een onderzoek in te stellen naar den oorsprong van verschillende tijnsen, aan het gasthuis te Acquoi verschuldigd, waarvan de betaling thans door de schuldplichtigen werd geweigerd; met een gunstigen uitslag werd het onderzoek bekroond, zoodat, gelijk ik later vernam, de betaling dier tijnsen plaats vindt.

Van den heer Dr. P. Fredericq, Hoogleeraar aan de Universiteit te Gend, ontving ik een verzoek hem te willen opgeven of er ook aflaatbrieven, in de 14e, 15e en 16e eeuw in de voormalige Nederlandsche gewesten uitgegeven, in het archiefdepot aanwezig waren; ik kon aan Z.H.Gel. op 21 stuks dier brieven in het depot aanwezig en een, voorkomende in G. van Hasselt's verzameling, genaamd „Klooterboek" (berustende op de openbare bibliotheek der gemeente alhier), wijzen; van 13 dier brieven zijn door Z.H.Gel. afschriften verlangd en aan hem uitgereikt; van een was dit onnoodig, dewijl die, tijdens de aanvrage, spoedig in druk zoude verschijnen (1).

Aan het verzoek van den heer Kolonel, Directeur van het krijgsgeschiedkundig archief van den generalen staf, tot het bekomen van eene opgave van welke oorlogen Gelderland van de vroegste tijden tot ongeveer 1568 het tooneel is geweest, werd voldaan, zoomede aan dat van genoemden heer Kolonel, betreffende inlichtingen over de Arnhemsche Courant.

De heer Dr. F. J. L. Krämer, hoogleeraar te Utrecht, verzocht inlichtingen omtrent den persoon van president May, die omstreeks 1760 te Arnhem zoude hebben geresideerd; aan Z.H.Gel. moest worden bericht, dat van dien president niets was bekend.

Aan een ander verzoek van Z.H.Gel., aangaande de geschiedenis van de schipbrug te Westervoort, kon volkomen worden voldaan.

---

(1) In het thans in druk verschenen werk van den heer F. A. Hoefer, Aanteekeningen betreffende de Kerk van Hattem. Bijlage XXXVII. (Zie sub Hoofdstuk V.)

Aan den heer Algemeenen Rijksarchivaris werden, op diens verzoek, inlichtingen betreffende de rechten, die aan de heerlijkheid Driel in de Bommelerwaard, konden zijn verbonden geweest, zoomede betreffende de wapens van het geslacht van Driel, verstrekt.

Aan een verzoek van den heer Archivaris der gemeente Dordrecht tot het bekomen van inlichtingen betreffende de geschiedenis der posterijen, werd voldaan; Z.Ed. stelde later ook persoonlijk een onderzoek hierover in.

Aan het verzoek van den heer Mr. S. van Gijn te Dordrecht tot het bekomen van een afschrift van het gebed der Staten-Generaal werd voldaan.

De heer C. A. de Kruyff te Utrecht ontving ten behoeve van den heer Adhémar) Baron von Linden te Boscombe Towers inlichtingen over het wapen van Maximiliana van der Mark, natuurlijke dochter van Robert van der Mark en van Arenberg, echtgenoot van Karel van Gelder, natuurlijken zoon van Hertog Karel van Egmond.

Aan den zooeven genoemden heer Baron von Linden werden inlichtingen betreffende het geslacht van Lyenen verstrekt, terwijl Z.H.W.Geb. tevens eene afteekening van het zegel van Aernt van Lyenen (1418) bekwam.

De heer J. Gimberg te Zutphen ontving inlichtingen over zegels van de Graven van Gelre (1182—1339).

Aan den heer D. G. Montenberg te Groesbeek werd inlichting verstrekt over eene tynsplichtigheid aan het huis Heumen.

Over de Ridderhofstad „Crayesteyn" te Tricht werden uitvoerige inlichtingen aan den heer G. L. van den Helm te Tricht medegedeeld.

De heer G. Beernink te Nijkerk vroeg inlichtingen over Jan van Hattem, natuurlijken zoon van Hertog Reinald III, en over het geslacht der van Steenbergen's, waaraan kon worden voldaan.

Aan den heer M. J. Janssen, kapelaan te Well (Limburg) werden inlichtingen verstrekt, betreffende de wapens van eenige geslachten, als van Kecken, van Wittenhorst, van Lynden enz.

Aan den heer H. J. W. van Lawick van Pabst te 's-Gravenhage (thans in N.-Indië), werden inlichtingen over het geslacht van Lawick verstrekt.

De heer F. van Baerle, kapitein in het 75ste regiment Veld-Artillerie, te Halle am Saale, ontving inlichtingen over het geslacht van Baerle en over door leden van dat geslacht gevoerde wapens.

De heer P. M. van Leeuwen te de Bilt ontving inlichtingen over het huis de Witte Poort te Oosterbeek.

De heer Adr. Streef, Administreerend Kerkvoogd der Nederd. Hervormde gemeente te Beesd, vroeg inlichtingen over de schuldplichtigheid van tynsen, rustende op verschillende erven te Beesd, ten behoeve van de pastoralia en de kerk aldaar; aan Z.Ed. kon voor het grootste gedeelte de noodige inlichtingen worden verstrekt.

Aan den heer J. de Plönnies te 's-Gravenhage konden inlichtingen over de bezitters van het huis „de Ploen" onder Duiven van 1630 af worden gegeven.

Aan den heer S. P. Haak te Leiden konden eenige gevraagde inlichtingen over Paulus Merula worden medegedeeld.

Minder gelukkig was de heer L. Wagenaar, Opper-Rabbijn te Arnhem, ter voldoening aan zijn verzoek tot het bekomen van inlichtingen betreffende den aanleg van het Israëlietisch kerkhof te Borculo; hierover kon niets worden opgespoord.

Evenmin kon aan een verzoek van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Driel (Bommelerwaard) worden voldaan over het opsporen op welke wijze die gemeente het vischrecht in de rivier de Maas, voor zooveel die rivier Drielsch grondgebied bespoelt, zou hebben verkregen, welk recht op de kadastrale leggers voorkomt en ook is vermeld sub no. 5703 in het register van eigen visscherijen, aangelegd naar aanleiding van het besluit van 23 September 1808.

Tot 1 Februari 1900 was de heer L. H. C. Beijens, 1e Luitenant der Infanterie alhier in garnizoen, op het archief werkzaam voor het verzamelen van gegevens voor de krijgsgeschiedenis van Nederland. Op 1 October daaraanvolgende vatte de heer A. H.

P. Blauw, 2e Luitenant der Infanterie alhier in garnizoen, die werkzaamheden weder op.

Meermalen werd het archief wederom door verschillende personen bezocht, als Z. Exc. Mumm van Schwarzenstein, buitengewoon gezant van Z. M. den Keizer van Duitschland te Luxemburg, (thans in China), de heeren Mr. P. van Meurs te 's-Gravenhage, J. C. F. van der Meer van Kuffeler te Oosterbeek, W. L. Bouwmeester te Voorschoten, J. G. H. R. Bönhof te Tiel, A. J. C. Kremer, Mr. C. de Kempenaer, L. G. Baron van der Feltz, deze 3 laatsten te Arnhem, Mr. A. van der Goes, H. D. J. van Schevickhaven, beiden te Nijmegen enz. tot het bekomen van inlichtingen en het instellen van onderzoekingen van differenten aard.

Aan den hoogleeraar te Leiden, Mr. S. J. Fockema Andreae, werden met Uwer Excellentie's machtiging 2 handschriften als *a*, een bevattende afschriften van Betuwsche land- en dijkrechten, Lingebrieven enz. en *b*, een bevattende afschriften van land- en dijkrechten van Betuwe, Tiel, Zandwijk, Buren, Maas en Waal (1327), ter raadpleging verstrekt.

IX. *Uitkomsten der bemoeiingen met gemeente-, waterschap- en andere archieven.*

Bij schrijven van Zijne Excellentie, den toenmaligen Minister van Binnenlandsche zaken, van 28 April 1893, no. 813, afdeeling K. W., ben ik verzocht eenmaal per jaar mij te vergewissen omtrent de veilige bewaring en behandeling van de oude rechterlijke archieven, aan het Rijk toebehoorende en bij beschikking van Zijne Excellentie, den toenmaligen Minister van Binnenlandsche zaken, van 14 December 1882, no. 3279, Afdeeling K. W., aan de gemeente Nijmegen tot wederopzeggens ter bewaring toevertrouwd, en daaromtrent in het jaarverslag te rapporteeren.

Op 4 December 1900 is, ter opvolging van bovenbedoeld verzoek, de bewaarplaats der oude rechterlijke archieven te Nijmegen door mij bezocht: het bezoek heeft mij wederom de overtuiging geschonken, dat de meeste zorg voor de goede bewaring voortdurend wordt gedragen.

Op 28 Maart 1817 waren door het Kwartiers Commissariaat van Zutphen verschillende stukken aan het Gouvernement der provincie overgegeven, waaronder o. a.: de ingekomen en uitgaande stukken van de Sous-préfecture van Zutphen van 19 Juli

1811 tot November 1813; het was niet bekend, waar die stukken zich thans bevonden; bij eene ordening van archieven, in het Gouvernementsgebouw aanwezig, door heeren Gedeputeerde Staten van dit gewest aan den heer A. J. C. Kremer alhier opgedragen, zijn bedoelde stukken teruggevonden en met eenige andere (zie sub hoofdstuk VI), op gedaan verzoek, aan het archief-depot overgegeven.

Arnhem, den 28 Februari 1901.

De Archivaris in Gelderland,

J. F. BIJLEVELD.

Het Rijksarchief in Noord-Holland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het Archief.*

Meer en meer voldoet de voormalige Vleeschhal als bewaarplaats van het Archief, waarvoor, tenzij men opzettelijk een gebouw had gesticht, moeielijk eene betere en degelijker lokaliteit had kunnen gevonden worden, omdat de tegenwoordige aan alle redelijke eischen beantwoordt. De Hal verkeert in den besten staat van onderhoud en zoo ook de pas vernieuwde woning van den concierge, welke door dien ambtenaar met den 1 Mei 1900 betrokken is.

Het onderhoud van het Rijks-Archiefgebouw te Haarlem gedurende de jaren 1900 en 1901, is den 25 Januari 1900 aangenomen door A. Rinkema.

Ter bevordering van veiligheid en orde in- en om het gebouw, is de concierge IJsbrand van Zonen, door Z. Exc. den Minister van Justitie aangesteld tot onbezoldigd Rijks-veldwachter.

Het ameublement bevindt zich in den besten staat van onderhoud. Er werd voor eene der kamers eene kleine eikenhouten trektafel aangekocht, maar daarbij is de vermeerdering gebleven.

Door den Heer H. J. Heshuysen, die reeds meermalen van zijne belangstelling deed blijken, werden tot opsiering van het gebouw ten geschenke gegeven, drie op paneel in de eerste helft der 17e eeuw geschilderde portretten, van:

Albert Boelens Dirksz., overl. 1559 oud 36 jaren; van zijn zoon Claes Boelens, geb. 1550 overl. 1615, Med. Doctor, Lid van den Raad van State en Schout van Hoorn; en van:

Pieter Boelens Claesz. oud 45 jaren A°. 1627.

II. *Toestand van reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze kan, ook naar het gevoelen van meer deskundigen, voldoende worden geacht. In de beneden- en op de bovenverdieping van het archiefgebouw zijn brandkranen aangebracht.

Zij worden gevoed door de waterleiding en zijn voorzien van de vereischte slangen en straalpijpen. Terzelfder plaatsen bevinden zich twee extincteurs, bij elk waarvan twaalf groote brandzakken geborgen zijn en in elke lokaliteit staan vier brandgranaten, om bij een begin van brand tot blussching te worden aangewend.

Men mag aannemen, dat bij onverhoopt onheil deze hulpmiddelen hun goeden dienst zullen bewijzen tot beteugeling der vlammen en nog liever, tot volkomen blussching van brand.

Het zou wellicht overweging verdienen ook op den zolder eene brandkraan te plaatsen. Het is zeer onwaarschijnlijk, dat brand zal ontstaan in de bewaarplaats van het archief gelijkstraats, en ook zou het vuur daar weinig voedsel vinden, dewijl de vloer, de wanden en het gewelf geheel van steen zijn. Maar op de bovenverdiepingen valt meer onheil te vreezen, omdat men daar dadelijk onder de kap is en bij overslaanden brand van de belendende perceelen, het dak groot gevaar moet loopen te worden aangetast. Dus zou het misschien wel raadzaam wezen op den zolder eene brandkraan aan te brengen, want met het materieel, op de bovenverdieping voorhanden, kan men thans onmogelijk een waterstraal brengen in den nok van het gebouw.

Tengevolge Uwer missive van 6 April 1900 No. 877 afd. K. W. betoogende de wenschelijkheid, dat de kommandant van het korps brandblusschers *met zijne manschappen* nu en dan het Archiefgebouw bezoeke om op de hoogte te zijn van de toegangen en van de brandbluschmiddelen, heb ik aanstonds aan den kommandant geschreven, met uitnoodiging zijne manschappen, naar den door Uwe Excellentie bedoelden geest, in kennis te stellen met de inrichting der lokaliteiten en brandbluschmiddelen van het archiefgebouw, op de wijze en ten tijde als hem goed zou voorkomen.

Daarop is den 19 Juni 1900 een bezoek gevolgd van den kommandant met twee officieren van zijn staf. De heeren hebben het gebouw bezichtigd, een paar betrachtenswaardige wenken gegeven die trouw zijn nageleefd, maar de kommandant verklaarde, niet te kunnen komen met zijne manschappen, omstreeks 500 in getal, en een dergelijk bezoek zou ook geen nut hebben of iets baten.

III. *Toestand der Archiefverzamelingen.*

De tijd is voorbij dat die ongunstig moest genoemd worden, want de gestadige arbeid, aan het opknappen en herstellen van

duizenden geschonden banden en registers besteed, is duidelijk zichtbaar en heeft aan de verzamelingen reeds een geheel ander en beter aanzien gegeven.

Er blijft nu nog wel veel, zefs zeer veel te doen over, maar daar is geen twijfel aan, dat, over eenige jaren het geheele archief zal zijn gebracht in een staat, die redelijkerwijze weinig te wenschen zal overlaten.

In het jaar 1900 is ook weer veel tot verbetering van de gehavende en uit elkaar vallende banden verricht, en daarmede was een boekbinder het geheele jaar — een andere vele maanden bezig. Zoodoende zijn 613 registers hersteld en overgebonden.

De charters bevinden zich in goeden staat en hebben eene geschikte bergplaats.

Er is ijverig voortgegaan met het stempelen van registers en losse stukken.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het Archief.*

De beschrijving van het Archief der Heerlijkheid en van de Stede Spanbroek is geheel omgewerkt naar de regels in de onlangs verschenen handleiding voorgeschreven en wordt nu in den vorm van een Inventaris, hierbij gevoegd.

Bovendien is bijna het geheele jaar besteed aan het schiften en in orde brengen van de losse stukken, behoorende bij — en voorheen ontvangen met de oude rechtelijke Archieven en wel van de volgende Schepenbanken:

Abbekerk.
Barsingerhorn.
Beemster.
Beets.
Berkhout.
Blokker.
Bovenkarspel.
Broek in Waterland.
Buiksloot.
Burghorn.
Durgerdam.
Graft en Graftdijk.
Grootebroek.
Grosthuizen.
Haringkarspel.
Heer Hugowaard.
Hem en Venhuizen.
Hensbroek.
Hoogwoud.
Ilpendam en Purmerland.
Koedijk.
Landsmeer.
St. Maarten en Valkoog.
Nibbixwoud.
Nieuwendam.
Noord- en Zuid-Scharwoude.
Oosthuizen.
Opmeer.
Oterleek.
Oud-Karspel.
Oude- en Nieuwe Niedorp.
Ransdorp.

Rijp.
Schagen.
Schellingwoude.
Schellinkhout.
Schermer.
Spanbroek.
Texel.
Veenhuizen.
Volendam.
Warmenhuizen.
Westwoude.
Wieringerwaard.
Wijdenes.
Winkel.
Zijpe en Hazepolder.
Zuiderwoude.
Zunderdorp.
Zwaag.

Op deze wijze wordt de inventarisatie van het archief behoorlijk voorbereid. Over de verdere werkzaamheden zal gelegenheid zijn hierna te spreken.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden.*

Het is niet bekend, dat stukken van eenigen omvang uit dit Archief in druk zijn uitgegeven; dit kan wel het geval wezen met de aanteekeningen door de bezoekers gemaakt.

VI. *Aanwinsten.*

Het Archief is in het vorige jaar niet belangrijk vermeerderd: de geschenken waren wel niet talrijk, maar gevoegd bij hetgeen werd aangekocht is de totale winst nog al merkwaardig.

Ten geschenke werd aangeboden door:

Mr. W. H. J. Royaards te de Bilt.

1411, Augustus 7. Notarieele akte waarbij Deken en Vinders van St. Nicolaas broederschap in Haarlem, tevens Collators eener vicary op St. Nicolaas altaar in de parochiekerk aldaar, thans door overlijden opengevallen, tot possessor benoemen den eerbaren jongeling Petrus Rudolphusz. Comans, geestelijke van het Utrechtsche Bisdom.

Oorspr. Perkament. Gaaf. Zonder zegel.

1411, Augustus 10. De officiaal van den Aartsdiaken van Utrecht, beveelt de afkondiging dier benoeming.

Oorspr. Perkament. Gaaf. Met onbeduidend overblijfsel van het zegel in groene was van den Officiaal.

1411, Augustus 29. Bericht van den Vicaris-Generaal der Parochiekerk te Haarlem, dat de afkondiging heeft plaats gehad.

Oorspr. Perkament. Gaaf. Overblijfsel van het zegel in groene was van den Vicaris-Generaal.

1411, September 5. Dergelijk bericht van den Vice-cureit der Parochiekerk.

Oorspr. Perkament. Gaaf. Overblijfsel van het zegel in groene was van den Vice-cureit.

Door den Burgemeester van Wijk-aan-Zee en Duin werden in het Archief overgebracht.

Akten verleden voor Cornelis Teuniss Velsen, Notaris te Wijk-aan-Zee, 28 Januari—17 Juli 1639.

Door den Rijks-Archivaris in Limburg werden in het Archief overgebracht.

Particuliere Kaart van Amstelland, of het omleggende van Amsteldam, Muyden, Weesp, Naarden etc. Amsterdam J. Covens en C. Mortier, z. j.

Choro-hydrographische kaart der environs van Amsterdam. Uitgegeven door het Depôt-Generaal van Oorlog, z. j.

Nieuwe platte grond der Stad Amsterdam. Bij Mortier, Covens en Zoon aldaar 1796.

De volgende *Archiefstukken* werden *aangekocht*:

1588, November 23. Kwitantie van Dirck Volckertss Coornhert voor den Thesaurier der Stad Alkmaar, wegens betaling van 19 gulden voor een jaar lijfrente.

1589, April 19. Kwitantie van Frans Volckertss Coornhert voor den Thesaurier der Stad Alkmaar, wegens betaling van 3 gulden voor een halfjaar lijfrente.

1666, October 28. Brief van Gerard Bicker van Swieten aan de Vrouwe van Purmerland en Ilpendam, over de limietscheiding tusschen hare heerlijkheid en de jurisdictie van Monnickendam.

Gedenkboek van Aernout Schaep te Beverwijk 1715—1744. Hdschr. 18e eeuw.

Eene partij akten betreffende buitenplaatsen en landerijen in Velsen, Schoten, Schoterbos, Schotervlieland, Hogerwoerd en Zanen. 17e—19e eeuw.

De *vermeerderingen* welke de *Bibliotheek*

ontving waren talrijk en in de eerste plaats worden hier genoemd de

Geschenken van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Acta Sanctorum Belgii selecta, tum ex monumentis necdum in Bollandiano opere editis, tum ex illo opere collegit ac notis illustravit J. Ghesquierus. 4°. 1783—1794. 6 vol.

G. Henschenius. De episcopatu Trajectensi. 4°. 1653.

H. F. v(an) H(eussen). Historia episcopatuum foederati Belgii. Fo. 1793. 2 vol.

V(an) H(eussen) en *V(an) R(ijn).* Kerkelijke Historie en oudheden der Zeven Vereenigde Provinciën. F°. 1726. 6 deelen.

Dr. R. C. H. Römer. Geschiedkundig overzigt van de kloosters en abdijen in Holland en Zeeland. 8°. 1854. 2 deelen.

J. C. van Slee. De kloostervereeniging van Windesheim. 8°. 1874.

Dr. J. G. R. Acquoy. Het klooster van Windesheim en zijn invloed. 8°. 1875—1880. 3 deelen.

Dr. G. D. J. Schotel. De abdij van Rijnsburg. 8°. 1851.

(*J. Uyttenbogaert*). Kerckelicke historie 400—1619, voornamentlick in dese geunieerde Provintiën. F°. 1646.

J. Wagenaar. Amsterdam in zijne opkomst, aanwas, geschiedenissen enz. F°. 1760—1788. 4 deelen.

I. le Long. Historische beschrijvinge van de Reformatie der Stadt Amsterdam. F°. 1729.

Dr. C. H. Th. Meijer. Pieter Langendijk. Zijn leven en werken. 8°. 1891.

Mr. J. van Lennep. Leven van C. en D. J. van Lennep. 8°. 1861. 4 deelen.

De Reinsberg—Düringsfeld. Calendrier Belge. 8°. 1862. 2 vol.

Glossarium manuale ad scriptores mediae et infimae Latinitatis ex magnis glossariis Caroli du Fresne Domini du Cange, et Carpentarii, in compendium redactum. 8°. 1772—1784. 6 vol.

Prof. M. de Vries. Woordenboek der Nederlandsche Taal.

Tweede deel afl. 14 en 15.		8°. 1900.
Derde „ „ 10.		
Vijfde „ „ 14 en 15.		
Elfde „ „ 5.		

Drs. E. Verwijs en *J. Verdam.* Middel-Nederlandsch Woordenboek. Vijfde deel.

Verslagen omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst XXI. 1898. 8°.

Tweede Verslag van onderzoekingen naar Archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, door G. Busken Huet. 8°. 1900.

Notulen van de tiende bijeenkomst der Rijks-archivarissen A°. 1899. 8°.

De Archieven van het kapittel der vorstelijke Rijks-Abdij Thorn. Tweede deel, bewerkt door *J. Habets* en *A. J. A. Flament.* 8°. Met de opgezworen kwartieren. F°. 1899.

Publications de la Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg. Tômes XIX—XXXV; et: Répertoire alphabétique 1863—1883. 8°.

Twee waterstaatsbestekken van Noord-Holland. 1897. F°.

Van het Muntcollegie te Utrecht.

Vervolg der verschillende catalogi, houdende de aanwinsten verkregen sedert het opmaken daarvan tot 1899. 8°. (1900).

Van den bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek.

Catalogus van de Pamfletten-verzameling der Koninklijke Bibliotheek, door Dr. W. P. C. Knuttel. Derde deel 1689—1713. 4°. 1900.

Van den schrijver: *A. F. van Beurden.* Charles de Quay, sa correspondance inédite 8°. 1900.

Van den Heer *P. N. van Doorninck.* Leenacten betreffende Geldersche archieven 1313—1334. 8°. 1900. (overdruk).

Van den schrijver *G. A. Wumkes.* Tusschen Flie en Borne. Schetsen uit de geschiedenis van Schellingerland 8°. 1900.

Verder eenige verslagen van Verzamelingen van geschiedenis en kunst.

Voor de *Bibliotheek* werd *aangekocht* :

Luiscius. Algemeen historisch, geographisch en genealogisch Woordenboek. F°. 1724—1737. 8 deelen.

Moréri. Grand dictionnaire historique. F°. 1740. 8 vol.

Mr. *L. Ph. C. van den Bergh.* Handboek der Middel Nederlandsche Geographie 8°. 1872.

E. van Meteren. Commentariën ofte Memoriën van den Nederlandschen Staet, Handel, Oorloghen ende Gheschiedenissen van onsen tijden etc. F°. 1608.

M. Z. Boxhornü Theatrum Hollandiae, 4°. obl. 1632.

Enqueste reductie vanden schiltaelen, A°. 1494, 8°. 1876.

Informacie opden Staet vande Steden ende Dorpen van Hollant ende Vrieslant A°. 1514. 8°. 1866.

Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde. Vierde Reeks. Eerste deel afl. 3 en 4 8°.
Register op de Dertig Deelen 8°. 1900.

Bijdragen voor de Geschiedenis van het Bisdom Haarlem. Deel XXIV, afl. 3 en Deel XXV, 8°. 1899—1900.

Oud-Holland, achttiende jaargang. 4°.

E. W. Moes. Iconographia Batava, afl. 27—28 4°. 1900.

Robert Fruin's Verspreide geschriften, afl. 4—15 8°. 1900.

Mr. *S. Muller Fz.* Schetsen uit de Middeleeuwen, 8°. 1900.

———— Geschiedenis der fundatiën, beheerd door het College van Regenten der Vereenigde Gods- en Gasthuizen te Utrecht, 8°. 1900.

A. J. M. Brouwer Ancher, De Gilden, 8°. 1895.

Dr. H. T. Colenbrander, De Patriottentijd, 8°. 1897, 3 deelen.

C. H. Peters, De Landsgebouwen te 's-Gravenhage, 8°. 1891, 2 deelen.

De Rijks-Archiefgebouwen in Nederland, 4°. 1900.

Werken der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht. Daarvan ontvangen: Tweede Reeks no. 1 *Philippus de Leyden*, De cura Reipublicae et sorte principantis. Uitgegeven door R. Fruin en S. C. Molhuysen, 8°. 1900.

Verslagen en Mededeelingen, Dl. IV no. 3, 8°. 1900.

Dr. Otto Posse, Handschriften Conservirung 8°. 1899.

Dr. E. Schill, Anleitung zur Erhaltung und Ausbesserung von Handschriften durch Zapon-Imprägnirung, 8°. 1899.

Minerva. Jahrbuch der gelehrten Welt, 1899/1900. 8°.

P. N. van Doorninck, Inventaris van het Oud-Archief der gemeente Wijk-aan-Zee en Wijk-aan-Duin, 8°. 1899.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief van de de Provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche Archieven.*

In het afgeloopen jaar bestond er geene aanleiding dergelijke pogingen aan te wenden.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Door de hierna genoemde personen werden onderzoekingen in het Archief verricht, voor de belangen, achter hunne namen vermeld:

Burgemeester van Texel, over het wapen zijner gemeente.

Burgemeester van Medemblik, over de tienden van Medemblik en Opperdoes en het Oosteinde van Twisk.

Jhr. P. H. A. Martini Buys, te 's-Gravenhage, over Loenersloot.

De heer *F. C. Fleischer*, Predikant der Doopsgezinde Gemeente te Broek op Langedijk, om registers uit Friesland na te zien.

De heer *P. N. van Doorninck*, burgemeester van Bennebroek, onderzoek in de Grafelijkheidsregisters.

Dr. André E. Sayous, Professeur libre aan de Universiteit te Parijs, onderzoek naar economische toestanden van Holland in de 17e en 18e eeuwen.

Dr. J. Coomans de Ruiter, over Staarsnijders in vroegere eeuwen.

De heer *Henri L. Proot*, om inlichting over een oud testament.

De heer *W. O. Nieuwenkamp*, over huisjes langs de Vleeschhal.

Dr. M. Schoengen te Leeuwarden, over broeders des gemeenen levens te Alkmaar en Hoorn.

De heer *J. W. Enschedé*, om een oud octrooi in te zien.

De heer *J. van der Veen*, Notaris te Alkmaar, om oude notarieele akten van Schagen na te lezen.

De heer *F. S. Knipscheer*, predikant te Akersloot, naar kerkelijke aangelegenheden zijner gemeente.

Jhr. Mr. *A. F. O. van Sasse van IJsselt*, te 's-Hertogenbosch, over oude adelijke Haarlemsche geslachten

De heer *J. Kramer*, over erfenis Neeltje Pater.

Dr. K. O. Meinsma te Zutfen, over kloosterbibliotheken.

De heer *D. W. Rookmaaker* te Velp, over genealogische aangelegenheden.

Dr. H. T. Colenbrander, adjunct Rijks-Archivaris te 's-Gravenhage, om inlichtingen aangaande de archieven van de Admiraliteit en de O.-I. Compagnie te Hoorn en Enkhuizen.

De heer *R. P. T. van Dieren Bijvoet*, genealogisch onderzoek.

De heer *W. de Hoog Az.*, over den musicijn Padbrue.

De heer Algemeene Rijks-Archivaris bezocht het Archief den 2 November 1900 ter inspectie.

In de laatste maanden van het jaar verzamelde de Eerste Luitenant der Infanterie *W. K. van Borselen*, ten behoeve van het Departement van Oorlog, op het Archief weder bouwstoffen voor eene krijgsgeschiedenis van Nederland.

De Archivaris van Rotterdam ontving, krachtens Uwe machtiging, vele Registers der Grafelijkheid en Memorialen van het Hof van Holland, om daar uittreksels van te nemen.

Aan den burgemeester van Texel werden ten gebruike gezonden, eenige stukken betreffende de verdediging der eilanden en zeekusten, loopende over de jaren 1780—1794.

Op het Archief te Alkmaar werden nedergelegd de Testamenten verleden voor den Notaris Adriaan Hoflaan te Schagen, van 1744—1762, ten behoeve van den heer Notaris J. van der Veen, die er inzage van gevraagd had.

En aan den heer Bernard J. M. de Bont te Amsterdam, werd de gelegenheid verschaft op het Archief zijner woonplaats kennis te nemen van de hier berustende stukken: *a.* een charter van Kortenhoef van 4 Juni 1380; *b.* Procedure van Buurmeesteren van Kortenhoef tegen den Schout aldaar 1686; *c.* Transportakten uit de 17e en 18e eeuwen.

Dit alles is ten behoorlijken tijde en in de beste orde op het Archief teruggekomen.

Nog al veel bood zich de gelegenheid aan, om ten behoeve van besturen en van bijzondere personen, het Archief vruchtbaar te doen wezen, hetzij door het verschaffen van stukken, of door het verrichten van nasporingen en het geven van inlichtingen. In dien geest valt het volgende mede te deelen:

Voor het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland werd afschrift gemaakt van het octrooi van den Assendelverdijk, naar de Resolutie der Staten van Holland en West-Friesland van 23 Juni 1719.

Ten behoeve van het bestuur van den polder Overdie en Achtermeer te Alkmaar, is van het algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage gevraagd en verkregen, afschrift van het octrooi van Karel V van 20 November 1532, ter bedijking van de Achtermeer.

Aan den heer P. J. Buyskes te 's-Gravenhage werd verschaft

afschrift van een brief van Gecommitteerde Raden der Staten van Holland en West-Friesland in het Noorderkwartier, van 15 September 1588, over een door Buyskes gevraagd schip.

De heer G. J. Honig ontving afschrift van stukken uit het Weesboek van Westzaan, betreffende de kinderen van Symon Cornelisz Honigh.

De heer H. A. M. Roelants werd, op zijn verzoek, in het bezit gesteld van afschrift van het testament van Piet Hein, Luitenant-admiraal van Holland, en zijne vrouw Annitgen Claes, van 24 Mei 1629.

Voor den heer Kolonel-Directeur van het krijgskundig archief van den Generalen Staf te 's-Gravenhage is onderzocht, van welke oorlogen en geschillen Holland tot omstreeks 1568 het tooneel is geweest.

Voor den burgemeester van Texel zijn nasporingen gedaan omtrent het ontstaan van verdedigingswerken op zijn eiland.

Ten behoeve van den burgemeester van Medemblik, Mrs. A. H. J. van den Biesen, Frank K. van Lennep en W. H. K. Mouthaan, is onderzoek verricht, menigmaal en van zeer wijdloopigen aard, omtrent de Medemblikker tienden.

Ten bate van den heer A. J. Adriani, predikant te Warmenhuizen, werd nagegaan of last van erfdienstbaarheid rust op een landpad tusschen zijne gemeente en Krabbendam.

De heer P. Binkhorst te Hoorn, ontving, op zijne aanvrage, allerlei inlichtingen aangaande het archief van Hoorn, op het stadhuis aldaar bewaard wordende.

De heer J. P. Bijl te Utrecht bekwam eenige opheldering op vragen van genealogischen aard.

Dr. M. G. de Boer te Amsterdam werden, op zijne aanvrage, inlichtingen verstrekt omtrent het ontstaan der wapens op de koorbanken in de St. Bavokerk te Haarlem.

Voor Dr. L. J. A. Braakenburg van Baccum te Leiden, zijn navorschingen gedaan naar een huis „De Starrenburg", onder Baccum en naar een geslacht: Starrevelt.

Er is getracht, voor den heer C. W. Bruinvis te Alkmaar te ontdekken, wanneer zijne stad eigenaresse is geworden van de ambachtsheerlijkheid Akersloot.

Op verzoek van Dr. J. Coomans de Ruiter werden nasporingen in het werk gesteld, aangaande de verrichtingen van patriotten, die in 1787 uit Berkenwoude zijn getrokken.

Mr. P. C. L. Eikendal, notaris te 's-Gravenhage, verzocht en bekwam inlichtingen omtrent eene erfpachts-akte Bennebroek van 26 Augustus 1733.

Voor den heer J. W. Enschedé werden bijzonderheden opgespoord omtrent het verblijf van Mr. Pieter Jansz. Brugman te Beverwijk, omstreeks de helft der 17e eeuw.

Aan den heer Paul Fredericq te Gent werd verschaft eene uitvoerige lijst van aflaten, in de 14e—16e eeuwen voor de Nederlandsche gewesten uitgevaardigd.

Voor den heer K. W. Jonklaas, te Kandy op Ceylon, werden talrijke nasporingen van geneologischen aard volbracht.

De heer P. J. Kroon te Hoorn ontving velerlei inlichtingen uit het archief van het St. Jans-Gasthuis aldaar.

Mr. Frank K. van Lennep te Amsterdam werd op de hoogte gesteld van het archief van Weesp, en ontving afschrift van drie voor hem opgezochte transporten uit het archief van Hilversum, 1767—1809.

Voor Dr. K. O. Meinsma te Zutfen is onderzoek- en aan hem zijn mededeelingen gedaan over oude Kloosterbibliotheken.

Ten behoeve van den heer E. W. Moes te Amsterdam, is gezocht in het rechterlijk archief van Hoorn, naar bijzonderheden omtrent Nicolaes Biestkens, die daar tusschen 1576—1580 zou gewoond hebben.

Op verzoek van den heer F. H. de Vos, te Galle, op Ceylon, zijn pogingen beproefd, om te Brugge te ontdekken of een zijner voorvaderen daar, of waar anders, geboren is.

Den heer J. de Vries te Spanbroek was men behulpzaam in zijne navorschingen rakende de Vrijstermarkt van Schermerhorn.

Voor Mr. E. B. T. T. Baron Wittert van Hoogland te 's-Gravenhage, werden te Alkmaar onderzoekingen gedaan naar leden van een paar oude patricische geslachten uit die stad.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met Gemeente-, Waterschaps- en andere Archieven.*

Hieromtrent valt hoofdzakelijk te vermelden, dat overeenkomstig den inhoud der missive van Uwe Excellentie van 28 April 1893, no. 813, afd. K. W., door mij een onderzoek is ingesteld naar de veiligheid der bewaarplaats, den toestand en de behandeling der rechterlijke archieven, berustende bij de gemeenten Amsterdam en Haarlem, en er is mij gebleken, dat een en ander niet te wenschen overlaat.

De uitlevering van oude rechtelijke archieven, vermoedelijk berustende onder het polder-bestuur van de Bijlmermeer, heeft nog niet plaats gehad. Wel is, na de laatste mededeelingen te dezer zake in een vorig Verslag, de dijkgraaf nog eens schriftelijk aangemaand om een afdoend antwoord te geven, maar dat laat zich steeds wachten.

Er zal met ernst getracht worden in den loop van dit jaar tot een einde te komen.

De Rijks-Archivaris in Noord-Holland,

C. J. Gonnet.

Haarlem, 19 Maart 1901.

ARCHIEF VAN SPANBROEK.

A.

Inventaris (1).

I. ARCHIEF DER HEEREN VAN SPANBROEK.

In 1413 werd door Hertog Willem van Beieren het Baljuwschap van Medemblik opgeheven en het grootste gedeelte van het platteland in dat kwartier verdeeld in zeven Schoutambten, elk meerdere dorpen omvattende. Een er van was Spanbroek, dat met Obdam, Hensbroek en Opmeer voortaan ééne Stede, met den naam Spanbroek, zou vormen. Bij een handvest van 2 Februari 1414 werd aan elk dier Schoutambten, en dus ook aan Spanbroek, het stadrecht van Schellinkhout gegeven. In dien tijd beteekende het verheffen van verzamelingen van vrij uitgebreide landgemeenten met verschillende dorpen tot Stad, eenvoudig de oprichting eener zelfstandige hooge Vierschaar. In 1426 verloor ook Spanbroek, dat deelgenomen had aan de weerspannigheid der West-Friezen, al zijne privilegien, handvesten, vrijheden, rechten en werd dus door Hertog Philips van Bourgondie geducht gestraft (2).

De Graaf van Holland was tot dien tijd hun Heer, want vóór de 15e eeuw vindt men geene heerlijkheden vermeld. Doch een der belangrijkste veranderingen, in afwijking van de politiek der vroegere graven door Hertog Philips tot stand gebracht, was de vestiging van talrijke heerlijkheden, vroeger in West-Friesland onbekend, maar nu gevormd, ook ten behoeve van de heervoerders, die den opstand hadden gedempt.

---

(1) Elk nummer omvat één charter, stuk, register of portefeuille, tenzij anders gemeld wordt. — O. = Oorspronkelijk; P. = Perkament; G. = Gaaf; Gesch. = Geschonden; R. W. = roode was; Gr. W. = groene was; B. W. = bruine was; W. W. = witte was; A. = Afschrift.

(2) Van Mieris IV 856.

Als eerste Ambachtsheer wordt vermeld:

ARENT VAN GENT.

Ridder, Heer van Giessen, getrouwd met de dochter van Dirck van der Lecke. Hij werd door Hertogin Jacoba van Beieren den 5 November 1429 verleid met de hooge en lage heerlijkheid van Spanbroek, Opmeer, Obdam en Hensbroek (1). Nog geen vijf jaren daarna moest hij „omme nootswille van schulden" de heerlijkheid verkoopen en deze ging toen over in eigendom aan Jan van den Boechorst, Jan van Swieten en Goswijn Michielss, waarop door Hertog Philips van Bourgondie op Zondag na St. Jacob (1 Aug.) 1434

JAN VAN DEN BOECHORST

met de heerlijkheid (voor het deel dat hem er in toekwam) verleid werd, waarbij later, 5 April 1437, nog bepaald werd, dat nà zijn dood het leen zou komen op zijn jongsten zoon Floris van Noordwijk, dien hij gewonnen had bij Lijsbeth Heer Florisdr. van Alkemade.

Op de twee eerste Heeren van Spanbroek, heeft betrekking het volgende stuk.

1. Afschrift der verleibrieven van de heerlijkheid Spanbroek. 1429, 1434, 1437 (zie Reg. no. 5, 6 en 7).

A° 1456 wordt niet Floris van Noordwijk als leenvolger aangetroffen, maar zijn broeder,

JAN VAN NOORDWIJK.

2. Uittreksel uit den verleibrief van Jan van Noordwijk, inhoudende verschillende leenen, o. a. het vierdedeel van Spanbroek hem aangekomen bij overlijden van Jan van den Boechorst, zijn vader. 1456 (zie Reg. no. 9).

FLORIS VAN NOORDWIJK

staat A° 1481 vermeld als Ambachtsheer van Spanbroek en bevond zich toen onder voogdij van Jan van Noordwijk, wiens neef hij was.

3. Uitspraak van Jan van Noordwijk, als voogd over Floris van Noordwijk Heer van Spanbroek, in eenige geschillen tusschen die van Spanbroek, Obdam en Hensbroek. 1481 (zie Reg. no. 12).

---

(1) Van Mieris IV 959.

Na dien tijd is de heerlijkheid uit het geslacht van Noordwijk overgegaan in het door huwelijk aanverwante geslacht van Egmond en A° 1500 bevond zij zich in het bezit van

JOHAN VAN EGMOND

eerste graaf van Egmond, geb. 1438, † 1515, getrouwd met Magdalena van Waardenburg.

4. De Graaf van Egmond lost 55 ponden 's jaars staande op de tienden van Spanbroek. 1500 (zie Reg. no. 14).

GEORGIUS VAN EGMOND,

Bisschop van Utrecht van 1534—1559, was de zoon van den vorigen Ambachtsheer van Spanbroek en volgde zijn vader in die hoedanigheid op A° 1530.

5. Georgius, broeder tot Egmond, Heer tot Hoogwoud, Aartswoud en Spanbroek, belooft bij zijne huldinge aan de Stede Spanbroek de privilegien te zullen handhaven. 1530.

O. P. G. Met gesch. zegel R. W.

6. Georgius van Egmond, bisschop van Utrecht, Heer van Hoogwoud, Aartswoud, Ambachtsheer van Spanbroek, stemt er in toe, dat de Keizer vijf Schepenen in Spanbroek stellen en beëedigen zal. 1537.

De Vierschaar zal worden gehouden Woensdag in elke week, ten acht uren vóór den middag in een opzettelijk daarvoor te bestemmen gebouw, omtrent de Kerk, niet ten huize van den baljuw of den schout.

A. P., gegeven door Jacob van Teylingen, Secretaris van Alkmaar, den 19 September 1538.

LAMORAAL GRAVE VAN EGMOND.

geb. 1522 † 5 Juni 1568, was de zoon van Jan van Egmond (broeder des bisschops) en van Françoise van Luxemburg, hij was getrouwd met Sabina van Beieren, die overleed 19 Juni 1578, en volgde zijn oom als Ambachtsheer op.

7. Mandament van maintenu van den Hoogen Raad in Holland, in de zaak van Burgemeesteren en Regeerders van Spanbroek, en den Rentmeester van de Grafelijkheid van Egmond, over de vlastienden. 1590.

O. P. G. Met gesch. zegel van den Hoogen Raad, R. W.

JONKHEER REYNOUT VAN BREDERODE,

Baanderheer van Wesenberch, Ridder, Heer van Veenhuizen,

Spanbroek, Oosthuizen, Etershem, Spierdijk enz. President in den Hoogen Raad van Holland, geb. 1567 † 1633, trouwt 1o. Adriana van Oldenbarneveld, 2o. Maria van der Duyn.

8. Opdracht door de Staten van Holland en West-Friesland aan Jhr. Reynout van Brederode, van de Ambachtsheerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk, (nu aan den lande vervallen zijnde) voor *f* 15534:12:—. 1599.

O. P. G. Met gesch. zegel van Gecommitteerde Raden R. W.

Achter op staat geschreven eene verklaring van den Rentmeester van Egmond en van Gecommitteerde Raden, van 5 Juni 1600, dat de kooppenningen betaald zijn.

Aan dit stuk is gehecht de volgende akte:

9. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland van de Ambachtsheerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk, op Jhr. Reynout van Brederode. 1600.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland. R. W.

10. Lamoraal Grave van Egmond, Prins van Gaveren en Steenhuysen enz. keurt den verkoop der Ambachtsheerlijkheid Spanbroek aan Jhr. Reynout van Brederode goed en bekent de koopsom te hebben ontvangen. 1600.

O. P. G. Onderteekend door Lam. v. Egmond. Met opgedrukt zegel R. W., bedekt door eene papieren ruit.

11. Geschil tusschen Jhr. Reynout van Brederode, Ambachtsheer en de Regenten van Spanbroek, over de vraag, of iemand benoembaar is tot Schout, die nog geen drie jaar poorter van Spanbroek geweest is. 1601.

12. Jhr. Reynout van Brederode, Ambachtsheer van Spanbroek, ontvangt, ook voor zijne opvolgers, van Gecommitteerde Raden in pandschap, de hooge heerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk, voor 800 ponden. 1601.

Aan de Ambachtsheerlijkheid was het recht verbonden aan te stellen Schout, Burgemeesteren, Schepenen, Secretaris, Kerkmeesters, Weesmeesters, Molenmeesters, Koster, Bode, Schoolmeester en andere ambtenaren; het vergunnen van den wind, het patronaatschap der Kerk, pastorie- en kosterij-goederen, het recht van zegelen van allerlei brieven den Schout alleen aangaande.

De Hooge Heerlijkheid, was de bedeeling der Justitie correctioneel en crimineel, rechtspraak en rechtsoefening.

13. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland van de Hooge Heerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk, op Jhr. Reynout van Brederode. 1602.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

14. Accoord tusschen Jhr. Reynout van Brederode en Regeerders van Spanbroek, waarbij eerstgenoemde als Heer van Spanbroek en tot Spierdijk erkend en de magistraatsbestelling door hem geregeld wordt. 1602.
Met duplicaat. 2 charters.

O. P. G. Beiden met gesch. zegel R. W. van Jhr. R. van Brederode. Een stuk bezit nog het overblijfsel B. W. was van het zegel der Stede Spanbroek. Van het andere is het verdwenen.

15. Bezwaren door Schepenen van Spanbroek bij den Heer der Heerlijkheid ingebracht, om hun ambt verder waar te nemen. 1608.

16. Stukken betreffende Jhr. Reynout van Brederode als Ambachtsheer van Spanbroek en tot Spierdijk. 1600—1624.

Jhr. Reynout van Brederode, † 1633, vermaakte bij testament van 6 Januari 1633 de heerlijkheid Spanbroek aan zijn kleinzoon

JONKHEER WILLEM VAN CATS,

zoon van Jhr. Theophilus van Cats, Heer van Cats, Coulster, Heilo, Oesdom, Ruyven enz. en van Deliana van Brederode, (wier moeder was Adriana van Oldenbarneveld).

17. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland, van de Ambachtsheerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk, op Jhr. Willem van Cats. 1634.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

18. Verleibrief gegeven door Staten van Holland en West-Friesland, van de Hooge Heerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk, op Jhr. Willem van Cats. 1634.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

19. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland van een nobel jaars, op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op Jhr. Willem van Cats. 1634.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

20. Verzoekschrift aan de Staten van Holland en West-Friesland van Jhr. Theophilus van Cats, als vader en voogd van Jhr. Willem van Cats, Heer van Spanbroek, om te mogen bedijken een klein braakje onder Spanbroek, afkomstig van zijn schoonvader Jhr. Reynout van Brederode. (1633). Minuut.

21. Opdracht van Jhr. Theophilus van Cats, wonende te 's-Gravenhage, aan Pieter Cornelisz. Plomperdt, wonende te Spanbroek, van het water en den grond van dien, genoemd: het Braeckgen, gelegen bij Zandwerven in de jurisdictie van Spanbroek, over den Zomerdijk. Op jaarlijksche recognitie. 1635.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw en Schout van Spanbroek, Jan Arisz. Haelwijk, is verdwenen.

Jhr. Willem van Cats stierf reeds in 1635 en in zijn heerlijke rechten werd hij opgevolgd door zijne zuster

CATHARINA MARIA VAN CATS,

Echtgenoote van Jonkheer Albert van Raephorst van Guntersteyn, met wien zij waarschijnlijk in 1642 getrouwd is.

22. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland, van de ambachtsheerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk op juffrouw Catharina Maria van Cats. 1636.

Achterop geschreven de beeediging van het leen den 12 Nov. 1642, door Jonkheer Albert van Raephorst als getrouwd hebbende juffr. C^{a}. M^{a}. van Cats.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

23. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland, van de Hooge Heerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk op juffrouw Catharina Maria van Cats. 1636.

Achterop geschreven de beëediging van het leen den 12 Nov. 1642 door Jonkheer Albert van Raephorst als getrouwd hebbende juffr. C^{a}. M^{a}. van Cats.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

24. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op juffrouw Catharina Maria van Cats. 1636.

Achterop geschreven de beëediging van het leen den 12

Nov. 1642 door Jonkheer Albert van Raephorst als getrouwd hebbende juffr. C^a^. M^a^. van Cats.

O. P. G. Met onbeduidend overblijfsel van het Groot Zegel van Holland R. W.

25. Akte van eed en huldinge voor Jhr. Albert van Raephorst van Guntersteyn, als Heer van Spanbroek en Spierdijk. 1644.

Onderteekend door den Heer en door Burgemeester, Schepenen en Vroedschappen van Spanbroek.

26. Accoord waarbij aan Jhr. Albert van Raephorst van Guntersteyn als Heer van Spanbroek en Spierdijk ter zake zijner huldinge worden vereerd twee bruine ruinpaarden, en door hem eenige voorrechten in zake de bedeeling der justitie worden verleend. 1644.

Onderteekend door den Heer en door Burgemeester en Schepenen van Spanbroek.

Na het overlijden van Catharina Maria van Raephorst, geboren van Cats, is de heerlijkheid gekomen op hare zuster

ANNA VAN CATS,

Echtgenoote van Jonkheer Pieter van Wassenaer, Heer van Sterrenburch, Ruyven enz. Kolonel van het Regiment Gardes en Gouverneur van Willemstad.

27. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland van de Ambachtsheerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk, op Vrouwe Anna van Cats, echtgenoote van Jhr. Pieter van Wassenaer. 1649.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

28. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland van de Hooge Heerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk op Vrouwe Anna van Cats, echtgenoote van Jhr. Pieter van Wassenaer. 1649.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland. R. W.

29. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op Vrouwe Anna van Cats, echtgenoote van Jhr. Pieter van Wassenaer. 1649.

O. P. G. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

30. Akte van eed en huldinge voor Jhr. Pieter van Wassenaer, als Heer van Spanbroek en Spierdijk, onderteekend door

den Heer en door gemachtigden uit de Regeering van Spanbroek. 1655. (In dubbeld) 2 stukken.

31. Accoord waarbij aan Jhr. Pieter van Wassenaer als Heer van Spanbroek en Spierdijk ter zake zijner huldinge wordt vereerd eene som van *f* 649:10:— en door hem eenige voorrechten in zake de bedeeling van de justitie worden verleend. 1655.

Onderteekend door den Heer en door gemachtigden uit de Regeering van Spanbroek (In dubbeld) 2 stukken.

Bij uiterste wilsbeschikking van 5 Februari 1656, niet lang daarna door den dood bekrachtigd, besprak Anna van Wassenaer geboren van Cats, hare heerlijke rechten aan hare zonen Jonkheeren Willem van Wassenaer, ambachtsheer van Ruyven enz., Theophilus van Wassenaer en Achilles Bernardt van Wassenaer. Deze werden den 8 Maart 1658 met de door hunne moeder bezeten rechten verleid, doch dewijl de heerlijkheid inmiddels verkocht was, werden hunne rechten aanstonds aan de Staten overgegeven en kwam het leen op

MR. JOHAN VAN GHEEL.

32. Pieter Baanderheer van Wassenaer, Heer van Starrenburch, Ruyven enz., als vader en voogd van zijne minderjarige kinderen, verkoopt de heerlijkheid Spanbroek, Spierdijk en Suydermeer aan Mr. Johan van Gheel voor *f* 36000.—. 1658.

Verleden voor den Notaris Pieter van Groenevelt en getuigen te 's Gravenhage. Met volmacht en kwitantie. 3 stukken.

33. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland 1°. van de Hooge Heerlijkheid — 2°. van de ambachtsheerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk. 3°. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op Mr. Johan van Gheel. 1658.

O. P. Gesleten. Met zeer gesch. Groot Zegel van Holland R. W.

34. Raden en Meesters van de Rekeningen der Domeinen, bepalen dat Mr. Johan van Gheel de pandschap van *f* 800.— der Hooge Heerlijkheid Spanbroek en tot Spierdijk, moet verhoogen met *f* 4000.— en dus brengen op *f* 4800. 1658. Authenthiek A. (In dubbeld) 2 stukken.

35. Akte van eed en huldinge voor Mr. Johan van Gheel als Heer van Spanbroek en Spierdijk. 1658.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap. (In dubbeld) 2 stukken.

36. Accoord waarbij aan Mr. Johan van Gheel, als Heer van Spanbroek en Spierdijk ter zake zijner huldinge wordt vereerd eene som van f 649:10 en door hem eenige voorrechten in zake der bedeeling van de justitie worden verleend. 1658.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap. (In dubbeld) 2 stukken.

37. Opdracht aan Mr. Johan van Gheel, van een huis en erf gelegen te Spanbroek, genaamd: „Het huys en vrij erf van Jan Hosius". 1659.

O. P. G. Met zegel van den Schout-Baljuw Gaeff Jacobsz. Graswijck Gr. W. Gesch.

38. Opdracht aan Mr. Johan van Gheel van een stuk grasland gelegen onder Spanbroek aan het Slimpad, genaamd „de Weyt achter het huys". 1660.

O. P. G. Met zegel van den Schout-Baljuw Gaeff Jacobsz. Graswijck R. W. Zeer Gesch.

39. Opdracht aan Mr. Johan van Gheel van een akker land genaamd „de Heers akker", gelegen te Spanbroek benoorden het Slimpad. 1662.

O. P. G. Met zegel van den Schout-Baljuw Gaeff Jacobsz. Graswijck R. W. Gesch. en geplet.

40. Octrooi van de Staten van Holland en West-Friesland aan Mr. Johan van Gheel, om over zijn leengoederen bij testament te beschikken. 1664.

O. P. G. Het Groot Zegel van Holland is verdwenen.

41. Tyman Oosdorp, Rentmeester van de domeinen van Kennemerland en West-Friesland, bericht aan Mr. Johan van Gheel, dat de pandschap der hooge heerlijkheid Spanbroek, Spierdijk enz. ad f 4800.— zal worden afgelost, dewijl alle heerlijkheden publiek zullen worden verkocht. 1666.

Mr. Johan van Gheel was ongetrouwd, stierf 27 Maart 1668, oud 43 jaren en werd in de kerk te Spanbroek begraven (1); bij testament, verleden te Haarlem 20 December 1665, had

(1) Zijn grafgesteente aldaar, is afgebeeld bij *van Arkel* en *Weissman*, Noord-Hollandsche Oudheden I, 38.

hij de heerlijke rechten vermaakt aan zijne moeder Vrouwe Elisabeth Lampsius, Wed. van Gheel, die deze eenigen tijd bezeten heeft en aan wie, na haar overlijden, opvolgde haar veertigjarige zoon

DANIEL VAN GHEEL,

getrouwd met Johanna Boom.

42. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland: 1°. van de hooge heerlijkheid, 2°. van de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk, 3°. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op Daniel van Gheel. 1668.

O. P. G. Met overblijfsel van het zegel van den Leenhove van Holland R. W.

43. Opdracht aan Daniel van Gheel van een huis en erf gelegen te Spanbroek. 1668.

O. P. G. Zegel van den Schout Gaeff Jacobsz. Graswijck Gr. W. Gesch.

44. Opdracht aan Daniel van Gheel van een huis en erf gelegen te Spanbroek. 1670.

O. P. G. Zegel van den Schout Gaeff Jacobsz. Graswijck Gr. W. G.

45. Schuldbekentenis groot f 1666:13:4 van Daniel van Gheel, ten behoeve van de weeskinderen van Elbert Tamen Kooper en Griet Jan Stuyts onder verband van een stuk land genaamd „Lantmans Waeytte" gelegen onder Spanbroek. 1674.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Jan Jorisz. Key Gr. W. fragment. Blijkens aanteekening op de achterzijde van het charter, is de schuld afgelost.

46. Opdracht aan Daniel van Gheel, van een huis en grond liggende te Spanbroek. 1675.

O. P. G. Uithangend zegel van den Subsituut-Schout Claas Spaans. Gr. W. Gesch.

47. Opdracht aan Daniel van Gheel, van een huis en erve liggende te Spanbroek, beoosten de Kerk. 1678.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans. Gr. W. Gesch.

48. Opdracht aan Daniel van Gheel, van een huis en erf op Zandwerven, van een stuk land genaamd „De wayt voor deur", van vier stukken land liggende in de Kaag, waarvan een

genaamd de Cromme Acker, en een ander de Blockjes, voor f 686.—. 1681. Hierbij zijn gevoegd vroegere opdrachtsbrieven van 1681. 3 charters.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans. R. W. Gesch.

49. Opdracht aan Daniel van Gheel, van een stuk weiland gelegen in de Kaag. 1682.

O. P. G. Overblijfsel van het zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans. R. W.

50. Stukken betreffende het bewind der vaste goederen te Spanbroek van den Ambachtsheer Daniel van Gheel, 1670—1683.

51. Akte van eed en huldinge voor Daniel van Gheel als Heer van Spanbroek en Spierdijk. 1683.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap. (In dubbeld). 2 stukken.

52. Accoord waarbij aan Daniel van Gheel, als Heer van Spanbroek en Spierdijk, ter zake zijner huldinge wordt vereerd eene som van f 649:10 en door hem eenige voorrechten in zake de bedeeling van de justitie worden verleend. 1683.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap. (In dubbeld). 2 stukken.

53. Opdracht aan Daniel van Gheel, van een huis en erf en een stuk land op Zandwerven in de Kaag voor f 517. 1684.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans. R. W. Gesch.

54. Opdracht aan Daniel van Gheel van een akker zaadland gelegen aan het Slimpad, genaamd de Acker bij 't pad. 1684.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans. R. W. Gesch.

55. Opdracht aan Daniel van Gheel van honderd vijftig roe weiland gelegen onder Spanbroek, genaamd de 150 roeden van Griet Jan Stuyts en een akker land, mede gelegen onder Spanbroek, voor f 506:15. 1688.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans R. W. Gesch.

56. Opdracht aan Daniel van Gheel van een stuk grasland, op Zandwerven, genaamd de Kossewey. 1694.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans R. W. Gesch.

57. Opdracht aan Daniel van Gheel van een stuk grasland over den Zomerdijk. 1694.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans R. W. Gesch.

58. Opdracht aan Daniel van Gheel van een akker zaadland, genaamd Vuyljes Bonje, aan den Wijzenende. 1700.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans R. W. Gesch.

59. Opdracht aan Daniel van Gheel, van een akkertje zaadland genaamd Kuyters Akker voor f 79. 1700.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans R. W. Gesch.

Daniel van Gheel en Johann Boom maakten den 12 November 1682 een staat op van de middelen, welke zij aan hun zoon Cornelis van Gheel bij zijne echtverbintenis met Jacoba van Reygersbergen ten huwelijk zouden geven en daartoe behoorde ook de heerlijkheid Spanbroek, Spierdijk, Suydermeer en Zandwerven.

Ofschoon het verlei veel later plaats vond, trad

CORNELIS VAN GHEEL

van dien tijd als ambachtsheer op.

60. Opdracht aan Cornelis van Gheel, van een weiland onder Spanbroek, genaamd „De Capelrijweydt" (ook wel „Toornwayt") voor f 1375.—. 1683.

Hierbij zijn gevoegd vroegere opdracht- en custingbrieven van 1661 en 1664. 4 charters.

O. P. G. Het zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans is verdwenen.

61. Opdracht aan Cornelis van Gheel van een huis en erf en eenige stukken land onder Spanbroek. 1696.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans R. W. Gesch.

62. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland, 1o. van de Hooge Heerlijkheid, 2o. van de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk, 3o. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek, ter cause van den wind, op Cornelis van Gheel van Spanbroek, Heer van Bolckensteyn, Schoresteyn enz. enz., oud 53 jaren. 1706.

O. P. G. Met een onbeduidend overblijfsel van het Groot Zegel van Holland. R W.

63. Akte van eed en huldinge voor Cornelis van Gheel als Heer van Spanbroek, Spierdijk en Suydermeer enz. 1706.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap (In dubbeld) 2 stukken.

64. Accoord waarbij aan Cornelis van Gheel, als Heer van Spanbroek en Spierdijk, ter zake zijner huldinge wordt vereerd eene som van f 649:10.— en door hem eenige voorrechten in zake de bedeeling van de justitie worden verleend. 1706.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap (In dubbeld) 2 stukken.

65. Opdracht aan Cornelis van Gheel van twee stukjes grasland op Zandwerven voor f 63. 1711.

O. P. G. Het zegel van den Schout-Baljuw Claas Spaans is verdwenen.

66. Stukken betreffende Cornelis van Gheel, als Ambachtsheer van Spanbroek en tot Spierdijk. 1682—1719.

Bij hun testament verleden te 's Gravenhage den 25 Mei 1719 voor den notaris Hendrik ter Beek van Coesfelt (waarschijnlijk spoedig door den dood bekrachtigd) vermaakten Cornelis van Gheel en Jacoba van Reygersbergen, Heer en Vrouwe van Spanbroek, Bolckensteyn enz. de heerlijkheid Spanbroek, Spierdijk enz. aan hunne oudste dochter

JOHANNA JACOBA VAN GHEEL.

67. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland: 1°. van de Hooge Heerlijkheid; 2°. van de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk; 3°. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ten cause van den wind, op Johanna Jacoba van Gheel, wonende te 's-Gravenhage. 1719.

O. P. G. Met Groot Zegel van Holland. R. W. Gesch.

68. Akte van eed en huldinge voor Johanna Jacoba van Gheel, als Vrouwe van Spanbroek, Spierdijk en Suydermeer. 1724.

Onderteekend door de Ambachtsvrouwe, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en Vroedschappen. (In dubbeld). 2 stukken.

69. Accoord waarbij aan Johanna Jacoba van Gheel, als Vrouwe van Spanbroek, Spierdijk enz., ter zake van hare huldinge wordt vereerd eene som van f 649:10 en door haar eenige voorrechten in zake de bedeeling van de justitie worden verleend. 1724.

Onderteekend door de Ambachtsvrouwe, den Burgemeester, Schepenen en de gansche Vroedschap.

70. Ruiling tusschen Johanna Jacoba van Gheel en Adriaen Root, van een huis en erf, genaamd „de werf van Cuyter" tegen een erf of boomgaard genaamd de Bonne gelegen achter de buitenplaats van Johanna Jacoba van Gheel. 1728.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Gerard Boers R. W. Gesch.

71. Opdracht aan Johanna Jacoba van Gheel, van een akker zaadland aan het Slimpad. 1728.

O. P. G. Het zegel der Stede Spanbroek is verdwenen.

72. Opdracht aan Johanna Jacoba van Gheel van een stuk erf, zijnde een sloot te Spanbroek voor f 23:3. 1730.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Gerard Boers R. W. Fragment.

Johanna Jacoba van Gheel gaf hare heerlijke rechten in 1733 voor f 10000:— over aan haar broeder

DANIEL VAN GHEEL,

Kolonel ten dienste dezer landen en Kommandant van Naarden. Hij werd begraven in de Kerk te Spanbroek 21 April 1739. Zijne vrouw Jacoba Casembroot was ter zelfder plaatse begraven 19 September 1737.

73. Scheiding des boedels van hunne ouders waarbij Johanna Jacoba van Gheel de heerlijkheid Spanbroek c. a. overgeeft aan haar broeder Daniel van Gheel. 1733.

Verleden voor den Notaris Daniel Fer, te 's Gravenhage.

74. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland 1°. van de Hooge Heerlijkheid. 2°. de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk. 3°. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek, ter cause van den wind, op Daniel van Gheel. 1733.

O. P. G. Onbeduidend overblijfsel van het Groot Zegel van Holland R. W.

75. Akte van eed en huldinge voor Daniel van Gheel als Heer van Spanbroek, Spierdijk en Suydermeer enz. 1733.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en Vroedschappen (in dubbeld) 2 stukken.

76. Accoord waarbij aan Daniel van Gheel als Heer van Spanbroek, Spierdijk enz., ter zake zijne huldinge wordt vereerd eene som van ƒ 649:10 en door hem eenige voorrechten in zake de bedeeling aan de justitie worden verleend. 1733.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap. (In dubbeld) 2 stukken.

77. Stukken rakende de conventie tusschen Daniel van Gheel en de Regenten van Spanbroek, over de betaling der vereering van ƒ 649:10 hem geschonken bij zijne huldinge als Heer van Spanbroek c. a. 1733.

78. Ruiling tusschen Daniel van Gheel en Gerrit Agricola, Secretaris der Vier Noorderkoggen, van stukjes grasland gelegen op Zandwerven. 1734.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Gerard Boers R. W. Gesch.

79. Opdracht aan Daniel van Gheel van een huis en erf en een stuk grasland in de Kerkbuurt te Spanbroek voor ƒ 1000.—. 1736.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw Vincent van Beekesteyn, R. W. Zeer Gesch.

80. Staatboek van goederen tot Spanbroek geadministreerd door den Rentmeester van den Ambachtsheer Daniel van Gheel. 1734—1738.

81. Brieven van relief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland van de Hooge- en de Ambachtsheerlijkheid en van een nobel op den molen van Spanbroek, ten behoeve der erfgenamen van wijlen Daniel van Gheel. 1741.

O. P. G. Onbeduidend overblijfsel van het Groot Zegel van Holland. R. W.

Na het overlijden van Daniel van Gheel werd al hetgeen hij aan leen- en allodiale goederen te Spanbroek bezeten had, door zijne erfgenamen verkocht aan

JAN MEYN,

wonende te Amsterdam, getrouwd met Maria Amalia van Notten.

82. Opdracht door de erfgenamen van wijlen Daniel van Gheel aan Jan Meyn van de heerlijkheid Suydermeer en vele vaste goederen te Spanbroek, voor f 15000.—. 1741.

O. P. G. Zegel R. W. van Vincent van Beekesteyn Schout-Baljuw van Spanbroek. Gesch.

83. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland, 1°. van de Hooge Heerlijkheid, 2°. van de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk, 3°. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek, ter cause van den wind, op Jan Meyn. 1741.

O. P. G. Het Groot Zegel van Holland is verdwenen.

84. Akte van eed en huldinge voor Jan Meyn, als Heer van Spanbroek, Spierdijk en Suydermeer. 1741.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en Vroedschappen (In dubbeld). 2 stukken.

85. Accoord waarbij aan Jan Meyn, als Heer van Spanbroek, Spierdijk enz. ter zake zijner huldinge wordt vereerd eene som van f 300.— (zullende het overschot volgen bij het overlijden van de vroegere Ambachtsvrouwe J^a^. J^a^. van Gheel), en waarbij door hem eenige voorrechten in zake de bedeeling der justitie worden verleend. 1741.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap.

86. Opdracht aan Jan Meyn van een boet met zijn erf beplant met loofboomen, gelegen in de Kerkbuurt voor f 180.—. 1745.

O. P. G. Onbeduidend overblijfsel van het zegel van den Subst. Schout Evert Clomp R. W.

87. Opdracht van Jan Meyn aan Jan Pieterse Kastelein van eene huismanswoning met stalling, hooischuur en erf en stukken land onder Spanbroek, voor f 50.—. 1748.

O. P. G. Het zegel van den Subst.-Schout Evert Clomp is verdwenen.

88. Uittreksel uit het testament van Jan Meyn en echtgenoote Maria Amalia van Notten, bevattende beschikkingen omtrent de leen- en allodiale goederen. Verleden voor den notaris Jan Ardinois te Amsterdam. 1755.

Na den dood van haar echtgenoot werd

MARIA AMALIA VAN NOTTEN, WEDUWE JAN MEYN,

met de heerlijkheid verleid.

89. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland: 1°. van de Hooge Heerlijkheid; 2°. de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk; 3°. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek, ter cause van den wind, op Maria Amalia van Notten weduwe Jan Meyn. 1764.

O. P. G. Het Groot Zegel van Holland is verdwenen.

Nog in hetzelfde jaar 1764 verkocht de weduwe Meyn—van Notten hare heerlijkheid en ging die toen over in het bezit van

ALEXANDER AUGUST DES VILLATES,

Raad ordinaris in den Hove van Holland, Zeeland en Friesland.

90. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland: 1°. van de Hooge Heerlijkheid; 2°. de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk; 3°. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek, ter cause van den wind, op Alexander August des Villates. 1764.

O. P. G. Het Groot Zegel van Holland is verdwenen.

91. Akte van eed en huldinge voor Alexander August des Villates als Heer van Spanbroek, Spierdijk en Suydermeer. 1764.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en Vroedschappen.

92. Opdracht door Maria Amalia van Notten, weduwe Jan Meyn, aan Alexander August des Villates van het Heerenhuis van Spanbroek, eene huismanswoning, landerijen, elsbosch aldaar, voor f 13200. 1764.

O. P. G. Zegel R. W. van Adriaan Cos, Provisioneel Baljuw en Schout van Spanbroek. Zeer Gesch.

Alexander August des Villates overleed te Spanbroek 30 September 1765 en werd in het leen opgevolgd door zijn minderjarigen zoon

JEAN HENRI DES VILLATES,

geboren 10 Juli 1757.

93. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland: 1°. van de Hooge Heerlijkheid; 2°. van de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk; 3°. van een nobel

's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op Jean Henri des Villates. 1766.

O. P. G. Met Groot Zegel van Holland. R. W. Gesch.

Op den dag dat dit verlei verleend werd, was de leenheer reeds niet meer in het bezit der goederen van Spanbroek, want den 25 Maart 1766 waren deze in de Castelenije van den Hove van Holland te 's-Gravenhage publiek verkocht en toegewezen, gezamenlijk voor eene som van f 31500:—:— aan

CASPARUS DE JONG,

wonende te 's-Gravenhage.

94. Generale conditiën en voorwaarden waarop aan Casparus de Jong verkocht zijn de leen- en allodiale goederen van Spanbroek. 1766.

95. Octrooi van de Staten van Holland en West-Friesland verleend aan Casparus de Jong, om over al zijne leengoederen bij testament te beschikken. 1766.

O. P. G. Onbeduidend overblijfsel van het Groot Zegel van Holland R. W.

96. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland, 1°. van de Hooge Heerlijkheid, 2°. van de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk, 3°. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op Casparus de Jong. 1766.

O. P. G. Met Groot Zegel van Holland R. W. Gesch.

97. Opdracht uit den boedel van wijlen Alexander August des Villates aan Casparus de Jong van het Heerenhuis van Spanbroek, eene huismanswoning, landerijen, elsbosch enz. aldaar, voor *f* 9000.—. 1766.

O. P. G. Zegel R. W. van Adriaan Cos, Provisioneel Baljuw en Schout van Spanbroek. Gesch.

98. Opdracht aan Casparus de Jong, van een stuk land op Zandwerven voor *f* 10:10. 1767.

O. P. G. Zegel R. W. van den Schout Pieter Pet Gesch.

99. Resolutie van de Regeering van Spanbroek omtrent de praeeminentien van den Ambachtsheer en het welvaren van de Ambtsheerlijkheid en het dorp. 1769. (In dubbeld, een geteekend, een ongeteekend) 2 stukken.

Weinig jaren hierna, in 1774, tegen het einde zijns levens, verkocht Casparus de Jong al zijn bezit van Spanbroek, dat toen overging op

WILLEM FREDERIK HENDRIK BARON VAN WASSENAER,

destijds oud 22 jaren. In 1779 beschreven in de Ridderschap van Holland, Baljuw van Hillegom en Voorhout. Getrouwd met Anna Judith van Isselmuden tot Paasloo.

100. Onderhandsche akte waarbij Casparus de Jong verkoopt aan Willem Baron van Wassenaer, Heer van Echtelt, Luitenant-Admiraal ten dienste dezer landen, ten behoeve van zijn minderjarigen zoon Willem Frederik Hendrik van Wassenaer, de heerlijkheid Spanbroek c. a. en alle daarbij behoorende allodiale goederen voor *f* 45000:—:—. 1774. (In dubbeld; een onderteekend door partijen, een voor afschrift door den Notaris David Mijs te 's Gravenhage). 2 stukken.

101. Verleibrief gegeven door de Staten van Holland en West-Friesland 1°. van de Hooge Heerlijkheid, 2o. van de Ambachtsheerlijkheid van Spanbroek en tot Spierdijk, 3o. van een nobel 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op Willem Frederik Hendrik Baron van Wassenaer. 1774.

O. P. G. Onbeduidend overblijfsel van het Groot Zegel van Holland R. W.

102. Opdracht van Adriana Geertruyda le Grand, weduwe Casparus de Jong, aan Willem Frederik Hendrik Baron van Wassenaer, van het Heerenhuis van Spanbroek, eene huismanswoning, landerijen, elsbosch enz. aldaar, voor f 15000.—. 1775.

O. P. G. Overblijfsel van het zegel R. W. van Arend Scholten, Schout-Baljuw van Spanbroek.

103. Akte van eed en huldinge voor Willem Frederik Hendrik Baron van Wassenaer, als Heer van Spanbroek, Spierdijk, Suydermeer en Zandwerven. 1775.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en Vroedschappen. (In dubbeld) 2 stukken.

104. Accoord waarbij aan Willem Frederik Hendrik Baron van Wassenaar, als Heer van Spanbroek, Spierdijk enz. ter zake zijner huldinge wordt vereerd eene som van f 649:10 en waarbij door hem eenige voorrechten in zake de bedeeling der justitie worden verleend. 1775.

Onderteekend door den Heer, den Burgemeester van Spanbroek, Schepenen en de gansche Vroedschap. (In dubbeld) 2 stukken.

105. Stukken betreffende belangen der heerlijkheid. 1774–1783.

106. Huurovereenkomsten der huismanswoning en landerijen van den Ambachtsheer. 1775 en 1779.

107. Rekeningen wegens het beheer des Rentmeesters van den Ambachtsheer. 1775—1793.

108. Stukken betreffende het Dorpsbestuur van Spanbroek, ingekomen bij den Heer der heerlijkheid. 1602—1788.

109. Inventaris van de stucken, papieren ende munimenten betreffende de heerlijckheyt van Spanbroeck. 17e eeuw. (In dubbeld) 2 stukken.

110. Aanteekening omtrent- en afteekening van het wapen der heerlijkheid Spanbroek. Begin 17e eeuw.

Heerlijke rechten.

De Heer van Spanbroek stelt den Baljuw en ook den Schout aan, die thans (1750) te gelijk Secretaris is. Voorts zijn er één Burgemeester en vijf Schepenen, benevens zestien Vroedschappen, uit welke jaarlijks, op Nieuwjaarsdag, de vijf schepenen door den Heer verkozen worden; doch de verkiezing van den Burgemeester geschiedt, volgens overeenkomst, met den Heer gemaakt, door de Vroedschappen. De Regenten maken een dubbel getal van Kerkmeesters, waaruit de Heer er twee verkiest. Aldus gaat het ook met de Armenvoogden en Molenmeesters. Hier is ook een veer op Amsterdam en Alkmaar, waarvan de Heer de aanstelling van den Schipper heeft. (Tegenwoordige Staat van Holland Dl. VIII, blz. 472.)

111. Formulieren van den Eed die de nieuwe Regenten jaarlijks aan den Heer van Spanbroek moeten doen. Ook van den Baljuw, Schout en Secretaris, Substituut-Secretaris. 17e en 18e eeuwen.

Baljuw, Schout en Secretaris.

112. Stukken betreffende den Baljuw, Schout en Secretaris. 1561—1775.

Schepenen.

113. Aanstellingen van Schepenen. 1716—1794.

Gerechtsbode.

114. Stukken betreffende den bode en dienaar der Justitie en zijn ambt. 1603—1790.

Collatie-recht.

115. Stukken betreffende het beroepen van Predikanten. 1608—1787.

116. Vonnis van het Hof van Holland in het geschil tusschen den Kerkeraad der Hervormde Gemeente en den Heer van Spanbroek over het jus patronatus en het collatierecht. 1668.

O. P. G. Zegel van het Hof van Justitie R. W. Gesch.

117. Schuldbekentenis groot 1830 car. guldens, wegens uitgaven voor het beroepen van Predikanten en voor onderhoud van het Kerkgebouw. 1672.

118. Beroep van Ds. A. A. Woesthoff tot Predikant bij de Hervormde Gemeente. 1798.

Bezittingen.

119. Stukken betreffende het Orgel in de Hervormde Kerk. 1779—1780.

120. Stukken betreffende de erfpachten der Hervormde Kerk. 16e en 17e eeuwen.

121. Stukken betreffende den overweg over het land „De Papeblocker” behoorende tot de kerke- en pastoriegoederen. 1599 en 1630.

122. Stukken betreffende de kerke- en pastorielanden. 1602—1679.

123. Stukken rakende de verhuring en verpachting der kerke- en pastorielanden. 1605—1787.

124. Rekeningen der kerke- en pastoriegoederen. 1739—1804. 2 deelen.

De laatste rekening aan den Ambachtsheer gedaan, is die over het jaar 1793.

Kerkmeesters en Molenmeesters.

125. Kerkmeesters en Molenmeesters verhuren aan de buren van Obdam, den Lutkendijk voor f 5.— 's jaars, ten bate der Kerk van Spanbroek. 1538.

O. P. G. Zegel Gr. W. van Burgemeester en Gerecht van Spanbroek Gesch.

Kerkmeesters en Armvoogden.

126. Benoemingen van kerkmeesters en armvoogden. 1743—1795.

127. Stukken betreffende het geldelijk beheer van kerkmeesters. 1614—1752.

128. Rekeningen van de kerkegoederen. 1736—1793.

129. Rekeningen van kerkmeesters en armvoogden. 1768—1780.

130. Rekeningen van de armvoogden. 1634—1821. 4 registers.

Tot 1693 waren de weesmeesters armvoogden.

131. Stukken betreffende de fondsen en goederen der diaconie-armen. 1602—1804.

132. Rekeningen van de diacony-armen der kerke tot Spanbroek. 1741—1748.

133. Opdracht van diakenen der Hervormde Gemeente te Spanbroek, aan Jacob Adriaans Groot van een erfje gelegen aan de Kwikkelaar in de Kaag, voor f 70.—. 1810.

O. P. G. Zegel der Stede Spanbroek Gr. W.

Schoolmeester en Koster.

134. Stukken betreffende het schoolmeesters- en kosters-ambt. 1597—1784.

135. Stukken betreffende den schoolmeester en het schoolhuis op Spierdijk. 1660—1811.

Molenmeesters.

136. Benoemingen van Molenmeesters van den Kaagpolder. 1744—1794.

137. Rekeningen van Molenmeesters van den Kaagpolder. 1653—1794.

Beurtschippers.

138. Beurtveer op Alkmaar. 1659—1806.

139. Beurtveer op Rustenburg. 1700—1784.

140. Beurtveer op Amsterdam. 1689—1809.

Vrachtman.

141. Voermansveer op Hoorn. 1753—1775.

Slachters.

142. Admissiën voor slachters. 1750—1775.

Tienden.

143. Stukken betreffende de heerlijkheidstienden. 1586—1810.

144. Processenverbaal van den verkoop en de verpachting der tienden. 1814—1815.

Windrecht.

145. Erfpachtsbrief van den molenwind der Kogge te Wognum, bedragende een gouden Engelschen nobel 's jaars, bij waubetaling te verhalen op den nobel 's jaars, staande op den molen te Spanbroek. 1398 (zie Reg. n°. 1).

146. Verleibrief van Philips Graaf van Holland, van een nobels 's jaars op te beuren op den molen van Spanbroek ter cause van den wind, op Frans van Boshuysen Floriszoon hem aangekomen bij doode van zijne moeder Jonkvrouwe Cornelia van Uytwijck. 1560.

O. P. G. Zegel van den Leenhove van Holland. R. W. Zeer Gesch.

147. Verleibrief als voren op Phye Heyndricxs-dochter, haar aangekomen bij doode van haren man Joriaen van Hatten. 1563.

O. P. G. Onbeduidend overblijfsel van het zegel van den Leenhove van Holland. R. W.

148. Verleibrief als voren van Phye Heyndricxs-dochter, getrouwd met Reynier Pauwels, op Mr. Augustijn van Teylingen. 1567.

O. P. G. Zegel van den Leenhove van Holland. R. W. Zeer Gesch.

149. Verleibrief als voren op Jacob van Nes Cornelisz., bij doode van zijn oom Mr. Augustijn van Teylingen. 1578.

O. P. G. Zegel van den Leenhove van Holland. R. W. Gesch.

150. Stukken over het windrecht, de molens en molenaars. 1602—1793.

151. Stukken rakende een geschil over het windrecht tusschen den Heer van Spanbroek en Jan Braak, houtzaagmolenaar aan het Slimpad. 1733—1764.

152. Stukken betreffende den korenmolen aan den Bobeldijk. 1791—1810.

Jacht.

153. Stukken aangaande de jacht. 1688—1750.

Zwanendrift.

154. Stukken over de Zwanendrift en den Pluimgraaf. 1685—1810.

Visscherij.

155. Stukken betreffende de visscherij. 1624—1687.

Recht van de Waag.

156. Bezwaren tegen de verpachting van de waag. 1654.

II. Archief van het Bestuur der Stede.

Bestuur der Stede in het algemeen.

157. Hertog Willem van Beieren vereenigt Spanbroek, Opmeer, Hensbroek en Obdam tot ééne stede Spanbroek, en schenkt haar dezelfde privilegiën welke Schellinkhout bezit. 1414. (Zie Reg. no. 4).

158. Privilegie door Hertog Willem van Beieren aan Schellinkhout verleend. 1412. (Zie Reg. no. 3).

159. Register bevattende het decreet van 21 October 1811, dat de omschrijving inhoudt der gemeenten.

160. Stukken betreffende de banstrekking en banscheiding van Spanbroek. 1606—1624.

161. Stukken over den omvang en de uitgestrektheid der jurisdictie van Spanbroek. 1807.

162. Lijsten der ingezetenen van Spanbroek. 19e eeuw.

163. Inventarissen van de stukken, charters en papieren rakende en specteerende tot de secretarie van Spanbroek, opgemaakt op verschillende tijden bij het in dienst treden van nieuwe Secretarissen. 1676—1796.

164. Stukken betreffende de verkiezing van Vroedschappen. 1604—1795.

165. Naamlijst der Rijksponden of Vroedschappen, Burgemeesters en Bedegaarders. 1694—1795. 2 deelen.

166. Resolutieboek van de Vroedschap. 1687—1792. 2 deelen.

Het tweede deel bevat ook eenige resolutien der Municipaliteit. 1795—1796.

167. Resolutieboek van Burgemeesters, Schepenen en Vroedschappen. 1591—1726.

168. Resolutieboek van de Municipaliteit. 1795—1804. 3 deelen.

169. Stukken betreffende het Comité-revolutionair en de Municipaliteit. 1795 en 1798.

170. Stukken over de verkiezing van het gemeentebestuur. 1796—1797.

171. Register van Stemgerechtigden, 1798–1811.

172. Ontwerp-notulen der Vergaderingen van het gemeentebestuur. 1799—1807.

173. Reglementen van het gemeentebestuur. 1802—1804.

174. Ingekomen stukken bij het bestuur der stede Spanbroek. 1717—1813. 8 portefeuilles.

175. Publicatien van datzelfde bestuur. 1799—1814.

176. Stukken gewisseld tusschen het gemeentebestuur van Spanbroek en W. H. Ouwens, correspondent van dat bestuur bij verschillende collegiën te 's-Gravenhage. 1805—1814.

177. Stukken betreffende huwelijkszaken. 1752—1811.

Privilegiën.

178. Hertog Philips van Bourgondië herroept de benoeming van Daniël van Noordwijk tot baljuw van Spanbroek c. a. als zijnde in strijd bevonden met de oude handvesten en privilegiën dier stede. 1454. (Zie Reg. no. 8).

179. Privilegiën door Hertog Philips van Bourgondië aan de Stede Spanbroek teruggegeven en ook opnieuw verleend. 1456. (Zie Reg. no. 10).

180. Privilegiën door Hertog Philips van Bourgondie aan de Stede Spanbroek verleend. 1462. (Zie Reg. no. 11).

181. Register van de previlegiën etc. leggende in dorpskiste. Met afschriften der privilegiën van 1414 en 1456. 17e eeuw.

Octrooien.

182. De Staten van Holland en West-Friesland verleenen octrooi aan Burgemeesteren en Regeerders van Spanbroek om gedurende twaalf achtereenvolgende jaren Schellingschot te heffen. 1677.

O. P. G. Met Groot Zegel van Holland R. W. Gesch.

183. De Staten van Holland en West-Friesland verleenen octrooi aan de Regenten van Spanbroek tot kwijtschelding van desperate restanten wegens de verponding. 1762.

O. P. G. Met Groot Zegel van Holland R. W. Gesch.

Wetgeving.

184. Keuren, Statuyten ende Ordonnantiën der Stede ende Heerlijkhijt van Spanbroek. 1658—1787.

Bezittingen.

185. Akte van opdracht aan de gemeente van Spanbroek en hare inwoners van een huis en erf aldaar, beoosten de kerk. 1655.

Gelijktijdig afschrift.

186. Opdracht aan den Burgemeester en de gemeente van Spanbroek, van een huis en erf aan den Heereweg. 1684.

O. P. Gesch. Met zegel R. W. van den Baljuw Claas Spaans. Gesch.

187. Opdracht aan de gemeente van Spanbroek van 1 morgen 575 roeden land, gelegen in een grooter stuk, genaamd : de Cruysven, op Spierdijk. 1704.

O. P. G. Het zegel van den baljuw Claas Spaans is verdwenen.

188. Opdracht aan het dorp en de heerlijkheid Spanbroek van een derde gedeelte in een huis en erf op Spierdijk, en in verschillende perceelen land. 1704.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw Johannes Agricola is verdwenen.

Lasten.

189. Schuldbekentenis van die van Spanbroek, Opmeer, Hensbroek en Obdam groot 34 Rijnsche guldens. 1482. (Zie Reg. no. 13).

190. Memorie der dorpsschulden van Spanbroek. 1725.

191. Stukken betreffende renten waarmede Spanbroek is bezwaard. 1614—1682.

Finantiën.

192. Contract omtrent het recht van exue tusschen de dorpen Spanbroek en Opmeer. 1540.

Afschrift van 1662, onderteekend door den Secretaris van Spanbroek.

193. Verpachtingboek van landerijen in de jurisdictie van Spanbroek. 1604—1643.

194. Kohier van het schellingschot. 1570—1707. 6 deelen.

195. Lijst van ontvang van het koeienrijdersgeld. Omstreeks 1800.

196. Stukken betreffende de begrootingen en rekeningen der gemeente. 1795—1812.

197. Etat des recettes et dépenses de la commune de Spanbroek. Anneé 1813.

Dorps-Ambten en belangen.

198. Hondenringersboekje. 1767—1801.

199. Omslag der kosten van de nachtwacht. 1772.

200. Stukken betreffende de brandweer. 1773—1810.

201. Stukken betreffende de Dorpsvroedvrouw. 1633—1807.

202. Stukken betreffende de broodzetting. 1792—1816.

Wegen, wateren, dijken, waterschapsbesturen.

203. Stukken betreffende het onderhoud van wegen en wateren. 1612—1809.

204. Stukken over wegen en voetpaden. 1701—1728.

205. Schouwboek van de wateren en wegen. 1691—1822. 4 deelen.

206. Stukken betreffende den West-Frieschen omringdijk. 1650—1810.

207. Stukken betreffende de waterschapsbesturen. 1787—1812.

208. Stukken betreffende waterschaps- en dijklasten. 1597—1813.

209. Stukken betreffende het hoogheemraadschap van den Hondsbossche en Duinen tot Petten. 1795—1813.

210. Stukken betreffende het hoogheemraadschap der uitwaterende sluizen in Kennemerland en West-Friesland. 1795.

211. Stukken betreffende De Vier Noorder Koggen. 1628—1814.

212. Stukken rakende Spanbroek in betrekking tot De Vier Noorder Koggen. 1658—1734.

213. Indaging van waarschappen en dijkgraaf van De Vier Noorder Koggen voor het Hof van Holland, om te worden gehoord over het onderhoud van den Spanbroekerdijk. 1643.

O. P. G. Het Zegel van Justitie is verdwenen.

214. Stukken betreffende de verkiezing van bestuursleden in het waterschap De Vier Noorder Koggen. 1796—1797.

215. Register bevattende metingen, omslagen, instructien enz. specteerende De Vier Noorder Koggen. Tweede helft 17e eeuw.

216. Stoelboek van de landen gelegen in De Vier Noorder Koggen onder de jurisdictie van Spanbroek. 1711—1832. 5 deelen.

217. Opdracht van Burgemeester, Schepenen en Regeerders van Obdam, aan Molenmeester, Regeerders en Gelanden van de Spanbroekerkaag, van den Lutgedijk in den banne van Spanbroek, met regeling der voorwaarden van onderhoud. 1590.

O. P. G. Zegels Gr. W. van Adriaen Willemsz., Schout van Spanbroek (zeer gesch.) en van Bartelmieus Arentsz., Schout van Obdam (G.)

218. Opdracht der voogden over de weeskinderen van Evert Jansz. aan gelanden van den Kaagpolder van een stuk land genaamd Maerten Everts-kaegh, gelegen in den banne van Spanbroek. 1653.

O. P. G. Zegel van den Schout-Baljuw van Spanbroek Jan Arisz. Haelwijck. (Gesch.).

219. Stukken betreffende den Kagerpolder. 1768—1811.

220. Stoelboek ten bate der Vier Noorder Koggen van de landen in de Kaaggouw. 1671.

221. Stukken betreffende de Spanbroeker Kavel in de Bennemeer en in de Wogmeer. 1636—1709.

222. Stukken betreffende de sluis in den Zomerdijk achter Wognum, Spanbroek en Wadway. 1584—1617.

223. Stukken over het onderhoud van de buiten-Zomerdijksloot en van den Zomerdijk. 1761—1805.

224. Stukken rakende den Bobeldijk. 1808.

225. Stukken betreffende de dammen in de vaart aan de zuidzijde van Zandwerven. 1618—1621.

226. Gaarboek van het dijkgeld, landschot, kogge- en molengeld. 1739—1797 (ontbreken 1767 en 1774). 57 deelen.

227. Contra-gaarboek van de dijks-, kogge-, molen-, Hondsbosch- en landschotslasten, van de ordinaire en extra-ordinaire verponding. 1748—1813 (ontbreken 1757, 1759, 1762—1765, 1767—1776 en 1789). 49 deelen.

Landsbestuur.

228. Landspublicatien. 1741—1793, 1795—1808, 8 portefeuilles.

229. Register van de ijk. 1741—1808.

230. Stukken betreffende de ijk van maten en gewichten. 1797—1805.

Belastingen.

231. Stukken rakende de heffing en invordering van landsbelastingen. 1613—1811.

232. Stukken betreffende den impost op de bieren. 1602.

233. Rekeningboek van een bier- wijn- en spekhandelaar. Laatste helft der 16e eeuw.

234. Stukken over den ontvang van het zout-, zeep,- heeren- en redemptiegeld. 1680—1683.

235. Stukken betreffende het koehouders-zoutgeld. Eerste helft der 18e eeuw.

236. Register van ontvang van het koehouders-zoutgeld. 1748—1750. 2 deelen.

237. Register wegens ontvangst van den impost op het trouwen en begraven. 1695—1743.

238. Stukken betreffende den ontvang wegens het middel van het trouwen. 1780—1807.

239. Rekeningen van den impost op het collateraal, de 40e en 80e penningen der verkoopingen van onroerende goederen enz., ook van meubelen, de boeten op de ongefundeerde processen, alsmede wegens het middel op het trouwen en begraven. 1772—1788, 1790—1797, 1799—1808, 1810—1811.

240. Stukken betreffende het collateraal en het recht van successie. 1723—1813.

241. Aangiften van overledenen, voor het recht van successie. 1805—1811.

242. Stukken betreffende het provisioneel remplacement der afgeschafte pachten. 1748—1752.

243. Stukken betreffende het landschot. 1724—1813.

244. Rekeningen van het landschot. 1671—1814. 4 deelen.

245. Landschotsrekeningen. 1658—1793.

246. Stukken betreffende den Schotvanger. 1692—1787.

247. Stukken betreffende de verponding. 1587—1813.

248. Ligger der verponding berekend naar de huurwaarde der laatste tien jaren. 1805.

249. Kohier van de verponding en het landschot. 1639.

250. Kohieren van de verponding over de huizen en landerijen onder Spanbroek. 1640—1800. 14 deelen.

251. Gaarboek van de ordinaire verponding. 1745—1754. 10 deelen.

252. Gaarboek van de extra-verponding. 1794—1796. 2 deelen.

253. Gaarboek van de 1/4 ordinaire verponding. 1755—1787, 1787, 1789—1795. 38 deelen.

254. Register van de ordinaire en extra-ordinaire verponding. 1800—1810.

255. Stukken betreffende de verponding, de belasting op het personeel en meubilair. 1811—1812.

256. Voorwaarden en proces-verbaal van verkooping van een huis en landerijen onder Spanbroek, wegens achterstallige verponding en omslagen. 1751.

257. Stukken over redres van verponding. 1760—1763.

258. Kohier en gaarboek van den 100en en 200en penning over de huizen en landerijen. 1679—1689, 1739—1752, 1754—1775, 1777—1793. 53 deelen.

259. Stukken betreffende het haardstedengeld. 1600—1684.

260. Kohier van degenen die gegoed zijn binnen Spanbroek tot duizend gulden en daarboven, om er ten behoeve van den lande schatting van te betalen. 1654, 1672; met register van aanslagen 1675.

261. Stukken betreffende de personeele quotisatie. 1747—1749.

262. Lijst van alle ambten, officien en bedieningen te Spanbroek, opgemaakt ter berekening van het ambtgeld. 1751.

263. Register der deuren en vensters binnen Spanbroek. 1812.

264. Kohier der ongebouwde eigendommen. 1811 en 1814. 2 deelen.

265. Stukken betreffende de patenten. 1809—1811.

266. Register der afgegeven patenten. 1806—1811.

267. Stukken betreffende de geldheffingen van 11 Juni, 17 Juli en 18 November 1795, 30 Juni en 10 Augustus 1796, 5 December 1797 en 30 November 1798.

268. Stukken betreffende de quotisatie voor de acht- en vijfentwintig-jarige geldheffingen. 1802—1806.

269. Stukken over de quotisatie van drie milioen gulden. 1808—1809.

270. Kohier der belasting op het rundvee. 1812—1813. 3 deelen.

Krijgszaken.

271. Stukken betreffende den oorlog van 1672 en de betaling van geleverde legerwagens. 1672—1689.

272. Instructie voor de rotmeesters 1677, aangevuld in 1698 en in 1768.

273. Stukken betreffende de gewapende opgezetenen ten platten lande. 1747.

274. Stukken over het exercitie-genootschap. 1787.

275. Stukken aangaande de gewapende burgermacht. 1795—1799.

276. Stukken omtrent de inkwartiering van krijgsvolk. 1797—1798.

277. Stukken rakende den inval van de Engelschen en Russen in 1799. 1799—1807.

278. Convention entre les Gouvernements Français et Batave pour regler l'entretien des Troupes-Françaises en Batavie. 1803.

279. Stukken betreffende de conscriptie. 1808—1815.

280. Uittreksels van doop- en trouwregisters, afgegeven ten dienste der conscriptie.

281. Stukken omtrent de quotisatie voor aanwerving van manschappen. 1809.

282. Stukken betreffende de kanoniers-kustbewaarders. 1810—1814.

283. Stukken over de levering van manschappen en benoodigdheden ten behoeve der fortificatiën aan den Helder. 1810—1814.

284. Stukken rakende de requisitie van paarden voor het leger. 1813.

285. Stukken betreffende de Nationale Garde.

Kerkelijke zaken.

a. R.-Kath. Kerk en armenverzorging.

286. Schuldbekentenis van 86½ £ aan „die heylige kerck of den kercke-voichden van Spanbrouck". 1527.

O. P. G. Het zegel van Meynert Janss, Schout van Spanbroek, is verdwenen.

287. Opdracht door Burgemeester, Schepenen en Kerkmeesters van Spanbroek, aan Pieter Melisz., alias Pieter Heyn, hun medepoorter, van het wers achter de Wadwayer kerk in den banne van Spanbroek. 1566.

Gewaarmerkt A. door den Secretaris van Spanbroek, uitgegeven 1616. P. G.

288. Stukken betreffende de kapellerijlanden te Spanbroek. 1566—1632.

289. Stukken rakende de R.-Kath. kerk. 1652—1808.

290. Stukken over het luiden der klok van den toren der Hervormde kerk, ten behoeve der R.-Kath. 1795.

291. Familiepapieren van Philippus Jacobus Reyns, wiens weduwe, Maria Theresia Matignon, in het begin der 19e eeuw huishoudster was bij den pastoor van Spanbroek. 1743—1805.

292. Stukken betreffende de R.-Kath. armen. 1805—1823.

293. Opdracht door de administrateurs van de R.-Kath. armen aan Jacob Groot, van een huis en boomgaard, staande aan het dijkje, voor f 110.—. 1808.

O. P. G. Met zegel van de Stede Spanbroek, Gr. W. G.

Nederl. Herv. Kerk.

294. Stukken over den eigendom van het kerkgebouw en de predikantswoning der Hervormden. 1798—1809.

295. Stukken betreffende het onderhoud van het kerkgebouw der Hervormden. 1661—1662 en 1682.

296. Stukken betreffende het onderhoud van de predikantswoning. 1609—1676.

297. Aftekeninge van de kerkevloer en aanteekeninge van de graven in de kerk tot Spanbroek. Ontvang wegens het beluiden en begraven. 1712—1824. 2 deelen.

298. Rekeningen van den toren tot Spanbroek. 1675—1792.

Elk jaar werd f 50 weggelegd om bij tijd en wijle gebruikt te worden tot herstelling of opbouw van den toren der Hervormde Kerk.

299. Rekeningen van den toren. 1721—1795.

300. Stukken over het onderhoud van het kerkhof. 1625—1626.

Algemeene Armen.

301. Schuldbekentenis groot f 150.— van Anna Cornelisdr. wed. van Jacob Heyns, wonende op Zandwerven, aan de armen van Spanbroek, ter zake van geleende penningen tot lossing van haar zoon Pieter Jacobsz. uit Turksche slavernij, onder verband van een stuk land genaamd Doffe land, liggende in de Kaag. 1636. Het stuk draagt blijken afgelost te zijn.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw Jan Arisz Haelwijck is verdwenen.

302. Opdracht door de voogden over de kinderen van Cornelis Pietersz. Groot, wonende op Zandwerven aan de gemeene armen van Spanbroek van een huis op Zandwerven. 1679.

O. P. Gesch. Het zegel van den Baljuw Claas Spaans is verdwenen.

303. Opdracht door de voogden van Cornelia Jans, nagelaten dochter van Jan Theunisz Halfswaagh en Liesje Pieters, aan de gemeene armen van Spanbroek van een stuk land gelegen aldaar. 1695.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw en Schout Claas Spaans.

304. Opdracht door de erfgenamen van Lijsbeth Jacobs Baans aan de gemeene armen van Spanbroek van een stuk grasland gelegen over den Zomerdijk, voor f 702.—. 1702.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw en Schout Claas Spaans vrij G.

305. Opdracht door Mieus Jansz. van Twuyver aan de gemeene armen van Spanbroek van een akker zaadland gelegen aan het Slimpad, voor f 120.—. 1711.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw en Schout Claas Spaans, eenigszins Gesch.

306. Opdracht door de erfgenamen van Jacob Abbekerk, aan de kerk en armen van Spanbroek van een stuk land genaamd „Het schillige weidje", voor f 41.—. 1724.

O. P. Zeer gesleten. Met zegel R. W. van den (overleden) Baljuw Claas Spaans. Gesch.

307. Opdracht door de erfgenamen van wijlen Gerbrand Clomp aan de kerk en armen der stede en heerlijkheid van Spanbroek van een huis gelegen aldaar naast de pastorie, voor f 480.—. 1731.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw Gerard Boers. Gesch.

308. Opdracht door Gerrit Agricola, secretaris der Vier Noorder Koggen, als man van Trijntje Aarjans Kistemaekers, aan de gemeene armen van Spanbroek van een zaadakker gelegen aan het Slimpad, voor f 100.—. 1735.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw en Schout Gerard Boers. Geplet.

309. Opdracht door Cornelis Adriaensz. Broertjes, aan de gemeene armen van Spanbroek van een stuk land genaamd de Meerweidt gelegen in de Wogmeer onder Obdam. 1736.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw Gerard Boers is verdwenen.

310. Opdracht door Jan Bruyn aan de gemeene armen van Spanbroek van een huis in de Kaag onder Spanbroek, voor f 100.—. 1762.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw Jan Lagedijk is verdwenen.

311. Opdracht door Jan Maartensz, aan de gemeene armen van Spanbroek van een huis en een stuk land in het Oosteinde van Spanbroek. 1764.

O. P. Gesch. Met zegel R. W. van den Schout Jan Lagedijk. Gesch.

312. Opdracht door Jan Hermansz en Claes Backer aan de gemeene armen van Spanbroek van een huis en erf gelegen op Spierdijk. 1771.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Schout Jacobus de Goede. Gesch.

313. Opdracht door Dirck Willemsz. Smidt, aan de gemeene armen van Spanbroek, van een huis en erf in het Oosteinde van Spanbroek, voor f 350. 1775.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw en Schout Arend Scholten. Gesch.

314. Opdracht door Diever Janne aan de gemeene armen van Spanbroek van een huis en erf in de Kaag onder Spanbroek, voor f 1.—. 1778.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw en Schout Arend Scholten. Gesch.

315. Opdracht door Cornelis Theunisz. aan de gemeene armen van Spanbroek van een huis en erf op Spierdijk, voor f 1.—. 1783.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw en Schout Arend Scholten.

316. Stukken over ondersteuning van bedeelden der algemeene armen. 1791—1799.

317. Akten van indemniteit. 1677—1811.

318. Stukken betreffende het geschil met het gemeentebestuur van Opmeer over inwoning en bedeeling van een noodlijdende. 1803—1805.

319. Stukken over het geldelijk beheer der algemeene armen. 1597—1810.

320. Rekeningen van armenvoogden tot Spanbroek. 1740—1793.

321. Collecten ten behoeve van noodlijdende dorpen en personen. 1690—1809.

322. Collecten tot lossing van Nederlanders, in slavernij in Barbarije, Algiers en elders. 1672—1726.

Verkoop van huizen en landen; ook schuldbekentenissen, van — en aan bijzondere personen.

Spanbroek.

323. Opdracht aan den Heer van Egmond, van een huis, hofstede en land in Spanbroek. 1406. (Zie Reg. no. 2).

324. Opdracht door Jan Jacob Olis, aan Jan Jansz., alias Jan Pietersz. Jan ofte Bol Jan, van een huis en erf in den banne van Spanbroek. 1607.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Schout, Reynout de Grebber van Persijn, Schildknaap. Gesch.

325. Pieter Broekjes ruilt met Teunis Jansz. Rood, zijn huis en erf in het Oosteinde van Spanbroek, tegen een klein huisje met boomgaard en f 35.— in geld, mede aldaar gelegen. 1730.

O. P. G. Het zegel van den Substituut-Schout Evert Clomp is verdwenen.

326. Opdracht door Hendrik Jansz. Backer, aan Claas Hendriksz. Kay, van een huisje in het Oosteinde van Spanbroek. 1732.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw en Schout Gerard Boers is verdwenen.

327. Opdracht door de erfgenamen van Gerrit Weijertsz. Velthuys en Adriana Bloemendaal aan Jan Jansz. Somerdijk van een akker zaadland op het Slimpad te Spanbroek, voor f 2.—. 1735.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw Gerard Boers is verdwenen.

328. Opdracht door Pieter Huybertsz. aan Pieter Backer van een stukje grasland in het Oosteinde van Spanbroek voor f 41:3. 1752.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Schout Mr. Nicolaas Groot. G.

329. Opdracht door Cornelis Otis aan Jan Cornelisz. Groot, van een stuk land onder Spanbroek voor f 1500.—. 1798.

O. P. G. Met overblijfsel van het zegel der Stede Spanbroek. R. W.

330. Opdracht door Jan Otter aan Jasper Smit van een huis en erf aan de kerkbuurt, voor f 300.—. 1808.

O. P. G. Met zegel Gr. W. van de Stede Spanbroek. G.

331. Opdracht door Pieter Broertjes aan Jacob Speur, van een huis en erf aan den waterkant binnen Spanbroek, voor f 260.—. 1809.

O. P. G. Het zegel der Stede Spanbroek is verdwenen.

332. Opdracht door Adriaan Groot aan Jan Adr. Heddes, van een stuk grasland genaamd de Hem onder Spanbroek, voor f 150.—. 1809.

O. P. G. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

333. Opdracht van Simon Doffer aan Jan Heddes van een stuk grasland genaamd de Hem, over den Zomerdijk onder Spanbroek, voor f 1200.—. 1809.

O. P. G. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

334. Opdracht door Simon Doffer aan Cornelis Otis van een stuk grasland over den Zomerdijk onder Spanbroek, genaamd de Raeweid, voor f 1800.—. 1809.

O. P. G. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

335. Opdracht door Cornelis Commandeur aan Jan Kok van een akker zaadland in het Oosteinde van Spanbroek, voor f 300.—. 1809.

O. P. G. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

336. Opdracht door Jan Broertjes aan Jan van Dam van een gedeelte erf, voor f 6.—. 1809.

O. P. Eenigszins Gesch. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

337. Opdracht door de zaakgelastigden van Trijntje Pereboom wed. Pieter Zaal aan Cornelis Otis, van een huis en erf liggende aan den weg voor f 780:10. 1810.

O. P. G. Met zegel Gr. W. van de Stede Spanbroek. G.

338. Schuldbekentenis groot f 600.— van Pieter Dierick Jans ten behoeve van IJff Pieters onder verband van een stuk land in Spanbroek genaamd Grootemoes weydt, van een huis en erve aldaar, van een stuk land genaamd de Horn, gelegen in Kaag en van een stuk land genaamd de Horn. 1558.

O. P. G. Het zegel van den Schout Jan Jansz. is verdwenen.

339. Opdracht door Pieter Dierick Jans aan Jan Diercsz. Merckis, wonende te Amsterdam, van bovenvermelde hypotheek. 1558.

O. P. Eenigszins Gesch. Het zegel van den Schout Jan Jansz. is verdwenen.

340. Mr. Jan Miggrode, predikant te Veere, c. s. stellen zich borg voor Jacob Steenbergen c. s. erfgenamen van Cornelis Jansz. Cuyper, overleden te Spanbroek. 1599.

O. P. G. Verleden voor Burgemeesteren, Schepenen en Raad van Veere. Met zegel Br. W. van de stad Veere. Gesch.

341. Pieter Willemsz. Sevenmaker, poorter van Spanbroek, stelt zijn huis, hooiberg en land gelegen aldaar tot onderpand eener borgtocht groot f 107.—, welke voor hem gesteld is. 1603.

O. P. Eenigszins Gesch. Het zegel van Reynout de Grebber van Persijn, Baljuw en Schout van Spanbroek, is verdwenen.

342. Schuldbekentenis groot f 1000.— van Jan Kok ten behoeve van Simon Doffer, ter zake van koop van een huis en erf met een stuk grasland in het Oosteinde van Spanbroek, waarvan de koopsom bedroeg f 2200:—. 1809.

O. P. G. Het zegel der Stede Spanbroek is verdwenen.

De Kaag.

343. Opdracht door executeurs in den boedel van Claas Aarjens Leek aan Pieter Volckertsz, wonende op Spierdijk van een stuk land gelegen in de Kaag voor f 230.—. 1734.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw van Spanbroek Gerard Boers. Gesch.

344. Opdracht als voren van een stuk land genaamd „d'helft in een morgen Tijssens agterkaagh", voor f 100.—. 1734.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw en Schout van Spanbroek Gerard Boers is verdwenen.

345. Opdracht als voren van verschillende stukken land, genaamd „'t Horntje, 't Horntje van Claes Doetsz., 't Halve Jaap-Jans-Horntje, allen gelegen in den Kaagpolder voor f 297.—. 1734.

O. P. G. Het zegel van den Baljuw en Schout van Spanbroek Gerard Boers is verdwenen.

346. Opdracht door Zijvert Krammer aan Jacob van Baars van een stuk land, geheeten Ripperts-Caag, gelegen in de Kaag. 1808.

O. P. G. Met zegel Gr. W. der Stede Spanbroek Gesch.

347. Opdracht door Jacob van Baar aan Jan Schipper van een stuk land in de Kaag voor f 650.—. 1808.

O. P. G. Met zegel Gr. W. der Stede Spanbroek Gesch.

348. Opdracht door Pieter Broertjes aan Maarten Klaar, van een stuk grasland genaamd „Het Schootje", gelegen in de Kaag, voor f 1175.—. 1809.

O. P. G. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

349. Opdracht door Klaas Hainga aan Willem Duids, van een stuk grasland in de Kaag, voor f 600.—. 1809.

O. P. G. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

350. Opdracht door Cornelis Otis aan Jacob Cornelisz. Groot van een stuk grasland, genaamd de Ven, liggende in de Kaag, voor f 408.—. 1809.

O. P. G. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

351. Opdracht door Jan Helder aan Adriaan Kistemaker van een stuk land in de Kaag genaamd de Haverweide voor f 325.—. 1809.

O. P. G. Het zegel der Stede Spanbroek is verdwenen.

352. Opdracht door de voogden over de minderjarige kinderen van wijlen Klaas Mul, aan Jacob Groot van een stuk land in de Kaag genaamd Sietskaag en Intjesland en een stuk land genaamd Witters Horn, voor f 2200.—. 1809.

O. P. G. Met zegel Gr. W. der Stede Spanbroek Gesch.

353. Opdracht door Syvert Brammer aan Arie Hofland van een stuk land in de Kaag genaamd Rosendaal, voor f 1150.—. 1810.

O P. G Met zegel Gr. W. der Stede Spanbroek Gesch.

354. Jan Jansz. Boght stelt zijn land, geheeten Syvertsland van Rompman, in de Kaag, tot onderpand van eene borgtocht groot f 700.—, welke zijn zwager Reynder Cornelisz. voor hem gesteld heeft ten behoeve van Kloris Broers, wonende te Hoorn. 1637.

O. P. G Met zegel Gr. W. van den Baljuw Jan Arisz. Haelwijck. zeer geplet.

De Kogge.

355. Opdracht uit den boedel van Jan Schouten aan Melis Jansz. Stammis van een stuk grasland, genaamd Lobbe land, gelegen in de Kogge, voor f 190.—. 1809.

O. P. G. Het zegel van de Stede Spanbroek is verdwenen.

356. Opdracht door Jan Dekker aan Klaas Zuurbier van een akkertje grasland, gelegen in de Kogge voor f 28.—. 1810.

O. P. G. Met zegel Gr. W. der Stede Spanbroek Gesch.

Spierdijk.

357. Schuldbekentenis groot f 100.— van jonge Jan Maertsz., ten behoeve van Maerten Jansz. Schock, onder verband van een huis en van twee morgen land, beiden liggende op Spierdijk. 1546.

Het zegel van Jan Jansz., Schout van Spanbroek, is verdwenen.

Hierdoor gestoken:

Opdracht van bovengemelde schuldbekentenis door Claes Jansz. Engelsman aan Marie Cornelis dr., weduwe van Arie Hoeckes, voor f 100.—. 1609. 2 charters.

Met zegel Br. W. van Willem Pietersz. Caescooper, Schepen van Hoorn, geschonden.
Het zegel van Jacob Gerritsz. Seilmaecker, Schepen van Hoorn, is verdwenen.

358. Opdracht door Symen Arisz. Fluweel, aan Willem Fransz. van een huis en erve op Spierdijk, voor f 80. —. 1790.

O. P. G. Met zegel Br. W. van den Baljuw en Schout van Spanbroek Arend Scholten, G.

Wadway.

359. Schuldbekentenis groot f 1200.— van Jan Jacobsz. Schipper en Antje Dirksdr. Hofland, echtelieden, ten behoeve van Claes Decker ter zake van geleend geld. 1791.

O. P. G. Met zegel R. W. van den Baljuw van Spanbroek Arend Scholten, G.

Oostwoud.

360. Opdracht door de erfgenamen van Maerten Greb, van Blokker aan Jan Cornelisz. Butterboer, van een stuk land genaamd de Westerweide, gelegen op het Westeind van Oostwoud. 1659.

O. P. Eenigszins Gesch. Met overblijfsel van het zegel Br. W. van Jacob Thomasz. de Jongh, Schepen van Medemblik.
Het zegel van den Schepen van Medemblik, Heyndrick Pietersz. Bourgongnin, is verdwenen.

361. Opdracht door Tijs Hendriksz. aan Pieter Maartsz. en Cornelis Fraay van een stuk grasland, gelegen bij Oostwoud. 1709.

O. P. G. De zegels van Claas de Jongh en Jan Hendriksz. de Zee Schepenen van Medemblik, zijn verdwenen.

Benningbroek.

362. Teunis Adriaansz. Mettis, wonende op de Redwijsent, stelt een stuk land, gelegen onder Benningbroek, ten onderpand voor het bedrag, dat zijn zoon Melis Cornelisz. toekomt in de kooppenningen van een vierde deel van een huis, door de fideicommissaire erfgenamen van zijn zuster Catrijntje Cornelis Hooglants, verkocht aan Mr. Meinart Merens, Burgemeester van Hoorn. 1680.

O. P. G. Met zegel Gr. W. van den Baljuw en Schout van Sybekarspel Mr. Johan Hoogtwoud, zeer geplet.

Oude Niedorp.

363. Opdracht door Jacob Jansz. Weel aan Symon Jans Piers, van land gelegen bezuiden Oude Niedorp over de dwarssloot. 1687.

O. P. Zeer Gesch. Het zegel van den Hoofdofficier van Oude Niedorp, Mr. Alexander van Lanschot, is verdwenen.

Obdam.

364. Jan Willemsz. verklaart als derde man van Barbara Jansdr. voldaan te wezen van de penningen, welke Pieter Dirck Yffs schuldig is wegens koop van een derdepart in een stuk zaadland onder Obdam, dat hem door den tweeden man van Barbara Jansdr., Claas Jansz. verkocht is en haar toebedeeld was uit de nalatenschap van haar eersten man Hendrik Willemsz. 1560.

Met zegel Br. W. van den Schout van Obdam Claes Claesz. vrij G.

Grondvergadering.

365. Stukken betreffende de grondvergadering te Spanbroek, 1795—1803.

B.

Regestenlijst.

1. *1398 Januari 14.*

Baertout van Assendelf geeft in erfpacht aan Pieter Hughe den molenwind van de kogge te Wognum, voor een gouden engelschen nobel 's jaars. Wanneer Pieter Hughe niet betaalt, zal de Schout van Wognum den nobel voldoen uit den molen, nu ter tijd te Spanbroek staande of welke later daar staan zal.

Ghegeven int jair Dusent driehondert achte ende tneghentich op sente Ponsciaensdach.

O. (Inv. no. 145) P. G. Het zegel van Claes de Zale, Schout van Wognum is verdwenen.

2. *1406 November 20.*

Willam Tymanzoen verkoopt zijn huis en hofstede met tien geersen land, gelegen in den ban van Spanbroek aan den Heer van Egmond.

In tyaer ons Heren Dusent vierhondert ende ses des satersdaghes voor sente Katherinendach.

O. (Inv. no. 323) P. G. Het zegel van Loucken Pouwels is verdwenen.

3. *1412 April 10.*

Willem Hertoge in Beyeren, bepaalt dat voortaan niemand binnen de stede Schellinkhout, Schout, Schepen of Raad zal mogen wezen, tenzij hij drie jaren aan een, daar poorter is geweest en schot en ongeld betaald heeft. Voorts worden aan Schellinkhout in eeuwige pacht gegeven des Graven tienden aldaar.

Gegeven inden Hage upten tiensten dach in Aprill int jair ons Heren Duysent vierhondert ende twaelve.

Vidimus gegeven door den Prior der Regulieren onser liever Vrouwen ten nyen licht in Blokker bij Hoorn den 17 Juni 1468.

O. (Inv. no. 158) P. G. Het zegel des Priors is verdwenen.

4. *1414 Februari 2.*

Willem Hertoge in Beyeren bepaalt dat de dorpen Spanbroek, Opmeer, Hensbroek en Obdam, zoo wijd als hunne bannen gaan, ééne vrijheid en ééne Stede wezen zullen geheeten Spanbroek, schenkt hen verschillende voorrechten en bepaalt ook, dat deze nieuwe stede Spanbroek dezelfde handvesten, vrijheden en rechten zal hebben als aan Schellinkhout gegeven zijn.

Gegeven inden Hage op Onzer Vrouwen dach purificacio int jair ons Heren dusent vierhondert ende dertien.

a. O. (Inv. no. 157) P. G.
b. Twee A. in Inv. no. 181. Met zegel R. W. van Willem van Beieren. Zeer Gesch.

5. *1429 November 5.*

Jacob Hertoghinne in Beyeren, verleidt Heer Arent van Gent, ridder, met de hooge en lage heerlijkheid van Spanbroek, Opmeer, Obdam en Hensbroek, die daarvoor terug geeft zijne heerlijkheid van Landsmeer, van Cadolen en de huizen op den dijk staande, bovendien eenige schulden aflost.

Gegeven inden Hage opden Vijffden dach van Novembri int jaer ons Heeren 1429.

Authentiek A. (Inv. no. 1) uitgegeven den 9 mei 1600 door Jan van der Does ende van Noortwijck, Registermeester van Holland en West-Friesland. Gedrukt Van Mieris IV blz. 959.

6. *1434 Augustus 1.*

Philips Hertog van Bourgoingnen, verleidt Jan van den Boechorst met de hooge en lage heerlijkheid van Spanbroek, Opmeer, Obdam en Hensbroek, aan wien zij door Heer Arent van Gent uit noodzaak van schulden, benevens aan Jan van Swieten en Goswijn Michielss verkocht was.

Gegeven des Sonnedage nae St. Jacobsdach Apostel int jaer ons Heeren Dusent vierhondert vier ende dertich. (Inv. no. 1).

7. *1437 April 5.*

Phillips Hertog van Bourgoingnen voegt het vierde deel dat aan Goswijn Michielss toekwam in de heerlijkheid Spanbroek c.a. en hetgeen deze aan den Hertog had opgedragen, bij het leen van Jan van den Boechorst na wiens

dood het voorschreven leen der heerlijkheid Spanbroek, Opmeer, Obdam en Hensbroek, zal komen op diens jongsten zoon Floris van Noortich, verwekt bij Lijsbeth Heer Florisdochter van Alkemade.

Gegeven opden vijffden dach in Aprille anno xxxvii, secundum cursum curiae (Inv. no. 1).

No. 5—7. Samen 1 stuk op papier.

8. *1454 Mei 13.*

Phillips Hertoge van Bourgongen, waarborgt aan Spanbroek, Obdam en Hensbroek, hunne privilegiën, vrijheden en rechten gedurende den tijd der bewilligde bede van tien jaren en verklaart te niet gedaan en van geene waarde, de brieven van commissie van 's Graven wegen verleend aan Daniel van Noordwijk, die, in strijd met de privilegien, tot baljuw van Spanbroek c.a. aangesteld was.

Gegeven opden dertienden dach van Meye int jair onzes Heeren duysent vierhondert vier ende vijftich.

O. (Inv. no. 178) P. G. Zegel van Philips van Bourgondië R. W. Vrij G.

9. *1456 Januari 31.*

Extract uyten verlijbrieff van Jan van Noortich inhoudende verscheyden leenen hem aengecomen bijden overlijden van Jan van der Boechorst zijnen vader. Philips van Boergondie verleidt Jan van Noordwijk met de heerlijkheden Noordwijkerhout, Noordwijk en het vierde deel der Ambachtsheerlijkheden Spanbroek, Opmeer, Obdam en Hensbroek.

Datum upten lesten dach van Januario int jaer xiiij[c] sesse ende vijftich.

Authentiek afschrift (Inv. no. 2) uitgegeven den 10 September 1601 door Jan van der Does ende van Noortwijck, Registermeester van Holland en West-Friesland. Papier.

10. *1456 December 20.*

Phillips Hertoge van Bourgoingnen, geeft aan Spanbroek, dat zijn deel betalen wil in eene aan Kennemerland en West-Friesland opgelegde boete van 20000 schilden, de rechten, privilegien en handvesten terug, aan die stede A° 1426 door den Graaf afgenomen toen de poorters gewapenderhand opgetrokken waren tegen Hoorn; het destijds ingestelde haardstedengeld wordt afgeschaft en het

bevel om tien poorters van Spanbroek aan den Graaf uit te leveren, ingetrokken. Spanbroek, oudtijds ééne stede vormende met Obdam, Hensbroek en Opmeer, zal voortaan voor zich alleen een gerecht mogen kiezen, omdat Opmeer onderwijl is uitgegeven aan Jan van Swieten, die niet bereid bevonden wordt, den ouden toestand weder in het leven te roepen. Ook belooft de Graaf voor zich en voor zijne nakomers, Spanbroek in hooge noch lage jurisdictie nimmer te zullen weggeven, verkoopen, verzetten of vervreemden, maar alleen van zijnentwege te doen regeeren en berechten. Indien ooit daartegen gehandeld wordt, zullen die van Spanbroek den nieuwen Heer geene gehoorzaamheid schuldig zijn.

Gegeven inden Hage den xx^{n} dach in December int jaer ons Heren Duysent vierhondert zesse ende vijftich.

a. O. (Inv. no. 179). P. G.
b. Vier A. in Inv. no. 181. Zegel van Philips van Boergondie R. W. Gesch.

11. *1462 September 25.*

Phillips Hertoge van Bourgoengen schenkt aan Spanbroek eenige voorrechten, gevraagd bij het toestaan der bede van tien jaren, hierin bestaande: de Graaf van Holland zal, als patroon en collator der kerk van Spanbroek, die slechts geven aan dengene, welke haar zelf zal bedienen of anders gehouden zal zijn een goeden kerkelijken priester in zijne plaats te stellen. Daar het ongerief veroorzaakt, dat men te Spanbroek terecht zit nà den middag ten huize van den Schout, waarin de Schouten van Spanbroek voor tijds veel henzelven gezocht hebben om hun bier des te beter te slijten, zal men een Stedehuis mogen maken om daarin recht te doen en vierschaar te houden, die vóór den middag beginnen moet. Het land onder Spanbroek dat schotbaar is, zal het blijven en gelden en contribueeren gedurende den tijd van de tegenwoordige bede van tien jaar. Die bij het gunnen der bede binnen Spanbroek woonden en zich elders gaan vestigen, blijven in die bede bijdragen en nergens anders.

O. (Inv. no. 180). P. G. Zegel van Philips van Boergondie R. W. Vrij G.

12. *1481 September 15.*

Jan Heer in Noortich en Noortigerhout inden name van Florens van Noortich minen neve als ambochtsheer (van

Spanbroek) wiens tutoir ende voicht ick nu ter tijt bin, doet als scheidsman uitspraak in een geschil tusschen Spanbroek, Obdam en Hensbroek over het onderhouden en herstellen der dijken van de Berkmeer en de Kaaggouw: hij regelt tevens het steken van veen langs de dijken, en ook de schouw.

Upten vijftiensten dach in Septembry int jair ons Heren Duysent vierhondert een ende tachtich.

O. (Inv. no. 3). P. G. Onbeduidend overblijfsel van het zegel van Jan van Noordwijk, R. W.

13. *1482 Maart 5.*

Burgemeesteren en Schepenen van Spanbroek, Opmeer, Obdam en Hensbroek, verkoopen aan Adam Gerrijtsoon, te Haarlem, eene eeuwige rente van 34 Rijnsche guldens 's jaars, waarvoor zij de hoofdsom hebben ontvangen en besteed tot oorlogskosten van Holland tegen Utrecht.

Dit was gedaen int jaer ons Heeren Duysent vierhondert twee ende tachtich opten vijften dach in Maerte.

O. (Inv. no. 189). P. G. De zegels van de gemeente Spanbroek en van Dirick Meynaertz, Burgemeester van Opmeer, zijn verdwenen. Deze rentebrief is den 26 November 1650 afgelost.

14. *1500 December 30.*

Willige condemnatie voor den Hove van Holland van Luydolf Claeszoon van de A om eene hoofdsom van 55 ponden, die hij heeft staan op de tienden van Spanbroek en welke hem door Mijnheere die Grave van Egmonde Heer tot Baer etc. met den penning twaalf worden afgelost, om te zetten in 80 ponden lijfrente op de stad Alkmaar voor hem, voor zijn zoon Jan Verburch en zijne dochter Jonkvrouwe Gijsbrecht van Abcoude, alsoe eenige vande vrunden vanden voirs Luydolf hun verduchten, indien deselve Luydolf de voirs penningen in sijnen hande gecrege, dat hij daervan niet lange heer wesen en soude ende gescepen waere int eynde broetganck te werden.

Aldus gedaen upten Dertichsten dach in Decembri int jair Duysent ende vijfhondert.

O. (Inv. no. 4). P. G. zonder zegel.

Alphabetische Index der persoonsnamen.

(De cijfers duiden de nommers aan van den Inventaris. — (R) verwijst naar de Regesten.)

Alphabetische Index der plaatsnamen.

Alphabetische Index van Zaken.

Alphabetische Index der voorhanden Zegels. (1)

(1) De namen der zegelaars zijn in den Index der persoonsnamen vermeld en daarom hier niet opnieuw opgenomen.

Het Rijksarchief in Zeeland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

In de maand Juni waren de werkzaamheden aan de lokalen, die vroeger bij den provincialen waterstaat in gebruik waren, voltooid, en konden zij in gebruik genomen worden. Hierdoor zijn de bureaux nu eindelijk gevestigd in lokalen, die uitsluitend als zoodanig en niet tevens als bewaarplaatsen van een gedeelte der archiefstukken dienst doen. De bureaux bestaan uit twee vertrekken. In het eerste verrichten de heer Wiersum en de heer De Waard hunne werkzaamheden, en is tevens eene werktafel voor de bezoekers aangebracht. In het tweede lokaal, waarin ik mijn werk doe, bevindt zich eene deur, die de bureaux met de woning van den concierge verbindt. Tusschen de bureaux en de archiefvertrekken bevindt zich nog eene ruimte, die tot garde-robe is ingericht. Eéne deur, die, welke toegang geeft tot de zaal boven de Balanspoort, sluit nu alle archieflokalen van de bureaux af. Mocht dus brand ontstaan in de bureaux, dan zou het betrekkelijk gemakkelijk vallen te zorgen, dat die niet oversloeg naar de bewaarplaats van het archief.

Na de voltooiing dezer werkzaamheid zijn de lokalen, vroeger in gebruik geweest bij de provinciale bibliotheek, onder handen genomen. Het bleek toen noodig tegelijkertijd de daaronder liggende lokalen en tevens eenige kleinere vertrekjes, die tusschen de voormalige lokalen der bibliotheek en de woning van den Commissaris der Koningin gelegen zijn, in orde te maken. Daarvoor moest het geheele gedeelte der Abdij, tusschen die woning en den vierkanten toren gelegen, ontruimd worden. Op mijn verzoek ben ik toen van het toezicht op die ontruimde vertrekken tijdelijk ontheven, en is het opgedragen aan den Rijksbouwkundige voor de gebouwen van onderwijs. Aan het einde van het jaar waren deze werkzaamheden nog niet voltooid, en eerst in mijn volgend verslag hoop ik de beëindiging van dien arbeid te kunnen mededeelen.

Een der vroegere lokalen van de provinciale bibliotheek is reeds voltooid en ook door mij in gebruik genomen, nl. het kamertje, waarin de brandstoffen voor de bibliotheek werden be-

waard. Het is thans bevloerd, en de muren rondom zijn behoorlijk afgewerkt. Het doet dienst als bergplaats van kisten enz.

In de bovenkamer, waarin een gedeelte van het archief der Rekenkamer geborgen is, hadden zich, gelijk is opgemerkt, paddestoelen vertoond. De behandeling van de aangetaste plek en hare omgeving met carbolineum schijnt het gewenschte effect te hebben gehad. Althans in 1900 heeft zich het euvel niet opnieuw vertoond. Daarentegen is bij onderzoek gebleken, dat de zoldering boven die kamer reeds vroeger veel van paddestoelen te lijden heeft gehad. Op verscheidene plaatsen is zij dan ook vermolmd. In een der andere lokalen van het archief der Rekenkamer is de zoldering eveneens zoo defect, dat zich van uit den zolder ratten toegang tot dat vertrek hebben verschaft. Gelukkig werd dit gevaar voor de archiefstukken tijdig ontdekt, en zijn maatregelen genomen om althans tijdelijk het bezwaar te stuiten. Wanneer echter ook die lokalen, gelijk ik meen, dat de bedoeling is, onder handen worden genomen, is eene vernieuwing der zoldering in dit gedeelte van het gebouw een dringende eisch.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze is in het afgeloopen jaar niet gewijzigd. In den vorigen zomer is de nieuwe bliksemafleider onder toezicht van een deskundige grondig onderzocht en deugdelijk bevonden. Overigens kan ik hier herhalen, wat ik reeds boven opmerkte, dat de inrichting van afzonderlijke lokalen voor den bureaudienst, het brandgevaar aanmerkelijk verminderd heeft.

III. *Personeel.*

Den 15en Januari 1900 liep het verlof, den commies-chartermeester M. H. Van Visvliet verleend, ten einde. Daar de heer Van Visvliet nog niet hersteld was, wendde hij zich bij request tot H. M. de Koningin met verzoek om, in afwachting van zijn definitief herstel, met stilstand zijner jaarwedde, op nonactiviteit te worden gesteld. Bij Koninklijk besluit van 13 Januari 1900 (no. 38) werd dit verzoek ingewilligd. Het archief zag zich dus in het jaar 1900 van de hulp van den heer Van Visvliet verstoken. Gelukkig werd in dit gemis aan werkkrachten voorzien bij Koninklijk besluit van 30 Maart 1900 (no. 5), waarbij met ingang van 1 April d.a.v. Dr. E. Wiersum tot adjunct-commies werd aangesteld. Hoewel ik mij over die benoeming zeer verheug, en de heer Wiersum sedert zijn in functie

treden aanhoudend blijken heeft gegeven van zijne kennis en zijn ijver, mag ik toch niet nalaten te wijzen op het verontrustend verschijnsel, dat van alle sollicitanten, die zich voor de vaceerende betrekking hebben aangemeld, de benoemde de eenige was, die reeds vroeger op wetenschappelijk gebied iets had gepraesteerd.

IV. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De ontruiming van het gedeelte van het archiefgebouw, dat zich tusschen de woning van den Commissaris der Koningin en den vierkanten toren bevindt, heeft aanleiding gegeven tot de tijdelijke verplaatsing van alle archiefstukken, die in dat gedeelte van het gebouw waren opgeborgen. Het rechterlijk archief van Goes, het platteland van Zuid-Beveland en het voormalig Staats-Vlaanderen, dat in mijne vroegere zitkamer en de gang, die er toegang toe gaf, geborgen was, is thans deels op de zaal boven de Balanspoort, deels op den zolder boven de lokalen der voormalige bibliotheek opgeborgen. Het archief der commercie-compagnie is tijdelijk geplaatst in het vertrekje, dat tot heden dienst deed tot berging van kisten enz., en wat daar niet meer geplaatst kon worden, is in een der bovenlokalen gedeponeerd. De archieven van de directe en indirecte belastingen zijn opgeborgen in benedenkamer no. 1, en die van Breskens, die eerst onlangs zijn overgenomen, van den provincialen adjudant, van het geneeskundig staatstoezicht, van de vereeniging van geneeskundigen en van de hervormde gemeente te Arnemuiden hebben een onderkomen gevonden in de gang, waarin ook de aanwinsten bewaard worden. Zoo is na veel schikken alles opgeborgen, maar het spreekt van zelf, dat eene dergelijke plaatsing slechts van tijdelijken aard kan zijn, en bij bestendiging strekken zou om de toegankelijkheid der archieven ernstig te verminderen.

In het afgeloopen jaar is de berging der charters, zoo ik hoop, definitief geregeld. In de antieke kasten, die zich in de zaal boven de Balanspoort bevinden, heb ik eikenhouten ramen doen aanbrengen in dier voege, dat in elke opening eene doos geschoven wordt, geschikt om 15 à 20 charters te bergen. Op deze wijze zijn èn de kasten benuttigd èn de charters allen bij elkander, zoo ik geloof, veilig bewaard. Vier kasten zijn op deze wijze gevuld, de beide andere dienen tot berging der deelen en losse papieren, behoorende tot de in dit depôt berustende archieven, die uit de middeleeuwen dateeren. Daarin worden dus het archief der Abdij, het archief van Reimerswaal en het archief der Staten uit den landsheerlijken tijd geborgen.

Overigens werden aan de archieven de gewone materieele zorgen

besteed, wat vooral aan het archief der Abdij, dat behandeld werd, ten goede kwam. Omtrent het gebruik van portefeuilles met houten zijstukken is door Uwe Excellentie nog geen nadere beslissing genomen, waaraan trouwens geene behoefte bestond, nu de ordening der acquitten gerust heeft.

V. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Ook dit jaar werd een groot gedeelte van mijn tijd besteed aan de regeling van het archief der Abdij. Deze arbeid is in den loop van het jaar gereed gekomen: bij schrijven d.d. 9 November 1900 had ik de eer Uwe Excellentie den inventaris en de regestenlijst, voorzien van eene inleiding, te doen toekomen. Door hare gunstige beslissing is bepaald, dat een en ander op denzelfden voet als indertijd de inventaris van Reimerswaal zal worden uitgegeven door de firma Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage. Met het drukken is dan ook reeds een aanvang gemaakt. Ik kan mij dus ontslagen rekenen van de verplichting om de wijze van bewerking van den inventaris en de regestenlijst hier toe te lichten en meen te mogen verwijzen naar de inleiding, die hierover uitvoerig handelt. Aan het ingezonden werk ontbreken nog de indices der persoonsnamen en der zegels. Ik heb verlof gevraagd, die onder het drukken te bewerken, zoodat zij dadelijk na het afdrukken der regestenlijst gereed kunnen zijn. De inventaris telt, met inbegrip der appendices, die de zeer spaarzame overblijfsels der archieven van andere geestelijke stichtingen (kapittels, kloosters, pastorieën, vicarieën, broederschappen) in Zeeland bevatten, 744, de regestenlijst 1594 nummers. Bij de bewerking van het archief der Abdij ontving ik op mijn verzoek verschillende inlichtingen van de Algemeene rijksarchivarissen te 's-Gravenhage en te Brussel, van de rijksarchivarissen in de provinciën Noord-Brabant en Antwerpen en van den gemeentearchivaris te 's-Gravenhage, waarvan ik voornamelijk in de inleiding een dankbaar gebruik heb gemaakt.

Zoodra ik door de voltooiing van dezen arbeid, die mij geruimen tijd in beslag genomen had, de handen vrij had, heb ik mij begeven aan de archieven der verschillende colleges, die van de revolutie van 1795 tot de instelling der landdrostambten in 1807 het bestuur over Zeeland hebben gevoerd. Over de inrichting dier verschillende colleges kan het volgende worden medegedeeld:

Nadat 26 Februari 1795 de Staten het eerste lid, den eersten edele, hadden gecasseerd, nam de nu uit 6 leden bestaande

vergadering op 8 Maart 1795 den naam aan van vergadering der *Provisionele representanten van het volk van Zeeland*, als bewijs van hare erkenning van de oppermacht des volks. In de vergadering van 23 en 24 Maart 1795 werd besloten aan die 6 leden een zevende, representeerende het platteland, toe te voegen. Het platteland zou vertegenwoordigd worden door 8 personen (2 uit Walcheren met Nieuw- en St.-Joosland, 2 uit Schouwen, Duiveland en Sommelsdijk, 2 uit Zuid-Beveland en Oost-Beveland, 1 uit Tholen met Nieuw-Vosmeer en Philipsland, en 1 uit Noord-Beveland en Wolfaardsdijk), die gezamenlijk ééne stem zouden uitbrengen; 13 April 1795 namen de gedeputeerden van het platteland sessie. Al spoedig evenwel werden voorstellen gedaan tot het invoeren eener meer evenredige vertegenwoordiging, en in de vergadering van 6 en 7 Juli 1795 werd vastgesteld, dat de vergadering zou bestaan uit 24 personen, die elk eene stem uitbrengen zouden, te weten uit de steden Middelburg 6, Zieriksee 2, Goes 2, Tholen 1, Vlissingen 2 en Vere 1, en voor het platteland uit Walcheren 3, uit Schouwen en Duiveland met Sommelsdijk 2, uit Zuid-Beveland 3, uit Tholen en Philipsland 1, uit Noord-Beveland en Wolfaardsdijk 1. De nieuwe vergadering kwam 20 Juli 1795 bijeen, nadat de oude zich denzelfden dag ontbonden had.

Reeds in de vergadering van 24 en 25 December 1795 werd een concept-reglement ter tafel gebracht, dat na vele wijzigingen 10 April 1796 werd vastgesteld. Zeeland werd daarbij in 20 districten verdeeld tot verkiezing van even zooveel vertegenwoordigers; 22 April d. a. v. werd daarop de vergadering van de *Vertegenwoordigers van het volk van Zeeland* geïnstalleerd. Dit college werd 1 September 1796 ten gevolge van de nieuwe verkiezingen vernieuwd. De Vertegenwoordigers waren niet altijd bijeen: daarom benoemden zij een *Provincialen raad* van 9 leden, die geene wetgevende macht uitoefende, maar alleen provisioneele voorzieningen trof, als de Vertegenwoordigers niet bijeen waren. 26 April 1796 werden deze leden, die niet tegelijk Vertegenwoordigers konden zijn, benoemd, en 1 Juni d. a. v. vergaderde de Provinciale raad voor het eerst, nadat de vergadering der Volksvertegenwoordigers 31 Mei uiteengegaan was. De Provinciale raad en de Volksvertegenwoordigers vergaderden nimmer tegelijk, zoolang de Volksvertegenwoordigers bijeen waren, fungeerde de Provinciale raad niet.

Na den coup d'etat van 22 Januari 1798 besloten de vertegenwoordigers eerst het volk van Zeeland in zijne grondvergaderingen te raadplegen over de afschaffing der provinciale souvereiniteit, maar op de bedreigingen van den Franschen generaal te Vlissingen nam de vergadering 30 Januari zonder

raadpleging van het volk den titel van *Intermediair administratief bestuur van het voormalig gewest Zeeland* aan en erkende zij de een en ondeelbare republiek. Den 9en Februari werd dit Intermediair administratief bestuur door een agent van het Uitvoerend bewind der Bataafsche republiek ontbonden; er werd toen een nieuw Intermediair administratief bestuur aangesteld, dat uit 12 leden bestond.

Krachtens besluit van het Uitvoerend bewind der Bataafsche Republiek werd 30 Maart 1799 dit bestuur ontbonden. Het werd door twee verschillende colleges vervangen. Het eene was de *Commissie tot de administratie der financien van het voormalig gewest Zeeland.* Deze commissie, die uit drie leden bestond en reeds 29 Maart 1799 geïnstalleerd was, werd o. a. belast met het bewaren van de staatspapieren en de charters, tot het voormalig administratief bestuur behoorende. Hare eigenlijke werkzaamheid bestond in het beheer der financiën, voor welk onderwerp de oude provinciale indeeling van kracht bleef. Voor de andere takken van het voormalig provinciaal beheer, voor zoover het in 1798 niet op het centraal gezag was overgegaan, werd Zeeland met een gedeelte van Holland gecombineerd tot het departement van Schelde en Maas. *Het departementaal bestuur van Schelde en Maas,* uit 7 leden bestaande, die door de 7 ringen, waarin het departement verdeeld was, werden afgevaardigd, kwam 30 Maart 1799 bijeen, en werd tengevolge der Staatsregeling van 1801 tegelijk met de Commissie tot de administratie der financiën 21 Juni 1802 ontbonden.

Beide lichamen werden vervangen door het nieuwe *Departementaal bestuur van Zeeland,* dat uit 9 leden bestond, die door even zoovele ringen benoemd zouden worden, doch voor de eerste maal door het Staatsbewind der Bataafsche republiek werden aangesteld. Dit Departementaal bestuur werd 21 Juni 1802 geïnstalleerd, en 1 Augustus 1805 ontbonden. Denzelfden dag kwam een ander Departementaal bestuur bijeen, dat uit 6 door den raadpensionaris der Bataafsche republiek benoemde leden bestond (zie het Algemeen reglement voor de departementale besturen van 19 Juli 1805). Krachtens dat reglement benoemde het Departementale bestuur, zoo dikwijls het uiteenging, drie zijner leden tot zijne *Gedeputeerden* voor de loopende zaken. Ook deze organisatie ging 16 Mei 1807 door de instelling der landdrostambten te niet.

Het college van Gecommitteerde raden bleef ook onder de Provisioneele representanten in functie, totdat 21 Juli 1795 besloten werd een uit 7 leden bestaand *Comité van Algemeen Welzijn, Waakzaamheid en Veiligheid* ter vervanging van Gecommitteerde raden op te richten. Het Comité kwam voor het eerst

23 Juli d. a. v. bijeen, en bleef in functie tot 3 Mei 1796. Naast het Comité van Algemeen welzijn werden 21 Juli 1795 nog twee andere *Comité's* opgericht: *van Financiën* en *van Onderzoek*, elk uit 4 leden bestaande. Het reglement voor het provinciaal bestuur van 10 April 1796 stelde, gelijk gezegd is, een Provincialen raad van 9 leden in. Vijf dier leden vormden het *Uitvoerend departement van den Provincialen raad*, welk college het Comité van Algemeen welzijn verving en 3 Mei 1796 in functie trad. De vier andere leden van den Provincialen raad vormden het *Departement van Financiën en Onderzoek*. Zoo bleef de toestand, totdat 9 Februari 1798 het nieuwe Intermediaire administratieve bestuur optrad. Dit bestuur splitste zich in drie commissies, elk van 4 leden: de eerste heette het *Uitvoerend departement van het Intermediair administratief bestuur*, dat 12 Februari 1798 bijeenkwam, de beide andere respectievelijk *Commissie van Onderzoek* en *Commissie van Financiën*. In de vergadering van het Intermediair bestuur van 23 en 24 Juli 1798 werden de drie commissies gereorganiseerd. Zij gingen tegelijk met het Intermediair bestuur 30 Maart 1799 te niet. De latere bestuurscolleges kennen diergelijke commissiën niet.

Bij de nadere regeling dezer archieven bleek mij, dat eene definitieve ordening er van niet kon plaats hebben dan tegelijk met de archieven der Staten en Raden, waaraan zij zich aansluiten. Ik heb dus van de geheele verzameling een voorloopigen inventaris, die 346 nummers telt, opgemaakt.

Daar de verhuizingen, die een gevolg waren van de herstelling van een gedeelte van het archiefgebouw, het onmogelijk maakten een eenigszins volumineus archief te behandelen, heb ik mijne werkzaamheden aan de archieven na 1795 niet verder voortgezet, maar mij gewend tot het archief der Staten van Zeeland vóór 1574. In de eerste plaats heb ik daarvoor nagegaan, welke der middeleeuwsche rekeningen, die hier aanwezig zijn, van ouds in het Staten-archief hebben berust, en welke in 1607 uit het archief der Hollandsche rekenkamer hierheen zijn overgebracht. Dank zij een afschrift van de lijst der van Holland opgevraagde stukken, dat in het gemeentearchief van Middelburg berust, en een in 1646 opgemaakten inventaris van het archief der Zeeuwsche rekenkamer, ben ik bij die splitsing boven verwachting geslaagd. Slechts omtrent twee of drie rekeningen kan nog twijfel bestaan, hoe zij in dit depôt gekomen zijn. Sedert heb ik mij bezig gehouden met het onderzoek der weinige andere deelen, die uit dit tijdperk van het Staten-archief voorhanden zijn. In 1901 hoop ik deze werkzaamheid voort te zetten.

De heer De Waard heeft de regeling van de archieven, afkomstig van den provincialen adjudant, voltooid. De beschrijving

er van is als Bijlage A aan dit verslag toegevoegd. Uit het zeer nauwkeurig onderzoek van den heer De Waard is gebleken, dat de in 1886 overgebrachte archieven tot drie collectiën kunnen worden gebracht, nl. 1°. tot het archief van den provincialen commandant, later vervormd tot dat van den provincialen adjudant, 2°. tot het archief van den opperbevelhebber van de troepen in Zeeland, welke betrekking in 1831 werd ingesteld, en in 1839 weder opgeheven, en 3°. tot het onbeduidende archief van den tijdelijken onderintendant. De bewerker heeft aan het hoofd der verschillende rubrieken de lotgevallen dier archieven in verband met de wijzigingen in de organisatie uitvoerig toegelicht.

De benoeming van den heer Wiersum maakte het mogelijk de ordening der rechterlijke archieven weder voort te zetten. De heer Wiersum heeft de rechterlijke archieven van de smalsteden en het platteland van Walcheren het eerst onder handen genomen. Deze archivalia zijn tot heden in drie verzamelingen bewaard, al naar mate zij overgenomen zijn van de griffie der rechtbank, van den hypotheekbewaarder en van de gemeenten zelven. De beide eerste verzamelingen waren tot heden alleen beschreven en dan nog slechts zeer globaal en onvoldoende. De heer Wiersum houdt zich nu bezig met het vereenigen dier afzonderlijke collecties en het opnieuw beschrijven der van elk archief bewaard geblevene stukken als één geheel. Op deze wijze zijn de archieven van Westkapelle (stad), Westkapelle Buiten en Poppekerke, Oostkapelle, Arnemuiden en Grijpskerke en Poppendamme reeds behandeld.

In het afgeloopene jaar werd ook de bewerking van het archief van Breskens voltooid. Bij de bespreking der aanwinsten kom ik hierop terug.

De regeling der liassen met acquitten werd gestaakt, eensdeels doordien de heer De Waard met andere werkzaamheden was belast, anderdeels omdat de tijdelijke ontruiming van een deel der archieflokalen het onmogelijk maakt de afgewerkte liassen behoorlijk op te bergen.

Ten slotte werd nog de inventaris der boeken, tot het depôt behoorende, geheel omgewerkt. Door de in de laatste jaren voor die verzameling verkregene aanwinsten was dat noodzakelijk geworden.

VI. *In druk uitgegevene bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het afgeloopene jaar heeft het werk van den heer De Waard over De Nederlandsche vlag het licht gezien. Deze vrucht van 's schrijvers grondige nasporingen in de bijlagen en acquitten,

behoorende bij de rekeningen van den ontvanger-generaal van Zeeland van zijne administratie te water en van de onder hem ressorteerende equipagemeesters, bevat blz. 102 vlg. 76 bijlagen, die grootendeels aan de bovenbedoelde liassen met acquitten zijn ontleend.

Door mejuffrouw M. De Man alhier werd in het Tijdschrift van het genootschap voor munt- en penningkunde (8e jaarg. blz. 89) gepubliceerd een opstel, getiteld: De kosten van het bouwen van een munthuis te Middelburg in 1363—1366, waaraan als bijlage een extract uit de rentmeestersrekening van Bewesten en Beoosten Schelde van 1363—1366 is toegevoegd.

Voorts gaf ik in het Archief, mededeelingen van het Zeeuwsch genootschap (8e deel 3e stuk blz. 99) eenige Mededeelingen uit het archief der Middelburgsche abdij ten beste, waarbij verschillende stukken uit het Abdij-archief zijn afgedrukt. In het 3e stuk van het 4e deel van de Verslagen en mededeelingen van de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht publiceerde ik (blz. 317) eenige regelen van leenrecht, voorkomende in het in dit depôt berustende leenregister der heeren van Hodenpijl, en in de Bijdragen voor de geschiedenis van het Bisdom van Haarlem (XXV blz. 419) gaf ik een brief van den Utrechtschen griffier Scryvers aan den Zeeuwschen pensionaris De Pottere uit.

VII. *Opgave der aanwinsten en der verliezen.*

In het vorig jaarverslag heb ik medegedeeld, dat het gemeentebestuur van Breskens zich vereenigd heeft met het door Uwe Excellentie goedgekeurd voorstel, in krachte waarvan de gemeente den eigendom verkreeg van alle uit het gemeentearchief afkomstige stukken, die in de aan het Rijk geschonkene verzameling Le Clercq berustten, behalve die, welke van rechterlijken aard waren, waartegen de gemeente zich bereid verklaarde haar geheele oud-archief, zoowel hetgeen zij thans uit de verzameling Le Clercq verwierf, als wat zij reeds vroeger bezat, aan het Rijk in bruikleen af te staan. In dit jaar is het tot de uitvoering van dat besluit gekomen. In den loop van den zomer ontving ik in verschillende bezendingen het gemeentelijk oud-archief, en nadat ik het geïnventariseerd en met de uit de verzameling Le Clercq afkomstige stukken vereenigd had, is het geheele nu hereenigde archief bij proces-verbaal d.d. 22 September 1900 aan het Rijk in bruikleen afgestaan. Hierachter is onder Bijlage B ingevoegd de inventaris zoowel van het in bruikleen afgestane gemeentearchief als van het rechterlijk archief, dat eigendom van het Rijk gebleven is. Daar bij elk nummer, dat geheel of ten deele

van de verzameling Le Clercq afkomstig is, zulks is aangeteekend, is gemakkelijk te overzien, welk een aanzienlijk gedeelte van het archief onder die familie was blijven berusten.

Deze verzameling is de eenige van aanbelang, die het depôt in 1900 verwierf. De verkrijging van twee andere verzamelingen werd mij in uitzicht gesteld. De eene heeft betrekking op Hoedekenskerke. Ik heb indertijd het archief van de Hervormde gemeente aldaar niet kunnen bezoeken, daar de predikant afwezig was. Deze had mij later schriftelijk medegedeeld, dat het archief alleen aktenboeken bevatte. Nu mocht ik echter van den heer J. De Kruyter te Goes, conservator van het Zuid-Bevelandsche kerkarchief, de mededeeling ontvangen, dat in het kerkelijk archief van Hoedekenskerke bovendien nog allerlei stukken berusten, die klaarblijkelijk tot het rechterlijk archief behooren 1). Hij had den kerkeraad verzocht die stukken aan het Rijksarchief over te dragen. In het laatst van het jaar berichtte hij mij intusschen, dat de kerkeraad gemeend had een anderen weg te moeten inslaan en de stukken zou overdragen aan het gemeentebestuur met verzoek ze aan het Rijksarchief af te staan. Dit laatste is nog niet gebeurd.

Door den directeur der registratie en domeinen te Middelburg werden mij eenige stukken, afkomstig van rentmeesterschappen van de domeinen van de prinsen van Oranje en laatstelijk van het kantoor van den ontvanger der domeinen te Middelburg, toegezonden, onder opmerking, dat de minister van financiën indertijd (bij schrijven d.d. 6 December 1876 no. 8) stukken van denzelfden oorsprong aan dit depôt had toegewezen. Ik heb die stukken teruggezonden, omdat de beslissing bij den minister stond, en omdat ik mij niet gerechtigd achtte ze in ontvangst te nemen anders dan krachtens bestuursmaatregel, gelijk de regels betreffende de indeeling der rijksarchieven, behoorende bij het schrijven van Uwer Excellenties ambtsvoorganger d.d. 10 Juni 1897 La. A. voorschrijven. De minister heeft ze toen later aan het Algemeen rijksarchief toegewezen. In verband met het feit, dat vroeger archiefstukken, afkomstig van dezelfde rentmeesterschappen, in het Zeeuwsche depôt zijn geplaatst, rijst de vraag, of het niet gewenscht zou zijn, dat de rijksarchivarissen werden ingelicht omtrent het beginsel, dat aan de distributie van die archivalia ten grondslag wordt gelegd.

Voorts verwierf het depôt nog de volgende archiefstukken en handschriften:

---

(1) In sommige plaatsen van Zuid-Beveland werd het archief van schout en schepenen in de kerkekamer bewaard. Vandaar de aldaar meermalen voorkomende vermenging van rechterlijke en kerkelijke archieven.

1. Afteekening van een blok kazernes, gebouwd te Axel. 1785. 1 stuk.

N.B. Dit stuk werd aan het Rijk geschonken door mevrouw de douairière barones Dirckinck van Holmfeld, geboren gravin van Hompesch Rurich op het kasteel Obbicht bij Sittard, en bij schrijven van den rijksarchivaris in Limburg d.d. 2 Januari 1900 (nr. 2), daartoe gemachtigd bij schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken d.d. 28 December 1899 (K. W. nr. 3184i), naar dit depôt overgebracht.

2. Afteekening van drie plannen van den bouw van kazematten te Vlissingen. (c. 1811). 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

3. Plan van een bedekt kamp bij het fort Rammekens, opgemaakt door den kapitein der genie Cornabé. 1811. 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 1.

4. Charter van 1324 Januari 11. — Willem, graaf van Heynegouwen, machtigt den abt van Middelburch om van de kinderen van Wouter Ver Wiven zoon 30 gemeten ambachts, waarin 's abts hof Noertiende staat, leenroerig aan de grafelijkheid, te koopen. — Ghegheven in Dordrecht des Wonzdaghes na Dertiendag int jaer ons Heren M°CCC° drie ende twintich.

Oorspr. Met het geschonden zegel van den graaf in groene was.

N.B Dit charter werd in November 1864 ten behoeve van het Algemeen rijksarchief in auctie bij de firma Martinus Nijhoff uit de collectie Meylink aangekocht en bij schrijven van den Algemeenen rijksarchivaris d.d. 15 Januari 1900 (nr. 15) krachtens machtiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken d.d. 12 Januari 1900 (nr. 80 K. W.) aan dit depôt overgedragen.

5. Charter van 1337 Augustus 28. — Willem, graaf van Heynnegouwen, draagt schepenen, burgemeesters en raad van Middelburch op het Onser Vrouwen klooster aldaar in zijne rechten te handhaven. — Ghegheven in die Haghe des Donresdaghes na Sinte Bertelmeusdach int jaer ons Heren M°CCC° seven ende dortich.

Oorspr. Met het geschonden zegel van den graaf in groene was.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 4.

6. Charter van 1340 December 21. — Willem, graaf van Heynnegouwen, erkent den abt van Middelburch 556 pond 8 schellingen 4$^1/_2$ penning zwarten schuldig te zijn, en draagt Boudijn Jans zoon, rentmeester van Zeland, op die som uit de jaarbede

aan den abt te betalen. — Ghegheven in Middelburch op Sente Thomas dach apostels int jair ons Heren M°CCC° ende viertich.

Oorspr. Met het geschonden zegel van den graaf in groene was.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 4.

7. Charter van 1437 Augustus 23. — Phillips, hertog van Bourgondiën, verleent bij gelegenheid van zijne huldiging door de stad Reymerswail als haar rechten erfheer bij doode van Jacob, hertogin in Beyeren, gravin van Oistervant, aan die stad verschillende privilegiën betreffende de rechten en functiën van den baljuw. — Upten XXIII[sten] dach in Augusto int jair ons Heeren dusent vierhondert zeven ende dertich.

Oorspr. Met het geschonden zegel van den hertog in roode was.

N.B. Dit charter werd in Mei 1864 voor het Algemeen rijksarchief in auctie De Bruyn te Utrecht aangekocht en tegelijk met nr. 4 aan dit depôt overgedragen.

8. „Caarte van den eylande van Axel en Neusen mitsgaders van geheel Axelambagt, gemaekt door Jan Mattele en Manderslheyd, geswoore landmeeters in den jaaren 1733." (Copie van C. Marke d.d. 1746 naar eene copie van W. T. Hattinga d.d. 1739.)

N.B. Deze kaart werd 3 Maart 1900 door den heer F. Caland te 's-Gravenhage aan dit depôt geschonken.

9. Tafel op de resolutiën der Staten van Zeeland. 1688—1692. 1 stuk.

N.B. Dit stuk werd in September 1900 aangekocht van A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk.

10. Instructie voor den raadpensionaris van Zeeland, vastgesteld 1630. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 9.

11. Stukken betreffende de verhouding tusschen de provincie Zeeland en den hoogen raad van Holland en Zeeland. 1713. Met retroacta. 1 omslag.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 9.

12. Proces-verbaal van de verkiezing van 18 hoofdparticipanten der Oost-Indische compagnie kamer van Zeeland, om met de bewindhebbers een drietal te formeeren, waaruit de Staten van Zeeland in plaats van wijlen J. Boreel een bewindhebber zullen kiezen. 1637. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 9.

13. Schrijven van Alexander de Munck aan den eersten commissaris der Oost-Indische compagnie om betaling van zijne vervallen tractementen. 1712. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 9.

14. Akte, waarbij de hertog van Anjou Jan de Vos aanstelt tot baljuw van Hulst en de jaarlijks door hem uit te keeren som bepaalt op 300 pond gr. Vl. 1582. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 9.

15. Octrooi der Staten-Generaal tot bedijking der schorren bij Biervliet. 1638. (Afschrift.) 1 stuk.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 9.

16. Costumen en usantiën en andere rechtsregelen, geldende in de stad Zieriksee. (Handschrift uit het begin der 18e eeuw.) 1 deel.

N.B. Dit deel werd 6 October 1900 aangekocht in auctie Gouda Quint te Arnhem.

17. Tafel op de tien copulaatboeken, berustende ter rekenkamer van Zeeland. (Geschreven omstreeks 1700.) 1 deel.

N.B. Dit deel werd 24 October 1900 uit den boedel van J. L. Beyers aangekocht in auctie Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage.

18. Charter van 1796 Maart 22. — Keurschepenen van Middelburgsambachten oorkonden, dat de erfgenamen van Adriaan Louissen aan Pieter Johannes Ponse den eigendom van een speelhuis c. a. aan den Noordstraatweg, geheeten het Truweel, overdragen.

Met de schepenzegels van Jacob van de Kreke, Jacob Johannes de Vassy en Pieter Staats in groene was.

N.B. Dit charter werd 25 October 1900 geschonken door het polderbestuur van Walcheren.

19. Brief van den hertog van Alva aan den bisschop van Middelburg met verzoek hem te willen mededeelen, wie van de voorgedragenen hij het geschikst acht voor de vaceerende betrekkingen van burgemeester en schepen der stad Middelburg. 1569. 1 stuk.

N.B. Dit stuk werd 12 November 1900 aangekocht in auctie J. M. Heberle (H. Lempertz' Söhne) te Keulen.

20. Stukken betreffende de verzoeken van de provinciën Zeeland en Friesland aan de Generaliteit om verlaging harer quoten. 1767—1782. (Gedeeltelijk gedrukt.) 1 pak.

N.B. Deze stukken werden 17 November 1900 aangekocht in auctie Burgersdijk en Niermans te Leiden.

21. Costumen en usantiën der stad Vlissingen. (1570.) (Afschrift uit de 17e eeuw). 1 deel.

N.B. Het deel eindigt midden in art. 25 van het 19e capittel. — Het werd 21 November 1900 aangekocht in auctie W. P. Van Stockum en Zoon te 's-Gravenhage.

22. Stuk van 1659 Juni 9. — De Staten van Zeelant geven aan het college van wet en raad der stad Vlissingen octrooi, dat de leden der vroedschap aldaar voortaan levenslang zitting zullen hebben.

Concept op perkament zonder zegel.

N.B. Verkregen op dezelfde wijze als nr. 21.

Tegenover deze aanwinsten staan de volgende verliezen. Krachtens machtiging van Uwe Excellentie d.d. 28 Maart 1900 (nr. 761 afd. K. W.) werd bij proces-verbaal d.d. 29 Maart aan het Algemeen rijksarchief overgedragen een charter d.d. 1537 Mei 3, waarbij de abdis van Leeuwenhorst en de pastoor van Noordwijk eene overeenkomst aangaan omtrent het Oisterhout mantreid. Dit stuk schijnt afkomstig te zijn van het archief van het Kapittel van St. Pieter te Middelburg, daar de in het charter vermelde pastoor van Noordwijk tevens deken van dat kapittel was. Daar het echter niet op het kapittel betrekking heeft, maar uitsluitend het beheer der Noordwijksche pastoriegoederen raakt, scheen het beter geplaatst in het depôt te 's-Gravenhage dan in dat te Middelburg.

Krachtens machtiging van Uwe Excellentie d.d. 17 April 1900 (nr. 918 afd. K. W.) werden 18 April aan den bibliothecaris der Koninklijke bibliotheek twee fragmenten op perkament van een Franschen volksroman, afkomstig uit den band van nr. 3 deel 2 van het archief van Reimerswaal, overgedragen. Wijlen de archivaris J. P. Van Visvliet had dat deel opnieuw laten binden, maar de beide perkamenten stukken bewaard. Ik had ze later onder zijne papieren teruggevonden.

Ook de overdracht der gedrukte resolutiën der Staten van Zeeland, waartoe ik door Uwe Excellentie 27 December 1899 gemachtigd werd, en waarover ik in mijn vorig jaarverslag gehandeld heb, liep eerst in 1900 geheel af.

Eindelijk werd bij de regeling van de archieven, afkomstig van den provincialen adjudant, een register, behoorende tot het archief van den plaatselijken commandant, gevonden. Daar het blijkbaar in 1886 abusievelijk hierheen was overgebracht, werd het aan den garnizoens-commandant teruggezonden.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnenlandsche en buitenlandsche archieven.*

Uit de Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom van Haarlem (XX blz. 172) in verband met het medegedeelde in de Revue catholique (XVI p. 416) had ik opgemaakt, dat zich behalve de vier oorkonden, door fr. Hoevenaars in de Haarlemsche bijdragen afgedrukt, nog andere oorkonden, die de oudste geschiedenis der Middelburgsche abdij betreffen, in afschrift in het archief der abdij Park bij Leuven moesten bevinden. Dit heeft mij aanleiding gegeven mij tot den abt te wenden met verzoek ook van die stukken afschrift te mogen ontvangen. Door diens welwillende beschikking ontving ik inderdaad afschrift van een viertal oorkonden, waarvan de oudste vermoedelijk uit 1146, de jongste uit 1157 dateert. Zij zijn sedert door mij gepubliceerd in de bovengenoemde Bijdragen (XXV blz. 413).

IX. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

In 1900 werden inlichtingen gevraagd door:

den Algemeenen rijksarchivaris over de geschiedenis van de archieven der Zeeuwsche admiraliteit en der Middelburgsche kamers van de O. I. en de W. I. compagnie,

den archivaris der gemeente Vlissingen over verschillende punten in verband met het door hem uitgegeven werk: Geschiedenis van de Westpoort te Vlissingen,

den bibliothecaris der provinciale bibliotheek te Middelburg over de betrekking van onderprefect te Middelburg,

den directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief te 's-Gravenhage over Zeeuwsche kronieken,

het bestuur der visscherijen op de Schelde over de ambachtsheerlijkheid Schore,

mejuffrouw M. De Man te Middelburg over de rentmeestersrekening van 1363/6,

mejuffrouw C. De Waal aldaar over de brand van de Choorkerk aldaar,

M. Fokker aldaar over den naam van een lid der provinciale rekenkamer,

J. J. Blankert aldaar over een zegel van A. J. Blankaert,

Jhr. mr. J. W. C. Schuurbeque Boeije te Zieriksee over de retributie, in verschillende polders van de tiendheffers gevorderd,

J. De Wee te Ierseke over stukken uit het rechterlijk archief van IJzendijke,

J. M. Kakebeeke te Goes over de grens tusschen Borselen en 's-Heer-Arendskerke,

Mr. J. De Witt Hamer aldaar over het recht van aanwas onder Waarde,

J. Oele Hz. aldaar over de tienden van Stormezand,

Mr. J. C. Overvoorde te Dordrecht over de geschiedenis der posterijen,

C. A. De Kruyff te Utrecht over de familie Pruyn te Arnemuiden,

J. P. Paauwe aldaar over den predikant Smytegelt,

C. J. Gonnet te Haarlem over de genealogie der familie de Moor,

Mr. J. A. Sillem te Amsterdam over de juiste lezing eener plaats in eene Middelburgsche burgemeestersrekening,

Dr. H. C. Rogge aldaar over verschillende personen, voorkomende in de briefwisseling tusschen Nicolaas van Reygersberch en Hugo de Groot,

J. E. Elias aldaar over Jacob Simons zoon de Rijk,

A. Verschuur aldaar over den oorsprong van de bevolking van Noord-Beveland.

K. De Hartogh aldaar over de affaire des fusils te Vere,

Mr. H. De Ranitz te 's-Gravenhage over het jachtrecht in den Westeren ban van Haamstede,

Th. Morren aldaar over verschillende oorkonden, die zullen worden opgenomen in het supplement op het Oorkondenboek van Holland en Zeeland,

Prof. P. Frédéricq te Gent over aflaatbrieven,

A. E. Sayous te Parijs over den windhandel in de 18e eeuw,

M. Van Notten aldaar over de graftombe der Evertsens te Middelburg,

M. Von der Becken te Antwerpen en Dr. W. Von der Becken te Darmstadt over de genealogie hunner familie

en Mistress Mason uit Noord-Amerika over het huis van prins Willem I te Middelburg.

Zooveel mogelijk werden die inlichtingen door mij verschaft.

Afschriften werden verstrekt aan den Algemeenen rijksarchivaris, den archivaris der gemeente Vlissingen en voorts aan de

heeren J. H. Snijders te Middelburg, mr. H. De Ranitz en J. H. De Stoppelaar te 's-Gravenhage en M. Van Notten te Parijs.

De krijgsgeschiedkundige nasporingen werden in 1900 in de maanden Januari, October, November en December voortgezet door den tweede-luitenant P. J. Boogaert, die zich met de geschiedenis van den Oostenrijkschen successie-oorlog, waarvoor dit depôt vele gegevens bezit, bezig hield.

Archiefstukken werden tijdelijk gedeponeerd op het Algemeen rijksarchief ten behoeve van den heer F. Caland en op het gemeentearchief te Rotterdam ten dienste van de heeren J. H. W. Unger en mr. A. J. De Blécourt. Omgekeerd werden uit het gemeentearchief van Arnemuiden, uit het Algemeen rijksarchief en uit het rijksarchief in Utrecht aan dit depôt archiefstukken uitgeleend om geraadpleegd te worden door de heeren De Waard, dr. Wagenaar en mij zelf.

Door de commissie voor de Marinetentoonstelling werden eenige stukken aangevraagd, die echter niet in dit depôt bleken te berusten, maar vermoedelijk in het gemeentearchief te Vere moesten worden gezocht.

Meermalen werden ook deelen met gedrukte resolutiën der Staten van Zeeland door mij uitgeleend. Omgekeerd ontving ik herhaaldelijk uit andere verzamelingen gedrukte werken te leen. Het heeft mij daarbij getroffen, hoe slecht onze openbare bibliotheken voorzien zijn van nieuwere werken van catholieke schrijvers. De Revue catholique kon ik gelukkig uit de bibliotheek van het seminarie te Warmond leenen, maar van de Beknopte levensschets van den H. Norbertus door fr. Van den Elsen, waarachter een charter betreffende de Middelburgsche abdij is afgedrukt, vond ik noch in eene openbare bibliotheek, noch in de bibliotheek van het seminarie te Warmond, noch in die der paters Jezuiten te Maastricht een exemplaar.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, veen-, waterschaps- en andere archieven.*

In het begin van het jaar ontving ik van den heer De Kruyter, conservator van het Zuid-Bevelandsch kerkarchief, mededeeling, dat de pogingen van die vereeniging om in het belang der Zuid-Bevelandsche kerkelijke archieven werkzaam te zijn, afstuiten op de kerkelijke voorschriften, die gelasten, dat de archieven der gemeenten door predikant en kerkeraad worden bewaard, terwijl voorziening in den noodlijdenden toestand dier archieven een dringende eisch blijft. In verband met hetgeen op de vergadering van rijksarchivarissen in 1899 omtrent dit punt behandeld was,

meende ik Uwe Excellentie van deze mededeeling niet onkundig te moeten laten. Ook naderhand had ik meermalen gelegenheid met den heer De Kruyter van gedachten te wisselen over middelen ter voorziening in den nood der kerkelijke archieven.

Voorts kwam ik in den loop van het jaar in aanraking met het gemeentearchief van Arnemuiden. Een voor een genealogisch onderzoek opgevraagd doopboek, dat in den door den heer Kesteloo bewerkten inventaris van het gemeentearchief wordt vermeld, werd aanvankelijk als vermist opgegeven. Reeds had ik het gemeentebestuur geschreven, dat ik zelf naar het vermiste deel zou komen zoeken, of met dat doel een mijner ambtenaren zenden, toen ik bericht ontving, dat het register terecht was gekomen.

Nog schreef ik aan het gemeentebestuur van Kolijnsplaat over het uitleenen van archiefstukken. Het gemeentebestuur had nl. geweigerd aan den heer Verschuur te Amsterdam, die zich bezig houdt met een onderzoek naar den oorsprong van de bevolking van het eiland Noord-Beveland, een in het gemeentearchief berustend doodboek uit te leenen. De heer Verschuur riep in deze mijne tusschenkomst in. Natuurlijk deelde ik hem mede, dat m. i. het gemeentebestuur volkomen correct gehandeld had met de uitleening van dat register aan hem persoonlijk te weigeren, maar dat ik een verzoek zijnerzijds om het register op het Amsterdamsche gemeentearchief te zijnen behoeve te willen deponeeren gaarne bij het gemeentebestuur van Kolijnsplaat ondersteunen zou. Dat heb ik dan ook gedaan; of het gemeentebestuur aan dat verzoek gevolg gegeven heeft, is mij niet bekend.

Wat de rechterlijke archieven betreft, nog altijd is, voor zoover mij bekend, geene beslissing genomen op het verzoek der gemeentebesturen van Aardenburg en Domburg om hunne rechterlijke archieven in bruikleen te ontvangen. In afwachting van die beslissing berusten die archieven onder de betreffende gemeenbesturen. Ook de houding van het gemeentebestuur van Zieriksee heeft zich niet gewijzigd.

XI. *Maatregelen in het belang van het oud-archief te nemen.*

Onder deze afdeeling veroorloof ik mij te wijzen op de wenschelijkheid, dat in de benedenvertrekken van het archief, die thans in orde gemaakt worden, of daarna onderhanden zullen worden genomen, niet slechts langs de zijwanden loquetten worden aangebracht, maar ook worden geplaatst kasten, die van elk vlak tusschen twee ramen evenwijdig met de tusschenruimte loopen.

Voorts zou ik willen vragen, of het niet mogelijk zou zijn,

dat de archivaris in kennis werd gesteld met het bestek der reparatiën, die aan zijn archief zullen worden uitgevoerd, opdat hij c. q. in tijds de daarvoor noodige maatregelen nemen kan.

Bij ministerieele aanschrijving d.d. 28 April 1893 (nr. 813 K. W.) werd den rijksarchivaris in Zeeland opgedragen in zijn jaarverslag te rapporteeren omtrent den

Toestand van de rechterlijke archieven van Middelburg.

Daaromtrent kan ik het volgende mededeelen. Met ingang van 1 Januari 1900 werd den gemeentearchivaris M. H. Van Visvliet om gezondheidsredenen gedurende een jaar non-activiteit toegekend, en werd het beheer van het archief voor dat tijdvak opgedragen aan den heer W. O. Swaving, die als adjunct-archivaris aan het archief verbonden was. Tevens werden toen de uren, waarop de waarnemende archivaris op het gemeente-archief aanwezig moest zijn, en waarop het archief voor het publiek toegankelijk was, anders geregeld. Het gevolg der nieuwe regeling was, dat het archief 8 uren per week geopend en de archivaris bovendien nog 9 uren per week aanwezig was. In den loop van het jaar is hierin nogmaals eene wijziging gebracht, zoodat de archivaris thans 18 uren 's weeks op het archief werkzaam is, terwijl het archief 12 uren 's weeks te raadplegen is.

In mijn vorig jaarverslag sprak ik de hoop uit, dat het drukken van den inventaris der rechterlijke archieven spoedig zou worden hervat. Die hoop is teleurgesteld, de heer Van Visvliet bleek er op gesteld, dat de inventaris niet zou verschijnen zonder eene door hem bewerkte inleiding, die hij wegens zijn gezondheidstoestand thans niet kon voltooien. Daar aan het einde van het jaar de toestand van den heer Van Visvliet echter nog niet verbeterd was, zal, naar ik verneem, de inventaris nu toch verschijnen, onder voorbehoud, dat later door den heer Van Visvliet zoo mogelijk eene inleiding zal worden gepubliceerd.

Het rechterlijk archief verkeert overigens in goeden toestand.

Middelburg, 25 Februari 1901.

De Rijksarchivaris in Zeeland,
R. FRUIN.

Bijlage A.

De archieven, overgenomen van den provincialen adjudant in Zeeland.

INLEIDING.

Bij aanschrijving van het Departement van Oorlog dd. 11 Januari 1886, II afdeeling, generale staf no. 19, is eene regeling getroffen omtrent de archieven van de provinciale adjudanten van 1814 en volgende jaren, en daarbij bepaald, dat een groot gedeelte moet vernietigd worden (Recueil Militair 1886 blz. 14). De Minister van Binnenlandsche Zaken kwam met dien van Oorlog echter overeen, dat tot de vernietiging niet zou worden overgegaan, vóórdat elk archief door een deskundige zou zijn onderzocht met het oog op het geschiedkundig belang, dat een gedeelte dier archieven kon hebben (schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 26 Februari 1886, no. 506 afdeeling K. W.). Dientengevolge werd den archivaris in dit gewest opgedragen om het archief van den provincialen adjudant te Middelburg te onderzoeken en een verslag deswege aan het Departement van Binnenlandsche Zaken in te zenden. Aan die opdracht werd voldaan bij schrijven van 26 Juli 1886, nr. 360, waarbij een inventaris is gevoegd van de archiefstukken, die toen aanwezig waren. Het schrijven van den provincialen archivaris stelde de Minister in handen van den Algemeenen rijksarchivaris, die Zijne Excellentie bij schrijven van den 21en Augustus 1886, nr. 121, adviseerde:

het archief van den provincialen adjudant in Zeeland op te ruimen met uitzondering van de brievenboeken en agenda's, welke een overzicht kunnen geven van de behandelde zaken,

het archief van den opperbevelhebber van de troepen in Zeeland in stand te houden met uitzondering van:

1. Register betrekkelijk aanvragen om verlof en daarop genomen beschikkingen. Januari 1833—October 1837. 2 deelen.

N.B. Hierbij adressen tot het verkrijgen van verlof. Januari 1833—December 1837. 2 deelen en 1 paket.

2. Register van personen, aan wie permissie is verleend om zich tijdelijk uit België naar de 4e en 5e districten van Zeeland en ook van daar naar België te begeven. 11 April 1833—December 1838. 1 deel.

N.B. Hierbij adressen tot het bekomen van die vergunning. 1835—1839. 3 paketten.

3. Bundel met rapporten omtrent deserteurs van en naar België. 1834—1839. 3 paketten.

4. Bundel met verantwoordingsstaten van geheime uitgaven, gedaan op last van den kolonel, commandant van de troepen in het 4e district. 1832—1839. 1 paket,

en het archief van den tijdelijken onder-intendant, dat zeer klein is, in zijn geheel te bewaren.

De Minister van Oorlog gaf naar aanleiding hiervan bevelen, dat de in het rapport van den Algemeenen rijksarchivaris aangeduide stukken niet vernietigd, maar aan den provincialen archivaris moesten overgegeven worden (schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken d.d. 11 October 1886, no. 2238 afdeeling K. W.). Bij proces-verbaal van 10 November 1886 werd aan dien last uitvoering gegeven, waarvan de provinciale archivaris bij schrijven van 17 November 1886, no. 369, aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken bericht zond met verzoek om ten opzichte van de verdere bestemming der stukken de noodige instructie te mogen ontvangen. Bij schrijven van 10 December 1886 (nr. 2524 afdeeling K. W.) bepaalde de Minister van Binnenlandsche Zaken, dat de provinciale archivaris de overgenomen stukken onder zijne bewaring moest houden.

INVENTARIS.

I. *Archief van den provincialen commandant en den provincialen adjudant.*

N.B. Bij besluit van den Souvereinen vorst van den 28en Juli 1814, nr. 44 (Recueil Militair 1814 blz. 440 vlg.) werd het territoir van het Rijk provisioneel verdeeld in drie groote militaire commando's en deze weder in provinciale commandementen. De provincie Zeeland met Middelburg als residentie zou onder het Eerste of Westelijk generaal commando ressorteeren. Onder

deze provinciale commandanten ressorteerden weder de reeds vroeger ingestelde plaatselijke of stedelijke commandementen. Het volgende jaar (Besluit van 5 December 1815 no. 55 (Rec. Mil. 1815 II blz. 211)) werd de provisioneele door eene definitieve indeeling vervangen, nu in zes generale commando's, waarbij Zeeland bij het 3e is gevoegd (1). De instructiën voor de commandanten in deze onderscheidene commando's zijn gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 11 Januari 1815 (Rec. Mil. 1815 I blz. 85 vlg.). Aanvankelijk eenigszins afgescheiden van de eigenlijke troepenaanvoering — aan generaals, bevelhebbers van legerkorpsen ondergeschikt (2) — waren zij in het bijzonder belast met het bevel over en de verdediging in tijd van oorlog van alle vestingen, forten en garnizoensteden binnen den kring van hun commando gelegen, waartoe zij zich in vredestijd moesten voorbereiden. De handhaving der krijgstucht, van de publieke rust en veiligheid was hun mede opgedragen. De provinciale commandanten waren tevens lid van den militieraad. De wet op de nationale militie van 8 Januari 1817 en de voorschriften ter uitvoering daarvan breidden de bemoeiingen van den provincialen commandant met de militie belangrijk uit, en bij Koninklijk Besluit van 21 December 1818 (Rec. Mil. 1818 II blz. 165) kwamen ook de korpsen infanterie en cavalerie geheel en al te staan onder de orders van de generaals, commandeerende in de groote militaire commando's en in de provinciën. Die toestand duurde tot 24 September 1826, toen bij Koninklijk Besluit (Rec. Mil. 1826 II blz. 390) o. a. de post van provincialen commandant weder tot een sedentair emplooi werd verklaard (3).

Het Koninklijk Besluit van 30 Juni 1828 no. 99 (Rec. Mil. 1829 blz. 136 vlg.) legde het provinciaal commando van verscheidene provinciën van het Rijk in handen van generaals, commandanten van brigades infanterie en cavalerie, welk beginsel bij Koninklijk Besluit van 6 April 1841 no. 69 (Rec. Mil. 1841 I blz. 236) zoover werd uitgebreid, dat er slechts vier provinciale commandanten tot den provincialen staf bleven behooren,

(1) Bij Koninklijk Besluit van 20 Februari 1819 (Rec. Mil. 1819 blz. 97) werd Zeeland van het 3e groote militaire commando afgescheiden en aan het 4e toegevoegd, waarvan het deel bleef uitmaken, totdat bij de Koninklijke Besluiten van 27 April 1840 nrs. 62 en 63 (Rec. Mil. 1840 blz. 34) de groote militaire commando's werden opgeheven. Feitelijk was dit met het 4e groote militaire commando, waartoe o.a. Zeeland en Noord-Brabant behoorden, reeds sedert de capitulatie der citadel van Antwerpen het geval geweest.

(2) Zie ook Z. M. besluit van 25 December 1815 no. 11 (Rec. Mil. 1816 I blz. 9 vlg.) en de circulaire van den secretaris van Staat voor de zaken van oorlog d.d. 23 April 1818 no. 77 (Rec. Mil. 1818 I blz. 188 vlg.).

(3) In verband hiermede werd bij Koninklijk Besluit van 24 Januari 1827 no. 53 (Rec. Mil. 1827 blz. 17) eene nieuwe instructie vastgesteld, die bij Koninklijk Besluit van 25 Januari 1841 nr. 244 (Rec. Mil. 1841 I blz. 44) weder door eene andere is vervangen.

die twee jaren later aan denzelfden zuinigheidsmaatregel werden opgeofferd. Immers het Koninklijk Besluit van 19 October 1843 no. 56 (Rec. Mil. 1843 blz. 208) bepaalde, dat er voortaan geene afzonderlijke provinciale commandanten meer zouden zijn, en droeg die commandementen op aan generaals en hoofdofficieren van het actieve leger. Het is uit krachte van dat Besluit, dat Zeeland zijn provincialen commandant, dien het sedert 1814 had gehad, verloor. Het territoriaal commando van deze provincie ging over op den commandant van het 3e regiment artillerie te Vlissingen (Koninklijk Besluit van 7 November 1843 no. 61 (Rec. Mil. 1843 blz. 285)), die het den 20en d.a.v. aanvaardde. De zetel van bestuur bleef echter te Middelburg gevestigd, waar ook het archief (1) bleef berusten, en waar de standplaats zou zijn van den provincialen adjudant, die voortaan, in plaats van in den rang van luitenant, zooals tot nog toe gebruikelijk was geweest, in dien van luitenant-kolonel of majoor zou worden gekozen, om in de hoofdplaats van het gewest den administratieven dienst en de werkzaamheden betreffende de nationale militie *in naam* en *op last* van den waarnemenden provincialen commandant te verrichten. (aanschrijving van het Departement van Oorlog d.d. 14 November 1843 no. 41 *b* (Rec. Mil. 1843 blz. 291 (2)). Alleen de belangrijke diensten werden door den fungeerenden provincialen commandant zelf verricht, maar de stukken dienaangaande zijn bij het archief te Middelburg opgeborgen en maken met die van den ouden provincialen commandant (1814—1843) en met die van den provincialen adjudant (1844 tot heden) een ondeelbaar geheel uit. Ten gevolge van den regel, dat de functie van provincialen commandant door den hoogsten in rang aanwezigen hoofdofficier moest uitgeoefend worden, ging deze dikwijls op een ander over, totdat zij eindelijk in 1860 (Koninklijk Besluit van 25 Februari no. 56 (Rec. Mil. 1860 blz. 251)) geheel werd opgeheven. Daarentegen voert dit besluit weder terug naar de vroeger opgehevene groote militaire commando's (zie noot 1 op blz. 269 hiervoren) al is het, dat zij nu een anderen naam zullen dragen. Daarbij toch wordt het territoir van het Rijk verdeeld in zeven Militaire Afdeelingen (3), waarvan de bevelhebbers zoowel het territoriaal gezag

---

(1) Het archief schijnt bij het overgeven van het commando naar Vlissingen te zijn overgebracht, doch spoedig weder naar Middelburg teruggezonden (zie brief van 1 December 1843 no. 887).

(2) De daarbij vastgestelde instructie werd in latere jaren meermalen opnieuw uitgevaardigd of gewijzigd, waarbij echter geene belangrijke veranderingen in den werkkring van den provincialen adjudant zijn gebracht (zie Rec. Mil. 1861 blz. 36 vlg., 1862 blz. 50 vlg., 1873 blz. 107 vlg., 1886 blz. 121 en 1893 blzn. 627 vlg., 662, 717 vlg.).

(3) De territoriale militaire indeeling van het Rijk is opnieuw geregeld bij de Koninklijke Besluiten van 10 April 1867 no. 54 (Rec. Mil. 1867 blz. 101 vlg.) in vier Militaire Afdeelingen, waarbij Zeeland tot de 2e is gebracht met

als het bevel over de troepen der verschillende wapens, in die afdeelingen gestationneerd, zouden voeren. De provincie Zeeland, met Vlissingen als standplaats, maakte de 5e Militaire Afdeeling uit, op den bevelhebber waarvan de functiën van den provincialen commandant van Zeeland den 2en April 1860 overgingen (1). Deze wijziging had in zooverre invloed op het archief, dat voortaan de stukken betreffende de belangrijke zaken van het territoriaal commando niet langer gevoegd werden bij die, welke betrekking hebben op de militie-aangelegenheden en den administratieven dienst van den provincialen adjudant, maar dat van beiden een afzonderlijk archief werd gevormd. Dit blijkt niet alleen uit de brievenboeken van den provincialen adjudant, maar ook uit het Koninklijk Besluit van 10 April 1867 no. 54 (Rec. Mil. 1867 blz. 101 vlg.), waarbij bevolen wordt, dat o. a. het archief van de opgehevene 5e Militaire Afdeeling uit Zeeland naar 's-Hertogenbosch, de nieuwe standplaats, moet worden overgebracht. Daar echter de provinciale adjudant na 1860 zijne opteekeningen voortzette in dezelfde registers als vroeger, is tusschen het archief vóór 1860 en dat na 1860 geene scheiding te maken, hoewel het archief van den provincialen adjudant na 1860 rechtens moet beschouwd worden als een onderdeel van dat van den bevelhebber in de Militaire Afdeeling.

1. Correspondentieboek. Agenda van ingekomen en uitgegane stukken. 1829 October 6 — 1830 December 31.

1 deel.

N.B. Achterin bevindt zich een alphabetische index.

2—12. Agenda van ingekomen stukken. 1837—1873.

11 deelen.

's-Hertogenbosch als standplaats; 26 Maart 1873 no. 25 (Rec. Mil. 1873 blz. 107 vlg.) in vier Militaire Afdeelingen, waarbij Zeeland deel van de 1e ging uitmaken, die 's-Gravenhage tot standplaats kreeg; 7 Juli 1875 no. 48 (Rec. Mil. 1874—1878 I blz. 417 vlg.) in vijf Militaire Afdeelingen, waarbij Zeeland tot de 4e (Rotterdam) werd gebracht; 23 Februari 1880 no. 1 (Rec. Mil. 1880 I blz. 101 vlg.) in drie Militaire Afdeelingen, waarbij Zeeland tot de 3e (Gorinchem) zal behooren. De standplaats van den bevelhebber in de 3e Militaire Afdeeling werd verlegd bij Koninklijk Besluit van 14 Februari 1881 no. 1 (Rec. Mil. 1881 I blz. 367) van Gorinchem naar 's-Hertogenbosch en bij Koninklijk Besluit van 24 April 1885 no. 19 (Rec. Mil. 1885 blz. 63) van 's-Hertogenbosch naar Breda.

(1) Voor de instructie van de bevelhebbers in de Militaire Afdeelingen zie men Rec. Mil. 1861 blz. 38 vlg., 1862 blz. 468, 1866 blz. 74, 1873 blz. 107 vlg., 1874—1878 I blzn. 417 vlg. en 457, 1880 I blz. 207 vlg.

2. 1837 Januari 1—1837 December 31

N.B. De stukken zijn in dit register onder hoofden van de verschillende autoriteiten, van wie zij afkomstig zijn, ingeschreven.

3. 1838 Januari 1 — 1840 December 31.

4. 1841 Januari 1 — 1841 December 30.

5. 1842 Januari 1 — 1843 December 27.

6. 1843 December 31 — 1844 December 27.

7. 1844 December 31 — 1847 December 25.

N.B. In dit en de volgende vier deelen zijn de stukken van het Departement van Oorlog ontvangen vóórin en die van verschillende andere autoriteiten achterin ingeschreven.

8. 1851 December 30 — 1852 December 30.

N.B. Hierin is vastgehecht eene inhoudsopgave van ingekomen stukken betrekkelijk de indijkingswerken aan de Ooster-Schelde.

9. 1852 December 24 — 1854 December 29.

10. 1854 December 30 — 1857 December 30.

11. 1857 December 30 — 1860 December 27.

12. 1860 Januari 1 — 1873 September 17.

13. Brief van den luitenant-generaal baron Chassé, commandant van het 4e groot militair commando, aan den provincialen commandant van Zeeland betreffende de verlenging van het contract met den aannemer van de militaire transporten te water. 1832 December 28.

1 stuk.

14. Besluit van de Commissie van toevoorzicht der Maatschappij van Weldadigheid op de beide verslagen harer subcommissiën, het eene betreffende het onderzoek van den staat der koloniën en gestichten en het andere betrekkelijk de opneming van de rekening en verantwoording van ontvangsten en uitgaven over het twee-en-twintigste dienstjaar, van 1 Januari tot ultimo December 1839, met die verslagen zelve. (Gedrukt.) 1840 November 12.

1 stuk.

15. Minuten van eenige door den provincialen commandant verzonden brieven. 1821 Januari 22 — 1821 Februari 10.
1 omslag.

16—37. Register van door den provincialen commandant aan verschillende autoriteiten verzonden brieven en circulaires. (Minuten.) 1829—1878.
22 deelen.

N.B. Hierin zijn ook brieven van vertrouwelijken aard geboekt.

16. 1829 October 6 — 1830 December 31.

N.B. Achterin bevindt zich een alphabetische index.

17. 1831 Januari 1 — 1831 April 2.

18. 1832 Januari 1 — 1832 December 30.

19. 1833 Januari 2 — 1833 December 29.

20. 1834 Januari 1 — 1834 December 31.

21. 1836 Januari 1 — 1836 December 31.

22. 1837 Januari 1 — 1837 December 31.

23. 1838 Januari 1 — 1839 April 12.

24. 1839 April 12 — 1839 October 23.

25. 1839 October 23 — 1840 December 31.

26. 1841 Januari 1 — 1841 December 31.

27. 1842 Januari 1 — 1842 Juni 26.

28. 1842 Juni 26 — 1842 December 30.

29. 1843 Januari 2 — 1843 December 31.

30. 1844 Januari 1 — 1844 December 31.

31. 1853 Juni 1 — 1854 December 28.

32. 1857 Januari 10 — 1858 December 30.

N.B. In dit en de twee volgende deelen zijn de rapporten, verslagen en opgaven, die bij de brieven verzonden zijn, achterin ingeschreven.

33.	1859 Januari 3 — 1860 Mei	30.
34.	1860 Juni 1 — 1863 Mei	13.
35.	1863 Mei 14 — 1868 Juni	30.
36.	1868 Juli 2 — 1873 October	24.
37.	1873 October 24 — 1878 Mei	4.

38. Brief van den generaal-majoor, provincialen commandant van Zeeland, aan het Departement van Oorlog betreffende de verdediging van het 4e en 5e district van Zeeland, dd. 15 Januari 1831. (Afschrift van 29 Januari 1862, door den secretaris-generaal van het Ministerie van Oorlog gewaarmerkt.)

1 stuk.

II. *Archief van den opperbevelhebber van de troepen in Zeeland.*

N.B. Bij het uitbreken van den opstand in België was het ambt van provinciaal commandant een sedentair emplooi. Het lag geheel op diens weg om de maatregelen te nemen, die de handhaving van de openbare rust en veiligheid noodig maakte. Ook eene eventueele verdediging van vestingen of andere versterkte plaatsen behoorde tot de taak van den provincialen commandant, maar verder ging diens opdracht niet. Hierin kwam echter spoedig verandering. De toeneming van verwikkelingen in de zuidelijke provinciën, waardoor Zeeland, vooral het 4e en 5e district van dat gewest, bedreigd scheen, gaf het legerbestuur tot verschillende voorzieningen aanleiding, en daaronder de vereeniging in ééne hand van alle militaire commando's in deze provincie. De nieuwe provinciale commandant, die den 20en November 1830 optrad, werd nl. belast met de verdediging van het Zeeuwsche grondgebied en kreeg daartoe alle de daar gestationneerde troepen onder zijn bevel, zoodat van het begin van den opstand alle bijzonderheden dienaangaande in het archief van den provincialen commandant zijn opgeteekend. Op 2 April 1831 trad echter krachtens Koninklijk Besluit van 22 Maart 1831 no. 20 een luitenant-generaal, opperbevelhebber van de troepen in Zeeland, te Middelburg op, die tot 23 Juli 1839 het opperste gezag bleef uitoefenen. Zijn archief vormt een op zich zelf staand geheel, dat bij het opheffen der functie aan den provincialen commandant in Zeeland is overgegeven met uitzondering van de geheime stukken, die naar het Departement van Oorlog zijn overgebracht. Met uitzondering van de in de inleiding van dezen inventaris opgenoemde stukken is dit archief bijna volledig bewaard gebleven.

39. Algemeene orders, door den opperbevelhebber uitgevaardigd. 1831 April 2 — 1839 Juli 23.
1 deel.

40 en 41. Agenda van brieven en andere stukken, ontvangen van den directeur-generaal van oorlog en van den opperbevelhebber van het leger (Willem, prins van Oranje). 1831 — 1839.
2 deelen.

40. 1831 Maart 23 — 1835 December 29.

N.B. Hierin zijn ook eenige stukken geregistreerd, die van Zijne Koninkl. Hoogh. prins Frederik, admiraal en kolonel-generaal, zijn ontvangen.

41. 1836 Januari 6 — 1839 Juli 19.

42—58. Brieven en andere stukken, ontvangen van den directeur-generaal van oorlog en van den opperbevelhebber van het leger. 1831 — 1839.
16 deelen en 1 pak.

N.B. De stukken zijn voorzien van het nummer, waaronder zij in de agenda, vermeld onder nrs. 40 en 41, zijn ingeschreven. In deze deelen ontbreken onderscheidene nummers, die er vermoedelijk, als van geheimen aard, later zijn uit genomen om ingevolge de aanschrijving van den directeur-generaal van oorlog d.d 19 Juli 1839 no. 49 aan dat departement te worden opgezonden.

42. 1831 Maart 25 — 1831 Juli 25.

N.B. In dit deel bevinden zich ook eenige stukken, die van Zijne Koninkl. Hoogh. prins Frederik, admiraal en kolonel-generaal, ontvangen zijn (zie het aangeteekende bij no. 40).

43.	1831	Juli	31	—	1831	December	27.
44.	1831	December	31	—	1832	Juni	30.
45.	1832	Juli	2	—	1832	December	31.
46.	1833	Januari	8	—	1833	April	22.
47.	1833	April	24	—	1833	Augustus	28.
48.	1833	September	1	—	1833	December	30.
49.	1834	Januari	3	—	1834	April	30.
50.	1834	Mei	1	—	1834	Augustus	30.

51. 1834 September 4 — 1834 December 30.
52. 1835 Januari 2 — 1835 Augustus 3.
53. 1835 Augustus 5 — 1835 December 29.
54. 1836 Januari 6 — 1836 Juni 23.
55. 1836 Juli 4 — 1836 December 26.
56. 1837 Januari 3 — 1837 December 29.
57. 1838 Januari 6 — 1838 December 22.
58. 1838 December 26 — 1839 Juli 19.

59 en **60**. Agenda van brieven en andere stukken, ontvangen van verschillende autoriteiten. 1831 — 1839.
2 deelen.

59. 1831 April 1 — 1835 December 31.
60. 1836 Januari 1 — 1839 Juli 24.

61—97. Brieven en andere stukken, ontvangen van verschillende autoriteiten. 1831 — 1839.
36 deelen en 1 pak.

N.B. Deze stukken zijn voorzien van het nummer, waaronder zij in de agenda, vermeld onder nos. 59 en 60, zijn ingeschreven.

61. 1831 Maart 23 — 1831 Mei 29.
N.B. Dit deel is door vocht geschonden.
62. 1831 Mei 28 — 1831 Juli 30.
63. 1831 Juni 19 — 1831 September 30.
64. 1831 September 26 — 1831 December 30.
N.B. Dit deel is door vocht geschonden.
65. 1831 December 31 — 1832 Maart 29.
66. 1832 Maart 29 — 1832 Juni 30.
67. 1832 Juli 1 — 1832 September 29.
68. 1832 September 28 — 1832 December 31.
69. 1832 December 31 — 1833 Februari 27.
70. 1833 Februari 24 — 1833 April 28.

71.	1833	April	20	—	1833	Juni	29.
72.	1833	Juli	4	—	1833	Augustus	30.
73.	1833	September	1	—	1833	October	31.
74.	1833	November	1	—	1833	December	31.
75.	1834	Januari	2	—	1834	Maart	2.
76.	1834	Februari	27	—	1834	Mei	2.
77.	1834	Mei	1	—	1834	Juni	30.
78.	1834	Juli	1	—	1834	Augustus	31.
79.	1834	September	1	—	1834	October	31.
80.	1834	November	1	—	1834	December	31.
81.	1835	Januari	2	—	1835	April	28.
82.	1835	April	30	—	1835	Juni	30.
83.	1835	Juli	1	—	1835	Augustus	31.
84.	1835	September	1	—	1835	December	31.
85.	1836	Januari	1	—	1836	Maart	31.
86.	1836	April	2	—	1836	Juni	28.
87.	1836	Juli	2	—	1836	September	28.

N.B. Dit deel is door vocht geschonden.

88.	1836	October	1	—	1836	December	30.
89.	1837	Januari	2	—	1837	Maart	31.
90.	1837	Maart	30	—	1837	Juli	1.
91.	1837	Juli	3	—	1837	September	29.

N.B. Dit deel is door vocht geschonden.

92.	1837	October	1	—	1837	December	31.
93.	1838	Januari	1	—	1838	Maart	31.
94.	1838	April	1	—	1838	Juni	30.
95.	1838	Juni	30	—	1838	September	30.

96. 1838 September 30 — 1838 December 31.

97. 1838 December 31 — 1839 Juli 24.

98. Losse stukken, meest rapporten op gedane verzoeken om verlof en gedrukte en geschrevene toelichtingen op Koninklijke Besluiten tot het houden van inspectiën over legerkorpsen enz. 1835—1839.

1 omslag.

99 en 100. Agenda van brieven en andere stukken, verzonden aan den directeur-generaal van oorlog en aan den opperbevelhebber van het leger. 1831—1839.

2 deelen.

99. 1831 April 2 — 1835 December 30.

N.B. Hierin zijn ook eenige stukken geregistreerd, die aan Zijne Koninkl. Hoogh. prins Frederik, admiraal en kolonel-generaal, zijn verzonden.

100. 1836 Januari 1 — 1839 Juli 25.

101—111. Brieven en andere stukken, verzonden aan den directeur-generaal van oorlog en aan den opperbevelhebber van het leger. (Minuten.) 1831—1839.

10 deelen en 1 pak.

101. 1831 April 2 — 1831 December 31.

N.B. In dit deel bevinden zich ook eenige brieven, die aan Zijne Koninkl. Hoogh. prins Frederik, admiraal en kolonel-generaal, zijn verzonden (zie het aangeteekende bij no. 99).

102. 1832 Januari 1 — 1832 December 31.

103. 1833 Januari 1 — 1833 Juni 30.

104. 1833 Juli 1 — 1833 December 31.

105. 1834 Januari 1 — 1834 Juni 28.

106. 1834 Juli 1 — 1834 December 30.

107. 1835 Januari 1 — 1835 December 30.

108. 1836 Januari 1 — 1836 December 24.

109. 1837 Januari 1 — 1837 December 31.

110. 1838 Januari 4 — 1838 December 4.

111. 1839 Januari 1 — 1839 Juli 25.

112 en **113**. Agenda van brieven en andere stukken, verzonden aan verschillende autoriteiten. 1831—1839.

2 deelen.

112. 1831 April 2 — 1835 December 31.

113. 1836 Januari 2 — 1839 Juli 24.

114—**143**. Brieven en andere stukken, verzonden aan verschillende autoriteiten. (Minuten.) 1831—1839.

29 deelen en 1 pak.

114. 1831 April 2 — 1831 Juni 29.
N.B. Dit deel is door vocht geschonden.

115. 1831 Juli 3 — 1831 September 28.
N.B. Dit deel is door vocht geschonden.

116. 1831 October 3 — 1831 December 31.

117. 1832 Januari 1 — 1832 April 30.
N.B. Dit deel is door vocht geschonden.

118. 1832 Mei 1 — 1832 Augustus 31.

119. 1832 September 1 — 1832 December 31.

120. 1833 Januari 1 — 1833 April 30.

121. 1833 Mei 1 — 1833 Juni 30.

122. 1833 Juli 1 — 1833 Augustus 31.

123. 1833 September 1 — 1833 October 31.

124. 1833 November 1 — 1833 December 31.

125. 1834 Januari 1 — 1834 Februari 28.

126. 1834 Maart 1 — 1834 April 30.

127. 1834 Mei 1 — 1834 Juni 30.

128. 1834 Juli 1 — 1834 Augustus 31.

129. 1834 September 1 — 1834 October 31.

130. 1834 November 1 — 1834 December 31.

131. 1835 Januari 2 — 1835 April 30.
N.B. Dit deel is door vocht geschonden.

132.	1835 Mei	1	—	1835 Juni	30.
133.	1835 Juli	1	—	1835 Augustus	31.

N.B. Dit deel is door vocht geschonden.

134.	1835 September	1	—	1835 December	31.
135.	1836 Januari	2	—	1836 Maart	31.
136.	1836 April	1	—	1836 Juni	30.
137.	1836 Juli	1	—	1836 September	30.
138.	1836 October	1	—	1836 December	31.
139.	1837 Januari	2	—	1837 Juni	29.
140.	1837 Juli	1	—	1837 December	31.

N.B. Dit deel is door vocht geschonden.

141.	1838 Januari	1	—	1838 Juni	30.
142.	1838 Juli	1	—	1838 December	31.
143.	1839 Januari	1	—	1839 Juni	28.

NB. In dit pak ontbreken de laatste zeven en zeventig brieven (nrs. 645—721).

III. *Archief van den tijdelijken onderintendant te Middelburg.*

N.B. Dit archief is zeer incompleet, en daarom is moeilijk met zekerheid vast te stellen, wanneer een onderintendant te Middelburg is opgetreden en wanneer deze administratieve betrekking daar weder is opgeheven. Vermoedelijk is de functie ten gevolge van de vermeerdering van troepen in het laatst van October 1830 ingesteld en bij terugkeer op voet van vrede in Juli 1839 opgeheven. De functiën van den onderintendant schijnen toen te zijn overgegaan op den onderintendant in de provincie Zeeland te Vlissingen.

144—146. Agenda van brieven en andere stukken, ontvangen van verschillende autoriteiten. 1830—1835.

3 deelen.

144.	1830 October	27	—	1831 April	13.
145.	1834 Februari	20	—	1834 Augustus	29.
146.	1834 Augustus	28	—	1835 Januari	6.

147. Brieven en andere stukken, ontvangen van verschillende autoriteiten. 1832 September 30—1832 December 30.

1 deel.

N.B. Deze stukken zijn in volgorde van de maanden November, December, September en October van een doorloopend nummer voorzien.

148. Brieven en andere stukken, verzonden aan verschillende autoriteiten. (Minuten.) 1833 Januari 24—1833 Maart 20.

1 deel.

Bijlage B.

De oude archieven van Breskens.

INLEIDING.

De hierachter beschrevene archiefstukken zijn bij drie verschillende gelegenheden in dit depôt gekomen. Eerst werden ter voldoening aan het Koninklijk besluit betreffende de rechterlijke archieven bij proces-verbaal d.d. 16 September 1895 de stukken van rechterlijken aard, die in het gemeentearchief berustten, overgebracht. Daarna ontving het depôt 23 September 1899 van den heer J. G Meijer Jr., secretaris en ontvanger der gemeente Groede, met andere stukken een groot aantal deelen en papieren, afkomstig van de archieven van Breskens. Zij waren in zijn bezit gekomen door erfenis van de familie Le Clercq, en waren in 1795 onder Philippe Le Clercq, die toen als secretaris van Breskens ontslagen werd, blijven berusten. De verzameling was zoo uitgebreid, dat o. a. het rechterlijk gedeelte in omvang verre het reeds vroeger overgedragene rechterlijk archief overtrof. Niet minder omvangrijk was het administratieve gedeelte der verzameling. De wensch om het geheele oud-archief, waarvan het grootste gedeelte thans in het depôt berustte, weder te hereenigen en tevens voor eene goede bewaring er van te zorgen, gaf aanleiding, dat onderhandelingen met het gemeentebestuur werden aangeknoopt, die ten gevolge hadden, dat het Rijk aan de gemeente alle niet-rechterlijke stukken van de verzameling Le Clercq in eigendom overdroeg, maar de gemeente daarentegen het geheele oud-archief, zoowel het gedeelte, dat van den heer Meijer afkomstig was, als wat nog te Breskens zelf berustte, op de gewone voorwaarden aan het Rijk in bruikleen afstond. De officieële overgifte had bij proces-verbaal d.d. 22 September 1900 plaats. De nummers 100—177 van den achterstaanden inventaris zijn het eigendom van het Rijk gebleven.

INVENTARIS.

I. *Archief van den magistraat en de municipaliteit van Breskens en Breskenszand.*

N.B. De magistraat der stad en vrije heerlijkheid Breskens en Breskenszand bestond uit baljuw, burgemeester en schepenen.

1—5. Register van resolutiën van den magistraat. 1703—1781.

5 deelen.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

1. 1703 — 1718.
2. 1719 — 1746.
3. 1746 — 1761.
4. 1761 — 1770.
5. 1770 — 1781.

6. Kladresolutiën van den magistraat. Met de insertiën. 1772—1775.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

7—9. Brieven en stukken, afkomstig van den vrijheer of zijn vertegenwoordiger, ingekomen bij den magistraat. Met de minuten van eenige brieven van den magistraat aan den vrijheer. 1627—1754.

2 liassen en 1 omslag.

7. 1627 — 1677.
 1 lias
8. 1701 — 1707.
 1 lias.
9. 1707 — 1754.
 1 omslag.

10—12. Brieven en stukken, afkomstig van het college 's lands van den Vrije, ingekomen bij den magistraat. Met de minuten van eenige brieven van den magistraat aan het college. 1628—1795.

2 liassen en 1 pak.

10. 1631 — 1699.

1 lias.

11. 1700 — 1713.

1 lias.

12. 1713 — 1795. Hierbij eenige niet geliasseerde brieven en stukken uit de jaren 1628—1712.

1 pak.

N.B. Gedeeltelijk geschonken door den heer Meijer.

13. Biddagsbrieven, ingekomen bij den magistraat. 1672—1794.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

14. Gedrukte publicatiën, ingekomen bij den magistraat en gepubliceerd te Breskens. 1641—1795.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

15 en **16.** Andere brieven en stukken, ingekomen bij den magistraat en den secretaris. Met de minuten van eenige uitgaande brieven. 1620—1795.

1 lias en 1 pak.

15. 1620 — 1705.

1 lias.

16. 1705 — 1795. Hierbij enkele brieven van 1675, 1695 en 1704.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

17. Lijst, houdende afschriften van brieven verzonden door of ingekomen bij den magistraat. 1703—1777.

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

18. Verklaringen, dat brieven door den magistraat aan den bode medegegeven, door hem aan hun adres bezorgd zijn. 1712—1784.

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

19. Brieven, ingekomen bij Ph. le Clercq als ontvanger en gewezen secretaris van Breskens. Met de minuten der antwoorden. 1794—1798.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

20. Plakaten en resolutiën der Staten-Generaal omtrent het verbod van het aannemen van geschenken door ambtenaren der Generaliteit, en het afleggen van eeden, daartoe betrekkelijk. 1705—1727. (Afschrift uit de 18e eeuw.)

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

21. Voorschriften zoo van den magistraat als van hoogere autoriteiten aan de plaatselijke ambtenaren. 1675 en 1705.

1 omslag.

22. Request van burgemeester, schepenen en secretaris aan den Raad van State om aan den ontvanger van het kleinzegel het door hem gevraagde executoriaal tegen hen niet te verleenen. Met gunstige beschikking. 1712.

1 stuk.

23. Register, houdende formulieren van eeden, af te leggen door de verschillende officianten der heerlijkheid. (c. 1780).

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

24. Akte van overeenkomst, waarbij W. de Schmidt aan P. C. van Hierschot op zekere voorwaarden zijne ambten van baljuw, strandmeester, stokhouder en ontvanger overdraagt. 1776.

1 stuk.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

25. Stukken betreffende de benoeming van den burger Delbaere tot baljuw. 1794.

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

26. Akte van aanstelling van J. Matheusse tot opziener van de jacht, vogelrij en visscherij door den baljuw. 1709.

1 stuk.

27. Reglement voor de poonschippers. 1788. (Gedrukt.) Hierbij: Seinen van de kruispoonen te doen. (Gedrukt.)

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

28. Requesten van verschillende personen aan den magistraat om beroepen en neringen te mogen uitoefenen. Met beschikkingen. 1619—1795.

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

29. Stukken betreffende het opruimen en schoonmaken der straten. 1614—1772.

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

30. Rekeningen van den ontvanger van het straatgeld en de huur van het stadhuis over 1657—1663 en 1689—1695.

1 omslag.

31. Doublen van de rekeningen van den ontvanger van het straatgeld en de huur van het stadhuis over 1683—1689 en 1689—1695.

1 omslag.

32. Conditiën van aanbesteding van het maken van een nieuwen kerktoren. 1779.

1 stuk.

33. Conditiën van de verpachting der plaatselijke accijnsen. 1702 (April) — 1707 (September), 1712 (April) — 1714 (Maart), 1715 (October) — 1719 (Maart), 1719/20. 1721/2—1746/7, 1749 (Januari—Juni), 1749/50, 1750/1, 1771/2—1796/7.

1 pak,

N.B. Deze verpachtingen loopen sinds 1719 van 1 Juli tot 30 Juni behalve in 1749, vóór 1719 loopen zij van 1 April tot 30 September en van 1 October tot 31 Maart. — De conditiën over 1718 (April) tot 1719 (Maart) en 1791/2 tot 1796/7 zijn geschonken door den heer Meijer.

34. Taxatiën (zettingen) van de neringdoende winkeliers over de jaren 1703, 1746—1750, 1752—1795. Met bijlagen.

1 pak.

N.B. De taxatiën over de jaren 1752 tot 1795 en de bijlagen zijn geschonken door den heer Meijer.

35. Quohieren van de huisschatting over de jaren 1747—1750, 1753—1756.

1 omslag.

36. Chieringen (begrootingen van inkomsten en uitgaven) van de parochie over de jaren 1771, 1772, 1774—1795.

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

37—39. Origineele parochierekeningen, afgehoord 1634, 1640, 1643, 1645—1651, 1683, 1684, 1686—1690, 1697, 1699, 1719—1740, 1742—1746. 1754—1784, 1786—1790, 1795 en 1796.

3 pakken.

37. 1634 — 1732.

38. 1733 — 1768.

39. 1769 — 1796.

N.B. De rekeningen, afgehoord 1795 en 1796, zijn geschonken door den heer Meijer.

40 en **41**. Doublen van de parochierekeningen, afgehoord 1634, 1652, 1653, 1677, 1678, 1681, 1684, 1686, 1688—1690, 1697, 1719, 1724, 1730—1747, 1749, 1752 (bis), 1753—1786 en 1797.

2 pakken.

N.B. De rekening over 1677 is door de absentie der ingelanden eerst in 1678 afgesloten. — De rekeningen, afgehoord 1731 tot 1747, 1749, 1752, 1779 tot 1784, 1786 en 1797, zijn geschonken door den heer Meijer.

40. 1634 — 1754.

41. 1755 — 1797.

42. Bijlagen tot de oudste parochierekeningen. 1634—1706.

1 omslag.

43. Bijlagen tot de parochierekeningen, afgehoord 1745, 1748—1762, 1764, 1765, 1767—1790.

1 pak.

N.B. De bijlagen tot de rekeningen, afgehoord 1745 en 1748 tot 1753, zijn geschonken door den heer Meijer.

44. Balansen (omslagen) van de parochiekosten, vervallen 1784—1788, 1791, 1792 en 1795.

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

45. Stukken uit een proces tusschen de ingelanden van Breskens eener- en N. Cau, admodiateur van Breskenszand, anderzijds over de bevoegdheid van den laatstgenoemde om over de eerstgenoemden de kosten van het maken der kerk en den molen om te slaan. 1620 en 1621.

1 omslag.

46. Stukken betreffende het financiëel beheer der onder de heerlijkheid ressorteerende polders. 1770—1800.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

47. Repartitierekening (rekening van de gemeenschappelijke kosten, gedaan ten dienste van de parochiën Cadzand, Groede, Breskens en Nieuwvliet en de polders Baerzande en Wulpen), verdeeld over die parochiën en polders. 1779/87.

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

48. Doublen van de repartitierekeningen, 1707/9, 1709/13, 1713/23, 1723/43, 1743/71, 1779/87.

1 pak.

N.B. De rekeningen over 1743/71 en 1779/87 zijn geschonken door den heer Meijer.

49. Bijlagen tot de repartitierekeningen, afgehoord 1743, 1779, 1787 en later.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

50. Stukken uit een procedure tusschen die van Breskens en Groede eener- en die van Cadzand en Nieuwvliet anderzijds over de kosten van de wacht en van inkwartiering. 1628.

1 omslag.

51. Stukken betreffende de inkwartiering en oorlogslasten in de jaren 1672—1674.

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

52. Rollen van de wachten. 1688 en 1689.

1 omslag.

53. Personeele quotisatie, zoo van de neringdoende als van de andere ingezetenen. 1704.

1 stuk.

54. Tractaten van contributie, tusschen de Franschen en de vertegenwoordigers van het land van Cadzand gesloten. 1708 en 1709. (Gedrukt.)

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

55. Stukken, waarbij de grondeigenaars en parochianen van het land van Cadzand en IJzendijke gemachtigden benoemen om uit hun naam overeen te komen met den vijand over de eventueel op te brengen oorlogscontributie, met eenige andere stukken, hiertoe betrekkelijk. 1744 en 1745.

1 omslag.

N.B. Van de verklaringen der ingelanden van de verschillende parochiën en polders zijn twee exemplaren, één origineel en één authentiek afschrift, voorhanden. — Geschonken door den heer Meijer.

56. Zettingen van de inwoners in de kosten van de sauvegarde, in het dienstbodengeld en in de personeele taxatie. 1747—1749.

1 omslag.

N.B. Het dienstbodengeld en de personeele taxatie waren tijdelijke belastingen, uitgeschreven om in de betaling der oorlogscontributie te voorzien. — De zettingen der personeele taxatiën zijn slechts in afschrift voorhanden.

57. Stukken betreffende de kosten van de wachten, gedurende den oorlog langs het strand van Cadzand te houden. 1781—1784.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

58. Rekening van de kosten der wachten, die gedurende den oorlog langs het strand van Cadzand gehouden zijn, afgehoord door commissarissen uit het college 's lands van den Vrije en uit de gerechten van Breskens en Nieuwvliet. 1784. (Afschrift voor de parochie van Breskens.)

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

59. Bijlagen tot de rekening, vermeld sub nr. 58. 1781—1784.
1 lias.

60. Stukken betreffende inkwartiering en oorlogslasten in de jaren 1784 en 1785.
1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

61. Lijsten van inkwartiering van Staatsche troepen. 1794.
1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

62. Stukken betreffende requisitiën ten dienst der Fransche troepen en de invoering der Fransche administratie. 1794 en 1795.
1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

63. Verklaring, waarbij verschillende personen zich verbinden tot het handhaven der rust en het tegengaan der patriottische woelingen. 1787.
1 stuk.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

64. Stukken betreffende het beslag, op de goederen der uitgewekenen gelegd. 1794.
1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

65. Akten van indemniteit voor personen, die zich te Breskens vestigen, en akten voor borgtocht voor schippers aldaar. 1731—1789.
1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

66. Stukken betreffende een geschil tusschen het college 's lands van den Vrije en den kerkeraad van IJzendijke eener- en den magistraat en den kerkeraad van Breskens anderzijds over de armlastigheid van Laurens de Bruyne c.u. 1778.
1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

67. Stukken betreffende een geschil tusschen het college 's lands van den Vrije en den kerkeraad van IJzendijke eener- en den

magistraat en den kerkeraad van Breskens anderzijds over de armlastigheid van de weduwe en de kinderen van Jan Meulendijk. 1783.

1 omslag.

N.B. Geschonken dooor den heer Meijer.

68—70. Rekeningen van den ontvanger van de middelen van de Hervormde armen, afgehoord door den magistraat en den kerkeraad. 1638/51, 1651/2, 1659/63, 1663/9, 1669/72, 1680/3, 1683/6, 1686/9, 1689/91, 1692/6, 1696/7, 1739/42, 1742/3, 1743/4, 1746/7—1754/5, 1756/7—1791/2.

3 pakken.

68. 1638 — 1754.

N.B. De rekeningen over 1659/63 en 1663/9 zijn alleen in afschrift aanwezig.

69. 1754 — 1775.

70. 1775 — 1792.

71. Rekeningboeken van de Hervormde diaconie. 1651/5, 1655/8, 1658/63, 1664/6, 1666/8, 1668/9.

1 pak.

N.B. Deze rekeningen, die om de 3 maanden ongeveer werden afgelegd, werden afgehoord door gedeputeerden uit den magistraat en den kerkeraad.

72. Rekening-courant tusschen de Nederduitsche diaconie van Breskens en de Fransche van Groede over het sterfhuis van Toby Delvoey c.u. 1665. Met afschrift.

1 omslag.

73. Rekeningen van het onderhoud der Roomsche armen, afgehoord 1746, 1769 en 1770. Met andere stukken betreffende het onderhoud dier armen. 1720—1768.

1 pak.

N.B. Gedeeltelijk geschonken door den heer Meijer.

74. Kerkerekeningen van Breskens, afgehoord door den magistraat en den kerkeraad. 1621/2, 1652/5, 1655/9, 1659/63, 1663/70, 1670/7, 1677/81, 1681/9 (bis), 1689/93, 1702/6, 1706/7, 1707/12, 1712/3 (bis), 1713/4, 1714/6, 1716/8, 1718/24, 1724/42, 1758/60, 1760/2, 1762/4, 1766/8, 1768/70, 1770/2, 1772/4, 1776/8.

1 pak.

N.B. Deze rekeningen zijn deels in originali, deels in afschrift voorhanden.

75. Rekeningen van den schoolmeester van het stoel- en bochtrecht der Hervormde kerk, afgehoord door baljuw, burgemeester en schepenen en gecommitteerden uit den kerkeraad. 1764/6 en 1774/6.

1 omslag.

76. Extract uit het aktenboek van den kerkeraad betreffende de vermeerdering van den kerkeraad met één ouderling en één diaken. 1763.

1 stuk.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

77. Overeenkomst tusschen den kerkeraad en den benoemden voorzanger en schoolmeester omtrent den eigendom van het schoolhuis. 1783.

1 stuk.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

II. *Archief van den maire der gemeente Breskens.*

78—80. Brieven en stukken, ingekomen bij den maire. 1811—1813.

3 pakken.

78. 1811.

79. 1812.

80. 1813.

81. Rekeningen van de administratie van den maire over 1806 (in duplo, met approbatie), 1807 (fragment, met approbatie), 1808 (in triplo, met approbatie), 1809 (met approbatie) en 1811.

1 pak.

82. Rekeningen van de administratie van den percepteur over het jaar 9 (1800/1) (1 bordereau), jaar 10 (1801/2) (met 3 bordereaux en de acquitten), jaar 11 (1802/3), jaar 12 (1803/4) (met approbatie en de acquitten), jaar 13 (1804/5) met de acquitten), 1805/6 (met approbatie), 1807 (in duplo, (met approbatie), 1808 (in triplo, met approbatie), 1809 (in triplo, met approbatie en de acquitten) en 1811 (met approbatie).

1 pak.

III. *Archief van den burgerlijken stand der gemeente Breskens.*

83. Trouw- en doopboek der Hervormde kerk. 1708—1796.

1 deel.

N.B. De inhoud van dit deel is als volgt: aanteekening der huwelijken 1711—1786, alphabetische index op de familienamen der gehuwden, aanteekening der gedoopten 1708—1796, vijf geboorteakten, opgemaakt voor den agent municipaal jaar 4 der republiek (1796), aanteekening der huwelijken 1786—1796.

84. Verklaring van den predikant te Cadzand omtrent de afkondiging van een huwelijk aldaar. 1701.

1 stuk.

85 en **86**. Doodboeken der Hervormde kerk. 1662—1796.

2 deelen.

85. 1662 — 1755.

N.B. Tot 1716 bevat dit boek rekeningen van de opbrengst van het begrafenisgeld. — De begravingen der jaren 1731—1755 zijn vóór in het deel geschreven.

86. 1756 — 1796.

87. Extracten uit het doodboek van Breskens. 1776—1795.

1 lias.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

IV. *Archief van het polderbestuur van Oud en Jong Breskens.*

88. Taxaties (zettingen van de kosten van de dijkage van Oud en Jong Breskens over de inwoners) over de jaren 1762—1793. Met bijlagen.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

89. Ordinaris rekeningen van den penningmeester van den polder van Oud en Jong Breskens. 1662/3, 1663/4 (bis), 1664/5, 1665/6.

1 pak.

N.B. Deze rekeningen zijn deels in originali, deels in afschrift voorhanden.

90. Extraordinaris rekeningen van den penningmeester van den polder van Oud en Jong Breskens, afgehoord 1664 en 1675. (Afschriften.)

1 omslag.

91. Relaas omtrent den borgtocht, gesteld voor den baljuw Cassonnel als ontvanger der verponding. (c. 1638).

1 stuk.

92. Lijsten van de huizen, dijkkettingen enz., opgemaakt ten dienste der verponding. 1695, 1700.

1 omslag.

93. Rekeningen van den ontvanger der verponding over Oud en Jong Breskens, vervallen 1689—1693, 1695, 1698, 1699, 1701, 1702 en 1704.

1 pak.

N.B. Deze rekeningen zijn deels in originali, deels in afschrift voorhanden.

94. Conditiën van de verkooping van de vruchten, staande tusschen den ouden dijk en den nieuwen inlaagdijk onder de dijkage van Oud en Jong Breskens. 1663.

1 stuk.

95. Octrooi van de Staten-generaal ten behoeve van de ingelanden van Oud en Jong Breskens en den Barbarapolder, waarbij voor 5 jaren vrijdom van verponding wordt verleend. 1685.

1 charter.

96. Papieren, afkomstig van Lievin Stevens, penningmeester van Oud en Jong Breskens. 1703—1705.

1 omslag.

97. Conditiën van aanbesteding van het delven van watergangen voor de dijkage van Oud en Jong Breskens. 1658—1663.

1 stuk.

98. Notitieboek van de aanbesteding van de inlaag van den slaperdijk in Oud en Jong Breskens. 1659.

1 stuk.

99. Bestek van het aanbesteden van het maken van een inlaagdijk in den polder van Oud Breskens. 1781. (Extract voor zooveel aangaat het eerste perceel.)

1 stuk.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

V. *Archief van het gerecht van Breskens en Breskenszand.*

100. Register, inhoudende de ordonnantie op de manier van procedeeren voor het gerecht met bijbehoorende opgaven van het salaris der verschillende beambten. 1695.

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

101. Ordonnantie op de manier van procedeeren voor het gerecht, vastgesteld 1716. Met wijzigingen tot 1763.

1 stuk.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

102. Crimineele rol en sententieboek. 1703—1783.

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

103. Register van interrogatoiren en bekentenissen. 1703—1791.

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

104. Stukken uit crimineele procedures. 1632—1788.

1 pak.

105—117. Civiele rol. 1611—1795.

13 deelen.

105. 1611 — 1618.

N.B. Vóórin: minuten van scabinale akten. 1610 tot 1611.

106. 1618 — 1620.

N.B. Dit deel is zeer geschonden.

107. 1621 — 1623.

108. 1629 — 1631.

109. 1632 — 1633.

110. 1635 — 1636.

111. 1638 — 1647.

112. 1647 — 1657.

N.B. Achterin: formulier van het gebed, van eeden enz. — Geschonken door den heer Meijer.

113. 1657 — 1665.

114. 1665 — 1671.

115. 1672 — 1694.

116. 1694 — 1712.

117. 1712 — 1795.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

118. Rol van kleine zaken. 1696—1794.

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

119—122. Stukken uit civiele procedures. 1602—1795.

4 pakken.

119. 1602 — 1680.

120. 1681 — 1705.

121. 1706 — 1724.

122. 1725 — 1795.

N.B. Grootendeels geschonken door den heer Meijer.

123 en **124**. Minuten van allerlei akten, gepasseerd voor het gerecht. 1613—1710.

2 pakken.

123. 1613 — 1643.

124. 1644 — 1710.

125. Minuten van passeeringen, erfenissen en verbanden. 1656—1669.

1 lias.

126—131. Registers van passeeringen, erfenissen en verbanden. 1658—1795.

6 deelen.

126. 1658 — 1695.

127. 1696 — 1722.

128. 1723 — 1757.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

129. 1758 — 1778.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

130. 1778 — 1789.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

131. 1790 — 1795.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

132. Vendutieboekjes, gehouden door den stokhouder. 1628 - 1645.

1 pak.

133 en **134**. Conditiën van verkoopingen, gedaan ten overstaan van den stokhouder. 1762--1794.

2 liassen.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

133. 1762 — 1775.

N.B. In dorso staat aangeteekend, dat deze verzameling toebehoorde aan W. de Smidt en door hem ten gebruike is gegeven aan zijn opvolger als stokhouder van Hierschot.

134. 1777 — 1794.

N.B. Niet chronologisch geliasseerd.

135. Minuten van verklaringen, door het gerecht ten verzoeke van den rentmeester afgelegd, omtrent verkoopingen van erflanden enz. 1766—1795.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

136 en **137**. Conditiën van de verpachting van de tienden in de polders Oud en Jong Breskens, Barbarapolder en Cleefsche polders, gedaan ten overstaan van het gerecht. 1632, 1638, 1640, 1647, 1684, 1707—1709, 1752, 1753/4, 1756—1758, 1759/60, 1761/2, 1763/4, 1765—1768.

2 pakken.

136. 1632 — 1709.

137. 1752 — 1768.

138. Verzoeken tot taxatie van boedels van overledene personen, ingekomen bij het gerecht. Met de concepten van enkele akten van taxatie. 1756—1796.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

139. Stukken betreffende de taxatie der goederen van de abdij van St. Pieters bij Gent door het gerecht ten behoeve van de collaterale successie. 1793.

1 omslag.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

140—142. Register van taxatiën en van attestatiën van de waarde van nalatenschappen. 1704—1795.

3 deelen.

140. 1704 — 1751.

N.B. Dit deel is zeer geschonden.

141. 1751 — 1788.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

142. 1788 — 1795.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

143 en **144**. Minuten van attestatiën, verleden voor het gerecht. 1657—1700.

2 liassen.

N.B. Hierbij ook attestatiën, ingekomen bij het gerecht.

143. 1657 — 1668.

144. 1669 — 1700.

145. Akten van procuratie, ingekomen bij het gerecht. 1620—1782.

1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

146 en **147**. Formulieren van verschillende akten en brieven, uitgaande van het gerecht, de weeskamer en het leenhof. (18e eeuw.)

2 stuks.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

146. (c. 1758).

147. (c. 1782).

VI. *Archief van de weeskamer van Breskens en Breskenszand.*

148—151. Resolutiën van de weeskamer. 1541—1795.
4 deelen.

N.B. Deze resolutiën bevatten meerendeels eedsafleggingen van voogden ter weeskamer.

148. 1541 — 1623.

N.B. Gedurende de jaren 1584 tot 1610 komen wegens de inundatie geene resolutiën in dit deel voor.

149. 1636 — 1657.

150. 1776 — 1780.

N.B. Vóórin liggen eenige resolutiën van 1707 en 1708. — Geschonken door den heer Meijer.

151. 1776 — 1795.

N.B. De resolutiën van 1776 tot 1780 zijn doorgehaald. — Geschonken door den heer Meijer.

152—161. Inventarissen van weezengoederen. 1636—1795.
10 pakken.

N.B. Hierbij ook akten van taxatie van weezengoederen.

152. 1636 — 1675.

153. 1676 — 1705.

154. 1706 — 1725.

155. 1727 — 1738.

156. 1741 — 1760.

157. 1761 — 1773.

N.B. Gedeeltelijk geschonken door den heer Meijer.

158. 1774 — 1778.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

159. 1779 — 1784.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

160. 1785 — 1789.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

161. 1790 — 1795.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

162 en **163**. Eigendomsbewijzen van weezengoederen en andere stukken, uit boedels van weeskinderen afkomstig. 1604—1755.
2 doozen met charters.

162. 1604 — 1659.

163. 1660 — 1755.

164. Requesten, ingediend bij de oppervoogden, betreffende het verkoopen van weezengoederen, en beschikkingen door de oppervoogden daaromtrent genomen. 1715—1790.
1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

165—169. Rekeningen van weezengoederen. 1629—1795.
5 pakken.

N.B. Hierbij ook eenige acquitten.

165. 1629 — 1679.

166. 1681 — 1758.

167. 1766 — 1771.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

168. 1772 — 1781.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

169. 1783 — 1795.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

170. Stukken betreffendende de vereffening van insolvente en geabandonneerde boedels. 1618 –1705.
1 pak.

171. Inventarissen van gestrande en buitgemaakte schepen. 1773 en 1781.
1 pak.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

VII. *Archief van het leenhof van Breskens en Breskenszand.*

172. Minuten van akten, gepasseerd voor het leenhof. 1643 en 1665.
1 omslag.

N.B. Hierbij eene procuratie om voor het leenhof te verschijnen d.d. 1669.

173—175. Register van akten, gepasseerd voor baljuw en leenmannen. 1654—1794.

3 deelen.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

173. 1654 — 1704.

174. 1704 — 1767.

175. 1768 — 1794.

176. Register, houdende opgaven van hetgeen verschillende personen wegens verhef van leenen hebben betaald. 1738—1794.

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

177. Cijnsboek van de heerlijkheid Breskens. 1702, bijgehouden tot 1745. Achterin: Register der achterleenen, gelegen in de heerlijkheid Breskenszand. 1702, bijgehouden tot 1760, met opgave van de namen der leenmannen sinds (c. 1660).

1 deel.

N.B. Geschonken door den heer Meijer.

Het Rijksarchief in Utrecht.

I. *Toestand van de bewaarplaats van het archief.*

De schimmel, die zich ten vorigen jare weder op de charters vertoond heeft, is niet verdwenen. Ook thans nog vinden wij telkens nieuwe stippen schimmel, bepaaldelijk op de charters en de charterdoozen; sommige charters zijn daarmede geheel bezet, ja de onderste rijen doozen, die dicht bij de vloer van het gebouw staan, zijn inwendig zelfs geheel beschimmeld. Zonder reden te geven tot ernstige bekommering, blijft de zaak toch hoogst onaangenaam.

In het nieuwe onderhoudsbestek is weder opgenomen het uithakken en bijpleisteren van een vochtig gedeelte buitenmuur, hetgeen ook geschied is, echter met het gewone gevolg, dat de nieuwe plek reeds thans weder dik met schimmel bezet is. Het zinken dak van het bureaugebouw is gedeeltelijk vernieuwd en een der bureaux nieuw behangen. In het thans loopende jaar zal de conciergewoning duchtig onder handen genomen worden, die daaraan groote behoefte heeft.

In het afgeloopen jaar werd een gasmotor geplaatst in een perceel nabij het archief; ik heb Uwe Excellentie daarvan bericht gegeven, doch zoover mij bekend geworden is, is de tusschenkomst van Uwe Excellentie niet noodig gebleken.

Een kelderingang van het Hoog Militair Gerechtshof, die behoort tot de aanhoorigheden van het archiefgebouw, vertoonde in den nazomer sporen van verval. Een onderzoek, door mij persoonlijk naar aanleiding van dit geval ondernomen door den geheelen zeer uitgestrekten doolhof van kelders, die zich onder mijn gebouw bevinden of daarmede in verband staan, bewees, dat dezen zich over het algemeen in een zeer verwaarloosden en vervallen toestand bevinden. Naar aanleiding daarvan heb ik aan Uwe Excellentie voorgesteld: 1°. de groote kelders onder het Hoog Militair Gerechtshof, die slechts door ééne opening (blijkbaar gemaakt toen koning Louis hier zijn paleis vestigde) in verbinding staan met de kelders van mijn gebouw, weder door een muurtje te doen afscheiden, en het beheer daarvan over te dragen aan het Gerechtshof, waarbij zij behooren; 2°. aan

den hoofdopzichter op te dragen, jaarlijks minstens eenmaal het geheele gebouw met alle zijne onderhoorigheden persoonlijk nauwkeurig te inspecteeren en de dan opgemerkte gebreken aanstonds te doen herstellen. Eene beschikking op deze voorstellen mocht ik nog niet ontvangen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Bij de gewone inspectie der blusch- en reddingsmiddelen in April bleken deze, volgens rapport van den rijksbouwkundige, in voldoenden toestand te verkeeren.

Na eenig misverstand is het nieuwe corps assistenten voor den reddingsdienst in den afgeloopen zomer ten slotte aangesteld. Zoo spoedig mogelijk werden deze werklieden toen geoefend en daartoe eene buitengewone inspectie der blusch- en reddingsmiddelen gehouden. Het bleek toen, dat de brandslangen niet op elke leiding pasten, hetgeen den kommandant van het brandwezen wenschelijk scheen, omdat in de verwarring van het reddingswerk verwisseling van slangen licht mogelijk is. Met het oog daarop heb ik de schroeven der slangen allen doen veranderen, zoodat thans alle slangen op alle leidingen passen. Eene tweede opmerking van den kommandant betrof de gelegenheid tot het redden der archiefstukken door het uithangen van een linnen koker, die zóó ingericht bleek, dat (volgens het oordeel van dezen ambtenaar) het uithangen bepaaldelijk levensgevaarlijk was. Ik heb deze opmerking aan Uwe Excellentie overgebracht en in overweging gegeven, de inrichting door den hoofdopzichter na ingewonnen advies van den kommandant te doen veranderen.

II*. *Personeel.*

De tijdelijke ambtenaar Jhr. W. J. Hora Siccama van de Harkstede, die gedurende 18 jaren, aanvankelijk als volontair, later als tijdelijk ambtenaar buiten bezwaar der schatkist, aan het archief werkzaam is geweest, verzocht en verkreeg in het afgeloopene jaar een eervol ontslag. Met leedwezen zag ik den heer Siccama vertrekken, die door de rangschikking der archieven van den Landdrost en van de beide Sous-préfectures, later door de ordening der groote hoopen acquitten der kamers van beheer van de kapittelen en door het nauwkeurig beschrijven van de lange serieën kapittelrekeningen mij veel zéér onaangenaam werk uit de hand genomen en mijne taak belangrijk verlicht heeft. Twee sollicitanten meldden zich spoedig bij mij aan, met verzoek om in de opengevallene plaats benoemd te worden;

maar toen zij vernamen, dat die plaats onbezoldigd was, zagen beiden van hun plan om te solliciteeren af.

Twee andere personen wendden zich schriftelijk tot mij met verzoek om inlichting over de vraag, of het raadzaam was te oordeelen, dat hunne pupillen zich voor den archiefdienst voorbereidden, terwijl een derde aspirant zich persoonlijk met gelijk doel bij mij aanmeldde. Steeds heb ik geantwoord, dat voor onbemiddelden de carrière niet aanbevelenswaardig scheen.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

De binder-concierge heeft in het afgeloopene jaar het opnieuw binden en opknappen van de rechterlijke archieven der dorpsgerechten ter hand genomen. Deze registers, gedurende eeuwen toevertrouwd aan de zorgen van onontwikkelde personen, verkeeren natuurlijk in veel slechteren toestand dan de nu afgewerkte schepen-archieven der kleine steden. Het werk vordert dan ook zéér langzaam.

Voor de berging der losse stukken is opnieuw een groot pak omslagen van kardoespapier aangekocht, waardoor de gelegenheid ontstond, om de losse stukken van het kapittel van St. Marie daarvan te voorzien; dit geheele archief is tevens, voor zooveel noodig, geborgen in uniforme portefeuilles, waartoe vroeger de middelen ontbroken hadden. Eene geheele verplaatsing van dit archief werd daardoor noodig, waarbij te gelijk de vele nieuwe aanwinsten, in den tusschentijd daarvoor verkregen, daarbij ingelijfd en op den inventaris bijgeschreven werden. De stukken van alle kapittelarchieven zijn thans uniform en op voldoende wijze geborgen. Het voornemen bestaat, om dezen maatregel in het volgende jaar ook tot de andere onderdeelen van het archief uit te strekken.

Eene zéér groote verbetering is gebracht in den toestand van het bisschoppelijke archief. Zooals Uwe Excellentie bekend is, verkeerde het meerendeel der bisschoppelijke charters, die voor een paar jaren van het Algemeene rijks-archief overgenomen zijn, in een hoogst onvoldoenden toestand. Bijna allen hebben veel geleden door bewaring in een vochtig vertrek, naar men zegt op het slot te Gouda. De zwaarst beschadigden, ten getale van bijna 100 stuks, waren bovendien (waarschijnlijk reeds in de 17e eeuw) zeer slordig geplakt op dik Hollandsch papier, waardoor natuurlijk alle dorsaal-notities onleesbaar geworden waren en bovendien de tekst zelf der stukken door verkeerd opplakken dikwijls uit zijn verband gerukt en onverstaanbaar geworden was. Bovendien was het thans moeielijk de stukken behoorlijk te bergen, daar

vouwen in het dikke papier de oorkonden beschadigden. Om al deze redenen was het dringend noodig, den toestand dezer stukken te verbeteren. Nadat in de laatste jaren door een ambtenaar van het stadsarchief in zijn vrijen tijd proeven genomen waren, die tot een zeer bevredigend resultaat geleid hadden, is de zaak in het afgeloopene jaar met kracht doorgezet. Alle opgeplakte bisschoppelijke charters, die nog niet behandeld waren, ten getale van 78, zijn voorzichtig losgeweekt en gehecht op vellen Japansch papier, waarvan ik indertijd van wijlen den rijks-archivaris Van den Bergh een pakje ten geschenke had ontvangen. Met voldoening kan ik vermelden, dat het werk van dezen ambtenaar, den heer C. L. de Leur, buitengewoon goed geslaagd is; geen enkel charter is beschadigd en de door vocht half verteerde lappen hebben thans weder den vorm van charters aangenomen, die evenals gewone charters behandeld en gevouwen kunnen worden en die, althans op de plaatsen waar de inkt niet geheel verteerd is, weder zeer goed leesbaar zijn. Nog vele niet opgeplakte charters uit dezelfde collectie hebben dringend behoefte aan herstellingen, en zoodra de heer De Leur tijd heeft, zal daaraan ook de hand geslagen worden; het ligt echter voor de hand, dat deze werkzaamheden vrij wat gemakkelijker zijn en dus veel spoediger vorderen zullen dan de nu verrichte (1).

---

(1) Op verlangen van den Algemeenen rijks-archivaris voeg ik nog hieraan toe eene noot, die bedoelt de behandeling der bisschoppelijke oorkonden nauwkeurig te beschrijven, ten einde te voorkomen, dat andere archivarissen, door mijne mededeelingen aangemoedigd, met de hun toevertrouwde charters proeven nemen, die wellicht noodlottige gevolgen zouden kunnen hebben.

De charters zijn niet met vocht in aanraking gebracht; doch de achterzijden van het papier, dat op den rug der charters geplakt was, zijn met een sponsje vochtig gemaakt en gedurende eenigen tijd vochtig gehouden. Het was dan gemakkelijk de lappen papier van het perkament te verwijderen zonder dit te beschadigen. Het perkament is niet vochtig geweest, maar wel eenigszins klam, zoodat het wel gewenscht is zich vooraf door eene proefneming te vergewissen, of de inkt, waarmede het charter geschreven is, wellicht behoort tot de (gelukkig zeer zeldzaam voorkomende) soort, die bij bevochtiging van het papier loslaat.

Is het opgeplakte dikke papier verwijderd, dan zal het bijna altijd gewenscht zijn, het losgemaakte charter geheel of gedeeltelijk te beplakken met Japansch papier: immers in bijna alle gevallen heeft het opplakken alleen plaats gehad, wanneer het perkament door vocht of andere redenen zóó geleden had, dat het niet op zich zelf kon bewaard worden. Het spreekt echter van zelf, dat het Japansche papier, hoe fijn ook, niet moet aangebracht worden dan alleen op plaatsen, die bepaaldelijk steun behoeven. Ook dient er op gelet te worden, dat dorsaal-notities nooit beplakt worden, wanneer dit op de eene of andere wijze kan vermeden worden. In het algemeen is het altijd een nadeel, wanneer charters beplakt worden, en dit nadeel blijft bestaan ook bij beplakking met Japansch papier, hoewel het daarbij is teruggebracht tot de kleinst mogelijke verhoudingen.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

De ordening en beschrijving van het archief van het kapittel van Oudmunster is zeer belangrijk gevorderd en nadert zelfs reeds hare voltooiing. De berg met geheel ongeordende losse stukken, die ik ten vorigen jare, bij het nogmaals doorloopen der ongeordende massa papieren van het kapittel-archief, daaruit had te voorschijn gebracht, is thans geheel gesorteerd en ingedeeld bij het vroeger beschrevene archief, welks serieën daardoor veel vollediger zijn geworden, terwijl de inventaris ook door tal van nieuwe nummers is aangezwollen. Onderwijl heeft de heer Hora Siccama, nadat hij de collatie der nieuw gevormde serieën rekeningen van het kapittel voltooid had, de groote hoop met liassen der daarbij behoorende acquitten ter hand genomen, die nog geheel ongeordend waren. Hoewel deze arbeid, met het oog op het toen aanstaand vertrek van dezen ambtenaar, eenigszins haastig geschieden moest, gelukte het den heer Siccama toch hem zoover te brengen, dat de klerk na zijn vertrek zonder groote moeite hem geheel kon voltooien, en ik daarna de acquitten, na de beschrijving herzien te hebben, weder kon voegen bij het reeds beschrevene gedeelte van het kapittel-archief, dat daardoor opnieuw vermeerderd werd. Het werk was nu zoover gevorderd, dat ik het volgens mijn aanvankelijk plan tot nader order kon laten liggen, na den inventaris, evenals die der andere kapittel-archieven, in het net te hebben laten schrijven. Maar ten slotte kon ik daartoe toch moeielijk besluiten, nu van dit kapittel-archief een zooveel grooter getal pakken met rommel (meer dan 8 planken vol) zou overblijven dan bij de andere kapittelen het geval was geweest. Ik besloot dus, nogmaals deze geheele massa te doorloopen, om zeker te zijn, dat ik niet door onachtzaamheid bij het doorloopen vele stukken had over het hoofd gezien, die toch eene afzonderlijke plaats op den inventaris van het archief verdienden en dus alsnog aanstonds beschreven konden worden. Het resultaat bewees echter, dat mijne vrees niet gegrond was geweest. Wel werden uit den ongeordenden rommel weder te voorschijn gebracht tal van stukken, die (voor zoover thans beoordeeld kon worden) op zichzelf stonden en belangrijk genoeg schenen om afzonderlijk beschreven te worden, benevens tal van papieren en fragmenten, die behoorden bij reeds beschrevene pakken en dossiers (allen te zamen nagenoeg twee planken vullende); maar samenhangende dossiers, losgeraakte liassen of brokken van vroeger ingebondene deelen, zooals ik die de vorige maal nog in grooten getale had aangetroffen, vond ik thans

geheel niet meer: mijn vroeger onderzoek was dus voldoende nauwkeurig geweest. Vooral daarom leverde dit resultaat mij eene teleurstelling, omdat het stuksgewijze beschrijven en het tusschenvoegen op de juiste plaatsen van al deze dunne stukjes vrij wat tijd zal vorderen, die op het oogenblik beter aan iets anders besteed ware; immers zoo voortgaande zou ik wellicht nog een paar jaren met dit kapittel-archief kunnen bezig blijven zonder voldoend nut. Intusschen, de aan de uitgezochte hoop stukken besteede tijd zou toch niet verkwist zijn, en aanstonds begaf ik mij dan ook aan het werk. De nieuw bij te voegen stukken zijn reeds allen beschreven en bij den inventaris van het kapittelarchief gevoegd, die nu 877 nummers telt. Thans blijft alleen nog over een hoop met stukken, die overal ingevoegd moeten worden, — verreweg het meest tijdroovende en onaangename gedeelte van het werk, dat ook weinig dankbaar is, omdat de nieuw in te voegen stukken het getal nummers van den inventaris niet zullen doen toenemen. Toch hoop ik daarmede in den loop van den aanstaanden zomer gereed te komen, waarna de inventaris herzien en in het net geschreven zal worden, zoodat het archief daarnaar geordend kan worden.

Dan zal een nieuwe arbeid van veel belang ter hand genomen worden. Het is Uwe Excellentie bekend, dat ten vorigen jare, nadat nog allerlei kleine werkzaamheden verricht waren, om het door dr. Brom nagelatene materiaal te completeeren, de werkzaamheden aan het Oorkondenboek van het Sticht tot 1301 gestaakt zijn, in afwachting dat het mij mocht gelukken, een ervaren plaatsvervanger voor dr. Brom te vinden. Doch zooals wel te vreezen was, het is mij ook in het afgeloopene jaar niet mogen gelukken, den gewenschten medewerker te vinden. In deze omstandigheden begroette ik met vreugde den wenk, mij van belangstellende zijde gegeven, om alvast het bijeengebrachte materiaal uit te geven als eene regestenlijst, loopende tot 1301, evenals dit vroeger geschied was voor de nieuwe oorkondenboeken van Holland en Friesland. Inderdaad scheen mij dit denkbeeld uiterst doelmatig. Nu het voltooien van het oorkondenboek onbepaald uitgesteld was, zou op deze wijze het publiek althans voorloopig reeds van het werk van dr. Brom kunnen profiteeren; het lastige beheer der duizenden losse regesten zou belangrijk vereenvoudigd worden; en voor belangstellenden zou de gelegenheid ontstaan, om de regestenlijst, zoo noodig, te vermeerderen.

Aanstonds besloot ik dus met dr. Brom te overleggen, om de bezwaren tegen het plan weg te nemen. Het eerste bezwaar was, dat de regesten niet voor den druk bewerkt waren, en dat dus hoogst waarschijnlijk de redactie daarvan niet zóó zorgvuldig en

zóó nauwkeurig zou worden bevonden, als eene strenge kritiek eischen kon, terwijl aan eene geheele herziening van de redactie der regesten, met het oog op den kolossalen omvang van het werk, niet gedacht kon worden. Gelukkig vond ik dr. Brom bereid om, niettegenstaande dit bezwaar, zijne toestemming te geven tot het drukken van zijn werk. Doch een tweede, grooter bezwaar bleef toen nog bestaan. De dateeringen der stukken waren door dr. Brom, in overeenstemming met de door mij (in mijn *Programma voor het oorkondenboek*) verkregene voorloopige resultaten over den jaarstijl, door de bisschoppen van Utrecht vóór 1310 gevolgd, aanvankelijk allen berekend volgens den Paaschstijl. Doch allengs was, zooals te verwachten was, gebleken, dat deze stijl toch niet voor alle oorkonden paste, en dr. Brom had daarom de latere oorkonden geheel niet herleid en voorloopig geplaatst op het in elke oorkonde genoemde jaartal, — eene handelwijze, die mij voorkomt zeer verstandig te zijn, zoolang men nog geene absoluut zekere resultaten verkregen heeft. Doch natuurlijk kon dr. Brom's regestenlijst, die in haar tegenwoordigen toestand voor de dagteekeningen uitgaat van twee tegenstrijdige beginselen, in dezen vorm niet gedrukt worden. Eerst moeten *allen* teruggebracht worden tot de in de stukken genoemde dagteekeningen. En ook daarmede kan men zich niet vergenoegen, daar het met zekerheid gebleken is, dat de bisschoppen (en waarschijnlijk de geheele geestelijkheid met hen) zich, althans in de 2e helft der 13e eeuw, van den Paaschstijl bedienden. Een grondig onderzoek omtrent de vóór 1300 in het Sticht gevolgde jaarstijlen, waarvoor de gelegenheid thans bijzonder schoon was, moest dus aan den druk van de regestenlijst voorafgaan. En hoewel ik mij den omvang en de moeielijkheid van dit onderzoek niet ontveinsde, besloot ik in het belang der zaak het werk te ondernemen. Dr. Brom verleende daartoe zijne toestemming. Aanstonds wendde ik mij toen tot Uwe Excellentie met de vraag, of ik, indien ik het werk ondernam, kon hopen op eene toelage voor het drukken daarvan, zoodat ik de zekerheid kon hebben, dat de te ondernemen arbeid niet vruchteloos zou zijn. Ik had het voorrecht van Uwe Excellentie dadelijk de gewenschte verzekering te ontvangen, zoodat de onderneming thans vaststond. Ik had er op gerekend, dat ik met het werk reeds in het afgeloopene najaar — na de voltooiing van de voorloopige bewerking van het kapittel-archief van Oudmunster — zou hebben kunnen beginnen; doch de boven besprokene nieuwe doorzoeking van de ongeordende massa stukken van Oudmunster heeft dit onmogelijk gemaakt. Ik hoop, dat het werk aan de regestenlijst nu echter in den aanstaanden zomer zal kunnen beginnen.

De regeling van de overblijfselen van de archieven der door de Staten van Utrecht en de Ridderschap beheerde abdijen en kloosters is, zooals reeds in een vorig verslag aangekondigd werd, door dr. De Hullu ter hand genomen en zeer belangrijk gevorderd.

Het hoofdbestanddeel van deze archieven werd gevormd door de serieën rekeningen uit de 17e en 18e eeuwen, waarvan de beschrijving natuurlijk gemakkelijk gereed gemaakt worden kon, zoodat het werk spoedig vorderde. Doch daarentegen bleken de door mijn ambtsvoorganger slechts voorloopig geordende en in portefeuilles vereenigde losse stukken geheel opnieuw gesorteerd en geordend te moeten worden, daar het vroeger bijeengevoegde dikwijls geheel niet bijeenbehoorde en in tal van nummers gesplitst moest worden. Bij deze losse stukken konden thans nog gevoegd worden tal van losse papieren van den meest verschillenden aard, die later successivelijk nog uit het archief der Staten te voorschijn gekomen waren. Ten slotte bereikte de inventaris der geheele massa een aantal van 567 nummers. De beschrijving daarvan, door mij met dr. De Hullu besproken, werd daarna nog eens omgewerkt, om ze beter in overeenstemming te brengen met de hier geldende methode. Daarna zijn de verschillende afdeelingen voorzien van noten, behelzende zéér korte geschiedenissen van de behandelde gestichten.

Zeer kort, zeg ik, maar toch zijn sommige overzichten betrekkelijk zeer uitvoerig geworden. Immers enkele punten in de geschiedenis der gestichten, bepaaldelijk de vragen, hoe de kloosters onder het beheer van Staten en Ridderschap gekomen waren en hoe ze ten slotte opgeheven waren, verdienden een opzettelijk onderzoek. Dr. De Hullu heeft ook dit werk gelukkig ten einde gebracht en is daarbij nu en dan gekomen tot zeer verrassende resultaten. De overlevering heeft steeds beweerd, dat de geestelijke goederen in de provincie Utrecht na 1580 verdeeld zijn tusschen de leden der Staten, en inderdaad vinden wij later elk der drie leden in het bezit (of althans in het beheer) van eenige kloosters. Maar eene overeenkomst, over de verdeeling tusschen deze drie leden gesloten, overeenkomende met het Overijsselsche convenant van 1663, is hier steeds te vergeefs gezocht. En het bleek mij meer en meer, dat men daarnaar ook niet behoorde te zoeken.

Wat de Staten-conventen betreft, was het voor mij na de onderzoekingen van Mr. Ver Loren van Themaat (in strijd trouwens met de door hem zelven daaruit getrokkene conclusiën) duidelijk, dat de Staten van Utrecht aanvankelijk alleen bedoeld hadden te waken tegen verduistering der geestelijke goederen door de R. C. kloosterlingen, en dat uit het daartoe ingevoerde

toezicht der Staten op het beheer der kloostergoederen allengs en ongevoelig een eigen beheer der goederen door de Staten gegroeid is. Voor de begijnhuizen, waarmede later de stad Utrecht handelde naar goedvinden, was het door onderzoekingen in het stadsarchief duidelijk geworden, dat de magistraat sedert 1613 ter wering van de „paapsche stoutigheden" der begijnen, het beheer der goederen in eigen handen genomen had, zonder zich echter eenigen eigendom toe te schrijven, — en dat hij eerst door den finantieëlen nood na de Fransche bezetting in 1674 gedwongen is geworden de goederen der begijnhuizen te annexeeren. Doch hoe de Ridderschap in het bezit was geraakt van de vijf zoogenaamde Jufferenstiften, waarover zij later nog onbeperkter heerschte dan de twee andere leden over de Staten-conventen en de begijnhuizen, was tot heden nog niet gebleken. Het is Dr. De Hullu nu gelukt vast te stellen, dat deze toestand hier het gevolg is geweest van eene instructie op het beheer der vijf gestichten, door de Staten vastgesteld in 1598, waarbij aan de Ridderschap de bevoegdheid werd gegeven om rentmeesters voor de vijf stiften aan te stellen en de juffers voor het genot der preuves te benoemen. Dienovereenkomstig noemen de beheerders der stiftsgoederen namens de Ridderschap zich steeds Superintendenten.

De ontwikkeling is dus ook hier, evenals bij de Staten-conventen en de begijnhuizen, gewis deze geweest, dat uit een toezicht op het beheer een eigen beheer gegroeid is, dat zich in den loop der eeuwen ongevoelig tot eigendom versterkt heeft. Zoover ik kan nagaan, hebben de Staten van Utrecht zich echter nooit (behalve in één enkel zeer exceptioneel geval van voorbijgaanden aard, toen redenen van hooge politiek dit wenschelijk maakten) den eigendom der Staten-conventen toegeschreven. En het is ook thans nog niet gebleken, dat iets dergelijks ooit beweerd is door de Ridderschap met betrekking tot de Jufferenstiften.

Rechtmatige verbazing moet het dan ook wekken, dat deze stichtingen in 1798 door het Staatsdomein zijn geannexeerd. Ik heb wel hooren beweren, dat zulks geschied was op grond van de secularisatie der geestelijke goederen door de Constitutie van 1798; maar de bedoelde artikelen dezer staatsregeling handelen alleen over fondsen, waaruit predikants-tractementen betaald werden, en dit was het geval noch met de Staten-conventen, noch met de Jufferenstiften. Dr. De Hullu heeft thans ook deze zaak grondig onderzocht. Het is nu gebleken, dat, evenals de finantiëele nood der stad Utrecht in 1674 de begijnhuizen ten val had gebracht, dezelfde reden reeds in 1797 de Staten denkelijk heeft bewogen, om, met terzijdestelling van alle gewetensbezwaren,

de goederen der conventen te gelde te maken. Wat was het geval? De provincie Utrecht was bezwaard met een belangrijk achterstal harer quote, dat natuurlijk aangezuiverd moest worden, maar, gelukkiger dan de andere provinciën, waar de geestelijke goederen grootendeels reeds verkocht waren, bezat zij nog deze kostbare goederen. Door die te gelde te maken kon men de ingezetenen der provincie in deze drukkende tijden voor buitengewone heffingen bewaren. Doch wilde men dit, dan diende men onverwijld de hand aan het werk te slaan. Immers tot de amalgameering van alle domeingoederen der natie was besloten en het stond dus te vreezen, dat de Utrechtsche domeinen, die thans nog konden dienen om de oude schuld aan de Generaliteit grootendeels te delgen, eerlang in den grooten algemeenen pot gestort en dus ten bate van *alle* provinciën te zamen aangewend zouden worden.

Zoo werd dus door den bekenden revolutionair De With Hoevenaar op 18 Januari 1797 voorgesteld, om de conventsgoederen nog vóór de amalgameering in der haast te gelde te maken. Maar zelfs de voorsteller, waarlijk niet bekend om zijne omzichtigheid, liet zich over het recht der Staten op die goederen uit in bewoordingen, zóó aarzelend en onzeker, dat er wel aanleiding bestond om de zaak eens te onderzoeken. Is dit geschied? Het blijkt niet; maar zeker is het, dat het rapport der commissie, die benoemd was om het voorstel te onderzoeken, eene maand later (28 Februari 1797) van geene bezwaren repte. Toen eenmaal het denkbeeld uitgesproken was, werd aan de rechtsquaestie (wel niet zonder bedoeling) blijkbaar niet verder geroerd, en den 19 Juli 1797 besloten de Staten, om „ingevolge de authorisatie van het volk dezer provintie te verkoopen eenige goederen, bestaande in hofsteeden en landerijen, toegehoord hebbende aan de voorheen zich noemende Ridderschap". De landerijen werden haastig verkocht, en het Staatsdomein moest zich vergenoegen met de beaux restes en met het platonische genoegen, om restitutie te eischen van de opbrengst van het verkochte, die reeds besteed was tot betaling van de crediteuren der provincie. Zoo vingen de autoriteiten van rijk en provincie elkander een vlieg af! En zij waren allicht veel te veel verdiept in de overweging, wie van beiden den buit zou binnenhalen, om te letten op de kleine bijzonderheid, dat de adellijke bezitsters der jufferen-preuves zich (zoover wij zien kunnen, volkomen terecht) als eigenaressen van de vervreemde goederen hadden doen gelden en met nadruk tegen den verkoop daarvan hadden geprotesteerd.

Ik kom terug tot de werkzaamheden van Dr. De Hullu. De inventaris van de boekdeelen en bundels van de klooster-

archieven is gereed en zal eerlang in het net geschreven worden. De beschrijving van de daarbij behoorende charters zal dan door Dr. De Hullu ter hand genomen worden en hem stellig langer bezighouden dan de thans gereed gekomene afdeeling gedaan heeft.

Voor eenige jaren had ik de inventarissen der verschillende tot het bisschoppelijke archief behoorende collectiën charters, die ik toen bijeen gekregen had, verzameld tot één grooten, chronologisch geordenden inventaris, die door den klerk in het net geschreven was, om het overzicht van het geheel gemakkelijk te maken. De ten vorigen jare van het Algemeene Rijksarchief overgenomene talrijke bisschoppelijke charters hadden echter deze verzameling zóózeer doen aanzwellen, dat deze inventaris geheel onbruikbaar geworden was. Ik heb daarom de bisschoppelijke charterverzameling (zoowel de oude, als de nieuw verkregene stukken) opnieuw gerangschikt in ééne chronologische orde; deze inventaris, die thans reeds meer dan 500 nummers telt, is door den klerk in het net geschreven. Ik zou aan Uwe Excellentie voorstellen tot het drukken daarvan over te gaan, indien het mij niet bekend was, dat ook het archief van het Domkapittel nog eene laatste, zeer omvangrijke aanwinst voor dit archief bevat, die eerst daaruit afgezonderd zal kunnen worden, wanneer alle charters van het Domkapittel nauwkeurig geïnventariseerd zullen zijn.

Sedert lang was er niets gedaan aan de voortzetting der beschrijving van het hier in bruikleen berustende gedeelte van het archief der Oud R.-C. Clerezy. De hoop, dat de op Zuidholland betrekking hebbende stukken, met wier beschrijving de ambtenaren van het Algemeene Rijks-archief voor eenige jaren een aanvang gemaakt hebben, ook verder door hen voltooid zou worden, is tot heden niet verwezenlijkt. Op het onverwachtst kreeg ik echter thans hulp van den archivaris van Rotterdam. In het afgeloopene jaar verzocht deze ten gebruike te mogen hebben het omvangrijke archief van het Schiedamsche klooster van St. Ursula, dat vrij volledig onder de stukken van de Clerezy berust en waaruit hij tal van stukken wenscht af te drukken in het door hem bewerkte oorkondenboek van Rotterdam. Toen hij vernam, dat er nog geen inventaris van dit archief bestond, verklaarde hij aanstonds, dat hij zelf dien dan moest samenstellen, en wanneer hem daartoe een eenigszins lange tijd gelaten werd, dan verklaarde hij zich bereid, om afschrift van dien inventaris aan mijn depôt af te staan. Natuurlijk werd deze voorslag gaarne aangenomen, zoodat in den loop van dit jaar het archief van het Schiedamsche klooster geregeld en beschreven zal zijn.

Nog één onderwerp verdient in deze afdeeling besproken te worden. In het Utrechtsche stadsarchief zijn onlangs de zegels van alle charters afgegoten, en de afgietsels alphabetisch geordend, zoodat een goed overzicht van alle aanwezige zegels genomen kan worden. Eerst zoodoende komen deze zegels behoorlijk tot hun recht en kunnen zij gemakkelijk voor allerlei doeleinden gebruikt worden. Natuurlijk zou ik dan ook hetzelfde wenschen te doen met de zegels van het rijks-depôt. Maar daaraan valt in lange jaren nog niet te denken, omdat de definitieve beschrijving der charters nog slechts even aangevangen is. Ik besloot dus, om thans alvast van de belangrijkste serie zegels, die der bisschoppen van Utrecht, afgietsels te doen vervaardigen en dezen te ordenen en te beschrijven. Aldus is geschied: uit de origineele stukken vóór 1301 bracht ik eene zeer merkwaardige collectie van 30 stuks zegels bijeen, die zelfs voor de bisschoppen der 12e eeuw bijna volledig is. Uit de afgietsels in het bezit der stad kon ik deze collectie voor de latere jaren tot 1528 aanvullen met nog 37 stuks. De verzameling losse zegels van het rijksarchief leverde nog 4 aanvullingen. En Burgemeester en Wethouders van Zutphen hadden de goedheid mij te vergunnen, om van het daar bewaarde (helaas zeer geschondene) oudste bisschoppelijke zegel van bisschop Willem, dd. 1064, een afgietsel te vervaardigen. Zoo is thans eene fraaie collectie afgietsels van 72 bisschoppelijke zegels bijeen, die voor de geringe som van f 16.20 ook in den handel te verkrijgen is. Ik had mij voorgenomen den inventaris dezer collectie als bijlage bij dit verslag te voegen; maar ik heb daarvan voorloopig afgezien, omdat deze niet systematisch bijeengebrachte verzameling nog geen voldoenden waarborg van volledigheid levert, zoodat ieder oogenblik nog vermeerderingen daarvoor verkregen kunnen worden.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

De hoogleeraar Paul Fredericq te Gent liet in het afgeloopene jaar in de *Mémoires publiées par l'Académie royale de Belgique* (deel 59) afdrukken eene serie rekeningen over het debiteeren van aflaten in de Utrechtsche diocese gedurende de jaren 1488 en 1517—1519, die door toevallige omstandigheden in het archief van het Domkapittel berusten en die hij, toen ik daarop zijne aandacht vestigde, als hoogst belangrijk bleek te beschouwen. — Ik zelf gaf in de *Verslagen en mededeelingen der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het Oude vaderlandsche recht* (IV. 3) uit een registertje uit de 15e eeuw, bevattende tal

van aanteekeningen betreffende de rechten van den proost van St. Jan, dat blijkbaar gediend had in den strijd van het kapittel met zijne proosten en dat een helder inzicht geeft in de toestanden binnen de heerlijkheid van den proost. — De heer Mr. R. E. Hattink publiceerde in de *Verslagen van het Overijsselsche genootschap* eenige charters betreffende de oudste heeren van Almelo, berustende in het bisschoppelijke archief alhier, terwijl de heer Dr. G. Brom in het 16e deel van het *Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht* liet afdrukken eene serie inventarissen van kerksieraden der vijf kapittelen, allen aanwezig in de archieven dier stichtingen. Kleinere stukken, aan mijn archief ontleend, bevatten (in hetzelfde deel van dit tijdschrift) nog de artikelen van den heer A. van Rooijen over eene fundatie van bisschop George van Egmond, — van den heer J. H. Hofman over bisschop Willem van Mechelen, – en van mejuffrouw L. Miedema over pogingen tot oprichting van een seminarie te Utrecht.

In een Duitsch tijdschrift werd uitgegeven eene reproductie van het fragment van de oudst bewaarde keizeroorkonde voor het Sticht, den giftbrief van Drenthe door keizer Konrad II van 1025. Het is mij echter niet gelukt daarvan een afdruk te verkrijgen, noch ook om te weten te komen, in welk tijdschrift het stuk geplaatst is geworden.

Eindelijk verdient nog vermelding eene uitgave, die niet aan mijn depôt ontleend is, namelijk de afdruk van een necrologium der abdij van St. Servaas, die door Mr. J. G. C. Joosting wordt uitgegeven in het 27e deel van het *Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht*, naar een afschrift van het verlorene origineel, berustende onder den heer baron Van Hardenbroek tot Hardenbroek.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Eene zeer belangrijke aanwinst voor de verzamelingen mocht ik reeds in de eerste dagen van het afgeloopene jaar verkrijgen. De heer Mr. Grothe van Schellach alhier deelde mij mede, dat in de nalatenschap van zijn vader, den heer Mr. J. A. Grothe, — die, zooals Uwe Excellentie bekend is, zoo dikwijls het archief verrijkt had door de schenking van belangrijke handschriften, was gevonden eene groote, geheel verwarde hoop handschriften, allen afkomstig uit zijne familie; hij verzocht mij die te willen onderzoeken en daarna te adviseeren over de wenschelijkheid, om die al of niet te vernietigen. Gaarne nam ik deze opdracht aan en ontving al spoedig de geheele massa op

mijn bureau. Reeds bij eene oppervlakkige inzage bleek het mij, dat verreweg het grootste gedeelte der verzameling afkomstig was van den heer Mr. J. van Doelen, die als laatste kameraar van het kapittel van St. Jan belast was geweest met de liquidatie van het in 1811 opgehevene kapittel. Toen ik deze stukken allen geordend had, vond ik daaronder terug de laatste jaren van verschillende serieën kapittelrekeningen, de laatste manualen, staten van de eigendommen, kasboeken en verschillende dossiers betreffende de liquidatie van de kapittelgoederen. Blijkbaar had de kameraar bij de overdracht van het archief aan het Domein dit alles onder zich gehouden ten behoeve van zijne afrekening, en was daarna de teruggave verzuimd. Bij de massa bevonden zich enkele andere stukken, die zeker bij toeval daaronder geraakt waren: de notulen van het kapittel gedurende het laatste jaar van zijn bestaan, met twee indices op de notulen, — twee origineele statuten van het kapittel dd. 1231 en 1550, — eenige 17e eeuwsche stukken over de pastoriegoederen van Beusichem, — een uitvoerigen inventaris van de charters van het kapittel enz. Het spreekt van zelf, dat ik zéér verlangend was deze stukken, die tal van lacunes in het kapittel-archief weder konden aanvullen, te verkrijgen; gelukkig maakte de familie Grothe geen bezwaar tegen den afstand. Tegelijk verkreeg ik van haar nog eenige Staten-rekeningen, afkomstig van Mr. A. Loten, die van 1788—1792 ontvanger van den 20en en 40en penning was geweest, en eenige (meer welkome) rekeningen en andere stukken betreffende het beheer van Mr. J. G. Loten, als rentmeester der geestelijke goederen in Utrecht, in 1778—1798. Nog waren er enkele andere handschriften, die ik kortheidshalve niet noem; daaronder bevonden zich echter een origineel rapport van den bekenden ingenieur B. de Roy aan den Raad van State d.d. 1742 en eenige andere stukken van minder belang, die hier niet thuis behoorden en waarmede ik dus het Algemeene Rijksarchief, het Rijks-archief in Gelderland en het archief van Amsterdam kon verrijken. De verzameling, die door de familie Grothe geschonken werd, verdient eene zeer gewichtige aanwinst voor de rijksverzamelingen te heeten.

Op eene auctie te Keulen kon ik aankoopen een origineelen brief van den koning van Bohemen aan de Staten van Utrecht. Eene geheele portefeuille met origineele ingekomene stukken bij de Staten van Utrecht, betrekking hebbende op den eersten Engelschen oorlog, die hier ter stede verkocht werd, ontging mij daarentegen tot mijn leedwezen, daar de prijs mij te hoog scheen. — De Algemeene Rijks-archivaris had de goedheid mij in de gelegenheid te stellen, van hem over te nemen een paar origineele brieven aan de Staten van Utrecht en eene quittantie ten name

der Staten van Utrecht, die hij had aangekocht, maar die nader gebleken waren in mijn archief te behooren. Tevens vestigde hij mijne aandacht op vier brieven van Mr. P. van Musschenbroek, niet onbelangrijk voor de geschiedenis van mijn depôt, die in eene Haagsche auctie verkocht zouden worden en die ik zoo gelukkig was te vermeesteren. — Van partikulieren kocht ik eindelijk nog aan vier origineele brieven aan de Staten van Utrecht uit de 17e eeuw, — een andermaal de origineele maar geschondene oorkonde van 1546, waarbij aan het Utrechtsche Karthuizerklooster tolvrijdom wordt verleend in geheel Holland en Zeeland.

Onder de ten geschenke ontvangene boekwerken noem ik in de eerste plaats geschiedenissen van het dijkbestuur van den Lekdijk-Benedendams (1e deel) en van het waterschap Heycop, door de heeren J. A. van Hengst en F. A. R. A. baron van Ittersum Jr., die beiden gewis van groot nut zullen zijn, telkens wanneer onderzoekingen over de geschiedenis en de rechten dezer waterschappen gevraagd zullen worden. Verder vermeld ik nog een zeer welkom, uitvoerig naamregister op de vroeger uitgegevene *Archieven der Duitsche Orde*, en eene laatste aflevering van Visvliet's *Inventaris van de charters der Staten van Zeeland*, waardoor dit te lang onvolledig geblevene werk gelukkig voltooid is.

Ook de verliezen van het depôt waren in het afgeloopene jaar belangrijk, maar geen daarvan geeft aanleiding tot klachten. Het belangrijkste feit betrof eenige der ten vorigen jare van het Algemeene Rijks-archief overgenomene bisschoppelijke charters. Het is Uwe Excellentie bekend, dat ik bij de aanwijzing der oorkonden, die ik, als afkomstig uit het bisschoppelijk archief, meende te mogen reclameeren, moest afgaan op de (gedeeltelijk gebrekkige) beschrijving der stukken in een inventaris van het Algemeene Rijks-archief. Het was dus waarschijnlijk, dat ik in enkele gevallen te veel stukken zou opvragen. Doch deze waarschijnlijkheid mocht mij, oordeelde ik, niet afschrikken; immers eerst zoodoende kon ik in de gelegenheid komen, om over twijfelachtige stukken een juist oordeel te vellen. Zoo is het duidelijk, dat ik, toen de nauwkeurige beschrijving der stukken was afgeloopen, aan Uwe Excellentie eene lijst van stukken zenden kon, die ik wenschelijk oordeelde naar het Algemeene rijks-archief terug te zenden, omdat de herkomst dezer (gedeeltelijk belangrijke) stukken uit het bisschoppelijk depôt mij ook na inzage niet met zekerheid gebleken was. In den loop van het vorige jaar had ik het geluk, van Uwe Excellentie de machtiging tot terugzending der bedoelde stukken naar het Haagsche depôt te ontvangen (met uitzondering van één onbelangrijk laat afschrift eener oorkonde, dat Uwe Excel-

lentie bestemde voor het rijks-depôt in Drenthe). De stukken zijn aanstonds verzonden, tegelijk met een niet onbelangrijk protocol van eenen notaris voor het hof van den aartsbisschoppelijken officiaal van Keulen uit het laatst der 14e eeuw, dat ik vroeger in het archief van den Dom ontdekt en aan Uwe Excellentie gesignaleerd had, en dat Uwe Excellentie thans bestemde voor het Haagsche depôt, waar het gevoegd zou worden bij andere stukken, die eventueel in aanmerking kunnen komen voor ruiling met Duitsche archieven.

Niet alle hier misplaatste stukken, die ik indertijd van den Algemeenen Rijks-archivaris overgenomen had, zijn echter daarheen teruggezonden. Onder de massa had ik toch twee serieën ontdekt, die mij voorkwamen elders te behooren: 1°. eene verzameling charters uit de 15e eeuw, allen betrekking hebbende op de overdracht van verschillende landerijen aan het begijnhuis Bethlehem bij Utrecht, 2°. eene verzameling charters, allen uit de woelige maand Mei 1525, en allen betrekking hebbende op concessies, door den bisschop en de leden der Staten gedaan aan de Utrechtsche gilden, bepaaldelijk met betrekking tot het betalen van belasting. Het scheen mij niet twijfelachtig, dat al deze stukken behoorden afgegeven te worden aan het Utrechtsche gemeente-archief, waar zoowel de archieven van de Utrechtsche begijnhuizen als die van de Utrechtsche gilden bewaard worden. De herkomst van de stukken van Bethlehem kon niet twijfelachtig zijn, en voor de gilden werd de attributie bevestigd door den naam van het Vischkoopersgild, die op den rug van een der stukken voorkwam, terwijl de aanwezigheid in deze collectie van 2 of 3 exemplaren van elk charter geheel overeenstemde met het feit, dat voor elk der 21 gilden een exemplaar van al deze charters moet zijn opgemaakt. Ik gevoel mij gelukkig, dat Uwe Excellentie haar zegel heeft willen hechten ook aan mijn voorstel tot afgifte dezer stukken aan Burgemeesters en Wethouders van Utrecht. De inhoud der oorkonden toch is belangrijk, niet alleen uit een algemeen historisch oogpunt, maar bepaaldelijk ook voor de constitutioneele en sociale geschiedenis der stad. En eerst nu de stukken niet langer in het Haagsche depôt verscholen, maar op de voor haar aangewezene plaats teruggebracht zijn, zullen zij voortaan bij het doen van onderzoekingen over de geschiedenis van Utrecht gebruikt worden. Te betreuren is het alleen, dat de aanwezigheid dezer stukken niet vroeger ontdekt is en dat zij daardoor ontbreken in de voor een paar jaar gedrukte verzameling van alle bescheiden betreffende de Utrechtsche gilden van de heeren Mrs. Overvoorde en Joosting.

Voor een paar jaren had ik aan Uwe Excellentie mede machtiging gevraagd tot afgifte aan het archief van Dordrecht van

een band, bevattende brieven aan den magistraat van Dordrecht dd. 1697—1709 en andere stukken betreffende het graven van het Pannerdensche kanaal (indertijd ten onrechte aangekocht voor het archief der provincie Utrecht), — en van een registertje uit het begin der 16e eeuw, houdende afschriften van stukken betreffende de St. Jacobs-vicarie in de Groote kerk te Dordrecht, door mij aangetroffen in het archief van den Dom. In het begin van het vorige jaar ontving ik eindelijk de verlangde machtiging, om deze stukken (met een paar andere van minder belang) aan het archief van Dordrecht toe te zenden.

Eenigen tijd later was ik in de gelegenheid, om ook het rijksarchief in Friesland met eene aanwinst te verrijken. Voor verscheidene jaren had ik in het archief van den Dom ontdekt een klein cartularium van de beroemde abdij van St. Odulf te Staveren. Het bleek niet, hoe dit stuk in het archief van den Dom gekomen was; maar aangezien het er stellig misplaatst was, verzocht en verkreeg ik machtiging tot overdracht aan het Friesche rijks-depôt. Thans trok het toevallig mijne aandacht, dat zich onder de charters van den Dom ook bevond een zeer oud afschrift van een charter van 1132 voor dezelfde abdij, met de pauselijke confirmatie. Het scheen niet twijfelachtig, dat dit stuk behoorde bij het vroeger afgegevene cartularium, en na verkregene machtiging van Uwe Excellentie is het dan ook naar Leeuwarden verzonden.

De Algemeene rijks-archivaris zond mij toe eene portefeuille met stukken betreffende tienden te Jaarsveld, door de erven van den heer W. van Beuningen alhier met vele andere stukken aan het Algemeene rijks-archief geschonken, doch blijkbaar afkomstig uit een Utrechtsch archief-depôt, waarheen de Algemeene rijks-archivaris mij verzocht het terug te zenden. In overleg met de erven Van Beuningen heb ik het stuk toegezonden aan den burgemeester van Jaarsveld.

VII. *Uitslag der pogingen, om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegevene bescheiden, voor het hoofd-archief der provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

De hoogleeraar Paul Fredericq te Gent vestigde er mijne aandacht op, dat in een handschrift der Bibliothèque royale te Brussel, afkomstig van de abdij Oostbroek, aanwezig waren twee ontwijdingsformulieren, gebruikt te Utrecht in 1392 en 1496. De hoogleeraar bood mij tevens aan, daarvan een afschrift te vervaardigen voor mijn depôt. Gaarne nam ik dit zeer vrien-

delijke aanbod aan, en spoedig had ik daarop het genoegen, de beide afschriften te ontvangen. Het eene bleek mij goed bekend, daar het betrekking had op het proces van den Minderbroeder Jacob van Gulik, waarvan ik de stukken voor eenige jaren op nieuw uitgegeven heb, vermeerderd met eenige nieuwe, die ik ontdekt had in het archief van den Dom. Het andere, geheel verschillende formulier, betrekking hebbende op de degradatie van een Leidschen priester, was echter geheel onbekend en dus eene te waardeeren aanwinst voor het archief. Ik zal het afschrift voegen bij het onlangs door Dr. De Hullu beschrevene archief der abdij Oostbroek, van waar het origineel der kopie afkomstig is.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en partikulieren.*

Verschillende belangrijke onderzoekingen werden in het afgeloopene jaar in mijne archieven verricht. Haar getal is buitengewoon groot, — veel te groot om Uwe Excellentie met de opsomming daarvan bezig te houden; ik noem er alleen enkele, die Uwe Excellentie wellicht belang zullen inboezemen. De onderzoekingen van Mr. Sillem over de middeleeuwsche graanprijzen, waarover ik Uwe Excellentie vroeger mededeelingen deed, zijn afgeloopen en hebben geleid tot eene voordracht in de Koninklijke Academie van Wetenschappen, die strekken zal als toelichting van de door hem uit de gegevens van mijn archief samengestelde tabel van graanprijzen, die $3^1/_2$ eeuwen omvatten zal, waarvan meer dan eene eeuw geheel volledig kon worden medegedeeld. Met belangstelling volgde ik ook het onderzoek van den heer Dr. P. Q. Brondgeest, die zich bezighoudt met eene geschiedenis van het St. Catharijne-gasthuis en die daartoe nagenoeg het geheele jaar onledig was met een uitvoerig onderzoek in de overblijfselen van het archief der balye van St. Catharijne, dat nog nooit met dat doel geraadpleegd was. De heer Brondgeest was over het resultaat van zijn onderzoek tevreden en heeft het bijeengebrachte materiaal reeds verwerkt tot een boekje, dat ter perse gelegd is en welks verschijning ik met belangstelling te gemoet zie. Van belang schijnt ook het onderzoek van den heer Mr. R. E. Hattink te Almelo over de oudste heeren van Almelo; het materiaal, door hem uit de Utrechtsche en Overijsselsche depots en uit het archief van het huis Almelo verzameld, leverde veelszins nieuwe resultaten, die in de werken der Vereeniging voor Overijsselsch regt gepubliceerd zijn. Belangrijk in een geheel ander opzicht belooft ook

te worden het onderzoek van den hoogleeraar Hensen te Warmond, wiens aandacht ik kon vestigen op het omvangrijke materiaal, dat in het archief van den Dom bewaard was voor de kennis van de geschiedenis der proosdij van West-Friesland, en dat niet alleen belangrijk schijnt voor de geschiedenis der kerkelijke rechtspraak in de middeleeuwen, maar ook meer algemeen voor de kennis der zeden en gewoonten, bepaaldelijk voor die der vroeger zoo gewone geheime huwelijken.

Mijn archief ontving ook een bezoek van den heer C. M. Briquet uit Genève, die, vergezeld van zijne echtgenoote, de serieën rekeningen van het archief voor 1600 geheel doorzag ten behoeve van de samenstelling van eene geschiedenis van het papier en de daarop voorkomende watermerken, met welk doel hij een groot gedeelte van Europa doorreisd heeft. Twee studenten te Leipzig, die dissertaties wenschten te schrijven over onderwerpen uit de Nederlandsche geschiedenis, wendden zich tot mij om inlichtingen; een van hen stelde zich zelfs voor over te komen, om in mijn archief te werken. Van geen van beiden heb ik echter verder iets vernomen.

Veel moeite veroorzaakten mij twee oorkondenboeken : dat van Rotterdam, waarvan de bewerking opgenomen is door den heer J. H. W. Unger, en het vervolg op Van den Bergh's oorkondenboek, dat na het overlijden van den heer De Fremery voltooid zal worden door den heer Th. Morren. Het spreekt van zelf, dat ik beide belangrijke ondernemingen gaarne naar vermogen steunen zal. — De krijgsgeschiedkundige nasporingen in mijne archieven, die, naar ik met belangstelling verneem, geleid hebben tot een bevredigend resultaat, zijn afgeloopen, zooals mij officieel bericht is. Alleen eenige onderzoekingen in de archieven van de kleine Utrechtsche steden blijven thans nog te verrichten over.

Genealogische onderzoekingen hadden ook thans weder een zéer groot aandeel in de hier verrichte werkzaamheden. Zij betroffen de familiën Van Haeften, Bloys van Treslong, Van Baexen, De Wael van Moersbergen, Van Oostrum, Van Lennep, Pauw van Darthuysen, Van Everdingen, Van den Bergh, Van der Zandt, Van Vlooswijck, Schas, Van Thenesse, Van Winsen, Van Zijll, Van Lichtenberg, Van Loenersloot, Schade, Van de Poll en Van der Hulst.

Ook door verzending naar elders (waartoe de gelegenheid in het afgeloopene jaar weder vergemakkelijkt werd door de opneming van het Deventersche stads-archief op de door Uwe Excellentie vastgestelde lijst) werden de hier bewaarde schatten voor belangstellenden toegankelijk gemaakt. In het afgeloopene jaar werden met dit doel stukken verzonden naar het Algemeene rijks-archief, de rijks-archieven in Overijssel, Zeeland

en Drenthe, het archief van Rotterdam, de Universiteits-bibliotheek en de bibliotheek der Koninklijke Academie van Wetenschappen te Amsterdam, en de staats-archieven te Gent en Dresden, en zulks ten behoeve van de heeren J. C. Gijsberti Hodenpijl, Th. Morren, Mr. R. E. Hattink, Mr. R. Fruin, Mr. J. G. C. Joosting, J. H. W. Unger, J. J. Graaf, Mr. J. A. Sillem, Paul Fredericq en Dr. O. Posse.

Opmerking verdient het feit, dat de hier gedeponeerde archieven van de Oud R. C. Clerezy dit jaar weder bijzonder druk geraadpleegd werden, hetzij hier hetzij door verzending naar elders. Dat gebruik betrof: de charters van de abdij Coninxvelt, — de papieren van den hoogleeraar Paullus Merula, — een register met stukken, uitgegaan van bisschop George van Egmond, — stukken betreffende Chr. Adrichomius, — twee zegels van Rotterdamsche schepenen, — de charters van het St. Ursulaklooster te Schiedam – en eenige aflaatbrieven voor de kerk te Haarlem.

Ook andere vreemde archieven leverden materiaal voor onderzoekingen op mijn bureau, nam. door overzending van stukken hierheen. Ik ontving zoodoende tijdelijk in depot stukken van Hr. Ms. Huis-archief, de stads-archieven van Amsterdam, Montfoort en Ysselstein, het staats-archief te Dusseldorp en de bibliotheken te Upsala en te Kopenhagen, en zulks ten behoeve van de heeren professor Krämer, H. Italie, H. J. Meyboom, P. N. van Doorninck en Dr. G. W. Kernkamp.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Met groot genoegen vermeld ik, dat het overlijden van den archivaris van Amersfoort geene aanleiding gegeven geeft, om het archivariaat dezer stad vacant te laten. In dr. H. J. Reynders heeft het gemeentebestuur iemand gevonden, die met lust en ijver voor de zaak bezield is en die dus ook zijn gebrek aan de noodige ervaring gewis spoedig zal te boven komen. Hij vervoegde zich in het afgeloopene jaar bij mij tot het verkrijgen van de noodige inlichtingen, en heeft daarna zijne taak aanstonds aanvaard. Zoover ik oordeelen kan, is de zaak op den goeden weg, en bestaat er bepaaldelijk ook uitzicht, dat dr. Reynders, in afwijking van zijn voorganger, niet alleen de studie in het archief, maar ook de ordening en inventarisatie daarvan krachtig zal ter hand nemen.

Toevallig kwam onlangs tot mijne kennis, dat zich in het bezit van den predikant van Loenen nog verscheidene oude kerkregisters bevonden, die op het bureau van den Burgerlijken

Stand aldaar eigenaardig te huis behoorden. Aanstonds gaf ik daarvan kennis aan den burgemeester; doch ik mocht van hem geenerlei antwoord ontvangen.

Bijzonder verheugt het mij, dat de regeling van de gemeente- en waterschaps-archieven, die van wege Gedeputeerde Staten ter hand genomen is en die, door gebrek aan geschikte personen, eenige jaren gerust heeft, in het afgeloopene jaar weder hervat is. Het onderzoek is door Gedeputeerde Staten opgedragen aan Dr. De Hullu (in zijn vrijen tijd), die de opdracht aanvaard heeft. De ordening van het zeer omvangrijke en naar het schijnt ook zéér belangrijke archief van het Veenraadschap der Geldersche en Stichtsche veenen, dat daartoe reeds geruimen tijd op mijn bureau berustte, is ondernomen. De aanvankelijke bezwaren van het Veenraadschap tegen de (toch waarlijk niet te hooge!) voor het uiterst tijdroovende werk gevorderde som zijn weggenomen door eene gunstige beschikking van Gedeputeerde Staten, die zich bereid verklaard hebben, ditmaal bij uitzondering meer dan de helft van de kosten der beschrijving bij te dragen. En zoo is het werk dus thans eindelijk ondernomen en zelfs reeds eenigszins gevorderd.

De rijksarchivaris in Utrecht,

S. MULLER Fz.

Het Rijks-archief in Friesland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Het gebouw is over het algemeen in goeden staat. Ingevolge het onderhoudsbestek werd al het hout- en ijzerwerk aan den voorgevel en het ten Noorden van het gebouw staand ijzeren hek geverfd, en zijn de afsluithekken aan weerszijden van de trap aan den voorgevel aangebracht. De gelegenheid om de trap en het bordes als speelplaats te gebruiken is nu daardoor grootendeels voor de jeugd weggenomen. Toch veroorzaakte deze nog eenigen last, en op een avond werd één van de leeuwen op de borstwering geschonden. Na kennisgeving daarvan aan de bevoegde macht, werd, dank zij hare ijverige bemoeiingen en onmiddellijk ingesteld onderzoek, de dader opgespoord, die door de Rechtbank streng gestraft is.

De archivaris-kamer blijft in de wintermaanden meestal nog onbruikbaar. In deze kamer werd een groot verwarmingselement vervangen door 3 kleinere onder de ramen geplaatste elementen.

Aan het warmwater-buizennet waren wegens lekkage een paar kleine reparatiën. Overigens bleef dit in goeden staat.

Daar er in de 2 rookleidingen onvoldoende trekking was, werden in de steenen plaat, waarmede deze waren afgedekt, openingen gemaakt, daarin buizen geplaatst en de zijgaten afgesloten.

De benedengang werd van een looper, het vertrek van den adjunct-commies van 3 paar overgordijnen en de archivariskamer van een kantoorstoel voorzien, en buiten aan een der ramen van deze kamer werd een zonnescherm aangebracht. Tevens werden aangeschaft een tafel en voorts eenige raamhorren, die in de raamopeningen worden geplaatst, wanneer geventileerd wordt, hetgeen vaak noodig is vóóral wegens de droge lucht, die de centrale verwarming veroorzaakt.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De beide extincteurs werden nagezien. De eene behoefde eenige reparatie en werd ook geledigd en opnieuw geladen.

Het aantal brandzakken en fleschen met brandbluschmiddel bleef hetzelfde.

De waterleiding en de brandkranen met slangen en straalpijpen verkeeren in goeden staat.

III. *Het personeel.*

Hierin kwam in het afgeloopen jaar geene verandering.

Evenals in de laatst voorafgaande jaren geschiedden de werkzaamheden, vroeger door den amanuensis verricht, ook nu weder meerendeels door P. Bosma, die sinds verscheidene jaren als hulp voor schrijfwerk, het sorteeren van stukken enz. aan het archief werkzaam is.

IV. *Toestand der archiefverzamelingen.*

In den toestand van de rechterlijke archieven werd weder zooveel mogelijk verbetering gebracht. Er werden 150 deelen opnieuw gebonden en voorts nog verscheidene hersteld. De losse stukken werden, voorzoover zij gesorteerd waren, in portefeuilles geborgen. Daarvoor werden 140 portefeuilles gebruikt.

Naar aanleiding o. a. van de in 1899 verschenen geschriften van O. Posse, „Handschriften-Konservirung", en van E. Schill, „Anleitung zur Erhaltung und Ausbesserung von Handschriften durch Zapon-Imprägnirung", werd eene proef met Zaponbehandeling genomen. Van een register der rechterlijke archieven, waarvan een groot gedeelte der bladen erg door vervuring had geleden, werden deze met zapon gedrenkt.

Het resultaat was, dat daardoor het vervuurde gedeelte der bladen hard doch tevens buigzaam werd, zoodat er bij het gebruik geen gevaar meer voor afbrokkeling bestaat.

Ook gaven proefnemingen om gebroken zegels met zapon weder aaneen te hechten een gunstig resultaat.

De charters zijn thans bijna alle in doozen geborgen.

Van de boekwerken werd weder een groot aantal gebonden, zoodat thans alle in bruikbaren toestand zijn.

V. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

De ordening der losse stukken van de rechterlijke archieven werd, op de wijze zooals in mijn vorig jaarverslag vermeld, voortgezet. De stukken van Barradeel kwamen gereed. Deze vrij

omvangrijke collectie werd in 45 portefeuilles geborgen. Zij bevat in hoofdzaak: Processen 1581—1801; Informatiën 1583—1798; Adviezen 1669—1801; Declaratiën, Specificatiën en „Extentiën" van gerechtskosten 1593—1799; Missives 1611—1799; Inventarissen van boedels van minderjarigen 1543—1786; Rekeningen van curatoren e. a. 1578—1788.

Voorts werd de veel grootere verzameling stukken van Workum geordend. Daarvoor waren 81 portefeuilles noodig. Het zijn o. a.: Processen 1631—1810; Informatiën 1645—1811; Adviezen 1643—1811; Declaratiën en Specificatiën van gerechtskosten 1632—1811; Missives van het Gerechts-Hof van Friesland 1609—1795; Inventarissen van gefraudeerde goederen 1700—1805; Inventarissen van boedels van minderjarigen 1641—1811; Processen-verbaal van gehouden boelgoeden 1662—1736; Boedelscheidingen 1617—1756; Rekeningen van curatoren 1629—1808; Akten van preferentie van crediteuren 1661—1810; Obligatiën 1629—1709; Processen-verbaal van decretale verkoopingen 1661—1681, en van andere publieke verkoopingen 1622—1749; Koopbrieven 1550—1791; Reversalen 1647—1779.

Daarna werd begonnen met de ordening der stukken van Wonseradeel, die bijna even talrijk als die van Workum zijn. Reeds het grootste gedeelte daarvan kwam gereed.

Aan de bewerking van de stukken, afkomstig van den Senatus Judicialis der Franeker academie werd evenals ten vorigen jare door Dr. Schoengen weder eenige tijd besteed. Daar de tot eene zaak behoorende stukken meerendeels verspreid waren, kostte het vaak veel moeite deze weder bijeen te vinden. Bijna alle stukken zijn nu echter terecht gebracht. Hoewel deze bewerking veel tijd vereischt, bleek reeds het nuttige daarvan; daar nu de nasporingen, naar aanleiding van eenige in dit jaar gedane aanvragen omtrent personen, die te Franeker gestudeerd hebben, door de aanteekeningen omtrent jaar en inhoud der stukken veel vereenvoudigd werden. Om geheel zeker te zijn, dat deze collectie nu zoo compleet mogelijk is, en er geene stukken onder die van het stedelijk gerecht van Franeker verdwaald waren, werden laatstgenoemde alle nagegaan. Er werden daarin nog enkele stukken van den Senatus Judicialis gevonden en tusschen de anderen ingevoegd.

Evenals in het vorige jaar moest ook nu weder een groot gedeelte van het jaar aan een familie-archief besteed worden. Het archief namelijk van de familie Thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg, in het jaarverslag van den Heer Algemeene Rijksarchivaris over 1898 vermeld, werd alhier in bruikleen gegeven.

Dit zeer omvangrijke archief ontving ik bijna geheel geordend en zorgvuldig gerangschikt in portefeuilles en bundels; met een,

in 1864 geschreven, inventaris in 4 deelen, en tevens een alphabetisch naamregister van in 3 van die deelen voorkomende personen.

In dezen inventaris zijn op weinig uitzonderingen na alle banden en stukken deels globaal als collecties, deels afzonderlijk beschreven. Vóóral daar het grootste gedeelte van het archief is van personen, die in deze Provincie gevestigd waren, en waarvan vele openbare ambten bekleed hebben, is deze verzameling voor dit archief-depôt eene groote aanwinst.

Bij de ordening en beschrijving van dit archief zijn de stukken van ieder persoon meerendeels afzonderlijk gehouden, en is de geheele verzameling in drie afdeelingen verdeeld, namel. een van de stukken afkomstig van leden der familie en hunne echtgenooten, een tweede afdeeling, waarin de stukken afkomstig van de aanverwante familiën, en de derde afdeeling van stukken hoofdzakelijk betreffende openbare betrekkingen, algemeene en plaatselijke besturen.

De eerstgenoemde afdeeling bevat stukken van Johan Onuphrius Thoe Schwartzenberg en van een groot aantal zijner nakomelingen, dagteekenende van af het begin der 16e tot in de 19e eeuw. Genoemde Johan Onuphrius was de eerste van deze familie, die zich na zijn huwelijk met Maria van Grumbach in 1545 in Friesland vestigde.

In deze afdeeling komen, behalve een groot aantal brieven en boedelstukken, zooals: testamenten, inventarissen, eigendomsbewijzen enz., o. a. ook voor: 1°. stukken v. 1681—1704 betreffende het eiland Ameland; 2°. eene collectie brieven van en aan den staatsman Sicco van Goslinga v. 1708—1731; 3°. een groot aantal stukken van en brieven aan den graaf G. Carlson (vgl. De Vrije Fries VI, 353); 4°. eene talrijke verzameling stukken van G. F. Thoe Schwartzenberg en H. v. 1753—1783, den samensteller van het Friesche charterboek, (waarin echter slechts zeer enkele stukken uit dit familie-archief zijn opgenomen).

De tweede afdeeling bevat stukken hoofdzakelijk van de volgende familiën: d'Aumale 1630—1774, v. Aylva 1589—1768, Aysma 1585—1618, v. Burmania 1682—1810, v. Cammingha 1450—1682. (O. a. vele stukken betreffende Ameland), v. Camstra 1520—1718, v. Donia 1538—1666, Gerbranda 1505—1569, v. Grumbach 1506—1609, v. Hemmema 1517—1729, v. Herema 1527—1690, v. Holdingha 1472—1594, Jongema 1469—1662, Juwinga 1541—1562, v. Martena 1504—1571, de Noyelle 1304—1739. (O. a. een groot aantal huwelijkscontracten en testamenten, ook van eenige aanverwante familiën), v. Roorda 1548—1585, Tjaerda v. Starckenborgh 1527—1690, du Tour 1658—1838.

De stukken van de derde afdeeling zijn voor een groot ge-

deelte copiën of gedrukt, o. a. adviezen, rapporten, missives van en aan de Staten-Generaal en de Staten en Gedeputeerde Staten van Friesland, missives van gecommitteerden van Friesland ter Generaliteit; voorts vele stukken rakende het provinciaal bestuur zooals de finantiën, jurisdictie, vaarten en dijken; ook stukken betreffende grietenij- en plaatselijke besturen. Van laatstgenoemden zijn er nog al eenige in originali o. a. betreffende het kerkelijk bestuur van Beetgum, Engelum enz. In deze afdeeling komt o. a. ook voor: Het „protocol" en daarbij behoorende stukken van T. v. Aylva, van 1744—1747, als gezant van de Staten-Generaal bij eenige Duitsche hoven. Op slechts weinige uitzonderingen na dagteekenen de stukken van deze afdeeling van af de helft der 17e tot aan het einde der 18e eeuw.

Zoowel in deze als in de 1e en 2e afdeeling zijn ook onderscheidene origineele brieven van prinsen en prinsessen van Oranje.

Bij dit archief behooren ook enkele handschriften, drukwerken enz. o. a. een exemplaar van den eersten druk der oude Friesche wetten.

De ordening van het archief is wel niet geheel naar den eisch geschied; bij de stukken van eenige personen worden somtijds b.v. ook hunne origineele brieven gevonden, die men onder de stukken van den geadresseerde zou zoeken; stukken betreffende openbare ambten en ook vele eigendomsbewijzen zijn niet altijd bij de overige stukken van die personen te vinden, doch zijn afzonderlijk met dergelijke stukken van andere personen in eene afdeeling gerangschikt. Doch de beschrijving zelve der stukken is over het algemeen nauwkeurig.

Hoewel dit archief bijna geheel geïnventariseerd en in geordenden staat ontvangen werd, verschaft het toch nog veel arbeid. Het geheele archief toch moet met den inventaris worden geconfronteerd, eenige collecties waren slechts globaal beschreven en moeten daarom nader onderzocht, voorts de ontbrekende stukken aangeteekend en de niet beschreven stukken in den inventaris bijgevoegd worden.

Voor een gedeelte is dit thans geschied.

In de alfabetische en systematische catalogussen, op losse blaadjes, van de bij het archief behoorende boekerij, werden de titels van de in dit jaar verkregen werken tusschen gevoegd.

VI. *De in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Geene bescheiden werden, voor zoover mij bekend is, in hun geheel uitgegeven.

VII. *Aanwinsten en Verliezen.*

A. Handschriften.

Van den heer Mr. W. H. J. Roijaards te Utrecht werd ten geschenke ontvangen:

Afstandsbrief van Gerardus Goijer van Culenborch, abt van Foswert. 19 Dec. 1523.

De volgende stukken werden overgenomen:

a. Van den heer Rijksarchivaris in Utrecht:

Oud afschrift eener oorkonde van bisschop Andreas voor het St. Odulphsklooster te Staveren v. 1132, en van de bevestigingsbul van paus Innocentius III. Perkament. (Vgl. Colmjon, Register van oorkonden, n°. 30 en 48.)

b. Van den heer Rijksarchivaris in Overijssel:

1. Approbatie, door de Gedeputeerde Staten (met den Stadhouder) v. Friesland, van de benoeming, geschied door den Prins van Oranje in het leger bij Sluis, van Gerrit van Loo tot kapitein van de Guardes, in de plaats van wijlen E. v. Haren. — Leeuwarden, 27 November 1640. — Het zegel ontbreekt.

2. Kwitantie over 606 Caroli guldens 5 stuivers van M. Ch. Steck, weduwe van Loo e. a. Augustus 1664.

3. „Acte van ontdeckinge" van de Gedeputeerde Staten van Friesland voor Arent Jan van Loo als vaandrig van de Guardes, in de plaats van Arentsma van Walrich. 17 Juni 1667. — Papier. Met opgedrukt zegel.

4. Commissie van Gedeputeerde Staten van Friesland voor den kapitein Arent van Loo, (gewezen vaandrig) in de plaats van D. v. Sixma. Leeuwarden 28 April 1671. — Het zegel, aan oranjelint, is gedeeltelijk afgebroken.

5. Commissie van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden voor denzelfden kapitein Arent van Loo. 's Gravenhage, 16 Mei 1671. — Het zegel, aan perkamenten strook, is grootendeels afgebroken.

6. Commissie van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden voor den luitenant-kolonel Arent van Loo, gewezen sergeant-majoor, in de plaats van J. v. Beyma. 's Gravenhage, 27 April 1686. — Het zegel, aan perkamenten strook, is grootendeels afgebroken.

7. Rekening van M. Hulshuys, gedaan aan H. H. v. Aylva, echtgen. v. A. J. van Loo. 10 Mei 1711.

8. Commissie van de Gedeputeerde Staten van Friesland voor den kapitein Scipio Douwe van Loo, in de plaats van zijnen vader Arent Jan van Loo. Leeuwarden, 10 Maart 1714. — Het zegel, aan oranjelint, is gedeeltelijk afgebroken.

9. Staat en inventaris der goederen van den luitenant-generaal baron van Aylva, heer van Hornhuisen. (Overl. 3 Mei 1776.)

10. „Annotitie" over den opbrengst van den boedel van den luitenant-generaal van Aylva. Znd. jr.

11. Stamboom „van Loo".

12. Aanteekeningen betreffende het geslacht „van Loo".

In bruikleen werden ontvangen:

a. van de kerkvoogden der Nederlandsch Hervormde gemeente te Winaldum, de volgende bescheiden, waarvan in mijn vorig jaarverslag werd melding gemaakt:

I. Rekeningboeken, Rekeningen enz.

1. Rekeningboek, waarin rekeningen van Houckema-leen 1629—1637, en voorts van de armvoogdij van Winaldum 1636—1694. (Vóórin eene lijst van bezittingen en papieren, aan Houckema-leen behoorende.)

2. Rekeningboek der armvoogdij van Winaldum. 1694—1752.

3. Rekeningboek der kerkvoogdij van Winaldum. 1677—1793.

4. Rekeningen der kerkvoogdij van Winaldum. 1612, 1613, 1615, 1618, 1620, 1621.

5. Extract uit het kerkeboek van Winaldum. (1694 en 1743.)

6. Ontvang en uitgaaf, gedaan door Joucke Jouckes, armvoogd van Winaldum, „wegens de weduwe van Douwe Pieterz”. 1650.

7. Aanteekeningen betreffende den ontvang enz. der armvoogdij van Winaldum. (1651.)

II. Stukken betreffende het Houckema-leen.

(Meerendeels gebruikt in eene procedure in de 1e helft der 17e eeuw.)

1. Brief, waarbij Epe Lyauckema, de pastoor te Harlingen en de pastoor met de kerkvoogden en geheele gemeente te Winaldum aan den Stadhouder van Friesland, Sijbrand Sijbrands als prebendarius van de prebende te Winaldum voordragen. 30 Mei 1526. — Copie v. 1615.

2. Verklaring van de Landvoogdes, op verzoek der Staten van Friesland gedaan, waarbij met wijziging van art. 3 van het tractaat van 1524, wordt toegestaan, dat aan minderjarigen beneficiën mogen gegeven worden, waaraan alleen het lezen van missen verbonden is. 2 November 1539. Copie.
Gedrukt in het charterboek van Friesland. II, 776.

3. Brief van de Landvoogdes aan den Stadhouder v. Friesland, waarin bevolen wordt de vroeger ten onrechte verleende collatiebrieven van beneficiën te casseeren. 4 Nov. 1539. Copie.
Gedrukt als boven II, 776.

4. Extract uit het beneficiaalboek van Westergoo, voor zoover Winaldum betreft. 1543.

5. Brief van placet van den Keizer op eene presentatie, gedaan door Otto Doecke zn. en echtgen., patroons van Houckema-leen, van Johannes Willems, als prebendarius. 22 Maart 1543. — Met verklaring van eedsaflegging voor het Hof van Friesland. 5 Dec. 1547. Copie v. 1616.

6. Brief waarbij Sybrant Jelle en Anna Hessels als collatoren van Houckema-leen Rinse Douwes „noch clerck synde”, als beneficiant van Houckema-leen voordragen. 12 Sept. 1551. Copie.

7. Dispensatie door George v. Egmond, bisschop van Utrecht, aan Rinse Douwes, minderjarige, gegeven, van de bepaling dat

alleen priesters met Houckema-leen gebeneficieerd mogen worden. 24 October 1553. In het Latijn. Copie.

8. Brief van placet van den Keizer, waarbij Renaldus (Rinse) Douwes met het leen gebeneficieerd wordt. 31 Jan. 1554. In het Latijn. Copie v. 1615.

9. Uitspraak van Joannes, pastoor te Harlingen, commissaris generaal v. Oostergo en deken van Sexbierum, en Hugho Sybrantz., secretaris van Harlingen, als scheidslieden in een geschil tusschen den vader van Rinse Douwes, prebendarius van de prebende, en den pastoor te Winaldum betreffende het bezit van de prebende. 28 Mei 1554. Copie.

10. Rekest van den Pastoor en de kerkvoogden te Winaldum aan den Stadhouder om een anderen beneficiant voor het Houckema-leen te mogen kiezen, daar de tegenwoordige den dienst verzuimt.
Met commissie van den Stadhouder op den Procureur-Generaal van het Hof van Friesland om zich daaromtrent te informeeren; en Appoinctement van den Stadhouder op het rekest, waarbij het verzoek wordt toegestaan, tenzij de vader van Rinse Douwes binnen een maand kan bewijzen, dat de dienst is waargenomen sinds zijn zoon in het bezit der prebende is. 30 Aug. 1556. Copie.

11. Acte van protest van Anna Hessels als „patrona" van het leen, voor Rinse Douwes tegen storing in het bezit daarvan. 1566. Copie.

12. Volmacht voor den pastoor te Winaldum om zich naar Leeuwarden te begeven en aan het Hof het placet te verzoeken op de benoeming van Maarten Gerlofs tot beneficiant van het leen. 12 April 1566. Copie.

13. Positiën voor het gerecht van Barradeel van de gemeente en kerkvoogden van Winaldum, gevoegden bij Everdt Gerrytz contra Douwe Douwez. als wettig voogd van Rinse „hem seggende" beneficiant van Houckema-leen. Met informatiën. 1566. Copie.

14. Antwoord, aan het Hof overgegeven door Douwe Douwesz. qq. contra de ingezetenen van Winaldum. 18 Juni 1566.

15. Repliek in dezelfde zaak. Znd. j.

16. 3 Brieven van Matheus Joestz. aan den pastoor v. Winaldum betreffende het leen. 25 Jan., 16 Maart en 5 April 1567.

17. Resolutie van de Staten van Friesland betreffende beneficiën, resignatiën, enz. 31 Maart 1580. Copie.
Gedrukt in het charterboek v. Friesland. IV, 144.

18. Volmacht, gegeven door de ingezetenen van Winaldum, op den predikant e. a. om Rinse Douwesz. c. s. voor het Hof te dagvaarden tot teruggave van de goederen van het leen. 21 Mei 1600. Copie.

19. Dezelfde volmacht, gegeven op den volgenden predikant e. a. 23 Dec. 1612. Copie.

20. Rekest van de gevolmachtigden van Winaldum aan het Hof van Friesland, verzoekende citatie van de bezitters van het leen tot restitutie daarvan. Met citatie en relaas van citatie van 19 Juni 1600.

21. Stukken van het proces voor het Hof in zake Houckemaleen: Libel, Antwoord, Repliek, Dupliek, Tripliek, Quadrupliek. (Aan het Libel ontbreekt art. 1—8). 1600, 1601. Copiën van 1615.

22. Rekest van gevolmachtigden van Winaldum aan het Hof van Friesland om de tegenpartij te citeeren tot het kiezen van een anderen advocaat en voort te procedeeren. Met citatie en relaas van citatie v. 15 Nov. 1608.

23. Positiën en artikelen aan het Hof overgegeven voor de gevolmachtigden van Winaldum contra Rinse Rinses c. s. in zake Houckema-leen. Met de beantwoording van vragen daaromtrent gedaan voor A. v. Eijsinga, als commissaris van het Hof v. Friesland. 6 Juni 1614. Hierbij: Informatie, genomen door denzelfden commissaris, in deze procedure. Copiën.

24. Relaas van continuatie van de procedure in zake het leen. 20 Dec. 1615.

25. Rekest van de gevolmachtigden van Winaldum wegens het leen aan het Hof van Friesland, waarbij zij verzoeken afdoening hunner zaak tegen de erfgenamen van Rinse Douwes. 3 Mei 1616.

26. Rekest en rescriptie voor de erfgenamen van Rinse Douwes c. s. aan het Hof betreffende collatierecht van het leen. 1616.

27. Remonstrantie voor de erfgenamen van Rinse Douwes c. s. contra de ingezetenen van Winaldum. 1616.

28 Relaas van L. Lycklama, raadsheer in het Hof van Friesland, van een verhoor der partijen in de procedure over het leen. 26 Febr. 1616.

29. Relaas van denzelfden Raadsheer, betreffende de inmissie van de volmachten van Winaldum in de possessie van de goederen van het leen. 1 Nov. 1616.

30. Briefje van twee ingezetenen van Winaldum aan den advocaat Pruijssen te Leeuwarden betreffende het proces over het leen. 11 Nov. 1616.

31. Declaratie van gerechtskosten en van kosten wegens reizen enz. in zake de procedure. 26 Juli 1618.

32. Vonnis van het Hof v. Friesland, waarbij aan de ingezetenen van Winaldum 2126 gg. 14 st. wordt toegewezen, mits deze som besteed worde tot vergrooting van Houckema-leen. 15 Juli 1620. Copie.

33. Volmacht van de ingezetenen van Winaldum voor eenige dorpsgenooten om naar Leeuwarden te reizen en aldaar voor den Commissaris J. v. d. Zande te compareeren in zake het leen. 13 Sept. 1621.

34. Kwitantie van de ingezetenen van Winaldum voor een gedeelte van de door het Hof hun toegewezen som. Aug. 1621.

35. Advies van 2 advocaten omtrent het beleggen van gelden, door het Hof bij sententies v. 6 Febr. en 15 Juli 1620 toegewezen aan de ingezetenen van Winaldum. 2 Maart 1622.

36. Conditiën van verhuring van landen van het leen, die aangekocht zijn uit de som door het Hof toegewezen. 2 stkn. 2 April 1622 en 10 April 1632.

37. Kwitantie van 2 advocaten wegens salaris in de procedures ontvangen van de ingezetenen van Winaldum. 9 Mei 1622.

38. Declaratie van de kosten in de procedure voor het Hof betreffende het leen. Znd. j.

III. Stukken van onderscheiden aard.

1. Opmeting van eenige landen gelegen ten Noorden van Harlingen, „die tot den seedijck geordineert sijnt". 22 Maart 1574.

2. Brief van den stadhouder Willem Lodewijk aan den grietman van Barradeel ten geleide van een plakkaat betreffende de verkiezing van predikanten enz. 23 Dec. 1590.

3. Memorie van de opkomsten van de kerk en de geestelijke goederen van Winaldum. 1606.

4. Verklaring van de kerkvoogden van Winaldum, dat zij een reversaal, groot 114 g.g., ontvangen hebben, waarvan de intresten ten bate van de armen van Winaldum moeten besteed worden. 29 Oct. 1614.

5. Antwoord der Buitendijksters op een eisch betreffende de betaling eener geldschuld. 21 Juli 1615. Copie.

6. Kwitantie wegens arbeidsloon en materialen, geleverd aan de kerkvoogdij van Winaldum. 1 Mei 1616.

7. Contract tusschen de voogden van het gasthuis te Leeuwarden en de ingezetenen van Winaldum betreffende het onderhoud van een behoeftige. 2 Mei 1627.

8. Reversaal, waarbij de ingezetenen van Winaldum verklaren 680 g.g. schuldig te zijn wegens voor de kerk gekocht land. 19 Mei 1627.

9. Obligatie van de kerkvoogden van Winaldum voor 300 g.g. voorgeschoten geld. 23 Juli 1627.

10. Extract uit het register van plechten enz. der stad Utrecht, betreffende den verkoop van 2 huizen binnen Utrecht. 15 Nov. 1627.

11. Sententie van het gerecht van Barradeel, waarbij aan de weduwe van den predikant te Winaldum vergoeding wordt toegekend voor de verbetering aan de pastorie en den tuin aangebracht. 7 Jan. 1630. Copie.

·12. Kwitantie van de weduwe van den predikant Gualterus J. Steenkist voor 175 c.g.—17 st.—8 p., ontvangen van de kerkvoogden van Winaldum ingevolge bovengenoemde sententie. 27 April 1630.

13. Resolutie, genomen door de „gemeensluyden en schotschietende huysluyden" en de kerkvoogden van Winaldum met consent van den Grietman, betreffende het timmeren van nieuwe huizen en het komen wonen in het dorp. 25 April 1631.

14. Acte waarbij de gemachtigden van Winaldum verklaren ter bede toe te staan aan Focke Juckez. aldaar om zijn „reed" over een stuk kerkeland te hebben. 24 Dec. 1634.

15. Relaas van kerkvoogden en ingezetenen van Winaldum, waarbij zij tegen eene vordering van den gewezen predikant Focco Gerardi protesteeren met eene tegenvordering wegens beschadiging van kerkelijke eigendommen enz. 8 Febr. 1637.

16. Contract tusschen Seerp Sijbrants en de kerkvoogden van Winaldum. Mei 1637.

17. Briefje aan Wilthetus Henrici, predikant te Winaldum. 20 Febr. 1650.

18. Kwitantie van Hans Harmens de Vries te Harlingen voor de kerkvoogden van Winaldum wegens ontvangen gelden voor vertering bij een getuigenverhoor. 22 Nov. 1650.

19. Rekest van de kerkvoogden van Winaldum aan het Hof v. Friesland betreffende het invorderen van een geldschuld. — Met appoinctement daarop. 1660.

20. Afrekening over een „propijn" van Jelle Hendrix aan de kerkvoogden van Winaldum. 7 Mei 1660.

21. Relaas omtrent eene collecte te Winaldum gehouden ten behoeve van de uit Frankrijk uitgeweken Hugenoten. 9 Sept. 1683.

22. Beroepsbrief voor den predikant Sijmen Attama. 27 Febr. 1685.

23. Koopakte, verleden voor het gerecht van Utrecht, waarbij Hendrik van Hees, procureur voor het gerecht, verkoopt aan Lambert van Rossum, kistemaker, een huis met toebehooren binnen Utrecht. 28 Apr. 1692.

24. Huurcontract tusschen 2 particulieren wegens land, liggende onder Winaldum. 22 Juni 1693.

25. Huurcontract, waarbij A. J. van der Laan op Liauckama te Sexbierum voor 6 jaren verhuurt het vischrecht van af Gertzerterzijl tot aan de Roptavaart langs de Rie. 29 Nov. 1797.

26. Eenige bepalingen gemaakt door de ingezetenen van Winaldum o. a. om een orgel in de kerk aan te brengen. 13 Febr. 1719.

27. Relazen van gehouden boelgoeden. 1740, 1741, 1748, 1751, 1757, 1761.

28. „Consideratiën" omtrent het heffen van schattingen over Friesland. Znd. jr. Copie.

b. van den heer Jhr. Mr. G. F. Thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg namens zijne familie:

Het archief, behoorende aan de familie Thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg, hierboven in hoofdstuk 5 vermeld.

Gedeponeerd werd:

a. uit het gemeente-archief van Wijmbritseradeel:

Dubbelen van de registers van familienamen van 1811, voor de gemeenten Woudsend, Heeg en Nijland. 3 bndn.

b. uit het gemeente-archief van Smallingerland:

1. Floreen-cohieren. 1700, 1708, 1718, 1728, 1738, 1748, 1758, 1768, 1778, 1788. 10 bndn.

2. Reëel-cohieren. 1713—1805. 37 bndn.

3. Specie-cohieren. 1748—1805. 58 bndn.

4. Cohieren v. d. 100e en 1000e penn. 1707, 1709, 1712, 1713, 1716, 1720, 1724, 1729, 1748, 1749, 1754—1758, 1761, 1763, 1770, 1776—1778, 1780, 1785, 1788—1790, 1796. 36 cahiers.

5. Id. v. d. 100e penn. 1704, 1726, 1734, 1735, 1741.

6. Id. v. d. 125e penn. 1737, 1740.

7. Register v. ontvang der 25e penning, 1e—5e termijn. 5 stks.

8. Register v. ontvang der 50e penning, 1e en 2e termijn.

9. Kort zakelijk rapport van de Commissie tot de floreenen. 1764. 1 bnd.

10. Register van verzonden verslagen, ontvangen stukken enz. d. gemeente Dragten. 1812—1815.

11. Lijst van manspersonen van 17—45 jaar in de gemeente Dragten. 1813.

12. Missiveboek van den maire van de gemeente Oudega. 1812—1813.

13. Verzameling ingekomen brieven en andere losse stukken.

Door aankoop werd verkregen:

Instructie voor de Gedeputeerde Staten v. Friesland. 1611.

B. Boekwerken.

Van Uwe Excellentie ontving het archief:

a. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XXI 1898. 's-Grav. 1899.

b. G. Busken Huet, Tweede verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, op last der regeering ingesteld. 's-Grav. 1900.

c. Chronicon Windesemense et montis S. Agnetis. Antverp. 1621.

d. E. J. Diest Lorgion, Bonifacius. Gron. 1855.

e. J. P. Müller, Bonifacius. Eene kerkhistorische studie. Amst. 1869—70. 2 dln.

f. J. Ch. A. Seiters, Bonifacius, der Apostel der Deutschen. Arnh. 1851. 2 bndn.

g. C. J. Hefele, Conciliengeschichte. Nach den Quellen bearbeitet. Arnh. 1855—64. 11 bndn.

h. Middelnederlandsch woordenboek, door wl. Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam. 5e dl., 4e en 5e afl. 's-Grav. 1900.

i. De archieven van het kapittel der vorstelijke rijksabdij Thorn, uitgeg. door J. Habets, en na diens dood door A. J. A. Flament. 2e dl. 's-Grav. 1899. — Hierbij:

A. J. Flament, Opgezworen kwartierstaten van 36 kanonikessen der vorstelijke rijksabdij Thorn, met den inhoud der opzweringen en de beschrijving der zegels van de opzweerders. 's-Grav. 1899.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Friesland:

Verslag van den toestand der provincie Friesland over 1899. Leeuw. 1900.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Zeeland:

Inventaris van het oud archief der provincie Zeeland. Dl. III. Beredeneerde inventaris van de charters en oorkonden der graaflijke regeering 1119—1450. 3e afl (1407—1450), d. P. J. v. Visvliet. Middelb. 1898.

Van heeren Burgemeester en Wethouders van Leiden:

Jaarverslag van het gemeente-archief van Leiden in 1900.

Van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde:

a. 71e Verslag van het Genootschap over 1898/99.

b. Catalogus der tentoonstelling van antieke goud- en zilversmids-werken. Gehouden door het Friesch Genootschap en de Vereeniging Tot bevordering van Vreemdelingenverkeer te Leeuwarden 25 Aug.—15 Sept. 1900. Leeuw. (1900).

c. Catalogus der tentoonstelling van moderne medailles en plaquetten, gehouden door het Friesch Genootschap 20 Dec. 1900—14 Jan. 1901 in het museum te Leeuwarden. Leeuw. 1900.

Van de Commissie van beheer van het stedelijk museum te Leiden:

Verslag der Commissie over 1899, en 11e supplement op den catalogus v. 1886 van het museum, over 1898 en 1899.

Van de Commissie van bestuur van het Provinciaal museum van oudheden in Drenthe:

Verslagen van de Commissie aan Gedeputeerde Staten over 1899. Assen 1900.

Van het Muntcollege te Utrecht:

Vervolg der verschillende catalogi, houdende de aanwinsten verkregen sedert het opmaken daarvan tot 1899.

Van den heer Algemeene Rijksarchivaris:

Notulen van de 10e bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 7 Nov. 1899.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke bibliotheek te 's-Gravenhage:

Catalogus van de pamfletten-verzameling, berustende in de

Koninklijke Bibliotheek. Bewerkt, met aanteekeningen en een register der schrijvers voorzien door Dr. W. P. C. Knuttel. 3e dl. 1689—1713. 's-Grav. 1900.

Van de schrijvers:

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis. 5e jaarverslag. (1 Oct. 1899). 's Grav. 1900, door F. de Bas. (Overdruk).

Tusschen Flie en Borne. Schetsen uit de geschiedenis van Schellingerland. Wester-Schelling 1900, door G. A. Wumkes.

Bibliografie van Jhr. Mr. Victor de Stuers, door A. J. Flament. (In „De Maasgouw" v. 15 Juli 1900).

Geschiedenis van het Dordtsche stapelrecht. Acad. proefschr. 's Grav. 1900, door Mr. B. van Rijswijk.

Coopers-feest te Akkrum 18 Juli 1900, door J. Hepkema. (In Heerenveensche courant v. 21 Juli 1900).

Le droit d'anoblissement en Hollande. Extrait du buletin de la consulte Araldique. Vol. IV n°. 20. Rome 1900, door J. C. H. Matile.

J. Houwink, De staatkundige en rechtsgeschiedenis van Ameland tot deze eeuw. Acad. proefschr. Leid. 1899. Recensie door Mr. A. S. Miedema. (Overdruk).

Door aankoop werd verkregen:

Rijks-archiefgebouwen in Nederland. Haarl. 1900.

Nederlandsch archievenblad. Orgaan van de Vereeniging van archivarissen in Nederland. 1899/1900, n°. 3, 4 en 1900/1901, n°. 1, 2. Gron. 1900.

Zeitschrift für Archivkunde, Diplomatik und Geschichte. Herausgeg. von L. F. Hoefer, Dr. H. U. Erhard u. F. L. B. von Medem. Hamburg 1833—36. 2 dln.

Mittheilungen der K. Preussischen Archivverwaltung. Hft. 1. R. Koster, Ueber den gegenwärtigen Stand der archivalischen Forschung in Preussen. Hft. 2, 3. M. Bär, Geschichte des Königlichen Staatsarchivs zu Hannover. Hft. 4. G. Hille, Uebersicht über die Bestände des königlichen Staatsarchivs zu Schleswig. Leipz. 1900.

Mittheilungen aus dem Stadtarchiv von Köln, begründet von Höhlbaum, fortgesetzt van J. Hansen. 30e Hft. Mit 1 Karte. Köln 1900.

O. Posse, Handschriften-Konservirung nach den Verhandlungen der St. Gallener internationalen Konferenz zur Erhaltung und Ausbesserung alter Handschriften von 1898, sowie der Dresdener Konferenz Deutscher Archivare von 1899. Dresden 1899.

E. Schill, Anleitung zur Erhaltung und Ausbesserung von Handschriften durch Zapon-Imprägnirung. Dresden 1899.

Specimina selecta chartarum Pontificum Romanorum. Edid. J.v. Pflugk-Hartung. Stuttgart 1885—87. 3 part.

J. v. Pflugk-Hartung, Die Urkunden der Päpstlichen Kanzlei vom 10 bis 13 Jahrhundert. München 1882. (Overdruk).

P. H. Denifle, Die Päpstlichen Registerbände des 13 Jahrhunderts und das Inventar derselber vom J. 1339. Berlin 1886.

J. R. Dieterich, Streitfragen der Schrift- und Quellenkunde des Deutschen Mittelalters. Mit 12 Schriftproben. Marburg 1900.

J. Th. de Raadt, Sceaux armoriés des Pays-Bas et des pays avoisinants (Belgique—Royaume des Pays-Bas—Luxembourg—Allemagne—France). Recueil historique et héraldique. Tom. III, 1—3. Brux. 1900.

O. Lorenz, Lehrbuch der gesammten wissenschaftlichen Genealogie. Stammbaum und Ahnentafel in ihrer geschichtlichen, sociologischen und naturwissenschaftlichen Bedeutung. Berlin 1898.

P. Frazer, Des faux en écriture, et de l'écriture. Méthode scientifique nouvelle d'analyse et d'examen. Ouvrage accompagné de planches, traduit sur la derniere édition Américaine considérablement remaniée. Paris 1899.

G. J. C. Piot, De l'imitation des sceaux des communes sur les monnaies des provinces méridionales des Pays-Bas et du pays de Liège. Brux. 1848.

B. Endrulat, Niederrheinische Städtesiegel des 12 bis 16 Jahrhunderts. Herausgeg. mit Unterstützung d. Königl. Preusz. Archiv-verwaltung und der Provinzialständ. Verwaltung der Rheinprovinz. Mit 16 Tafelen. Düsseld. 1882.

Neunter Bericht des historischen Vereins für den Niederrhein, insbesondere die alte Erzdiöcese Köln, für 1863, 1864 u. 1865.

Minerva. Jahrbuch der gelehrten Welt. Herausgeg. v. R. Kukula und K. Trübner. 1e—4e, 8e—10e Jhrg. Strassb. 1891—1901.

Ch. G. Jöcher, Algemeines gelehrten Lexicon. Leipz. 1750—51. 4 dln.

H. Oesterley, Historisch-geographisches Wörterbuch des deutschen Mittelalters. Gotha 1883.

J. Winkler, Studiën in Nederlandsche namenkunde. Haarl. (1900).

S. J. Fockema Andreae, Bijdragen tot de Nederlandsche rechtsgeschiedenis. 4e Bundel. Hoofdstukken uit de geschiedenis van rechtsmacht en rechtsvorming. Haarl. 1900.

W. Dijkstra, Friesch woordenboek (Lexicon frisicum), benevens lijst van Friesche eigennamen, bewerkt door Johan Winkler. Afl. 12—14. Leeuw. 1900.

W. A. F. Bannier, De landgrenzen van Nederland. I. Leiden 1900.

Provinciale almanak van Friesland voor 1900. Leeuw.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Van den heer Jhr. S. W. H. A. van Beyma thoe Kingma te Heerenveen ontving ik ter kennisneming de beschrijving van een gedeelte van het archief zijner familie. Van deze beschrijving werd copie genomen.

IX. *Het gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

De volgende handschriften werden tijdelijk gedeponeerd:

A. in het Rijksarchief te Haarlem, en vervolgens, na daartoe van Uwe Excellentie verkregen machtiging, in het gemeente-archief te Zuidscharwoude, ten gebruike van den heer F. C. Fleischer, te Broek op Langendijk:

a. Crimineel sententieboek van het Hof van Friesland. 1516—1542.

b. Rekening van Gerrit van Loo, rentmeester-generaal van Friesland, over 1536—1537.

c. Rekening van den grietman van Wonseradeel, over 1525—1530.

B. in het Rijksarchief te Assen, ten gebruike van den heer Dr. L. Knappert aldaar:

Rekeningboek van het „Oldeklooster". 1572—1580.

C. in het Algemeen Rijksarchief, ten gebruike van den heer Mr. S. Hannema te 's-Gravenhage:

a. 1 Proclamatieboek van Barradeel. 1600—1609.

b. 3 Proclamatieboeken van Franekeradeel. 1588—1662.

c. 1 Weesboek van Franekeradeel. 1627—1632.

d. 2 Proclamatieboeken van Wonseradeel. 1633—1645.

D. ter provinciale griffie alhier, ten gebruike van den heer Griffier der Staten:

Decisiën van den Prefect v. Friesland v. Juli 1813.

Op verzoek van den heer J. N. Witteveen alhier, lid van Gedeputeerde Staten, werd zoowel hier als in het archief der gemeente Workum een onderzoek ingesteld naar de onderhoudsplichtigheid der Oostervaart bij Workum, en werden ook eenige daartoe betrekkelijke stukken uit het archief van die gemeente tijdelijk alhier gedeponeerd.

Voorts werd o.a. door de volgende personen van het archief gebruik gemaakt:

De heer Mr. C. C. Paehlig, te Sneek, bezocht evenals ten vorigen jare, weder verscheidene malen het archief, om onderzoek te doen naar stukken betreffende de landerijen „Het convent Ee".

De heer F. H. v. d. Kop, 1e luitenant alhier, zette zijne onderzoekingen op krijgs-historisch gebied gedurende een gedeelte van het jaar in het archief voort. ZEd. maakte o.a. daarbij gebruik van het in bruikleen ontvangen archief Thoe Schwartzenberg.

De heer H. G. A. Obreen, te Leiden, ontving bericht omtrent de familie Storck en de verschillende Walta-states in deze Provincie.

De heer M. G. Wildeman, te 's-Gravenhage, lid der Commissie voor de geschiedkundige tentoonstelling van het Nederlandsche zeewezen, ontving inlichting omtrent in het archief aanwezige zegels van steden, waarop een schip of scheepsattributen voorkomen.

Aan het Grossherzoglich Badisches general Landes-Archiv werd opgave verstrekt omtrent geboorte, huwelijk en overlijden van eenige prinsen en prinsessen van Oranje-Nassau.

De heer D. Cannegieter, te Tzum, raadpleegde enkele van de copiën van stukken uit het archief te Dresden, en voorts eenige registers van het rechterlijk archief van Franeker.

Den heer J. Kronenberg, te Roermond, werd inlichting verstrekt omtrent de voorspelling van Liauckema, abt van Lidlum, betreffende het geslacht Dekama.

De heer H. G. Harkema, te Doetinchem, ontving bericht omtrent A. van Harckema, grietman van Visvliet.

Voor den heer W. van Heijningen Nanninga, hypotheekbewaarder te Sneek, werd een onderzoek ingesteld in de hypotheekboeken van Sneek naar akten betreffende den verkoop van het Diaconieweeshuis met bijbehoorend terrein door de Diaconie der Hervormde gemeente aldaar aan de stad Sneek.

De heer J. Tack, te Leipzig, bezocht het archief, om onderzoek te doen naar bescheiden, betreffende het verblijf van Duitsche veenarbeiders en grasmaaiers in Friesland.

De heer Dr. F. A. Stoett, te Amsterdam, ontving bericht omtrent het aantal grietenijen van Friesland in vroegeren tijd.

De heer Mr. T. Binnerts, te Heerenveen, deed onderzoek naar stukken betreffende den verkoop van een huis bij Heerenveen, en nam inzage van verschillende belastingkohieren. Voorts werden tot hetzelfde doel door ZE. eenige registers van het rechterlijk archief van Haskerland nagezien en werden ZE. enkele afschriften gegeven.

De heer I. W. Enschedé, te Haarlem, ontving inlichting omtrent de uitgave van psalmboeken in 1586 voor rekening van de Staten v. Friesland.

De heer A. Vorsterman v. Oyen, te Rijswijk, ontving bericht omtrent Matthijs Schoonwar, met Willem III naar Engeland vertrokken.

De heer M. H. Tromp, te Woudsend, nam inzage van eenige registers van het rechterlijk archief van Wijmbritzeradeel.

Den heer L. Sybranda, te Heerenveen, werd inlichting gegeven omtrent de vroegere Meekhofs- en Boerevenen te Appelscha.

De heer P. J. D. v. Slooten, predikant te Heerenveen, bezocht eenige malen het archief om, evenals ten vorigen jare, onderzoek te doen in zake de scheiding der vroeger gecombineerde kerkelijke gemeenten Hoornsterzwaag, Jubbega, Schurega, Nye- en Oudehorne. Aan ZE. werden onderscheidene afschriften van daartoe betrekkelijke stukken verstrekt.

De heer Dr. J. A. Bruins, predikant te Idaard, nam voor hetzelfde doel als bovengenoemd, inzage o. a. van stukken uit het archief van het Gerechtshof, en verkreeg ook enkele afschriften.

Den heer F. de Bas, te 's-Gravenhage, werd opgave verstrekt van de tijdperken, waarin de voornaamste krijgsbedrijven in Friesland hebben plaats gehad.

De heer S. Haagsma, te Bozum, bezocht weder verscheidene malen het archief om inzage te nemen van registers der rechterlijke archieven, hoofdzakelijk van die van Franeker.

De heer Dr. H. Brugmans, te 's-Gravenhage, ontving inlichting omtrent L. Th. v. Andringa en C. L. v. Bouricius, ontvangers-generaal der floreenrente in Friesland, en J. de Kempenaer, raadsheer in het Hof alhier.

De heer Mr. S. Hannema, te 's-Gravenhage, nam alhier inzage van eenige registers van het rechterlijk archief van Franekeradeel.

Den heer Dr. H. C. Rogge, te Amsterdam, werd bericht gezonden omtrent J. Saccama, raadsheer in het Hof van Friesland, en Walta, gecommitteerde ter Generaliteit voor Friesland.

Voor den heer P. H. Meekhoff Doornbosch, te Baflo, werden in het album der Franeker academie en in het rechterlijk archief van Ooststellingwerf nasporingen gedaan naar leden van de familie Meekhoff.

De heer K. Gorter, secretaris van het college v. Kerkvoogden der Ned. Herv. gemeente te Opeinde, bezocht, met een der kerkvoogden van die gemeente, herhaaldelijk het archief om onderzoek te doen naar stukken betreffende de pastorie-goederen der gecombineerde gemeenten Oudega, Nyega en Opeinde. Verschillende nasporingen, ook in het archief van het Provinciaal college van toezicht op de kerkelijke fondsen, werden voor hen gedaan, en zoowel mondeling als schriftelijk inlichtingen gegeven.

De heer Dr. B. Sjollema, te Groningen, ontving bericht omtrent de droogmaking der Stavorensche meren.

Uit het album der Franeker academie werden voorts nog inlichtingen verstrekt:

a. aan den heer M. M. Kleerkoper, te Leiden, omtrent Suffridus Sixtinus;

b. aan den heer C. A. de Kruyff, te Utrecht, omtrent Theodorus Jacobus Frelinghuysen.

Afschriften werden gegeven:

1. aan den heer J. N. Witteveen, lid v. Gedeputeerde Staten alhier:

a. van eene missive van Gedeputeerde Staten van Friesland aan de stad Workum e. a. v. 10 Juli 1775, betreffende het slatten van eenige vaarten;

b. van eene missive van den magistraat van Workum van 23 October 1776, betreffende de kosten der slatting;

c. van eene resolutie der Staten van Friesland van 15 Maart 1777, genomen naar aanleiding van bovengemelde missive van den magistraat van Workum;

d. van eene resolutie van Gedeputeerde Staten van Friesland van 7 October 1777 (genomen tot uitvoering van bovengenoemde resolutie der Staten), volgens welke de kosten der slatting toen door de Provincie zouden worden voldaan, maar de naastgelegen landen met het toekomstig onderhoud worden belast.

2. aan den heer Mr. C. C. Paehlig, te Sneek:

Van stukken van een proces voor de rechtbank te Sneek in 1719 -1720 gevoerd in zake het „Convent Ee".

3. aan den heer P. J. D. v. Slooten, predikant te Heerenveen:

a. extract uit het register van pastorie- en kosterie-goederen v. 1833, betreffende Hoornsterzwaag c. a.;

b. extract uit de dispositiën van het Prov. college van toezicht op de kerkelijke fondsen.

4. aan den heer Dr. J. A. Bruins, predikant te Idaard:

a. van stukken betreffende consent van het Hof van Friesland van 1804, in zake verkoop van kerkelijke goederen;

b. extract uit het corpora-reëel-cohier v. Schoterland v. 1797, betreffende pastorie-goederen v. Hoornsterzwaag c. a.

5. aan de kerkvoogden der Ned. Herv. gemeente te Opeinde: Van inventarissen der pastorie-goederen van Oudega c. a. v. 1742, 1793 en 1828.

6. aan den heer Mr. T. Binnerts, te Heerenveen: Extracten uit de reëel-cohieren van Haskerland van 1804 en 1805 en uit het specie-cohier van Haskerland van 1805.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

In Sneek is de wijze van bewaring van het gemeente-archief, waarvan in mijn vorig jaarverslag melding gemaakt werd, thans reeds veel verbeterd. In het gebouw naast het stadshuis, waarin op de verdieping de secretarie is, zijn een, beneden aan de straat gelegen, vertrek, en twee ruime gemetselde kluizen met branddeuren, in dat vertrek uitkomende, als archiefbewaarplaats ingericht. Het grootste gedeelte van het vrij omvangrijke archief, dat tot nog toe op den zolder bewaard werd, is reeds overgebracht naar genoemd vertrek, waarin thans gestookt wordt; en zoodra het nieuwe metselwerk der kluizen voldoende uitgewerkt en droog is, zullen deze ook in gebruik genomen worden.

Op verzoek van den heer Mr. W. A. Bergsma, Dijkgraaf van het waterschap Vijf deelen zeedijken binnendijks, werden eenige aanwijzingen gegeven omtrent de wijze van bewaring en beschrijving van het archief van dat waterschap. Dit archief wordt thans bewaard te Franeker in het Martena-huis, een der oudste gebouwen van die stad, dat sinds enkele jaren raadhuis der gemeente Franekeradeel is. In dit zeer ruime gebouw heeft dat

waterschap voor secretarie en bewaarplaats der archieven twee vrij groote kamers.

De secretaris der gemeente Smallingerland vroeg mij om eenige hulp en voorlichting bij de ordening en inventariseering van het archief van die gemeente. Ook met het oog op de aanstaande stichting van een nieuw gemeentehuis aldaar, zoude Z.E. gaarne het archief, waarin thans weinig orde is, goed geordend en beschreven hebben.

Daar het oud archief tot 1816 niet van grooten omvang is stelde ik voor dit in het rijksarchief alhier te deponeeren. Van heeren Burgemeester en Wethouders ontving ik dan ook reeds een gedeelte van dat archief, zooals ik hierboven in afdeeling 7 meldde. Hierbij bevond zich een groot aantal losse stukken in geheel ordeloozen toestand. Met de ordening daarvan werd begonnen. Het overig gedeelte van het archief zal mij binnen kort, vóór dat het tegenwoordige gemeentehuis ontruimd is, worden toegezonden.

Ingevolge de aanschrijving van Uwer Excellenties ambtsvoorganger van 28 April 1893 n°. 813 afd. K. W. bezocht ik de gemeente-archieven van Leeuwarden en Bolsward, ten einde mij te overtuigen van de veilige bewaring en de wijze van behandeling der aan deze gemeente in bewaring toevertrouwde archieven.

In het gemeente-archief alhier is in den toestand en de wijze van bewaring geene verandering gekomen. Aan den archivaris dezer gemeente Mr. J. L. van Sloterdijk werd op zijn verzoek door Burgemeester en Wethouders met ingang van 15 April l.l. eervol ontslag uit zijne betrekking verleend, en bij hun besluit van 9 Mei l.l. Mejuffr. R. Visscher tot archivaris der gemeente aangesteld.

Ook te Bolsward vond ik de archieven in goeden toestand, en het bleek mij dat steeds de noodige zorg aan de bewaring daarvan besteed wordt.

Hier moge nog vermeld worden, dat door heeren Voogden van het Old Burger Weeshuis alhier aan Dr. Schoengen is opgedragen de ordening en inventariseering van het Gabbema-archief. Deze zeer belangrijke verzameling, afkomstig van den historieschrijver van Friesland S. A. Gabbema, berust thans in genoemd weeshuis; zij bevat staatsstukken, verscheidene handschriften en een groot aantal brieven van geleerden. (Vermeld in De Vrije Fries XI, 273). Naar mij is medegedeeld bestaat bij heeren Voogden het voornemen, om zoodra de ordening en inventariseering gereed zullen zijn, deze verzameling in het Rijks-archief alhier te deponeeren.

De Archivaris in Friesland,

Leeuwarden, 28 Februari 1901. J. L. Berns.

Het Rijksarchief in Overijssel.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Wat dit punt betreft, werden in het verslag over 1899 twee bezwaren aangevoerd, t. w. het nagenoeg voortdurend sterke rooken van een der schoorsteenen, en vervolgens het lastige tochten der vensters. Mijn voorganger schijnt deze inconvenienten ja, wel onaangenaam te hebben gevonden, doch niet van overwegend belang; hij sprak van „kleine desiderata" die allicht overblijven. Van afdoende maatregelen is dan ook niet veel gekomen. Mijne appreciatie daarentegen van de genoemde bezwaren was eene geheel andere. Goed ingerichte verwarming en wèl sluitende vensters acht ik hoofdvoorwaarden voor de bewoonbaarheid eener localiteit. En dit te meer, naarmate het gebouw — gelijk bij dezen toren het geval is — hooger is opgetrokken en onbeschut aan alle winden blootstaat.

Nadat ik het archief had overgenomen, was dan ook mijn eerste zorg op maatregelen bedacht te zijn, waardoor gezegde misstanden konden worden verholpen. De schoorsteenquestie werd het eerst behandeld. Het slecht trekken van dien (midden-) schoorsteen werd veroorzaakt doordien verschillende winden, tegengehouden door het middeldak, in den schoorsteen terugvielen. Hierdoor ontstond in de bibliotheek en werkkamer eene uiterst onaangename en ongezonde verspreiding van koolgas, waarvan de neerslag tevens schadelijk influenceerde op het schilderwerk der muren, en de dikwijls fraaie banden der boeken. In overleg met den Heer Hoofdopzichter der Rijksgebouwen te Groningen werd, na een paar vruchtelooze pogingen, besloten de rookgeleiding door middel eener buis te verleggen naar een der goed trekkende hoekschoorsteenen, en alzoo den weigerachtigen schoorsteen feitelijk buiten gebruik te stellen. Deze eenvoudige maatregel slaagde volkomen: er kon met alle winden naar hartelust worden gestookt. Verder bleek het na samenspreking met gemelden Ambtenaar noodig de tot nu toe gebruikte vulkachel, wier verouderde constructie door verslinding van brandstof en spoedige vervuiling allerlei ongerief opleverde, door

een soortgelijke, edoch van betere samenstelling, te vervangen. Dit geschiedde, en thans mag het punt van stoken als voldoende geregeld worden beschouwd.

Intusschen begonnen de winterstormen hunne holle stemmen luide om den toren te doen weerklinken. En het bleek mij alras dat men niet te veel had gezegd van de hoeveelheid koude lucht door de torenvensters binnen gelaten. Deze vensters toch, bestaan, gelijk de stijl van het gebouw medebrengt, uit kleine in lood gekaste ruitjes. Doch het ligt voor de hand dat deze niet hermetisch sluiten, en elk van die ruitjes laat dus een quantum koude lucht door, vermeerderd met den luchtstroom dien de sluitingen der vensters zelve doorlaten. Vooral als de wind rechtstreeks op een venster stond, was de toestand erg. In het torenvertrekje, door den archivaris als werkkamer gebruikt, dat ongeveer op het Zuiden ligt, was het, mits men zich den schedel met een calotje dekte, veelal nog uit te houden, doch in de werkkamer der ambtenaren, die op het N.W. is gelegen, uit welken hoek de meeste winden blazen, en waar ook het publiek casu quo werkt, was de koude dikwijls moeielijk te verdragen. Palliatieven als dichtstoppen van de reten der sluitingen enz., gaven luttel baat. Toch was het inconvenient van groot belang. Ik wendde mij weder tot den heer Hoofdopzichter en stelde voor tot het eenig afdoende middel over te gaan, het binnenzijds aanbrengen van dubbele ramen, althans in het torenkamertje van den archivaris en in de werkkamer der ambtenaren. Tot mijn groot genoegen is deze maatregel tot stand gekomen. Sinds korten tijd zijn in mijn werkvertrek en in de werkkamer der ambtenaren dubbele vensters aangebracht, met uitzondering van het allerbovenste gedeelte der ramen, dat bleef gelijk het was. De verbetering hierdoor ontstaan is zeer groot, schoon ik voor mij liever had gezien dat de geheele ramen, tot de zoldering toe, waren verdubbeld. Misschien bestaat er kans dat later het nog resteerende bovendeel der ramen eveneens wordt behandeld. Doch, gelijk gezegd is, de nu aangebrachte verbetering valt zeer te roemen. Daarbij ontsieren de dubbele ramen het gebouw in geenen deele. Zij zijn van buiten niet zichtbaar en kunnen desverkiezende, in den zomer b.v., gemakkelijk worden weggenomen.

Eene andere klacht van mijnen voorganger heeft hare actualiteit nog niet verloren. De verschillende nissen in de Sassenpoort worden nog bij voortduring gebruikt tot verrichtingen, waartoe zij niet zijn bestemd. Ook de baldadigheid spreekt somtijds een woordje mede, zoodat de omgeving van en de toegang tot het archief niet zelden in alles behalve zindelijken staat verkeeren, al hetgeen den concierge noodeloos werk op den hals haalt. De omstandigheid dat zich op slechts weinige schreden afstand een

politie-wachthuis bevindt, heeft op deze dingen geen den minsten invloed. Ook mij komt het wenschelijk voor de nissen (althans de diepste, die het meest tot zondigen uitlokt) af te sluiten met een eenvoudig, in Gothieken stijl vervaardigd, ijzeren afsluithek, welk denkbeeld ik gaarne ter overweging aanbeveel.

De electrische verlichting van den trap door accumulatoren blijkt in de praktijk geheel onvoldoende. Het licht begint, na enkele dagen behoorlijk gebrand te hebben. al spoedig te verflauwen om eindelijk geheel te verdwijnen. Dit komt doordien de electriciteit geregeld wegvloeit, zoodat de accumulatoren ieder oogenblik ter vulling naar elders moeten worden verzonden. Bovendien valt telkens na zulk eene verzending het een of ander te repareeren, en zijn ook overigens de kosten van dat licht hoog. Bijna de helft van den tijd is men feitelijk van licht verstoken, en genoodzaakt den torentrap in het duister te bestijgen of zich met eene lantaarn te laten bijlichten. In deze omstandigheden zou het misschien nog het best zijn één of twee gaslichtjes bij den trap aan te brengen. De groote dikte der muren (M. 1.10 à M. 1.20) en de geheel uit steen gebouwde trap sluiten m. i. brandgevaar van deze zijde nagenoeg uit. Ook bestaat aan de buitenzijde van een der torenmuren eene gemeentelijke gasleiding met lantaarn, waartegen geen bezwaar schijnt te hebben bestaan.

De polychromische muurschildering in het middenvertrek, die tijdens het schrijven van het vorige Verslag nog niet was aangebracht, kwam in het begin van dit jaar gereed. Zij bedoelt eene hulde aan de Vorstin, onder wier regeering de restauratie heeft plaats gehad, en aan de twee heeren aan wier medewerking zij vooral is te danken, en is aangebracht aan weerszijden van de nis, waarin de kachel geplaatst is, die bibliotheek en werkkamer verwarmt. Aan de eene zijde staan in Gothisch letterschrift de regelen:

Fungens Emma regio illustris officio
Hoc edificium restituit egregium
Altero quorum signa pone depicta
Vides curante altero adhortante.

Aan de andere zijde van de nis zijn de wapens (signa) geschilderd, waarvan de derde regel spreekt, nl. het familiewapen van Jhr. Mr. V. de Stuers en dat van Jhr. Mr. van Panhuijs, destijds commissaris der Koningin in Overijssel. De cijfers 1893 en 1898 geven het tijdsverloop aan, waarbinnen de restauratie zich heeft bewogen.

Bovendien ziet men eene afbeelding van de Sassenpoort en van het wapen der stad Zwolle. De uitvoering is van den heer Stil te Zwolle, naar het ontwerp des heeren De Quack.

Vóór de herstelling der Sassenpoort was het onderhoud der muren gedurende geruimen tijd zeer verwaarloosd, zoodat die gedeeltelijk ook ten gevolge van lekkages enz., van vocht waren doortrokken. Vooral geldt dit van den westelijken muur. De vochtigheid wordt thans op de eerste verdieping wel gaandeweg beter, doch blijft toch hier en daar nog zeer merkbaar, en dat zal zeker nog wel eenigen tijd duren.

Het uurwerk in den toren is bij voortduring in goeden staat en gaat geregeld. Ten gevolge van een heftigen sneeuwstorm in het begin van 1900, was eene kleine herstelling noodzakelijk.

Het ameublement van het archief onderging weinig verandering.

Eene antieke koperen zes-armige lichtkroon, eigendom van wijlen Mr. v. Hasselt en door hem in het torenkamertje van den archivaris opgehangen, werd door Mevr. de wed. v. H. welwillend aan het archief afgestaan. De kroon maakt te midden der antieke omgeving een zeer voldoend effect.

Voorts werd ten behoeve van den archivaris een eikenhouten schrijftafel aangeschaft. De tafel die tot dusverre hiertoe diende was veel te laag, zoodat de beenen geen plaats konden vinden, en het schrijven daaraan een lastig werk werd. Bovendien ontbrak in het meubel elke gelegenheid tot berging. Voor elke kleinigheid — een blad papier, enveloppe, postzegel etc. — moest ik opstaan en het verlangde uit doos of kast halen. Waarbij optemerken valt dat het bergen van bureaubehoeften in de aanwezige muurkastjes, wegens de nog niet geheel verdwenen vochtigheid van dien muur alsnog minder raadzaam is. De andere, beter ingerichte, schrijftafel, geheel in den stijl van het overig meubilair, voorziet in eene werkelijke behoefte.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze werden op gezette tijden onderzocht, zijn in goeden staat en geven geene aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

III. *Personeel.*

Hierin had gedurende het afgeloopen jaar eene groote verandering plaats. De Rijksarchivaris in Overijssel, Mr. L. van Hasselt, overleed plotseling den 10en April 1900. Wel liet zijne gezondheid reeds in de laatste jaren te wenschen over, doch zulk een spoedig heengaan had niemand verwacht. Ik heb nimmer het genoegen gehad Mr. van H. persoonlijk te leeren kennen, en ben dus tot eene nadere bespreking zijner archiefwerkzaamheid buiten staat. Doch dit is reeds ter anderer plaatse, o. a. in het Archievenblad en in de Bijdragen voor de Gesch. v.

Overijssel, jaarg. 1901, door meer bevoegden op gepaste wijze geschied. Wel mag ik verklaren dat hij het Overijsselsch archief in goede orde heeft achter gelaten, en dat de door zijne zorgen nog samengestelde (voorloopige) doorloopende inventaris van het oud-provinciaal archief, voortgaat goede diensten te bewijzen.

Bij K. B. van 31 Juli 1900, werd, met ingang van 1 Sept., de ondergeteekende tot Rijksarchivaris in Overijssel benoemd.

Het overige personeel onderging geene verandering.

IV. *Toestand van de archiefverzameling.*

In het algemeen gesproken bevindt die verzameling zich in zeer goeden toestand. Wel is bij talrijke nummers herstelling der banden wenschelijk, doch de concierge-binder gaat, voor zooverre zijne andere werkzaamheden dat toelaten, geregeld met de herstelling daarvan voort. Het zal intusschen uit den aard der zaak geruimen tijd aanhouden eer die arbeid als geeindigd kan worden beschouwd.

In de eerste afdeeling van dit Verslag heb ik gesproken van zekere vochtigheid der muren. Is deze in de benedenlocalen door goed stoken, op eene enkele uitzondering na, vrijwel verdwenen, op de tweede verdieping d. w. z. in het archief-lokaal zelf, is dat anders. Verschillende banden en portefeuilles gaven blijken van uitslag en schimmel. Vooral is dat het geval bij die welke in de nabijheid der buitenmuren zijn opgesteld, doch ook midden in de localiteit is de toestand niet zuiver. Middelen tot verwarming van die ruimte zijn niet aanwezig. Wel beweert het Verslag over 1898 dat door het openen der in den liftkoker aangebrachte deuren de warmte door dien koker naar boven is te leiden, doch dit is in dit geval eene theorie door de practijk weersproken. Om iets te noemen: de deuren in den liftkoker zijn zoo laag aangebracht dat de verwarmde lucht zich eerst in benedenwaartsche richting zou moeten bewegen, om dan met zekeren zwaai de opening van den koker te bereiken. Ook komt bij het openen van die deuren uit de koude bovenverdieping een kille luchtstroom blazen, die de werkkamer op onaangename wijze afkoelt. Eene betere wijze van verwarming der bovenverdieping ware wellicht het aanbrengen van roosters in den zolder van werkkamer en bibliotheek. Dan ging de warme lucht, overeenkomstig haren aard, rechtstreeks naar boven. Doch hiertegen obsteert, vrees ik, de in elk opzicht groote afmetingen van het archieflokaal. Om dergelijke groote torenruimten ook slechts eenigermate voldoende te verwarmen, zou een geweldige warmtebron noodig zijn.

De thans gebruikte vulkachel — die zeer goed voldoet —

zou m. i. de dan vereischte warmte op verre na niet kunnen ontwikkelen. Intusschen ben ik hierin geen deskundige en geef mijne meening gaarne voor beter. Ik neem echter de vrijheid de aandacht van Uwe Excellentie in 't bijzonder voor dit punt in te roepen. Want ik ben overtuigd dat eene archiefverzameling *op den duur* niet naar behooren kan geconserveerd blijven, wanneer niet, naar mate dat noodig blijkt, aan drooge verwarmde lucht toegang kan worden verleend. Het luchten, andere wijze van drogen, heeft natuurlijk plaats gehad zoo dikwijls de dampkring zich daartoe leende, doch men weet wat dit in ons klimaat wil zeggen.

Nog heb ik eene opmerking, die ik meen niet te mogen achterhouden. De archief-verzameling van het rijk is, gelijk gezegd werd, op de tweede verdieping onder gebracht, en, behoudens het reeds medegedeelde, goed geborgen. Toch is er een maar. De localiteit toch, schoon hoog en ruim op zich zelve, is slechts te nauwernood voldoende voor het bergen van de archieven. Men heeft de kasten of stellen, waarin de deelen en portefeuilles geplaatst zijn tot nagenoeg aan den zolder moeten optrekken, waardoor die gedeelten der verzameling niet dan door middel van lange ladders kunnen worden bereikt, en op minder heldere dagen vrijwel aan het gezicht zijn onttrokken. Waar de beschikbare ruimte zoo gevuld, ja, bijna overvuld is, daar kan uit den aard der zaak moeijelijk sprake zijn van eventueele opneming van andere verzamelingen, hetgeen in verloop van tijd toch licht noodzakelijk kan worden. Doch dit is hier geheel ondoenlijk. Over dit inconvenient valt weinig te zeggen: het is inhaerent aan het gebouw zelve, welks capaciteit als archief-bewaarplaats — jammer genoeg — in de practijk niet meevalt.

V. *Verslag van de werksaamheden en van den voortgang der inventarisatie en de ordening van het archief.*

Toen ik, den 1en September 1900, mijne betrekking aanvaardde, was mijne eerste zorg te trachten een globaal overzicht te verkrijgen van de verzamelingen die het depôt bevatte. Inventarissen, registers, enz. deden daarbij den noodigen dienst. Zeer kwam mij daarbij te stade de hulpvaardigheid van den Amanuensis, den Hr. Geesink, die toonde zich onder mijn voorganger eene nauwkeurige kennis van de deelen van het archief te hebben eigen gemaakt, en die wat meer is — mij ook spoedig bleek tot meer zelfstandig werk in staat te zijn. Hiermede verbond ik eene gezette studie in hoofdtrekken van den voormaligen toestand van Overijssel, zijne besturen, administratiën enz.,

van al hetwelk de archieven, om zoo te zeggen, den neerslag vormen. Na mij op die wijze te hebben voorbereid, en althans een zeker overzicht te hebben verkregen, zette ik mij tot meer eigenlijken archiefarbeid.

Mijn voorganger had een aanvang gemaakt met het inventariseeren van het archief der Overijsselsche Ridderschap. Het kwam mij wenschelijk voor dezen arbeid voort te zetten. Dit deed ik en ben tot heden nog daarmede bezig. Het werk vordert goed: het lezen der losse stukken loopt ten einde, zoodat ik hoop binnen niet al te lang tijdsverloop den Inventaris te kunnen ineenzetten, en dien eerlang over te leggen.

De reeds genoemde Amanuensis ging voort met het ten einde brengen der hem door mijn voorganger opgedragen taak, nl. het ordenen en op hare plaatsen invoegen der Nouvelles van 1670–1780. Daarna is hij begonnen met het bijeenbrengen en beschrijven der prothocollen en andere stukken, behoorende tot het voormalig Hof van Overijssel, bij wijze van voorbereiding tot een later saamtestellen Inventaris der Rechterlijke Archieven.

Het ligt voor de hand dat het afgeloopen jaar, wat de werkzaamheden betreft, een eenigzins exceptioneel karakter draagt. Door het onverwacht afsterven van den archivaris toch was zekere stagnatie in den arbeid onvermijdelijk.

De eigenlijke archiefwerkzaamheden werden nog al eens afgebroken door het verstrekken van, meest schriftelijke, inlichtingen, zooals uit de desbetreffende opgave zal kunnen blijken.

VI. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

Jhr. L. F. Teixeira de Mattos, civiel-ingenieur, drukte een paar stukken tot het oud-archief behoorende in zijn werkje: „Twee Bescheiden met betrekking tot het Dijkwezen in de prov. Overijssel, Zwolle. Erven Tijl 1900.

Overigens is mij niet bekend dat aan archiefstukken in hun geheel door den druk openbaarheid is gegeven.

VII. *Aanwinsten en verliezen.*

De aanwinsten waren:

A. Geschenken.

1°. Van Uwe Excellentie:

J. A. C. van Einem. Kerkelijke geschiedenissen. Utrecht en Amsterdam 1779—1781. 4 dln. 8°.

A. Ypeij. Geschiedenis van de Kristelijke kerk in de 18e eeuw. Utrecht 1798—1811. 14 dln. 8°.

A. Ypeij en I. J. Dermout. Geschiedenis der Nederlandsche Hervormde kerk. Breda 1819—1827. 4 dln. 8°.

J. L. Mosheim. Oude en hedendaagsche kerkelijke geschiedenissen. Amsterdam. 1776. 11 dln. 8°.

———— Noodige ophelderingen der kerkelijke geschiedenissen. Amsterd. 1774, 1775. 3 dln. 8°.

W. A. Bachiene. Kerkelijke geographie der Vereenigde Nederlanden, met bijbeh. kaarten. Amsterd. 1768—70. 3 dl. 8°.

F. Leopold Grafen zu Stolberg. Geschichte der Religion Jesu Christi. Hamburg 1806—1818. 15 dln. 8°.

Dito, fortgesetzt von Friederich v. Kerz. Mainz. 1824—1827, met register op het geheele werk. Hamb. 1825. 4 dln. 8°.

Dr. D. Harting en P. Cool. Doopsgezinde bijdragen 1e—5e jaarg. Amsterd. 1861—1865. 5 dln. 8°.

J. C. Schultz Jacobi en F. J. Domela Nieuwenhuis. Bijdragen tot de geschiedenis der Evang. Luth. kerk in de Nederlanden, 1e—3e stuk. Utrecht 1839—1841. 3 dln. 8°.

J. C. Schultz Jacobi. Oud en Nieuw uit de geschiedenis der Luth. kerk. Rotterdam 1862—1866. 5 dln. 8°.

Kerkelijke redevoeringen en aanspraken bij de opening en sluiting van de eerste vergadering der Evang. Luth. Synode. Amsterd. 1819. 1 dl. 8°.

N. Wiltens. Kerkelijk plakaatb. 's-Gravenh. 1722—1793. 4 dln. 4°.

Pontus Heuterus Delfius. Opera historica omnia, Burgundica, Austriaca, Belgica. Lov. 1643. 1 dl. fol.

G. Acker Stratingh. Aloude staat en geschiedenis des Vaderlands. Gron. 1847, 1849 en 1852. 2 dln. 8°.

M. L. v. Gorkom. Beknopt denkbeeld van Oud-Nederland. Bruss. 1789. 1 dl. 8°.

Mr. J. van Lennep. Ons rijk in vroegere tijdperken. Amst. 1866. 1 dl. 8°.

Publications de la Société Historique et Archéologique dans le duché de Limbourg. Tome VI—XXXV. Maestricht 1869—1899.

J. C. Kobus en Jhr. W. de Rivecourt. Beknopt biographisch handwoordenboek van Nederland. Zutfen 1854—1861. 3 dln. 8°.

P. Nijhoff. Inventaris van het oud-archief der gemeente Arnhem. Arnh. 1864. 1 dl. 8°.

Ramon de la Sagra. Voyage en Hollande et en Belgique. Paris 1839. 2 dln. 8°.

——————— Reis door Nederland en België. Gron. 1839, 1842. 2 dln. 8°.

J. Kuiper. Nederland, zijne provinciën en koloniën. Leeuwarden 1866. 1 dl. 8°.

T. W. von Mauvillon. Nederland, zooals het was, is en worden kan. Amst. 1845. 1 dl. 8°.

Mr. G. W. Vreede, Inleiding tot eene geschiedenis der Nederlandsche Diplomatie. 1e en 2e gedeelte.

——————— Geschiedenis der Diplomatie van de Bataafsche Republiek. 1e en 2e deel. 3 dln. 8°.

Voorschrift ter vervaardiging van kaarten, vastgesteld bij Koninkl. besl. v. d. 21 Junij 1856. 1 dl. obl. 8°.

Josef Habets en A. J. A. Flament, de Archieven van het kapittel der Vorstel. Rijksabdij Thorn. 2e dl. 's-Gravenh. 1899. 1 dl. 8°.
Hierbij: Opgezworen kwartierstaten van 36 kanonikessen der Vorstel. Rijksabdij Thorn. 's-Grav. 1899. 1 dl. fol.

M. de Vries, Verwijs, Cosijn, e. a. Woordenboek der Nederl. taal, voorzoover in 1900 verschenen.

2°. Van Gedeputeerde Staten der provincie Overijssel:

Verslag van de Ged. Staten aan de Staten der prov. Overijssel, omtrent den toestand der prov. 1899. Zwolle 1900. 1 dl. 8°.

3°. Van Burgem^{r}. en Weth^{s}. der gem. Deventer:

Dr. J. de Hullu en Mr. J. Acquoy. De cameraars-rekeningen van Deventer. Dl. V 3e stuk. Dev. 1900. 1 dl. 8°.

4°. Van de Comm. van Bestuur van het Prov. museum van oudh. en geschiedk. voorwerpen in Drenthe:

Verslag van de commissie van het prov. museum over 1899. Assen 1899. 1 dl. 8°.

5°. Van het Muntkabinet van 's Rijksmunt te Utrecht:

Het vervolg der verschillende catalogi etc. van het Muntkabinet van 's Rijksmunt te Utrecht.

6°. Van den heer Directeur van het krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf:

Vijfde jaarverslag betreffende de krijgsgeschiedkundige nasporingen en studiën. 1898. 's-Grav. 1900. 1 dl. 8°.

7°. Van den heer Algemeenen Rijksarchivaris:

Notulen van de 10e bijeenkomst der Rijksarchivarissen. 1 dl. 8°.

8°. Van de Vereen. tot beoefening van Overijss. Regt en Gesch.

Mr. J. I. v. Doorninck. Overijssel onder Karel V. Dev. 1889. 1 dl. 8°.

9°. Van den heer Bibliothecaris der Kon. Bibliotheek te 's-Gravenhage:

Dr. W. P. C. Knuttel. Catalogus van de pamflettenverzameling berustende in de Koninkl. Bibliotheek, 3^{e} dl. (1689—1713) 's Grav. 1900. 1 dl. kl. 4°.

10°. Van den heer gemeente-archivaris van Deventer:

Verslag over het jaar 1899. Dev. 1900. 8°.

11°. Van den heer Dr. W. A. F. Bannier, te Voorschoten:

W. A. F. Bannier. De Landgrenzenzen van Nederland I. Leiden 1900. 1 dl. 8°.

12°. Van den den heer Jhr. L. F. Teixeira de Mattos, te Zwolle:

Jhr. L. F. Teixeira de Mattos. Twee bescheiden met betrekking tot het dijkwezen in de provincie Overijssel. Zwolle, 1900. 1 dl. 8°.

B. Door aankoop:

Paul Fredericq. Corpus documentorum inquisitionis haereticae pravitatis Neerlandicae. IVe dl. Gent 1900. 8°.

Wetzer und Welte's. Kirchenlexicon. Heft 124—130.

Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis onder redactie van H. C. Rogge en F. Pijper. 1e dl. afl. 1, 2. 's Grav. 1900.

Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht. Dl. XXVI afl. 2 & 3. Utr. 1900.

Bijdragen tot de geschiedenis van het Bisdom Haarlem. Dl. 25, afl. 1—3. Haarl. 1900.

Van Alphen. Nieuw kerkelijk handboek, jaarg. 1900.

P. N. van Doorninck. Acten betreffende Gelre en Zutphen, 1376—1392. Haarl. 1900. 1 dl. 8°.

Rudolf Quanter. Die Folter in der Deutschen Rechtspflege. Dresden 1900. 1 dl. 8°.

Mr. S. J. Fockema Andreae. Bijdragen tot de Nederl. rechtsgeschiedenis. 1e, 2e en 4e bundel. Haarl. 1889—1900. 8°.

——— Overzicht van Oud-Nederlandsche rechtsbronnen. Haarl. 1881. 8°.

Mr. W. J. Baron d'Ablaing van Giesenburg. De Ridderschap van het kwartier van Nijmegen. 's Grav. 1900. 1 dl. fol.

Mr. L. C. H. Strubberg. Overijss. adviesboek. Campen 1784—1794. 4 dln. 4°.

R. Fruin en *P. C. Molhuijsen.* Philippus a Leijdis etc. 's Grav. 1900. 1 dl. 8°.

Deductie voor de Heeren van de Ridderschap van Overijssel nopens de zaak van den heer J. D. van de Capellen tot den Pol en de Drostendiensten. Campen 1783. 1 dl. 8°.

Mr. L. E. Lenting. Schets van het Nederl. Staatsbestuur en dat der Overzeesche bezittingen. 's Gravenh. 1884. 1 dl. 8°.

Dr. L. E. Beijnen. Kort overzicht van de Staatsregeling van ons Vaderland, van 1428 tot op onzen tijd. 's Grav. 1882. 1 dl. 8°.

Walter Stein. Beitrage zur Geschichte der Deutschen Hanse. Giessen 1900. 1 dl. 8°.

Neues Archiv der Gesellschaft für ältere Deutsche Geschichtskunde. 25e Bnd. Heft 2 & 3, 26e Bnd. Heft 1. Hann. u Leipz. 1900. 8°.

Zeitschrift des historischen Vereins für Niedersachsen. Jahrg. 1900. Hann. 1900. 8°.

Zeitschrift für Vaterländische Geschichte und Alterthumskunde. 57 Bnd. Munster 1900. 8°.

J. H. Jungius. Hist. Antiq. comitatus Benthemiensis. Hann. & Osnabr. 1773. 4°.

Antonius Matthaeus. Veteris Aevi Analecta. 1738. 5 dln. 4°.

M. Gachard. Correspondence de Guillaume le Taciturne, Prince d'Orange. Brux. 1847—1857· 6 dln. 8°.

W. Baudartius. Polemographia Avraico—Belgica. Amst. 1622. 4°.

J. Bosscha. Neerlands heldendaden te land. Leeuw. 1845. 4 dln. 8°.

M. Alting. Notitia Germaniae infer. 2 dln. fol.

Hedendaagsche historie of tegenwoordige staat der Vereen. Nederlanden. dl. 1—21. 8°.

J. L. Motley. De opkomst der Nederl. Republiek. 's Gravenh. 1878. 3 dln. 8°.

Mr. Groen v. Prinsterer. Handboek der Geschiedenis van het vaderland met register. Amsterd. & Utr. 1875 & 1877. 1 dl. 8°.

Bijdragen voor Vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde. 4e reeks, 2—4 afl. en register op de 1e—3e reeks. 's Grav. 1900. 8°.

Robert Fruin's verspreide geschriften, afl. 4—14. 's Grav. 1900. 8°.

Mr. S. Muller Thz. Schetsen uit de Middeleeuwen. Amsterd. 1900. 8°.

——— Geschiedenis der Fundatiën. Utr. 1900. 1 dl. 8°.

A. Kluit. Conspectus historiae criticae comitatus Hollandiae et Zeelandiae. 4°.

——— Primae Lineae. 8°.

Mr. J. de Riemer. Beschrijving van 's Gravenhage. Delft 1730. 3 dln. fol.

C. P. J. Dommisse. De Geschiedenis van de Westpoort te Vlissingen, afl. I. Vliss. 1900. 8°.

Dr. J. F. Corstens. Breda, geschiedkundige bijzonderheden. Breda 1900. 8°.

Kronijk van Arent toe Bocop. Utrecht 1860. 8°.

Bijdragen tot de geschiedenis van Overijssel, 2e serie. 3e dl. Zwolle 1900. 8°.

J. ter Pelkwijk. Beschrijving van Overijssels watersnood. Zwolle. 1826. 8°.

J. Hogeman. Een oud Overijss. kerkdorp, Nagele genoemd, geheel weggespoeld, etc. 8°.

J. W. Racer. Almelosche oudheden, brieven en betoog aangaande het tegenwoordige geschil over de opvolging in de Heerlijkheid Almelo. Campen 1783—1786. 1 dl. 8°.

Rekeningen van den Rentmr. van Salland, te weten: 1698, 1700, 1701 en 1705. 4 dl. fol. in perk. omslag. Hss.

Olt lantrecht van Overijssel (15e of 16e eeuw.) Hs. in 12° perk.

Staten, financieele stukken enz. rakende de prov. Overijssel, 16e en 17e eeuw. Hss. fol. in portef.

Register van de accurate meting van de Straaten en register van de huysen der Stadt Zwolle (1722) Hs. fol. geb.

Landrecht van Overijssel (1724) met aanteekeningen. 1 dl. fol. geb.

Aanteekeningen over het landrecht van Overijssel. Hs. fol.

F. A. Ebbinge Wubben. Geschiedenis van het beleg der stad Hasselt in den jare 1657. Zwartsl. 1861. 8°.

W. Storck. Het beleg van Steenwijk. Gron. 1841. 8°.

J. W. Mulder. Bijdrage tot de kennis van den rechtstoestand der Marken, in het bijzonder van die van Overijssel. Leiden 1885. 1 dl. 8°.

P. A. Derks. De waterkwestie in 't westen van Drenthe en 't noorden van Overijssel. Zwolle 1893. 1 dl. 8°.

Jacobus Revius. Daventria illustrata. 1 dl. 4°.

Franciscus Sonsbekius. Commentarius. 1554. 1 dl. fol.

J. C. van Slee. Diarium Everardi Bronchorstii. (1591—1627). Utrecht 1898. 1 dl 8°.

Jacobus Middendorpius. Academiarum orbis Christiani libri duo, etc., 1572. 12°.

F. R. Cruise. Thomas à Kempis. London 1887. 1 dl. 8°.

W. K. A. Nippold. Wilhelm III Prinz von Oranien etc. (1650—1702) Berlin 1900. 1 dl. 8°.

Paul Mitzschke. Wegweiser durch die historischen Archive Thüringens. Gotha. 1900. 1 dl. 8°.

Dr. M. Bär en Dr. G. Hille. Mittheilungen der Kon. Preussischen Archivverwaltung. Leipzig, 1900. 8°.

Von Spiessen. Wappenbuch des Westfälischen Adels Leifer. 6—9. Gorlitz. 1900. 8°.

H. A. M. Roelants Jr. Guldenboek van Schiedam. 1e deel. Amsterd. 1900. 8°.

J. B. Rietstap. Handboek der Wapenkunde. Gouda 1857. 1 dl. 8°.

——————— Armorial Général. Gouda 1884. 2 dln. 8°.

Mr. L. Ph. C. v. d. Bergh. Handboek der Middel-Nederl. geographie. 's-Gravenh. 1872. 1 dl. 8°.

C. de Waard. De Nederlandsche vlag. Gron. 1900. 1 dl. 8°.

H. C. Ströhl. Heraldischer Atlas. Stuttgart 1899. fol.

Beeldenaer ofte figuerboeck dienende op de nieuwe ordonnantie van der munte. 's-Gravenh. 1622. 1 dl. 4°.

Nederlandsch Archievenblad, jaarg. 1900/1.

De Navorscher, jaarg. 1900.

De Wapenheraut, jaarg. 1900.

Oud-Holland, jaarg. XVII, 4.

Verwijs en Verdam. Middel-Nederl. Woordenboek. Deel V afl. 1—7.

Jhr. Mr. Victor de Stuers. Holland op zijn Smalst, etc. overdrukken uit „de Gids" 1873—1875. 1 dl. 8°.

Zwolsche Courant van Woensdag den 10en Julij 1805.

Geldersche Volksalmanak, jaarg. 1901.

Nederl. Staatsalmanak, jaarg. 1901.

Groningsche Volksalmanak, jaarg. 1901.

Verliezen zijn in dit jaar niet geleden.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke, onuitgegeven bescheiden voor het archief van de Provincie van gewicht, en berustende in andere, binnen- en buitenlandsche archieven.*

Dergelijke pogingen werden in het afgeloopen jaar niet aangewend.

IX. *Gebruik van het archief gemaakt door, en inlichtingen verstrekt aan authoriteiten & particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan:

Mr. J. Acquoy, te Deventer, aangaande de Reglementen op de Admissie der Edelen.

Gedep. Staten der prov. Overijssel, betreffende de marke van Sibculo.

Den Heer Hoofdingenieur der Waterst. in Overijssel die authentyke afschriften ontving van stukken betreffende de Staphorsterstouwe.

Den Heer Teixeira de Mattos, civiel-ingenieur te Zwolle, die een extract ontving uit de Nott. v. h. Intermédiaier Administratief Bestuur.

Den Heer Gimberg, te Zutfen, betreffende Zutphensche zegels.

Den Heer Mr. G. J. ter Kuile, te Almelo, betreffende het geslacht ter Kuile.

Den Heer Enschedé, te Haarlem, over het wapen van Twenthe.

Gedep. Staten der prov. Overijssel, betreffende den oorsprong enz. van de Twickelsche vaart.

Mr. Kortenbout v. d. Sluis, te Almelo, over den verkoop van domeingoederen in 1812.

Mr. A. S. Miedema, te 's-Gravenhage, over de vicarie Catharina, Agneta en Barbara te Denekamp.

Den Heer A. D. Putman Cramer, te Arnhem, over de familie Cramer.

Mr. G. Wicherlink, die herhaaldelijk afschriften ontving uit de resoll. van R. & St., betreffende de Arembergersluis.

Den heer G. Beernink, te Nijkerk (G.), over de wapens en verwantschap van enkele Overijsselsche familiën.

Mr. J. Acquoij, te Deventer, die een afschrift ontving van het decreet van Kon. Lodewijk, d.d. 23 Oct. 1807.

Den heer J. Fabius, te Utrecht, over leden van het geslacht Fabius.

Prof. Rogge, te Amsterdam, over een lid van het geslacht Haersolte.

Mr. J. C. Overvoorde, te Dordrecht, over de vroegere inrichting der posterijen in Overijssel.

Persoonlijk werd het archief bezocht door de heeren:

W. G. van Oijen, te 's-Gravenhage, die inlichtingen vroeg omtrent het geslacht Gewin.

N. A. Cramer, te Zwolle, die een onderzoek instelde naar een delict geperpetreerd in 1777.

Jhr. W. F. Engelbert van Bevervoorde, te Haarlem, die onderzoek deed naar leden zijner familie.

Mr. G. J. ter Kuile, te Almelo, die nasporingen deed betreffende het geslacht ter Kuile.

Mr. G. Wicherlink, te Zwolle, die zijne onderzoekingen voortzette betreffende de Arembergersluis.

R. Schuiling, te Deventer, die een onderzoek deed naar de vroegere grenzen der prov. Overijssel.

Mr. R. E. Hattink, te Almelo, die nasporingen deed omtrent Overijsselsche marken, met name die van Sibculo.

H. C. Kotting, 1e luit. inf. te Kampen, die de krijgsgeschiedkundige navorschingen voortzette, en daartoe vele uren op het archief doorbracht.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Deze bemoeiingen hadden in het afgeloopen jaar niet plaats.

XI. *Maatregelen in het belang van het archief te nemen.*

In den loop van dit verslag wees ik reeds op enkele belangrijke punten, die m. i. voorziening behoefden. Met name vestig ik nogmaals de aandacht op de omstandigheid, dat in de eigenlijke bewaarplaats der archieven geen droge lucht is te verkrijgen.

De Rijksarchivaris in Overijssel,

Zwolle, C. P. L. Rutgers.

dezen 21[en] v. Sprokkelmaand 1901.

Het Rijksarchief in Groningen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

In het begin van 1900 werd een aanvang gemaakt met den bouw van de uitbreiding van het rijksarchiefgebouw. In Augustus waren de vertrekken, bestemd tot kamer voor den archivaris en tot bodevertrek, voldoende gereed om in gebruik te kunnen worden genomen. Het lokaal op de derde verdieping tot berging van archieven is voorloopig nog niet in gebruik gesteld, teneinde de schadelijke uitwerking van het vocht uit de nieuw gemetselde muren te voorkomen. De vroegere kamer voor den archivaris en het publiek is thans geheel ingericht als werkkamer voor het publiek en daartoe van nieuwe leestafels en aan den eenen wand van boekenkasten voorzien. De benedenkamer, vroeger als lokaal voor de sectievergaderingen der Staten in gebruik, is thans voor goed aan het rijksarchief toegevoegd, zij is rondom van boekenrekken voorzien en thans als sorteerkamer en tot verblijf van den klerk in gebruik. Bij het groote bezoek, dat op sommige dagen aan het archief te beurt valt, vinden ook meermalen studeerenden in deze kamer eene rustige werkplaats.

Door deze verbouwing is het gebouw van het Rijksarchief te Groningen, vooral ten dienste der daaraan verbonden ambtenaren, zeer veel verbeterd.

Eene andere wensch, de vervanging der vurenhouten schuifdeuren van de charterkasten door lichte deuren van ijzergaas, is gelukkig mede vervuld geworden.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Bovenstaande middelen, bestaande uit brandkranen der waterleiding met slangen, brandbluschflesschen, extincteur, zakken en reddingskoker, verkeeren in goeden staat en werden op geregelde tijden beproefd. De brandslangen hebben in 1900 niet onbelangrijke herstellingen geeischt. De bij de brandinstructie voorgeschreven oefeningen zijn op de daarvoor bepaalde tijden geregeld gehouden.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

Wederom werd door den bode-boekbinder geregeld doorgegaan met het herstellen of opnieuw inbinden van registers, waartoe vooral de uit de dorpen gekomen waterschapsarchieven vele hulpbehoevende boekdeelen leverden.

Ook charterdoozen en portefeuilles met cartonnen ruggen werden in een groot aantal door dezen beambte vervaardigd.

Het ruimer vertrek en de aangeschafte snijtafel kwamen hem bij deze vervaardiging zeer goed te stade.

Overigens behartigde deze beambte met ijver de belangen van het drooghouden van het magazijn, waarin zich de archivalia bevinden.

IV. *Werksaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

De waterschapsarchieven waren wederom het voorwerp mijner aanhoudende bemoeiingen. Nadat in de eerste maanden van 1900 de laatste hand werd gelegd aan de inventarissen en bij enkele archieven ook aan de regestenlijsten der zeven archieven van zijlvestenijen en dijkrechten, waarmede ik mij op het einde van 1899 (zie vorig jaarverslag bladz. 363) onledig hield, werd weldra eene nieuwe voorraad ter plaatsing en inventarisatie naar het archiefdepôt overgebracht. In de maand Maart heb ik mij naar Beerta en naar Wedde begeven om over te nemen en in kisten over te brengen de onder de hoofdbesturen der waterschappen Reiderland en Westerwolde berustende archieven van opgeheven zijlvestenijen. Dientengevolge werden in het rijksarchief in Groningen in bruikleen geplaatst de archieven van het Vierkarspelen- en van het Bellingwolderzijlvest, later vereenigd tot het Vijfkarspelen-zijlvest, alsmede van het Tienkarspelen-zijlvest.

Nadat ook de inventarissen van deze archieven waren gereed gekomen, ben ik opnieuw mij gaan bemoeien met de belangrijke archieven, berustende onder het Hoofdbestuur van het waterschap „Hunsingoo”. Ik vond hiertoe eene gereede aanleiding. In de belangrijke collectie archivalia in 1900 van het geslacht van Bolhuis aan het archiefdepôt gekomen (zie hierover beneden uitvoeriger) bevonden zich zeer vele stukken, welke buiten eenigen kijf deel hadden uitgemaakt van het archief van het Winsummer- en Schaphalsterzijlvest, doch welke onder de familie van voormalige secretarissen waren gebleven. Ook bleken in het archiefdepôt reeds enkele stukken aanwezig te zijn, welke behoorden tot andere archieven bij het waterschapsbestuur voornoemd in bewaring.

Het kwam mij zeer wenschelijk voor, die verspreide gedeelten van archieven weder tot elkaar te brengen, zoo niet in werkelijkheid, dan toch in één inventaris. Gelijk ik in mijn vorig jaarverslag heb medegedeeld, bestond bij het Hoofdbestuur van „Hunsingoo" bezwaar tegen het afstaan in bruikleen zijner oude archieven en heeft genoemd bestuur door het bouwen van een brandvrije archiefkluis aan het waterschapshuis te Onderdendam blijk gegeven van zijne belangstelling en goede zorg voor de genoemde oude archieven. Betreurde ik het in mijn vorig jaarverslag, dat de ordening dier archieven was opgedragen aan eenen niet-deskundige en niet aan den rijksarchivaris, bij nader onderzoek bleek mij, dat die ordening niet zoozeer bestond in het maken van een inventaris, als wel in het maken van indices van den korten inhoud van alle resolutiën in resolutieboeken en andere registers van het Winsummer- en Schaphalsterzijlvest opgeteekend.

Mijn verzoek aan het Hoofdbestuur de oude archieven ten waterschapshuize te Onderdendam te mogen nazien en te inventariseeren, om op die wijze deze stukken en de in het rijksarchiefdepôt te Groningen berustende stukken in één inventaris te kunnen samenvatten, werd mij welwillend toegestaan. In de maand September ben ik eenige malen te dien einde te Onderdendam geweest. Het is mij gelukt uit die verschillende stukken de archieven te reconstrueeren der navolgende zijlvestenijen en dijkrechten *a.* Winsummer- en Schaphalsterzijlvest; *b.* Houwerzijlvest; *c.* Schouwerzijlvest; *d.* Wetsingerzijlvest; *e.* Dijkregt van Wierum en de Hooge en Lage Paddepoelen; *f.* Dijkregt van Schilligeham; *g.* Dijkregt van Andelster Uiterdijk; *h.* Dijkregt van de kadijken van Uithuistermeeden; *i.* Dijkregt van de Warfumer- en Breedsterkadijken. Van de negen bovengenoemde archieven zijn inventarissen gemaakt, van eerstgenoemd archief bovendien eene regestenlijst. In die inventarissen, met doorloopende nommers, is op eenvoudige wijze aangegeven welke nommers van elken inventaris in het rijksarchiefdepôt te Groningen en welke nommers in het waterschapshuis te Onderdendam berusten.

Op het archief van één zijlvest na, zijn alle oude zijlvestenij- en dijkrechtarchieven betreffende het gebied van de tegenwoordige provincie Groningen thans geinventariseerd en voor het meerendeel naar het rijksarchief te Groningen overgebracht. Dat ééne archief is dat van het Termunterzijlvest, berustende onder het Hoofdbestuur van het waterschap „Oldambt". Nog zijn de onderhandelingen over in bruikleengeving niet afgeloopen, doch inmiddels mocht ik reeds, afgescheiden van die onderhandelingen, van het Hoofdbestuur de toezegging tot inventarisatie van genoemd archief erlangen.

Met het drukken van de inventarissen van de archieven der voormalige zijlvestenijen en dijkrechten in de provincie Groningen in één boekdeel, waartoe mij bij beschikking van Uwe Excellentie dd° 7 November 1900, n°. 2742, machtiging werd verleend, is een aanvang genomen. Genoemd werk zal in het voorjaar van 1901 waarschijnlijk het licht zien. Met het vervaardigen van een afschrift van de drie oudste registers van resolutiën van het Aduarderzijlvest (zie vorig verslag blz. 362) hield de klerk zich bezig in die tijden, welke niet door meer dringende bezigheden werden in beslag genomen. Thans is ongeveer $^5/_6$ gedeelte van het werk tot stand gekomen.

Door mij werd verder eene beschrijving gemaakt van eene verzameling charters, registers en andere stukken, uitmakende het huisarchief Allersma, welke stukken meerendeels in het vorige jaar aan het Rijksarchiefdepôt te Groningen ten geschenke waren gegeven. Bedoelde beschrijving is als bijlage *C* bij dit verslag gevoegd.

Door den commies-chartermeester, Mr. C. P. L. Rutgers, werd in 1900 de laatste hand gelegd aan de omvangrijke collectie charters enz. waarvan in vorige verslagen reeds meermalen is gesproken en die als het huisarchief Farmsum is aangeduid. De inventaris van genoemd huisarchief met eene uitvoerige regestenlijst van niet minder dan 621 nummers is als bijlage *A* bij dit verslag gevoegd.

Het is mij eene behoefte van mijne waardeering tegenover den heer Rutgers te getuigen wegens het tot stand brengen van dit werk, waarvoor veel geduld, scherpzinnigheid en ijver noodig zijn geweest. Uit een chaos, in 14 kisten neergelegd, is een geordend geheel tot stand gebracht. Wanneer deze inventaris en regestenlijst in druk zijn verschenen, zal het gewenscht zijn deze van een index van eigennamen te voorzien. Een dergelijke index werd in 1900 gemaakt op den inventaris van het familiearchief van het geslacht van Ewsum met regestenlijst; als bijlage van het jaarverslag van 1898 in 1899 in druk verschenen.

De verzameling van 136 charters in 1899 aangekocht uit de nalatenschap van den heer L. U. Rengers van Naerssen (zie verslag 1899 blz. 364) werd door Mr. Rutgers en mij opnieuw ter hand genomen. Weldra bleek het ons, dat het grootste deel dezer charters oorspronkelijk deel had uitgemaakt van het huisarchief Farmsum. Dorsale cijfers en aanteekeningen brachten ons op dat spoor en wij werden overtuigd, dat wij niet op een dwaalspoor waren geraakt, door de overweging, dat de heer Rengers van Naerssen in rechte lijn afstamde van een der heeren Rengers van Farmsum. Gelukkig was de inventaris van het huisarchief Farmsum nog niet geheel afgewerkt, zoodat nog ge-

makkelijk de afgedwaalde stukken weder konden worden opgenomen in den thans gereed gekomen inventaris.

Een ander gedeelte van voornoemde charters bleek te hebben behoord tot het huisarchief van J^r. Joost Lewe thoe Peize en diens zoon J^r. Johan Lewe, van wien, eveneens uit den boedel van den heer Rengers van Naerssen, voor het rijksarchief in Groningen in 1899 brieven, rekeningen, processen enz. waren aangekocht, (Zie verslag 1899 blz. 367). Nog bleven eenige charters over, waarvan een tweetal op Gelderland betrekking hebbende, welke door mij aan mijn collega in Gelderland zijn aangeboden en voor het rijksarchief aldaar zijn aanvaard. De overige charters voor de topographie van de stad Groningen en van enkele gedeelten der Ommelanden, alsmede voor de genealogie der Groninger Ommelander geslachten niet van belang ontbloot, zijn in het chronologisch register van het archief ingeschreven om later bij de in bewerking zijnde systematische indeeling te worden geplaatst in de bibliotheek van charters en stukken belangrijk voor de topographie en genealogie van het gewest.

Nog eene andere collectie papieren nam veel tijd van den commies-chartermeester en mij in beslag. In Januari 1900 overleed te Warffum mej. T. Arkema. Bij uiterste wilsbeschikking was door genoemde dame aan het Museum van Oudheden voor de provincie en stad Groningen vermaakt eene groote verzameling oudheden, meubels, schilderijen, portretten, zilverwerk, boeken en drie kisten vol papieren en handschriften uit vorige eeuwen. Het Bestuur van het Museum besloot de papieren en handschriften te schenken aan het rijksarchief in Groningen. Uit die kisten kwamen ongeordend allerlei zaken voor den dag. Bijna alle stukken waren echter terug te brengen tot de archieven. der heeren van Bolhuis, vijf geslachten, welke van vader op zoon de hoogste ambten in kerk, staat en zijlvest hebben bekleed te Warffum en aldaar steeds hetzelfde deftige heerenhuis hebben bewoond, welk huis tevens tot 1900 de bewaarplaats hunner archieven is gebleven. De zich te Warffum gevestigd hebbende heeren van Bolhuis waren redgers in onderscheidene rechtstoelen der Ommelanden en zoo zijn een aantal protocollen van rechtdagen en andere archieven dier rechtstoelen onder hen verbleven; deze zijn uit de stukken opgezocht en in de rechterlijke archieven in het rijksarchiefdepôt berustende ingevoegd; zij staan onder de aanwinsten vermeld. De heeren van Bolhuis waren doorgaans scheppers van Warffum en hadden daardoor zitting in het bestuur van het Winsummer- en Schaphalsterzijlvest, eenigen van hen waren zelfs secretaris van dat bestuur. Vandaar dat een aantal stukken, waaronder 15e en 16e

eeuwsche charters, van het genoemde zijlvest in het woonhuis van de heeren van Bolhuis zijn blijven liggen; ook deze stukken, waaronder eene groote serie rekeningen en eenige resolutie-boeken, zijn uitgezocht om in den inventaris van het archief van genoemd zijlvest te worden gevoegd. Ook het beheer van het karspel Warffum heeft een aantal stukken bij de H.H. van Bolhuis bezorgd en daaronder zijn er zeer oude, o. a. eene 14e eeuwsche oorkonde (in afschrift) tot dusverre onbekend en dus ook niet in het kortelings verschenen Oorkondenboek van Groningen en Drenthe opgenomen.

Te Warffum heeft de Assingeborg of Warffumborg gestaan, in de 16e en 17e eeuw bewoond door het geslacht Sickinghe. Een aantal papieren en charters uit de 16e en 17e eeuw betreffende leden van dat geslacht schijnen onder de heeren van Bolhuis te Warffum te zijn beland, vermoedelijk door de rechtspractijk, welke genoemde heeren als advocaten voor de heeren Sickinghe hebben uitgeoefend. Brieven aan de hh. van Bolhuis, waarvan Michiel van Bolhuis, zich zekeren naam als dichter had verworven, waardoor hij met de Groninger poëten van zijn tijd (1e helft 18e eeuw) in dichtmatige correspondentie stond, reisjournalen, familieaanteekeningen, familiecontracten enz. vormen samen een familiearchief, dat, hoewel vermaakt door Mej. Arkema, wier moeder eene van Bolhuis was, niet beter kan worden aangeduid als het familiearchief van het geslacht van Bolhuis te Warffum. Een door mr. Rutgers vervaardigde Inventaris van genoemd familiearchief is als bijlage *B* bij dit verslag gevoegd.

Juist na de totstandkoming van dezen inventaris ontving mr. Rutgers de onderscheiding benoemd te worden tot rijksarchivaris in de provincie Overijssel, met ingang van 1 September 1900. Ruim 9 jaren heb ik met mr. Rutgers aan het Rijksarchief te Groningen gewerkt, gedurende 1½ jaar in de verhouding van commies-chartermeester en volontair, daarna 7½ jaar in die van rijksarchivaris en commies-chartermeester. Steeds was onze verhouding van den meest aangenamen aard en gaarne leg ik de verklaring af, dat ik in den heer mr. Rutgers een medearbeider verlies, wiens degelijke en omvangrijke kennis, nauwgezetheid en werkkracht mij tot grooten steun zijn geweest.

Bij Kon. besluit van 29 September 1900 werd met ingang van 1 October d.a.v. tot adjunct-commies benoemd de heer P. G. Bos, jur.-doct[s]. te Groningen. De heer Bos was voor mij en voor het archiefdepôt geen vreemde. Reeds de verslagen van 1898 en 1899 hebben gewag gemaakt van de werkzaamheid van den heer Bos als volontair aan het archief, waarin hij thans als ambtenaar is geplaatst. Vandaar dat zijne benoeming mij zeer aangenaam was.

In 1900 besteedde de heer Bos, in zijne periode van volontair-

schap (welke in het voorjaar gedurende ongeveer drie maanden werd afgebroken door eene afwezigheid wegens studie voor het doctoraal-examen in de rechtswetenschap) den tijd tot het inventariseeren der archieven van de drie Johanniter-commanderijen in de provincie Groningen. De archieven van die kloosters te Wijtwerd en Oosterwierum (van het klooster te Warffum bleken geen stukken te zijn overgebleven), in welke eenige andere kleine kloosters waren geincorporeerd, werden door den heer Bos uit de naar het chronologisch systeem geordende charters van het geheele archiefdepôt uitgezocht, gereconstrueerd, geinventariseerd en van regestenlijsten voorzien.

Thans zijn dus de archieven van vier kloosters op deze wijze behandeld. Mijn voornemen is, over eenige jaren, wanneer alle archieven van kloosters, welke hebben gelegen op het gebied der tegenwoordige provincie Groningen, zijn geinventariseerd en van regestenlijsten voorzien, Uwe Excellentie voor te stellen deze inventarissen en regestenlijsten in één bundel of deel het licht te doen zien.

Na zijne benoeming tot adj.-commies is de heer Bos begonnen aan de omwerking van het chronologisch saamgestelde Register van het archiefdepôt tot eene systematische indeeling. Daartoe wordt elk nummer van het Register opnieuw onder oogen genomen en zooveel mogelijk teruggebracht tot het archief, waarvan het oorspronkelijk een deel heeft uitgemaakt. Voorloopig is deze omwerking „eene beweging op papier" en blijven tot op het oogenblik der definitieve rangschikking, welke nog wel een paar jaar zal uitblijven, de stukken volgens het chronologisch register bewaard, opdat voor archiefbezoekers en ambtenaren gedurende den tijd van bewerking en verandering geen verwarring of moeielijkheden ontstaan.

Na de splitsing, welke veel studie, oplettendheid en nauwkeurigheid vereischt, zal waarschijnlijk het eerst het archief der Ommelanden worden gereconstrueerd, waarbij eenige oude inventarissen uit de 17e en 18e eeuw wellicht goede diensten kunnen bewijzen.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Het is mij niet bekend, dat aan archiefstukken in hun geheel door den druk openbaarheid is gegeven. Wel zijn natuurlijk, zooals bij het ruime gebruik, dat van de in het archiefdepôt berustende bronnen wordt gemaakt, is te verwachten, meer of minder groote aanhalingen en brokstukken in door onderscheidene schrijvers uitgegeven verhandelingen opgenomen.

VI. *Aanwinsten en Verliezen.*

De aanwinsten waren:

Handschriften.

Door schenking:

Van het gemeentebestuur van Aduard:

Protocol van de schouwinge van tochten, meeren en pendammen in de schepperij van Fransum, 1722.

Protocol van rechtdagen, eedstavingen, reglementen enz. van het Nyesloterzijlvest, 1679—1734.

Protocol van resolutiën, rekeningen enz. van het Kommerzijlvest, 1657—1751; 2 deelen.

Register van het Winsummer- en Schaphalsterzijlvest, waarin de klauwregisters, oude zijlbrieven, contracten enz. Behoorende tot het archief van de schepperij van Middelstum.

Van Dr. J. S. van Veen te Arnhem:

De grosse eener verzegeling dd°. 14 Juni 1721 verleden voor pastor en kerkvoogden van Winschoten betreffende eene geldleening.

Van iemand, die onbekend wenscht te blijven, te 's-Gravenhage:

Een aantal beroepingsbrieven, testimonia en andere brieven betreffende Prof. Hermannus Muntinghe, theol. prof. te Harderwijk en later te Groningen, overleden 1824.

Van de Commissie van Administratie over het Museum van Oudheden voor de provincie en stad Groningen:

Eene collectie 15e, 16e, 17e en 18e eeuwsche charters, handschriften en papieren, afkomstig van de familie van Bolhuis te Warffum en in hoofdstuk IV nader omschreven.

De rechterlijke archieven in deze collectie gevonden zijn de volgende:

Gericht van Usquert.

Protocol van civiele zaken. 12 Juni 1675 – 13 September 1676.
Ingekomen brieven en andere stukken, 1797—1802.

Gericht van Zuidwolde.

Protocol van rechtdagen. 19 September 1677 – 7 Maart 1683.

Gericht van Menkeweer.

Ingekomen brieven. 1797 en 1800.

Gericht van Kloosterburen.

Protocol van het verhandelde op de rechtdagen. 8 Juni 1716—3 Mei 1717; 16 Februari 1722—19 April 1727.

Gericht van Hornhuizen.

Protocol van het verhandelde op de rechtdagen. 16 Februari 1722—12 Februari 1725.

Gericht van Warfhuizen.

Protocol van het verhandelde op de rechtdagen. 13 Juni 1682—29 April 1690; 6 Mei 1720—24 April 1724.
Processtukken in twee crimineele processen. 1720 en 1730.

Gericht van Warffum en Breede.

Protocol van het verhandelde op de rechtdagen. 22 Mei 1675—18 Mei 1737.
Minuten en concepten van verzegelingen. 14 April 1730—11 November 1734.
Processtukken van vier crimineele processen. 1650, 1689, 1713 en 1719.
Ingekomen brieven en andere stukken. 1731—1800.
Kondigceduls en andere publicatiën van den redger van allerlei aard. 1688, 1704—1738.

Gericht van Kantens.

Protocol der rechtdagen. 9 Juli 1679—11 September 1683; 16 October 1696—25 December 1703; 12 Juni 1716—16 Maart 1734.
Processtukken van een crimineel proces. 1728.
Kondigcedul van den redger. 26 October 1728.

Gericht van Obergum.

Processtukken van een crimineel proces. 1799.

Gericht van Ellerhuizen.

Protocol der rechtdagen 26 November 1733—28 November 1737.

Gericht van het Groote en Kleine Reedschap.

Protocol der rechtdagen, gehouden te Ulrum. 14 December 1711—20 December 1723.
Processtukken van een crimineel proces. 1723.
Kondigceduls van den redger. 1723 en 1724.

Gericht van Uithuizermeeden.

Protocol der rechtdagen. 21 Juni 1690—27 Januari 1694.

Gericht van Westerdijkshorn.

Protocol der rechtdagen. 18 December 1677—19 September 1692.
Kondigcedul van den redger. 18 November 1730.

Gericht van Bedum en Onderwierum.

Protocol der rechtdagen. 3 Mei—31 Mei 1684; 21 Februari 1696—22 Januari 1697; 6 Juni 1700—6 Mei 1701.

Gericht van Wierhuizen.

Protocol der rechtdagen. 17 November 1714—11 April 1718.

Gericht van Baflo.

Protocol der rechtdagen. 1690—1704.
Processtukken van crimineele processen. 1720, 1721, 1731.
Ingekomen stukken. 1800.
Kondigcedul van den redger. 19 April 1732.

Gericht van Rasquert..

Protocol der rechtdagen. 19 October 1706—4 Februari 1710.

Gericht van Middelstum.

Processtukken van crimineele processen. 1723 en 1725.

Gericht van Eenrum, Pieterburen en Westernieland.

Processtukken van een crimineel proces. 1715.
Kondigceduls van den redger. 1712, 1718, 1729.

Gericht van Zandeweer c. a.

Protocol der rechtdagen. 11 November 1676—24 December 1681; 25 Mei 1683—4 October 1684; 16 Juni 1688—27 Augustus 1720; 11 Augustus 1722—27 October 1725.
Processtukken van crimineele processen. 1712 en 1716.
Kondigceduls van den redger. 1711 en 1713.

Van de erven Mr. H. H. A. Sluis te Assen:

Genealogie en andere familiepapieren van het geslacht Roosevelt.

Van het Bestuur der opgeheven Maatschappij van Lijfrenten te Groningen:

Het archief van de Maatschappij van Lijfrenten te Groningen, opgericht 17 Februari 1854, opgeheven 31 December 1899, bestaande uit:

a. Reglementen; *b*. Notulenboek; *c*. Registers van goedgekeurde rekeningen (met bijlagen); *d*. Staatboek der bezittingen; *e*. Kasboek van het bij de Maatschappij beheerde reservefonds; *f*. Kasboek van het bij de Maatschappij beheerde fonds ten behoeve van het Toevluchtsoord te Groningen; *g*. Stukken betreffende de liquidatie, w. o. de ingeleverde aandeelsbewijzen.

Van de Griffie der Arrondissements-Rechtbank te Groningen:

Een protocol van verzegelingen, verleden voor den rigter van het gericht van Wetsinge en Sauwert. 9 Juni 1769—1 November 1779.

Minuten van verzegelingen verleden voor denzelfden rigter. 9 Juni 1769—4 Mei 1781.

Van den heer Dr. M. Hesselink te Groningen:

Eenige koopcontracten (16e, 17e en 18e eeuw) van het huis genaamd Riga aan de oostzijde der Hooge der A te Groningen.

Door aankoop:

Van den heer A. A. Vorsterman van Oyen te Rijswijk:

Zes charters, n.l. twee van 1579 betreffende het huis „de Wijert" te Helpen, één van 1612 betreffende verschillende huizen te Appingedam, drie uit de 17e eeuw betreffende de geslachten Coenders, Clant en Rengers. Deze stukken waren aangekocht uit de auctie van de nalatenschap van den heer L. U. Rengers van Naerssen en konden in verband met die omstandigheid op dezelfde wijze worden geplaatst als de in Hoofdstuk IV omschreven groote collectie uit de nalatenschap van genoemden heer.

Door inbruikleengeving:

Van het Hoofdbestuur van het Waterschap Reiderland:

Het archief van het voormalige Vierkarspelen- en van het Bellingwolderzijlvest, later Vijfkarspelenzijlvest. (Zie het medegedeelde in Hoofdstuk IV.)

Van het Hoofdbestuur van het Waterschap Westerwolde:

Het archief van het voormalige Tienkarspelenzijlvest. (Zie het medegedeelde in Hoofdstuk IV.)

Boekwerken.

Door schenking:

Van Z. E. den Minister van Binnenlandsche Zaken:

Verslag omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst, XXI, 1898.
Tweede Verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, door G. Busken Huet. 's-Gravenhage 1900.
Bestek voor het bouwen van een Academisch Ziekenhuis met toebehooren aan den Oostersingel te Groningen, met bijbehoorende plannen, doorsneden etc.
Woordenboek der Nederlandsche Taal, deel II, afl. 14 en 15; deel III afl. 10; deel XI afl. 5; deel XV afl. 5.
G. Dumbar, Het Kerkelijk en Wereldlijk Deventer. 2 deelen. Deventer 1732 en 1788.
Jac. Kok, Vaderlandsch Woordenboek. Amsterdam 1785—1799.
E. J. Diest Lorgion, De Nederduitsche Hervormde Kerk in Friesland sedert hare vestiging tot het jaar 1795. Groningen 1848.
Middel-Nederlandsch Woordenboek van Verwijs en Verdam, deel V, afl. 4 en 5.
De Archieven van het Kapittel der vorstelijke Rijksabdij Thorn, uitgegeven door Josef Habets en na diens dood door A. J. A. Flament, rijksarchivarissen in Limburg, deel II. 1899.
Opgezworen kwartierstaten van 36 kanonikessen der vorstelijke Rijksabdij Thorn, met den inhoud der opzweringen en de beschrijving der zegels van de opzweerders, door A. J. Flament. 1899.

Van Mevrouw de douairière Dirckink van Homfeld, geboren gravin van Hompesch-Rurich te Sittard, door bemiddeling van den Rijksarchivaris in Limburg:

Een exemplaar der kaart van Stad en Lande, door Mr. Theod. Beckeringh. 1781.

Van den heer Directeur van het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden steenen te 's-Gravenhage:

Jaarverslag over 1898.

Van Mr. J. A. Feith te Groningen:

Mr. J. A. Feith, Crimineele rechtspraak van Gedeputeerde Staten van Stad en Lande. 's-Gravenhage 1900.

Van de Commissie van beheer van het Provinciaal Museum van Oudheden en geschiedkundige voorwerpen in Drenthe:

Verslag van genoemde commissie over 1899. Assen 1900.

Van den heer Archivaris der gemeente Utrecht:

Verslag over het voorgevallene in de gemeenteverzamelingen te Utrecht in 1899.

Van den heer Archivaris der gemeente Dordrecht:

Verslag over den toestand van het archief der gemeente Dordrecht over 1899.

Van het gemeentebestuur van Groningen:

Verslag van den toestand der gemeente Groningen over het jaar 1899.

Van het gemeentebestuur van Deventer:

De Cameraarsrekeningen van Deventer, uitgegeven door Dr. J. de Hullu en Mr. J. Acquoy, deel V, stuk III.

Van Gedeputeerde Staten der provincie Groningen:

Verslag van den toestand der provincie Groningen over het jaar 1899. Groningen 1900.

Mr. E. van Loon, Het grondreglement voor de waterschappen in de provincie Groningen, 2e, 3e, 4e en 5e stuk. Groningen 1900

Van de Commissie voor de Provinciale Bibliotheek te Middelburg:

Inventaris van het Oud-archief der provincie Zeeland, deel III, afl. 3.

Van den Directeur van het Krijgskundig archief van den Generalen Staf:

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche Krijgsgeschiedenis, 5e jaarverslag. 's-Gravenhage 1900.

Van den heer Archivaris der gemeente Rotterdam:

Verslag van de commissie voor het archief der gemeente Rotterdam over het jaar 1899.

Van het Muntcollege te Utrecht:

Vervolg der verschillende catalogi, houdende de aanwinsten verkregen sedert het opmaken daarvan tot 1899.

Van den heer Archivaris der gemeente Amsterdam:

Verslag betreffende het archief der gemeente Amsterdam over 1899.

Van het Kaiserlich und Königlich Kriegsarchiv te Weenen;

Johann Langer, Das Kaiserlich und Königlich Kriegs-Archiv von seiner Gründung bis zum Jahre 1900. Wien 1900.

Van den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage:

Catalogus van de Pamfletten-Verzameling berustende in de Koninklijke Bibliotheek, bewerkt door Dr. W. P. C. Knuttel, deel III 1689—1713.

Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1899.

Door aankoop:

Groningsche Volksalmanak. Jaarboekje voor Geschiedenis, Taal- en Oudheidkunde der provincie Groningen voor 1900.

Oomkens' Regeeringsalmanak van en voor de provincie Groningen over 1900.

Th. de Renesse, Dictionnaire des figures héraldiques, Tome V, fasc. 4, 5, 6.

Nieuwe Drentsche Volksalmanak voor 1900.

Dr. E. Schill, Anleitung zur Erhaltung und Ausbesserung von Handschriften durch Zapon-Imprägnirung. Dresden 1899.

De Navorscher, jaargang 1900.

Bijdragen tot de kennis van de provincie Groningen en omgelegen streken. Deel I stuk 2.

Arn. Houbraken, De groote Schouburgh der Nederlantsche Konstschilders en schilderessen, 2e druk, 's-Gravenhage 1753. 3 deelen.

Tegenwoordige Staat van Overijssel 1781—1801. 3 deelen.

Tegenwoordige Staat van Drenthe 1792—1795. 1 deel.

Tegenwoordige Staat van Friesland 1785—1788. 3 deelen.

Johan Picardt, Korte beschrijvinge van eenige vergetene en verborgene antiquiteiten . . . . . . waerbij gevoeght zijn Annales Drenthiae. Amsterdam 1660.

Jan Goeree. Godtvrugtige Almanach of lofgedachtenis der heyligen op yder dag van 't jaar. Gevolgt na den beruchten Sebastiaan le Clerc. Amsterdam 1730 (niet compleet).

E. W. Cramerus, L. Meijers Woordenschat, bevattende in drie deelen de verklaring der basterdwoorden, kunstwoorden en verouderde woorden. Dordrecht 1805.

G. Outhof, Verhaal van alle hooge watervloeden in 't bizonder van Oostfriesland en de Groninger Ommelanden. Embden 1720.

Nassouwer Heldens pronktooneel. Amsterdam 1663.

Hugo de Groot's Nederlandsche Jaarboeken en Historiën. Amsterdam 1681.

P. C. Hooft's, Nederlandsche historiën, 4e druk. Amsterdam, Leiden en Utrecht 1703. 2 deelen.

Vierde ende laetste verhael ofte vervolgh van 't geene in de Belegeringe van Groeningen is voorgevallen tzedert den 10 Augusti.

Friesche briefwisseling van October 1756 tot Augustus 1577 medegedeeld door Dr. J. van Vloten. Overdruk uit vrije Fries 1861 (hierin verscheiden brieven Groningen betreffende).

Dr. Okko Leding, Die Freiheit der Friezen in Mittelalter und ihr Bund mit dem Versammlungen beim Upstallsbom. Emden 1878.

De Eere van 't laatst gehoudene Christelijk Synodus van Stad en Lande, ook de eere hunner bedieningen verdadigt door Prof. A. Driessen e. a. 's-Gravenhage 1737.

Mr. J. de Wal, Nederlanders, studenten te Heidelberg.

J. G. Frederiks, Nederlanders, studenten te Herborn.

A. J. v. d. Aa, Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden. 13 deelen.

Eenige kleine geschriften over waterschapstoestanden in 1850—1855.

E. W. Moes, Iconographia Batava, afl. 27/28.

Verliezen.

Voor zoover mij bekend, werden geene verliezen geleden.

Alleen werden een paar charters, aangekocht met de collectie Rengers van Naerssen en welke bleken betrekking te hebben op de provincie Gelderland, naar het rijksarchief in die provincie overgebracht.

Ter voorkoming van verlies werd van een 17e-eeuwsch h.s. met wapens van Groninger en Ommelander geslachten, voor eenige jaren door het archief verworven en dat dreigde tengevolge van eene vroegere vochtige bewaring te zullen vergaan, door een bekwaam wapenteekenaar eene copie gemaakt.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het archief van de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Dergelijke pogingen werden in 1900 niet aangewend.

VIII. *Gebruik gemaakt van het archief door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan de heeren:

D. F. Scheurleer te 's Gravenhage, betreffende placcaten in zake kaapvaart, zeevisscherij en andere onderwerpen, het zeewezen rakende.

Dr. A. Kluijver te Leiden, over een klein handschriftje (clene gypta sprake) uit het familiearchief van het geslacht van Ewsum.

Dr. C. Hofstede de Groot te 's Gravenhage, omtrent een uitgebreid onderzoek naar de afstamming der familie Star Numan van den vice-admiraal Enno Doedes Star, familie Alting enz.

Dr. F. Wachter, Staatsarchivar zu Aurich, over de familie Franzius of von Ferenz.

Dr. M. Schoengen te Leeuwarden, over het seminarium der fraters te Groningen en den persona personatus in 1581—1587.

H. G. Harkema, leeraar a/h. gymnasium te Doetinchem, betreffende de burcht Lulema te Warfhuizen en betreffende den grietman Aulus van Harckema en zijne voor- en nazaten.

Dr. H. Brugmans te 's-Gravenhage, betreffende een aantal mededeelingen in verband staande met de geschiedenis der abdij te Aduard en het goederenbezit van dat klooster.

Ds. H. J. Schouten te Ommeren, over leden van het geslacht Fockens en andere geslachten en het zegel van Petrus Alberthoma.

Mr. W. A. Offerhaus, notaris te Nieuwolda, over eene zoogenaamde onderbeklemming te Wagenborgen.

D. G. van Epen te Brussel, betreffende mededeelingen over het geslacht Gockinga.

Jhr. H. J. L. F. Leyssius te Utrecht, over het wapen gevoerd door Prof. Franciscus Meyvart.

J. Hofkamp Leopold te Wagenborgen, over een muntvondst van ongeveer 500 Karolingische munten in diluvialen grond bij het voormalige Proostmeer.

H. Bakker, hoofd der school te Usquert, over Veenhuizen, voorkomende in eene oorkonde van 28 Februari 1404.

F. de Bas, gep. kolonel, directeur van het krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf te *'s-Gravenhage*, over kronieken, almanakken en dagbladen van de stad en provincie Groningen.

J. L. Dijkhuis, neerl. litt. cand. te Groningen, over een negental gouden Frankische munten, gevonden op Lindenstein tusschen de Leek en Roden.

W. F. Engelbert van Bevervoorde te 's-Gravenhage, over het geslacht van Bevervoorde te Groningen.

J. Schilthuis UGzn., lid van Gedeputeerde Staten der provincie *Groningen*, betreffende het contract gesloten tusschen de gemeente Groningen en de aangelanden van den Hofman- of Tjassenswijk om de verbinding tusschen het Stadskanaal en de Oostermoersche vaart te verbreeden en desverlangd een sluis te dulden (1800).

F. E. baron Mulert te Amsterdam, betreffende Gerard Mulert, luitenant der hoofdmannenkamer van Stad en Lande, 1538—1540.

K Hubbeling te Spijkerboor, over eenige 17e en 18e eeuwsche predikanten Hubbelink in de provincie Groningen.

J. J. Offerhaus, notaris te Winschoten, over eenige onderbeklemmingen te Ekamp, vermeld in eene acte van 2 Mei 1806.

Johan E. Elias te Amsterdam, over den weesmeester Johan van Hoorn (17e eeuw).

E. W. Moes te Amsterdam, betreffende genealogische en heraldieke inlichtingen omtrent onderscheidene portretten.

J. M. W. van Elzelingen, hoofdingenieur van den provincialen waterstaat te Groningen, over het Ommelanderwapen.

Den Directeur van het Koninklijke Penningkabinet te 's Gravenhage, betreffende verschillende muntvondsten in 1900 in de provincie Groningen.

Dr. L. H. Siertsema te Havelte, over eene verzegeling uit het protocol van Wildervank.

M. Onnen te 's Hertogenbosch, over de zegels eener oorkonde van 1490.

Mr. W. F. Werumeus Buning, notaris te Appingedam, betreffende eene boterpacht op de plaats de Groote Nes onder Holwierde.

Den Heer Algemeenen Rijksarchivaris te 's Gravenhage, betreffende de archieven der Kamer Stad en Lande van de West-Indische Compagnie.

Dr. Th. Haakma Tresling te Winschoten, over het wapen op een oud signet (wapen Honstede).

Prof. Paul Fredericq te Gent, over 14e, 15e en 16e eeuwsche aflaatbrieven in het Groninger archief bewaard.

Mr. J. C. Overvoorde te Dordrecht, over de brievenposterij te Groningen in vorige eeuwen.

Jhr. Mr. Victor de Stuers, referendaris aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken te *'s Gravenhage*, over de geschiedenis van de gebouwen of den grond, waarop de gebouwen van een aantal rijksinrichtingen te Groningen thans staan.

J. Horn te Groningen, betreffende een vruchteloos gedaan onderzoek over een in de 17e eeuw door een fräulein Swalve aan de Groningsche Hoogeschool gestichte theologische studiebeurs.

Pastor lic. theol. Cuno te Eddingehausen bij Bovenden (Hannover), betreffende eene akte van 10 September 1575 over Menso Alting.

Heinrich Reimers, theol. student te Göttingen, over Ubbo Emmius en zijn brieven en handschriften.

Dr. F. Ritter te Emden, over eene naar Groningen overgebrachte monstrans van 1523 uit de kerk te Loquart in Oostfriesland.

W. G. Goeters, theol. cand. te Utrecht, betreffende handschriften van den predikant Gerhard Tersteege 1697—1769.

Verder werden nog afschriften van verzegelingen, meerendeels beklemcontracten, verstrekt aan de Heeren notarissen: *H. Zeven te Wildervank; G. Fontein te Winschoten; J. J. Offerhaus te Winschoten; W. Boer te Veendam; Mr. W. A. Offerhaus te Nieuwolda; Jhr. Mr. E. Tjarda van Starkenborgh te Groningen* en aan de heeren *E. Dalman te Woldendorp; Dr. L. H. Siertsema te Leiden; J. Plinsenga te Winschoten; Mr. H. N. Addens te Bellingwolde; A. Waalkens te Nieuwolda* en *Prof. Paul Fredericq te Gent.*

Stukken behoorende tot het rijksarchiefdepôt te Groningen werden op verlangen toegezonden aan:

a. Dr. A. Kluyver, die in de Bibliotheek der rijksuniversiteit te *Leiden* ter bestudeering ontving het h. s. n°. 187*b* van het familiearchief van het geslacht van Ewsum betreffende de taal door heidens gesproken in de 16ᵉ eeuw.

b. De Commissie voor de Geschiedkundige Tentoonstelling van het Nederlandsche Zeewezen, die met machtiging van Uwe Excellentie gedurende vier maanden ten behoeve dier tentoonstelling ter leen ontving: het 15ᵉ eeuwsch h. s. bevattende het origineele Oldermansboek der stad Groningen, alsmede een charter van 29 April 1298 (Oorkondenboek van Groningen en Drenthe n°. 202).

c. Mr. J. C. Overvoorde, die ter bestudeering in het archief te *Dordrecht* een aantal stukken ontving betreffende de posterijen in de 16ᵉ, 17ᵉ en 18ᵉ eeuw.

Wederkeerig werden aan het rijksarchief in Groningen de navolgende stukken toegezonden om in de werkkamer van het archiefgebouw te worden bestudeerd:

ten behoeve van *Prof. Dr. C. H. Th. Bussemaker te Groningen*:
Van het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage:
De onderschepte brieven van den Franschen gezant d'Affry.

ten behoeve van *Mr. C. P. L. Rutgers te Groningen*:
Van den Hoogen Raad van Adel te 's Gravenhage:
Een h. s. genealogie van het geslacht Ripperda.

ten behoeve van den heer *J. Huges, litt. neerl. doct. te Groningen*:
Van het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage:
Secreete Resolutiën van de Staten-Generaal van de jaren 1733, 1734 en 1735.

Het archief werd persoonlijk bezocht en de daar aanwezige stukken geraadpleegd door de genoemde heeren, te wier behoeve stukken waren overgezonden, alsmede door:

Prof. Dr. C. H. Th. Bussemaker te Groningen, voor een onderzoek in het Album academicum der Groningsche Hoogeschool.

P. H. Meekhoff Doornbosch Jr. te Baflo, voor een onderzoek betreffende klokopschriften en klokkengieters, wapens etc.

W. G. van den Berg, arts te Groningen, voor een onderzoek naar het leprozenhuis te Helpman.

Mr. Th. Haakma Tresling te Groningen, voor een onderzoek naar een door de schepperij van het Vierendeel aan het huis te Slochteren te betalen conventiegeld.

Mr. E. van Loon te Groningen, over een vonnis van den ambtman van het gericht van Selwerd van 13 November 1772 inzake de bedoeling van het zoogenaamd tabaksdoozengeld.

G. Snel, 1e luitenant der infanterie te Groningen, die zijne krijgsgeschiedkundige nasporingen voortzette.

Mr. J. G. Holthuis te Groningen, die nasporingen deed over een grondpacht op den zoogenaamden molenberg tusschen de voormalige Ebbinge- en Boteringepoorten te Groningen.

Mej. W. J. Canter Cremers te Groningen, voor numismatische onderzoekingen en voor onderzoekingen in het belang van het beschrijven van den topographischen en historischen atlas van Stad en Lande.

Dr. C. Hofstede de Groot te 's-Gravenhage, die genealogische onderzoekingen deed omtrent de familiën Gerlacius, Tammen enz.

Mr. A. S. de Blécourt te Rotterdam, die omtrent toestanden en personen te Groningen in het midden der 18e eeuw een onderzoek instelde.

Dr. J. A. Worp te Groningen, voor een onderzoek naar Engelsche tooneelspelers te Groningen in de 16e eeuw.

Prof. Dr. J. Reitsma te Groningen, voor een onderzoek naar abten van Thesinge.

Johannes Tack, cand. d. staatsw. te Leipzig, voor onderzoekingen naar de „Hollandgänger", de Westfalen en Munsterschen, die zich in de 17e, 18e en 19e eeuw jaarlijks naar Groningen en Friesland begaven voor het grasmaaien en turfgraven.

J. Mulder te Groningen, voor een onderzoek naar een verpleegde in het St. Anthonygasthuis (dolhuis).

J. W. Muller, calligraaf te Groningen, voor een onderzoek naar het wapen der familie Meihuizen en andere familiewapens.

Mr. H. D. Guyot te Groningen, die een onderzoek instelde naar testamenten en huwelijkscontracten van in de 17e en 18e eeuw te Groningen gevestigde refugiés.

A. J. Smith te Groningen, die zich onledig hield met eene studie over de geschillen tusschen de stad Groningen en de Oldambten 1e helft der 17e eeuw, het eiland Ulsda, de Dollard enz.

Dr. phil. Franz Dülberg te Berlijn, voor een onderzoek over kunst uit de 1e helft der 16e eeuw te Groningen.

Dr. H. Brugmans te 's-Gravenhage, voor een onderzoek naar levensbijzonderheden van Abel Eppens van Equart en van zijn tijd (2e helft 16e eeuw).

Dr. T. J. de Boer te Groningen, die oude kaarten van de provincie Groningen bestudeerde.

H. J. Kars te Groningen, die de promotieboeken uit het archief van den Senaat van de Groningsche Hoogeschool raadpleegde.

Ook nu weder werden bovendien aan allerlei personen, die zich daartoe aan het archief aanmeldden, korte inlichtingen verstrekt, veelal van genealogischen of heraldieken aard, veelal betreffende numismatiek, nog meer in zaken van beklemrecht.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente- en waterschapsarchieven.*

Betreffende gemeente-archieven hadden in 1900 geene bemoeiingen plaats. Betreffende de bemoeiingen met waterschapsarchieven is een en ander medegedeeld in hoofdstuk IV, waarnaar ik de vrijheid neem bij deze te verwijzen.

Groningen, 6 Februari 1901.

De Rijksarchivaris in Groningen,

J. A. FEITH.

Bijlage A.

INVENTARIS

VAN HET

HUISARCHIEF FARMSUM.

INLEIDING.

De hierachter volgende Inventaris is wederom zijn ontstaan verschuldigd aan een der vele aanwinsten, waarin het Rijksarchief in Groningen zich gedurende het laatste decennium heeft mogen verblijden.

In de jaren 1891, 1892 en het begin van 1893 schonken de erven van wijlen jhr. D. G. Hora Siccama van de Harkstede, te Utrecht, aan het Rijksarchief in Groningen een groot aantal kisten en cartonnen doozen, gevuld met verschillende handschriften, vooral met charters van allerlei tijd en aard (1).

De omvangrijke collectie bevat in hoofdzaak familie-papieren van het geslacht Rengers, waarin tevens die van ettelijke Ommelander familiën, als Ripperda, Entens, Clant, Kater, van Starkenborch e. a., door verwantschapsoorzaken hunne plaats hebben gevonden.

Dit alles kwam ten slotte door aanhuwelijking in het bezit der familie Siccama, die er een deel van haar archief heeft bijgevoegd (2).

De geheele verzameling, in vroegere tijden door verschillende bezitters in hunne verschillende behuizingen bewaard, kwam ten slotte bijeen op het huis te Farmsum en wordt dus niet ten onrechte met dien naam aangeduid.

Toen mij de (voorloopig globale) inventarisatie van deze collectie werd opgedragen, was het terstond duidelijk, dat de schifting dezer „rudis indigestaque moles" heel wat tijd in beslag zou nemen.

Was de bewaring der stukken, op weinige uitzonderingen na, zeer goed, van orde was geen spoor te vinden. Op enkele liassen

---

(1) Zie Archievenblad 1894—95, pag. 66 en vlg.

(2) Wiardus Hora Siccama huwde in 1798 aan Odilia Amelia baronnesse Rengers, dochter van Duco Gerrold Rengers; Johan Hora Siccama huwde in 1810 aan Genoveva Maria baronnesse Rengers, mede eene dochter van Duco voornoemd.

van quitantiën en dergelijke na, lag alles in merkwaardige verwarring door elkaar. In dorso van sommige stukken wezen enkele letters en cijfers wel op eene vroegere inventarisatie, dan, deze orde was reeds zoolang gestoord, dat daaraan geen leiddraad ter rangschikking kon worden ontleend.

Nadat de lectuur der documenten en eene globale schifting naar de familiën, aan wie zij behoord hadden, had plaats gevonden, bleek het, dat sommige stukken niet in deze verzameling thuis behoorden. Daar vele leden der genoemde Ommelander familiën nagenoeg erfelijk verschillende waardigheden bekleedden, zooals die van redger, overste schepper en dergelijke, was het begrijpelijk, dat officiëele prothocollen en andere stukken, tot de rechtspraak of het bestuur van een of ander zijlvest behoorende, hierheen waren afgedwaald. Die deelen en stukken werden teruggebracht tot de Rechterlijke- of Waterschapsarchieven, waartoe zij oorspronkelijk hadden behoord, en waarin zij nu eene lacune op gewenschte wijze aanvulden.

Ook waren er tal van andere stukken, welker herkomst of verband zoo weinig was na te gaan, dat men geneigd werd een der vroegere bezitters als een verzamelaar van professie te beschouwen.

Belangrijk was, behalve enkele stukken van andere kloosters, hieronder een chartularium of copiarium van het oude klooster ter Apel (± 1500), waarin van elders onbekende stukken voorkomen, en dat thans weder deel uitmaakt van het kloosterarchief, waartoe het behoort.

Ook de overige documenten werden, zooveel mogelijk, opgezonden naar de archieven, waar zij thuis behoorden, o. a. naar Leeuwarden, Deventer en Utrecht.

Wat nu de verdere inventarisatie betreft, kwam het mij wenschelijk voor hetzelfde systeem te volgen, dat bij het archief der familie van Ewsum in toepassing was gebracht. Evenals daar is ook hier eene reconstructie beproefd der persoonlijke archieven van de leden der verschillende geslachten, in deze collectie vertegenwoordigd.

Was het archief van elk der familieleden vastgesteld, dan werd dit, evenals bij het familie-archief van Ewsum, in zes rubrieken gesplitst, natuurlijk voor zooverre er stukken tot die onderverdeeling behoorende voorhanden waren.

Men kreeg alzoo:

1en Stukken, betrekkelijk ambten en waardigheden;
2en Stukken, betrekkelijk familie-relatiën;
3en Ingekomen en uitgegane brieven;
4en Stukken, betrekkelijk het vermogen of de bezittingen;
5en Stukken, betrekkelijk processen;

6en Stukken van gemengden aard.

Dat het dikwijls niet gemakkelijk was vast te stellen tot welk lid eener familie een of ander stuk had behoord, ligt voor de hand. De inhoud en strekking van het stuk kwamen daarbij het meest in aanmerking, eene dorsale aanteekening gaf ook niet zelden de gewenschte uitkomst, terwijl aan sommige stukken, door kennis van familieomstandigheden, met groote waarschijnlijkheid hunne plaats kon worden aangewezen.

Het was er intusschen verre af, dat alle, of ook maar de meeste stukken op deze wijze konden worden ondergebracht. Van het groote overschot behoorden vele stukken blijkbaar wel tot het huisarchief Farmsum, maar waren niet tot een bepaald lid eener familie terug te brengen.

Van deze documenten is eene tweede afdeeling gevormd, waarop de boven beschreven indeeling eveneens is toegepast, 't geen weinig moeilijkheden opleverde en de uniformiteit bewaarde.

Doch ook nadat deze documenten hunne plaats hadden gevonden, was de voorraad stukken niet uitgeput. Er bleef eene hoeveelheid papieren over, die, blijkens verschillende kenteekenen, behoord hadden tot de archieven van sommige kerken. Daar de Ommelander Heeren ook in het kerkelijke verschillende waardigheden en grooten invloed bezaten, zijn ook deze stukken, hun, den collatoren of bezitters van het patroonaatrecht, toegezonden, onder hunne particuliere papieren blijven berusten. Hieruit is eene derde afdeeling gevormd, waarin bij iedere kerk de tot haar behoord hebbende stukken werden teruggebracht. Uit den aard der zaak konden de onderverdeelingen hier minder talrijk zijn dan bij de beide eerste afdeelingen: drie rubrieken volstonden, t. w.:

1en Stukken betreffende kerkelijken dienst en administratie;

2en Stukken betreffende de bezittingen;

3en Stukken betreffende processen.

Hiermede was het archief-materiaal, in meer eigenlijken zin, ondergebracht. Maar het was niet te verwonderen, dat bij zulk eene uitgebreide collectie tal van deelen en papieren, gedrukt en ongedrukt, aanwezig waren, welke, geen eigenlijke archivalia zijnde, eene plaats moesten vinden in de Bibliotheek van het Huisarchief Farmsum. Aan deze bibliotheekstukken is de vierde afdeeling ingeruimd.

Naar den inhoud en de strekking der boeken en papieren lag navolgende indeeling voor de hand:

a. Stukken van historiographischen aard;

b. Stukken betreffende verschillende zijlvestenijen;

c. Clauwboeken en daaraan verwante stukken;

d. Stukken van kerkelijken aard;

e. Stukken van rechtskundigen aard;
f. Stukken van maatschappelijken of economischen aard;
g. Stukken van genealogischen en heraldieken aard;
h. Kaarten;
i. Varia.

Wat enkele detailpunten der inventarisatie aangaat, b.v. het brengen der testamenten tot het archief van den erflater, e. a. meen ik te mogen verwijzen naar het dienaangaande opgemerkte in mijne inleiding voor den Inventaris van het familiearchief van Ewsum.

Overeenkomstig den hedendaagschen eisch eener goede inventarisatie is ook deze inventaris voorzien van eene op de gebruikelijke wijze vervaardigde regestenlijst, t. w. van de aanwezige charters, niet van de brieven, getuigenverhooren en dergelijke stukken.

Die lijst gaat tot het jaar 1600. Voorzeker is de keuze van dit jaarcijfer willekeurig; doch, anders en met meer uitbreiding handelende, moest ik vreezen, dat de belangrijkheid der regestenlijst in omgekeerde reden zou staan tot haar volume. Regesten te vervaardigen van allerlei min belangrijke en daarbij talrijke stukken uit de 17de en 18de eeuw, zou onnoodig tijdverlies zijn geweest.

Om het gebruik gemakkelijker te maken en het vinden der namen, in de soms over verschillende archieven verdeelde stukken, te bevorderen, is een alphabetische index vervaardigd.

Bij het bewerken van dezen inventaris, uitgebreider en moeilijker van samenstelling dan die der familie van Ewsum, mocht ik weder mijn voordeel doen met de voortdurende hulpvaardigheid van den archivaris Mr. Feith, wiens deskundige steun mij van groote waarde is geweest.

Mr. C. P. L. Rutgers,
Commies-Chartermeester.

Groningen, in Lentemaand 1900.

INVENTARIS

VAN HET

HUISARCHIEF FARMSUM.

EERSTE AFDEELING

bevattende de stukken, welke geacht kunnen worden te behooren tot de archieven van bepaalde personen.

A. De familie RENGERS.

I. DITMAR RENGERS,

gehuwd met Hisse Ackinga, dochter van Ebbe Ackinga, hoofdling te Heveskes, proost van Farmsum, tot 1430 burgemeester in Groningen.

Ambten en waardigheden.

Als Proost van Farmsum.

1. Accoord in een geschil over de zeend. 1431. 1 charter.
   Zie Regestenlijst no. 57.

Bezittingen.

2. Aankomsttitels van huizen en landerijen. 1411—1441. 6 charters.
   Zie Regestenlijst no. 30, 33, 34, 59, 71, 75.

II. EGBERT RENGERS,

zoon van Ditmar (n°. I), gehuwd met His Tuinga. 1459—1500.

Bezittingen.

3. Aankomsttitels van landerijen met annexe gerechtigheden en van renten. 1445—1499. 11 charters.

Zie Regestenlijst no. 56, 86, 87, 90, 96, 97, 99, 107, 119, 122, 220.

Processen.

4. Notariëele verklaring over een compromis tusschen Eylke Onnema en Edze Tuwinge. 1436. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 63.

5. Notariëele verklaring betreffende een appèl ingesteld door Egbert Rengers van ten Post tegen Lise Schaffer en Hille Mepsche. 1475. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 168.

III. JOHAN SCHAFFER RENGERS,

gehuwd met 1e. Frouck Schultinga, 2e. Nese van Laer; herhaaldelijk tot 1476 burgemeester van Groningen; in 1473 afgevaardigde naar Keulen; in 1474 tot ridder geslagen.

Bezittingen.

6. Aankomsttitels van huizen en landerijen met annexe heerlijkheden. 1449—1470. 7 charters.

Zie Regestenlijst no. 91, 105, 108, 133, 148, 154, 155, 156.

IV. FOCKO RENGERS,

zoon van Ditmar (nr. I), gehuwd met Amele . . . . . ., leefde in 1481 e. a. j.

Bezittingen.

7. Aankomsttitels van land onder ten Post. 1481. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 188.

V. DITMAR RENGERS TOT OLDENHUIS,

zoon van Focko (no. IV), gehuwd 1489 met Maria Duisterbeke.

Bezittingen.

8. Aankomsttitels van landerijen onder Slochteren en ten Post. 1503—1509. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 228, 243, 246.

VI. JOHAN RENGERS,

zoon van Egbert en His Tuinga (n°. II), gehuwd met Judith (Jutte) te Water. † 1539.

Bezittingen.

9. Huurboekje, aangelegd door Johan Rengers. Begin 15e eeuw. 1 deel.

N.B. Met aanteekeningen van zijn zoon en zijn kleinzoon.

10. Leenbrief van hertog Albrecht van Saxen. 1499. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 221.

11. Aankomsttitels van landerijen en heerlijk- en gerechtigheden. 1505—1530. 11 charters.

Zie Regestenlijst no. 236, 238, 239, 245, 249, 251, 254, 258, 261, 298, 305.

VII. EDZART RENGERS,

zoon van Johan en Jutte te Water (n°. VI), leefde 1498—1580, gehuwd met Fouwel van Holdinga.

Familierelatiën.

12. Overeenkomst over een lijftocht, in verband met de huwelijksvoorwaarden van Edzart Rengers en zijne vrouw. 1541. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 336.

13. Huwelijkscontracten van twee dochters van Edzart Rengers. 1566. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 482, 484.

Bezittingen.

14. Aankomsttitels van roerende en onroerende goederen, landerijen en huizen. 1539—1561. 8 charters.

Zie Regestenlijst no. 329, 349, 354, 356, 379, 402, 405, 448.

15. Inventarissen der roerende en goederen, nagelaten door Zweer Rengers en Wilcke Rengers. 1561 en 1578. 3 stukken.

16. Verklaring van Burgemeesteren en Raad van Groningen over de verhuring van het Schaffers-huis c.a. 1558. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 427.

17. Beschikking van Burgemeesteren en Raad van Groningen betreffende eene toelage voor Rolof te Water. 1546. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 358.

Brieven.

18. Brief, ingekomen bij Edzart Rengers. 28 Martij 1576. 1 stuk.

Gemengden aard.

19. Stukken betreffende den Damster- en Stadsweg. Einde 15de eeuw. Afschriften. 1 omslag.

Zie Regestenlijst no. 144, 201.

20. Proces-verbaal van een getuigenverhoor op vraagpunten, betreffende de zwanevlucht op Hoexmeer. 1560. 1 stuk.

VIII. ZEINO RENGERS,

zoon van Johan en Jutte te Water (n°. VI), gehuwd met Hillebranda Fraylema van Slochteren. 1572.

Ambten en waardigheden.

Als voogd.

21. Rekenboek der door Zeino Rengers met zijn broeder Edzart gehouden administratie als voogd over Johan en Judith Rengers, nagelaten kinderen van Assuerus (Sweer) Rengers. 1562—1571. 1 deel.

Bezittingen.

22. Meijerboek van landhuren, geschreven door Zeino Rengers en zijne weduwe. 1544—1573. 1 deel.

N.B. Voorin eene verklaring van den kleinzoon Unico Rengers.

23. Aankomsttitel van landerijen. 1544. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 349.

IX. JOHAN RENGERS,

zoon van Zeino en Hillebranda Fraylema (n°. VIII), gehuwd met Gele van Laer.

Bezittingen.

24. Inventarium van de landen en goederen nagelaten door Zeino Rengers, met de ontvangsten en uitgaven ten bate zijner kinderen. 1572—1591. 1 deel.

N.B. Deze inventaris is namens Johan Rengers gewaarmerkt door zijne zuster Elisabeth.

X. DITHMAR RENGERS,

zoon van Johan en Judith te Water (n°. VI), abt in Rottum; gevangen binnen Groningen in 1577.

Bezittingen.

25. Aankomsttitel van landerijen. 1550. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 378.

XI. ASSUERUS (SWEDER) RENGERS,

zoon van Johan en Judith te Water (n°. VI), gehuwd met Reneke Fraylema van Slochteren.

Bezittingen.

26. Aankomsttitel van land onder Oldersum. 1546.

Zie Regestenlijst no. 355.

XII. JOHAN RENGERS,

gehuwd met Zuete Polmans, wed. Reynolt de Vos.

Familierelatiën.

27. Beschikking van Steven ter Borch over een gedeelte zijner goederen na zijn dood. 1516. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 276.

28. Huwelijkscontracten van Johan Rengers en Zuete Polmans. 1529, 1538. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 303, 326.

XIII. FOCKO RENGERS,

zoon van Ditmar en Maria Duysterbeke (n°. V), gehuwd met Oda (Otje) Coenders.

Familierelatiën.

29. Huwelijkscontract van Focko Rengers. 1544. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 348.

XIV. JOHAN RENGERS VAN TEN POST,

zoon van Edzart en Fouwel van Holdinga (n°. VII), 1542—1626, gehuwd in 1574 met Bauwe Jensema, dochter van Rempt en Frerke Gaykinga, † 1636.

N.B. Schrijver der onder no. 903 vermelde kroniek.

Ambten en Waardigheden.

30. Aanstelling als lid van den Raad van State, 1608 5 Mei. 1 charter.

N.B. Het verbaal der eedsaflegging in dorso.

Als collator van Schildwolde.

31. Verklaring aangaande eene rustplaats in de kerk te Schildwolde. 1592. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 594.

Als schepper van ten Post.

32. Stukken betreffende het stellen van een nieuw verlaat bij ten Post. 1615. 1 omslag.

Als overrichter.

33. Ordonnantie van de Staten der Friesche Ommelanden, betrekkelijk de uitoefening der justitie door de overrichters. Einde 16de eeuw. 1 stuk.

Als administrator der familie van Holdinga.

34. Stukken betreffende de goederen der familie van Holdinga. 1557—1564. 2 charters en 5 stukken in 1 omslag.

Zie Regestenlijst no. 417, 423, 441, 442, 444, 451, 457, 472.

35. Quitantiën en bescheiden betreffende de administratie der goederen van Menno van Holdinga. Midden 16e eeuw. 1 bundel.

Familierelatiën.

36. Huwelijkscontracten van Hidde Jensema en Dorethea Coenders, van Johan Rengers en Bauwe Jensema, van Allert

Gaykinga en Joost Jensema, van Everhard van Asschendorp en Frederica Rengers. 1521—1609. 4 charters.

Zie Regestenlijst no. 390, 510, 566.

37. Stukken betreffende de regeling der begrafenis van Johan Rengers. 1626. 1 omslag.

Bezittingen.

38. Aanteekenboek van Johan Rengers betreffende zijne administratie. Einde 16e eeuw. 1 deel.

Hierin vastgehecht ettelijke rentebrieven en quitantiën.

Zie Regestenlijst no. 351, 362, 380, 381, 406, 416, 418, 422, 426, 437, 438, 470, 475, 483, 495, 504, 507, 523, 524, 525, 569, 586, 599, 611.

39. Aanteekenboek van landhuren en andere inkomsten en uitgaven gehouden door Edzard Rengers en zijn zoon Johan. 1555—1583. 1 deel.

40. Aankomsttitels van landerijen, gerechtigheden en heerlijkheden. 1503—1620. 13 charters en 3 stukken.

Zie Regestenlijst no. 234, 288, 289, 323, 367, 369, 440, 471, 499, 521, 543, 617.

41. Pachtbrief van Johan Rengers. 1595. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 601.

42. Afgeloste rentebrieven en obligatiën. 1553—1584 en 1635. 8 charters.

Zie Regestenlijst no. 401, 408, 409, 420, 492, 551, 559.

Brieven.

43. Brieven ingekomen bij Johan Rengers. 1583—1619. 7 stukken.

Processen.

44. Stukken in een proces tusschen Casper van Ewsum en de erfgenamen van Rempt Jensema over de betaling der interessen van gedebourseerde penningen. 1614—1626. 1 bundel.

N.B. Rempt Jensema was de schoonvader van Johan Rengers.

Gemengden aard.

45. Volmacht van jonkvrouw Elisabeth Rengers op Johan Rengers. 1583. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 555.

XV. EDZART RENGERS,

zoon van Frans en famula Westphala, † 1626, gehuwd met Anna van Ittersum † 1630.

Bezittingen.

46. Schuldbekentenis voor Edzart Rengers en zijne huisvrouw, afgegeven door Hero Moritz Ripperda. 1624 Oct. 12. 1 charter.

XVI. EDZART RENGERS,

zoon van Johan en Bauwe Jensema (nº. XIV), 1578—1652, drost van Wedde, burgemeester van Groningen, gehuwd 1615 met Bawe Clant.

Ambten en waardigheden.

Als drost van Wedde.

47. Stukken betreffende ter Apel, de grensscheiding met Onstwedde, de turf, de Pekel A, enz. Begin 17e eeuw. 1 bundel.

N.B. Afschriften door en voor E. Rengers in qualite genomen.

Als burgemeester van Groningen.

48. Opgaven van extraordinaris ontvangsten als burgemeester, over de jaren 1637 en 1638. 1 omslag.

49. Stukken betreffende de Mennonieten, Ucko Walles van Noordbroek en zijn aanhang, de wachtgelden der Mennonieten. 1636—1645. 1 bundel.

50. Met redenen omkleed verzoek van de Baanderheeren, Edelen en Steden van Brabant om als geassocieerden en bondgenooten zitting te mogen hebben in de Generaliteit. Z. j., doch kort na den vrede van 1648 gedrukt. 1 stuk.

N.B. Blijkens dorsale aanteekening van E. Rengers waren hem 3 exemplaren ter hand gesteld.

51. Extracten uit verschillende resolutiën en dergelijke stukken, vervaardigd ten behoeve van burgemeester E. Rengers. 1639—1652. 1 bundel.

Als lid der Hoofdmannenkamer.

52. Stukken in een proces (appèl) tusschen Sijbrant Everts en Gerryt Sickens wegens mishandeling, ter eerster instantie

behandeld voor Jan Luitiens, redger in ten Post c. a. 1639—1643. 1 bundel.

53. Setma en sententie in een geschil tusschen Sibo Johannis en Egbert Ubbes te Westernieland over eene geldsom en ingeslagen glazen. 1637. 1 charter.

N.B. Blijkens dorsale kwijting is de zaak getermineerd in 1644 door toedoen van Edzart Rengers als hoofdman.

Als landdags-comparant.

54. Propositiën, extract-resolutiën enz. betreffende de landdagen van 1641 en 1642. Met bijlagen. 1 omslag.

55. Requesten van verschillende personen aan de Staten van Stad en Lande om kwijtschelding van huur, herstel van dijken, remissie van breuken en faciliteiten van impost, op de landdagen behandeld. 1642. 4 stukken.

Als collator van Garrelsweer.

56. Brief van P. Tammes aan Ds. Leorius te Garrelsweer over een uurwerk in den toren aldaar. 1638 Juli 18. 1 stuk.

N.B. Aan E. Rengers gezonden met verzoek om ondersteuning op den landdag.

57. Uitnoodiging van Ds. Leorius te Garrelsweer aan burgemeester Edzart Rengers tot bijwoning van de zeend te Loppersum. 1638 Juli 20. 1 stuk.

58. Aanstelling van Derck Harmens van Leermens tot schoolmeester te Garrelsweer. 1639 Dec. 28. Met 3 bijlagen. 1 omslag.

59. Beroepsbrieven en andere stukken betreffende de voorziening eener vacature te Garrelsweer. 1608, 1639. 1 omslag.

60. Request van collatoren en ingezetenen van Oosterwijtwerd aan de Staten van Groningen en Ommelanden, om zich half met Garrelsweer, half met Leermens te mogen combineeren. Met gunstige beschikking. 1640. 1 stuk.

61. Stukken betreffende een nieuwen Duitschen bijbel, naar de Dordsche overzetting, door Edzart Rengers aan de kerk te Garrelsweer vereerd. 1643. 2 stukken.

62. Supplicatie van Johannes Cleves, pastor te Garrelsweer, aan de Staten van Stad en Lande, om vermeerdering van tractement. Concept met 3 bijlagen. 1 omslag.

N.B. Dit een en ander was toegezonden aan den collator E. Rengers.

Als collator van Leermens.

63. Testimonium morum voor Derck Harmens, jonggezel, bij zijn vertrek naar een ander kerspel. 1638 Oct. 12. 1 stuk.

N.B. Dit origineel schijnt niet uitgereikt, doch onder den collator verbleven.

Als collator van Wittewierum.

64. Stukken betreffende reparatiën aan de kerk te Wittewierum. 1649. 1 omslag.

Als schepper der Drie Delfzijlen.

65. Verklaring van Arnoldus Treccius, pastor te Uitwierde, en consorten, dat Taecke Neenckx aan zijne perceelen in Uitwierder- en Bijssumer uitterdijken door de Eems en het stormweder veel schade heeft bekomen en dus aanspraak heeft op afslag. 1641 Febr. 15. 1 stuk.

N.B. In dorso het receptum van E. Rengers.

Als magistraatspersoon.

66. Onvolledige stukken tot verschillende processen behoorende. 17e eeuw. 1 pak.

Als mede-bewindhebber van de West-Indische Compagnie.

67. Extract uit de Resolutiën van H.H. Bewindhebberen van de West-Indische Compagnie, rakende de verkiezing van 5 bewindhebbers, waaronder E. Rengers. 1643. 1 stuk.

N.B. De naam van het college komt in het extract niet voor.

Als voogd.

68. Stukken betreffende de goederen van den minderjarigen Sicco Rengers; geschillen tusschen de voogden; geschil over het leen Ameland. 1640—1642. 1 bundel.

N.B. Sicco Rengers was de zoon van Rempt en Francisca van Cammingha.

69. Huwelijkscontract tusschen Adriaan Clant van Stedum en Anna Tamminga van Bellingeweer. 1639 April 19. Wijziging dier huwelijksvoorwaarden. 1640 Sept. 8. Afschriften. 1 omslag.

N.B. Met een paar losse aanteekeningen van E Rengers, voogd over A. Clant.

70. Décharge van Johan Lewe, Abel Conders Lewe, Joest Lewe en Osebrant Johan Rengers namens zijne vrouw Willem Anna Lewe, voor hunne voogden Joest Lewe, Edsert Rengers en Bernard Conders van Helpen. 1648 Febr. 8. 1 charter.

71. Décharge van Sicco Rengers voor zijne voogden Edsert Rengers, Edsert Jacob Clant en Albert Hooftman, wegens hunne gevoerde administratie. 1650 Oct. 2. 1 charter.

Familierelatiën.

72. Huwelijkscontract tusschen Edzart Rengers van ten Post en Bawe Clant. 1651. 1 charter. Met bijlagen, waaronder verzegeling, waarbij Johan Rengers de goederen vermeldt door hem aan zijn zoon Edzart bij diens huwelijk medegegeven, 1615; invitatie-lijsten van gasten, missives conductoir bij geschenken; berichten over de afkondiging etc. 2 charters en 1 omslag.

73. Huwelijkscontract tusschen Rembt Rengers en Francisca van Cammingha. 1620. 1 stuk.

N B. Afschrift voor Edzart Rengers.

74. Huwelijkscontract tusschen Unico Rengers en Elisabeth Clant. 1623. 1 stuk.

N.B. Afschrift voor Edzart Rengers.

75. Testament van jonkvrouw Elisabeth Rengers. 1633. Met bijlagen. 1 omslag.

N.B. Afschrift voor Edzart Rengers.

76. Huwelijkscontract tusschen Unico Rengers en Anna Tamminga. 1634. 1 stuk.

N.B. Afschrift voor Edzart Rengers.

Bezittingen.

77. Clauwboek van het Zandster- en Eesterrecht. 1635. 1 deel.

N.B. Opgemaakt voor E. Rengers door redger Johan Luitiens.

78. Meijerboek van verhuurde landen en heemsteden onder Tuwingaborch. 1638. 1 deel.

N.B. Vervolgd door Edzarts zoon en kleinzoon tot 1674.

79. Aankomsttitels van vaste goederen, heerlijk- en gerechtigheden onder Garrelsweer, Leermens, Oldehove, ten Post, Postertille, Stedum, Wittewierum (Oldenhuis), Woltersum. 1503, 1505, 1512,

1513, 1518, 1527, 1617, 1618, 1626, 1627 (2), 1628, 1631 (6), 1633 (3), 1635 (2), 1639 (4), 1640 (2), 1646, 1647 (2), 1648 (2), 1649, 1651. 36 charters. 2 stukken.

Zie Regestenlijst no. 179, 235, 237, 260, 263, 279, 300.

80. Afschriften van stukken betreffende de prebende van Uithuizermeeden. 1444, 1507. 2 stukken.

Zie Regestenlijst no. 81, 242.

81. Huur- en pachtbrieven van landen onder Oldenhuis en ten Post. 1633 (2), 1648. 1 charter en 2 stukken.

82. Rentebrieven en obligatiën. 1612, 1614, 1634. 3 charters.

83. Verklaring van boekhouder en diaconen der gemeene armen te Groningen, dat zij eene obligatie ten laste dier stad van E. Rengers hebben ontvangen. 1550. 1 stuk.

84. Wijnrekeningen voor burgemeester E. Rengers. 1640, 1643—1649. 1 omslag.

Brieven.

Ingekomen brieven bij E. Rengers.

85. Brieven en briefjes van Johan Rengers van ten Post. 1618—1626. 1 omslag.

86. Brieven van J. van Welvelde. 1628, 1647. Met genealogische bijlage. 1 omslag.

87. Brieven van Rembt Rengers. 1632. 1 omslag.

N.B. Hierin o. a. over het oprichten der West-Indische Compagnie.

88. Brief van Amele Coenders over familiezaken. 17de eeuw. 1 stuk.

Gemengden aard.

89. Copiarium bevattende afschriften van allerlei stukken en brieven betreffende den staat, de regeering, de vrijheden en gerechtigheden der zijlvesten in de Ommelanden tusschen Eems en Lauwers. 1633. 1 deel.

Zie Regestenlijst no. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 17, 19, 21, 29, 38, 40, 42, 43, 46, 49, 51, 54, 61, 62, 66, 72, 88, 92, 103, 112, 114, 117, 132, 137, 141, 145, 153, 160, 161, 163, 192, 204, 207, 210, 223, 231, 240, 241, 247, 277, 285, 286, 309, 324, 325, 331, 343, 366, 373, 374, 396, 421, 453, 469, 486, 511, 512, 546, 547, 580, 603, 604, 614.

N.B. De stukken loopen over de jaren 802—1620, terwijl enkele copieën, die in het boek zelf niet voorkomen, op losse bladen zijn bijgevoegd. Dit copiarium is vervaardigd ten jare 1633 door Johannes Henrici, schoolmeester te ten Post, op last van Jr. Rembt Rengers en, na diens dood, van Jr. Edzart Rengers, blijkens eene na fol. 283 v°. geinsereerde verklaring.

90. Copiarium bevattende afschriften van stukken betreffende het zijlvest der 3 Delfzijlen, Aduarder- en Winsummer zijlvesten. ± 1530. 1 deel.

Zie Regestenlijst no. 445.

N.B. Blijkens aangehechte verklaring van Edzart Rengers is dit copiarum hem den 17en Febr. 1637 ter hand gesteld door Joannes Henrici, schoolmeester te ten Post, die het had ontvangen van Rembt Rengers (inmiddels overleden), om er stukken uit te copieeren ten behoeve van het copiarium vermeld sub no. 89.

XVII. REMBT RENGERS,

zoon van Johan en Bawe Jensema (n°. XIV), 1620 gehuwd met Francisca van Cammingha van Ameland.

Ambten en waardigheden.

Als overrichter te Leermens.

91. Stukken in een procedure van Reijnt Alberda en A. Clant tegen Jan Tedema, betreffende Lutteke Aylkenheert onder Leermens. 1617—1621. 1 dossier.

Als redger.

92. Bevel van stadhouder en hoofdmannen, ter instantie van Wilhelm Ubbena, gedaan aan Rembt Rengers en drie zijner wedmannen om goede registers en annotatiën te houden van de breuken, emolumenten en profijten in het redgerrecht van Leermens, 't Zandt, de Rijp en Eenum. 1617. 1 stuk.

93. Huwelijkscontract van Lambertus, pastor te ten Post en Wittewierum met Albertien Sickens. Met eene bijlage. 1623, 1629. 2 stukken.

N.B. Het huwelijkscontract als minuut onder Rembt Rengers verbleven.

Als schepper der Drie Delfzijlen.

94. Zijlvestenboek door Rembt Rengers, als schepper der

Drie Delfzijlen, uit verschillende boeken, registers en origineelen saamgebracht. 1616. 1 deel.

Zie Regestenlijst no. 83, 88, 250, 262, 309.

N.B. Hierin verschillende zijlbrieven, aanteekeningen van warfdagen en dergelijke stukken, ook uit het begin der 17e eeuw.

95. Vidimussen van zijlbrieven betrekkelijk het zijlvest der Drie Delfzijlen. 1445, 1506, 1551, 1561, 1621. 4 charters.

Zie Regestenlijst no. 88.

N.B. Deze brieven zijn alle gevidimeerd. 1629 Juni 15.

96. Stukken (rekeningen, extracten en dergelijke) betrekking hebbende op het zijlvest der Drie Delfzijlen. Begin 17e eeuw. 1 bundel.

Als mede-collator van Garrelsweer.

97. Stukken betreffende het beheer der kerk te Garrelsweer. 1630. 1 omslag.

Familierelatiën.

98. Testament van Rembt Rengers en Francisca van Cammingha, ehelieden. 1630. 1 stuk.

N.B. Zie hun huwelijkscontract sub no. 73,

99. Testamentum reciprocum van Witzo van Cammingha, heer van Ameland en zijne echtgenoote Sophia de Vervou. 1640. 1 stuk.

Bezittingen.

100. Aankomsttitels van landerijen onder Slochteren en Colham. 1612. 2 charters.

101. Obligatie voor burgemeester Bartolt Wicheringe. 1631. 1 charter.

N.B. Afgelost door Rembt Rengers. 1652.

102. Accoord tusschen Wilhelm Ubbena te Leermens en Rembt Rengers over de bediening van het Eesterrecht. Met bijlagen. 1615—1617. 1 bundel.

103. Contracten tusschen Rembt Rengers en Berent Geerts over een houtzaagmolen bij de Kranepoort, met andere stukken dien molen specteerende. 1628 e. v. j. 1 bundel.

104. Inventaris der goederen nagelaten door Rembt Rengers, opgemaakt door zijne weduwe Francisca van Cammingha. Met bijlagen. 1635, 1637. 1 bundel.

Brieven.

Ingekomen brieven bij Rembt Rengers.

105. Brieven van H. W. Ripperda aan R. Rengers. Met eene bijlage. 1626. 1 omslag.

106. Brief van Edzart Rengers aan zijnen broeder Rembt. Met eene bijlage. 1632. 2 stukken.

107. Brief van Christoffer Lewe aan R. Rengers. Met conceptantwoord en bijlagen. 1632. 1 omslag.

Processen.

108. Stukken in een geschil tusschen Wilhelm Ubbena en jr. Rembt Rengers over de slijting en den eigendom van een redgerrecht te Leermens op Lippingehuisterheerd. 1617—1619. 1 bundel.

109. Stukken in een geschil tusschen jr. Lucas van Lisbon en jr. Rembt Rengers over het Leermenster lank- en overrecht op Fessema-Nijeheerd. 1626. 1 bundel.

110. Stukken in een geschil tusschen Bonno Bijma met Margaretha Asschendorp en jr. Rembt Rengers betreffende het overrecht te Loppersum in Hamstercluft. 1626. 1 bundel.

111. Stukken in een geschil tusschen jr. Rembt Rengers en Ulger ter Borne over de slijting van Poster- en Eesterredgerrecht. 1626 e. v. j. 1 bundel.

112. Sententie der Hoofdmannenkamer in een geschil tusschen Christoffel van Ewsum, namens Johan van Weleveldt, ter eene en Edzart en Rembt Rengers ter andere zijde over de slijting van het Eesterrecht. 1626. 1 stuk.

XVIII. FOUWEL RENGERS,

dochter van Johan en Bawe Jensema (n°. XIV), 1628 gehuwd met Johan van Welvelde ter Klenke.

113. Huwelijkscontract tusschen jr. Johan van Wellfelde ter Klenke en jonkvr. Fouwel Rengers. 1628. (2 origineelen.) 2 charters.

XIX. JUDITH RENGERS,

gehuwd met B. van Warmeloe.

Familierelatiën.

114. Testament van Hasse Brun en Joanna van Wermeloe, ehelieden. 1632. Met eene bijlage. 2 charters.

N.B. De bijlage is eene verzegeling tot bevestiging van dit testament, behoudens enkele wijzigingen. 1632.

Bezittingen.

115. Aankomsttitels van vaste goederen onder ten Post en Stedum. 1602, 1614, 1618. 3 charters.

XX. ELISABETH RENGERS,

dochter van Assuerus en Reneke Fraylema van Slochteren (no. XI), ongehuwd.

Brieven.

Ingekomen brieven.

116. Brief van Egbert Rengers aan zijne nicht Elisabeth Rengers. 1577. 1 stuk.

Processen.

117. Uitspraak in een geschil tusschen juffer Elisabeth Rengers en de volmachten van het kerspel ten Post over de betaling eener geldsom. 1593. Met bijlagen. 1 charter en 2 stukken.

Zie Regestenlijst no. 595.

XXI. JOHAN RENGERS,

zoon van Assuerus en Reneke Fraylema van Slochteren (n°. XI), gehuwd met . . . . ? zonder kinderen.

Bezittingen.

118. Aankomsttitel van land onder Leermens. 1614. 1 charter.

N.B. In een vidimus van 1614 afgegeven ten verzoeke van Johan Rengers.

XXII. OSEBRAND JAN RENGERS,

zoon van Osebrand en Anna Clant, geb. ± 1610, † kort na 1678, gehuwd 1647 met Willem Anna Lewe.

Besittingen.

119. Aankomsttitel van een zijlrecht onder Westerembder schepperij. 1669. 1 charter.

120. Pachtbrief van land onder Usquert. 1626. Met een transfix van 1628. 2 charters.

Processen.

121. Verspreide processtukken uit diverse geschillen tusschen Anna Margaretha Rengers, weduwe van Ripperda en Osebrand Jan Rengers, c. s. over het graven van het Slochterdiep, de schouwing van de Sijpe, de aanzwering van zijlrechters van het Woldzijlvest. 1660—1663. 1 pak.

XXIII. SICKO RENGERS,

zoon van Rembt en Francisca van Cammingha (no. XVII), gehuwd 1649 met Eucka (Ewke). Gaickinga, dochter van Allart en Catharina Ringels.

Familierelatiën.

122. Huwelijkscontract tusschen jr. Sicko Rengers en jonkvr. Eucka Gaickinga. 1649. 1 charter.

XXIV. EGBERT RENGERS VAN TEN POST,

zoon van Edzart en Bawe Clant (no. XVI), gehuwd 1649 met Willemina Polman, dochter van Antoni en Gesia Alberda.

Ambten en waardigheden.

Als voogd.

123. Décharge voor de H.H. Egbert Rengers van ten Post en Johan Canter, wegens hunne als voogden gevoerde administratie over de goederen van jr. Reint Clant en echtgenoote. 1662. 1 charter.

Als collator van Garrelsweer.

124. Finantieele stukken betreffende de kerk te Garrelsweer. 1645, 1646, 1648, 1656, 1657. 1 omslag.

125. Verklaringen aangaande zekeren zilveren beker. waarop een der H.H. Rengers collator van Garrelsweer wordt genoemd. 1654. 2 stukken.

126. Brieven van pastor Johannes Cleves aan den collator Egbert Rengers, met eenige andere stukken betreffende het beheer der kerk te Garrelsweer. 1655 e. v. j. 1 bundel.

127. Aanstellingen door Egbert Rengers en zijne weduwe van Hidde Hiddes en Harmen Cornelis tot schoolmeesters te Garrelsweer. Met bijlagen. 1652 en 1666. 1 omslag.

Willemina Polman, wed[e]. Egbert Rengers, als collatrix van Garrelsweer.

128. Beroepbrief voor Johannes Beckeringh tot predikant te Garrelsweer. 1671. 1 stuk.

Dezelfde, als mede-collatrix van Oosterwijtwerd.

129. Beroepbrief voor Joh. Haselbeek tot pastor te Oosterwijtwerd. 1677. 1 stuk.

Als redger.

130. Stukken betreffende verschillende jurisdictiën, voornamelijk het Zandster- en Poster-Eesterrecht. 16e en 17e eeuw. 1 pak.

131. Verbod aan Johannes Cleves, pastor te Garrelsweer, om zijn zoon Albert, zoomede diens vrouw en kinderen te mogen innemen of huisvesten, wordende gezegde zoon wegens „ondeugdig comportament" door de justitie gezocht. Met eene bijlage. 1655. 2 stukken.

132. Stukken en vonnis in het crimineel proces tegen Abel Mellens, beschuldigd van het schrijven van brandbrieven. 1660. 1 dossier.

Als schepper der Drie Delfzijlen en van ten Posterschepperij.

133. Stukken ingezonden bij of opgemaakt door Egbert Rengers, in zijne qualiteit van schepper der Drie Delfzijlen en van ten Posterschepperij. 1652—1659. 1 omslag.

Als schepper van Dorpsterzijlvest.

134. Register van uitschotten gedaan door Egbert Rengers in zijne qualiteit als schepper van Dorpsterzijlvest. 1656—1663. 1 deel.

Familierelatiën.

135. Huwelijkscontract tusschen jr. Egbert Rengers en jonkvr. Willemina Polman. 1649. Met bijlagen. 1 charter en 1 omslag.

136. Losse genealogische aanteekeningen door Egbert Rengers, zijne familie specteerende. 1652—1658. 1 omslag.

Bezittingen en Finantiën.

137. Inventaris der kleinodiën en kleederen van wijlen Bawe Clant, anders Rengers. 1639. 1 stuk.

138. Meijerboek van Egbert Rengers. 1655 e. v. j. 1 deel.

N.B. Hierin familie-aanteekeningen.

139. Staat- en ontvangboek van Egbert Rengers en Willemina Polman. 1660—1667. 1 deel.

140. Wijnrekeningen voor Edzart en Egbert Rengers. 1636—1658. 1 omslag.

141. Aankomsttitels van vaste goederen onder Adorp, Garrelsweer, Groningen, Helpen, Mensingeweer en Zeerijp. 1650, 1658, 1674, 1678, 1688. 4 charters en 1 omslag.

142. Huurcerter van een huis in de Heerestraat te Groningen. 1668. 1 stuk.

43. Obligatiën voor of afgelost door Egbert Rengers of zijne weduwe. 1658, 1662, 1673 (2), 1675, 1678, 1679. 5 charters. en 1 omslag.

144. Scheidbrief van kapitalen in het graafschap Bentheim. 1683. 1 charter.

145. Quitantie voor mevrouw Polman, weduwe Rengers, wegens gekochte landerijen te Zeerijp. 1679. 1 charter.

146. Décharge voor mevrouw de weduwe Polman, weduwe Rengers, wegens hare administratie over de goederen harer minderjarige kinderen. 1674—1679, 1681. Met bijlagen. 1 omslag.

147. Aankomsttitel van eenige zijlrechten in ten Posterschepperij. 1657. 1 charter.

148. Aankomsttitel van eenige collatiën te ten Post en Wittewierum. 1660. 1 charter.

149. Aankomsttitel van legersteden in het choor der kerk te Garrelsweer. 1656. 1 charter.

150. Aankomsttitel van eene vrouwen-zitplaats in de Martinikerk te Groningen. 1698. 1 stuk.

151. Stukken betreffende het vervaardigen van eene homeije of poort voor Tuwingaborch. 1652, 1653. 1 omslag.

Processen.

152. Sententie der Hooge Gerichtskamer in een geschil tusschen Geert van IJselmuiden en Egbert Rengers wegens het lankrecht te Loppersum op Sabbotsemaheerd. 1660. 1 stuk.

153. Stukken in een proces over de slijting van het redgerrecht te Kantens op Mentedaheerd, tusschen Joost Lewe op Klinkenborch en Egbert Rengers van ten Post. 1661 e. v. j. 1 bundel.

154. Stukken in een proces van jr. Mello Alberda van Uithuizen contra mevrouw de weduwe Rengers, geboren Polman, over de aanspraak van de Nijenhuister zijlrechtereed, vallende op Drewerdehof. 1679. 1 bundel.

Gemengden aard.

155. Dagvaarding voor mevrouw W. Polman, weduwe Rengers, om te Dalen te compareeren wegens een gelegd arrest. 1669. 1 stuk.

XXV. EDZART RENGERS,

zoon van Egbert en Willemina Polman (n⁰. XXIV), † 1699, gehuwd 1686 met Catharina van der Noot Risoir.

Ambten en waardigheden.

Als collator van Garrelsweer.

156. Wisselbrief van landerijen onder Loppersum tusschen Edzart Rengers als unicus collator voor de kerk te Garrelsweer en Pompejus Smith, raadsheer te Groningen voor zijn broeder Edzardus. 1691. 1 charter.

157. Benoeming van Gerryt Geerts tot schoolmeester te Garrelsweer. 1692. 1 stuk.

158. Beroepsbrieven van twee predikanten te Garrelsweer, nl. Gerhardus Warendorp en Johannes Halwassenius. 1685, 1692. 2 stukken.

Als heer van Farmsum.

159. Ontvangboek der verpondingen van het karspel Farmsum. 1694. 2 deelen.

Als heer van ten Post.

160. Rekening van de verpondingen in het karspel ten Post, gequiteerd door de karspellieden. 1683—1690. 1 deel.

Als schepper der Drie Delfzijlen.

161. Register van de opbrengsten der zijlschotten van de Drie Delfzijlen. 1642—1673. 1 deel.

Familierelatiën.

162. Huwelijkscontract tusschen jr. Edzart Rengers en jonkvrouwe Catharina van der Noot van Risoir. 1686. 1 charter.

163. Huwelijkscontract tusschen Walradt van Steenhuys, heer tot Heumen enz. en jonkvr. Lucretia van der Noot van Risoir. 1687. Met eene bijlage. 1 charter en 1 stuk.

N.B. Edzart Rengers, oom en schoonbroeder, fungeerde hierbij als dedingsman. De bijlage is een inventaris van de door den bruidegom aangebrachte goederen.

164. Testamentaire dispositiën van jr. Edzart Rengers en zijne echtgenoote Catharina van der Noot. 1694. 1 charter.

165. Testament van mevrouw Catharina van der Noot, douair^{e}. Rengers. 1700. 1 charter.

166. Genealogische aanteekeningen en stukken betreffende de familie van der Noot. Einde 17e eeuw. 1 omslag.

Bezittingen.

167. Staatboek van de goederen van jr. Edzart Rengers en Catharina van der Noot. 1684 en volg. j. 2 deelen.

N.B. In een der deelen genealogische aanteekeningen.

168. Ontvangboek der huurpenningen van mevrouw van der Noot Risoir, geb. Tamminga. 1666 en volg. j. 1 deel.

N.B. Deze was de schoonmoeder van Edzart Rengers.

169. Boek van ontvangsten en uitgaven gedurende de administratie van mevrouw de weduwe van der Noot Risoir. 1706—1712. 1 deel.

170. Staatboek van de meijers en kapitalen gedurende de administratie van mevrouw de weduwe van der Noot Risoir. 1709 en v. j. 1 deel.

171. Staatboek van de goederen te Farmsum, Hellum, Meedhuizen en Siddeburen, onder de administratie van mevrouw de weduwe van der Noot Risoir. 1706 en v. j. 1 deel.

172. Boek van ontvangsten en uitgaven voor Edzart Antoni Rengers, gedurende de administratie van mevrouw de weduwe van der Noot Risoir. 1706—1716. 2 deelen.

N.B. Edzart Antoni was een kleinzoon der administratrix.

173. Boek van ontvangsten en uitgaven voor de freules Cecilia en Wilhelmina Rengers, gedurende de administratie van mevrouw de weduwe van der Noot Risoir. 1710—1714. 1 deel.

N.B. Genoemde freules waren kleindochters der administratrix.

174. Boek van ontvangsten en uitgaven voor Albert Aemilius Lamoraal Rengers, gedurende de administratie van mevrouw de weduwe van der Noot Risoir. 1710—1717. 1 deel.

N.B. Gezegde heer was een kleinzoon der administratrix.

175. Scheidbrieven der nalatenschappen van Egbert Rengers, mevrouw Titia Conders geb. Rengers en mevrouw Wilhelmina Rengers, geb. Polman. 1675, 1683, 1690, 1691. 6 charters en 1 stuk.

176. Aankomsttitels van huizen en landerijen cum annexis onder Hellum, Kroddeburen, Lellens, Meedhuizen, ten Post, Siddeburen, Uithuizen en Zeerijp (Baukemaheerd). 1641, 1659, 1682, 1684 (2 stuks), 1690, 1691, 1692, 1694, 1695, 1697, 1697 (3 stuks), 1699 (2 stuks), 1705. 13 charters en 4 stukken.

177. Aankomsttitels van huizen en landerijen cum annexis onder Farmsum. 1694, 1703, 1704, 1705 (3 stuks), 1706. 7 charters.

178. Aankomsttitels van collatie-, zijl-, redger- en dergelijke rechten, vallende onder ten Post. 1681 (3 stuks), 1688. 4 charters.

179. Aankomsttitels van collatie-, zijl- en redgerrechten, vallende onder Siddeburen, Woltersum en Zeerijp. 1688, 1691, 1695. 3 charters.

180. Obligatiën ten laste van Fecko en Herman Ompteda. 1665 (2 stuks), 1681 (3 stuks). 5 charters.

N.B. Blijkens dorsale quitantie opgekocht en afgekocht door Edzart Rengers in 1691.

181. Schuldbekentenis van mevrouw G. Polman, weduwe Coenders, voor mevrouw Catharina van der Noot, weduwe Rengers. 1705. 1 charter.

Processen.

182. Stukken in een proces tusschen mevrouw Rengers—van der Noot Risoir en den heer Edsema c.s. over het recht van schouwen in het Oterdummer-zijlvest. 1701 en v. j. 1 bundel.

XXXVI. BOUWINA RENGERS,

dochter van Egbert en Wilhelmina Polman (n°. XXIV), gehuwd 1673 met Onno Tamminga.

Familierelatiën.

183. Huwelijkscontract tusschen jr. Onno Tamminga en jonkvrouwe Bouwina Rengers. 1673. 1 charter.

XXVII. GESINA RENGERS, op de Blauwe Borg,

dochter van Egbert en Wilhelmina Polman (n°. XXIV).

Bezittingen.

184. Scheidbrief van de nalatenschap van Egbert Rengers. 1675. 1 charter.

N.B. Vergelijk no. 175.

185. Aankomsttitels van behuizingen cum annexis te Pieterburen en Loppersum (de Golthorn). 1727, 1728. 2 charters.

XXVIII. EGBERT RENGERS,

1687—1745, zoon van Edzart en Catharina van der Noot Risoir (nº. XXV), gehuwd 1712 met 1º. Titia Barbara van Burmannia † 1714; 2º. 1720 met Margaretha Bouwina Tjarda van Starkenborch, † 1785.

Ambten en Waardigheden.

Als heer van Farmsum.

186. Verbodsbepalingen betreffende de jacht en de visscherij in de jurisdictie Farmsum. 1e helft 18de eeuw. 1 bundel.

187. Order en instructie voor de schatbeurders van het karspel Farmsum. Met bijlagen. 1723, 1724, 1749. 1 omslag.

Als collator van Farmsum.

188. Donatie, waarbij Egbert Rengers zijn aandeel aan de Robersprebende op zekere conditiën afstaat aan de kerk te Farmsum. 1732. 1 charter.

Als overrichter van ten Post.

189. Schouwcedullen of processenverbaal der schouwingen van de vonders en voetpaden in de karspelen ten Post en Wittewierum, gedaan uit naam van E. Rengers als overrichter benevens „de hillige rigters" van ten Post. 1720—1747. 1 bundel.

Als schepper van ten Post.

190. Notitiën van Egbert Rengers betrekkelijk zijne verdiensten als schepper van ten Post. 1732, 1735—1737. 1 omslag.

Als schepper van Farmsummer zijlvest.

191. Obligatien waarbij Egbert Rengers als overste schepper van het Farmsummer zijlvest eenige gelden opneemt ten laste van dat zijlvest. 1729, 1742. 2 charters.

N.B. Blijkens dorsale quitantie afgelost.

Als schepper van Oterdummer zijlvest.

192. Obligatien waarbij Egbert Rengers als schepper van het Oterdummer zijlvest eenige gelden opneemt ten laste van dat zijlvest. 1729. 2 charters.

N.B. Gecancelleerd en met quitantie in dorso.

Als kerkvoogd te Zeerijp.

193. Obligatie waarbij Egbert Rengers met zijn medekerkvoogd q. q. eene geldsom opneemt. 1730. 1 charter.

N.B. Gecancelleerd en met quitantie in dorso.

194. Keerskoopbrief van den aankoop eener behuizinge te Zeerijp door Egbert Rengers en zijn medekerkvoogd q. q. 1735. 1 charter.

Als richter te 't Zandt.

195. Acte van borgstelling voor de door den wedman Arend Jans op 't Zandt en 't Eesterrecht als zoodanig te ontvangen boelpenningen tegenover Egbert Rengers q. q. of den in diens plaats geconstitueerden richter. 1728. 1 charter.

Als raad ter admiraliteit te Harlingen.

196. Commissie der Staten-Generaal van Egbert Rengers als raad ter admiraliteit te Harlingen. 1723. 1 charter.

Als medebewindhebber der West-Indische Compagnie te Groningen.

197. Stukken der West-Indische Compagnie betreffende de affaire van den comptoirhouder Blencke en de conventie aangegaan met diens echtgenoote M. van Bulderen. 1730—1739. 1 omslag.

Mevrouw M. B. van Starkenborch, douairière Rengers, als vrouwe van Oosterwijtwerd.

198. Aanstelling van Dr. D. F. J. van Halsema als redger in Oosterwijtwerd en Loppersum. Met bijlagen. 1780. 1 omslag.

Familierelatiën.

199. Huwelijkscontract tusschen jr. Egbert Rengers van Farmsum en jonkvrouwe Titia Barbara van Burmannia. 1712. Met de minuut. 1 charter en 1 stuk.

200. Huwelijkscontract tusschen jr. A. A. Lamourael Rengers en jonkvrouwe F. E. barones van Aylva. 1712. 1 charter.

N.B. In dorso: „Huwelijkscontract van mijn broeder" etc.

201. Huwelijkscontract van jonkvrouwe Willemina Rengers en majoor F. W. Lewe. 1719. 1 charter.

N.B. In dorso: „Huwelijkscontracten van . . . met mijne suster" etc.

202. Huwelijkscontract tusschen jr. Egbert Rengers van Farmsum en jonkvrouwe Margaretha Bouwina Tjarda van Starkenborch. 1720. 1 charter.

203. Huwelijkscontract en testament réciproque tusschen Schelto Reint Jarges en Geertruit Fock van Burmannia. 1727, 1731. 2 stukken.

204. Huwelijkscontract tusschen jr. Edzart Lewe en jonkvrouwe Alagonda Maria Rengers. 1740. 1 charter.

N.B. In dorso: „Huwelijkscontracten van . . . met mijne oudste dochter".

205. Copieele huwelijkscontracten in de familie Rengers en verwante familiën. Eerste helft 18de eeuw. 1 bundel.

206. Testamenten van jr. Egbert Rengers en mevr. M. B. Rengers, geb. van Starkenborch. 1740, 1741. Met bijlagen. 2 charters en 2 stukken.

207. Huwelijkscontract tusschen den Heer J. O. J. baron van Lintelo en P. P. Geertsema. 1771. 1 stuk.

N.B. Afschrift voor mevr. Rengers van Oosterwijtwerd.

208. Testamenten van mevr. M. B. van Starkenborch, douairière E. Rengers. 1780, 1781, 1783, 1784, 1785. Met verschillende bijlagen. 3 charters, 2 bundels en 1 omslag.

Bezittingen.

209. Staatboek der bezittingen van jr. Egbert Rengers en van mevrouw M. B. Tjarda van Starkenborch. 1716—1740, 1739, 1756 e. v. j. 3 deelen,

210. Staatboek der bezittingen van het huis te Oosterwijtwerd. 1666—1749. 4 deelen.

N.B. Dit huis Oosterwijtwerd is in 1744 uit de familie Ripperda overgegaan aan mevr. Rengers, geb. van Starkenborch.

211. Boek van ontvangsten en uitgaven voor Sjuck Gerrold Rengers, betrekkelijk Oosterbroek, gedurende de administratie van zijnen vader Egbert Rengers. 1721—1734. 1 deel.

212. Boek van ontvangsten uit verschillende gerechtigheden in Fivelingo. 1752—1768. 1 deel.

213. Inventaris van alle goederen door Edzart Rengers bij zijn overlijden nagelaten, opgemaakt door zijne weduwe mevrouw M. B. Tjarda van Starkenborch. 1745. 1 bundel.

214. Inventaris van het linnen, goud, etc. nagelaten door Sjuck Gerrold Juckema van Burmannia. Met bijlagen. 1714, 1720, 1723. 1 bundel.

215. Inventarissen van landerijen, huisraad, goud en zilver; financieele en huishoudelijke aanteekeningen enz. van Egbert Rengers en familieleden. 18de eeuw. 1 pak.

216. Scheidbrieven van de nagelaten goederen van Edzart Rengers en echtgenoote, van Anthoni Rengers, van mevrouw Catharina baronesse van Tamminga douairière van der Noot Risoir, van jonkvrouwe Elisabeth Tjarda van Starkenborch, van jonkvrouwe Frederica van der Wenge, van jonkvrouwe Gesina Rengers van de Blauwe Borg, van Mevrouw Ripperda van Oosterwijtwerd, van jr. Egbert Rengers, van kolonel Lintelo en mevrouw C. Rengers. Met enkele bijlagen. 1710, 1716, 1717, 1724, 1725, 1728, 1731, 1733, 1735, 1743, 1744, 1747, 1772. 13 charters en 1 stuk.

217. Afkoopbrieven betreffende de nagelaten goederen van mevrouw T. B. Rengers, geb. van Burmannia. 1720. 2 charters.

N.B. T. B. van Burmannia was de eerste vrouw van Egbert Rengers.

218. Aankomsttitels van vaste goederen (huizingen, heemsteden, landerijen) onder Farmsum. 1698, 1712, 1715 (2 stuks), 1716, 1717, 1720 (2 stuks), 1721, 1722, 1724, 1725 (2 stuks), 1726 (3 stuks), 1727, 1731, 1733, 1738, 1741, 1782, 1784 (3 stuks). 24 charters en 1 stuk.

219. Aankomsttitels van het huis te Siddeburen en landerijen aldaar. 1701, 1710, 1711 (2 stuks), 1712, 1713, 1732, 1733, 1739 (2 stuks), 1741. 11 charters.

220. Aankomsttitel van een deel van het huis Tuwinga cum annexis en van een gedeelte der Robersprebende. 1715. 1 charter.

221. Aankomsttitels van venen bij Veendam. 1716. 2 charters.

222. Aankomsttitels van landerijen onder Heveskes en ten Post. 1717, 1728 (2 stuks), 1733 (2 stuks). 5 charters.

223. Aankomsttitels van den borg van Tammingahuizen met alle annexe rechten. 1737, 1738. 1 stuk en 1 charter.

224. Aankomsttitels van landen te Zeerijp, waaronder Baukemaheerd. 1739 (2 stuks), 1756, 1763 (2 stuks), 1767, 1772 (2 stuks). 8 charters.

225. Aankomsttitels van plaatsen onder Garrelsweer en Uithuistermeeden. 1724, 1772. 2 charters.

226. Aankomsttitels van landerijen onder Adorp, Bierum, Jukwerd, Meedhuizen, Nieuwe-Klooster, Vierhuizen, Wetsinge. 1743, 1746, 1752, 1772, 1781, 1755, 1767, 1774, 1775. 9 charters en 1 omslag.

227. Aankomsttitel van het huis Oosterwijtwerd cum annexis. Met bijlage. 1744. 1 charter en 1 stuk.

Vgl. no. 210.

228. Aankomsttitel van den Onstaborg te Wetsinge, enz. Met bijlagen. 1766. 3 stukken.

229. Aankomsttitel van het huis Farmsum cum annexis en den borg Tuinga. 1780. 1 charter.

230. Aankomsttitel van Hornsterhuister kerkland. 1728. 1 charter.

231. Aankomsttitels van landen in de Golthoorn. Met een register. 1771, 1772 (3 stuks). 4 charters en 1 stuk.

232. Aankomsttitels van verschillende ommegangen en gerechtigheden in het Eesterrecht. 1710, 1720, 1731. 3 charters.

233. Aankomsttitel van een halven ommegang in het Zandsterrecht. 1756. 1 charter.

234. Aankomsttitels van verschillende gerechtigheden (collatie-, zijl-, wegrechten etc.) vallende onder Siddeburen. 1726, 1727 (3 stuks), 1734. 5 charters.

235. Aankomsttitels van verschillende gerechtigheden (collatie-, redger- en zijlrechten) vallende onder Loppersum en Wirdum. 1712—1761. 15 charters.

236. Aankomsttitels van zijlrechten in de schepperij van ten Post. 1712, 1715 (3 stuks), 1716, 1721, 1723. 7 charters.

237. Aankomsttitel van overrechten in de Vierbuiren. 1731. 1 charter.

238. Aankomsttitels van collatie- en andere rechten onder Zeerijp. 1732, 1758, 1768. 3 charters.

239. Aankomsttitels van zijlrechten in de schepperij van Schildwolde. 1712 (2 stuks), 1720, 1723. 4 charters.

240. Aankomsttitels van zijl- en wegrechten vallende onder Hellum. 1727, 1732, 1744. 3 charters.

241. Aankomsttitel van het recht van redemptie van Santvoordereed onder de schepperij van Selwerd. 1729. 1 charter.

242. Aankomsttitel van een derde deel van het Enumer lank- of overrecht. 1774. 1 charter.

243. Stukken (overdrachten en rekeningen) betreffende de ommegangen en rechtstoelen in Uithuizen en Uithuizermeeden. 18de eeuw. 3 charters en 1 omslag.

N.B. Met het huis Oosterwijtwerd uit de familie Ripperda aan de familie Rengers gekomen.

244. Stukken (overdrachten, huurquitantiën en dergelijke) betreffende het huis Verhildersum en verschillende gerechtigheden (redger-, zijl-, collatierechten enz.) onder Leens. 1741—1753. 1 bundel.

245. Stukken betreffende de verschillende rechten verbonden aan het huis den Ham te Loppersum. 17e en 18e eeuw. 1 omslag.

246. Huurcerters van boerenplaatsen en landen onder de huizen Farmsum en Tuwinga. 1680—1730. 1 pak.

247. Huurbrief van land onder Siddeburen. 1719. 1 stuk.

248. Quitantie voor de betaling van den koopschat van den borg te Woltersum cum annexis. Met eene bijlage. 1713, 1714. 2 stukken.

249. Obligatiën wegens opgenomen gelden ten laste van mevrouw Mörner—Ripperda. 1738 (2 stuks), 1739 (2 stuks). 4 charters.

N.B. De quitantiën in dorso.

Processen.

250. Stukken in een proces over het huis Verhildersum door Egbert Rengers nomine uxoris gevoerd tegen E. O. Tjarda van Starkenborch. 1739 e. v. j. 1 bundel.

251. Stukken in het proces in allerlei instantiën over het aanspreken als zijlvest van den Uiterbuirstereed of Oostereed in Schildwolde en de questie of deze eed is staande of eligibel. 1712–1743. 3 bundels.

N.B. In dit proces was Egbert Rengers partij.

252. Sententie der Hoofdmannenkamer in een geschil over de slijting van het Leermenster lankrecht tusschen den heer van Stedum en den heer van Farmsum. 1738. 1 stuk.

253. Stukken in processen over gerechtigheden op Bosemaheerd en Boelemaheerd, gevoerd door Egbert Rengers. Omstreeks 1730. 1 bundel.

254. Stukken in een proces van mevrouw van Starkenborch, douairière Rengers contra jr. E. O. Tjarda van Starkenborch en diens erfgenamen over achterstallige landhuur, onder Leens. 1749 e. v. j. 1 bundel.

Gemengden aard.

255. Contracten van correspondentie aangaande de politieke regeering van de onderquartieren Oosteradeel en Marnsteradeel. 1714, 1729. 2 charters.

256. „Plight-vers" aangeboden aan jr. Egbert Rengers bij zijne intrede te Farmsum met zijne jonge vrouw M. B. Tjarda van Starkenborch door T. Thermoy, schoolmeester. 1720. 1 stuk.

XXIX. SJUCK GERROLD JUCKEMA VAN BURMANNIA RENGERS,

zoon van Egbert Rengers uit het eerste bed (n°. XXVIII), 1713—1784, gehuwd met Odilia A. van Welderen.

Ambten en Waardigheden.

257. Benoeming door de Staten-Generaal van jr. Sjuck Gerrold Juckema van Burmannia Rengers tot Raad van State. 1755. 1 charter.

N.B. In dorso proces-verbaal der eedsaflegging.

258. Commissie van de Staten-Generaal voor S. G. J. van Burmannia Rengers tot Raad ter Admiraliteit in Friesland. 1758. 1 charter.

Ingekomen brieven.

259. Brief van princes Anna aan den heer S. J. G. v. Burmannia Rengers. 1753. 1 stuk.

XXX. LAMMERT SCHOTTO RENGERS,

† 1779, zonder kinderen, zoon van Egbert Rengers uit het tweede bed (n°. XXVII), gehuwd met Ambrosia Elisabeth baronesse van Bentinck.

Ambten en Waardigheden.

Als overste schepper van Farmsummerzijlvest.

260. Obligatiën van door L. S. Rengers als overste schepper met andere zijlvesten opgenomen gelden. 1747, 1751, 1753. 3 charters.

261. Aanschrijvingen van de Gecommitteerden tot de dijken cum plena aan L. S. Rengers als dijkgraaf van Farmsum. Met bijlagen. 1777. 1 omslag.

262. Project-reglement voor het Farmsummerzijlvest. Met bijlagen. Midden 18de eeuw. 1 bundel.

Als collator van Garrelsweer.

263. Aankomstbrieven van landerijen voor de kerk te Garrelsweer. 1765, 1768, 1771. 3 charters.

Als heer van Farmsum.

264. Copiarium van instructiën en octroyen voor de schippers van Farmsum op Groningen, instructiën voor de turfdragers en

turfmeters. Hierbij insinuatiën aan de korenschippers van Farmsum wegens onrechtmatig varen. 1650—1772, 1759, 1766, 1768. 1 deel en 1 omslag.

Als redger van ten Post.

265. Aanstelling van H. Wijchgel tot zegelaar te ten Post. 1764. 1 stuk.

Als afgevaardigde ter Staten-Generaal.

266. Geloofsbrief voor L. S. Rengers als afgevaardigde ter Staten-Generaal namens Stad en Lande. 1764. 1 stuk.

Als meesterknaap van het Jachtgericht.

267. Aanstelling van L. S. Rengers tot ordinaris meesterknaap van het Jachtgericht van Stad en Lande. 1768. 1 charter.

Als commissaris-politicq.

268. Stukken betreffende Ds. D. S. Bacot en zijne geschillen met de kerkelijke gemeente te Aduard. 1749. 1 bundel.

Familierelatiën.

269. Testament van L. S. Rengers. 1772. 1 stuk.

270. Testament van Scotto Beninga van Grimersum. Met bijlagen. 2de helft 18de eeuw. 1 bundel.

Bezittingen.

271. Scheidbrief van de nagelaten goederen van Egbert Rengers. Hierbij eene overeenkomst ter aanvulling betreffende de heerlijk- en gerechtigheden. 1747, 1750. 2 charters.

272. Aankomsttitels van landerijen onder Farmsum, Hellum, Tjuchem en Zeerijp. 1757 (2 stuks), 1760, 1763, 1765. 5 charters.

273. Aankomsttitels van landerijen onder Siddeburen. 1761, 1765 (3 stuks), 1767, 1772 (2 stuks). 6 charters. 1 stuk.

274. Aankomsttitels van landerijen onder Garrelsweer, Loppersum, Oldenklooster, Schildwolde, Wittewierum. 1767 (2 stuks), 1768, 1773 (3 stuks). 6 charters.

275. Stukken (aankomsttitels, koop- en scheidbrieven enz.) betreffende het huis Oldenhuis bij ten Post. 1512—1761. 1 bundel.

Zie Regestenlijst no. 257.

276. Aankomsttitels van redgerrechten en ommegangen onder ten Boer en Loppersum. 1753 (2 stuks), 1786. 3 charters.

277. Aankomsttitels van redgerrechten in het Eesterrecht. 1753, 1754, 1756, 1760. 4 charters.

278. Conventie tusschen L. S. Rengers en H. O. Piccardt van Slochteren over de Ritzer-Clauw of Kloostereed onder Schildwolde. Met een retroactum van 1661. 1768. 2 stukken.

279. Pachtbrief van eene plaats onder Hellum. 1761. 1 charter.

280. Overeenkomst tusschen Jacob Roelfs en echtg. en L. S. Rengers rakende de betaling van grondpacht te Farmsum. 1778. 1 charter.

281. Obligatie van Pieter Geerts voor Egbert Rengers. 1739. 1 charter.

N.B. Blijkens dorsale aanteekening getransporteerd op L. S. Rengers.

Ingekomen brieven.

282. Brief van mevrouw Christina Henrica Guilielma Brockdorff, geb. Grabau. 1759. 1 stuk.

N.B. In het latijn gesteld.

Processen.

283. Stukken in een proces van Hayo Pierius contra L. S. Rengers in zake een naarkoop. 1766. 1 omslag.

284. Stukken in een geschil over sommige redger- en overrechten in Loppersum en Wirdum. Met retroacta. Laatste helft 18e eeuw. 1 bundel.

Gemengden aard.

285. Contract aangaande het jodenkerkhof te Farmsum. Met retroacta. 1775. 1 omslag.

286. Teekening van acht grafsteenen der familie Rengers op het choor in de kerk te Wittewierum. Met missive conductoir. 1756. 1 omslag.

287. Verklaring van Edzart Rengers over het keizerlijk charter van 1474 door hem in Groningen ten raadhuize gezien. 1773. 1 stuk.

XXXI. ALAGONDA MARIA RENGERS,

dochter van Egbert en Margaretha Bouwina Tjarda van Starkenborch (no. XXVIII), gehuwd 1740 met Edzart Jacob Lewe.

Familierelatiën.

288. Huwelijkscontract tusschen L. Tjarda van Starkenborch en A. S. van Echten. 1794. 1 stuk.

N.B. Afschrift ten behoeve van mevr. A. M. Rengers, douairière Lewe.

Bezittingen.

289. Scheidbrief van de goederen van Egbert Rengers. 1747. 1 charter.

290. Huurbrief van eene beklemming onder Farmsum. 1757. 1 charter.

XXXII. CATHARINA RENGERS,

dochter van Egbert en Margaretha Bouwina Tjarda van Starkenborch (no. XXVIII), gehuwd 1747 met Jan baron van Lintelo.

Familierelatiën.

291. Huwelijkscontract tusschen kolonel Jan baron van Lintelo en Catharina Rengers. 1747. 1 charter.

Bezittingen.

292. Aankomsttitels van landerijen onder Farmsum. 1745, 1746. 2 charters.

293. Scheidbrief van de goederen van Egbert Rengers. 1747. 1 charter.

XXXIII. HANS WILLEM RENGERS,

zoon van Albert Aemilius Lamourael, gehuwd met A. de Beaufort.

Bezittingen.

294. Boek van ontvangsten en uitgaven van Hans Willem Rengers. 1761 en v. j. 1 deel.

295. Aankomsttitel van behuisde heemsteden onder Farmsum en ten Post. 1763. 1 charter.

XXXIV. DUCO GERROLD RENGERS,

geboren 1750, zoon van Sjuck Gerrold en Odilia A. van Welderen (no. XXIX), gehuwd 1772 met J. G. baron van Lintelo.

Ambten en waardigheden.

Als krijgsman.

296. Aanstellingen tot luitenant en kapitein bij de gardes ter repartitie van Friesland. Met bijlagen. 1764, 1769. 2 stukken, 1 charter en 1 omslag.

297. Demissie uit den krijgsdienst van den Staat. 1772. 1 stuk.

Als juris utriusque doctor.

298. Academische bulle voor den graad van juris utriusque doctor. 1769. 1 charter.

Als meesterknaap bij het Jachtgericht.

299. Aanstelling door den prins van Oranje tot ordinaris meesterknaap van het jachtgericht van Stad en Lande. 1782. 1 charter.

Als collator en mede-collator van verschillende plaatsen.

300. Copieboek der beroepbrieven van de predikanten te Farmsum, Garrelsweer, Hellum, Hevekes, Loppersum, Meedhuizen, Oterdum, Schildwolde, Siddeburen, Weiwert, Wittewierum en Zeerijp. 1608—1785. 1 deel.

N.B. De meeste afschriften gewaarmerkt door den richter Helperus Helperi.

301. Adressen aan de eerste kamer van het vertegenwoordigende lichaam der Bataafsche Republiek betreffende het teruggeven der collatierechten te Jukwerd, Krewerd, Losdorp, Oosterwijtwerd, etc. Met bijlagen. 1798. 1 bundel.

Als mede-collator van het manuaal te Usquert.

302. Stukken rakende de begeving van het Manuaal te Usquert aan Ds. M. Corstius te Groningen. 1808. 2 stukken.

Als mede-collator van Loppersum.

303. Aanstelling van Bonno Fockes Wildeman tot schoolmeester, voorzanger en organist te Loppersum. 1794. 1 stuk.

304. Beschikkingen van den Minister van Binnenlandsche Zaken over de vervulling van vacatures in de Hervormde Kerk en het combineeren der gemeenten. Met retroacta en bijlagen. Begin 19de eeuw. 1 bundel.

Als unicus collator te Losdorp.

305. Aanstelling van Nicolaas Steerenbergh tot schoolmeester en voorzanger te Losdorp. 1788. 1 stuk.

Als mede-volmacht van het karspel Farmsum.

306. Aanstelling van Jantje Cornelis Tempel, huisvrouw van Roelf van Nes, tot vroedvrouw te Farmsum. 1808. 1 stuk.

Als redger van Farmsum.

307. Contract tusschen den heer D. G. Rengers als constituant en dr. A. Buning als geconstitueerde richter voor Loppersum en Wirdum. 1789. 1 stuk.

Als schepper.

308. Overeenkomsten betreffende het waarnemen van verschillende schepperijen. Laatst 18de eeuw. 1 omslag.

Als raadsheer der stad Groningen.

309. Stukken betreffende het accoord tusschen de stad Groningen en de Drentsche marktgenooten ter verdeeling van de veengronden bij de Semslinie, betreffende den doorvoer van turf, verpachting van turf, bestekken enz., in verband met die venen. Met retroacta. Laatst 18de en begin 19de eeuw. 1 pak.

Als ridder in de Duitsche Orde.

310. Stukken rakende de inschrijving van D. G. Rengers in de ridderlijke Duitsche Orde binnen Utrecht. 1753. 1 omslag.

Als administrateur.

311. Stukken betreffende de administratie der erfportie aan-

geërfd aan mevr. M. B. van Lintelo, vrouw van H. G. Sickinghe. Met bijlagen. 1788—1798. 1 bundel.

N.B. Onder de bijlagen: „Het caracter van Duco Gerroldt Rengers". (Gedrukt).

JANNETTE GABRIËLLE VAN LINTELO, DOUAIRIÈRE D. G. RENGERS.

Als collatrix van Zeerijp.

312. Qualificatie van Jan Garbrants Wiersema tot administrator der kerkegoederen te Zeerijp. 1816. 1 stuk.

Familierelatiën.

313. Huwelijkscontract van jr. Jan Osewolt Joost van Lintelo met jonkvrouwe Janette Gabriëlle van Eck. 1715. 1 charter.

314. Huwelijkscontract van jr. D. G. Rengers met jonkvrouwe J. G. van Lintelo. 1772. 1 charter.

315. Testament van mevrouw J. G. van Lintelo, douairière Rengers. 1817. 1 charter.

316. Testamenten van jr. Sjuck Gerrold van Burmania, grootvader, Sjuck Gerrold Rengers, vader, en vrouwe O. A. gravinne van Welderen, moeder van D. G. Rengers. Met bijlagen. Laatste helft 18e eeuw. 1 bundel.

N.B. De bijlagen bestaan uit inventarissen, boedelscheidingen, transactien en dergelijke stukken.

317. Testamentaire dispositiën van Lidmaat van Loe. 1769. Met bijlagen. 4 stukken.

318. Testament en codicil van Johan Walraad grave van Welderen. Met missive conductoir aan D. G. Rengers. 1804, 1806. 1 omslag.

N.B. Copijen naar het Engelsch met Fransche vertaling.

319. Mutueel testament van D. G. Rengers en J. G. van Lintelo, ehelieden. Met bijlagen. 1793, 1810. 1 charter en 3 stukken.

320. Huwelijkscontract tusschen Wiardus Siccama en Odilia Amelia Rengers. Met bijlagen. 1798. 1 omslag.

N.B. Afschrift afkomstig van D. G. Rengers, vader der bruid.

321. Huwelijkscontract tusschen H. G. Sickinghe en mevrouw M. B. van Lintelo, weduwe Engelma. 1789. 1 stuk.

N.B. Afschrift afkomstig van D. G. Rengers, aangehuwde broeder der bruid. Vergel. no. 311.

Bezittingen.

322. Staatboeken van D. G. Rengers. 1782—1810. 6 deelen.

N.B. Het hierbij gevoegde register van ontvangsten en uitgaven der prebende van Uithuizen en Siddeburen is door latere leden der familie Rengers gecontinueerd.

323. Register van ontvangsten en uitgaven voor de erven van wijlen mevrouw A. M. Rengers, douairière Lewe, geadministreerd door D. G. Rengers. 1799—1810. 1 deel.

N.B. Bijgevoegd de acte van décharge.

324. Scheidbrieven van de nalatenschappen van jr. Lammert Schotto Rengers, en van mevrouw de douairière Rengers, geb. van Starkenborch. 1780, 1781, 1788, 1792, 1794. 5 charters.

325. Scheiding der nalatenschap van S. G. J. van Burmania Rengers en O. A. van Welderen, ehelieden. Met bijlagen. 1789. 1 omslag.

326. Acte van scheiding tusschen mevrouw Rengers, geb. van Lintelo en de erven van Lintelo. 1820. 1 stuk.

327. Aankomsttitels van landerijen onder Farmsum. 1784, 1792, 1794. 3 charters.

328. Aankomsttitel van eene zitplaats in de Martinikerk te Groningen. 1770. 1 charter.

N.B. Getransporteerd in 1797 aan D. G. Rengers.

329. Aankomsttitel van landerijen onder Meedhuizen. 1798. 1 charter.

330. Stukken betrekkelijk den borg Tuinga, landerijen aldaar en het bestek van een grafkelder te Wittewierum. 18de eeuw. 1 bundel.

331. Requesten van D. G. Rengers aan de Hooge Justitiekamer betreffende het overteekenen van verschillende gerechtigheden in Fivelingo. Met bijlagen. 1787—1790. 1 omslag.

332. Stukken rakende de verkooping van heerlijkheden en gerechtigheden in Fivelingo, behoord hebbende aan het huis Oosterwijtwerd. 1788. 1 bundel.

333. Register van de redger- en overrechten in de Ommelanden, toebehoorend aan D. G. Rengers en echtgenoote. Met bijlagen betreffende de slijtingen dier rechten. 17e en 18e eeuw. 1 bundel.

334. Obligatiën ten laste van D. G. Rengers. 1787, 1788. 2 charters.

N.B. De aflossingen in dorso.

335. Obligatiën ten laste van mevrouw de douairière Rengers, geb. van Starkenborch. 1780 (4 stuks), 1781 (2 stuks), 1782 (2 stuks). 8 charters.

N.B. Deze obligatien zijn blijkens dorsale quitantie (sommige ook gecancelleerd) afgelost door D. G. Rengers.

336. Correspondentie en verdere stukken betreffende eene pretentie van D. G. Rengers op de stad Nijmegen. 1798—1810. 1 omslag.

Processen.

337. Conventie tot sluiting eener hangende procedure over eene clausule in het testament van mevrouw M. B. Tjarda van Starkenborch, douairière Rengers. Met bijlagen. 1787. 1 dossier.

N.B. D. G. Rengers was mede hierbij betrokken.

Gemengden aard.

338. Stukken betreffende het verkrijgen van het burgerrecht te Groningen. 1766. 1 omslag.

339. Stukken betreffende het verleenen der venia aetatis aan D. G. Rengers. 1770. 1 omslag.

340. Feestlied ter blijde inkomste van D. G. Rengers en zijne echtgenoote J. G. van Lintelo te Farmsum. 1787. 1 stuk.

341. Stukken betreffende de lijkstaatsie van jr. L. S. Rengers. 1779. 1 omslag.

XXXV. BERNARD WALRAAD RENGERS,

zoon van Egbert Sjuck en W. de Beijer, neemt in 1807 den naam van van Welderen er bij.

Ambten en waardigheden.

342. Aanstelling tot vaandrig bij de gardes ter repartitie van Friesland. Met bijlagen. 1772—1774. 1 omslag.

B. De familie SICCAMA.

XXXVI. HARCO SICCAMA, 1615—1667,

gehuwd 1637 1°. met Sijbrigh Iwema, 2°. in 1641 met Siewke Iwema.

Bezittingen.

343. Scheidbrief tusschen Hero Papma en Harco Iwema. 1597. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 606.
N.B. Deze Harco Iwema was de grootvader van Harco Siccama.

344. Overeenkomst in een geschil over erfscheiding tusschen de erven van Drewes Iwema. 1597. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 607.

345. Scheidbrief tusschen Peter Albert in qualite en consorten en Roelf Tijsen. 1639. 1 charter.

N.B. In de dorsale kwijting wordt Harco Siccama genoemd.

346. Scheidbrief tusschen Pyeter Alberts q.q. met Harcke Syckema en de gebroeders Clasen van de goederen van wijlen Asse Bockema. 1640. 1 charter.

Vergelijk no. 345.

347. Scheidbrief tusschen Harco Siccama en dr. Daniel ten Winkel c. u. van de nalatenschap hunner schoonouders Iwema.

XXXVII. SIBERDINA SICCAMA, 1643—1718,

dochter van Harco en Siewke Iwema (no. XXXVI), gehuwd 1665 met Reneke Busch.

Familierelatiën.

348. Testament van mevrouw Lammina Frix, weduwe van Nicolaas Busch. 1676. 1 charter.

349. Testament van burgemeester Reneke Busch en mevrouw Siberdina Siccama, ehelieden. 1707. 1 charter.

Bezittingen.

350. Pachtbrief van land onder Niehove. Met bijbehoorende cessie. 1657, 1669. 2 charters.

XXXVIII. WIARDUS SICCAMA, 1648—1691,

zoon van Harco en Siewke Iwema (n°. XXXVI), gehuwd 1677 met Jetske van Fogelsangh, 1659—1738.

Ambten en Waardigheden.

350*. Aanstelling van Wiardus Siccama tot grietman van Vredewold. Met zijne instructie. 1676. 2 stukken.

Als landdagscomparant.

350**. Overeenkomst gesloten tusschen de jonkeren, hovelingen, eigenerfden en volmachten van Oost-Langewolsteradeel over het compareeren op den Ommelander landdag. 1673. 1 stuk.

Familierelatiën.

351. Huwelijkscontract tusschen Hubert Struuck en Geertruidt van Fogelsangh. 1648. 1 charter.

352. Huwelijkscontract tusschen Wiardus Siccama en Jetske Rosema van Fogelsangh. 1677. 1 charter.

353. Testament van mevrouw Jetske van Fogelsangh, weduwe Wiardus Siccama. 1738. 1 charter.

Bezittingen.

354. Aankomsttitel van land onder Burum. 1640. 1 charter.

355. Scheidbrief tusschen de erfgenamen van Harco Siccama en Siewke Iwema, echelieden. Met eene bijlage. 1679. 1 charter en 1 stuk.

356. Afrekening tusschen mevrouw Jetske van Fogelsangh, weduwe Wiardus Siccama en mevrouw Isabella Catharina van Fogelsangh. 1695. 1 charter.

357. Transport van de halve plaats Jellema te Zuidhorn aan mevrouw van Fogelsangh, weduwe Wiardus Siccama. 1707. 1 charter.

357*. Stukken afkomstig van en betreffende leden der familie Fogelsangh en hunne goederen onder Kollum enz. (voornl. betreffende Dr. Theod. en Dr. Hilarius Fogelsangh). 17e eeuw. 1 dossier.

N.B. Door vererving gekomen aan Wiardus Siccama.

XXXIX. MARGARETHA SICCAMA, 1658–1721,

dochter van Harco en Siewke Iwema (n°. XXXVI).

Bezittingen.

358. Aankomsttitel van het huis Jellema c.a. te Zuidhorn. 1707. 1 charter.

Vergel. no. 357.

359. Obligatiën wegens geleende gelden. 1669, 1720. 2 charters.

XL. HARCO HILARIUS SICCAMA, 1684—1736,

zoon van Wiardus en Jetske van Fogelsangh, gehuwd 1711 met Roelina Maria Wolthers, 1693—1752.

Familierelatiën.

360. Huwelijkscontract van Harco Hilarius Siccama met mejuffrouw R. M. Wolthers. 1711. 1 charter.

361. Huwelijkscontracten van Wolter Wolthers respectievelijk met Clara van Buttingha en Ida Elisabeth Bothenius. 1721, 1728. 2 charters.

N.B. Blijkens dorsale notitie exemplaren van H.H. Siccama.

362. Huwelijkscontract tusschen den predikant Cornelius van Velzen en Arendina Cornelia Wolthers. 1727. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 361.

363. Huwelijkscontract tusschen Cornelis Tjassens en Harmanna Wolthers. 1729. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 361.

364. Huwelijkscontract tusschen capitein Matthaeus Hayko Appius en Geertruida Theodora van Brunsveld.

N.B. = N.B. bij no. 361.

365. Huwelijkscontract tusschen luitenant Johan Keyser en Catharina Wolthers. 1732.

N.B. = N.B. bij no. 364.

366. Huwelijkscontract tusschen Pieter Jan van Buttingha en Allegonda Susanna Emmen. 1733. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 361.

367. Huwelijkscontract tusschen Wolter Wolthers en Beerta de Veencamp. 1733. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 361.

368. Huwelijkscontracten van Harmen Hendrik Havinga en Folpert Arnold Havinga met Anna Hebelia en Maria Clara van Buttingha. 1733. 2 charters.

N.B. = N.B. bij no. 361.

369. Huwelijkscontract tusschen dr. Petrus de Cock en Maria van Berchuijs. 1735. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 361.

370. Huwelijkscontract tusschen capitein Hendrik Jan Trip en Anna Siccama. 1739. 1 charter.

N.B. Exempl. van mevr. de wed. H. H. Siccama.

Bezittingen.

371. Scheidbrieven van de nalatenschappen van Reneke Busch en Siberdina Siccama, ehelieden, van Margaretha Siccama en van Herman Wolthers en Anna Emmius, ehelieden. 1723 (2 stuks), 1734. 3 charters.

372. Aankomsttitel van eene halve grietenij op de Westerwaard. 1726. 1 charter.

373. Aankomsttitel van eene hovinge met plantsoen te Zuidhorn (voormalig huis Jellema). 1737. 1 charter.

XLI. WIARDUS SICCAMA, 1713—1797,

zoon van Harco Hilarius en Roelina Maria Wolthers (n°. XL), raadsheer en burgemeester van Groningen, gehuwd 1737 met Anna Catharina Hora, 1718—1738.

Ambten en Waardigheden.

Als mede-gecommiteerde tot de defensie der provincie Groningen.

374. Stukken rakende de defensie der provincie Groningen. 1783, 1784, 1785, 1786. 1 bundel.

Familierelatiën.

375. Huwelijkscontract tusschen Wiardus Siccama en Anna Catharina Hora. 1737. 1 charter.

376. Huwelijkscontract tusschen sergeant-major jr. O. J. Alberda en Anna Maria Hora. 1740. 1 charter.

N.B. Exempl. van W. Siccama.

377. Huwelijkscontract tusschen Herman Wolthers en Louise Christina Conringh. 1746. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 376.

378. Huwelijkscontract tusschen Paulus Wildervanck en Bregtina Cornelia Tjassens. 1748. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 376.

379. Huwelijkscontract tusschen dr. Scato Trip en Clara Elisabeth Wolthers. 1768. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 376.

380. Huwelijkscontracten respectievelijk tusschen Herman Tjassens en Samuel Wolter Tjassens en Anna en Anna Maria Laman. 1764, 1766.

N.B. = N.B. bij no. 376.

381. Huwelijkscontracten van Justus Datho Quintus en Mr. Pieter Rembt Sickinghe, respectievelijk met de freules Catharina Johanna en Anna Josina Petronella Alberda. 1776, 1780. 2 charters.

Bezittingen.

382. Staatboek van burgemeester Wiardus Siccama. 1737, 1754, 1782. 3 deelen.

383. Scheidbrief tusschen de erven van mevrouw Arendina Cornelia Wolthers, weduwe van professor Cornelius van Velzen. 1770. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 376.

384. Stukken betreffende de verdeeling van het zilver-, gouden houtwerk, herkomstig van mevrouw de weduwe Hora, geb. Wolthers. 1775. 1 omslag.

N.B. Mevr. Hora was de schoonmoeder van Wiardus Siccama.

385. Scheidbrief tusschen burgemeester Wiardus Siccama en zijne zuster van de nalatenschap hunner ouders, zuster en moei. 1778. 1 charter.

386. Aankomsttitels van landerijen in de Ekamp. Met bijvoeging van oudere aankomsttitels. 1642, 1661, 1662, 1676, 1681. 1695, 1697 (2 stuks), 1699 (2 stuks), 1717, 1727, 1753, 1755, 1760, 1762, 1764, 1781, 1789. 19 charters.

387. Aankomsttitels van land in Oosterwolderhamrik. 1759, 1771. 2 charters.

388. Aankomsttitels van ommegangen in de grietenijen van Niekerk, Oldekerk en Sebaldeburen. 1754 (4 stuks). 4 charters.

389. Aankomsttitel van een ommegang in de grietenij van Niehove, mitsgaders van eene bank en twee graven in de kerk te Zuidhorn. 1784. 1 charter.

390. Pachtbrief van een ommegang in de grietenij van de Oosterwaard. Met bijbehoorende acte. 1785. 2 charters.

391. Huurbrief van land in den nieuwen Oostwolderpolder. 1788. 1 charter.

Processen.

392. Stukken in een proces (van burgemeester Siccama en consorten contra de weduwe van Adde Geerts) over landerijen in het Oosterwoldermeerland 1747—1760. 1 bundel.

393. Stukken in een proces (met revisie) over de uitlegging der dijken achter Oostwold. 1763—1792. 1 bundel.

394. Stukken in een proces over beklemde landerijen op de Oosterwaard. Met retroacta. 1791/92. 1 bundel.

Bij het archief van Wiardus Siccama zijn gevoegd de stukken herkomstig van de familie Hora, door huwelijk en vererving aan hem gekomen.

a. WILHELMUS HORA,

gehuwd met Anna Maria Clinge.

Familierelatiën.

395. Huwelijkscontract tusschen burgemeester Johan van Julsingha en Wia Clinge. 1666. 1 charter.

Bezittingen.

396. Scheidbrieven van de nalatenschappen van Johan Clinge, Herman Schultens en Reinold Clinge. 1674, 1682. 1705. 3 charters.

397. Aankomsttitels van landerijen onder Midwolda en Eexterhamrik. 1689 (3 stuks), 1690, 1692 (2 stuks), 1704. 7 charters.

398. Aankomsttitels van landerijen onder Finsterwold en Woldendorp. 1691 (2 stuks), 1692 (2 stuks), 1693, 1695 (2 stuks), 1696 (2 stuks), 1698, 1701, 1703, 1706. 13 charters.

399. Aankomsttitels van landerijen onder Oostwolde en Oostwolderhamrik. 1662, 1667, 1692 (2 stuks), 1693 (2 stuks), 1694 (3 stuks), 1696, 1698, 1703, 1705. 13 charters.

400. Aankomsttitels van het Oostwoldermeer en twee watermolens aldaar. 1695 (2 stuks). 2 charters.

401. Aankomsttitel van een graf in de Broerkerk te Groningen. 1636. 1 charter.

N.B. Met het dorsaal transport op Mozes Hora. 1653.

402. Pachtbrief van eene behuizing in Finsterwolde. 1693. 1 charter.

N.B. Met het dorsaal transport op W. Hora.

403. Schuldbekentenis wegens achterstallige landhuur. 1689. 1 charter.

N.B. Met het dorsaal transport op W. Hora.

b. Johan Hora, 1683—1744, gehuwd 1716 met Catharina Wolthers, 1695—1775.

Familierelatiën.

404. Huwelijkscontract tusschen Johan Hora en Catharina Wolthers. 1716. 1 charter.

405. Huwelijkscontract tusschen Wolter Wolthers en Clara van Buttingha. 1721. 1 charter.

N.B. Exempl. van Johan Hora, blijkens dorsale notitie.

406. Huwelijkscontracten van Cornelius van Velzen en Cornelis Tjassens, respectievelijk met de dames Aarendina Cornelia en Harmanna Wolthers. 1727, 1729. 2 charters.

N.B. = N.B. bij no. 405; vergel. no. 362 en 363.

407. Huwelijkscontract tusschen capitein Hendrik Jan Trip en Anna Siccama. 1739. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 405. Vergel. no. 370.

408. Huwelijkscontract tusschen dr. Frederik Sibinga en Harmanna Maria Wildervanck. 1744. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 405.

409. Huwelijkscontract tusschen Herman Wolthers en Louise Christina Conringh. 1746. 1 charter.

N.B. Exempl. van mevr. de wed. J. Hora; vergel. no. 377.

410. Testamenten van Johan Hora en Catharina Wolthers, ehelieden. 1738, 1740. 2 charters.

Bezittingen.

411. Staatboek van den raadsheer Johan Hora en echtgenoote. 18e eeuw. 1 deel.

412. Scheidbrieven van de nalatenschappen van mevrouw Anna Maria Clinge, weduwe Hora, en van den syndicus Willem Hora. 1709, 1712, 1718. 3 charters.

413. Scheidbrieven van de nalatenschappen van burgemeester Herman Wolthers en echtgenoote en van mevrouw de weduwe van Velzen, geb. Wolthers. 1734, 1770. 2 charters.

414. Aankomsttitels van landerijen onder Finsterwolde en Finsterwolderhamrik. 1702, 1722, 1729, 1737, 1756. 5 charters.

415. Aankomsttitels van landerijen c. a. onder Midwolda. 1717, 1733, 1745, 1755, 1761. 5 charters.

416. Aankomsttitels van landerijen onder Oostwold, Oostwolderhamrik, Oostwoldermeer, Scheemdermeer. 1583, 1717, 1726, 1728, 1746, 1754. 5 charters.

Zie Regestenlijst no. 553.

417. Aankomsttitels van landen in het Munnikeveen en de Ekamp. 1724, 1740, 1766. 3 charters.

418. Aankomsttitel van een grafkelder in de Academiekerk te Groningen. 1736. 1 charter.

419. Aankomsttitels van collatiën in Midwolde en Midwolderhamrik. 1735, 1751. 2 charters.

XLII. JOHAN HORA SICCAMA,

1738—1812, zoon van Wiardus en Anna Catharina Hora (no. XLI), gehuwd 1761 met Egberta Louisa Beckeringh. 1740—1810.

Ambten en waardigheden.

Als lid der Staten-Generaal, mede-gecommitteerde tot het onderzoek der mislukte expeditie naar Brest.

420. Rapport over de mislukte expeditie naar Brest. Met bijlagen. 1785. 1 deel en 1 bundel.

N.B. Gedrukt en geschreven.

Als volmacht van Midwolde.

421. Acte van geldopneming door de volmachten van Midwolde en Midwolderhamrik, bij wijze van jaarlijksche lijfrenten op het leven van een aantal in Holland wonende personen. 1671. 1 charter.

N.B. Na den dood van den laatsten trekker der lijfrente tot de opvolgers der afgevers teruggekeerd.

Familirelatiën.

422. Testament van Annetje Geerts, weduwe Joh. Brekevelt. 1642. 1 charter.

N.B. Hierbij een graf in de A-kerk te Groningen, gelegateerd aan Joh. Beckeringh.

423. Huwelijkscontract van Gajus Engelberti Engelma en Eltien Sijpkens. 1718. 1 charter.

N.B. Exempl. van den secretaris Beckeringh, blijkens dorsale notitie.

424. Huwelijkscontract tusschen dr. Jacob Engelma en Aleida Engelma. 1744. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 423.

425. Huwelijkscontracten van de majors Lucas Trip en Richard Andreas Ludolphi Gockinga respectievelijk met Petronella en Helena Piccardt. 1747, 1749. 2 charters.

N.B. = N.B. bij no. 423.

426. Testamentaire dispositie van Elisabeth ten Camp. 1749. 1 charter.

N.B. Hierin een legaat voor den secretaris Beckeringh.

427. Huwelijkscontract tusschen Johan Hora Siccama en Egberta Louisa Beckeringh. 1761. 1 charter.

Bezittingen.

428. Staatboek van dr. Wilhelmus Beckeringh en echtg. 18e eeuw. 3 deelen.

429. Staatboek van Johan Hora Siccama. Laatst 18e eeuw. 1 deel.

430. Overeenkomst over de nagelaten goederen van hopman Zeijl. 1722. 1 charter.

N.B. = N.B. bij no. 423.

431. Scheidbrieven van de nalatenschappen van Lambertus Beckeringh en echtg. en van Johan Hora en zijne vrouw. 1762, 1779. 2 charters.

432. Aankomsttitels van plaatsen en land onder Midwolda en in de Ekamp. 1780 (2 stuks), 1781, 1783 (2 stuks), 1784 (2 stuks), 1790, 1791, 1794, 1796 (2 stuks). 12 charters.

433. Stukken betreffende bezittingen in het Oostwoldermeer. 1786 (2 stuks), 1794. 3 charters. 1 pak.

434. Stukken betreffende de indijking der landen achter Oostwold. Met retroacta en bijlagen. 1762—1773. 1 bundel.

435. Aankomsttitel van een halve ommegang in de grietenij van de Westerwaard. 1754. 1 charter.

436. Koop- en huurbrieven van landen in het Munnikeveen en in den Oostwolderpolder. 1784, 1788, 1800 (3 stuks). 5 charters.

437. Koopbrief van het recht van redemptie wegens eene door de diaconie te Finsterwolde gealimenteerde persoon. 1791. 1 charter.

438. Huur- en koopbrieven van landerijen in het Oldambt. (Midwolda, Ekamp) 1767 e. v. j. 1792 e. v. j. 2 pakken.

439. Stukken betreffende het recht op eene meidenbank in de kerk te Midwolda. 1806. 1 omslag.

440. Patenten tot het dragen van hairpoeder. 1808, 1809. 2 stukken.

XLIII. WILLEM HORA SICCAMA,

zoon van Johan Hora en Egberta Louisa Beckeringh (no. XLII), gehuwd 1786 met Johanna Christina Eytelwein.

Ambten en waardigheden.

Als voogd van het Aafijn Olthofsgasthuis.

441. Stukken betreffende het Aafijn Olthofsgasthuis. 1801—1814. 1 omslag.

Familierelatien.

442. Huwelijkscontract van Willem Hora Siccama en Johanna Eytelwein. 1786. 1 charter.

Bezittingen.

443. Scheidbrief van de nalatenschap van Johan Hora Siccama en echtg. geb. Beckeringh. 1815.

444. Stukken betreffende de administratie en verdeeling van den boedel van Jan Daniel Martens. 1813, 1817. 1 bundel.

N.B. J. C. Eytelwein was eene der participanten.

445. Notulen en uitgaande missives van de vergaderingen der erfgenamen van Johan Hora Siccama en mevrouw Egberta Louisa Beckeringh. 1816. 2 deelen.

Gemengden aard.

446. Verhandelingen over den oorsprong der venen en over de langbladige Americaansche tabak ± 1783. 2 stukken.

N.B. Door W. Hora Siccama voorgelezen in een Gron. studentengezelschap.

447. Uittreksels uit de geschiedenis van Oost- en West-Friesland door Chr. Schotanus. 1832. 1 stuk.

XLIV. JOHAN HORA SICCAMA,

zoon van Willem en Johanna Christina Eytelwein (no. XLIII), gehuwd met Geneviève Maria Rengers.

Ambten en Waardigheden.

Als voogd.

448. Stukken betrekkelijk de minderjarigheid en voogdij van de freules Catharina en Hester van Lintelo. 1799—1813. 1 omslag.

N.B. Johan Hora Siccama was een der voogden.

Als collator van Loppersum.

449. Stukken betreffende de vertimmering enz. der banken in de kerk te Loppersum. 1833. 1 omslag.

N.B. Aan Johan Hora Siccama in qualite gezonden. Hierbij eene teekening van het inwendige van gezegde kerk.

Als lid der staten van de provincie Groningen.

450. Stukken betrekkelijk de afsluiting van het Reitdiep. 1834—1842. 1 bundel.

Als collator van Losdorp.

451. Rekening der kerk-administratie van Losdorp. 1828. 1 omslag.

Als lid van den Nederlandschen adel.

452. Diploma tot verheffing in den Nederlandschen adel. 1817. 1 charter.

N.B. Gesloten in blikken koker.

Bezittingen.

453. Staat en inventaris van den boedel van wijlen Duco Gerrold Rengers en mevrouw van Lintelo, echtelieden. 1811. 1 deel.

454. Aankomsttitels van land onder Loppersum. 1810, 1811. 2 charters.

455. Extract-staatboek der heerlijkheden en gerechtigheden vroeger in het bezit van wijlen Duco Gerrold Rengers. 1830. 1 deel.

456. Stukken betreffende het Koediep. Met bijlagen en retroacta. 1832.

XLV. WIARDUS HORA SICCAMA,

gehuwd met 1e Odilia Amelia Rengers, † 8 Maart 1805, 2e Anna Maria Catharina Modderman.

Familierelatien.

457. Stukken met allerlei familieaanteekeningen. Begin 19de eeuw. 1 pak.

N.B. Hierin: kennisgevingen van overlijden; correspondentie over opname in de Duitsche orde; correspondentie met H. van Wijn over adellijke geslachten in Groningen en Drenthe, etc. Sommige dezer stukken zijn afkomstig van zijn schoonvader D. G. Rengers.

458. Officieele extracten betreffende de familien Burmania en Rengers. Laatst 18e en begin 19e eeuw. 1 bundel.

N.B. Hierin: geboorte- en doopextracten; verklaringen betreffende den adel en opname in de ridderschap en dergelijke stukken. Herkomstig van D. G. Rengers.

XLVI. DUCO GERROLD RENGERS HORA SICCAMA,

zoon van Wiardus en Odilia Amelia Rengers (no. XLV).

Bezittingen.

459. Rekening en verantwoording van mr. Wiardus Siccama aan zijne zonen. 1836. 1 deel.

XLVII. WIARDUS HORA SICCAMA,

geboren 27 April 1791, zoon van Willem en Johanna Christina Eytelwein (no. XLIII).

Ambten en waardigheden.

Als luitenant ter zee.

460. Scheepsjournalen, gehouden aan boord van Z. M. schepen Eendracht, Irene, Lynx, Kenau Hasselaar. 1815—1829. 8 deelen en 1 bundel.

C. De familie RIPPERDA.

XLVIII. HAYO RIPPERDA.

Bezittingen.

461. Toekenning aan Hayo Ripperda van het jus collationis over de kerken van Holwierde, Uitwierde, Jukwerd, Krewerd, Marsum en Tjamsweer. 1246. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 2.

XLIX. HAYO RIPPERDA junior.

Processen.

462. Uitspraak tusschen Hayo Ripperda en Eweko van Oterdum in zake een gewezen vonnis. 1430. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 53.

Gemengden aard.

463. Verdrag tusschen de stad Groningen en Hayo en Bole Ripperda. 1434. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 60*.

L. UNICO RIPPERDA,

zoon van Hayo junior, proost van Farmsum, gehuwd 1452 met Ulske Ukena.

Familierelatien.

464. Huwelijksvoorwaarden tusschen Uncke Rypperda en Ulscke te Wijtwaert. 1452. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 102.

Bezittingen.

465. Wisselbrief van land bij de Eekwerdertil. 1464. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 142.

Gemengden aard.

466. Verklaring betreffende de telling van het aantal steenen van het huis te Dijkhuizen. 1475. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 165.

LI. EGGERIC RIPPERDA,

zoon van Unico en Ulske Ukena (no. L).

Bezittingen.

467. Verklaring van vrouw Ulske over den afstand van den heerd te Dijkhuizen. 1491. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 205.

468. Verklaring van burgemeesteren en raad van Groningen over de teruggave van het huis te Farmsum. 1498. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 218.

469. Uitspraak van dedingslieden in een geschil tusschen Eggeric Ripperda en zijne kinderen over eene erfenis. 1511. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 255.

470. Kwijtschelding door het convent te Termunten en het Grijze Vrouwenconvent van zekere jaarlijksche rente aan Eggert Ripperda. 1511. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 256.

471. Scheidbrief tusschen Eggert Ripperda en Boelo Ripperda met zijne broeders en zusters. 1523. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 292.

LII. UNICO RIPPERDA,

1503—1566, drost van Salland, zoon van Eggerik (n°. LI), gehuwd met Judith van Twickel († 1554).

Bezittingen.

472. Aankomsttitels van landen onder Garrelsweer, Slochteren en Uithuistermeeden. 1549, 1565 (2 stuks). 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 371, 478, 479.

473. Aankomsttitel van gerechtigheden, heerlijkheden etc., vallende op eene heerd te Katmis. 1551. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 383.

474. Getuigenverhoor en verklaring betreffende de collatie der kerk van Tjamsweer. 1552, 1553. 2 stukken.

Zie Regestenlijst no. 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 400.

Processen.

475. Sententie van de Oosterwarf in een geschil over de nalatenschap van Unico Ripperda, proost van Farmsum en diens vrouw Ulske. 1552. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 386.

LIII. ADRIAAN RIPPERDA,

ongehuwd † 1583, zoon van Unico en Judith van Twickel.

Processen.

476. Stukken in een proces van Adriaan Ripperda, collator der kerk van Uitwierda samen met Carolus Boetzeller contra „villicos sive burones ejusdem pagi". 1573. 2 stukken.

LIV. ADOLPH RIPPERDA,

zoon van Maurits en Maria van Wilich, gehuwd 1601 met Margaretha Lewe van Peize, dochter van Wibbolt en Wennechien Sickinghe.

Bezittingen.

477. Schuldbekentenis van eene uitgeleende geldsom. 1612. 1 charter.

LV. HERMAN RIPPERDA,

zoon van Unico en Judith van Twickel, gehuwd met Margriet van Heiden tot Ransdorp, dochter van Wennemar en Agnes van Reede.

Bezittingen.

478. Opzegging van de huur en het gebruik van zekere aan Herman en Balthasar Ripperda, gebroederen, behoorende landerijen. 1596. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 605.

LVI. JOACHIM RIPPERDA,

zoon van Jacob († 1581) en Margaretha van Wisch († 1583), gehuwd met Occa van den Cloester van Dornum.

Bezittingen.

479. Aankomsttitel van een huis met grond te Farmsum en elders. 1594. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 598.

LVII. MAURITS RIPPERDA

van Joukema in de Zeerijp † 1665, zoon van Adolph en Margaretha Lewe van Peize (no. LIV), gehuwd 1636 met Margaretha Clant van Menkema.

Familierelatien.

480. Testament van Hicke van Dornum. 1547. 1 stuk.
Zie Regestenlijst no. 364.

Bezittingen.

481. Scheidbrieven van de nalatenschappen van Adolph Ripperda van Peize en Margaretha Lewe, van Osebrant Clant en Josina Manninga, van Rudolph Schaffer en Margaretha Josina Ripperda. 1634, 1643, 1645, 1659. 1 stuk en 3 charters.

482. Aankomsttitels van landerijen c. a. in Zeerijp. 1639, 1643, 1651, 1662, 1663. 5 charters.

483. Aankomsttitels van landerijen c. a. onder Noorddijk, Oosterwijtwerd en Usquert. 1647, 1650, 1654, 1669. 4 charters.

484. Aankomsttitels van landerijen onder Stedum en Uithuistermeeden. 1656, 1657 (2 stuks), 1658. 4 charters.

485. Aankomsttitel van eene vrouwenzitplaats in de Martinikerk te Groningen. 1657. 1 charter.

486. Aankomsttitels van heerlijk- en gerechtigheden, redgerrechten enz. in de Ommelanden onder Leermens en Loppersum. 1646, 1653, 1655, 1663. 4 charters.

487. Aankomsttitels van zijl- en dijkrechten in de schepperijen van Loppersum, Westeremden en 't Zandt, 1657 (2 stuks), 1660, 1663.

488. Pachtbrieven van landen onder Hoexum, Spijk en Zeerijp. 1643, 1651 (2 stuks), 1664. 4 charters.

489. Schuldbekentenis voor de betaling van gekocht land onder Biessum en Delfzijl. 1654. 1 charter.

Processen.

490. Exposé in de zaak van Johan Clant tegen Maurits Ripperda wegens gedebourseerde kosten van pleidooijen van de schepperij de Noordzijde van Appingedam. 1661. 1 stuk.

LXIII. HERO MAURITS RIPPERDA,

zoon van Joachim en Occa van den Cloester van Dornum (n°. LVI), gehuwd met Anna Margaretha Rengers, dochter van Edzart en Anna van Ittersum (n°. XV).

Bezittingen.

491. Koopbrief, waarbij Hero Maurits Ripperda zijne gerechtigheden en heerlijkheden in Delfzijl, Holwierde, etc. zoomede zijn recht op het groote veer te Delfzijl, met eene enkele uitzondering, verkoopt aan de Gecommiteerden der Ommelanden. Met bijgevoegde instructie op het verhandelen der respectieve veeren. 1630, 1639. 2 stukken.

492. Aankomsttitel van land onder Oosterwijtwerd. 1647. 1 charter.

493. Stukken betreffende het vischrecht op het Proostmeer. 1653. 1 omslag.

494. Pachtbrieven van landen onder Tjamsweer. 1645. (2 stuks). 2 charters.

LIX. HERO MAURITS RIPPERDA junior,

1650—1681, kleinzoon van n°. LXIII, gehuwd met Elisabeth Clant van Stedum, dochter van Johan en Anna Coenders.

Ambten en waardigheden.

Als heer van Farmsum.

495. Rekeningen, staten en andere stukken betreffende de verpondingen, achteparten, peerdepacht en andere lasten in het karspel Farmsum. Einde 17e eeuw. 1 omslag.

Processen.

496. Stukken in een proces over het huis te Hellum met zijne heerlijk- en gerechtigheden tusschen Hero Maurits Ripperda en zijne zuster de gravinne van Steenbock, geb. Ocke Ripperda. 1664—1668. 1 bundel.

Gemengden aard.

497. Verklaring van Geertien Arends betreffende de waarneming van het wedmanschap te Farmsum. 1664. 1 stuk.

LX. GIJSBERT HERMAN RIPPERDA

van Oosterwijtwerd, zoon van Carel Victor († 1686) en Petronella Elisabeth Schade, gehuwd 1665 met Josina Maria Ripperda dochter van Maurits.

Ambten en waardigheden.

498. Overeenkomst van mevrouw Ripperda met den kerkeraad van Appingedam over het verzorgen der armen wonende aan „het Bolwerk". 1699. 1 stuk.

N.B. Gecollationeerde afschrift van 1742.

Familierelatien.

499. Huwelijkscontract tusschen Gijsbert Herman Ripperda en jonkvrouwe Josina Maria Ripperda. 1665. 1 charter.

Bezittingen.

500. Aanteekenboek van huishoudelijke uitgaven. 1709—1715. 1 deel.

501. Scheidbrieven van de nalatenschap van Maurits Ripperda en jonkvrouwe Helena Maria Clant. 1666, 1684, 1692. 3 charters.

502. Aankomsttitels van de huizen van Fraylemaborg onder Losdorp, Hellum en Oosterwijtwerd c. a. 1660, 1685, 1690, 1704. 4 charters.

503. Aankomsttitels van huizen en landerijen onder Farmsum, Garrelsweer, Krewerd, Leermens, Noordbroek, Oosterwijtwerd, Siddeburen, Stedum, Uitwierda, Wagenborgen, Wijtwerd en Zeerijp. 1665, 1669, 1670, 1674, 1675, (2 stuks), 1677, 1678. 1681 (2 stuks), 1683, 1689, 1690, 1692,,1696, 1707, 1709, 1711, 1714. 19 charters.

504. Aankomsttitels van landerijen onder Uithuizermeeden. 1696 (3 stuks), 1700 (2 stuks), 1702, 1706 (3 stuks), 1708 (2 stuks). 11 charters.

505. Aankomsttitels van redgerrechten, ommegangen, collatiën, enz. onder Eenum, Enselens, Jukwerd, Oosterwijtwerd, het huis Oosterwijtwerd, Siddeburen en Tjamsweer. 1667 (2 stuks), 1669, 1683, 1693 (2 stuks), 1695, 1703, 1710. 8 charters en 1 stuk.

506. Aankomsttitels van zijleeden, etc. in de schepperijen van Slochteren, Wirdum en 't Zandt. 1675, 1703, 1706 (3 stuks). 5 charters.

507. Pacht- en huurbrieven van landen onder Uithuizermeeden en Usquert. Met eene bijlage. 1682, 1684, 1688, 1692. 4 charters.

N.B. De bijlage bevat eene bevestiging van Stadhouder en Hoofdmannen in de possessie van zeker land onder Uithuizermeeden voor jr. G. H. Ripperda.

508. Obligatie wegens opgenomen geld ten laste van jr. G. H. Ripperda voor jr. Reint Alberda. Met transfix. 1666, 1669. 2 charters.

N.B. Bij de transfix draagt jr. Alberda de pretentie over aan jr. Clant. Gedeeltelijke afbetaling in dorso.

Gemengden aard.

509. Project van verdrag tusschen G. H. Ripperda en de eedgenooten ten Dam over de scheiding tusschen Appingedam en Tjamsweer. 1688. 1 stuk.

510. Verklaring van Jacob Peters over het uitbrengen van zijne stem op den landdag. 1710. 1 stuk.

LXI. WILLEM HENRICK CAREL RIPPERDA,

zoon van Carel Willem en Margaretha Elisabeth van Pallandt, gehuwd 1711, als tweede man, met Margaretha Elisabeth Ripperda, dochter van Gijsbert Herman en Josina Maria Ripperda. (no. LX).

Familierelatiën.

511. Huwelijkscontract tusschen jr. W. H. C. Ripperda en vrouwe Margaretha Elisabeth Ripperda. 1711. 1 charter.

Bezittingen.

512. Aankomsttitels van huizen en landerijen onder Garrelsweer, Jukwerd, Uithuistermeeden, Usquert en Zuidwolde. 1727 (2 stuks), 1729, 1731 (2 stuks), 1737. 5 charters. 1 stuk.

513. Aankomsttitel van den borg Eelsum in Zeerijp met landerijen, gerechtigheden en verdere annexen. 1730. 1 charter.

514. Aankomstitels van gerechtigheden, ommegangen en overrechten in Loppersum, de Vierburen en Wirdum. 1729, 1730, 1735. 3 charters.

515. Contract tusschen Egbert Rengers en Uildrik Willem Polman over den rechtstoel te Oosterwijtwerd. Met eene transfix. 1721, 1730. 2 charters.

N.B. Bij de transfix transport op mevrouw M. E. Ripperda.

516. Obligatie wegens opgenomen geld ten laste van mevrouw de weduwe Petronella Elisabeth Ripperda. 1643. 1 charter.

N.B. Met dorsale aflossing in 1732.

D. De familie ALBERDA.

LXII. DUYRT ALBERDA,

gehuwd met Sibe Groevens.

Bezittingen.

517. Aankomsttitels van heerlijkheden en gerechtigheden op Hannemaheerd onder 't Zandt. 1463, 1486. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 130, 197.

LXIII. EGBERT ALBERDA,

overleden 1604.

Bezittingen.

518. Scheidbrief van de nalatenschappen van Derk Conders en Reynt Alberda en diens vrouw Willemina Coenders. 1602. 1 charter.

LXIV. GESE ALBERDA,

dochter van Reynt en Willemina Coenders,
gehuwd 1605 met Allert Jensema.

Familierelatien.

519. Huwelijkscontract tusschen Allert Jensema en Gese Alberda. 1605. 1 charter.

LXV. WILLEM (WILLEMINA) ALBERDA,

dochter van Reynt en Willemina Conders,
gehuwd met Hilbrant Gruys.

Familierelatien.

520. Huwelijkscontract tusschen Hilbrant Gruys en Willem Alberda. 1611. 1 charter.

LXVI. WILLEM ALBERDA,

1632—1702.

Bezittingen.

521. Aankomsttitels van collatien in Loppersum en 't Zandt. 1660, 1671. 2 charters.

522. Aankomsttitels van zijlrechtereeden in Zandsterschepperij. 1660, 1662, 1686. 3 charters.

LXVII. MELLO ALBERDA,

1642—1698, gehuwd met Susanna Tamminga.

Bezittingen.

523. Aankomsttitel van land onder Uithuizen. 1681. 1 charter.

524. Aankomsttitel van een zijlrechtereed onder Garrelsweer in Posterschepperij. 1671. 1 charter.

LXVIII. WILLEM ALBERDA,

zoon van Mello en Susanna Tamminga (no. LXVII), gehuwd 1703 met Margarita Josina Hoornken, dochter van Gerard en Bouwina Clant.

Familierelatien.

525. Huwelijkscontract tusschen jr. Willem Alberda en Margarita Josina Hoornken. 1703. 1 stuk.

Bezittingen.

526. Stukken betreffende eene gerechtigheid in een zijlvestereed in Zandsterschepperij. 1704, 1705. 2 charters.

E. De familie ENTENS.

LXIX. BARTHOLD ENTENS senior,

gehuwd met Peye.

Bezittingen.

527. Aankomsttitel van landerijen en venen te de Meeden, te Penninckholt en onder Toornwerd. 1479, 1482, 1485 (2 stuks). 4 charters.

Zie Regestenlijst no. 182, 191, 194, 195.
N.B. Vgl. no. 683.

528. Stukken betreffende eenig land „de Loemaet" geheeten. 1467, 1486. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 151, 198.

LXX. HILBRANT ENTENS.

Gemengden aard.

529. Wederzijdsche verklaring van Hilbrandus Entens van Middelstum en de parochianen van Uithuizen en Uithuizermeeden over het afleggen van den eed als wedman. 1502. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 227.

LXXI. BARTHOLD ENTENS junior, gehuwd met Emerentiana van Holdinga.

Bezittingen.

530. Stukken betreffende het recht op de St. Nicolai prebende te Middelstum en daarmede verband houdende rechten. Met retroacta. 1436—1546. 1 bundel.

Zie Regestenlijst no. 64, 134, 266, 267, 268, 322, 350.

LXXII. BARTHOLD ENTENS junior 2.

Bezittingen.

531. Scheidbrief van de nalatenschap van Meyo Entens. 1554. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 403.

532. Kwijting van de voogden der vicarie van Anlo, wegens aflossing van rogge en rente. 1556. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 410.

LXXIII. PETER ENTENS,

gehuwd met Bauwe Ompteda.

Bezittingen.

533. Scheidbrieven van de nalatenschap van Menolt Ompteda. 1560 (2 stuks). 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 435, 436.

534. Overeenkomst van Bauwe Ompteda met hare familieleden wegens de nalatenschap van Peter Entens. 1574. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 509.

LXXIV. GEERT ENTENS.

Bezittingen.

535. Kwijting voor Geert en Roelof Entens, c.s. wegens de administratie van den boedel van Evert Entens c. u. 1562. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 455.

536. Décharge van Amele Entens voor hare broeders Geert en Roelof met andere familieleden wegens de uitkeering van haar vaderlijk en moederlijk erfdeel. 1562. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 456.

537. Scheidbrief der nalatenschap van Amele Entens. 1573. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 506.

LXXV. EVERT ENTENS senior,

was † 1544, gehuwd met Teteke.

Bezittingen.

538. Pachtbrief van eene onbetimmerde plaats in de Folkeringestraat te Groningen. 1531. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 310.

539. Verklaring van Herman Ompteda, dat hij het bij huwelijkscontract toegezegde heeft ontvangen. 1544. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 346.

LXXVI. EVERT ENTENS junior.

Bezittingen.

540. Aankomsttitels van jaarrenten. 1557, 1559, 1560, 1599. 4 charters.

Zie Regestenlijst no. 419, 432, 439, 620.
N.B. De aflossingen in dorso.

541. Scheidbrief van de nalatenschap van Anne Entens. 1593. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 596.

542. Aankomstitels van landen onder Godlinze, Toornwerd en 't Zandt. 1594, 1595, 1597. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 597, 600, 610.

LXXVII. ROELOF ENTENS,

gehuwd 1559 met Gelmer Panser.

Familierelatien.

543. Huwelijkscontract tusschen Roelof Entens en Gelmer Panser. 1559. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 429.

Bezittingen.

544. Scheidbrief van goederen tusschen verschillende leden der familie Entens. 1563. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 464.

545. Scheidbrief van de nalatenschap van Geert Entens. 1585. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 568.

LXXVIII. MEYO ENTENS,

zoon van Peter en Bauwe Ompteda (n°. LXXIII), gehuwd 1561 met Bawe Entens, dochter van Evert (n°. LXXV).

Familierelatien.

546. Huwelijkscontract tusschen Meyo Entens en Bawe Entens. 1561. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 447.

Bezittingen.

547. Scheidbrieven van de nalatenschappen van Peter Entens en van zijne vrouw Bawe Ompteda. 1563, 1570, 1576, 1580. Met bijlage. 4 charters en 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 446, 498, 528, 544.
N.B. De bijlage bevat de minuut der scheidakte van 1580.

548. Scheidbrief van landerijen en rentebrieven tusschen Meyo en Anna Entens. 1573. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 505.

549. Transporten van verschillende goederen door Meyo Entens op zijne kinderen. 1574 (2 stuks). 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 515, 516.

550. Verklaring van Johan de Mepsche betrekkelijk het schadeloos houden van sommige leden der familie Entens in zake eene rente. 1576. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 529.

Gemengden aard.

551. Zoenbrief tusschen de kinderen van Barthold Entens c.s. en Wigbold van Ewsum en verwanten. 1564. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 473.

LXXIX. ASINGHE ENTENS.

Ambten en waardigheden.

Als commissaris tot de defensie in Hunsingo.

552. Aanschrijvingen namens den graaf van Rennenberg aan ingezetenen van verschillende karspelen in Hunsingo tot het leveren van gewapende manschappen. 1577. 2 stukken.

Zie Regestenlijst no. 533, 535.

LXXX. FROUWKE ENTENS,

dochter van Peter en Bawe Ompteda (no. LXXIII), gehuwd 1574 met Luerdt Huyngha, zoon van Wolter en Anna Rengers.

Familierelatien.

553. Huwelijkscontract tusschen Luerdt Huyngha en Frouwke Entens. 1574. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 513.

LXXXI. PEYE ENTENS,

zuster van Meyo (LXXVIII), gehuwd met Hans Jurgen Maneel.

Bezittingen.

554. Schuldbekentenis van Ture Jenssen te Lindholm in Zweden voor vrouwe Ode Entens van Nordorp en Grothusen. 1531. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 308.
N.B. Door erfenis aan Peye Entens gekomen.

555. Aankomsttitel van land onder Harkstede. 1580. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 545.

556. Verklaring van Peye en Oede Entens betreffende eene schadeloosstelling van de kinderen van haren broeder Meyo. 1583. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 554.
N.B. De aflossing in dorso.

557. Scheidbrief van landerijen onder Harssens en Oosterwijtwerd, gelden en renten tusschen de gezusters Peye Entens en Oede Entens, weduwe Frederik de Mepsche. 1601. 1 charter.

LXXXII. BERNHARD ENTENS VAN HELPEN.

Ambten en waardigheden.

558. Commissie voor Bernard Entens, majeur, als commandeur over de militie te Groningen. 1665. 1 charter.

Bezittingen.

559. Accoord tusschen Bernard Entens en Onno van Bierum over de vensters en waterafloop hunner behuizingen in de Heerestraat te Groningen. 1643. 1 charter.

C. De familie CLANT.

LXXXIII. JOHAN CLANT senior.

Bezittingen.

560. Aankomsttitel van de heerlijkheid en rechtschap op Entykenheem en Edsemaheerd. 1476. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 171.
N.B. In dorso de naam J. Clant.

Processen.

561. Sententie van burgemeesteren en raad in Groningen in een geschil over Gaykamaheerd c. a. te Kantens. 1444. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 84.

LXXXIV. ALERT CLANT.

Bezittingen.

562. Aankomsttitel van Bennemaheem onder Beswerd. 1485. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 196.

LXXXV. EVERT CLANT,

gehuwd met Ulske Caters.

Bezittingen.

563. Compromis over Eylardaheerd te Uithuistermeeden. 1545. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 352.

LXXXVI. EGBERT CLANT,

gehuwd 1572 met Gratia Rengers, dochter van Edzard (n°. VII).

Familierelatien.

564. Huwelijkscontract tusschen Egbert Clant en Gratia Rengers. 1572. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 501.

Bezittingen.

565. Leenbrief van het land van Westerwolde met toebehooren. 1577. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 534, 570.
N.B. In een transsumpt van 1586.

LXXXVII. EGBERT CLANT,

zoon van Geert en Hille Alberda, gehuwd 1585 met Teetke Entens, dochter van Meyo en Bawe Entens (n°. LXXVIII).

Familierelatien.

566. Huwelijkscontract tusschen Egbert Clant en Tietke Entens. 1585. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 564.

Bezittingen.

567. Quitantie wegens betaalde pachtpenningen. 1586. 1 charter.

Ingekomen brieven.

568. Brief van Johan Clant aan zijnen broeder Egbert. 1586. 1 stuk.

LXXXVIII. JOHAN CLANT,

zoon van Geert en Hille Alberda, gehuwd 1586 met Elisabeth Alberda, dochter van Duirt en Anna Broersema.

Familierelatien.

569. Huwelijkscontract tusschen Johan Clant en Elisabeth Alberda. 1586. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 572.

Bezittingen.

570. Quitantiën voor betaalde pachtpenningen. 1569, 1570, 1572, 1574. 4 charters.

571. Aankomsttitels van redgerrechten in de Harkstede. 1599. (2 stuks). 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 618, 619.

572. Scheidbrief tusschen Johan Clant en zijne nicht Bawe Clant van grootouderlijke en ouderlijke bezittingen. 1613. 1 charter.

Processen.

573. Oosterwarfs-sententie in een geschil tusschen Alhardt Gaickinga en Johan Clant over de slijting van het redgerrecht van Warfhuizen. 1614. 1 stuk.

LXXXIX. SWEDER CLANT,

gehuwd met Johanna de Mepsche.

Bezittingen.

574. Aankomsttitels van landen c. a. in de groote Harkstede. 1618, 1619. 2 charters.

XC. OSEBRANT CLANT,

gehuwd met 1e Margaretha Lewe; 2e 1610 met Josina Manninga.

Familierelatien.

575. Huwelijkscontract tusschen Osebrant Clant en Josina Manninga. 1610. 1 charter.

Bezittingen.

576. Aankomsttitels van landerijen onder Stedum en Usquert. 1602, 1609, 1612, 1616, 1618, 1620 (2 stuks). 7 charters.

XCI. BAUWE CLANT,

dochter van Egbert en Teetke Entens (LXXXVII).

Bezittingen.

577. Kwijtschelding van Abel Conders en zijne vrouw Teteke Entens voor Bauwe Clant wegens door haar verschuldigde kostpenningen. 1615. 1 charter.

XCII. ADRIAAN CLANT,

gehuwd 1623 met Hille Clant.

Familierelatien.

578. Huwelijkscontract tusschen Adriaan Clant en Hille Clant. 1623. 1 stuk.

Bezittingen.

579. Accoord en wisselbrief van de nalatenschap van Reint Alberda. 1626. 1 charter.

580. Scheidbrief tusschen Adriaan en Andolph Clant van alle heerlijk- en gerechtigheden herkomstig van hunne ouders. 1638. 1 charter.

581. Aankomsttitel van zijlrechten onder Stedum. 1662. 1 charter.

XCIII. EDZART JACOB CLANT,

gehuwd 1629 met Bawe (Bouwina) Coenders,
dochter van Allart en Amele Entens.

Familierelatien.

582. Huwelijkscontract tusschen Edzard Jacob Clant en Bawe Coenders van Helpen. 1629. 1 charter.

583. Testamentaire dispositien van Edzard Jacob Clant en Bouwina Coenders, echtelieden. 1642, 1648. 2 charters.

Besittingen.

584. Beleenbrief, waarbij Henrich, abt van Corvey, Edzard Jacob Clant te Stedum beleent met Westerwolde. 1617. 1 charter.

585. Pachtbrief van Noorder-Feringa onder Lutkegast. 1645. 1 charter.

586. Aankomsttitel van vast goed te Schipborg onder Anlo. 1633. 1 charter.

XCIV. LUCAS CLANT,

gehuwd met Elisabeth Erentreiter.

Processen.

587. Sententie van de Hoofdmannenkamer in een geschil over eene geldsom tusschen de erfgenamen van overste Boiocco van der Wenghe en Lucas Clant. 1640. 1 charter.

N.B. In een vidimus van 1641.

XCV. LUIJRT EGBERT CLANT,

zoon van Osebrand (no. XC).

Bezittingen.

588. Aankomsttitel van land onder Uithuizen. 1645. 1 charter.

XCVI. REINT CLANT,

zoon van Andolph en Margaretha Polman, gehuwd 1659 met Sibilla Asschendorp, dochter van Everhard en Emmerentiana Manninga.

Familierelatien.

589. Huwelijkscontract tusschen Evert van Asschendorp en Emmerentiana Manninga op Dijxterhuis. 1643. 1 charter.

590. Huwelijkscontract tusschen Reint Clant en Sybilla Asschendorp. 1659. 1 charter.

XCVII. EGBERT CLANT,

zoon van Edzart Jacob en Bouwina Conders (no. XCIII), gehuwd 1668 met Anna Lewe, dochter van Joost en Petronella Conders.

Familierelatien.

591. Huwelijkscontract van Egbert Clant en Anna Lewe. 1668. 1 stuk.

XCVIII. DERCK CLANT,

gehuwd met Margaretha Josina Ripperda.

Familierelatien.

592. Testamentaire dispositiën van jr. Derck Clant van Hanckema. 1691, 1697. 2 charters.

Bezittingen.

593. Aankomsttitels van heerlijk- en gerechtigheden, redger- en lankrechten onder Eenum, Leermens, 't Zandt, Zeerijp en in het Eesterrecht. 1668, 1693. 2 charters.

594. Aankomsttitels van landerijen onder Uithuistermeeden en Zeerijp. 1674, 1675, 1687, 1699, 4 charters.

595. Aankomsttitel van een zijlvesteed in Westeremderschepperij. 1675. 1 charter.

XCIX. BOUWINA CLANT,

dochter van Derck en Margaretha Josina Ripperda (no. XCVIII), gehuwd 1685 met Gerhard Horenken, zoon van Egbert en Sibilla Horenken.

Familierelatien.

596. Huwelijkscontract tusschen Gerhard Horenken en Bouwina Clant. 1685. 1 stuk.

Bezittingen.

597. Aankomsttitel van de plaats Uilersma bij Noordhorn. 1685. 1 stuk.

C. JOHAN CLANT VAN LUDEMA.

Familierelatien.

598. Testament van Johan Clant van Ludema. 1708. 1 charter.

G. De familie COENDERS.

CI. EVERT COENDERS.

Familiebetrekkingen.

599. Huwelijkscontract tusschen Alert Tamminge en Gheese Koenrades. 1488. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 200.
N.B. Blijkens dorsale notitie was het stuk in het bezit van E. Coenders.

600. Acte van uitboedeling van twee dochters van Evert Coenders. 1535. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 318.

Bezittingen.

601. Scheidbrief van de nalatenschap van Albert Conrades. 1500. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 222.

602. Aankomsttitel van land buiten Apoort in Gelkingeland. 1527. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 299.

CII. LULOF COENDERS.

Bezittingen.

603. Scheidbrief van gelden tusschen Garmpt Reyntkens c. u. en Luloff Conrades c. u. 1513. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 269.

CIII. DERCK COENDERS,

gehuwd met 1°. Joest Gaykema; 2°. 1560 met Anna Tamminga, weduwe Caters.

Familierelatien.

604. Huwelijkscontract tusschen Derck Coenders en Anna Caters. 1560. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 434.

Bezittingen.

605. Scheidbrief van de nalatenschap van Henrick Gaykema. 1542. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 340.
N.B. Deze H. Gaykema was een schoonbroeder van D. Coenders.

606. Aankomsttitel van het halve Bannijngegoed in de marke van Schipborg onder Anlo. Met oudere aankomsttitels. 1526, 1528, 1536, 1541 (2 stuks), 1542, 1556, 1558. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 296, 302, 321, 334, 335, 338, 411, 424, 425.
N.B. De aankomsttitels van 1526—1542 in een vidimus van 1558.

607. Transport van de nalatenschap van Ghele Ulgers door Derck Coenders aan Jacob Hilbrandes. 1568. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 490.

608. Aankomsttitels van land op de Schipborker esch en onder Hoogkerk. 1561, 1570, 1578. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 450, 497, 536.

CIV. MELLO COENDERS,

gehuwd met 1e 1565 Habbetien Roltemans en 2e Alijt Lewe.

Familierelatien.

609. Huwelijkscontract tusschen Mello Coenders en Habbetien Roltemans. 1565. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 477.

CV. FREDERIK COENDERS, 1541—1618,

zoon van Derck en Joest Gaykema (no. CIII), gehuwd 1584 met Hille Caters, dochter van Claes en Anna Tamminga.

Familierelatien.

610. Huwelijkscontract tusschen Frederik Coenders en Hille Caters. 1584. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 558

Gemengden aard.

611. Correctie der verpondingen door de H.H. van Stad en Ommelanden. 1600, 1602. 2 deelen.

CVI. ABEL COENDERS † 1629,

zoon van Derck en Anna Tamminga (no. CIII), gehuwd 1597 met Teteke Entens, weduwe Egbert Clant (no. LXXXVII), dochter van Meyo en Bawe Entens (no. LXXVIII).

Ambten en waardigheden.

Als burgemeester van Groningen.

612. Décharge van stadhouder en hoofdmannen voor burgemeester Abel Coenders, wegens bij de kaars verkochte goederen. 1601. 1 charter.

Familierelatien.

613. Huwelijkscontract tusschen Abel Coenders en Teetke Entens, weduwe Egbert Clant. 1597. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 609.

614. Testament van Abel Coenders en Teteke Entens zijne huisvrouw. 1604. 1 charter.

Bezittingen.

615. Schuldbekentenissen ten laste van Abel Coenders, met de kwijtingen. 1595 (2 stuks). 2 stukken.

N.B. De kwijtingen van 1598 en 1599.

616. Décharges voor Abel Coenders van Amele Entens en Fecke Ompteda wegens zijn gevoerd beheer. 1600, 1604. 1 stuk.

617. Scheidbrief van de nalatenschap van Meyo Entens en Bawe Entens, ehelieden. 1608. 1 charter.

N.B. Meyo Entens was de schoonvader van Abel Coenders.

618. Aankomsttitel van landerijen onder Baflo, Breede, Eenrum, Garmerwolde, Harkstede en Huizinge. 1611. 1 charter.

619. Pachtbrief van land onder Garmerwolde. 1611. 1 charter.

620. Aankomsttitel van eene jaarlijksche rente. 1570. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 494.
N.B. De aflossing in dorso is van 1613.

621. Quitantiën van burgemeesteren en raad in Groningen voor Abel Coenders, wegens namens de Staten-Generaal ingebrachte geldsommen. 1611, 1614. 2 stukken.

622. Scheidbrief tusschen verschillende leden der familie Coenders van de nalatenschap van Frederik Coenders. 1618. 1 charter.

623. Scheidbrief tusschen Abel, Allart en Wilhelm Coenders van de goederen hun aangekomen van Hille Caters, weduwe Frederik Coenders. Met bijlage. 1619. 2 charters.

N.B. De bijlage bevat een accoord over een huis te Fraam, hun door hunne schoonzuster Hille Caters geschonken.

624. Obligatiën ten laste der stad Groningen wegens van Abel Coenders opgenomen gelden. Met transfix. 1620. 2 charters.

N.B. De obligatie in een vidimus van 1620; de transfix bevat eene verklaring van Abel Coenders, dat Edzart Rengers c. a. een deel van het geld heeft opgeschoten.

625. Scheidbrief van de nalatenschap van Abel Coenders. 1630. 1 charter.

N.B. Teteke zijne weduwe is eene der partijen.

CVII. ANNA COENDERS,

dochter van Abel en Teteke Entens (no. CVI), gehuwd 1619 met Evert Lewe, zoon van Johan en Anna Lewe.

Familierelatiën.

626. Huwelijkscontract tusschen Evert Lewe tot Asinga en Anna Coenders van Helpen. 1619. 1 charter.

CVIII. WILHELM COENDERS,

hopman, zoon van Derck (no. CIII), gehuwd met Elisabeth Rolteman.

Bezittingen.

627. Aankomsttitels van eenig land in de heerd van Wilhelm Coenders onder Garsthuizen. Met bijlagen. 1610, 1613, 1618. 3 charters.

N.B. Deze bijlagen bevatten oudere stukken tot den laatsten titel betrekkelijk.

CIX. ALLARD COENDERS,

zoon van Derck (n°. CIII), gehuwd 1°. 1607 met Amele Entens; 2°. 1623 met Lucia van Heede.

Familierelatiën.

628. Huwelijkscontracten van Allard Coenders respectievelijk met Amele Entens en Lucia van Heede. 1607, 1623. 2 charters.

Bezittingen.

629. Scheidbrief der nalatenschap van Meyo Entens en Bawe Entens. 1608. 1 stuk.

630. Scheidbrief van de nalatenschap van burgemeester Frederik Coenders, 1631. 1 charter.

N.B. Allard Coenders behoorde tot de participanten.

631. Aankomsttitel van vast goed te Schipborg onder Anlo. 1602. 1 charter.

CX. BERNARD COENDERS † 1678,

zoon van Abel en Tijtke van Vervou, gehuwd 1624 met Anna Coenders, dochter van Willem en Elisabeth Rolteman (n°. CVIII).

Familierelatiën.

632. Huwelijkscontract tusschen Bernard Coenders van Helpen en Anna Coenders van Helpen. 1624. 1 charter.

Bezittingen.

633. Aankomsttitel van redgerrechten etc. onder Sauwerd. 1638. 1 charter.

CXI. ABEL COENDERS VAN HELPEN,

zoon van Bernard en Anna Coenders van Helpen (no. CX), gehuwd 1649 met Bijwe Lewe, dochter van Joost en Harmpien Ompteda.

Familierelatiën.

634. Huwelijkscontract tusschen Abel Coenders van Helpen en Bijwe Lewe. 1649. 1 charter.

CXII. JOOST COENDERS,

zoon van Abel en Teetke van Vervou, gehuwd 1680 met Titia Rengers, dochter van Egbert en W. Polman.

Familierelatiën.

635. Huwelijkscontract tusschen Joost Coenders van Helpen en Titia Rengers. 1680. 1 charter.

CXIII. BEREND COENDERS junior VAN LUDEMA,

Bezittingen.

636. Aankomsttitel van den borg Eelsum met alle heerlijkheden en gerechtigheden, benevens van land onder Zeerijp. 1720. 1 charter.

H. De familie DE MEPSCHE.

CXIV. JOHAN DE MEPSCHE † 1583,

gehuwd 1561 met Agnes Entens (geb. 1541), dochter van Peter en Bawe Ompteda (no. LXXIII).

Familierelatien.

637. Huwelijkscontract tusschen Johan de Mepsche en Agnes Entens. 1561. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 452.

CXV. JOHAN DE MEPSCHE,

gehuwd 1573 met Dorothea Jensema, dochter van Rembt en Frerick Gaickinga.

Bezittingen.

638. Aankomsttitel van landerijen onder den Ham en Oldehove. 1567. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 487.

639. Scheidbrief van de nalatenschap van Hiddo Jensema. 1573. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 610.

N.B. Hiddo Jensema was de vader van Rembt, den schoonvader van Joh. de Mepsche.

CXVI. FREDERIK DE MEPSCHE,

zoon van Johan en Dorothea Jensema (no. CXV), gehuwd 1590 met Ode Entens, dochter van Peter en Bawe Ompteda (no. LXXIII).

Familierelatien.

640. Huwelijkscontract tusschen Frederik de Mepsche en Ode Entens. 1590. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 585.

Bezittingen.

641. Stukken betreffende de overdracht van de burcht te Harssens tegen landerijen onder Oosterwijtwerd en rentebrieven. 1598. 1 charter en 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 612, 613.

CXVII. HIDDE DE MEPSCHE,

gehuwd met Teteke Wicheringe.

Bezittingen.

642. Aankomsttitel van land onder Oldehove. 1692. 1 charter.

CXVIII. RUDOLPH DE MEPSCHE.

Bezittingen.

643. Aankomsttitel van landerijen onder Garmerwolde. 1655. 1 charter.

CXIX. REMBT DE MEPSCHE junior,

zoon van Rembt en Willemina Wicheringe, gehuwd 1699 met Wija Henrica van Julsingha, dochter van Johan en Wija Clinge.

Familierelatien.

644. Huwelijkscontract tusschen Rembt de Mepsche en Wija Henrica van Julsingha. 1699. 1 charter.

CXX. PETER DE MEPSCHE,

gehuwd met Gertruida Aldringa.

Bezittingen.

645. Aankomsttitels van heerlijk- en gerechtigheden onder Loppersum. 1705, 1706. 2 charters.

646. Bevestiging door burgemeesteren en raad in Groningen van den keerskoop van een ommegang op Hoykemaheert in Osingeweersterclauw. 1713. 1 charter.

CXXI. RUDOLPH de MEPSCHE,
gehuwd met Susanna Alberda.

Bezittingen.

647. Aankomsttitel van land onder ten Post. 1727. 1 charter.

648. Aankomsttitel van het collatierecht en jus patronatus van de kerk te Loppersum. 1725. 1 stuk.

N.B. Afschrift van 1731.

Processen.

649. Stukken in een proces over de ommegangen in het redgerrecht te Loppersum en Wirdum. Met retroacta. Begin 18e eeuw. 1 bundel.

I. De familie POLMAN.

CXXII. SYMON POLMAN,
gehuwd met Catharina van Ittersum, dochter van Helmich.

Familierelatien.

650. Huwelijkscontract tusschen Symon Polman en Katherijn van Ittersum. 1490. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 203.

Bezittingen.

651. Scheidbrief tusschen de gebroeders Symon en Harman Polman. 1417. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 37.

652. Inlossingsbrief voor Symon Polman wegens den verkoop van „de Valencamp". 1472. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 159.

653. Aankomsttitel van eene jaarlijksche rente uit de Nyehoff. 1516. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 274.

654. Losbrief voor Katharijne, weduwe Symon Polman, betrekkelijk het opbrengen van rogge. 1527. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 301.

CXXIII. HELMICH POLMAN,
was † 1551, gehuwd met Elisabeth.

Bezittingen.

655. Leenbrief voor Helmich Polman van drie erven onder Ruinen. 1518. 1 charter.
Zie Regestenlijst no. 278.

656. Kwijtingen voor betaalde gelden. 1533, 1551. 2 charters.
Zie Regestenlijst no. 315, 382.

CXXIV. ANTONIUS POLMAN,
was † 1551, gehuwd 1541 met Geertruid Ulgers.

Familierelatien.

657. Huwelijkscontract tusschen Antonius Polman en Geertruid Ulgers. 1541. 1 charter.
Zie Regestenlijst no. 333.

Bezittingen.

658. Kwijting voor Antonius Polman wegens aangifte van goederen van zijne vrouw herkomstig. 1543. 1 charter.
Zie Regestenlijst no. 342.

CXXV. ANTONIUS POLMAN junior,
gehuwd met Margaretha van Diepholt.

Bezittingen.

659. Aankomsttitel van eene jaarlijksche rente. 1578. 1 charter.
Zie Regestenlijst no. 541.

660. Afgeloste rentebrieven ten laste van Antonius Polman. 1572, 1575, 1579. 3 charters.
Zie Regestenlijst no. 502, 522, 542.
N.B. Gecancelleerd.

661. Aankomsttitels van bouwlanden onder Ruinen. 1574, 1575, 1586, 1587, 1592. 5 charters.
Zie Regestenlijst no. 514, 519, 574, 575, 587.

662. Aankomsttitels van huizen in de Oosterstraat te Groningen c. a. 1575, 1584. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 520, 557.

CXXVI. JOHAN POLMAN, 1579—1653.

Bezittingen.

663. Obligatien voor Johan Polman wegens geleende gelden. 1627, 1642, 1651, 1652. 2 charters en 2 stukken.

664. Aankomsttitel van land onder Doezum. 1650. 1 charter.

CXXVII. ANTONIUS POLMAN junior 2,

zoon van Antonius en Margaretha van Diepholt (no. CXXV), gehuwd 1607 met Gese Alberda, dochter van Reint en Willemina Coenders.

Ambten en waardigheden.

Als kapitein in dienst der Vereenigde Nederlanden.

665. Order van den Raad van State om zijne compagnie voltallig te maken en te wapenen. 1642. 1 stuk.

Familierelatien.

666. Huwelijkscontract tusschen Antonius Polman en Gese Alberda. 1607. 1 charter.

Bezittingen.

667. Aankomsttitels van de Alma-heerd onder Zuidwolde. 1617, 1644. 2 charters.

668. Leenbrief van Otto Gansneb gez. Tengnagel als plaatsvervangend leenheer voor kapitein Antonius Polman van het Ovingegoed bij Pesse onder Ruinen. Met eene bijlage. 1628, 1629. 2 charters.

N.B. De bijlage bevat de quitantie voor de koopsom van Ovinge-goed.

669. Aankomsttitel van land onder Dalen. 1630. 1 charter.

670. Scheidbrief der landerijen nagelaten door Frederik Coenders. 1631. 1 charter.

671. Leenbrief, waarbij de erven Nijenhoff, Ludderinge en Habeldinge tot leenen worden verheven en Antonius Polman daarmede wordt beleend. 1649. 2 charters.

672. Schuldbekentenis van Joh. Olgers voor eene van kapitein Antonius Polman gekochte plaats onder Zuidwolde. 1650. 1 charter.

673. Aankomsttitel van eene behuizing c.a. onder Zuidwolde. 1654. 1 charter.

K. De familie ONSTA.

CXXVIII. AYLKE ONSTA.

Bezittingen.

674. Aankomsttitels van landen onder Harssens en Leens. 1407, 1412. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 26, 32.

CXXIX. ABEL ONSTA † 1483,

gehuwd met Hille.

Bezittingen.

675. Aankomsttitels van land onder Legemeeden en Leens. 1456, 1474. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 111, 162.

676. Aankomsttitel van verschillende redgerrechten in Hunsingo. 1462. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 129.
N.B. In een vidimus van 1601.

677. Verklaring aangaande de verdeeling van den Oosterwijtwerder rechtstoel en de bezitters daarvan. 1464. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 135.

CXXX. AEPCO ONSTA † 1564,

gehuwd met Gela van Ewsum.

Bezittingen.

678. Aankomsttitel van eene kamp land. 1559. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 431.

CXXXI. EILCO ONSTA junior,

zoon van Aepco en Gela van Ewsum (no. CXXX).

Bezittingen.

679. Pachtbrief van land onder Wetsinge. 1575. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 517.

680. Aankomsttitel van verschillende redgerrechten, dijkrechten, etc. 1503. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 283.

N.B. In een vidimus van 1601.

681. Leenbrief voor Eilco Onsta van tienden te Haren. 1576. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 526.

Gemengden aard.

682. Notarieele verklaringen aangaande rechtsmaatregelen tegen den graaf van Oost-Friesland, betreffende zekere vorderingen. 1592. 2 charters.

Zie Regestenlijst nos. 591, 592.

L. De familie OMPTEDA.

CXXXII. MENOLD OMPTEDA.

Bezittingen.

683. Scheidbrief der goederen van Ode ten Dijke onder Uithuistermeeden. 1484. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 193.

N.B. Vergel. no. 527.

CXXXIII. FECKO OMPTEDA,

gehuwd met Luka.

Bezittingen.

684. Kwijting van abt en convent te Rottum wegens eene betaalde geldsom. 1532. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 311.

CXXXIV. MENOLD OMPTEDA junior,
zoon van Fecko en Luka (no. CXXXIII).

Bezittingen.

685. Scheidbrief van de nagelaten goederen van Fecko van Ompteda en vrouw. 1543. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 344.

686. Aankomsttitel van land gelegen onder Watwerd, onder den klokslag van Usquert. 1550. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 377.

CXXXV. HERMAN OMPTEDA † 1669,
gehuwd met Elteke ten Holte.

Bezittingen.

687. Aankomsttitels van heerlijkheden en gerechtigheden in verschillende rechtstoelen van Fivelingo. 1659. 1 charter.

688. Aankomsttitel van de helft eener begrafenis op het koor in de kerk van Zeerijp. 1663. 1 charter.

689. Aankomsttitel van land in Zeerijp. 1665. 1 charter.

M. De familie WICHERINGE.

CXXXVI. JOHAN WICHERINGE,
proost van Humsterland.

Familierelatien.

690. Huwelijksvoorwaarden vastgesteld voor Lamme, dochter van Johan Wicheringe. 1466. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 149.

Bezittingen.

691. Opdracht door de abdij van het klooster Ueberwasser te Munster van tienden in Baflo, het Halfambt en andere plaatsen. 1432. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 58.

692. Bevestiging van Johan Wicheringe door den Utrechtschen

bisschop in de hem vroeger geschonken erfpacht van tafelgoederen. 1462. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 128.

693. Aankomsttitels van een gedeelte van een tiende te Helpen. Met twee transfixen. 1445, 1449, 1464. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 85, 93, 138, 139, 140.
N.B. De beide eerste charters in vidimussen van 1464.

694. Aankomsttitels van land te Niehove. 1472, 1476. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 158, 170.

695. Aankomsttitel van land „an de Nije slachte" in Humsterland. 1479. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 183.

696. Schenking door abt en convent van Selwerd van de helft der tienden in Baflo en bijgelegen plaatsen. 1460. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 126.
N.B. Vgl. no. 691.

697. Leenbrief van tienden op de Groninger esch. 1463. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 131.

698. Quitantiën van den ambtman van Selwerd voor betaalde jaarlijksche pachtpenningen. 1474, 1476, 1481. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 164, 173, 190.

CXXXVII. GEERT WICHERINGE,

zoon van Johan, was † 1515, gehuwd 1481 met Wemele Tedema.

Familierelatien.

699. Huwelijkscontract tusschen Geert Wicheringe en Wemele Tedema. 1481. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 185.

700. Huwelijkscontract tusschen Johan Hoerneken en Hylle Wicheringe. 1513. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 265.
N.B. Blijkens dorsale aanteekening het exemplaar van Wemele Wicheringe, geb. Tedema.

701. Huwelijkscontract tusschen Hinrick Gaykema en Grete Wicheringe. 1515. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 273.
N.B. = N.B. van no. 700.

Bezittingen.

702. Accoord over een molenberg buiten de Boteringepoort te Groningen. 1459. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 123.

703. Scheidbrief tusschen de gebroeders Wicheringe van de ouderlijke nalatenschap. 1491. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 206.

CXXXVIII. WILLEM WICHERINGE,

broeder van Geert Wicheringe.

Bezittingen.

704. Pachtbrieven van een molenberg buiten de Boteringepoort te Groningen. 1520, 1527. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 280, 297.

705. Aankomsttitel van eene jaarrente ten laste der stad Groningen verkocht aan het convent Bentlage. 1521. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 287, 291.
N.B. Deze rentebrief oorspronkelijk verkocht door W. Wicheringe, is na aflossing waarschijnlijk tot hem teruggekeerd.

706. Aankomsttitels van jaarrenten aan verschillende personen ten laste van Willem Wicheringe. 1520, 1523, 1526, 1530, 1535, 1546. 6 charters.

Zie Regestenlijst no. 284, 293, 295, 307, 320, 361.
N.B. Na aflossing teruggekeerd.

707. Pachtbrieven van landerijen. 1538, 1539. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 328, 330.

CXXXIX. SWEDER WICHERINGE,

zoon van Geert en Wemele Tedema (n°. CXXXVII).

Bezittingen.

708. Scheidbrief tusschen Wemele Wicheringe geb. Tedema en hare zonen en dochters. 1513. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 264.

709. Bevestiging van Sweder Wicheringe in het genot van tafelgoederen door den bisschop van Utrecht geschonken. Met bijlagen. 1549 (2 stuks), 1559. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 370, 372, 430.
N.B. Vgl. no. 692.

710. Quitantiën van aan den schrijver van 't Goorecht betaalde pachtpenningen. 1551, 1554, 1556, 1558. 4 charters.

Zie Regestenlijst no. 385, 404, 413, 428.

CXL. BARTHOLD WICHERINGE,

gehuwd met Oede Clant.

Bezittingen.

711. Bevestiging van Barthold Wicheringe in het genot der tafelgoederen door den bisschop van Utrecht geschonken. 1565. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 480.
N.B. Vgl. no. 692, 709.

712. Quitantiën van aan den schrijver van het Goorecht betaalde pachtpenningen. 1559, 1561, 1562, 1563, 1564, 1566, 1568. 7 charters.

Zie Regestenlijst no. 433, 454, 462, 468, 474, 485 491.
N.B. Eenige van deze kwijtingen zijn van Geert Hoernken, doch om de volkomen gelijkheid en de familierelatie hier bijgevoegd.

N. De familie TJARDA VAN STARKENBORCH.

CXLI. LAMBERT TJARDA VAN STARKENBORCH,

zoon van Bartold en Bawe Au(l)ssuma, gehuwd 1550 met Eelt Coenders.

Familierelatien.

713. Huwelijkscontract tusschen Lambert Tjarda van Starckenborch en Eelt Coenders. 1550. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 376.

CXLII. LAMBERT TJARDA VAN STARKENBORCH,

gehuwd met Reneke Aulsuma.

Bezittingen.

714. Schikkingen betreffende eenige finantieele punten. 1578. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 537.

CXLIII. LUDOLPH TJARDA VAN STARKENBORCH,

gehuwd 1586 met Hidde Onsta, dochter van Aepco en Gela van Ewsum.

Familierelatien.

715. Huwelijkscontract tusschen Luloff Tjarda van Starkenborch en Hidde Onsta. Met eene bijlage. 1586, 1588. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 573, 582.

Bezittingen.

716. Donatie aan Luloff Tjarda van Starkenborch van een deel der goederen herkomstig van Matthias Tjarda van Starkenborch. 1578. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 540.

717. Scheidbrieven van de nalatenschap van Aepke Onsta. 1585, 1587. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 567, 579
N.B. Het charter van 1585 in een vidimus van 1602.

CXLIV. LAMBERT TJARDA VAN STARKENBORCH,

zoon van Ludolph en Hidde Onsta (no. CXLIII), gehuwd 1619 met Frederica Gaykinga, dochter van Allert en Joest Jensema.

Familierelatien.

718. Huwelijkscontract tusschen Lambert Tjarda van Starkenborch en Frederica Gaykinga. Met eene bijlage. 1619. 2 charters.

N.B. De bijlage bevat de „beknupping" van dit huwelijkscontract, gedaan door Johan Rengers.

719. Testament van Lambert Tjarda van Starkenborch. 1646. 1 charter.

Bezittingen.

720. Scheidbrief tusschen Lambert Tjarda van Starkenborch en zijnen zwager Rempt ten Ham voor diens huisvrouw Anna Maria Tjarda van Starkenborch van de ouderlijke bezittingen, waaronder het huis Verhildersum. 1618. 1 charter.

721. Scheidbrief tusschen Allert en Frederick Gaykinga van de ouderlijke nalatenschap. 1619. 1 charter.

722. Aankomsttitels van landerijen onder Leens. 1619, 1625, 1626, 1627, 1629, 1632. 6 charters.

723. Scheidbrief tusschen Johan Huninga van Oostwold c. u. en Lambert Tjarda van Starkenborch c. u. van de nalatenschap van Reint Alberda te Spijk. 1628. 1 charter.

724. Aankomsttitels van heerlijkheden en gerechtigheden onder Leens. 1634, 1640 (2 stuks). 3 charters.

N.B. Het charter van 1640 Sept. 12 in een vidimus van 1640 Oct. 6.

725. Aankomsttitel van landerijen bij Gaykingadijk. 1635. 1 charter.

726. Pachtcontract met mevrouw van der Wenge, geb. Cappel, van landerijen onder Leens. 1637. 1 charter.

Gemengden aard.

727. Zoenbrief met het klooster Aduard over den nederslag van twee heeren Gaykinga. 1520. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 283.

CXLV. GESINA (JOSINA) TJARDA VAN STARKENBORCH,

dochter van Lambert en Frederica Gaykinga (no. CXLIV), gehuwd met Philips Sigismund van der Wenge.

Bezittingen.

728. Aankomsttitels van landerijen onder Leens voor Caspar van der Wenge. 1582, 1583, 1585, 1586, 1587, 1588. 6 charters.

Zie Regestenlijst no. 548, 550, 565, 571, 576, 581.
N.B. Gedeeltelijk transfixen.

729. Overeenkomst tusschen Caspar van der Wenge en Johan Lewe over het redgerrecht van Leens en Zuurdijk. 1600. 1 charter.

Processen.

730. Uitspraak in een geschil tusschen ritmeester Philips Sigusmund van der Wenge en Schotto Tamminga, betreffende de collatie te Wetsinge en de jacht in de jurisdictie van Westerdijkshorn. Met bijlage. 1640, 1661. 2 charters.

N.B. De uitspraak in een vidimus van 1661. De bijlage in een vidimus van 1641 bevat eene acte van afstand van gerechtigheden onder Leens ten voordeele van Bojocco van der Wenge.

CXLVI. LUDOLPH TJARDA VAN STARKENBORCH.

zoon van Lambert en Frederica Gaykinga (no. CXLIV), gehuwd 1649 met Anna Catharina de Mepsche.

Familierelatien.

731. Huwelijkscontract tusschen Ludolph Tjarda van Starkenborch en Anna Catharina de Mepsche. 1649. 1 charter.

CXLVII. ALLARD TJARDA VAN STARKENBORCH.

zoon van Lambert en Frederica Gaykinga (no. CXLIV), gehuwd 1648 met Gratia Susanna Clant.

Bezittingen.

732. Scheidbrief tusschen Allard, Ludolph en Josina Tjarda van Starkenborch van de ouderlijke goederen. 1649. 1 charter.

733. Pachtbrieven van landerijen onder Kloosterburen, Leens en Wehe. 1649, 1653, 1660, 1661, 1662 (2 stuks). 6 charters.

734. Aankomsttitels van landerijen cum annexis onder Leens. 1649, 1655, 1657, 1658 (3 stuks), 1660 (2 stuks), 1662, 1664, 1676. 11 charters.

735. Quitantie van Philips Sigismund van der Wenge voor zijnen zwager Allard Tjarda van Starkenborch wegens uit hunne boedelscheiding proflueerende penningen. 1650. 1 charter.

736. Quitantie voor de aflossing van grondpacht op het huis Verhildersum te Leens. 1650. 1 charter.

737. Aankomsttitels van landerijen onder Verhildersum, Wehe, Warfhuizen en Zuurdijk. Met eene bijlage. 1653, 1654 (2 stuks), 1663, 1665. 5 charters.

N.B. De bijlage bevat eene borgstelling voor de vrije oplevering van land onder Warfhuizen.

738. Aankomsttitels van landerijen onder Kloosterburen. 1656, 1657, 1661 (3 stuks), 1662, 1663, 1664. 8 charters.

N.B. Twee dezer charters zijn transfixen.

739. Overeenkomst tusschen Allard Tjarda van Starkenborch en Albert Frerix, burger in Groningen, wegens questieuse aan-

spraken op eene heemstede cum annexis te Kloosterburen. 1671. 1 charter.

CXLVIII. LAMBERT TJARDA VAN STARKENBORCH,

zoon van Allard en Gratia Susanna Clant, gehuwd 1701 met Alagonda Maria Clant, dochter van Derck en Margaretha Josina Ripperda (no. XCVIII).

Familierelatien.

740. Huwelijkscontract tusschen Lambert Tjarda van Starkenborch en Alagonda Maria Clant. 1701. 1 charter.

Bezittingen.

741. Scheidbrief van mevrouw douairière van Starkenborch van Leens, geboren Gratia Susanna Clant, met hare kinderen wegens de vaderlijke goederen. 1679. 1 charter.

742. Scheidbrief van het huis te Leens met annexe heerlijkheden tusschen de gebroeders Edzard, Jacob, Lammert en Bartold Tjarda van Starkenborch. 1679. 1 charter.

N.B. Hierbij komt het huis Verhildersum aan Lammert Tjarda van Starkenborch.

743. Scheidbrief tusschen de kinderen van vrouwe Gratia Susanna Clant, douairière van Starkenborch, van de moederlijke goederen. 1692. 1 stuk.

744. Transportbrief, waarbij Barthold Tjarda van Starkenborch zijne goederen, volgens contract, overdraagt aan zijnen broeder Lammert. 1692. 1 charter.

745. Scheidbrief tusschen de erven van vrouwe Amelia Clant, genaamd Sickinghe. Met twee bijlagen. 1695, 1699. 2 charters en 1 stuk.

N.B. Deze bijlagen bevatten de nadere scheidbrieven van het aan de familie van Starkenborch opgekomen deel.

746. Scheidbrief tusschen de erfgenamen van Derck Clant van Hankema en van Margaretha Josina Ripperda. Met bijlage. 1700, 1702. 2 charters.

N.B. De bijlage bevat eene scheiding tusschen L. Tjarda van Starkenborch, Gerhard Horenken en Maurits Clant wegens de schulden en lasten van gemelden heer Derck Clant.

747. Scheidbrieven tusschen de erfgenamen van Josina Tjarda van Starkenborch en Bouwina Tjarda van Starkenborch. 1706, 1709. 2 charters.

N.B. Deze waren zusters van Lammert Tjarda van Starkenborch.

748. Aankomsttitels van landerijen onder Adorp en Wetsinge. 1711, 1715 (2 stuks), 1723, 1728, 1740. 6 charters.

749. Huurbrief van landerijen onder Zeerijp. 1711. 1 stuk.

750. Aankomsttitels van landerijen onder Zeerijp en het huis Juckema. Met eene bijlage. 1711, 1712, 1729. 3 charters.

N.B. De bijlage bevat de beklembrief van het huis Juckema.

751. Aankomsttitel van twee ommegangen in de schepperij van Selwerd. 1723. 1 charter.

752. Overdracht sub titulo oneroso, waarbij Scipio Meckema van Aylva en Anna Bouwina Tjarda van Starkenborch, ehelieden, cedeeren aan Lammert Tjarda van Starkenborch hunne rechten op de erfenis van Frederica van der Wenge. 1724. 1 charter.

753. Aankomsttitels van ommegangen in de juridictiën van Adorp, Harssens en Kloosterburen. 1724, 1747. 2 charters.

754. Aankomsttitels van het huis te Sauwerd c.a. 1576, 1585, 1725. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 527, 563.

755. Aankomsttitels van zijl-, dijk- en collatierechten onder Adorp en Vierhuizen. 1728. 1746. 2 charters.

756. Pachtbrief van een zijlvestereed in Selwerder schepperij. 1728. 1 charter.

757. Aankomsttitels van landen onder Warfhuizen en Wehe. 1730, 1738. 2 charters.

758. Overdracht sub titulo oneroso, waarbij mevrouw M. C. Ripperda, douairière Morner transporteert op mevrouw A. M. Clant, douairière Tjarda van Starkenborch haar aandeel in den boedel van wijlen mevrouw Ripperda van Oosterwijtwerd. 1744. 1 charter.

759. Scheidbrief tusschen Alagonda Maria Clant, douairière van Starckenborch, en den raadsheer Tjaden van den boedel der vrouwe van Oosterwijtwerd. 1745. 1 charter.

760. Verklaring van mevrouw Alagonda Maria Clant, douairière van Starkenborch, betreffende hare zijl- en dijkrechtereeden in de schepperij van Sauwerd. 1747. 1 charter.

761. Register van aankomsttitels van de burchte van Sauwerd en Wetsinge, landerijen en collatiën aldaar, alsmede in Adorp en Harssens. Midden 18e eeuw. 1 deel.

Gemengden aard.

762. Indemnisatiebrief van mevrouw Tjarda van Starkenborch, geboren Clant, voor mevrouw Warmolts, weduwe raadsheer Keiser, wegens rampen en ongelukken aan de zeedijken. 1725. 1 charter.

763. Contract van correspondentie tusschen H. A. Alberda, T. van Starkenborch, Lambert Tjarda van Starkenborch en Lewe van Aduard, betreffende de regeering der Ommelanden. 1703. 1 stuk.

CXLIX. LUDOLPH TJARDA VAN STARKENBORCH,

zoon van Coppen en Hiddina Anna Tjarda van Starkenborch, gehuwd 1726 met Cecilia Rengers, dochter van Edzard en Catharina van der Noot Risoir (no. XXV), zuster van Egbert Rengers, gehuwd met Margaretha Bouwina Tjarda van Starkenborch.

Familierelatien.

764. Huwelijkscontract tusschen Ludolph Tjarda van Starkenborch en Cecilia Rengers. 1726. 1 charter.

765. Testament van mevrouw Amelia Sickinge, geb. Clant. Met bijlagen. 1692, 1728. 1 omslag.

N.B. De bijlagen bevatten den inventaris en de scheiding der goederen van Elisabeth Tjarda van Starkenborch, die in het testament voorkomt.

Gemengden aard.

766. Contract van correspondentie over de politique regeering van het onderkwartier Marnsteradeel. 1729. 1 charter.

N.B. Vgl. no. 255.

CL. ALLARD PHILIP TJARDA VAN STARKENBORCH,

gehuwd met Feija Johanna Sickinghe.

Bezittingen.

767. Scheidbrief van verschillende familieleden, waaronder Allard Philip Tjarda van Starkenborch en echtgenoote, van de goederen nagelaten door jr. Onno Hillebrandes. 1735. 1 charter.

N.B. Exemplaar van den heer van Thema = A. P. Tj. v. St.

768. Scheidbrief van Allard Philip Tjarda van Starkenborch met de erfgenamen zijner vrouw. 1739. 1 charter.

O. De familie KATER.

CLI. CLAWES KATER senior.

Bezittingen.

769. Aankomsttitels van land buiten de Apoort te Groningen. 1454, 1458. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 109, 121.

770. Uitspraak van dedingslieden in een geschil over leengoederen. 1481. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 187.

771. Huurbrief van land buiten de Heerepoort te Groningen. 1487. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 199.

Gemengden aard.

772. Verklaring tot indemnisatie door het stadsbestuur van Groningen en de gedeputeerden van Stad en Lande voor wat hunne gecommitteerden te Aduard en Wittewierum zullen verrichten. 1493. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 209.

CLII. SWEDER KATER,

was burgemeester van Groningen, gehuwd met Leucka.

Familierelatien.

773. Testament van Leucka Katers. 1497. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 216.

CLIII. THESE KATER,

gehuwd met Yeyge.

Bezittingen.

774. Transportbrief van een heem op de Hare in het kerspel Marum. 1515. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 271.

Gemengden aard.

775. Bulle van paus Clemens VII ter voorziening in de vacature van het Maria-altaar te Huisinge. 1525. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 294.
N.B. Uitgevaardigd naar aanleiding eener klacht van Bawe Kater tegen These Kater en andere familieleden.

CLIV. LUERT KATER,

zoon van Clawes (no. CL), gehuwd 1508 met Bawe Ripperda, dochter van Eggerik (no. LI).

Ambten en waardigheden.

Als leenman van den bisschop van Utrecht.

776. Oproeping van Frederik van Baden, bisschop van Utrecht, tot eene bijeenkomst te Vollenhove. 1500. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 224.

Familierelatien.

777. Huwelijkscontract tusschen Luert Kater en Bawe Ripperda. 1508. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 244.

Bezittingen.

778. Aankomstbrieven van landerijen in Hunsingo, herkomstig van Blideke Fradama. Met eene bijlage. 1440. (3 stuks), 1443, 1444, 1447, 1451, 1452, 1457, 1459 (2 stuks), 1467, 1503. 13 charters.

Zie Regestenlijst no. 67, 68, 69, 80, 82, 89, 101, 104, 113, 124, 125, 152.
N.B. Door familierelatien aan Luert Kater gekomen. De bijlage bevat een scheidbrief der heerlijk- en gerechtigheden van Blideke Fradama.

779. Scheidbrieven tusschen Luert Kater en zijne familieleden. 1503 (2 stuks), 1511, 1601. 4 charters.

Zie Regestenlijst no. 229, 230, 232, 253.

780. Aankomsttitel eener jaarrente. 1516. 1 stuk.
Zie Regestenlijst no. 275.
N.B. Concept.

CLV. LUYRT KATER junior,

gehuwd 1542 met Margaretha Clant.

Familierelatien.

781. Huwelijkscontract tusschen Luyrt Kater en Margaretha Clant. 1542. 1 charter.
Zie Regestenlijst no. 337.

CLVI. CLAAS KATER,

zoon van Luert en Bawe Ripperda (no. CLIV), was † in 1556, gehuwd met Anna Tamminga.

Bezittingen.

782. Aankomsttitels van landerijen onder Harssens, Huisingerhamrik, Middelstum en Wirdum. 1533, 1543, 1547, 1548. 4 charters.
Zie Regestenlijst no. 314, 345, 363, 368.

783. Aankomsttitel van een aandeel in een redgerrecht te Huisinge. 1550. 1 charter.
Zie Regestenlijst no. 375.

CLVII. CLAAS KATER junior,

zoon van Claas en Anna Tamminga (no. CLVI), gehuwd met Anna van Burmannia, weduwe Joh. van Ewsum.

Ambten en waardigheden.

Als volmacht van Huisinge en Westerwijtwerd.

784. Overeenkomst betreffende de uitgraving en verwijding van den Buirdam. 1578. 1 charter.
Zie Regestenlijst no. 538, 539.

Bezittingen.

785. Leenbrieven betreffende het Nijdingegoed te Groningen. 1370, 1410, 1431, 1441, 1449, 1451, 1452, 1464, 1478, 1497, 1515, 1540, 1556, 1603. 14 charters.
Zie Regestenlijst no. 14, 28, 55, 76, 94, 100, 106, 136, 180, 213, 272, 332, 415.

N.B. Het Nijdingegoed wordt ook Hendrick Evertszgoed genoemd. De laatste leenbrief (1603), waarbij juffer Hille Katers haren broeder Claas opvolgt, is volledigheidshalve hierbij gevoegd.

786. Scheidbrief van goederen nagelaten door eenige leden der familie van Burmannia. 1561. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 443.

787. Schikking over finantieele punten tusschen Claas en Anna van Burmannia. 1572. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 508.

788. Aankomsttitel van landen onder Roden en Roderwolde. 1576. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 530.

789. Aankomsttitels van jaarrenten. 1576, 1582. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 531, 549.

P. De familie TEN HOLTE.

CLVIII. ROLEF TEN HOLTE,

gehuwd met Trudeke.

Bezittingen.

790. Aankomsttitel van land onder Leermens c.a. 1514. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 270.

CLIX. JOHAN TEN HOLTE,

gehuwd met Margaretha.

Bezittingen.

791. Aankomsttitels van landerijen. 1534, 1561. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 317, 449.

792. Aankomsttitels van heerlijk- en gerechtigheden. 1553, 1555, 1556, 1567, 1611. 5 charters.

Zie Regestenlijst no. 398, 407, 414, 488.

793. Stukken betreffende de arbitrage over het bezit van Stijma-heert. 1562, 1563. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 458, 467.

794. Aflossing eener jaarrente. Met bijlage. 1529, 1534. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 304, 316.
N.B. De bijlage bevat de scheidbrief, waarin de jaarrente voorkomt.

CLX. WRIJTSERT TEN HOLTE,

gehuwd met Eeltcke Sijghers.

Bezittingen.

795. Aankomsttitel van gerechtigheden en heerlijkheden. 1597. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 608.

796. Scheidbrief van onder Zeerijp gelegen landen. 1569. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 493.

CLXI. JOHAN TEN HOLTE,

zoon van Wrijtsert en E. Sijghers (no. CLX).

Bezittingen.

797. Scheidbrieven tusschen Johan ten Holte en zijne broeders en zusters van de nagelaten goederen hunner ouders. 1613. 2 charters.

Q. De familie VAN ISSELMUIDEN.

CLXII. LAMBERT VAN ISSELMUIDEN.

Bezittingen.

798. Scheidbrief van de ouderlijke nalatenschap. 1428. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 47.

CLXIII. COERT VAN ISSELMUIDEN,

Bezittingen.

799. Scheidbrief van verschillende bezittingen. 1571. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 500.

CLXIV. GEERT VAN ISSELMUIDEN.

Bezittingen.

800. Rentebrief ten laste van Geert van Isselmuiden. 1631. 1 charter.

N.B. Afgelost en gecancelleerd.

801. Aankomsttitels van landen onder Bedum en Krewerd. 1634, 1647. 2 charters.

802. Aankomsttitel van een deel van den borch Duirsum in den Ham onder Loppersum. 1640. 1 charter.

803. Pachtbrief van land onder Loppersum. 1644. 1 charter.

R. De familie EMMIUS.

CLXV. WESSEL EMMIUS,

zoon van Ubbo, gehuwd met Taetke van Wingen.

Familierelatien.

804. Testamenten van Wessel Emmius en Taetke van Wingen, ehelieden. 1627, 1632, 1661. 3 charters.

Bezittingen.

805. Aankomsttitel van graven op het koor der Academiekerk te Groningen. 1632. 1 charter.

806. Scheidbrief van de nalatenschap van Wessel Emmius. 1656. 1 charter.

CLXVI. SAMUEL EMMIUS,

zoon van Wessel en Taetke van Wingen (no. CLXV), gehuwd 1649 met Anna Sighers.

Familierelatien.

807. Huwelijkscontract tusschen Samuel Emmius en Anna Sighers. 1649. 1 charter.

808. Testament van Samuel Emmius en Anna Sighers, ehelieden. 1650. 1 charter.

809. Testament van Johan Sighers en Susanna van Merck, ehelieden. 1665. 1 charter.

810. Testament van Samuel Petrejus en Tjakemina Emmius. 1666. 1 stuk.

Bezittingen.

811. Overeenkomst van Samuel Emmius met zijne broeders en zusters aangaande hunne gemeenschappelijke goederen. 1666. 1 charter.

812. Scheidbrief van de nalatenschap van Johan Sighers. 1683. 1 charter.

CLXVII. MARGARETHA EMMIUS,

dochter van Wessel en Taetke van Wingen (no. CLXV), gehuwd 1652 met Johannes Rappardus, predikant te Orsoy.

Familierelatien.

813. Obligatie ten laste van Bocco van Burmannia voor Samuel Emmius, als medevoogd van de kinderen van Johannes Rappardus, en wijlen Margaretha Emmius, ehelieden, wegens opgenomen geld. 1670. 1 charter.

814. Huwelijkscontract tusschen Johannes Rappardus en Margaretha Emmen. 1652. 1 charter.

CLXVIII. EGBERTUS EMMIUS,

gehuwd met Anna Maria Alting.

Familierelatien.

815. Testament van mevrouw Anna Maria Emmius geb. Alting. 1702. 1 charter.

S. De familie WOLTHERS.

CLXIX. HARMEN WOLTHERS,

(1657—1733), zoon van Wolter en Hester Meynardi, gehuwd met Anna Emmius, 1661—1716, dochter van Samuel en Anna Sighers (no. CLXVI).

Familierelatien.

816. Huwelijkscontract tusschen Harco Hilarius Siccama en Roelina Maria Wolthers (Vgl. no. 360).

N.B. Blijkens dorsale notitie exempl. van burgemeester H. Wolthers.

817. Huwelijkscontract tusschen capitein Matthaeus Hayko Appius en Geertruida Theodora van Brunsveld (Vgl. no. 364).

N.B. Blijkens dorsale notitie exempl. van burgemeester H. Wolthers.

818. Testament van burgemeester Harmen Wolthers. 1729. 1 charter.

Bezittingen.

819. Aankomsttitel van zitplaatsen in de Martinikerk te Groningen. 1660. 1 charter.

N.B. Met dorsaal transport (1701) op Wolter Wolthers, den vader van Harmen Wolthers.

820. Pachtbrief van een plaatsje in Midwolda. 1731. 1 charter.

T. De familie TJASSENS.

CLXX. CORNELIS TJASSENS,

zoon van Daniel en Brechtina Tjaden, gehuwd 1729 met Harmanna Wolthers, dochter van Harmen en Anna Emmius (no. CLXIX).

Familierelatiën.

821. Huwelijkscontract tusschen Cornelis Tjassens en Harmanna Wolthers. 1729. 1 charter.

Bezittingen.

822. Aankomsttitels van een huis c. a. bij Enselensertil. 1701. 2 charters.

U. De familie BECKERINGH.

CLXXI. LAMBERTUS BECKERINGH,

gehuwd 1705 met Catharina Sijpkens.

Familierelatiën.

823. Huwelijkscontract tusschen Lambertus Beckeringh en Catharina Sijpkens. 1705. 1 charter.

824. Huwelijkscontract tusschen Michiel van Bolhuis en Alagonda Beckeringh. 1738. 1 charter.

N.B. Blijkens dorsale notitie exempl. van Lamb. Beckeringh, vader der bruid.

Bezittingen.

825. Scheidbrief tusschen Lamb. Beckeringh met zijne vrouw en Eltien Sijpkens. 1706. 1 charter.

CLXXII. WILHELM BECKERINGH,

gehuwd 1e met (1738) Egberta Louisa Piccardt; 2e met (1742) Catharina Smith, weduwe Laman.

Familierelatiën.

826. Huwelijkscontracten van Wilhelmus Beckeringh, respectievelijk met Egberta Louisa Piccardt en met mevrouw Catharina Smith, weduwe Hendrik Laman. 1738, 1742. 2 charters.

827. Huwelijkscontract tusschen Paulus Laman en Hermanna Helena van Iddekinge. 1759. 1 charter.

N.B. Blijkens dorsale notitie exempl. van W. Beckeringh.

828. Huwelijkscontract tusschen Lambertus Beckeringh en Jacomina Telghuis. 1764. 1 charter.

N.B. Blijkens dorsale notitie exempl. van W. Beckeringh, broeder des bruidegoms.

829. Huwelijkscontract tusschen Menso Alting Mees en Ella Catharina van Bolhuis. 1768. 1 charter.

N.B. Blijkensdorsale notitie exempl. van W. Beckeringh, oom der bruid.

V. De familie GERLACIUS.

CLXXIII. ANTONIUS GERLACIUS.

Bezittingen.

830. Aankomsttitel van een „vollmeulen" en behuizinge te Schildwolde, herkomstig van Hindrick Swerinck. 1657. 1 charter.

CLXXIV. WIBBINA GERLACIUS,

gehuwd met Nicolaas van Buttingha.

831. Obligatien ten laste van mevrouw Wibbina Gerlacius, weduwe Nicolaas van Buttingha voor Theodorus Wolbrighs en Maria Billencamps wegens opgenomen geld. 1714. 1 charter.

N.B. De aflossing in dorso.

CLXXV. BERNARD GERLACIUS.

Bezittingen.

832. Aankomsttitels van vast goed onder Sauwerd en Siddeburen. 1695 (2 stuks), 1720. 3 charters.

TWEEDE AFDEELING,

bevattende zulke stukken, welke, schoon gevonden in het Huisarchief van Farmsum, niet gevoegelijk in het archief van een bepaald persoon waren onder te brengen.

Familierelatien.

833. Huwelijkscontracten tusschen:

Steven ter Borch en Femme Poelmans; Herman Eppenzoon Allema en Yeye, Andreas Ghisen dochter; Jarich ter Borch en Willem Allema. 1480, 1481, 1497. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 184, 186, 215.
N.B. Vgl. no. 527, 683.

834. Dispensatie voor Sybrandus ab Osinga tot het aangaan van een huwelijk. 1562. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 460, 461.

Bezittingen.

835. Aankomsttitels van heerlijkheden, redgerrechten, collatierechten, zijlrechten en dergelijke rechten in de Ommelanden. 18 charters.

N.B. De rechten zijn gelegen onder:

a. Adorp en Harssens. 1603, 1684, 1692, 1707.

b. Holwierde. 1344.

Zie Regestenlijst no. 10.

c. Leens. 1381, 1416, 1425.

Zie Regestenlijst no. 18, 36, 44.

d. Leermens. 1691.

e. Loppersum. 1672, 1700, 1725, 1771, 1773.

f. Losdorp. 1476, 1477.

Zie Regestenlijst no. 169, 174.

g. Scharmer. 1694.

h. Tjamsweer. 1477.

Zie Regestenlijst no. 175.

i. Zeerijp. 1744.

836. Aankomsttitels van vaste goederen in de Ommelanden. 138 charters.

N.B. De goederen zijn gelegen onder:

a. Adorp. 1443, 1583, 1599, 1603 (2 stuks), 1604, 1641, 1642, 1646, 1666, 1711.

Zie Regestenlijst no. 79, 552, 621.

b. Farmsum. 1598, 1626, 1679, 1680, 1683, 1684, 1689, 1704, 1753.

Zie Regestenlijst no. 615.

c. Garrelsweer. 1561, 1566, 1585, 1596, 1602, 1604, 1609 (2 stuks), 1613 (2 stuks), 1619, 1648 (2 stuks), 1662, 1666, 1667, 1695, 1790.

Zie Regestenlijst no. 446, 481, 562, 602.

d. Hemmen. 1423.

Zie Regestenlijst no. 41.

e. Jukwerd. 1664.

f. Kantens. 1498.

Zie Regestenlijst no. 217.

g. Kloosterburen. 1618 (2 stuks), 1625, 1639, 1664.

h. Leens. 1440, 1583, 1589, 1592 (2 stuks), 1606, 1609, 1611, 1612, 1620, 1621, 1634, 1642, 1657, 1660.

Zie Regestenlijst no. 73, 556, 583, 588, 589.

i. Leermens. 1634, 1650, 1656.

k. Loppersum. 1632, 1636.

N.B. De acte van 1636 bevat den verkoop van de borch Duirsum onder Loppersum, herkomstig van de gebroeders de Mepsche in den Ham.

l. Losdorp. 1682.

N.B. Aankomsttitel van Fraylemaborg.

m. Midwolda. 1612, 1613, 1614, 1639, 1648, 1674 (3 stuks), 1691, 1710, 1745.

n. Niehove. 1575, 1577.

Zie Regestenlijst no. 518, 532.

o. Niekerk. 1606, 1610, 1618.

p. Onderdendam. 1384.

Zie Regestenlijst no. 20.

q. Oosterwijtwerd. 1650.

r. Oostwolde (Westerkwartier). 1475.

Zie Regestenlijst no. 167.

s. Pieterburen. 1606.

t. ten Post. 1455, 1457, 1481, 1543, 1544, 1545, 1602, 1613, 1614, 1618, 1619, 1620, 1649.

Zie Regestenlijst no. 110, 116, 189, 341, 347, 353.

u. Siddeburen en Hellum. 1687, 1688 (3 stuks), 1716, 1739, 1740.

v. Slochteren en Harkstede. 1668, 1680.

N.B. Hierbij een aankomsttitel van Klein-Martin.

w. Tjamsweer. 1512, 1520, 1643, 1645, 1663.

Zie Regestenlijst no. 259, 282.

x. Toornwerd. 1563.

Zie Regestenlijst no. 463.

y. Uithuistermeeden. 1663, 1667.

z. Usquert. 1694.

aa. Westeremden. 1693.

bb. Wetsinge. 1722.

cc. Woldendorp. 1601, 1675, 1690, 1692.

dd. 't Zandt. 1476.

Zie Regestenlijst no. 172.

ee. Zeerijp. 1443, 1449, 1451, 1492, 1502, 1565, 1570, 1694, 1700, 1709.

Zie Regestenlijst no. 78, 95, 98, 208, 226, 476, 496.

ff. Zuidbroek. 1755.

gg. Zuidhorn. 1613, 1683.

N.B. Hierbij een aankomsttitel van het huis Jellema.

837. Aankomsttitels van vaste goederen in Oost- en West-Friesland. 2 charters.

a. in Kollumerland. 1644.

b. onder Risum. 1636.

838. Aankomsttitels van huizen binnen de stad Groningen. 5 charters.

a. in de Boteringestraat. 1376.

Zie Regestenlijst no. 15.

b. in de Guldenstraat. 1434.

Zie Regestenlijst no. 60.

c. in de Heerestraat. 1406, 1495, 1501.

Zie Regestenlijst no. 25, 212, 225.

839. Aankomsttitels van graven binnen de stad Groningen. 4 charters.

a. in de Akerk. 1652.

b. in de Martinikerk. 1613, 1615, 1662.

840. Pachtbrieven in de Ommelanden. 4 charters.

a. onder Baflo. 1600, 1606.

b. onder Kloosterburen. 1631.

c. onder Leens en Zuurdijk. 1661.

841. Pachtbrieven binnen de stad Groningen. 1428, 1542, 1660. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 50, 339.

842. Scheidbrieven in de familiën Allema, Balles. Gabriels en Huginghe 1411, 1477, 1662, 1685. 4 charters.

Zie Regestenlijst no. 31, 176.

843. Rentebrieven, obligatiën en dergelijke stukken. 1402, 1404, 1409, 1413, 1421, 1425, 1428, 1477, 1458, 1520, 1553, 1562, 1585 (2 stuks), 1629, 1637, 1647, 1654. 18 charters.

Zie Regestenlijst no. 22, 23, 27, 35, 39, 45, 48, 120, 178, 281, 399, 459, 560, 561.

844. Stukken betreffende tienden te Helpen. 1377, 1466, 1467, 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 16, 146, 150.

845. Stukken, betreffende de verpachting van eene hofstede te Gronenborch en een paar andere erven bij Groningen. 1437, 1440, 1466, 1475, 1489. 3 charters.

Zie Regestenlijst no. 65, 70, 147, 166, 202.

846. Stukken betreffende het Tetijngegoed. 1440, 1442. 2 charters.

Zie Regestenlijst no. 74, 77.

Processtukken, compromissen en dergelijke.

847. Compromis over het redgerschap in Huizinge. 1326. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 9.

848. Accoord in een geschil tusschen Focko to Dijke en Albert Solleder, in zake zekere tienden. 1406. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 24.

849. Uitspraak van zoenslieden in een geschil tusschen Focke Asinghe en Asinghe te Harsens over eene erfenis. 1457. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 118.

850. Uitspraak in een geschil tusschen Azege te Rasquerd en Yemme Syersz over een nederslag. 1478. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 181.

851. Uitspraak tusschen eenige kluften in de Ommelanden in een geschil over de jaarlijksche tax of schatting. 1532. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 312.

852. Sententie tegen Hinrick Tonnijs in zake het betalen van dijkhaver. 1587. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 578, 584.

853. Accoord tusschen Jacob Bolt c. u. en Anje Jansen, weduwe J. Willems in hun geschil over eene „hovinghe". 1679. 1 charter.

854. Sententie der overrichters van het Halfampt over een redgerrecht onder Leens. 1532. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 313, 616.
N.B. In een vidimus van 1598.

DERDE AFDEELING,

bevattende stukken, aan verschillende kerken behoorende, bij de bezitters van het Huisarchief Farmsum verbleven.

KERK TE FARMSUM

Kerkelijke bedieningen.

855. Stukken betreffende het plaatsen van een orgel en de vervulling eener vacature te Farmsum. Met bijlagen. 1817—1819. 1 bundel.

Bezittingen.

856. Donatiebrief, waarbij Egbert Rengers de collatie van zijn deel der Robers-prebende afstaat aan de kerk te Farmsum. Met bijlagen. 1732 e. v. j. 1 charter en 1 bundel.

N.B. De bijlagen bevatten stukken de administratie en verdere belangen der gezegde prebende specterende.

KERK TE GARRELSWEER.

Bezittingen.

857. Boek van ontvangsten en uitgaven der kerk te Garrelsweer. 1602—1610, 1614—1774. 3 deelen en 4 stukken.

N.B. Voor stukken de kerk te Garrelsweer betreffende, zie men de archieven der verschillende leden van de familie Rengers.

858. Zeendbrief van den bisschop van Munster voor de zeven geprivilegieerde karspelen. Met bijlage. 1562, 1599 2 stukken.

N.B. De zeendbrief is eene vertaling uit het latijn van 1665. In dorso met coaeve hand: «Garlsweer.» De bijlage bevat een afschrift van de verschillende zeend-artikelen.

859. Aankomsttitels van landerijen onder Garrelsweer, Schildwolde en Weiwerd. 1587, 1592 (2 stuks), 1611, 1727, 1739, 1763, 1770, 1775. 9 charters.

Zie Regestenlijst no. 577, 590, 593.

860. Beklembrieven van landen onder Garrelsweer. 1772, 1774, 1777. 3 charters.

861. Stukken betreffende de kerk en kerkegoederen te Garrelsweer. 18e en 19e eeuw. 1 bundel.

862. Staat van stukken en blijken behoorende aan de kerk te Garrelsweer, laatst 18e eeuw. 1 stuk.

Processen.

863. Stukken in een proces tusschen den administrateur der kerkegoederen te Garrelsweer en Freerk Hilbrants over de ontruiming van eene beklemde boerenplaats onder Schildwolde. 1775, 1776. 1 bundel.

Kerk te Hellum.

Bezittingen.

864. Staat- en uitgavenboek van de kerk te Hellum. 1761—1784. 1 deel.

Kerk te Holwierde.

Kerkdienst en administratie.

865. Stukken betreffende de kerk te Holwierda. Laatst 18e eeuw. 1 bundel.

N.B. Bevat stukken over beroepingen, collatien, beschrijving der landerijen, etc.

Kerk te Huizinge.

Kerkelijke bedieningen.

866. Aanstelling van Bruno Huden tot prebendaat van het altaar Beate Marie Virginis. 1511. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 252.

Kerk te Kantens.

Inwendige dienst, kerkelijke bedieningen.

867. Voorschriften betreffende de oblatien of offers in de kerk te Kantens. 1429. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 52.

868. Aanstellingen van vicarissen bij de Sint Anthonijvicarie te Kantens. 1495, 1498, 1547, 1551.

Zie Regestenlijst no. 211, 219, 365, 384.

KERK TE LEERMENS.

Processen.

869. Uitspraak in een geschil over landhuur en landbezit. 1530. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 306.

KERK TE LOPPERSUM.

Bezittingen.

870. Aankomsttitels van landerijen onder 't Zandt. 1768, (2 stuks), 1775. 3 charters.

871. Stukken betreffende het indultum of zeendrecht en andere kerkelijke bezittingen. 17e, 18e en 19e eeuw. 1 bundel.

KERK TE MEEDHUIZEN.

Bezittingen.

872. Aankomsttitels van landerijen onder Siddeburen. 1772 (2 stuks), 1775. 3 charters.

KERK TE NIEHOVE.

Bezittingen.

873. Aankomsttitel van land op Niehoofster uitterdijk. 1556. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 412.

KERK TE ONSTWEDDE.

Bezittingen.

874. Schenking eener rente door Haije Addinga. 1477. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 177.

Kerk te Oosterwijtwerd.

Kerkelijke bedieningen.

875. Beroepsbrieven van verschillende predikanten. 1708—1779. 1 omslag.

N.B. Afschriften en minuten.

Bezittingen.

876. Staat- en uitgavenboek van de kerk te Oosterwijtwerd. 1746—1792. 2 deelen.

877. Register der goederen van de kerk te Oosterwijtwerd. 1773. 1 stuk.

878. Stukken en rekeningen de diaconie betreffende. 18de eeuw. 1 omslag.

879. Aankomsttitel van land onder Losdorp. 1779. 1 charter.

Processen.

880. Stukken in een geschil tusschen predikant en kerkvoogden over de pastoriegoederen. 1772. 1 bundel.

Kerk te Opmeeden,

onder Meedhuizen bij Delfzijl.

Kerkelijke bedieningen.

881. Verklaring van den officiaal betreffende de vicarie van het altaar van St. Stephani et Nicolai. 1497. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 214.

Kerk te Siddeburen.

Kerkelijke administratie.

882. Stukken betreffende reparatie en vertimmering van kerk en kosterij. 1817. 1 omslag.

Bezittingen.

883. Ontvangst- en uitgavenboek van de kerk te Siddeburen. 1689—1746. 1 deel.

884. Register der gerechtigheden, enz. der kerk te Siddeburen. Met bijlagen. 17de en 18de eeuw. 1 bundel.

885. Aankomsttitels van land onder Siddeburen. 1770, 1776. 2 charters.

KERK TE TJAMSWEER.

Bezittingen.

886. Conventie tusschen het huis Oosterwijtwerd en de kerken van Tjamsweer, Losdorp en Krewerd over landerijen. 1749. 1 charter.

N.B. In dorso met coaeve hand: „dit hoort an de kerken".

887. Inventaris van de boeken en blijken behoorende tot het dijkrecht van Oosterwijtwerd en de kerk van Tjamsweer. 1761. 1 stuk.

888. Rekeningen van de kerk te Tjamsweer. 1823—1826. 1 omslag.

KERK TE WESTERWIJTWERD.

Kerkelijke bedieningen.

889. Aanstelling van Christophorus Ruremundensis tot vicarius te Westerwijtwerd. 1546. 1 charter.

Zie Regestenlijst no. 357.

KERK TE WETSINGE.

Bezittingen.

890. Obligatien ten laste der provincie Groningen. 1628, 1638, 1639, 1645. 4 charters.

N.B. Blijkens dorsale cessie in 1728 overgedragen aan de kerk te Wetsinge.

KERK TE ZEERIJP.

Kerkelijke administratie en bedieningen.

891. Stukken van financieelen aard, bestekken en kostenrekening van het repareeren en verbouwen van den toren, pastorij en kosterij, graafwerken etc. 17e en 18e eeuw. 1 bundel.

892. Stukken betreffende collatiën, keuze van predikanten en schoolmeesters, betreffende het begraven enz. 17e en 18e eeuw. 1 bundel.

Bezittingen.

893. Staatboek van de kerk te Zeerijp. 1548—1638. 1 deel.

894. Legger van blijken en stukken behoorende tot de kerk te Zeerijp. 1814. 1 stuk.

895. Aankomsttitels van vaste goederen. 1457, 1462, 1465, 1511, 1535, 1538, 1546 (2 stuks), 1563, 1567, 1635, 1766. 12 charters.

Zie Regestenlijst no. 115, 127, 143, 248, 319, 327, 359, 360, 465, 489.

896. Koop- en huurcontracten voor de kerk te Zeerijp. 17e en 18e eeuw. 1 charter en 1 bundel.

Zie Regestenlijst no. 397.
N.B. De bundel bevat minuten en afschriften.

897. Obligatien voor de kerk te Zeerijp. 1631, 1635, 1660, 1665, 1668. 5 charters.

898. Rekeningen en quitantiën voor de kerk te Zeerijp. 1659—1704. 1 bundel.

899. Rolle der vonderen, behoorende onder de schouwing der collatoren, kerkvoogden en pastor in de Zeerijp. Met bijgevoegde stukken. 16e eeuw. 1 deel en 1 bundel.

N.B. De bundel bijgevoegde stukken bevat eene partij schouw- en wroegcedullen.

900. Testament van Lijndom (misschien Lyudo) Fockens in de Zeerijp. 1470. 1 stuk.

Zie Regestenlijst no. 157.
N.B. Slecht 18de eeuwsch afschrift.

Processen.

901. Stukken in een proces tusschen de kerkvoogden van Zeerijp en Jelmer Eeuwes over de zwet ten oosten der pastorij. 1629. 1 bundel.

902. Stukken in een proces tusschen de kerkvoogden van Zeerijp en Joh. Dominicus Clant over een koopschat. 1659. e. v. j. 1 bundel.

VIERDE AFDEELING,

bevattende stukken gebracht tot de bibliotheek van het Huisarchief Farmsum.

a. *Stukken van historiographischen aard.*

903. Chronijk van Johan Rengers van ten Post, bevattende eene geschiedenis der gebeurtenissen in de Ommelanden, grootendeels van zijnen tijd, eene verhandeling over den staat en de politie der Ommelanden, benevens eenige brieven van Ubbo Emmius. 1 deel.

N.B. H. S. in folio geschreven door zijnen zoon Edzart, doch met eigenhandige kantteekeningen en bijvoegselen. Gedrukt en uitgegeven ten jare 1852 door mr. H. O. Feith.
Johan Rengers van ten Post leefde 1542—1626.

904. Aanteekening betreffende het vinden van twee gewelfde kelders in de kerk te Loppersum. 1771. 1 stuk.

905. Programma funebre van Edzart Rengers. 1652. 1 stuk.

N.B. H. S.

906. Register bevattende afschriften van tractaten, overeenkomsten, enz. met verschillende vorsten en landstreken. Begin 17e eeuw. 1 deel.

907. Historische aanteekeningen, meestal over de verhouding tusschen Groningen en de Ommelanden van 1572—1577. Begin 17e eeuw. 1 stuk.

908. Extract uit de resolutien der Staten-Generaal (1777), houdende het Provisioneel Tractaat van Unie, te Utrecht in 1578, en de Nadere Unie aldaar in 1579. 1 deel.

N.B. Gedrukt.

b. *Stukken verschillende Zijlvestenijen betreffende.*

909. Zijlvestbrief der Drie Delfzijlen. 1445. 1 deel.

N.B. Afschrift van 1588 van de hand van Abel Eppens en door hem aan zijne zonen gezonden met vaderlijke voorafspraak en historische toelichting.

910. Afschrift en extracten van Oldambster zijlbrieven. 1 pakje.

N.B. Incompleet.

911. Zijlvestboek van het Aduarderzijlvest tot 1670. 1 deel.

N.B. Voorin (exlibris) C. Hoeth.

912. Zijlvestboek van het Winsumer- en Schaphalsterzijlvest. 1613. 1 deel.

N.B. Voorin: «ex bibliotheca S. B. Gruijs, 1710».

913. Zijlvestboekje van het Winsumerzijlvest. Begin 17e eeuw. 1 deel.

N.B. Geschenk van Abel Conders, waarschijnlijk aan een der heeren Rengers, blijkens aanteekening op den omslag, ten jare 1632.

914. Informatie omtrent het proces over het uitzetten van den Dollartdijk. 1785. 1 deel.

N.B. Gedrukt.

915. Ordonnantie voor het Termunterzijlvest. 1822. 1 deel.

N.B. Gedrukt.

C. *Clauwboeken en daarmede verwante stukken.*

916. Clauwboek van het dijkrecht van Farmsum. 18e eeuw. 1 deel.

917. Clauwboek der redgerrechten in de Ommelanden, opgave der grootte van de kloosterlanden en der landschappen, alsook een aantal contracten door Groningen gesloten in zake het stapelrecht. 1596. 1 deel.

N.B. H. S. in folio; herkomstig van Evert Entens thoe Harssens.

918. Clauwboeken der redgerrechten en overrechten van Loppersum en Wirdum. 16e en 18e eeuw. 4 deelen.

919. Clauwboek van de drie schepperijen in het Woldzijlvest. 1707. 1 deel.

920. Clauwboeken van de redgerrechten en overrechten op 't Hoogeland en in Hunsingo. 16e eeuw. 2 deelen.

921. Clauw- of zijlrechten van de Zandster schepperij. 18e eeuw. 1 deel.

922. Clauwen van de redgerrechten van een deel der Ommelanden. 1621. 1 deel.

N.B. Afschrift door Edzart Rengers.

923. Clauwe voor Derck Clant, jonker en hoofdling op Juwckema in de Adorp, Loppersum, Uithuizen en Zeerijp. 1670. 1 deel.

924. Clauwboek van de redgerrechten van het Zandster- en Eesterrecht. 16e eeuw. 1 deel.

925. Clauwboeken van de redgerrechten, lankrechten of overrechten in Fivelingo, Hunsingo en het Westerkwartier gelegen in de Friesche Ommelanden bij Groningen. 16e en 17e eeuw. 2 deelen.

N.B. Het eene in 4°, herkomstig van Joh. Rengers ten Post, 1610.

926. Clauwboeken der judicaturen van Leermens en de Vierburen. 1507—1718, 1658 e. v. j. 17e eeuw. (2 stuks). 4 deelen.

927. Clauwen en slijtingen van de rechtstoelen in Fivelingo- en Hunsingo-kwartier. 1627. 1 deel.

N.B. Geschreven door Johannes Cleves, pastor te Garrelsweer; door dezen geschonken aan Edzart Rengers 29 Dec. 1646.

928. Copia der aanspraken van de redgerrechten en lankrechten in de rechtstoelen Garrelsweer, Garshuisen, Loppersum, ten Post, Stedum, Westerembden en Wirdum. 1623—1662. 1 deel.

929. Clauwboek der ommegangen van Eenum, Leermens, Loppersum, Oosterwijtwerd, het redgerrecht de Vierburen. (Godlinze, Losdorp, Spijk en Bierum), Wirdum. 't Zandt, de Zeerijp, 1784. 1 deel.

930. Extract uit het protocol van wijlen burgemeester Abel Coenders, van de aanspraken en aanzweringen van de 18 overrechten te Kantens, beginnende anno 1603. 1 deel.

N.B. H. S. in folio.

931. Verzameling redger- en overrechten in de Ommelanden, benevens afschriften van zijlbrieven en dergelijke stukken. 17e eeuw. 1 deel.

932. „Oldersumereet, na her Jacobs zilboeck” 15e eeuw. 1 deel.

N.B. Oldersumereed behoorde tot het Dorpsterzijlvest.

d. *Stukken van kerkelijken aard.*

933. Notulen van de provinciale synoden van Stad en Lande. 1710, 1718, 1742. 3 deelen.

934. Nicolaas Hartman. Eenige aanmerkingen over het boek van Wilhelmus Schortinghuys, genaamd het Innige Christendom. 1 deel.

N.B. Gedrukt (2e druk) te Zwolle, 1742.

935. Nicolaas Hartman. Vergelijking van de leer van Schortinghuys en zijn boek het Innige Christendom met de Leer van Gods woord. 1 deel.

N.B. Gedrukt te Zwolle, 1746.

e. *Stukken van rechtskundigen aard.*

936. Advies van den advocaat-fiscaal mr. Jan van der Wercke betreffende de nagelaten goederen van iemand, die bij den vijand is gestorven. 17e eeuw. 1 stuk.

937. Vonnis van Burgemeesteren en Raad in Groningen tegen den ex-raadsheer Hillebrand Gruijs wegens adulterium met zijne dienstmeid. 1629. 1 stuk.

N.B. Afschrift uit den tijd.

938. Register van afschriften, bevattende:
het verbond van Groningen en Ommelanden op Pontiaansavond 1458; 24 oude landrechten; 17 kesten van koning Karel aan de Friezen; landrecht van Reiderland 1427; excerpta legum, extracten uit het ordelboek van Hoofdlingen en Staten van Stad en Lande tot 1556; het zijlrecht der Drie Delfzijlen van 1445 en het Winsumer zijlrecht van 1464. 1564. 1 deel.

N.B. H. S. in 1564, geschreven door Otto Land.

939. „Des kleinen Frieslands offt Umlanden tusschen der Eemse und Lauwerse gelegen Landrechten etc.” 16e eeuw. 1 deel.

f. *Stukken van maatschappelijken of economischen aard.*

940. Handschrift, bevattende beschouwingen over het in culture brengen der steriele gronden in het departement. Begin 19e eeuw. 1 omslag.

941. Handschrift, bevattende gedachten over datgene hetwelk zoude kunnen worden ingesteld om den bloei en de welvaart van Stad en Lande door het bevorderen van koophandel en scheepvaart te doen vermeerderen. Begin 19e eeuw. 1 omslag.

N.B. Waarschijnlijk geschreven door een der heeren Siccama.

g. *Stukken van genealogischen en heraldischen aard.*

942. H. S. Genealogie der familie Ripperda. 18e eeuw. 1 deel.

N.B. Met vele historische bijzonderheden.

943. Verzameling meest gekleurde familiewapens, doorgaans van geslachten aan de familie Rengers verwant; benevens de genealogien der geslachten Siccama en Wolthers, opgemaakt in 1824. 1 pak.

944. Kwartierstaat van Egbert Rengers. 1687—1745. 1 rol.

945. Eenige gekleurde heraldische kwartieren, verwant aan de familie Rengers. 1 rol.

946. Afbeeldingen der wapens van ettelijke Hollandsche familiën. 18e eeuw. 1 rol.

N.B. Gedrukt.

h. *Kaarten.*

947. Kaarten van de Meerlanden bij Oostwold. 1706 (bis), 1733, 1810 en zonder jaar. 5 stukken.

948. Kaart van de Termunter-wateringe. 1762. 1 stuk.

949. Kaart van landerijen in de Golthoorn. 1771. 1 stuk.

950. Kaart van den aanwas achter de Bunder-Ee en het Munnikeveen. 1808. 1 stuk.

951. Figuratieve schets der veenen, dallen, bosschen, bouwten, hoven en tuinen behoorende bij den huize Ennema-borch. Begin 19e eeuw. 1 stuk.

i. *Varia.*

952. Recepten tegen het graveel, den steen, de pokken en de veeziekte. 17e en 18e eeuw. 1 omslag.

REGESTENLIJST.

1. 802.

Carolus, Romanorum imperator, koning der Franken, verklaart aan de Oost- en West-Friezen, wegens hunne kloeke hulp tegen Lugderus hertog van Saxen en anderen, verschillende vrijheden te hebben toegekend.

Actum et datum Romæ in Lateranensi palatio anno Dominicæ incarnationis octingentesimo secundo.

Afschrift (uit Guicicardini, ed. 1609) Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt o.a. Charterboek van Friesland, dl. I blz. 44.

2. 1246 Januari 7.

Ludolfus, bisschop van Munster, verleent aan Hayo Ripperda het jus collationis der kerken van Holwyrda, Udtwyrda, Juckwart, Crewart, Marsum en Tyamswere.

Acta sunt hec Monasterii anno Domini MCCXLVI in crastinum Epiphanie Domini.

Oorspr. Invent. no. 461.
Met 2 zegels in witte was, 1°. van bisschop Ludolph, 2°. (zeer geschonden) een staanden bisschop voorstellend.
N.B. Dit diploma is onecht. Vgl. Oorkondenboek v. Gron. en Drente, suppl. O. S. no. 6.

3. 1248 November 3.

Guilhelmus, Roomsch koning, verklaart de vrijheden door Karel den Groote aan de Friezen verleend, te vernieuwen en te bevestigen wegens hun kloek gedrag bij het beleg van Aken.

Datum apud Aquisgranum in curia nostra magna 3° Nonas Novembris anno 1248.

Afschrift Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt o.a. Charterboek van Friesland, dl. I blz. 94.

4. 1285 April 8.

Egbertus, prefect van Groningen, Adolfus zijn zoon, Otto miles

in Groninge en Snelgerus, laycus de Skiramere, doen uitspraak in een geschil tusschen den abt en het convent de sancto Bernardo in Adwerth ter eene, en de ingezetenen van Osterwalda en Gha ter andere zijde, over een dam gelegd in den waterloop de Grouwe.

Actum et datum Groningæ anno Domini millesimo ducentesimo octagesimo quinto Dominica qua cantatur Misericordia.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt o. a. Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 168.

5. 1295 Juni 9.

De universitas de parochia Sonde en de dijkrechteren aldaar, stellen, in tegenwoordigheid van Folcardus, abt in Werum, voorschriften en bepalingen vast voor het gebruik der ingedijkte landen.

Actum in Sonde anno Domini MCCXCV die sanctorum martyrum Primi et Faeliciani.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Dit is de Latijnsche text, nog ongedrukt. Het Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 195 geeft het stuk naar eene vertaling in de landstaal.

6. 1301.

A. abt van Bure, Gayko dictus Gaykinga, Bevo dictus Liudamena en de overige rechters gezegd athaman de Aftersyllfestenge brengen ter kennis en bezegelen de uitspraak door de scheidsrechters Eppo Stithenga, Menolphus Frowenga, Liudo Gaykinga en Liudolphus Liudelinga gegeven in een geschil tusschen de ingezetenen van Gedmerawalda ter eene en het convent van Bure met de ingezetenen aldaar en van Hemthrawalda over het onderhoud van een dijk, gezegd de Burgwal, ter andere zijde.

Actum anno Domini millesimo trecentesimo primo.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 210.

7. 1309 September 2.

Ludolfus de Gronebeke, prefect in Groningen, de gezworen rechters van Thrantia en de consules van Fiwelgonia brengen ter algemeene kennisse, dat Rickardus en Johannes, kloosterlingen in Esse en Eneco en Nonno, inwoners van Suthlar, als scheidsrechters uitspraak hebben gedaan in een geschil tusschen de inwoners van Thrantawalda en die van Anne, over den loop der Hunesa en de visscherij in dien stroom.

Anno Domini millesimo trecentessimo nono feria tertia post Egidi abbatis.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 1228.

8. 1317 Augustus 14.

Hayco, abt in Werum, en de scheppers der drie Delfzijlen stellen voorschriften vast voor dat zijlvest.

Anno Domini millesimo trecentissimo decimo septimo ante Assumptionem beatæ gloriosæ virginis Mariæ.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. no. 255.

9. 1326 Juli 11.

Dominus Elardus, abt in Adawerth, Kampo, keldermeester aldaar, Folcmarus Onsitha, Liudolphus Obbama, Thitardus Godescalkisma, Ziabbo Folkirda en Aleco Dodama treffen een vergelijk in het geschil over de regeling van het redgerschap in Husdingum, tusschen de gebroeders Albertus en Eltatus Diurdisima met Abelo Melkama ter eene, en de gebroeders Allo en Hesellus cum eorum nepotibus ter andere zijde.

Actum anno quo supra (anno ab incarnatione Domini M CCC XXVI) in Husdingum ipso die Translacionis sancti Benedicti.

Oorspr. Invent. no. 847.
Met brokken van het zegel van Hunsgonia.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 300.

10. 1344 April 24.

Lyudolfus, rector ecclesie in Halfwirht, verklaart dat Tydbrandus, „predecessor meus immediatus", Thiacko Ryperta, Dodeko Thiardissa, Hessel de Tukawerht, Poppo Glerlisma de Berhusum, Eppo Boutata, Popeco de Hek, eene overeenkomst hebben aangegaan over het redgerschap van Halwirht (Holwierde).

Datum crastina beati Georgii martyris anno Domini M CCC X LIIII.

Oorspr. Invent. no. 835.
Met een brok van het zegel met contrazegel in groene was van Fivelgoo.
N.B. Gedrukt Oorkbk. van Gron. en Drente no. 378.

11. 1360 Augustus 25.

Syabbo, abt van het klooster in Adewerth, Outgherus, abt van het klooster in Zelewerth met hunne kloosterlingen, benevens de overheden van Groningen en Hunsgonia verklaren, dat de inwoners van Tammingheland, Liuwerderwolde en van

de Suithoen en Northoen eene overeenkomst, hebben getroffen betreffende punten van dijkrecht.

Datum anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo in crastino beati Bartholmei apostoli.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 1234.

12. 1365 Mei 6.

De overheid en ingezetenen van Groningen, Wold en Goe, de Acht Zijlvesten en Fivelgonia treffen eene overeenkomst over eene waterloop de Muthe geheeten, tusschen Hersenze en Muthe.

Datum et actum anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quinto ipso die Joannis ante portam Lacunam (1).

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 537.

13. 1370.

De rechters der Drie Delfzijlen verklaren, na ingewonnen advies der abten van Werum en Bure de parochien Middelberth en Egnaberth op zekere voorwaarden in hun zijlvest te willen opnemen.

Datum anno millesimo trecentesimo septuagesimo.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 571.

14. 1370 October 28.

Otto Polleman en Hinric Everdeszoon verklaren eene overeenkomst te hebben getroffen betreffende een leen het Nijdinghegoed geheeten, dat hun gezamenlijk was aangekomen.

Ghescreven int jaer ons Heren dusent drehondert ende zoeventich up sinte Symons ende Judendach apostolen.

Oorspr. Invent. no. 765.
Met het zegel in groene was van Otto Polleman en een brok van dat van Hinric Everdeszoon.
N.B. Gedrukt Oorkbk. van Gron. en Drente no. 585.

15. 1376 Januari 14.

Burgemeesteren en raad van Groningen verklaren, dat Alleke en Aveke dochters van Tyese Boser hebben verkocht aan Wycbold Maurissinghe een vierdedeel van eene hofstede, gelegen in de Boteringhe straat te Groningen.

(1) Lees: Latinam.

Ghegheven int jaer ons Heren dusent drehondert ses ende zoventich op sinte Ponciaensdach.

Oorspr. Invent. no. 838.
Met het zeer beschadigd zegel der stad Groningen.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente, no. 640.

16. 1377 Juni 24.

Harman van Covorde, jonker van Zellewert, verklaart te hebben in pand gegeven aan Ecbert Verhouwens, burger in Groningen, de grove en smalle tienden te Helpman, voor 36 oude Fransche schilden, en onder verbintenis tot leisting en andere bepalingen.

Ghegheven int jaer ons Heren dusent drehondert soven ende soventich up sinte Johannesdach to myddensoemer.

Oorspr. Invent. no. 844.
Het zegel is verdwenen.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente, no. 654.

17. 1378 Juni 16.

De hofmeesters en de gemeene broederschap van den convente van Adwert en Burgemeesteren en raad van Groeningen verklaren een verbond te hebben gesloten tot wederzijdsche beveiliging van personen en goederen.

Gegeven int jaer ons Heeren duisent dreehondert acht ende tzoeventich des Wonsdages nha Pinxteren achten.

Afschr. in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente, no. 664.

18. 1381 Juli 13.

Tibundus, curatus ecclesie in Wirahuzum, Liudalphus, abbas sancti Johannis Ewangeliste in Merna, Rembertus, curatus ecclesie in Horahuzum ac vicoprepositus in Lydenze, verklaren dat Liudolphus en Hidda, ehelieden, met hunne zonen Meyko en Mello hebben verkocht aan Hiddo Ubbiggama, proost te Lydenze, eenig land met bijbehoorend „retskip sive scheltadoem".

Oorspr. Invent. no. 835.
De zegels zijn verdwenen.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente, no. 693.

19. 1382 Mei 1.

De abt en het convent van Adewert en de zijlvesten van Liuwerderwolde, van Peyse, van Roeden en Fockeswolde verklaren eene overeenkomst te hebben aangegaan over de Adwerderzijl.

Gegeven int jaer ons Heeren duisent driehondert ende twe end tachtentich op sunte Walborgendach in den Meye.

Afschrift in Invent. no. 89.

N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 704. Vgl. de noot 1 aldaar.

20. 1384 Juni 5.

Aweke Widdama, met toestemming van zijn schoonzoon en dochter Sycherus en Teteke, nu te Widewerht vroeger te Nordawalda wonende, verkoopt aan Omo en Thiadeke zijne vrouw in het kerspel Bedum te Aylardahusum woonachtig, een steenen huis, gemeenlijk Widdama geheeten, met een erf en andere landerijen „in medio Alderdamare et viam Nordawaldmanorum."

Datum anno Domini M CCC LXXX IIII ipso die Bonifacü episcopi et sociorum ejus beatorum martyrum.

Oorspr. Invent. no. 836.

Met de beide zegels in groene was van Onno, cureet in Nordawalda, en van Onno Onsatha, hoofdling in Sowerht. Dat van Ello, cureet in Widewerht, is verdwenen.

N.B. Gedrukt Oorkbk. van Gron. en Drente no. 732.

21. 1385 Juli 4.

De rechters van Fivelgoo-Westerambt, de zijlrechters van de Acht Zijlvesten en van de Drie Delfzijlen verklaren met elkander een verdrag te hebben gesloten tot het keeren van het geweld en het onrecht door die van Drente en Goo gepleegd, die „da Ommerke an da Edykan" doorsteken.

Jewen in da jere uses Hera thusand thre hundert fif an tachtig thes Tyesdeys bynna senta Paulis achtinda.

Afschrift in Invent. no. 89.

N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 748.

22. 1402 September 7.

Rolef Kather, burger in Groninghen, verklaart verkocht te hebben aan Alef Schelghens eene jaarlijksche rente van 15 schilden, te beuren deels uit een huis aan de noordzijde van Brugstrate „daer der moneke huus van Marienghaerde by leghet", deels uit de „stede" van bakker Ghosen, gelegen aan de zuidzijde van de „Langherstraten, daer Harderinghehuus ende hofstede by leghet".

Gheven in den jare unses Heren dusent vierhundert ende twe up unser Vrouwenavent Nativitas.

Oorspr. Invent. no. 843.

Het zegel is verdwenen. Hierbij eene (losse) transfix d.d. 1404 Augustus 6, zie no. 23.

N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 1125.

23. 1404 Augustus 6.

Alef Schelghens, burger in Groninghen, verklaart te hebben verkocht aan Bertolt Buninghe, cureet van Sente Merten de jaarlijksche rente bedoeld bij de oorkonde van 1402 September 7, waardoor deze brief is getrokken.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vyerhondert ende vyer up sente Sixtusdach.

Oorspr. Invent. no. 843.
Het zegel is verdwenen. Dit stuk is de (losgeraakte) transfix bij de oorkonde d.d. 140 2 Sept. 7, zie no. 22.
N.B. Gedrukt Oorkbk. v. Gron. en Drente no. 1184.

24. 1406 Januari 1.

Focko to Dyke, hoofdling in sunte Petersburen, en Tammo Tyama in sunte Marienburen „in den nijen lande", verklaren, dat hun geschil met Albert Solleder, Berneerszoon, over het opbrengen van tienden in lammeren en kalveren, in der minne is gezoend en bijgelegd.

Gheheven int jaer uns Heren dusent veerhundert ende sesse up nye Jaersdach.

Oorspr. Invent. no. 848.
De zegels zijn afgevallen.

25. 1406 October 21.

Burgemeesteren en raad in Groninghen verklaren, dat Heyne van der Brugghen en zijne zonen Henric, Lodewich, Willam, Johan, Rolef en Barolt hebben verkocht en overgedragen aan Willam Alberteszoon een steenhuis met toebehooren, gelegen in de westerzijde van Herstrate.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vyerhondert ende sesse up Elvendusent Meghededach.

Oorspr. Invent. no. 838.
Met een brokje van het zegel der stad Groningen.

26. 1407 October 10.

Frederic van Heckum verklaart te hebben verkocht aan Yde Onsta te Zouwerd, Aeylike, Abeke, Johannes, Meynolt en Abele Onste, gebroeders, Folkersmaheerd te Hersense, die nu Haseckamaheerd is geheeten, met heerlijkheden en annexen, waaronder „kercstolen en kercweghen".

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vyerhondert ende soven up sente Victoris en Gereonisdach.

Oorspr. Invent. no. 674.
Met de beschadigde zegels in groene was van Alle, priester in Ardorpe, Bertolt, cureet te Wyrm, en van de stad Groningen.

27. 1409 Mei 5.

Syso Guedesing en Amele zijne vrouw verklaren verkocht te hebben aan Evert Guedesing en Lyzebeth zijne huisvrouw twee vierendeel boter, gelegen in het kerspel van Blydensteden, in de buurtschap van Wederwillen.

Ghegheven int jaer ons Heren duzent vierhundert ende neghene des Sonnendaghs nae sunte Walburghendaghe.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met sporen van het zegel van Guedesing.
N.B. Het stuk is gecancelleerd.

28. 1410 Maart 27.

Frederic, bisschop van Utrecht, verklaart Aelbert Calmer, op zijn verzoek, beleend te hebben met het Nydingegoed met alle toehooren, zooals dat binnen en buiten de stad Groningen is gelegen.

Gegeven tot Deventer in den jaeren unss Heren duysent vierhundert ende tien des soevenendetwintichsten dages in den Meerte.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het zegel in roode was van bisschop Frederic.

29. 1410 Juni 19.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren eene overeenkomst te hebben aangegaan met de Acht Zijlvesten en met Doerpmannezijlvesten over het plaatsen van een zijl in het Groninger diep aan gene zijde van Aldingehusen.

Gegeven in den jaere ons Heeren duisent vierhondert ende tyen des Donredages na sente Vitesdach.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt bij Driessen, Mon. Gron. p. 384.

30. 1411 Mei 24.

De abt te Werum oorkondt, dat het grootste deel zijner kerspellieden heeft verklaart, dat in het jaar 1411 voor Midvasten Menke toe Weywart heeft verkocht aan Focke Ackijngha een steenhuis met erve en landerijen, die zijne vrouw Eweke liggen had „up der waterijnghe by der westersyde by den Poste", bij welken koop waren „uutsegghers" Mense to Mude aan Menkes zijde, en Frederic toe Drywart aan de zijde van Focke.

In den jare ons Heren dusent vyerhondert ende elvene, des Soenendaghes nae onses Heren Hemelvaerdes daghe.

Oorspr. Invent. no. 2.
Met het beschadigde zegel in roode was van den abt van Werum.

31. 1411 December 7.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Lammeke Huginghe en Johan van Heckum met Nanneke zijne vrouw eene scheiding hebben aangegaan van hunne mandeelige aangeërfde leen- en vrije goederen.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhondert ende elven up onser Vrouwenavent Concepcionis.

Oorspr. Invent. no. 842.
Het stads secreetzegel is verdwenen.

32. 1412 April 10.

Wycka Boelsama te Thyudense verklaart verkocht te hebben aan Aylke Onste „de halve fenne" geheeten Boelsamacamp onder Lydense gelegen.

Ghegeven int jaer unses Heren dusent vyerhundert ende twalve des Sondaghes to Paesche achtende.

Oorspr. Invent. no. 674.
Het zegel van Heer Waelke, cureet te Lydense, is verdwenen.

33. 1412 November 1.

Hessel Tuinghe in de Merne verklaart verkocht te hebben aan Focke Ackinghe Kaminghe-huis en heem, gelegen in het kerspel van Holwerde, met de landerijen, rechten en heerlijkheden daarbij behoorende.

Ghegheven in den jar onses Heren M CCCC ende twelve up Alle Godes hillighen dach.

Oorspr. Invent. no. 2.
Met sporen der zegels van Tyes, abt te Oldenklooster, en van Meent, priester te Holwierde.

34. 1413 Februari 4.

Heer Tyaerd, proost te Loppersum, oorkondt, dat Mense to Muden verklaard heeft „an ende over" geweest te zijn, dat Focke Ackinghe het goed to Poest aankocht, en aan den verkooper Menke behoorlijk betaling heeft aangeboden.

Ghegheven in den jaer ons Heren MCCCC ende dertyene des Saterdaghs na onser Vrouwendach Purificacio.

Oorspr. Invent. no. 2.
Met het beschadigde zegel in groene was van den proost.

35. 1413 Februari 5.

Burgemeesteren en raad in Groninghen verklaren, dat Johan Stamer Claweseszoon en Abeke zijne moeder hebben verkocht aan de voogden van „onser Vrouwen kerken to der A" eene jaarlijksche rente van derdehalve oude Fransche schilden, uit een huis gelegen aan de zuidzijde van de „Crumme Jaete".

Ghegheven int jaer ons Heren MCCCC ende dertiene up sunte Aghatendach.

Oorspr. Invent. no. 843.
Het zegel is verdwenen.
N.B. Hierbij een transfix d.d. 1425 November 11, zie no. 45.

36. 1416 October 1.

Schalteke Bewesma in der Merne op den Zuderdijck, Reneke en Eyse, zijne zonen, verklaren verkocht te hebben aan Eylke Anssen het recht van „redscap" met alle toebehooren, vallende op Bewesmaheert op den Zuderdijck.

Gegeven int yaer ons Heren dusent vierhondert ende sestyen op sunte Remigiusdach.

Oorspr. Invent. no. 835.
Met een spoor van het zegel van Onne, cureet op den Suderdijck; dat van den heer Waleka to Lidense is afgevallen.

37. 1417 November 17.

Symon van Diedem en Otto Dusewolt verklaren als dedingslieden eene scheiding te hebben tot stand gebracht tusschen Harman en Symon Polmans, gebroederen, van de onder hen berustende goederen.

Int jaer ons Heren dusent vierhondert ende seventien des Woensdaghes na sinte Maerten.

Oorspr. Invent. no. 651.
Met de zegels in groene was van Symon v. Diedem en Otto Dusewolt.

38. 1417 December 31.

Sigismundus, Roomsch koning, koning van Hongarije, Dalmatie enz. verklaart de door zijne voorgangers verleende vrijheden en voorrechten der Friezen te bevestigen, ingezetenen en landen onder zijne bescherming te nemen, alle gedane vervreemdingen te annulleeren en alle delicten naar Friesch recht te laten straffen.

Datum Constantiæ anno Domini 1417, ultimo die Decembris.

Afschr. in Invent. no. 89.
Gedrukt Charterboek van Vriesland, dl. I, blz. 396.

39. 1421 Maart 19.

Rolof van den Cloester, anders geheeten Hondeborch, mede namens zijne zonen Johan en Relof, verklaart te hebben verkocht aan Henric ter Bruggen 50 vijmen garst uit tienden van den Utrechtschen bisschop om Groningen gelegen, welke tienden hij in leen houdt van Herman van Kuenre.

Gegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert ende enentwijntich des Woensdages na Palmen.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met een brok van het stadszegel.

40. 1422 Februari 22.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat zij overeengekomen zijn met de buren van Liwerderwolde en degenen, die daar landen hebben liggen, om de fungeerende dijkrechters van Liwerderwolde te machtigen tot het vaststellen van bepalingen van dijkrecht.

In den jaere ons Heeren duesent vierhondert ende twe ende twintich op sunte Petersdach ad Catedram.

Afschrift in Invent. no. 89.

41. 1423 Augustus 3.

Johan Polmans verklaart verkocht te hebben aan Steven Tiesens eenig land gelegen „naest der overvaert in Hemmenermarc".

Int jaer ons Heren dusent vierhondert drie ende twintich des Dinxdachs na sunte Peter vincula.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van J. Polmans is verdwenen.

42. 1424 Mei 18.

Burgemeesteren, raad en meene meente in Groningen ter eene, en broeder Dyoerd, abt, met de kloosterlingen van den Buer en de rechters en meente van Schermerster zijlvest ter andere zijde, verklaren eene overeenkomst te hebben aangegaan, waarbij aan de stad Groningen vergund wordt met het Oesterhamrick door hunne zijl te Delfzijl uittewateren, onder zekere voorwaarden.

Ghegeven in den jaer onses Heeren dusent vierhondert vier ende twintich des Donredages nha Jubilate tusschen Paeschen end Pinxteren.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt bij Driessen, Mon. Gron. pag. 271.

43. 1424 December 5.

Prelaten, hoofdlingen en rechters van de Acht Zijlvesten, uitgenomen Crepelswolt en de meene buren van Groninger Hammerick, die te Delffzijl uitwateren, verklaren den brief door hunne voorvaderen ten jare 1343 gemaakt en bezegeld te willen instandhouden, doch met wijziging van eenige punten.

Ghegeven in den jaer onsz Heeren duisent vierhondert vier ende twintich an sunte Nicolausavende.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt bij Driessen, Mon. Gron. pag. 385.

44. 1425 Mei 25.

. Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Alrijck Borcharda heeft verkocht en overgedragen aan Abelo Tammijnga de „reetschap ruw ende bloet", vallende op Hayemaheert in Lydenser rechtschap.

Ghegeven in den jaer onss Heren dusent veerhundert vijff ende twintich in sunte Urbanusdaghe.

Oorspr. Invent. no. 835.
Met het gewone zegel der stad Groningen.

45. 1425 November 11.

Burgemeesteren en raad in Gronijngen verklaren, dat de voogden van „onser lever Vrouwen kerken to der Ae", te weten Ludekin ten Holte, Gheert Hughinge, Werner de Smijt en Herman Berneerszoon, hebben verkocht en overgedragen aan jonge Clawes Grijp de jaarlijksche rente, bedoeld bij den brief d.d. 1413 Februari 5, waardoor deze brief is getrokken.

Ghegheven in den jaer onss Heren dusent vierhundert vijff ende twintich up sunte Martinsdach in den winter.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met een brok van het gewone stadszegel.
Is transfix bij de oorkonde d.d. 1413 Februari 5, zie no. 35.

46. 1426 Mei 24.

Grietmannen, richteren en meene meente in Acht Karspelen verklaren met hoofdlingen, richteren en meene meente van Hunsingo, Fijwelgo, Langhewoldt, Vredewolt en Hommercke landen en met de stad Groeningen een verbond te hebben gesloten tot wederzijdsche beveiliging tegen dieven en het helen van gestolen goed, mitsgaders over het houden van warven.

Gegeven in den jaere ons Heeren duisent vierhundert sees ende twintich des Frijdages nae den hilligen Pincxterdage.

Afschr. in Invent. no. 89.

47. 1428 Januari 22.

Lambert, Gheert en Evert van Yselmuden, gebroederen, verklaren, met medewerking van Gheert Stellinck, Gheert Mulaert, Egbert Mulaert, Roloff Wannick en Otto Wannick als scheidslieden, eene scheiding te hebben aangegaan van de hun van hunne ouders aangekomen goederen.

Gegeven int jaer onss Heren dusent vierhundert acht ende twintich up sancte Vincenciusdach.

Oorspr. Invent. no. 798.
Met de zegels in groene was van Lambert en Evert van IJselmuden, dat van Gheert is verdwenen.

48. 1428 Juni 2.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren ontvangen te hebben van Lubbert Leuwe, met consent en van wege Jacop Beyers, proost te Loppersum, eene som van 340 gulden, besteed ter verbetering van Lubberts steenhuis in Oosterstraat.

Ghegheven inden jaer onss Heren dusent vierhondert acht ende twintich op tes hilligen Sacramentisavent.

Oorspr. Invent. no. 843.
Het zegel is verdwenen.

49. 1428 Augustus 5.

Hoofdlingen en meente in Hummerke en Vredewollt, Langewolt, Middagerlant en Burgemeesteren en raad en gemeene meente in Groeningen verklaren een verbond te hebben aangegaan betrekkelijk het straffen van verwondingen en dergelijke misdrijven.

Datum anno Domini veertienhondert acht en twintich, feria quinta post vincula Petri.

Afschrift in Invent. no. 89.

50. 1428 September 16.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Roelff ter Bruggen heeft verhuurd voor 100 jaren aan Herman den

Backer, zijne vrouw en erfgenamen eene hofstede met „enen vrijen menneweghe, ingaende tusschen Frederix Gaykinge ende Johan Kannekens huse van den markede deurganges nordewert uut by den Jacopinen".

Ghegheven in den jaer onss Heren dusent vierhundert acht ende twintich des Donredages na des hilligen crucis Exaltationis.

Oorspr. Invent. no. 841.
Het stadszegel is verdwenen.

51. 1429 Juli 21.

Broeder Johan, hofmeester te Huxmeester voorwerk, Mento to Anzelinze, Tammo Nonnijmma, Syammo Galtekan to Woltersum, Atho en Menteko to Woltersum, zijlrechters van het „lutteke" zijlrecht, en heer Eppo Bure, priester to Weerum, Enno Hayan to Anzelinze, Wibbo ten Muda, Ebelo Egghan en Eggo zijn zoon, Albert tho Oldersum, Azego ten Post en Eppo Schelten to Woltersum, zijlrechters van het „Wester-schepelschijp" van Dorpmanre zijlvest, doen uitspraak in een geschil tusschen Eevert, proost van het klooster te Schildwolde, en Menno Thyadzekeman, wonende onder Werum, betreffende de verplichting van gezegden Menno tot het verrichten van arbeid aan den Wolddijk.

Int jaer onss Heeren dusent veerhondert neeghen ende twintich des Doonredaghes voer sunte Maria Magdalenadach.

Afschrift in Invent. no. 89.

52. 1429 Augustus 11.

Evert, cureet in Kantinze, doet opgave, hoe naar oude zeden en gewoonten de oblatiën of offers in de kerk te Kantinze behooren te worden gehouden.

Ghegheven int jar ons Heren M CCCC ende XXIX crastina Laurencii.

Oorspr. Invent. no. 867.
Met het zegel in groene was van den cureet.

53. 1430 Februari 19.

De overrechters in Fiwelghelant roepen Hayo Ripperda op om zich op den naasten warfdag te verantwoorden naar aanleiding van een door Eweko to Oterdum ingesteld beroep tegen een te diens nadeele gewezen vonnis.

In den jaer van XXX des Soendaghes voer sunte Peetersdach ad Cathedram.

Oorspr. (papier) Invent. no. 462.
Met het opgedrukte zeer beschadigde zegel van Omeko Snelghersma.

54. 1430 Maart 12.

Rechteren en gemeene meente der drie deelen van het zijlvest van Aedwerderzijll, te weten het convent van Adwert, Middach en Liverderwolde, ter eene en Pontian abt met de kloosterlingen van Selwert en de gemeene buren van de Paddepole ter andere zijde, verklaren eene overeenkomst te hebben getroffen, waarbij aan het convent van Selwert en de buren van de Paddepole onder zekere voorwaarden wordt toegestaan het leggen van een grondpomp in het Westerdiep, om daardoor uittewateren in Aedwerderzijll.

Gegeven in den jare onses Heeren dusent veerhondert ende dartich in sinte Gregorius dage.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt bij Driessen, Mon. Gron. p. 279.

55. 1431 Juni 28.

Fye Kalmers verklaart Nanneke Rotyden op haar verzoek beleend te hebben met het Nydingegoed met toebehooren, in presentie van de „stichtesmanne" Henrick ter Brugge en Herman ter Hansouwe.

Ghegeven in den jaer onss Heren dusent vierhundert een ende dertich up sunte Peters ende Pauwelsavent.

Oorspr. Invent. no. 785.
Het zegel van Fye Kalmers is verdwenen.

56. 1431 October 26.

Tyadeke en haar zoon Eneke verklaren verkocht te hebben aan Ditmer Rengers en zijne erven eene hoeveelheids lands gelegen in de Bawert.

In den jaere unses (Heren) dusent veerhundert ende eenendertich, des Vrydages voer sunte Symon ende Judaen avent, apostels.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met het zegel in groene was van Ocke, kerkheer te Godlinse.
Hierbij een transfix d.d. 1451 Juni 24 (no. 99).

57. 1431 December 17.

Dytmer Rengghers, proost te Fermissum, verklaart, dat het geschil van wege de zeend tusschen hem en de rechters en meente ten Damme in der minne is geeindigd, dat hij derhalve in het vervolg geen „ansprake of vorvolghenghe" zal doen in geestelijk of wereldlijk recht en er genoegen mede neemt, dat de „meene meente" ten Damme zal „bliven ende voertvaren na horen olden zeede ende woenheit".

Gheschreven int jaer uns Heren dusent veerhondert ende XXXI des Manendages voer sancte Thomas des hilleghen apostels.

Oorspr. Invent. no. 1.
Het zegel van den proost is verdwenen.

58. 1432 Augustus 14.

Mechildis de Schouwenborch, abbatissa monasterii sancte Marie Trans Aquas Monasteriensis, verklaart de tienden in Bafflo, Halfhomthe, Ubbegha, Redijck, Middelstum, Menekijngawere, Undernawerum, Stijtwert en Edinghawere benevens in Tornwert, na den dood van Wilhelm Wycherinck, burger in Gronijnghen, „cujus decime quantitas est et ab antiquo consuevit esse ut scilicet pro quolibet vitulo et agno", te hebben opgedragen aan Johannes Wycherinch, burger in Gronijnghen.

Datum anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo secundo in vigilia Assumpcionis beati Marie virginis.

Oorspr. Invent. no. 691.
Het zegel der abdis is verdwenen.

59. 1433 April 26.

Evert Meutekensoen en Elteke, ehelieden wonende te Woltersum, verklaren verkocht te hebben aan Ditmer Rengers, proost te Fermssum, eene hoeveelheid lands, gelegen in het kerspel Wittewerum.

Int jair ons Heren dusent vierhondert dre ende dertich des Sonnendages na beloken Paesschen.

Oorspr. Invent. no. 2.
Met de beschadigde zegels in groene was van den abt van Wittewierum en van Mello, cureet te Woltersum.

60. 1434 Juni 23.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Werner Backens heeft verkocht en overgedragen aan Roelf Wybens een steenhuis met zijne hofstede en verder toebehooren, gelegen in de oosterzijde van de Guldenstraat.

Ghegheven in den jaer onss Heren dusent vierhondert vierendertich in sunte Johannis Baptistenavende Nativitatis.

Oorspr. Invent. no. 838.
Met het gewone zegel der stad Groningen.

60*. 1434 September 16.

Burgemeesteren en raad der stad Groningen en Haye en Boele Ryperda, hoofdlingen tot Fermessum, verklaren een zoen te hebben

gesloten over den doodslag van Wilhem Wicheringh en de schade, welke de burgers der stad Groningen van Haye en Boele hebben geleden, met bepalingen over de wederzijds te verleenen hulp en bescherming, erkenning van het stapelrecht van Groningen enz.

Ghegeven in den jaer onss Heren dusent vierhondert vier ende dertich in sunte Lambertusavende.

Oorspr. Invent. no. 463.
Met het geschonden zegel van Mr. Johan Jacobi, cureet van St. Maarten te Groningen. De zegels der stad Groningen, van Reyner ten Holte, cureet van de Akerk, en van Ludekijn Evert Wigboldeszoon zijn verdwenen.

61. 1434 November 10.

Burgemeesteren en raad in Groninghen en de buren van de Westerhamricken ter eene en broeder Dyurd, abt to den Bure, met zijne kloosterlingen en de meente van Schermster zijlvest ter andere zijde, verklaren eene overeenkomst te hebben gesloten, waarbij aan de stad Groningen op zekere voorwaarden wordt vergund met het Westerhamrik door hunne zijl te Delffzile uittewateren.

In den jaer onss Heeren dusent vierhondert vier ende dartich op sunte Martensavent in den winter.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt bij Driessen, Mon. Gron. p. 274.

62. 1435 Maart 26.

Pontianus, abt te Selwert, met zijne kloosterlingen en de gemeene buren van den Paddepoel beloven aan den abt en de kloosterlingen van Aedwert dat het Wirmerhemrick in het vervolg door hunnen grondpomp in het Aedwerderzijll zal mogen uitwateren.

Int jaer onses Heeren dusent veerhondert end vijf ende dartich op sinte Ludgerusdach.

Afschrift in Invent. no. 89.
Gedrukt bij Driessen, Mon. Gron. p. 280.

63. 1436 April 29.

Sybrandus de Hasstha, clericus Trajectensis, notarius, oorkondt dat Dodo, abt van het klooster Floridus Campus, voor hem eene nadere verklaring heeft afgelegd in zake het compromis in het geschil tusschen Eylke Onnema en Edze Tuwinge, betreffende erfenissen en bezittingen in Fywelingelande, waaronder genoemd wordt Baukemaheert.

Acta fuerunt hec in opido Groningen in curia monasterii de Adewert, dicta op ten Holm, anno millesimo quadringentesimo tricesimo sexto mensis Aprilis die vicesima nona.

Oorspr. Invent. no. 4.
Met brokstukken der zegels in groene was van abt Dodo en Edze Tuwinge, en het merk van den notaris.

64. 1436 April 30.

Hysse Lomkama te Aylerdamahusz in het karspel van Usquart verklaart verkocht te hebben aan Ode to den Dycke een stuk land gelegen in Tornwerderhamrik „to Menthada provende behof to Mijddelstum".

Int jaer uns Heren M CCCC XXXVI des naesten Manendaghes vor sunte Phillippus ende Jacobusdach apostelen.

Afschrift in Invent. no. 530.

65. 1437 Juni 29.

Roedolph, bisschop van Utrecht, geeft eene bevestiging van den brief, d.d. 1407 Januari 25, waarbij zijn voorganger bisschop Frederic een deel van een erf en goed bij Groningen, gelegen had verpacht aan Heyne ter Bruggen en kinderen, en verklaart thands datzelfde erf, onder zekere bepalingen, te hebben verpacht voor den tijd van 50 jaren aan Johan ter Bruggen.

Gegeven toe Vollenhoe int jair onss Heren dusent vierhondert soeven ende dertich op sant Peters ende Pouwelsdach.

Oorspr. Invent. no. 845.
Het zegel is afgevallen.

66. 1439 September 27.

Dutmer Rengers, proost toe Fermissum, Focco Schulkama, Bolcko to Deelffsilen, Boweko Schroder ten Damme, Herko toe Wierdum, scheppers van Dorpmannezijl, en de zijlrechters van die zijl doen in hoogste instantie uitspraak in een geschil tusschen Aldert tho Oesterwerum en consorten ter eene, en de conventsbroeders van Oesterwerum ter andere zijde, betreffende de verplichting van gezegden Aldert c.s. om te arbeiden en schot te geven voor de zijl te Oterdum, welke quæstie reeds in twee instantiën door de zijlrechters te Oterdum en door die te Farmissum was berecht.

Datum int jaer ons Heeren duisent vierhondert end neegendartich des Sondags voer sunte Michelsdaghe.

Afschrift in een vidimus d.d. 1602 Junij 26 in Invent. no. 89.

67. 1440 Februari 14.

Heddo to Ghershusen en Aleke zijne vrouw verklaren verkocht te hebben aan Blijdeke Fradama eene hoeveelheid lands onder Ghershusen.

Ghescreven int jar ons Heren dusent vierhundert ende vijrtich op sunte Valentijnsdach des heyligen martelers.

Oorspr. Invent. no. 778.
Met het zegel in groene was van heer Claes, cureet in Ghershusen.

68. 1440 Mei 19.

Heddo tho Ghershusen en Aleke zijne vrouw verklaren verkocht te hebben aan Blideke Fradama eene hoeveelheid lands onder Ghershusen gelegen.

Ghescreven int jar ons Heren dusent vierhundert ende viertich des Donredages nae Pinxsteredaghe.

Oorspr. Invent. no. 778.
Het zegel van heer Clawes, cureet in Ghershusen, is verdwenen.

69. 1440 Juni 17.

Ewe Menekenzoon, wonende in Oldensijl, verklaart verkocht te hebben aan Blideke Fradama eene hoeveelheid lands in Stederhamric, geheeten „Luijrdisma harna."

Ghescreven int jar ons Heren dusent vierhundert ende viertich des Vrijdaghes na sunte Odulphusdach de hillighen confessor.

Oorspr. Invent. no. 778.
Met het beschadigde zegel van Diric, cureet in Oldensil, in groene was; dat van Mencko, cureet in Stedum, is verdwenen.

70. 1440 Augustus 3.

Roedolph, bisschop van Utrecht, verklaart verpacht en uitgedaan te hebben aan Lambert Hach, burger in Groninghen, het heem en de hofstede te Gronenborghe met landen en onlanden daartoe behoorende en een kleine hofstede daarbij gelegen op de zuidzijde aan het diep.

Gegeven tot Utrecht int jair ons Heren dusent vierhondert ende veertich des Wondaghes na sunte Petersdach ad Vincula.

In een vidimus van Matheus van Osenbrugge, vicarius van St. Maarten, dd. 1475 September 28 (no. 166). Invent. no. 845.
In een transumpt van notaris Hopenbynder, d.d. 1489 September 9 (no. 202).

71. 1440 September 7.

Petrus, abt te Werum, benevens de prior, kelre en gemeene

conventslieden van dat klooster, verklaren verkocht te hebben aan Ditmar Renghers een akker „wyrtlands", gelegen op de wierde bij Edze Tuwinghe huis.

Ghegheven in den jaer ons Heren MCCCC ende XL op onser Vrouwenavent Nativitatis.

Oorspr. Invent. no. 2.
Met het beschadigde zegel in groene was van het convent te Wittewierum.

72. 1440 October 6.

De gemeene zijlrechters en meente int Verendel, ten Buere en tho Ghermerwolde verklaren eene overeenkomst te hebben getroffen betreffende het onderhoud van den nieuwen dijk, gaande bijlangs het nieuwe diep.

Datum in den jaere onsz Heerenn dusentt vierhondert und viertich achte daghe nha sunte Micheell.

Afschrift in Invent. no. 89.

73 1440 October 15.

Haye Rychtsama en Syammeke zijne vrouw verklaren verkocht te hebben aan Hidde Anste eenig land in Sybrande-fenne en Tyndenserhamrik.

Ghescreven int jaer ons Heren dusent vierhundert ende viertich des Saterdaghes na sunte Calixtusdaghe.

Oorspr. Invent. no. 836.
De zegels zijn verdwenen.

74. 1440 November 17.

Roedolph, bisschop van Utrecht, verklaart Helprick Assekens, op zijn verzoek, na den dood zijns vaders Johan Assekens Marquardszoon, beleend te hebben met het Tetyngegoed en toebehooren, gelegen bij de stad Gronyngen.

Gegeven to Deventer int jaer onss Heren dusent vierhondert ende viertich des Donredages nae sente Martensdach in den wynter.

Oorspr. Invent. no. 846.
Het zegel is verdwenen.

75. 1441 Mei 5.

Remmet Ytkama verklaart bij wijze van ruil overgedragen te hebben aan Ditmer Rengers 2 „forlingen" lands, gelegen op de wierde bij Edze Tuwinges huis, en daarvoor terug te hebben ontvangen 2 „forlingen" lands, gelegen in de Haveresch.

Int jaer ons Heren M CCCC ende XLI des Vridaghes nae Crucesdaghe.

Oorspr. Invent. no. 2.
Met het zegel in groene was van Melle, priester te Woltersum.

76. 1441 Mei 29.

Roedolph, bisschop tot Utrecht, verklaart Roeloff van Ommen, na afstand van Fije Kalmers, beleend te hebben met het Nidingegoed, met al zijn toebehooren, zooals dat binnen en buiten de stad Gronyngen is gelegen, op dezelfde wijze als Fije dat vroeger in leen plach te hebben.

Gegeven toe Utrecht int jaer onss Heren dusent vierhondert eenendeviertich des Manendages nae onss Heren Hemelvaertsdach.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het zegel in roode was van bisschop Roedolph.

77. 1442 Maart 12.

Roedolph, bisschop van Utrecht, verklaart verpacht te hebben, onder zekere bepalingen, voor den tijd van 50 jaren aan Henric Baroldes en Hille zijne vrouw, het goed geheeten Tetingegoed met toebehooren, gelegen op de Noerdesch bij Gronyngen.

Gegeven tot Utrecht int jaer onss Heren dusent vierhondert tweendeveertich op sante Gregoriusdach.

Oorspr. Invent. no. 846.
Het zegel is verdwenen.
N.B. Het stuk heeft hier en daar door vocht geleden.

78. 1443 Februari 5.

Geleke Dyuerdisma in de Zeriip verklaart verkocht te hebben aan Zwabbe Herama te Wydewert eenig land te Zeriip, geheeten Guttynghaheert.

Ghegheven int jaer ons Heren dusen veerh(un)dert dre ende veertych up sunte Aghatadaech.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel is afgevallen.
N.B. Het stuk heeft door vocht geleden.

79. 1443 Februari 24.

Feyo Sickinghe en Frowe, ehelieden wonende te Bafftlo, verklaren verkocht te hebben aan Lyuwert Scheltinghe en Teteke zijne vrouw, in het kerspel Bedum, eene hoeveelheid lands gelegen te Adorp, geheten „uppa Falgum”, en nader in het stuk omschreven.

Ghegheven int jaer onss Heren dusent veerhundert dryenveertich up sunte Mathiasdach des hillighen apostels.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in groene was van Feyo Sickinghe; dat van Henrik, persona in Bafftlo, is verdwenen.

80. 1443 Mei 13.

Aelyko Rypekama en Wysseka, ehelieden te Aldenzijll, verklaren verkocht te hebben aan Blydeke Voradama een heerd, Ottamaheert geheeten, met alle heerlijkheden, rechten en verdere annexen.

Datum anno Domini M CCCC quadragesimo tercio ipso die beati Servacii episcopi.

Oorspr. Invent. no. 778.
Het zegel van Dyricus, cureet in Aldenzyll, is verdwenen, dat van Nicolaus, cureet in Ghershusen, in groene was en beschadigd is aanwezig.

81. 1444 Maart 1.

Ode toe den Dycke in Petersburen verklaart te hebben gegeven aan de prebende „uppa da Medum" in „da Ostra ampt" Ripperdaheert met zijn toebehooren en bovendien eenig land gelegen „buta den dijck in der ostra kofenna", waarbij getuigen zijn: Liuda Mennama, Focko Meckama, wedmannen in Petersburen, Abelo Ponta, Iteko Rekumma en Gheert Schomaker.

Gegeven int jaer uns Heren dusent veerhundert veer unde veertich, des Sondages als men singhet Invocadit.

Afschrift van eene copie van notaris Hieronymus Corenpoert.
Invent. no. 80.

82. 1444 April 8.

Eppo ter Truchleden en Wabbeke zijne vrouw verklaren verkocht te hebben aan Blideke Faradama en Reyner haren zoon eene hoeveelheid lands in Ghershuser karspel.

Ghescreven int jar ons Heren M CCCC ende XLIIII des wonsdages nae Palmedach.

Oorspr. Invent. no. 778.
Het zegel van Nicolaus, cureet in Ghershusen, is afgevallen, dat van Reynerus, cureet in Huesdinge, beschadigd en in groene was is aanwezig.

83. 1444 Mei 25.

Heer Peter, abt to Wittewerum, heer Duyrt, abt ten Buer, Gelmer Canter, zijlrechter tot Scharmer Delfzijl van wege de

twee hamrikken te Gronningen, Claes Menoldes, olderman van beide genoemde hamrikken, Evert Entens, Edse Tuinga, Tadeke to Sjuxum, volmachtig van Emo Okema, „de van Slochter", samen rechters to den Delfsijlen stellen de voorwaarden vast, waarop aan „de Sandsaters, geheten Ompteda Tjat, de tot Ompteda Tjatsijle plegen uthtowateren", vergund wordt in het vervolg uittewateren in het zijlvest der Drie Delfzijlen en te behooren tot „den Dorpsijle".

Gegeven in den jare onses Heren 1444 op St. Urbanus pawesdach.

Afschrift in Invent. no. 94.

84. 1444 November 26.

Burgemeesteren en raad in Groningen geven uitspraak in een geschil tusschen Johannes Klant, als klager ter eene, en Idze Tuwinge, beklaagde ter andere zijde, betreffende den eigendom van een deel van Gaykummaheert met toebehooren, gelegen te Kantense in Husingelande.

Ghegeven ende ghewiist in den jaer onss Heren dusent veerhondert veerendeveertich des Donerdaghes na sunte Poncianusdach.

Oorspr. Invent. no. 561.
Met het secreet zegel in groene was der stad Groningen.

85. 1445 Februari 5.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Lubbert Sicking heeft verkocht en overgedragen aan Barold ten Bruggen het vierdedeel van eene tiende te Helpen, hem aangeërfd van zijne moeder, en het achtstedeel van die tiende hem van zijnen vader aangekomen.

Ghegeven inden jaer ons Heren dusent vierhundert vijffendeviertich up sunte Agatendach.

In een vidimus van 1464 Mei 17, zie no. 138. Invent. no. 693.

86. 1445 Maart 12.

Mencko Tammenzoen, hoofdling te Loppersum, Popcko Uffkens en Frouwe ten Damme, IJteko Dothenge te Sierdabeerd, Focko Bernda en Thiaether te Hellem verklaren verkocht te hebben eenige „furlingen" lands, gelegen tusschen Poste en Aldersum, aan Edze Touwenghe, hoofdling ten Poeste, en Hysse zijne huisvrouw.

Ghegheven in den jaer ons Heren M CCCC ende viif ende veertich up sunte Gregoriusdach pape.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met de zeer beschadigde zegels in groene was van Tchiacko, Johannes Maes en Eeverd, respectievelijk kerkheeren te Loppersum, den Dam en Syerdabeerd. Het zegel van Fecko, kerkheer te Hellen, is verdwenen.
Hierbij een transfix d.d. 1445 Mei 6 (no. 87).

87. 1445 Mei 6.

Focko Bernda en Thiaether, ehelieden te Hellem, verklaren dat Edze Touwenghe, hoofdling ten Poeste, hun aandeel in de koopsom der landerijen, vermeld in den koopbrief d.d. 1445 Maart 12 (Regestenl. no. 86) behoorlijk heeft voldaan.

Datum int jaer ons Heren M CCCC ende XLV up sunte Johannesdach ante portam Latinam.

Oorspr. Invent. no. 3.
Het zegel is verdwenen.
Is transfix bij de oorkonde d.d. 1445 Maart 12 (no. 86).

88. 1445 Augustus 1.

De abten van Werum en van Buire, hoofdlingen en zijlrechters van het zijlvest der drie Delfzijlen, stellen, met consent der meente, rechtsbepalingen en voorschriften vast voor dat zijlvest.

Gegeven in den jaere ons Heeren duisentt vierhondert vijff ende viertich up sunte Petersdach ad Vincula.

Afschrift in een vidimus d.d. 1581 Februari 16, (no. 546) in Invent. no. 89.
Afschrift in Invent. no. 94.
In een vidimus d.d. 1629 Juni 15. Invent. no. 95.
N.B. Gedrukt bij Mr. C. C. Geertsema, de Zijlvestenijen in de Gron. Ommelanden, blz. 71.

89. 1447 April 18.

Ewe op Sybingaheem en Bywe, ehelieden, verklaren bij wijze van landwisseling afgestaan te hebben aan Blideke Faradama en Reyner haren zoon eene hoeveelheid lands te Huesdingen gelegen, geheeten de Pijlfenne.

Int jar ons Heren M CCCC ende XLVII de Dinxedages nae Paesche achtedaghen.

Oorspr. Invent. no. 778.
Met een brokje van het zegel in groene was van Elteke, cureet in Westerwijdwert.

90. 1448 September 12.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Clawes

Tymmerman heeft verkocht en overgedragen aan Idze Tuwinge eene hofstede in het kerspel Wittewirum te Oldersum.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent veerhondert acht ende veertich des Donredages na Nativitatis Marie.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met beschadigde secreet zegel in groene was der stad Groningen.

91. 1449 Januari 16.

Popeko Azegensone ten Poste, in overleg met zijne familieleden, bevestigt voor Hisse Renghers en Johan en Focke hare zonen den verkoop van Ewke Hessels steenhuis met annexe landen en heerlijkheden, door zijne ouders indertijd aan wijlen Ditmar Renghers gedaan.

Datum anno Domini milesimo quadringentesimo quadragesimo nono des Dunredaghes voer sunte Agneten daghe.

Oorspr. Invent. no. 6.
Met de zeer beschadigde zegels in groene was van Tymannus, abt van Wittewerum, Ayleke te Santweer en Eppe Thema.

92. 1449 April 19.

Abelo Heynema verklaart bij wijze van stoklegging te hebben overgegeven aan den abt van Weerum en Johan Rengers „totter Achte Sijllvestene behoeff" vier akkers land onder het kerspel tho Broke, om aldaar een nieuwen dijk te maken, met bepalingen over het schouwen van den „Emmerdijck", het schoonhouden van „de Borch" enz.

Gegeven in den jaer onses Heeren dusentt veerhondertt neegen end veertich des Saterdaeges voer Paeschachtenn.

Afschrift in Invent. no. 89.

93. 1449 April 20.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Rande Wicheringk heeft verkocht en overgedragen aan Albert Jarichs en Barold ten Bruggen „den alingen tynden smalen ende groven", die Johan Sickinge had op „der stad Zuutessche", te Helpman en op Helpmenessche.

Ghegeven inden jaer ons Heren dusent vierhundert negenendeviertich up Paeschachten.

In een vidimus d.d. 1464 Mei 17 (no. 139). Invent. no. 693.

94. 1449 Mei 2.

Roedolph, bisschop tot Utrecht, verklaart Johan Hoerneken beleend te hebben met het Nijdinge- of Henric Everts goed,

gelegen binnen Groenyngen op Folkerdingestrate-hoerne, en eenige andere landen, na daartoe gevolmachtigd te zijn door Nanneke, Sweder Evertszoensdochter, vrouw van Johan voornd., waarbij als getuigen fungeeren Ffrederic van Steenre, Willam van Steenre e.a.

Int jair onss Heren dusent vierhondert negen ende viertich des anderen dages in Meye.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het ietwat beschadigde zegel in roode was van bisschop Roedolph.

95. 1449 November 29.

Yteko Dothinge en Tette, ehelieden te Syrdabeert, met Johannes hunnen zoon verklaren, dat zij een gedeelte van Styamaheem in de Rijp verkocht hadden aan Mencko in den Hamme, toen Ffocko Bernda en Thyaer te Hellum, Popeko Tetekens en Frouwe ten Damme daartusschen zijn gekomen, en hebben Mencko voornd. „affghedreven van naerkoepes weghen went se ons sybber sint", zoodat de gemelde personen in het bezit van dat land zijn getreden.

Datum in den jaer ons Heren M CCCC ende XLIX up sunte Andreasavent apostoli.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel is verdwenen.

96. 1450 Mei 6.

Hinrick en Eweke, ehelieden wonende te Aldersum, verklaren een landwissel te hebben aangegaan met vrouwe Hisse Renghers ten Poste en hare zonen, Johan, Focko en Egbert Renghers, waarbij de familie Renghers bekomt een gedeelte van Meelsemaheert met annexe landen en heerlijkheden gelegen in het kerspel van Wittewerum, terwijl Hinrick c. u. eenig land verkrijgt tusschen Aldersum en Drijwert met een aanvullende geldsom.

Datum in den jaer uns Heren M CCCC ende vijftich up sunte Johans dach ante portam Latinam.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met het beschadigde zegel in groene was van Tije, abt te Werum.

97. 1450 Juni 5.

Menno Foppens en Yde, ehelieden, wonende op den „Coerndijck" in het kerspel van den Sande, verklaren al hunne aanspraken op Eweke Hessels heerd met behuizinge, landen, heerlijkheden en verdere annexen overtedragen aan Hysse Renghers en hare kinderen.

Ghescreven int jaer ons Heren M CCCC ende vijftich ipso die Bonifacii episcopi.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met het zegel in groene was van Remko, cureet op den Sande.

98. 1451 Februari 24.

Tammo en Etke, ehelieden onder Wyrdum, verklaren verkocht te hebben aan Gayke en Yeke echtelieden in de Zeriip, eenig „meedland" aldaar.

Ghegheven int jair ons Heren dusent vijerhondert ende enenvijftijch op sunte Mathiasdach des hilligen apostel.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel is verdwenen.
N.B. Het stuk is door vocht hier en daar minder goed leesbaar.

99. 1451 Juni 24.

Eenko ten Poste en Teetze, ehelieden wonende in het kerspel te Werum, bevestigen den koopbrief d.d. 1431 October 26 (no. 56), en dragen het daarin omschreven land op aan Hisse Renghers en hare kinderen.

Datum in den jare uns Heren dusent vierhundert ende een ende vijftich up sunte Johannis Babtistendach.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met het beschadigde zegel in groene was van Thymannus, abt te Wittewerum.
Is transfix bij den brief d.d. 1431 October 26 (no. 56).

100. 1451 Juli 8.

Roleff van Ummen verklaart Clawes Kater beleend te hebben met het Nijdinghegoed, zooals dat gelegen is binnen en buiten Groningen, op dezelfde wijze als Nanneke, moei van Clawes voornd., dat in leen heeft gehad, waarbij getuigen zijn de „manne des ghestichtes van Utrecht" Johan Huginge, Otto ter Hansouwe e. a.

Ghegeven in den jaer onss Heren dusent veerhundert ende vijfftich des Donredaghes nae Translacionis Martini.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het zegel in groene was van Roleff van Ummen.

101. 1451 Juli 24.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat vrouwe Blideke Fradama te Husdinghen heeft geschonken aan Haycke

Swederszoon te Kantenze verschillende nader omschreven landerijen in het kerspel Lydens gelegen, omdat gezegde Haycke „sybbe oft mach” was van haren overleden zoon Reyner Eysinghe, van wien zij, Blideke, veel geërfd had.

Ghegeven in den jaer onss Heren dusent veerhondert een ende vijfftich up sunte Jacobi apostoli avent.

Oorspr. Invent. no. 778.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.

102. 1452 Februari 10.

Bolo, Ewo en Uncko Rijpperda, benevens broeder Thomas, abt ter Monten, broeder Allardus, prior to Appinghedaem, en Julianus, cureet to Bedum, verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde houdende de huwelijksvoorwaarden tusschen Uncke Rijpperda, proost to Fermessum, en Ulske to Wytwaert, dochter van Focko Uken en Hideke.

Ghegeven in den jaer onss Hesen dusent vierhundert ende twe ende vijfftich up sunte Scholasticendach joncfrouwe.

Oorspr. Invent. no 464.
Met de (meerendeels beschadigde) zegels in groene was der zes in het regest genoemde personen.

103. 1452 April 4.

Heer Bartolomeus, kelner van het convent van Adewerdt, Henrick Kater en Luken Wyg(b)oldes ter eene, Otto ter Hansouwe, Johan Eebbinck, Hermen Ottens ter andere zijde als gekozen zoenslieden, doen uitspraak in een geschil tusschen de drie parten van de zijlvesten als Adewerdt, Liwerderwolde, Middach en van den Paddenpoel aan de eene, en de zijlvesten van Peijse, Vries, Roden en Focheswolde aan de andere zijde, over verplichten arbeid en het betalen van schot.

Gegeven end uuthgesprooken in den jaere uns Heeren duesent vierhondert ennd twe ende vijfftich op sunte Ambrosiusdach.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt bij Driessen, Mon. Gron. p. 364.

104. 1452 April 13.

Menke, jonge Tammenzoon in den Ham, in het kerspel van Loppersum, verklaart een zoen te hebben getroffen met Blideke Fradama, waardoor de twist die zijne ouders en hij met haar hadden over het bezit van Fradamahert is bijgelegd, waarbij Menke tegen betaling eener geldsom van zijne aanspraken afziet,

op advies van de zoenslieden Tyacke, cureet in Loppersum, Julle, proost in Usquart en cureet in Beden, Frederic, cureet in Husdinghen en Evert Sickinghe, proost in Loppersum.

Ghegheven int jaer ons Heren dusent vierhundert ende twe ende vijftich des Donredaghes na Paschen.

Oorspr. Invent. no. 778.
Met de zegels in groene was van Menke en de vier zoenslieden.

105. 1452 April 24.

Ebke to den Poste, Aytkenzone, verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Johan Renghers ten Poste eene hoeveelheid lands, gedeeltelijk in de Bawert gelegen.

Datum in den jare ons Heren dusent vierhundert ende twe ende vijftich des Manendaghes na sunte Georgiusdaghe.

Oorspr. Invent. no. 6.
Met het zegel in groene was van Thymannus, proost van Wittewerum.

106. 1452 Juni 28.

Rolef van Ummen verklaart Henric Kater belijd en beleend te hebben met het Nydinghegoed, in tegenwoordigheid van Henric ter Brugghe en Otto ter Hansouwe van wegen het gesticht van Utrecht.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent veerhondert twe ende vijftich op sunte Peter ende sunte Pauwelsavent.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het zegel in groene was van Roleff van Ummen.

107. 1452 October 10.

Mense Wibbensoen to der Mude verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Edze Tuynghe en Hysse zijne vrouw eenige „vorlynghe" lands, gelegen in de Grietvenne.

Int jaer ons Heren MCCCC ende LII op Santghanghedach.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met het beschadigde zegel in groene was van Tyacko, cureet te Loppersum.

108. 1453 December 5.

Ebbeke ten Poste, Aytkenzone, en Gheertruet ehelieden, verklaren bij wijze van ruiling overgedragen te hebben aan Johan Renghers, hoofdling toe den Poste, eene hoeveelheid lands gelegen aan de „Lustighe maer streckende an de lane in de Bawert", en daarvoor terug bekomen te hebben het huis en heem, waar zij nu op wonen, met eenig land benevens eene geldsom.

Datum in den jaer unss Heren M CCCC dre ende vijftich up sunte Claesavent.

Oorspr. Invent. no. 6.
Met het zegel in groene was van Tymannus, abt van Wittewerum.

109. 1454 December 21.

Wijbbe Hubbeldinge, abdis, en gemeene oldermans van het klooster van Assen, verklaren met Otte Dusenwold en Ghysele zijne vrouw verwisseld te hebben 8 grazen lands buiten der A poerte gelegen in Tammingeland, tegen eene jaarlijksche levering van tien mudden rogge, te beuren uit zijne goederen in de buurtschap van Zuutvelde en in het kerspel Norch.

Ghegheven int jaer onss Heren dusent veerhondert ende vier ende vijfftich op sunte Thomasdach des hilligen apostels.

Oorspr. Invent. no. 769.
Het zegel der abdis is verdwenen.
Hierbij een transfix d.d. 1458 September 14 (no. 121).

110. 1455 Maart 3.

Ebke ten Poste verklaart verkocht te hebben aan Rewinck Vresema eene hoeveelheid lands gelegen in de Bawert bij ten Post.

In den jare ons Heren M CCCC ende vijf ende vijftich des Manendaghes na Reminiscere inder Vasten.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met de beschadigde zegels in groene was van Tymen, proost van Werum, en Johan Renghers ten Post.
N.B. Vergelijk de oorkonde van 1457 September 27 (no. 116).

111. 1456 September 28.

Eyso en Eelke, ehelieden in het kerspel van Lidense, verklaren verkocht te hebben aan Abele Onsta en Hille zijne vrouw eene hoeveelheid lands gelegen onder Dijcksterhammerick in de Leghemede.

In den jaer na Gades boert dusent vierhundert sesendevijftich op sunte Mychaels avent.

Oorspr. Invent. no. 675.
Het zegel van Nicolaus ter Klocke, cureet te Lydense, is verdwenen.

112. 1456 October 18.

Henric, abt te Aedwerth, Emeke, abdis van Luttick Aedwerth, met consent hunner conventen, Egbert, kerkheer te Middelstum,

Azinghe tot Middelstum, Luyart Schultinghen en Abell Sijgersumma verklaren zich verbonden te hebben tot het maken en onderhouden van een „penninck" (waterpending) met toebehooren bij den Woldijck, en over het uitwateren van een aantal landen in „dat Krumme Maer" te Onderdendam in het Winsummerzijlvest.

In den jaer ons Heeren dusentt vijerhondert ennd seszendevijftich Luce evangeliste.

Afschrift in Invent. no. 89.

113. 1457 Februari 12.

Hylle, weduwe van wijlen Ludeken te Westeremeden, Arnt Smyt en jonge Herman, gebroeders, verklaren verkocht te hebben aan Blydeke Fradema eene hoeveelheid lands gelegen „up de langhe harde" in Westeremeder-hamrik.

Ghegheven int jaer ons Heren dusent veerhundert ende seven ende vijftich des Zaterdaghes vor sonte Valentinusdach.

Oorspr. Invent. no. 778.
De zegels van Frederijck, kerkheer in Husdinghe, en Rolef, kerkheer in Westeremeden, zijn verdwenen.

114. 1457 Mei 25.

Herke Siccuma, Tiarck tho Buerum, Renko en Melte, Tamme Herkuma „in Northorum sijdt", Aut Ubelens met erfgenamen „in Hommersse zijdt" staan toe aan de gemeene „arffgenooten, die ter Nije Slachte hoeren", aarde en zoden te halen benoodigd voor den nieuwen dijk.

In den jaere uns Heeren geschreven, doe men schreff duisent vier hondert ende soven ende vijfftich op sunte Urbanusdach.

Afschrift in Invent. no. 89.

115. 1457 Juli 5.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren eene uitspraak te hebben gegeven in een geschil tusschen Focko Bywen, als erfgenaam van heer Wibbens in de Rijpp ter eene, en de kerkvoogden in de Rijpp ter andere zijde, over 3 akkers houts, liggende onder Kolham.

Ghegheven inden jaer ons Heren dusent vierhundert sovenendevijfftich des Dinxdages nae Visitacionis Marie.

Oorspr. Invent. no. 895.
Het stadszegel is verdwenen.

116. 1457 September 27.

Eweke Aytkenzoen verklaart verkocht te hebben aan Rewinck Vresema eenig land gelegen in de Bawert bij ten Post.

Int jaer onss Heren M CCCC soven ende vijftich des Dinxedages voer sunte Micheelsdaghe Archangeli of Alreenghelendach.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met de beschadigde zegels in groene was van Johan Renghers ten Post en Jacob, buurpriester in Werum.
N.B. Vergelijk de oorkonde van 1455 Maart 3 (no. 110).

117. 1457 November 11.

De gemeene erven, „die ghelandet en gedijcket sijnn tusschen die slachte bij Fripomahuesz end Northorm to die slachte bij Oexwerderzijll", verklaren bepalingen vastgesteld te hebben om „die Nije Slachte tho hoeden, tho marken, tho berechten".

In den jaere ons Heeren duesent vierhondert end soeven end vifftich op sunte Mertensdach.

Afschrift in Invent. no. 89.

118. 1457 December 1.

Julianus, proost te Usqwert, cureet te Bedum, heer Egbert, cureet te Myddelstum, Wygbolt Lewe, hoofdling te Myddelstum, en heer Wabbe, cureet te Werphum, als gekoren zoenslieden, verklaren uitspraak te hebben gedaan in het geschil tusschen Focke Azinghe, hoofdling te Werphum, ter eene, en Azinghe te Hersens, hoofdling te Myddelstum, ter andere zijde, over de aan hen beiden opgekomen erfenis van Syabbe te Hersens.

In den jaer ons Heren MCCCC ende LVII des anderen daghes na sinte Andreasdach des heilghen apostels.

Oorspr. Invent. no. 849.
Met de zegels van Julianus, Wygbolt Lewe (brokstuk), Wabbe (beschadigd) en Focke Asinghe. Het zegel van Egbert is verdwenen.

119. 1458 April 8.

Albertus, cureet te Uutwyrd, verklaart, dat hij in den jare 1452 eene hoeveelheid lands, in Aldersumer hamrik gelegen, verkocht en overgedragen heeft aan wijlen Edze Touwinghe ten Poste en Hisse zijne vrouw.

In den jaer uns Heren dusent veerhundert acht ende vijfftich Sabbato ante Octavas Pasche.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met het beschadigde zegel in groene was van den cureet.
N.B. Vgl. de brief van 1452 October 10 (no. 107).

120. 1458 Juli 8.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Clawes van Banlo heeft verkocht en overgedragen aan heer Herman Schirenbeke, proost van sunte Merten, eene jaarlijksche rente van 5 Groninger schilden, te beuren uit zijn huis met toebehooren, aan de westzijde in Gelkingestraat gelegen.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhundert achtendevijfftich des Saterdages voer sunte Margarietendach virginis.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met het secreet zegel in groene was der stad Groningen.

121. 1458 September 14.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Otto Dusenwoldes en Ghysele zijne vrouw verkocht hebben aan de gebroeders Clawes, Sweder en These Kater de 8 grazen lands omschreven in den brief d.d. 1454 December 21, zie (no. 109), waardoor deze brief is getrokken.

Oorspr. Invent. no. 769.
Het zegel der stad Groningen is verdwenen.
N.B. Is transfix bij den brief dd. 1454 December 21 (no. 109).

122. 1459 Januari 27.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Johan Rengers van den Poste en Focke Rengers, gebroederen, opgave hebben gedaan van het erfdeel, aan hun broeder Egbert Rengers bij scheiding ten deel gevallen, en van eenige gemeenschappelijk gebleven bezittingen.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhundert negen ende vijfftich des Saterdages na Conversionis Pauli.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met het beschadigde zegel in groene was der stad Groningen.

123. 1459 Februari 8.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Gosen van Dulk en Johan Tedema eene overeenkomst hebben getroffen, betreffende een „molenbarge" buiten Botteringepoerte gelegen, op de scheiding van hun beider landen.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert negenendevijfftich des Donredages in den Vastavent.

Oorspr. Invent. no. 702.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

124. 1459 Juli 10.

Heer Johan, Eppe Sybkama en Heynric Schomaker, kerkvoogden te Huysdingen, verklaren verkocht te hebben aan Blijdeke Fraema eene hoeveelheid lands in hun karspel gelegen, geheeten „dat hogeschot".

Ghescreven in den jaer ons Heren MCCCCLIX des Dynxdages vor sinte Margaretendaghe.

Oorspr. Invent. no. 778.
Het zegel van Johan, kerkheer te Huysdingen, is verdwenen.

125. 1459 Augustus 6.

Heer Johan, Eppe Sybkama en Heynric Schomaker, kerkvoogden te Huysdingen verklaren verkocht en overgegeven te hebben aan Blijdeke Fraema, hoofdelinge te Huysdingen, eene hoeveelheid, lands gelegen op Huysdingher „medtlant".

Int jaer ons Heren dusent vierhondert negen ende vijfftich des Maendages voer sinte Laurenciusdach.

Oorspr. Invent. no. 778.
Het zegel van Heer Johan is verdwenen.

126. 1460 Juni 6.

Henricus, abt, en het convent van Siloe van de orde der Benedictijnen, staan toe aan Johannes Wichering, decretorum doctor et prepositus Hummersensis, de perceptie van de halve opbrengst der tienden in Baftlo, in Halffampte, Inredijck, Ubbegha, Middelstum, Menekingawere, Undernawerum, Stijstwert, Edijngawere alsmede in Tornwert, onder zekere bepalingen en voorschriften.

Datum anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo crastino sanctorum Bonifacii et sociorum ejus.

Oorspr. Invent. nr. 696.
Met het zegel in roode was van den abt, en het beschadigde zegel in groene was van het convent.

127. 1462 April 22.

Uneko Rypperda, hoofdling te Wijdwart, en Ewe Ewesma, hoofdling te Dijkhusen, verklaren, mede namens hunne vrouwen Bawe en Ulske, geschonken te hebben aan de kerk in de Rijpp een half heem met een halven tuin, aldaar gelegen.

In den jare unss Heren dusent veerhondert ende twe ende tsestich up sunte Juriensavent martiris.

Oorspr. Invent. no. 895.
De zegels van de beide hoofdlingen zijn verdwenen.

128. 1462 Augustus 23.

David van Bourgoendien, bisschop van Utrecht, bevestigt, met consent „van onsen vijf goitshuysen tUtrecht", Johan Wychering, proost tot Hummersom, in de erfpacht der tafelgoederen hem vroeger toegekend.

Gegeven op onsen slote tot Duersteden int jair onss Heren dusent vierhondert twee ende tsestich opten drieendetwintichsten dach in Augusto.

Oorspr. Invent. no. 692.
Het zegel van den bisschop is verdwenen.

129. 1462 September 10.

Wybeko Popkama in het kerspel Fledorpe verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Abelo Onsta zijne redgerrechten op het „hoghe heem" en op Wabbamaheem en voorts alle rechtingen, hem van wijlen zijnen vader aangekomen.

Ghescreven in den jaer ons Heren dusent vierhondert ende tweendetsestich des Vrijdages na onser Vrouwendach Nativitatis.

In een vidimus van 1601 Mei 23 (Invent. no. 676).

130. 1463 Januari 31.

Hermen Hannema op 't Sant verklaart, dat wijlen zijn vader Hanna Meneken zekere gerechtigheden, vallende op Hannemaheerdt onder 't Zand, heeft verkocht aan wijlen Bunno Alberde, welken koop hij, Hermen, ook voor diens zoon Dyurt erkent.

In den jaer ons Heren dusent vierhundert unde drieendetsestich des Manendaghes voer Purificacio Marie virginis.

Oorspr. Invent. no. 517.
Het zegel van heer Bruen, kerkheer te 't Zandt, is verdwenen.

131. 1463 Mei 27.

Juffer Alijt van Kunne en Evert Freijss, haar voogd en momboir, verklaren Jan Wychering, proost van Hummeize, beleend te hebben met 50 vimmen „bescapens" tienden, gelegen op Groenninger esse.

Gegeven int jaer ons Heren dusent vierhundert drientsestich des Vrïdages voer den heiligen Pinxterdach.

Oorspr. Invent. no. 697.
Met het zegel in groene was van Roeloff; dat van Jan van den Cloester is verdwenen.

132. 1463 Augustus 2.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat de gemeene buren en eigenerfden van Gelckingelande hebben overgedragen aan de zijlvesten van Adwerderzijll de „buermande", welke zij liggende hebben in Gelkingelandt, waartegen die buren vrij zullen zijn van jaarlijksche retributie, zijlwerk, schulden enz., in het Aduarderzijlvest mogen uitwateren en een noodweg zullen behouden.

Gegheven in den jaere uns Heeren dusent vierhondert end drieendtsestich des Dinxdages nha sunte Petersdach ad Vincula.

Afschrift in Invent. no. 89.

133. 1464 Februari 3.

Ode Ponta to Dycke verklaart toegestaan en overgegeven te hebben aan Johan Renghers van den Poste haar zwager, en diens zoon Ditmer, haar huis en heem to Dyke, met alle landen en heerlijkheden daartoe behoorende, en verder eenige beschikkingen over hare goederen te hebben gemaakt.

Datum in den jaer onss Heren dusent weerhundert ende vyer ende tsestich up den Vrydag onser leven Vrouwendach to Lijchtmissen.

Transsumpt in het stuk d.d. 1466 Juli 19 (no. 148).

134. 1464 Februari 22.

Oda to Dyka verklaart te hebben afgestaan aan de vicarie te Myddelstum, geheeten „Mentede of sunte Nicolausvicarie", eene hoeveelheid lands bij Sappingeham, waarvoor de vicariepriester voor haar en hare voorgangers op Mentedeheert zielmissen etc. zal houden.

Ghegheven in den jaer uns Heren dusent verhunderd veerensestich up sunte Petersdach Cathedra etc.

Afschrift in Invent. no. 530.

135. 1464 Maart 10.

Luder Grovinghe, Amme to Ramswert, Johan Ykens en Peter Kerstkijns to Jukawert leggen eene verklaring af betreffende de verdeeling in klauwen van den Oosterwijtwerder rechtstoel, met opgave der bezitters daarvan, waaronder Abele Onsta voorkomt als bezitter van het heem Tryflyaet te Katmense.

In de jaer ons Heren dusent veerhundert ende veer endetsestich des Saterdags voir Letare.

Oorspr. Invent. no. 677.
Met het zegel in groene was van Jacobus, cureet in Jukawert; de zegels van Lude Grovinghe en Poptatus, kerkheer te Holwirde, zijn verdwenen.

136. 1464 Maart 16.

David van Bourgoendie, bisschop van Utrecht, verklaart Johan Hoerneken op zijn verzoek te hebben beleend met het Nidingeof Henric Evertsgoed, gelegen binnen Groningen op „Folkerdingestratehorne", met bijbehoorende landen, op dezelfde wijze als Roloff van Ommen dat vroeger in leen placht te hebben.

Gegeven op onsen slote tot Duerstede int jaer onss Heren dusent vierhondert vierendetsestich den sestienden dach in Marcio.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het zegel in roode was van den bisschop.

137. 1464 Mei 1.

De prelaten, hoofdlingen en zijlrechters van het Winsummerzijlvest, te weten: heer Hindrick van Baffelt, abt to Selwert, meyster Ebbe van den Dam, abt to Rottum, heer Johan, abt to Thesinge, heer Hindric van Rees, abt to Aedwert, heer Hindrick, commendeur to Warfum, heer Jan, commendeur to Wijtwert, Julianus, proost to Usquarth en pastoer to Bedum, heer Onno Eusuma, hoofdling toe Middelstum, Abel Onsta, hoofdling te Ubbega, Eevert Sickinga, proost to Loppersum en hoofdling to Winsum, Andelof Nittersum, hoofdling to Stedum, vrouwe Blyke Frama, scheppersche to Huizinge, Hidde Aulkumma, hoofdling tho Rasquert, Asinge tho Middelstum, stellen rechtsbepalingen vast voor het Winsummerzijlvest.

In den jaere onses Heeren duisent vierhondert vierendsestich op dach Philippi et Jacobi apostolorum.

Afschrift in Invent. no. 89.

138. 1464 Mei 17.

Burgemeesteren en raad in Groningen geven een vidimus van de oorkonde d.d. 1445 Februari 5 (no. 85).

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert vierendetsestich des Donredages voer Pinxteren.

Oorspr. Invent. no. 693.
Met het secreetzegel der stad Groningen.
Hierbij twee transfixen d.ds. 1464 Mei 17 en 1464 Juni 22 (nos. 139, 140).

139. 1464 Mei 17.

Burgemeesteren en raad in Groningen geven een vidimus van de oorkonde d.d. 1449 April 20 (no. 93).

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert vierendetsestich des Donredages voer Pinxteren.

Oorspr. Invent. no. 693.
Met het secreetzegel der stad Groningen.
N.B. Is transfix bij den brief van 1464 Mei 17 (no. 138).

140. 1464 Juni 22.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Ludeke, weduwe van Albert Jorchs, ten gevolge eener uitspraak van doctor Johan Vredewolt, proost van Emeden en kerkheer van sunte Merten, en van Johan van Roden, overgedragen heeft aan Johan Wichering, doctor en proost van Hummerse, haar deel van de tienden, bedoeld bij de brieven van 1464 Mei 17 (nos. 138 en 139), daar deze brief doorgetrokken is.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert vierendetsestich des Vrydages voer sunte Johansdage to mydzomer.

Oorspr. Invent. no. 693.
Met het secreetzegel der stad Groningen.
Is transfix bij de oorkonden van 1464 Mei 17 (nos. 138, 139).

141. 1464 Juli 9.

Thymannus, abt toe Weerum, Uncke Ryperden, proost tho Loppersum en Fermijssum, Johan Rengers toe Scharmer, Goesen toem Grave, burgemeester in Groeningen, Sijso Cassens, hoeffmans in Groningen en Egbert Rengers ten Poste, hoofdlingen, gekozen dedingslieden tusschen die van Westeremede, Gershuss, Rijp een deel, Sant een deel en andere landen „affgependet" van Wynsummer zijlvesten, aan de eene en de „drie zijlvestenen van Delffzijlen" aan de andere zijde, geven een uitspraak over het uitwateren dier landen in de Delfzijlen en de opneming in het Slochterzijlvest.

In den jaere unss Heren dusent veyrhundert unde veyrundesestich des Mandaeges voor sunte Margaretendach virginis.

Afschrift in Invent. no. 89.

142. 1464 December 28.

Uneko Rijpperda, proost to Fermessum en Loppersum, hoofdling to Wijdwart, met Ulske zijne vrouw, verklaart bij wijze van

landwissel te hebben overgedragen en overgegeven aan Eewe Ewesma, proost te Loppersum, hoofdling te Dijkhusen, en Bawe zijne huisvrouw eenig land bij Ekawerdertil, van ouds geheeten Folmersheert, en daarvoor terug te hebben ontvangen eenig land in de Rijpp gelegen.

In den jaer uns Heren dusent veerhundert ende veer ende tsestich up Allerkinderdach.

Oorspr. Invent. no. 465.
De zegels van Uneko en Eewo zijn verdwenen.

143. 1465 Maart 2.

Elteke en Ulseke, ehelieden wonende „uppe Nes" in het kerspel van Holwyrd, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan heer Wilrich, kerkheer in de Rijp, Tadeko Wibekens, Edzo in da Groda, Tammo Aens, Lambert, kerkvoogden in de Rijp, eenig land aldaar gelegen.

In den jaer ons Heren MCCCCLXV Sabbatho ante Dominicam Invocavit.

Oorspr. Invent. no. 895.
Het zegel is verdwenen.

144. 1465 October 22.

Johan Potter, Wigbolt Lewe, Johan Thedema en Roleff Huinghe, burgemeesteren in Groningen, verklaren met Albert Vryse, kerkheer te Baffelt, Arend Syghers, kerkheer te Farmsum, Goesen van den Grave raadsheer in Groningen, Menne Houwerda hoofdling ten Damme, als zoenslieden, uitspraak gedaan te hebben in een geschil tusschen den abt en het convent ten Buren ter eene, en de gemeene meente en rechters van Ooster- en Westerdeel des Westeramptes van Fiwelingeland ter andere zijde, over den weg de Suedwendijnge geheeten, gelegen bij den Buren, tusschen Dyckeshorne en Buerster redscap.

In den jaer ons Heren dusent vierhundert vijf ende sestich des Dijnxdages na Elven dusent mageden dach.

In afschrift Invent. no. 19.

145. 1465 October 22.

Gelijk no. 144, doch met afwijkende spelling.

Afschrift in Invent. no. 89.

146. 1466 Mei 31.

David van Bourgoendien, bisschop van Utrecht, verklaart, dat hij de helft van zekere grove en smalle tienden, Postijngetienden geheeten, onder Heltman bij Gronijngen, welke vroeger uitgegeven waren aan Wijchmoet Robbijns, onder zekere bepalingen heeft opgedragen aan vrouw Ludeke, weduwe van Aelbert Jarxs, ridder.

Gegeven op onsen slote tot Duerstede int jaer ons Heren dusent vierhondert sesendetsestich opten lesten dach in Meye.

Oorspr. Invent. uo. 844.
Met het zegel in roode was van den bisschop.

147. 1466 Juni 1.

Burgemeesteren en raad in Gronijngen verklaren, dat Gosschallick „steenmesseler", zoon van wijlen Lamberd, heeft overgedragen aan Johan Vredewolt, proost te Emeden zijn kerkheer, de pacht, welke wijlen zijn vader van den bisschop van Utrecht had, beschreven in de oorkonde dd. 1440 Augustus 3 (no. 70).

In een transsumpt van notaris Gherardus Hopenbijnder, d.d. 1489 September 9 (no. 202).

Invent. no. 845.

148. 1466 Juli 19.

Notaris Nicolaus Pots, clericus Monasteriensis, verklaart, dat voor hem is verschenen Bertoldus Entens, opidanus in Groningen, die overgelegd heeft een gezegelden brief d.d. 1464 Februari 3, welk stuk door hem, notaris, is getranssumeerd.

Anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto . . . die decimo nono mensis Julii.

Oorspr. Invent. no. 6.
Met het teeken van notaris Pots.
Hierin als transsumpt den brief van 1464 Februari 3 (no. 133).

149. 1466 Augustus 20.

Johan van Ouwater, schulte te Uthtrecht, verklaart, dat hij huwelijksvoorwaarden heeft gemaakt met mester Johan Wycherinch, proost tot Hummerze, van wege zijne dochter Lamme, nader in het stuk vermeld.

Int jaer uns Heren dusent veerhundert ses ende tzestich up den dach Bernardi abbatis.

Oorspr. Invent. no. 690.
De zegels van Johan van Ouwater, Johan Wycherinck, Jacob van Zulen, Willem van Zulen, Johan Vredewold en Gosen ten Grave zijn verdwenen.

150. 1467 Maart 18.

David van Bourgoendien, bisschop van Utrecht, verklaart, dat hij de helft van zekere grove en smalle tienden, de Postingetienden geheeten, onder Heltman bij Groninghen gelegen, na afstand door Ludeke, weduwe Albert Jarcx, ridder, onder zekere bepalingen heeft uitgedaan aan Johan van Munster, rector van het clerkenhuis binnen Groningen.

Gegeven in onser stat van Utrecht int jair onss Heren dusent vierhondert sovenendetsestich opten achtiensen dach in Marcio.

Oorspr. Invent. no. 844.
Met het zegel in roode was van den bisschop.

151. 1467 Maart 19.

Herman Vrylynck, schulte te Anlo, oorkondt, dat Johan ...... dynge, Johan Northof en junge Northof verklaard hebben als getuigen tegenwoordig te zijn geweest, dat Johan Jabynge bij wijze van stoklegging als leen overdroeg aan oude Evert Entes „ene maet de Loemaet geheten".

In den jar van soventsestigen desz Dunnerdages voer Palme.

Oorspr. Invent. no. 528.
Het zegel van den schulte is verdwenen.

152. 1467 October 7.

Menne Rijkelszn en Pijeke, ehelieden, verklaren te hebben verkocht aan Blydeke Fraema, hoofdelinge te Huusdingen, eenig land gedeeltelijk gelegen op Hyddemaheym.

Int jaer ons Heren dusent veirhondert sevenentsestich des Woensdages vor Santgangendach.

Oorspr. Invent. no. 778.
Met een spoor van het zegel van Wicher, kerkheer te 't Zandt.

153. 1467 October 27.

De abt van Weerum, overste schepper der drie Delfzijlen, proost Uncke, schepper van Dorpmannesijlvesten, Johan Renghers van den Posthe, schepper van Schermstersijlvesten en Ecbert Renghers, schepper van Slochter, uit naam van schepperen en zijlrechteren der „drijer zijlvesten toe Delffsijlen", staan den abt van Thesinge en der abdisse van „Lutke Adewert" toe, onder

zekere voorwaarden een til met schotdeuren te mogen leggen in 't belang der scheepvaart.

In den jaere onss Heeren dusent veerhundert end soeven ende tsestich op sunte Symonis end Judeavent apostolorum.

Afschrift in Invent. no. 89.

154. 1467 December 14.

Wyteke, weduwe van Poepke ten Poste, verklaart, dat zij, overeenkomstig de uitspraak van Tydemannus, abt te Werum, Unico Rypperda, proost te Fermssum en Ewo Ewesma, proost te Loppersum en hoofdling te Dijkhusen, haar huis en heem te ten Post zal bewonen en gebruiken zoolang zij leeft, maar dat na haar dood de helft daarvan komen zal aan Johan ter Mude en Scheltke zijne vrouw, en de andere helft aan hare wettige erfgenamen.

In den jare uns Heren dusent veerhundert ende soven ende tsestich des Maendages naest sunte Luciendaghe virginis.

Oorspr. Invent. no. 6.
Het zegel van abt Tymannus is verdwenen.

155. 1469 Februari 24.

Vrouw Hisse, weduwe van Ditmer Renghers ten Poste, en hare kinderen Johan, Focko en Egbert Renghers, gebroederen, stellen eene scheiding vast van de goederen door vrouw Hisse nu ter tijd bezeten, waarbij dedingslieden zijn: Tymannus, abt in Werum, en heer Johan van Roeden.

In den jare unss Heren MCCCC neghen ende tsestich up sunnte Mathyas dach des hillghen apostels.

Oorspr. Invent. no. 6.
Met de zegels in groene was van Tymannus, abt in Werum, priester Johan van Roeden, en van Johan, Focko en Egbert Renghers.

156. 1470 Maart 12.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Johan Rengers van den Poste namens Dytmer zijn zoon en Eppe Nyttersuma eene verklaring heeft afgelegd betreffende de goederen opgekomen aan Clawes Kater bij de scheiding der nalatenschap van Lewert Schultinge en Teteke zijne huisvrouw, waaronder Schultingeheerd met toebehooren, en dat hij, Johan, verklaart op zich te nemen de betaling eener jaarlijksche rente door Lewert en Teteke voorzegd aan de huiszittende armen te Groningen toegekend.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhundert en tsoventich up sunte Gregoriusdach pape.

Oorspr. Invent. no. 6.
Met het zegel der stad Groningen.

157. 1470 Juni 25.

Lyudom Fockens geeft bepalingen, zijn uitersten wil of testament vormende, waarbij ook de kerk c. a. in de Rijpp wordt bedacht.

Anno Domini MCCCCLXX feria secunda post festum Sacramenti.

.Slecht afschrift uit het laatst der 18e eeuw. Invent. no. 900.

158. 1472 Maart 16.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Menne Rykerdes te Nyehove heeft verkocht en overgedragen aan Abel Wyers eenig land te Nyehove, met voorwaarde van terugkoop.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert twe-endetsoventich des Maendages voer Palm.

Oorspr. Invent. no. 694.
Met het beschadigde zegel der stad Groningen.
N.B. Hierbij een transfix d.d. 1476 April 25 (no. 170).

159. 1472 November 10.

Volkeer Uulverdinghe verklaart aan Symon Polman „ene losse" te hebben gegeven voor den aan hem verkochten Valencamp, waarvan de ligging nader wordt omschreven.

Int jair ons Heren dusent vierhundert twe unde tseventich op sancte Martinusavent in den wynter.

Oorspr. Invent. no. 652.
Het zegel van Johan Ovinck is verdwenen.

160. 1474 Januari 19.

Friedereich, Roomsch keizer, koning van Hongarije, Dalmatie enz., verklaart de inwoners van Clein-Friesland, tusschen de Emse en Lauwerse gelegen, onder de onmiddellijke bescherming des rijks te stellen, en de verbonden door hen met de stad Grönningen gesloten te erkennen.

Gegeben zu Andernach am Mitwochen für S. Sebastiaens-tagk, nach Christi geburth 1474.

Afschrift in Invent. no. 89.

161. 1474 Maart 24.

Heer Jacob, kerkheer tho Nyehoeve, verklaart, dat de erfgenamen van Balle Droch, te weten Menne Rickers zonen en zijne vrouw Lubbe, Atte Siccuma huesvr., Gabe op den Hamme, Abelken tho den Nyen hove, en Wabbe, huisvrouw van wijlen Balle, hebben afgestaan 2 grazen land, gelegen in de Venne, „daer die Nije slachte inlicht", om daarvan de zoden te mogen nemen voor het maken van gezegde slachte en den dijk, zonder afstand van den eigendom van den grond.

In den jaere uns Heeren duysent vierhondert vierendtsoventich des Donnderdaeges voer Judica.

Afschrift in Invent. no. 89.

162. 1474 April 30.

Albert en Frouke, echtelieden te Tudense, verklaren verkocht te hebben aan Abel Onsta en Hille zijne vrouw Sybringeheert met eene hoeveelheid lands en alle rechtingen en toebehooren, onder Lydense gelegen.

In den jaer doe men screff dusent vierhundert ende vierendetsoventich up Meijavent.

Oorspr. Invent. no. 675.
Het zegel van Nicolaus, kerkheer te Lydense, is verdwenen.

163. 1474 Mei 13.

Burgemeesteren en raad in Gronningen verklaren de uitspraak in het geschil tusschen de drie parten en de zijlvesten, bedoeld bij den brief van 1452 April 4 (n°. 103), daar deze doorgetrokken is, gedurende 30 jaren „in der macht" gekend te hebben.

Gegeven in den jaere unns Heeren dusent vierhondert end vierendesoeventich den Vrijdages nha sunte Pancratiusdach.

Afschrift in Invent. no. 89.
N.B. Gedrukt bij Driessen, Mon. Gron. pag. 365.

164. 1474 October 21.

Johan Rengers Scaffers, ambtman in het gericht van Selwert, verklaart, dat doctor Johan Wychering, proost tot Hummerse, heeft betaald de jaarlijksche pachtsom, verschuldigd wegens de pachtgoederen van den bisschop van Utrecht, in het stuk gespecificeerd.

Ghegeven in den jair ons Heren dusent vierhundert vierendetsoventich up den Elvendusent magedendach.

Oorspr. Invent. no. 698.
Het zegel van den ambtman is verdwenen.

165. 1475 Februari 7.

Burgemeesteren en raad van Groningen oorkonden, dat Henric Westveling en Laurens ten Damme „steenmesselers" onder eede verklaard hebben, dat zij de telling van het aantal steenen van het huis te Dijchuusen gedaan hebben, zooals breeder in het stuk wordt omschreven.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert vijffendetsoventich des Dinxdages na sunte Agatendach virginis.

Oorspr. Invent. no. 466.
Met het secreetzegel der stad Groningen in groene was.

166. 1475 September 28.

Matheus van Osenbrugge, vicarius in St. Martenskerk te Groninghen, verklaart een vidimus te hebben gegeven van de oorkonde d.d. 1440 Augustus 3 (n°. 70).

Oorspr. Invent. no. 845.
Het zegel is verdwenen.

167. 1475 November 7.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Ghewe Sickinge en Abele zijne huisvrouw hebben verkocht aan Johan Grijpp eene hoeveelheid maatland gelegen „up de zuuderzijd van de meren ende to den doele", eenig land „myt hannenweer", en voorts landerijen „mytten poel" gelegen „zuetwert to den Gaeve" (1).

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhundert vijffendetsoventich des Dinxdages voer sunte Merten inden winter.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met een brok van het gewone zegel der stad Groningen.

168. 1475 November 25.

Wilhelmus Fockonis de Holvijrd, presbyter Monasteriensis, notarius publicus, verklaart, dat voor hem verschenen is Henricus Thanghe van Oldenzijl, als procurator voor Egbertus Rengers ten Poste, armiger, die eene acte van appèl heeft ingediend tegen de gezusters Lisa Schaffers en Hilla Meppsche, in zake een legaat van wijlen Alheydis Sickinghe.

Acta fuerunt hec in domo Alberti Tichgeler sita in villa de Loppersum, . . . sub anno millesimo quadringentesimo

---

(1) De Gave is een stroompje loopende van het Hoendiep langs Oostwold.

septuagesimo quinto . . . die vicesima quinta mensis Novembris.

Oorspr. Invent. no. 5.
Met het teeken van den notaris.

169. 1476 Maart 24.

Johannes Fredrici, cureet in de Ripe, verklaart, dat Rembert toe Wyningetille en Ayke toe Winingetill hebben verkocht en overgedragen aan Writzert Popkens en zijne huisvrouw, de heerlijkheid en rechtinge „met der kerken en lenen vergevinge", vallende op Pipinck en Wyningetil.

Int jaer onses Heren dusent v[eer]hundert unde ses unde tsoeventijch up Mitvasten.

Oorspr. Invent. no. 885.
Het zegel van den cureet is verdwenen.

170. 1476 April 25.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Abel Wyers heeft verkocht en overgedragen aan Johan Wychering, proost van Hummerse, de hoeveelheid lands, bedoeld bij den brief van 1472 Maart 16 (no. 158), waardoor deze brief is getrokken.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert sessendetsoventich up sunte Marcusdach ewangeliste.

Oorspr. Invent. no. 694.
Met een paar brokken van het zegel der stad Groningen.
N.B. Is transfix bij den brief d.d. 1472 Maart 16 (no. 158).

171. 1476 Juni 12.

Aytke Edsema en Hoyke Edsema in de Rijp verklaren verkocht en overgegeven te hebben aan Writzert Popkens en vrouw de heerlijkheid en rechtschap, vallende op Entykenheem en Edsemaheert.

Int jaer onses Heren dusent veerhundert unde ses unde soventich op avende Sacramenti.

Oorspr Invent. no. 560.
Het zegel van Johan Frederici, cureet in de Rijp, is verdwenen.

172. 1476 Juni 23.

Menolt Omptada, hoofdling up den Sande, Lammeko, Beno Lutesma en Heyno Fossens, kerkvoogden aldaar, verklaren met consent van hunnen kerkheer Bruen Lunskens te hebben verkocht

en overgedragen aan Frouwe Poepkens ten Damme eene hoeveelheid lands gelegen up den Sande, in Writzersmaheert, geheeten „Tadekama tyucchen".

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent veerhundert sessendetsoventich up sunte Johannesavent to middensomer.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van heer Bruen, kerkheer te 't Zandt, is verdwenen.

173. 1476 November 10.

Roleff Ulgers, ambtman van het gericht van Selwerd, geeft eene verklaring van denzelfden inhoud als in no. 164.

In den jare ons Heren dusent vierhondert sesendesoventich op sunte Mertens avont in den winter.

Oorspr. Invent. no. 698.
Het zegel van den ambtman is verdwenen.

174. 1477 April 10.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat junge Harman te Losdorp heeft verkocht en overgedragen aan Wrijtzert Popkens en Vrow Lewe zijne huisvrouw de heerlijkheden en rechtingen, vallende op zijn heert te Losdorp.

Gegeven in den jare ons Heren dusent veerhundert soven unde soventich, des Dunderdages nae den hillegen Paeschedach.

Oorspr. Invent. no. 835.
Met een brokje van het stadszegel van Groningen.

175. 1477 Augustus 13.

Henricus van Schedelick, cureet te Tyamswere, verklaart, dat Tako Scheltens en Rensko zijne vrouw hebben opgedragen en overgegeven aan vrouw Bawe toe Dijchuusen de zijlrechten, vallende op hunne erven en landen te Olinghe.

Ghegheven ende ghescreven in den iaer ons [Heren] dusent vierhundert ende sevenontzeventich op sunte Ypolitusdach martir.

Oorspr. Invent. no. 835.
Het zegel van den cureet is verdwenen.

176. 1477 October 1.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Eppe Allema, ook wegens zijne kinderen bij zijne eerste vrouw Wijllem verwekt, met consent van de voogden dier kinderen Gharmet

Allema, Eppe voornoemd, Mene Allema, Bertolt ten Grave en Johan Scaffer ter eene, en Stijne Allema en Johan Allema, hare dochter, ter andere zijde, eene scheiding hebben aangegaan van landen, behuizingen en goederen in de Ommelanden, breeder in het stuk omschreven.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhundert sovenendetsoventich up sunte Remygiusdach.

Oorspr. Invent. no. 842.
Met een brok van het stadszegel van Groningen.

177. 1477 October 24.

Haye Addinga, hoofdling in Westerwolde, regent van het slot te Wedde, verklaart eene rente te schenken aan de kerk te Unswedde.

Gegeven unde besegelt in Unswedde in jaer unses Heren dusent veirhundert seven unde seventych des Vrydages na Alexandri mijt siner geselscop der hilligen mertelers to vespertijd.

Oorspr. Invent. no. 874.
Het zegel is afgevallen.
N.B. Het stuk is moeilijk leesbaar.

178. 1477 November 21.

Broder Michiel Michielsz van den Damme, broder Johan Boed, „liesemester", broder Heyne, senioer, en de senioers en broders van het convent ten Minrebroderen in Groninghen, met consent van den koster, broder Luken Bruninghe, verklaren overgedragen te hebben aan Asighe van Harsens en Truke zijne vrouw, een lijfrente van ses „arnssche gulden ende vierdenhalven krumstaert", uit Boykomeland.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent wierhundert soven ende soventich des Vridages na sante Elysabet.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met het beschadigde stadszegel van Groningen en dat van het Minderbroedersconvent in groene was.

179. 1477 December 13.

Egbert Renghers ten Poste, hoofdeling, van wege zijne kinderen ter eene, en Menolt Ompte, hoofdeling op 't Sant, ter andere zijde, verklaren eene minnelijke scheiding te hebben aangegaan van de ongescheiden goederen, landen en heerlijkheden, aangekomen van wijlen Hille Ompte.

In den jaer ons Heren dusent veerhundert soven en tsoventich up sunte Lucien dach.

In een vidimus van 1629 Maart 8. Invent. no. 79.

180. 1478 Februari 28.

David van Bourgoendien, bisschop tUtrecht, verklaart, dat in tegenwoordigheid van Wycher Poppe, Steven van der Borch en Johan Renghers van den Poste, „onse gestichtsleenmanne", Johan Hoerneken hem, bisschop, weder heeft opgedragen het Nydinge- of Hendrick Evertsoensgoed, gelegen binnen Groningen, op Folkerdingestrate-huirne, met eenige andere landen, waarna hij dat goed, ten behoeve van het convent van Jesse heeft opgedragen aan zuster Mette, zuster van Johan Hoerneken voornoemd.

Gegeven op onsen slote tot Duersteden int jaer ons Heren dusent vierhondert acht ende tsoeventich op ten lesten dach in Februario.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het beschadigde zegel in roode was van bisschop David.

181. 1478 December 23.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren uitspraak gedaan te hebben in het geschil tusschen Azege te Raswert ter eene, en Yemme Syersz ter andere zijde, over den nederslag van wijlen Jarich, broeder van Azege voornoemd.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhundert achtendetsoventich des Wondesdages na sunte Thomasdach apostoli.

Oorspr. Invent. no. 850.
Met het gewone stadszegel van Groningen en, (zeer afgesleten) dat van Albertus, cureet in Raswerd.

182. 1479 Juli 8.

Bertolt Entens, Jarch ter Borch en Menolt Ompteda verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van landen op de Meden, aangekomen van Oede to Dijck, welke landen in de oorkonde nader worden omschreven.

Int jaer ons Heren dusent vierhundert neghenendetsoventich des Vrydaghes voer sunte Margaretendach.

Oorspr. Invent. no. 527.
Met de beschadigde zegels in groene was van Bertolt Entens, Jarch ter Borch en heer Bruen, kerkheer te 't Zand.

183. 1479 Juli 10.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Sywert Mentema heeft verkocht en overgedragen aan Johan Wichering, proost van Hummerse, eenig land „an de Nye Slachte".

Ghegeven inden jaer ons Heren dusent vierhundert negenendetsoventich des Saterdages voer sunte Margaretendach virginis.

Oorspr. Invent. no. 695.
Het zegel der stad Groningen is verdwenen.

184. 1480 Augustus 30.

Johan Stellinck, ambtman in Coevorden en drost van Drenthe, en Geerdt Leuwe als gekozen „bruytmans" van wege Steven ter Borch den jonge aan de eene, Johan van den Cloester en Evert Vriese gekozen „bruytmans" van wege juffer Femme Poelmans ter andere zijde, stellen huwelijksvoorwaarden vast tusschen Steven en Femme voornoemd.

Gegheven int jair ons Heren dusent vierhondert ende tachtentich des Wondesdages nae Decollacionis sancti Johannis Baptiste.

Oorspr. Invent. no. 833.
De zegels der bruidlieden zijn alle verdwenen.

185. 1481 Januari 7.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat een huwelijk is beraamd en de voorwaarden daarvan zijn vastgesteld tusschen Gheert Wychering en Wemele Johansdr. Tedema.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert eenendetachtentich des dages na der hilligen Drier Koningendach.

Oorspr. Invent. no. 699.
Met het beschadigde zegel in groene was der stad Groningen.

186. 1481 Februari 9.

Bugemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat huwelijksvoorwaarden zijn vastgesteld tusschen Herman Eppen Allemazoon en Yeye Andreas Ghisensdochter.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert eenendetachtentich up sunte Scholastikenavent virginis.

Oorspr. Invent. no. 833.
Met het gebroken zegel in groene was der stad Groningen.

187. 1481 April 30.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Gosen van Dulck en Gheert Lewe, als dedingslieden van wege de gebroeders Clawes en Sweder Kater, ter eene, Johan Koenrades en Wycher Poppe van wege het convent Yesse en van de zusteren van het Oldeconvent ter andere zijde, en Johan Tedema van beide partijen aangewezen, uitspraak hebben gedaan in een geschil over leengoederen.

Oorspr. Invent. no. 770.
Met de zegels in groene was van de stad Groningen, van het klooster Yesse (beschadigd) en van het Oldeconvent.

188. 1481 September 1.

Hinricus van Schedelick, cureet te Thiamswere, verklaart, dat Focko to der Mude en Eeleka zijne vrouw verkocht en overgedragen hebben aan Focke Renghers, hoofdling ten Poste, en Amele zijne huisvrouw, eene hoeveelheid lands gelegen onder ten Post, waaronder een halve heerd, die Wytke van den Poste levenslang zal blijven gebruiken.

Ghegheven in den jare ons Heren dusent veerhundert eenendetachtentich up sunte Egidiusdach gloriosi confessoris.

Oorspr. Invent. no. 7.
Met het zegel in groene was van den cureet Hinricus van Schedelick.
Vergel. de brieven van 1507 September 22 en van 1511 Juni 12.

189. 1481 September 20.

Broeder Jacobus, cureet en „verwarer" der kerspelkerk te Werum, in opdracht van den abt aldaar, verklaart dat Aytko Enekenzoon en Wycka zijne vrouw met hunnen broeder Benne Enekenzoon en Ebele zijne vrouw eene wisseling hebben aangegaan van landerijen onder ten Post.

Ghegheven in den jare ons Heren dusent veerhundert een ende tachtentich up sunte Matheusavent apostoli ewangeliste.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van broeder Jacobus is verdwenen.

190. 1481 November 10.

Berent Konerdes (1), ambtman in het gericht van Selwert, geeft eene verklaring van denzelfden inhoud als in no. 164.

Gegeven in den jare ons Heren dusent vierhundert eenendetachtich up sunte Meertensavent in die winter.

Oorspr. Invent. no. 698.
Het zegel van den ambtman is verdwenen.

(1) = Coenders.

191. 1482 November 10.

Gert, Bartolt en Roleff Entens, gebroederen, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van zoodanige goederen, als breeder in het stuk worden omschreven, waarbij Bartolt verkrijgt eenig veen te Penninckholt gelegen, met een made de „Loetmade" geheeten benevens eenig ander goed.

In den jaer ons Heren dusent veerhundert ende tweentachtich op sunte Mertens avent.

Oorspr. Invent. no. 527.
Met sporen der zegels in groene was der drie gebroeders Entens.

192. 1482 December 22.

Prælaten, gemeene hoofdlingen, richteren en gemeene meente van den Halfampte, Marne, Middagerlant, Hunsingo-Oisterampt, Fijwelgo-Westerampt, Fijwelgo-Oisterampt, Duirswoldt, Langewoldt en Hommersche landen, benevens Burgemeesteren, raad en gemeene meente in Groeningen verklaren een verbond te hebben gesloten voor den tijd van 40 jaren, ter wederzijdsche bescherming, ook tegen de „Duitsche en Suijdersche" heeren, met strafbepalingen tegen misdaden, voorschriften voor de vergaderingen der warven, den uitvoer van koren, tappen van vreemd bier enz.

In den jaere unses Heeren duysent veerhondert twe ende tachtentich des Maendages nhae s. Thomasdach apostoli.

Afschrift in Invent. no. 89.

193. 1484 Maart 18.

Bertolt Entes en Peye, ehelieden, leggen eene verklaring af betreffende de verdeeling der goederen van wijlen Ode ten Dijke, te Uuthusermeden gelegen, onder de erfgenamen, zijnde, behalve gezegde Bertolt en Peye, Jarch ter Borch en Bywe to Stedum en Menelt Omteda en Vrouke opt Sant.

Gescreven int jaer ons Heren MCCCCLXXXIIII des ander daghes nae sunte Gheertruyt in der vasten.

Oorspr. Invent. no. 683.
Het zegel van Wicher, cureet te Uuthusermeden, is verdwenen.

194. 1485 Maart 21.

Hayko te Underwerum verklaart verkocht te hebben aan Bartolt Entens, hoofdling te Mijddelstum, en Peye zijne huisvrouw eene hoeveelheid lands in „Dornwerder valge", breeder in het stuk omschreven.

Inden jaer ons Heren dusent veerhundert ende vijffendetachtich up sunte Benedictusdach.

Oorspr. Invent. no. 527.
Met het beschadigde zegel in groene was van Mathias, cureet te Dornwert.

195. 1485 Augustus 1.

Bertold Entens en Peye, ehelieden, te Middelstum en Hayke Garssum te Onderwerm verklaren eene wisseling van landerijen te hebben aangegaan, waarbij Bertold land verkrijgt in het kerspel van Dormvort, breeder in het stuk omschreven.

Ghegeven int jaer ons Heren dusent vierhundert ende vijffendetachtentich op sunte Petersdach ad Vincula.

Oorspr. Invent. no. 527.
Met het zegel in groene was van Mathias, cureet te Doernwort.

196. 1485 September 28.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Ubele Clawerma heeft opgedragen en overgegeven, bij wijze van wissel, aan Alert Clant en heem „mijt dat dorp ende herlicheit", geheeten Bennemaheem, gelegen te Beswert, tegen vrijstelling van eene aan Alert verschuldigde jaarlijksche rente in boter en met betaling eener geldsom aan dezen.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhundert vijffendetachtentich up sunte Mychielsavent.

Oorspr. Invent. no. 562.
Met een brok van het gewone stadszegel van Groningen.

197. 1486 Mei 31.

Elteke Gebekensoen te Spijck en Ymme, ehelieden, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Dyuert Albarda zekere „resscappe, rechtingen ende herlicheiden vallende op Hannemaheert in het kerspel up den Sande", en nader in de acte omschreven.

Ghegeven in den jair ons Heren dusent vierhundert sessendetachtentich des Wondesdages na des hilligen Sacramentsdach.

Oorspr. Invent. no. 517.
Het zegel van Bernardus, cureet te Spijck, is verdwenen.

198. 1486 Juni 20.

Sicko Hovekinge, priester, en Wijllem Wijttinge verklaren als dedingslieden eene uitspraak te hebben gegeven tusschen

Bartolt Entens en Reymer Jabinge in een geschil over „ene maet geheten de Loemaet", en over een „verendeel wardels to Egeste."

Oorspr. Invent. no. 528.
Met het zegel in groene was van Sicko Hovekinge.

199. 1487 November 13.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Clawes Kater heeft verhuurd aan Roleff Berendes eene hoeveelheid lands gelegen buiten Heerstratepoerte. voor den tijd van 80 jaren.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert sovenendetachtentich des Dinxdages na sunte Merten in den winter.

Oorspr. Invent. no. 771.
Het zegel der stad Groningen is verdwenen.

200. 1488 Januari 2.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat huwelijksvoorwaarden zijn vastgesteld tusschen Alert Tamminge, hoofdling, en Gheese Koenrades.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert achtentachtentich des Wonsdesdages na Nyejaersdag.

Oorspr. Invent. no. 599.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.

201. 1489.

„Hoeftelinck, rechteren en gemeene meente in Osterdyel van Fywilinghe Westerampte", verklaren eene overeenkomst aangegaan te hebben met Eweke in de Harckstede, betreffende „ene makijnghe ende holdijnghe unses dyeel weghes, den wy hebben by den Buer, gheheten die Suutwendijnghe".

Int jar ons Heren MCCCC ende LXXXVIIII.

In afschrift Invent. no. 19.

202. 1489 September 9.

Gherardus Hopenbijnder, clericus Trajectensis diocesis, notarius publicus, verklaart, ten verzoeke van Gherardus Wichgherinck, burger in Gronyngen, getransumeerd te hebben de oorkonden d. datis 1440 Augustus 3 (no. 70) en 1466 Juni 1 (no. 147).

Acta sunt hec in domo propria habitationis mee anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono indictione nona ac die nona mensis Septembris, etc.

Oorspr. Invent. no. 845.
Met het merkteeken van den notaris.

203. 1490 Juli 24.

Johan van den Cloester en Geert Koepssoen „gesatte ende gekoren bruytmans" van wegen Symon Polmans ter eene, en Helmicus van Ittersum, proost te Zwartenwater, en Werner Duisterbeke „gesatte ende gekozen bruytmans" van wegen joffer Katherijne, dochter van Helmich van Tweenhusen, verklaren als dedingslieden een huwelijk tot stand te hebben gebracht tusschen Symon Polmans en Katherijne van Ittersum.

Gegeven int jaer onss Heren dusent vierhondert ende tnegentich op sunte Jacobsavent des heiligen apostels.

Oorspr. Invent. no. 650.
De zegels van de bruidslieden zijn allen verdwenen.

204. 1490 December 28.

Burgemeesteren en raad in Groningen beloven den prælaten, hoofdelingen, richteren en meene meente van Hunsingoland hen niet te zullen verkorten in hunne oude rechten, vrijheden en heerlijkheden, en hen, in geval van inbreuk daarop, finantieel te zullen bijstaan.

Gegeven in den jaere onses Heeren duisent vierhondert ende negentich op der Kinderendach.

Afschrift in Invent. no. 89.

205. 1491 Juni 15.

Vrouwe Ulske toe Dijckhusen en Wijdwart verklaart te hebben afgestaan aan hare dochter Hille den heert toe Dijckhusen met toebehooren en eenige in het stuk omschreven landerijen, met dien verstande, dat Hille geen „beraet" zal mogen doen op Dijckhusen, zonder overleg met haar en hare kinderen Hayo en Eggerick.

In den jaere uns Heren dusent vierhondert ende een ende neghentich des Wondesdaghes voer sunte Gervaes bisscop.

Oorspr. Invent. no. 467.
Het zegel van Hayo Ripperda is verdwenen.

206. 1491 December 22.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Gheert, Bertolt en Willem Wicheringe ter eene, en Roleff Wicheringe, hun broeder, ter andere zijde, eene scheiding hebben aangegaan van een deel der goederen hun van hunne ouders aangekomen.

Ghegeven in den jare ons Heren dusent vierhondert ende eenentnegentich des Donredages na sunte Thomasdage apostoli.

Oorspr. Invent. no. 703.
Met het gebroken zegel in groene was der stad Groningen.

207. 1492 Juni 14.

De zijlrechters van Adwerder zijlen, heer Retmar Alma, Hilbrant Donckers en Teese Potter, verklaren uitspraak gedaan te hebben. in een geschil tusschen de buren van Eesinghe en de buren van Ferwerdt, over het onderhoud van eene „waeteringe ende tijl", die door Ferwerdt gaat tusschen dat hilligen huis ende Doeme huis.

Uuthgesprooken int jaer uns Heren duisent vierhondert end tweentnegentich eens des Donderdage nha Pinxterdach tho Sijbrantshuis op den Zijll; noch bet uutgesproken in sunte Walbergen kercke tho Groningen.

Afschrift in Invent. no. 89.

208. 1492 November 15.

Hesselus, cureet in Loppersum, verklaart, dat Eppo to Bruntsummaheem heeft verkocht en overgedragen aan Allerd Sybens en Hilke zijne vrouw eene hoeveelheid lands gelegen in Zeerijp.

Ghegheven in den jare ons Heren dusent veerhundert twe ende tnegentich des Doenredages na sunte Meerten episcopi.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van den cureet is afgevallen.
N.B. Het stuk heeft, vooral aan het slot, veel van vocht geleden.

209. 1493 November 16.

Burgemeesteren en raad der stad Groningen met de hoofdmannen, zwoorne meente, hoofdlingen van de gilden, en met de Gedeputeerden van Stad en Lande verklaren Retmer Heralma, Helprick Hilbodinge, Claes Kater, Rempt Jensema, Hermen Wyferdinck en Johan Hoytinge vrij en schadeloos te zullen houden voor alles, wat zij op hun bevel te Aedtwert en te Wittewerum zullen verrichten.

Oorspr. Invent. no. 772.
Met het zeer beschadigde secreetzegel in groene was der stad Groningen.

210. 1494 Mei 24.

Maximilian, Roomsch koning, koning van Hongarije en Dalmatië etc., bepaalt, dat Burgemeesteren, raad en gemeente der stad Groeningen, benevens de oldermannen, grietmannen, richteren en gemeente van Oistergow in Frieslandt niet meer voor een Westphaalsche of andere vreemde rechtbank getrokken mogen worden, maar terecht zullen staan, waar zij gezeten of gehoorig zijn.

Geben zu Kempten am 24 tagk des Monatz Maij, nach Christi geburth viertzehen hondert unde neuntzigsten jare.

Afschrift in Invent. no. 89.
Gedrukt bij Feith, Werken van den Ommelander edelman Johan Rengers van Ten Post, dl. III blz. 8.

211. 1495 Mei 4 of September 15.

Pieter Heeninghe, kerkheer te Kantens, Hancke en Johan..., kerkvoogden, met de gemeene eigenerfden, als Heyne Zijwerts en Evert Janssen, Eppe toe Sundighehyem, Johannes Zijlwertsoen en anderen, verklaren, dat zij heer Johan, capellaan te Usquart, hebben gekozen tot vicaris van St. Anthoniusvicarie te Cantens, onder nader omschreven voorwaarden.

Int jaer ons Heren dusent vierhundert ende vijffentnegentich altera die Crucis etc.

Oorspr. Invent. no. 168.
Met het zegel in groene was van Roelloef, commenduer in Witwert.

212. 1495 September 30.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat zij het steenhuis met hofstede en verder toebehooren van Peter Remenslager aan de oostzijde in Heerstrate, op klachten van debiteuren, hebben doen verkoopen, en dat eigenaar daarvan is geworden Johan Jarges.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vierhondert vijffendetnegentich op sunte Remigiusavent.

Oorspr. Invent. no. 802.
Met het gewone zegel in groene was der stad Groningen.
N.B. Hierbij een transfix d.d. 1501 Mei 27 (no. 225).

213. 1497 Juni 12.

Friderick, bisschop tUtrecht, markgraaf van Baden, verklaart Luert Kater op zijn verzoek, na den dood zijns vaders Claes Kater, beleend te hebben met het Nydinge- of Henrich Evertsgoed, gelegen binnen Groenyngen op Folckerdingestratehoerne, en eenig ander land, op dezelfde wijze als wijlen zijn vader dat in leen gehad heeft, waarbij als getuigen fungeerden Seyn Mulert, Abel Groenynge „onse manne", e. a.

Gegeven in onsen slote tot Vollenhoe int jaire onses Heren duysent vierhondert soevenendetnegentich opten twoelfften dach in Junio.

Oorspr. Invent. no. 785.
Het zegel van den bisschop is verdwenen.

214. 1497 Juli 31.

De officiaal van Munstersch Friesland geeft eene beschikking betreffende de vicarie van het altaar beatorum Stephani et Nicolai te Opmeeden.

Datum anno Domini MCCCCXC septimo feria secunda post Jacobi apostoli.

Oorspr. Invent. no. 881.
Met sporen van het zegel des officiaals.

215. 1497 Augustus 18.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat huwelijksvoorwaarden zijn vastgesteld tusschen Jarch ter Borch en juffer Willem Allema.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vierhundert sovenendenegentich des Vrydages voer sunte Bartholomeusdage apostel.

Oorspr. Invent. no. 833.
Met een brok van het zegel in groene was der stad Groningen.

216. 1497 October 9.

Johannes Alberti, clericus Trajectensis, notarius publicus, verklaart, dat Leucka Katers, „quondam Swederi Katers proconsulis civitatis Groningensis, Trajectensis dyocesis, dum in humanis vixit uxor legittima", ten zijnen overstaan haar testament heeft gemaakt, dat in extenso in het stuk wordt medegedeeld.

Acta fuerunt hec in domo Leucke Katers dicte testatricis sub anno millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo die vero nona mensis Octobris.

Oorspr. Invent. no. 773.
Met het notarismerk van Joh. Alberti.

217. 1498 Mei 19.

Hyllert Oestesszn. en Ebbeke, ehelieden, wonende te Myddelbert, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan met hunnen broeder Hijncke Oestessz., van alle goederen hun aangekomen van hunnen vader en moeder Oest en Lyubbe, gelegen onder Kantenze.

In den yaer unses Heren dusent veerhondert achtendetnegentich des Saterdaghes na sunte Pancracius ende Servaciusdaghe.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van Hinrick, kerkheer te Myddelbert, is verdwenen.

218. 1498 Augustus 7.

Burgemeesteren en raad van Groningen beloven aan Haye Ripperda, proost en hoofdling te Fermsum, Eggerick zijn broeder en Peter zijn neef, het huis te Farmsum, thans door de stad bezet, zonder hunne schade terug te zullen geven, wanneer deze het niet meer noodig heeft.

Gegeven in den jaere unsers Heren dusent vierhundert achtentnegentich des Dinxdaeges voer sancte Laurentius.

Afschrift in Invent. no. 468.

219. 1498 Augustus 18.

De officiaal van Munstersch Friesland geeft zijne beslissing in de bestaande oneenigheden over kerkelijke opbrengsten, waarvan sprake is in den brief d.d. 1495 Mei 4 of September 15 (n°. 211), waardoor deze brief is getrokken.

Datum anno Domini MCCCCXC octavo Sabbatho post Assumptionis Marie Virginis.

Oorspr. Invent. no. 868.
Met een brok van het zegel des officiaals.
Is transfix bij het stuk d.d. 1495 Mei 4 of September 15 (no. 211).

220. 1499 Mei 10.

Koep van Beesten, knape, mede namens Ide zijne huisvrouw, verklaart bij wijze van ruil aan Eckbert Renghers, hun vader, overgedragen te hebben eene jaarlijksche rente van 24 gouden rhijnsche guldens uit een huis en land te Juckwerdt, waartegen Eckbert Renghers hem overdraagt Bowtenheerdt te Holweerde, met de landen en heerlijkheden daaraan verbonden.

In den jare unses Heren dusent veerhundert negen ende negentich des neesten Vrijdages na Ascensionis Domini.

Oorspr. Invent. no. 3.
Met het zegel in groene was van Coep van Beesten.

221. 1499 October 8.

Albrecht, hertog zu Sachsen, landgraaf in Doringen etc., verklaart, dat hij Johann Renngers zu dem Poste op diens verzoek heeft beleend met zijne goederen te den Poste, Gerleswerde, Sideborn, Helm, Silwald en half Slochteren, met alle rechten en heerlijkheden daaraan verbonden.

Geben in unnser stat Leowarden, auf Dienstag den achten tag des monats Octobris, nach Christi unnsers lieben Herrn

geburde, viertzehennhundert und im neun und neuntzigsten jare.

Oorspr. Invent. no. 10.
Het zegel des hertogs is verdwenen.

222. 1500 Februari 17.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Everd Conrades en Lubbert Grijp eene scheiding hebben aangegaan van de door Allert Conrades en Dymmeke nagelaten goederen.

Ghegeven in den jaer onss Heren dusent vijffhundert des Dinxedages nae sunte Valentijn.

Oorspr. Invent. no. 601.
Met sporen van het zegel der stad Groningen.

223. 1500 Augustus 21.

Frederich, bisschop van Utrecht, markgraaf van Baden, en Jurgen, vrijheer van Thuren, verklaren, dat door hunne bemiddeling een vrede is tot stand gekomen tusschen Albrecht, hertog van Sachsen, en de stad Groningen, op in het stuk vermelde voorwaarden, waarbij o. a. de stad Groningen in het bezit blijft van het stapelrecht en van de bieren in de Ommelanden.

Bededinget unnde overgedragen in den clooster Grootenn Adewert int jaer onns Heeren duisent vijffhondert op den een ende twintichsten dach in Augusto.

Afschrift in Invent. no. 89.

224. 1500 October 4.

Frederick, bisschop tUtrecht, geboren markgraaf van Baeden, roept zijne leenmannen op om op straffe van verlies hunner leenen den 29en October te Vollenhoe bij hem saamtekomen, om te vernemen op welke wijze zij, ieder naar de grootte van zijn leen, zich zullen moeten uitrusten.

Ghegeven in uns sloete Vollenhoe den vierden dach in Octobri anno Domini XVc.

Oorspr. Invent. no. 776.
N.B. In dorso het adres: «Unsen lieven getruwen leenman Luewert Kater».

225. 1501 Mei 27.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Johan Jarges heeft verkocht en overgedragen aan Gheert Thewes het huis met hofstede bedoeld in den brief van 1459 September 30 (no. 212).

Ghegheven in de jaer ons Heren dusent vijffhundert und eine des Donredags vor Pinxteren.

Oorspr. Invent. no. 838.
Met een brok van het zegel der stad Groningen.
N.B. Is transfix bij de oorkonde dd. 1495 September 30 (no. 212).

226. 1502 Juni 13.

Albert en Aeybe, ehelieden wonende te Leermense, verklaren verkocht te hebben aan Derck Claessen en Stine zijne vrouw eene hoeveelheid lands gelegen in Rijppsterhamrik.

Ghescreven int jaer ons Heren dusent vijffhondert ende twe des Maendags voer sunte Vijt.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in groene was van Brungerus, cureet te Leermens.

227. 1502 October 25.

Notaris Ludolphus Stock, clericus te Munster, verklaart, dat Hilbrandus Entens, in Middelstum capitaneus, en de parochiani seu burones van Uuthusen en Medum eene wederzijdsche verklaring hebben afgelegd over het afleggen van den eed als wedman, in verband met de interventie daarbij van de stad Groningen.

Acta sunt hec anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo secundo die vero Martis mensis Octobris vicesima quinta.

Oorspr. (papier) Invent. no. 529.
Met het notaris-teeken.

228. 1503 Juni 6.

Mello Tyackens, burger in den Damme, doet als zoensman uitspraak in een geschil tusschen Eggert Rypperda te Dyckhuesen en Godtlinste en Duetmer Renghers ten Poste, over eenig land in Sloechterhollt, waarbij getuigen zijn Gaspaer Heemster en Meencke gebroederen in den Ham, en Engelbert Bartscherer.

Ghegheven inn dem jaere unnszes Heren dusendt vijffhundert ende dre des Dinxsdaghes na Pinxstern.

Oorspr. Invent. no. 8.
Met de zegels in groene was van Ripperda en Rengers.

229. 1503 Juli 17.

Luerth Kather, Heinrick en Tezo Kather, Alijd to Lellens, Vrouwke Ompta upt Sand, Alert Ghaykinge en Bouwke zijne huisvrouw, Hermen Klant en Hydda zijne vrouw, gebroeders,

zwagers en zusters verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van de nagelaten goederen huns vaders Clawes Kather, in aansluiting aan den scheidbrief van St. Brictiusdag 1497.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vijffhundert ende drie des Maendaghes nae sunte Margareten daghe virginis.

Oorspr. Invent. no. 779.

Met de zegels in groene en bruine was van Luerth Kather, Alert Ghaykinge, Hermen Klant (brokstuk), mester Ludeken, pastor te Stedum en mester Johan Enens (de beide laatste beschadigd). Het zegel van heer Evert, pastor te Huusdinge, is verdwenen.

230. 1503 Augustus 28.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Elizabeth weduwe van Haye van Westerwolde, voor haren zoon George ter eene, en Hindrick Kater, Allert Gaykinga, Harmen Clant, als volmachten voor Luert en Tese Kater hunne broeders, en Aleijt toe Lellens en Vrouke Ompteda upt Zant ter andere zijde eene scheiding hebben gemaakt van de rechtingen en heerlijkheden, hun aangëerfd van vrouw Blike tho Frame.

In den jare unss Heren dusent vijffhundert ende dre up sunte Johannesavent Decollacio.

In een vidimus d.d. 1601 Mei 11. Invent. no. 779.

231. 1503 October 16.

Johannes Graeff, commandeur te Oesterweerum, schepper van Delffzyle en Wirdummerschepperschap, verklaart, dat in het geschil tusschen de ingezetenen der schepperijen ten Post en Woltersum over een gedeelte van de Hamrijckedijken achter Schermer reeds een vonnis was gewezen door de scheppers der Delfzijlen, dat dientengevolge eene samenkomst op den dijk heeft plaats gehad, waarbij de ingezetenen der schepperij van ten Post zich bereid hebben verklaard den eed afteleggen, welken eed de ingezetenen der schepperij van Woltersum niet begeerden te ontvangen.

Is geschiet up sunte Gallendach in den jaere van vifftijnhondert ennd drie.

Afschrift in Invent. no. 89.

232. 1503 November 13.

Luerth, Hinrick en Teze Kater, Alijd to Lellens, Vrouke Ompta upt Sand, Alert Gaykinge en Hermen Klant voor zijne vrouw, gebroeders, zusters en zwagers, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van de goederen, welke hun na de „principael scheidinge" nog zijn opgekomen.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vijffhundert ende drie des Maendages na sunte Mertensdage in de winter.

Oorspr. Invent. no. 779.
Met de zegels (min of meer beschadigd) van Luerth Kater, Aleit Gaykinge, Hermen Klant en van heer Evert, cureet te Huusdinge.

233. 1503 November 23.

Yko Bewessma verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Eylko Onsta, hoofdling in Sawert, alle zijne redgerrechten, overrechten of dijkrechten, waar ook gelegen, hem van vaderszijde aangekomen.

Geschreven in den yar ons Heren dusent vijffhundert ende dree up sunt Cleemensdach martyris.

In een vidimus van 1601 Mei 24. Invent. no. 680.

234. 1503 December 16.

Mencke Heemster te Loppersum en Johan Rengers thom Post verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van onderscheidene rechten en heerlijkheden, vooral in de klauwen van Loppersum, Wirdum, Westerburen en Woltersum.

In den jaer uns Heer dusent vijffhundert und dre des Saterdach nha sunte Lucyendach virginis.

Afschrift (van de hand van Johan Rengers). Invent. no. 40.

235. 1503 December 16.

Johan Rengers ten Post en Menke Heemster te Loppersum, hoofdlingen, verklaren eene minlijke scheiding te hebben aangegaan van eenige rechten en heerlijkheden onder Woltersum, Oldersum, Loppersum en elders.

Gegeven in den jaer uns Heren dusent vijffhundert unde dre des Saterdages na sunte Lucijnn virginis.

In een vidimus d.d. 1629 Maart 17. Invent. no. 79.

236. 1505 Februari 8.

Detmer Rengers, hoofdeling then Poste, en Berthe zijne huisvrouw verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan hunnen neef Johan Rengers van den Poste en zijne vrouw Jutte alle rechtingen en heerlijkheden, door wijlen hun vader en moeder nagelaten.

Ghegheven in denn jare unnses Heren dusent vijffhundert unde vyve up sunte Appollonienavent.

Afschrift Invent. no. 11.

237. 1505 Februari 8.

Detmer Rengers then Poste, hoofdeling, en Berthe zijne vrouw verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan hunnen neef Johan Rengers van den Poste en Jutte zijne huisvrouw verschillende rechtingen en heerlijkheden onder Woltersum, ten Posterof Eesterrecht, op Oldenhuis enz.

Ghegeven in den jaere unses Heren dusent vijffhundert unde vyve up sunte Appollonienavent.

In een vidimus d.d. 1629 Maart 20. Invent. no. 79.

238. 1505 Februari 20.

Ytko, cureet te Uuthwijrdt, verklaart, dat Albart en Peter, gebroederen, verkocht en overgedragen hebben aan Johan Schoninck en Nelle zijne vrouw, eenig land gelegen te ten Post, waarbij getuigen zijn heer Gherbent te Bysum, heer Yde Bonnens en Remke Aukens.

Int jare ons Heren dusent vijffhundert und vijve des Donnerdaghes voer sunte Peter ad Cathedram.

Oorspr. Invent. no. 11.
Met het zegel in groene was van Ytko, cureet te Uitwierde.
Hierbij een transfix d.d. 1505 Maart 11 (no. 239).

239. 1505 Maart 11.

Dytmer Rengers then Poste verklaart, dat Johan Sconynck en Nelle zijne vrouw hebben verkocht en overgedragen aan Johan Rengers ten Poste en Jutte zijne huisvrouw, het land bedoeld bij den brief van 1505 Februari 20 (no. 238).

Ghegheven in den jare unses Heren dusent vijffhundert ende vijff up sunte Gregoriusavent pape.

Oorspr. Invent. no. 11.
Met het beschadigde zegel in groene was van Dytmer Rengers.
Is transfix bij den brief van 1505 Februari 20 (no. 238).

240. 1506 April 24.

Edzardt en Uko, gebroederen, graven van Oostfriesland, ter eene, en het bestuur der stad Groningen ter andere zijde, verklaren een verdrag te hebben gesloten, waarbij gezegde graven als beschermheeren worden aangenomen en waarbij o. a. de stapel en de bieren in de Ommelanden op den ouden voet blijven.

Gegeven in den jaere van vijfftinhondert end sesse op sunte Marcusavondt.

Afschrift in Invent. no. 89.

241. 1506 Juni 19.

Edzert, grave tho Oestfriesslanndt, bevestigt op verzoek van de volmachten van het zijlvest der Drie Delffzijlen de oude zijlbrieven en voegt eenige nadere bepalingen over het schouwen daaraan toe, met aanwijzing der daarmede belaste ambtenaren.

Datum Gronningen in deme jaere ons Heeren vijffteinhondertt ende sesse des daeges Gervasii et Prothasi martyrum.

Afschrift in een vidimus d.d. 1581 Februari 16 (no. 546) in Invent. no. 89.
Ook in een vidimus d.d. 1629 Juni 15. Invent. no. 95.

242. 1507 Mei 21.

Notaris Alberthus de Borken, clericus der Munstersche diocese, oorkondt, dat Ludolphus de Vechta verklaard heeft zijne prebende in Uthussermeden niet dan bij noodzaak te zullen verlaten en in dat geval een ander priester te substitueeren, dat hij in elk opzicht een onaanstootelijk leven zal leiden en de heeren Lutgerus, Henricus en Theso Kater, benevens Meyo Enthens en Egbertus Clant steeds als ware collatoren dier prebende zal erkennen, waarbij getuigen zijn Jacobus Enthens en Egbertus Scroders.

Acta sunt hec in domo Wilhelmi Borch opidani opidi Groningani anno millesimo quingentesimo septimo die vero vigesima prima mensis Maii.

Afschrift in Invent no. 80.

243. 1507 September 22.

Johan Renghers, hoofdling then Poste, verklaart, dat Take Zyghers, burger in den Dam, mede voor Bawe ter Muede, heeft verkocht en overgedragen aan Detmer Renghers het halve heem, daar wijlen Wijtteke ten Poste op plach te wonen.

In den jare uns Heren vijfteijnhundert und seven in die Maurycii et sociorum ejus.

Oorspr. Invent. no. 8.
Met het zegel in groene was van Johan Rengers.

244. 1508 Juni 28.

Eggert Ripperda, hoofdling in Wijtwart, Dijckhusen etc., Snelger Houwerda, drost in Oterdum en hoofdling then Damme, Luert Kater, hoofdling tho Frama en Husinga, en Dethmer Rengers then Dyke verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Luert Kater en Bawe Eggertsdochter Ripperda.

In den jaer ons Heren dusent vijffhundert unde achte op sancte Peter ende Pauwels avent.

Oorspr. Invent. no. 777.
De beschadigde zegels van Snelger Houwerda en Detmer Rengers in groene was zijn overgebleven.

245. 1508 December 1.

Wilhelmus, vice-cureet te Wittewerum, verklaart, dat Johan Schoninck, Herman Schoninck's zoon, mede namens familieleden, verkocht en overgedragen heeft aan Johan Rengers, hoofdeling ten Poste, en Jutte zijn huisvrouw eenig land onder ten Post, waarvan Johan de helft reeds gekocht had van Johan Schoninck Arenszoon.

Datum in den jare van viifteyn hondert ende achte up sunte Eligiusdage confessoer.

Oorspr. Invent. no. 11.
Met het zegel in groene was van Wilhelmus, vice-cureet te Wittewerum.
Vgl. de oorkonde van 1505 Maart 11 (no. 239).

246. 1509.

Johan Renghers, hoofdeling ten Poste, verklaart, dat Take Sygers, burger in den Damme, mede voor Bawe ter Muede, heeft verkocht aan Dutmar Rengers, hoofdeling ten Poste, een half heem onder ten Post gelegen, waarvan gezegde Dutmar de andere helft reeds bezit.

In den jaren unsses Heren vijfteynhundert und neghen.

Oorspr. Invent no. 8.
Met het zegel in groene was van Johan Rengers.
Vgl. de oorkonde d.d. 1507 September 22 (no. 243).

247. 1509 October 25.

De „gheschijcktenn und ghedeputeerden des Hoffgerichtes" van den graaf van Oestfreeslanndt verklaren, dat in de gemeene landswarf, gehouden „tom Damme" in de week na Elfduizend maagden, uitspraak is gedaan in het geschil tusschen de zijlvesten van Delffzijll en Eggerick Rijpperda, betreffende wederzijdsche oude rechten.

Up Donredach nha Elvenduisent magheden anno etc. vijfftijnhonderd unnd neghenn.

Afschrift in Invent. no. 89.

248. 1511 Januari 18.

Mencko Ludolphi, cureet in de Zerype, oorkondt, dat Allert Sybols en Hilke zijne vrouw verklaarden afgestaan en overgedragen te hebben aan Sicke Tammens, Aybe to Wijningetille, Jacob Deivers en Snelle Doedens, kerkvoogden in de Rijp, een heem in de Rijp, geheeten Poelheert, waartegen de kerkvoogden voornoemd hebben afgestaan aan Allert voorzegd het Woldekeheem met toebehooren.

Gheven in den jare uns Heren dusent vijffhundert unde elven des daghes na sunte Anthonius confessoer.

Oorspr. Invent. no. 895.
Het zegel van Mencko is verdwenen.

249. 1511 Februari 10.

Sicke Tammens en Bawe ehelieden, wonende in het kerspel van Seerijp, verklaren gegeven en afgestaan te hebben aan Johan Renghers en Jutte zijne vrouw alle rechen en heerlijkheden, redgerrechten en lankrechten, vallende op hunne twee heerden in „Eester halve rechscap".

In den jare unses Heren vijffteynhondert und elvene des Maendages nae sunte Appollonyen juffer.

Oorspr. Invent. no. 11.
Het zegel van Mencko, cureet te Zeerijp, is verdwenen.

250. 1511 Mei 22.

„Wilhelmus Frederici, pastoer der kercke to St. Meerten in Gronningen, Peter Sickinge, borgemeester in Gronningen, Johan Rengers ende Dutmaer Rengers, hoevelingen ten Poste", geven als dedingslieden eene uitspraak in het geschil tusschen den abt en de conventslieden te Wittewerum en de eigenerfden en buren van Slochteren, over het onderhoud en de schouwing van den weg „van Slochterschiltdamme suidwaers opstreckende an de buren maden".

In den jare onses Heren 1511 des Donderdages voer Assensionis Domini.

Afschrift in Invent. no. 89.

251. 1511 Juni 12.

Detmer Renghers van den Poste en Marrie zijne vrouw verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Johan Renghers van der Poste en zijne vrouw Jutte een halve heerd lands onder ten Post met alle rechtingen en heerlijkheden, daar Witke ten Poste vroeger op woonde, door verkoopers vader aangekocht van Focke ter Muede.

Gegeven in den jare unses Heren dusent vijfhondert und elvene des Donredags nae Pinxteren.

Oorspr. Invent. no. 11.
Het zegel van Detmer Rengers is verdwenen.
Vgl. de oorkonden van 1481 September 1 (no. 188) en van 1507 September 22 (no. 248).

252. 1511 Juli 30.

De archidiaconus van Munstersch Friesland verklaart, dat hij Bruno Huden, presbyter in de diocese van Osnabrück, „per Luyrt Kater presentatum", heeft aangesteld tot prebendaat van het altaar beate Marie virginis in Huisdinge.

Datum anno MD undecimo feria quarta post Jacobi.

Oorspr. Invent. no. 866.
Met het beschadigde zegel in groene was van den archidiaconus.

253. 1511 Augustus 23.

Hermen Klant, Luert en Teso Kater en Wigbolt Lewe voor de weduwe van Hinrick Kater, verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende scheiding van goederen tusschen de gebroeders Luert, Hinrick en Teze Kater.

In den jaer dusent vijffhundert ende eleven up sunte Bertolomeusavent.

Oorspr. Invent. no. 779.
Met de zegels in groene was van Hermen Klant, Luert en Teso Kater en Wigbolt Lewe.

254. 1511 Augustus 26.

Gotfridus, cureet te Wittewerum, verklaart, dat Evert Scroer en Gele zijne vrouw, Bywe Hillens en Heebke hun zwager, wonende te Oldensijll, hebben gegeven en afgestaan aan Johan Renghers van den Poste en Jutte zijne huisvrouw zoodanige rechtingen en heerlijkheden, redgerrechten en lankrechten, als vallen op hunne heerden in Posterclouwe liggende.

In den jare unss Heren dusent vijfhondert und elvene des Dinxdages nae Bertolomei apostoli.

Oorspr. Invent. no. 11.
Met het beschadigde zegel in groene was van Gotfridus, cureet te Wittewerum.

255. 1511 September 9.

Johan van Buckhorst, jonker toe Buxbergen, Boelo Ripperda, proost, hoofdling toe Fermpsum en ten Damme, mester Bewo Mensumma, cureet toe Godlynse, en Snelger Houwerda, hoofdling ten Damme en drost toe Oterdum, dedingslieden, geven als zoodanig uitspraak in een geschil tusschen Eggherick

Ripperda, hoofdling toe Wytwerth, en zijne kinderen, rakende erfenis-aangelegenheden.

Gheven in den jare uns Heren dusent vijffhondert und elven des neghesten dages na der Gebuerten uns Lever Vrouwen.

Oorspr. Invent. no. 469.

Met 3 zegels in groene was der dedingslieden; dat van Snelger Houwerda is verdwenen.

256. 1511 December 29.

Theodericus van Covorde, abt ter Munten, en Johannes biechtvader, Jacobus kellenaar, Henrica priorisse en Zwane subpriorisse ten Grysen Vrouwen, met de kloosterlingen, geven volkomen kwijtschelding aan Eggert Ripperda wegens zekere jaarlijksche rente.

Gheven in den jare uns Heren dusent vijffhundert unde elven des negesten dages na der hilligen Unschuldigen Kynderendaghe.

Oorspr. Invent. no. 470.

Met het zeer geschonden en door afslijting onherkenbare zegel van abt Theodericus.

257. 1512 Februari 1.

Heer Herman van Emlichem, kellenaar te Essen, Waelke van Reyde, Otto Bruninck, Allert Fockens, gekozen zoenslieden en overmans, doen uitspraak in een geschil tusschen Detmer Renghers en Johan Renghers, hoofdlingen, over hun toekomende bezittingen, waarbij Johan verkrijgt „dat erve them Poste Oldenhues geheeten", met alle annexen.

Gededynget und uutgesproeken am avende Marie Purificationis anno vijfteijnhondert und twelvene.

Oorspr. Invent. no. 275.

Met de opgedrukte zegels van Detmer en Johan Rengers.

258. 1512 Februari 3.

Gheno, abt te Wittewerum, verklaart, dat Detmar Renghers en Marie zijne huisvrouw hebben verkocht en overgedragen aan Johan Renghers en zijne vrouw Jutte een heerd, huis, hof en erve, Oeldenhues geheeten, met de daarbij behoorende landerijen.

In den jaere unses Heren dusent vijffhondert und twelvene des Dinxdages nae Purificacionis Marie virginis.

Oorspr. Invent. no. 11.

Met het zegel in groene was van Detmer Renghers. Dat van abt Gheno is verdwenen.

259. 1512 Maart 9.

Boele Ripperda, proost, hoofdling in Fermsum en ten Damme, verklaart, dat Johan Schoninck te Bysum en Nelle zijne vrouw eene wisseling van landerijen hebben aangegaan met Omptke, zoon van Oest Lyuwema te Uuthussen, waarbij Omptke land bekomt in Olingerhamrik en Johan voornoemd landen onder Tjamsweer en Wyrdum en in de Wolthamrik.

Gheven in den jare uns Heren dusent vijffhondert unde twaleve des Dynxedages voer sunte Gregorius paews.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in groene was van Boele Ripperda.
NB. Hierbij een transfix dd. 1520 April 11 (no. 282).

260. 1512 Mei 9.

Hartgerus Daventrie, procurator van het convent van Wittewerum, verklaart, dat Doeke Ubbeman te Oeterdum heeft afgestaan aan Johan Renghers ten Post de rechtingen, lankrecht en redgerrecht op de heerde „die Wyppe" geheeten, in Eesterrecht en Liermenser kerspel liggende.

Anno XV^c duodecimo Dominica Cantate.

In een vidimus dd. 1629 Maart 8. Invent. no. 79.

261. 1512 Juni 7.

Fredericus Hesseli, cureet en commissarius te Baflelt, verklaart, dat Eme Ubbens, zijn kerspelman, heeft overgedragen aan Johan Renghers then Post, hoofdeling, de rechtingen en heerlijkheden als redger- en lankrecht, vallende op zijn heert „de Wippe" geheeten, in het kerspel Leermens.

Gescreven in den jaer van XII des Maendages na Pinxster achten.

Oorspr. Invent. no. 11.
Het zegel is verdwenen.

262. 1512 Juni 28.

De buren van Woltersum „mit den eigenarfden, de gelandet sinnen in dat Oostersijlrecht van Woltersum", sluiten eene overeenkomst met het convent van Werum over het onderhoud van den weg en „kaijonge" tusschen dat convent en Woltersum, „mit den wech doer Woltersum gaende na Focke Tammenshuisz mit de klampen tot de hammen tho omme de Woltwateren en

de Westerwateren, de de voersz. landen seer schadelic plegen to wesen".

In den jare onses Heren 1512 des Maendages na st. Martensdage episcopi et confessorum.

Afschrift in Invent. no. 94.

263. 1513 Januari 25.

Boldewinus Lanckhals, cureet, Hemmo ter Muden, Clawes Dercks thoe Nyenhuus, kerkvoogden te Gherlsweer, verklaren bij wijze van schenking overgedragen te hebben aan Johan Renghers van den Poste het redger- en lankrecht, vallende op Soltbodingeheem, benevens de collatie der kerk te Gherlsweer.

In den jaere unses Heeren vijffteijnhondert und derteijnn am dage Conversionis Pauli apostoli.

In een vidimus d.d. 1629 Maart 8. Invent. no. 79.

264. 1513 April 15.

Burgemeesteren en raad in Groningen oorkonden, dat Wemele Wycheringhe met consent van Sweer haar zoon, Roloff en Willem Wycheringhe, hare broeders, en Hinric Schatters, haar zuster, aan Sweer haren zoon en Grete en Yohan, hare dochters, „uutwisinghe" van goederen heeft gedaan, als nader in het stuk is vermeld.

Ghegeven in den jare ons Heren dusent vijffhundert ende derteyne des Vrydaghes nae sunte Tiburciusdach.

Oorspr. Invent. no. 708.
Met het beschadigde zegel in groene was der stad Groningen.

265. 1513 April 15.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat een huwelijk is bepaald en de voorwaarden daarvan zijn vastgesteld tusschen Johan Hoerneken en Hylle Wycherynghe.

Ghegeven yn den jare ons Heren dusent vijffhundert ende derteyne des Vrydaghes na sunte Tiburciusdach.

Oorspr. Invent. no. 700.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.

266. 1513 April 25.

Mester Johan Grove, priester, verklaart, dat hij de gebroeders Hilbrant en Meye Entens, hoofdlingen te Myddelstum, voor „gherechte und warachtyghe" collatoren houdt der prebende

sancti Nicolai te Myddelstum in St. Ipolituskerk, indertijd gesticht en begiftigd door vrouw Odo ten Dijke, en dat hij belooft gezegde heeren Entens te zullen dienen, waar zij dat begeeren.

Ghegeven inden jaer ons Heren dusent vijffhundert und dertyne up den vijffentwijntichsten dach Aprilis.

Afschrift in Invent. no. 530.

267. 1513 Juni 28.

Reloff en Wigbolt van Ewsumma, gebroederen, en mester Johan Mensumma, pastor te Myddelstum, verklaren, dat in de collatie van het leen sancti Nicolai in Myddelstum, nu ter tijd toegestaan door beide partijen aan mester Johan Grove, na diens dood de gebroederen Hilbrant en Meye Entens onverkort zullen zijn, behoudens het recht van elk der partijen, zooals dat was in de dagen van wijlen heer Luyken.

In den jaer ons Heren dusent vijffhundert ende dertijn des avendes Petri et Pauli apostolorum etc.

Oorspr. (papier) Invent. no. 530.
Met de opgedrukte zegels van Wigbolt van Ewsumma en Johan Mensumma.

268. 1513 Juli 12.

Hilbrandt en Mey Enthens, gebroeders, hoofdlingen te Myddelstum, verklaren Garardus Henrici van Nortwoldt te hebben begiftigd met de prebende sancti Nicolai te Myddelstum, anders genoemd „Mentada prande", na den dood van heer Luyker Stock, met verzoek gezegden Garardus als zoodanig te erkennen.

Ghegeven int jaer uns Heren XVC unde dartijn up sunte Margaretenavent.

Afschrift in Invent. no. 530.

269. 1513 December 20.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Evert Yarghes, doctor en pastor van sunte Mertenskerk, mester Ludeken Allema, Albert Yarghes en Ludeken Rolteman, als volmachten en „seggesluden" van Garmpt Reyntkens en Ghele zijne vrouw, ter eene, en Luloff Conrades en Hermen zijne vrouw ter andere zijde, eene minnelijke overeenkomst hebben aangegaan nopens zekere gelden, zoodat Luloff Conrades eene jaarlijksche rente bekomt van zestehalf Arnhemsche guldens, te beuren uit land onder Suetwolde.

Ghegeven in den jare ons Heren dusent vijffhondert en dertyne up sunt Thomasavent apostel.

Oorspr. Invent. no. 603.
Het zegel der stad Groningen is verdwenen.

270. 1514 Juli 12.

Doke Sickkinge en Grete, ehelieden, verklaren verkocht te hebben en overgedragen aan Rolof ten Holte en Trudeke zijne vrouw eene hoeveelheid lands onder Leermens, met de heerlijk- en gerechtigheden daaraan annex.

Int jaer onses Heren dusent vyffhundert ende veertine up sunte Margaretenavent.

Oorspr. Invent. no. 790.
Met het zegel in groene was van Doke Sickkinge.

271. 1515 Juli 12.

„Frater Gherlacus Lobyt, pater, suster Lyse Schaffers, ministersche, suster Alyt Albers, suster Ode ten Grave, suster Nese Gheerdes, suster Lame Koningx, procuratersche ende ghemene susteren des Olden Convents in Groninghen, ten Gheestliken maechden ghehieten" verklaren opgedragen en overgegeven te hebben aan These Kater en Yeyge zijne vrouw en Ydzert Valck en Fije zijne vrouw een „heem mitten holte" gelegen op de Hare in het kerspel van Marum in Vredewolt, „Grijpesholt" geheeten.

Ghegheven in den jaer ons Heren dusent vijffhundert ende vijftyne op sante Margrietenavent der hilligher joncfrouwen.

Oorspr. Invent. no. 774.
Met het zegel in groene was van het Olde Convent.

272. 1515 November 9.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Luert Cater met doctor Hinrick Elderwolt eene overeenkomst heeft gesloten over het leengoed, gelegen op de westzijde van Folkeringestrate binnen Groningen, onder verschillende in het stuk genoemde voorwaarden.

Gegeven in den jaer ons Heren dusent vijffhundert ende vijfftijn des Vrijdages voer sunte Meerten in den winter.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het beschadigde zegel in groene was der stad Groningen.

273. 1515. November 9.

Theso Kater, Focko Aykoma, Johan Tedema en Wyllem Wycheringhe verklaren, als verwanten en vrienden van partijen,

hunne zegelen te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Hinrick Gaykema, hoofdling in Suythorm, en Grete Wycheringhe.

Ghescreven in den jaer uns Heren dussent vijffhundert unde vijfftijn up den Vrijdach voer sunte Meerten.

Oorspr. Invent. no. 701.
Het zegel in groene was van Wyllem Wycheringhe is alleen overgebleven.

274. 1516 Juni 7.

Symon Polman verklaart verkocht te hebben met consent van zijnen leenheer Bernt van Munster, heer van Runen, aan Reynalt de Voss van Stenwijck en Zuete zijne vrouw eene jaarlijksche rente van „tijn goldenen Rijnssgulden", te beuren uit het goed geheeten de Nijehoff.

Gegeven in den jaeren ons Heren dusent vijffhundert ende sestyne des Saterdages nae Bonifatii myt syner geselschap.

Oorspr. Invent. no. 653.
De zegels van Symon Polman en van zijnen leenheer zijn verdwenen.

275. 1516 Juli 10.

Luert Kather, hoofdling toe Frama, en Bawe Ripperda, echelieden, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Geert Westerwolt eene jaarlijksche rente van „die enkelle golden Philipsghulden", te beuren uit een stuk land onder Middelstum.

Int jaer ons Heren dusent vijfhonderd und sestine des Donredaghes na der Octaven Visitationis Mariae.

Concept. Invent. no. 780.

276. 1516 November 19.

Steven ter Borch en Fenne zijne vrouw verklaren, dat na hun dood hun woonhuis, hof, erf met toebehooren zullen overgaan aan Reynalt de Voss van Stenwijck, zoon van Johan en Zuete Polmans.

Gegeven in den jaer ons Heren dusent vijffhundert ende sestyne up dach Ponciani martyris.

Oorspr. Invent. no. 27.
De zegels van Steven ter Borch en Symen Polman zijn verdwenen.

277. 1518 Februari 18.

Carle, hertog van Gelre enz., verklaart, dat de stad Groningen, hem als heer heeft aangenomen en gehuldigd, waartegen hij

belooft de oude privilegiën, rechten, statuten, gewoonten enz. der stad te zullen handhaven, met name tegen de Ommelanden.

Int jaer unses Heeren duisent vijffhondert achtijn den achtijnden dach des mants Februarii.

Afschrift in Invent. no. 89.

278. 1518 Mei 4.

Berndt van Munster, heer van Runen, knape, verklaart, dat Helmych Polmans, na den dood zijns vaders Symon, verzocht heeft hem als leenheer te mogen verheergewaden de drie erven, Nyenhoff, Ludderynge en Habeldinge, met welke erven hij gezegden Helmych weder heeft beleend.

Gegeven in den jaeren onses Heren dusent vijffhundert achtyne des ersten Dinxdages nae des hilligen Crucisdach Invencionis.

Oorspr. Invent. no. 678.
Met een brok van het zegel van Berndt van Munster.

279. 1518 October 2.

Melchior Rengers, hoofdling te Schermer, en Griete zijne vrouw verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Johan Rengers van den Poste en Jutte zijne huisvrouw hunne rechtingen, heerlijkheden en redgerrechten, gelegen in het kerspel van Woltersum.

Gegeven in den jaer dusent vijffhondert und achtien dess Saterdages nae sunte Michael Archangel.

Afschrift, genomen door Edzart Rengers. Invent. no. 79.

280. 1520 Januari 20.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Willem Wycheringe heeft verhuurd aan Peter Timmerman en Geertruedt zijne vrouw een „molenbarch'' buiten de Botteringeporte gelegen.

Gegeven in den jair onss Heren dusent vijffhundert ende twintich up avende Agnetis virginis.

Oorspr. Invent no. 675.
Het secreetzegel der stad Groningen is verdwenen.

281. 1520 Februari 15.

Burgemeesteren en raad in Groeningen oorkonden, dat zuster Grete Wycheringe, ministersche, zuster Beerte Berneers, onder-

ministersche, en Dymmek Ulgars, procuratoersche van Vrouw Sywenconvent op het Minnebroederskerkhof, verklaarden ten volle betaald te zijn door Geerdt Arends en Bawe zijne vrouw, van wege de kloosterprovenen voor hunne dochter Lutgart.

Gegeven in den jare onss Heren dusent vijffhundert unde twintich Woensdages na Valentinus.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met het secreetzegel der stad Groningen in groene was.

282. 1520 April 11.

Cornelius van Leten, pastor te Tyamsweer, verklaart, dat Omptge en Sybrant, gebroederen, zonen van Oest Luwema te Uuthusen, hebben verkocht en overgedragen aan Thomas Hilbrans en Maryke zijne vrouw eene hoeveelheid lands gelegen in Olingerhamrik.

Gheven in den jare uns Heren dusent vijffhondert unde twijntich des Wondesdages na Paesschen.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in groene was van pastor Cornelis van Leten.
N.B. Is transfix bij den brief d.d. 1512 Maart 9 (no. 259).

283. 1520 October 29.

Wilhelmus Frederici, doctor, persona der personaetschap, Everardus Jarghes, legum doctor, pastor van St. Marten, Rodolphus Mepsche, jur. utr. doctor en pastor te Beem, Coerdt Coenrades en Reynt Duerts, burgemeesteren in Groningen, als arbitratoren en „segghesheren", en Elbertus abt, Rodolphus prior, Theodericus Hoerneken, cleetmeester, Johannes Rees senior en Jacobus Rees capellaen, volmachten van het klooster te Aedwert ter eene, en Johan Gaykinga met vrienden en verwanten, te weten Derck Schaffer, Luerdt Cather, Theze Cather, Focke Aykumma, Melle Aykumma, Eltet to Lellens, Focke Ompteda, Eyse to Lellens, Remmert to Lellens, Menolt to Lellens, Allert Clant, Merten Vrilinx, Johan Tedema, Johan Horenken, Willem Wicheringhe, Johan Scatter, Menne en Eylert Doema gebroeders, en Menne Alema ter andere zijde, verklaren, dat de vroegere veete tengevolge van den nederslag van Hinrick en Frederick Gaykumma (Gaykinga) is gezoend onder nader omschreven voorwaarden.

In den jaer onss Heren dusent vijffhundert ende twijntich des Maendaghes na Simonis et Jude apostolorum.

Oorspr. Invent. no. 727.
Met de zegels in roode was van Wilhelmus Frederici en Rodolphus Mepsche, in groene was van Coert Coenrades, van den abt van Aduard, van het convent van Aduard, van Derck Schaffer, Focko Aykumma. De andere zegels zijn geheel of grootendeels verdwenen.

284. 1520 November 19.

Willem Wycherynge verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Albert tho Bellyngeweer eene jaarlijksche rente van 9 arendsguldens, te beuren uit een hof buiten de Botteryngepoerte gelegen bij de „brunne".

Ghescreven in den jaer uns Heeren dusent viffhundert ende twyntich upp sunte Pontyanus martiris.

Oorspr. Invent. no. 706.
Met het zegel in groene was van Willem Wycherynge.

285. 1521 Januari 31.

Hermannus van Deventer, commandeur te Warffum, Rodolphus Mepsche, doctor en pastor te Bedum, Luloff Coenrad(es) en Eltet tho Lellens, gekozen dedingslieden, geven uitspraak in een geschil tusschen de zijlvesten der Drie Delfzijlen en het convent van Essen, over het doorlaten van het water van Essen door de hamrikdijken.

Woenszdagen voir Purificationis Mariæ in den jaere onss Heeren duisent vijffhundert ennd een end twintich.

Afschrift in Invent. no. 89.

286. 1521 Juni 20.

Carl, hertog van Gelre enz., verklaart, dat de abten, prelaten, hoofdlingen, eigenerfden en gemeene onderzaten der Ommelanden hem als landsheer hebben aangenomen en gehuldigd, waartegen hij belooft hunne privilegiën, vrijheden, heerlijkheden enz. te zullen handhaven.

Int jaer unses Heeren duisent vijffhondert een end twintich den twintichsten Junij.

Afschrift in Invent. no. 89.

287. 1521 Augustus 8.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Wyllem Wycherynck heeft verkocht en overgedragen aan Berndt van Drolshagen, burger binnen Munster, eene jaarlijksche rente van „seesteyn gude, sware, overlendsche golden Rijnsche guldens korvorster munthe", te beuren uit zijn erf en goed gelegen bij Currenhoff buiten Ebdyngeporte.

Gegeven int jaer onss Heren dusent vijffhundert ende eyn ende twyntich Donredags vor Assumptionis Marie.

Transumpt in de oorkonde d.d. 1521 December 7 (no. 291).

288. Vóór 1521 Augustus 10 (1).

Tziado Jensema en Hiddo Jensema, gebroederen, verklaren eene minnelijke scheiding te hebben aangegaan van land, zand en erven door wijlen hunnen vader nagelaten, hoofdzakelijk gelegen onder Oldehove en den Ham.

Transsumpt in den brief d.d. 1521 Augustus 10 (no. 289).

289. 1521 Augustus 10.

Gotfridus Ludolphi, Groningensis, notarius publicus, verklaart, dat hij, op verzoek der gebroeders Tziado en Hiddo Jensema een transumpt heeft gegeven van een scheidbrief (no. 288).

Sub anno millesimo quingentesimo vicesimo primo ... die decima mensis Augusti.

Oorspr. Invent. no. 40.
Met het teeken van den notaris.

290. 1521 December 1.

Tzyade Jenssema, pastoor te Oldehove, Everdt Coenrades, Clawes Scaffer, en Egbert Clant verklaren als vrienden hunne zegelen te hebben gehangen aan de oorkonde, bevattende de huwelijksvoorwaarden tusschen Hidde Jenssema en juffer Dorothea Coenrades.

In den jare onss Heren dusent vijffhundert ende een ende twintich Sondages nha sunte Andreas apostel dage.

Oorspr. Invent. no. 36.
Met de zegels in groene was van Tzyade Jensema, Evert Coenrades, Clawes Scaffer en Egbert Clant.

291. 1521 December 7.

Berndt van Drolshagen verklaart verkocht te hebben aan prior en convent van Bentlage een rente uit een erf en goed van Wyllem Wycherynck, burger in Groningen, door dezen verkregen bij de in deze acte getranssumeerde oorkonde, d.d. 1521 Augustus 8 (n°. 287).

Oorspr. Invent. no. 705.
Het zegel van Berndt van Drolshagen is verdwenen.

292. 1523 Maart 2.

Eggert Ripperda, hoofdling toe Wydtwert, Holwyrda en Uutwyrda, ter eene, en Boelo Ripperda, proost, hoofdling toe Fermszum en ten Damme, mede namens zijne broeders en zuster,

1) In het stuk komt geene tijdsbepaling voor. Het moet natuurlijk anterieur zijn aan de transsumpt van 1521 Augustus 10.

verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van de landerijen aangekomen van Ulske, vrouwe toe Wytwart, moeder van Eggert, grootmoeder van Boelo c. s., welke landen in het stuk breeder zijn omschreven.

Ghegeven in den jare uns Heren dusent vijffhondert dre und twyntich des Maendages na Reminiscere.

Oorspr. Invent. no. 471.
De zegels van Eggert en Boelo zijn verdwenen.

293. 1523 April 8.

Wyllem Wicgeringe, „des rades medegeselle" en Truue zijne vrouw verklaren verkocht en overgegeven te hebben aan Cornelis van Niencloester eene jaarlijksche rente van derdehalve oude Fransche schilden, te beuren uit huizen te Groningen genoemd in den brief, daar deze als transfix is doorgetrokken.

In den jaren ons Heren dusent wijfhundert en dre en twintich des anderden Woensdages na Paschedach.

Oorspr. Invent. no. 706.
Het zegel van W. Wicgeringe is verdwenen.
N.B. De brief, waarbij dit stuk als transfix behoort, is niet voorhanden.

294. 1525 September 2.

Clemens episcopus draagt, naar aanleiding eener klacht van Bawe Katers, domicella, tegen Teso Katers en de erfgenamen van wijlen Hinricus Katers over het jus patronatus en het aanstellen van een geschikten persoon in de vacature van het Maria-altaar in Husinge, aan de abten van Adwert, Siloe en Wijtwert op, in die vacature op gepaste wijze te voorzien.

Datum Rome apud sanctum Petrum anno incarnacionis Domini millesimo quingentesimo vicesimo quinto 2 Septembris.

Oorspr. Invent. no. 775.
Het pauselijk zegel is verdwenen.

295. 1526 September 10.

Wijllem Wycherijnge verklaart te hebben verkocht en overgedragen aan Albert tho Bijllijngeweer eene jaarlijksche rente van zes Arendsguldens, te beuren uit een hof buiten Botterijngepoerte bij de „brunne" gelegen.

Ghescreven in den jaer ons (Heren) dusent vijffhundert sesentwijntijch Manendages na Marien Geborte te Vrijgmarckede.

Oorspr. Invent. no. 706.
Met het beschadigde zegel in groene was van W. Wycherynge.

296. 1526 October 22.

Lambert Bannynge verklaart verkocht en bij wijze van stoklegging overgedragen te hebben aan zijne broeders Roleff, Johan en Egbert, alle goed en erfenis, hem aangekomen van wijlen zijnen vader Johan.

Gegeven in den jaer ons Heren dusent vijfhondert ses en twijntijch des Maentdages na Elvendusent mageden.

In een vidimus d.d. 1558 Maart 15. Invent. no. 606.

297. 1527 Februari 1.

Willem Wichringe verklaart verpacht te hebben aan Ghert Decker en Alijt zijne vrouw een „olden moelenbarch buten Botteringepoerte", bij de molen van Johan Maechs.

In den jare unss Heren dusent vijffhundert soven ende twintich up uns Liever Vrouwen Lichtmissen avont.

Oorspr. Invent. no 704.
Met het beschadigde zegel in groene was van W. Wicheringe.

298. 1527 April 23.

Albertus, proost van het klooster te Schildwolde, zuster Adelheit priorinne, zuster Rensche suppriorinne, senioren en verdere conventualen van dat klooster, verklaren verkocht te hebben aan Johan Renghers van den Poste en Jutte zijne huisvrouw, eene hoeveelheid lands onder Loppersum.

In den jare unses Heren dusent vifhondert soeven ende twintich Dinxdages nae Paeschen.

Oorspr. Invent. no. 11.
Met het zegel in groene was van het convent van Schildwolde.

299. 1527 Mei 2.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat mester Ghoesen Allema heeft verkocht en overgedragen aan Evert Coenrades eene hoeveelheid lands buiten der Aepoort, in Ghelkingelandt gelegen.

In den jare unss Heren dusent vijffhundert soeven ende twintich up avonde Inventionis crucis.

Oorspr. Invent. no. 602.
Met een brokje van het zegel der stad Groningen.

300. 1527 Mei 24.

Ghererdus Zwollis, abt des convents van Wittewerum, verklaart, dat Detmer Renghers en Marie zijne huisvrouw, wonende

te Steenwick, verkocht hebben aan Johann Renghers en zijne vrouw Jutte hunne goederen, rechtingen en heerlijkheden in ten Post of Wittewerum in Woltersummer kerspel, benevens die in Drenthe in het kerspel van Eelde gelegen.

In den jare unses Heern dusent vijffhondert soeven ende twintich des Vrijdages voer unseres Heern Hemmelvaertzdach.

In een vidimus d.d. 1629 Maart 10. Invent. no. 79.

301. 1527 Juni 6.

Bernt van Munster, heer te Runen, verklaart dat hij aan Catherijne, wed. van Symon Polman heeft gegund en gegeven de „wederkoep en de losse" van eene door haar verkochte jaarrente van elf Zwolsche mudden rogge, te beuren uit „den Nijenhove".

Gegeven in den jaren unses Heren dusent vijfhundert unde sevenendetwintich up Donredach na sunte Bonifatius mijt syner geselschap.

Oorspr. Invent. no. 654.
N.B. Gecancelleerd.

302. 1528 Mei 19.

Johan Bannijnge, mede namens Hijlle zijne vrouw, verklaart bij wijze van stoklegging te hebben overgedragen aan Johan Bannijnge, zijns broeders zoon, de goederen en erfenis, welke hij van wijlen zijn broeder, den ouden Johan Bannijnge, voor de helft heeft geërfd, zoodat zij beiden even veel bezitten van Bannijnge goed en erf in de marke te Borck.

Gegeven in den jare ons Heren dussent vijffhonderd achtentwijntich des Dinxdages na sinte Servatiusdach des hilgen biscops.

In een vidimus d.d. 1558 Maart 15. Invent no. 606.

303. 1529 April 4.

Wygbolt Lewe en Johan ther Borch verklaren, als dedingslieden, dat een huwelijk is besloten en de voorwaarden daarvan zijn vastgesteld tusschen Johan Rengers van den Poste en juffer Zuete Polmans, weduwe van Reynolt de Vos.

Ghegeven in den jaer ons Heren dusent vijffhondert ende negen en twijntijch up den achten dach van Paschen.

Oorspr. Invent. no. 28.
Met de zegels in groene was van Johan Rengers en de beide dedingslieden.

304. 1529 November 10.

Burgemeesteren en raad in Groeninghe verklaren, dat Berner Jarges en Johan ten Holte eene scheiding hebben aangegaan van verschillende goederen, nader in het stuk omschreven, waaronder eene jaarrente.

Gegeven ijn den jaer unss Heren dusent vijffhundert negenendetwintich up sunte Martensavent ijn den winter.

Oorspr. Invent. 794.
Met een brok van het gewone zegel der stad Groningen.
Hierbij een transfix d.d. 1534 Juni 23 (no. 316).

305. 1530 Augustus 30.

Johan Renghers ten Poste met zijne twee zonen Edzardt en Johan, tevens gevolmachtigde van de andere broeders, ter eene, en Vincencius van Besten ter andere zijde, komen ten overstaan van de dedingslieden Gheert, abt te Wytthewerum en Henrick, prior te Scharmer, in der minne overeen aangaande eene scheiding van goederen, wenschelijk geworden door de „hemelyke truynge" van hunne kinderen Gheerlijch van Besten en juffer Bywe Renghers.

In den jaeren unses Heeren dusent vijffhundert ende dertich op Dinxdach nae Decollacionis Johannis.

Oorspr. Invent. no. 11.
Met de deels beschadigde zegels van abt Gheert, prior Henrick, Melchior Renghers, Vincencius van Besten en Johan Renghers.

306. 1530 November 22.

Johan Rengers van den Poste, Claes Alberda, redgers en rechters op het Sand in Eesterrecht, geven eene uitspraak in een geschil tusschen de kerkvoogden te Leermense en Rennolt Popkens, ovèr eene landhuur van twee arensguldens en den eigendom van het betrekkelijk land, in welke zaak aan weerszijden getuigen worden bijgebracht.

Gescheen des dages Cecilie virginis anno dusent vijff hondert und dertich.

Oorspr. Invent. no. 869.
Met de beschadigde zegels in groene was van Rengers en Alberda.

307. 1530 November 29.

Willem Wychringhe verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Claes Varwar en Kathrina zijne vrouw eene jaarlijksche rente van „vijfftenhalven golden rijnsche guldens", te beuren uit een stuk lands gelegen in de Noortmane.

In den jaer ons Heren dusent vijffhundert ende dertich up avende Andrees den hilligen Apostell Gods.

Oorspr. Invent. no. 706.
Met het zegel in groene was van W. Wijchringhe.

308. 1531 Maart. 19.

Ture Jenssen, ridder te Lindholm in Sweden, verklaart ter leen te hebben ontvangen in zijne „noth undhe elenddigheth" van vrouwe Ode Enttens van Nordorp en Grothussen de somma van honderd philipsguldens, welk bedrag hij aanneemt te restitueeren, zoodra hij in zijn land terugkomt.

Gescreven to Blochus Dominica Laetare als man screff MDXXXI.

Oorspr. (papier) Invent. no. 554.
Met de opgedrukte zegels van T. Jenssen en van Magnus, bisschop te Scara in Zweden.

309. 1531 Juni 16.

Gerardus Swollis, abt tho Witteweerum, Gerardus abt tho Thesinga, Melchior Rengers tho Scharmer, Johan Rengers ten Poste, Fecko Omptada upt Sandt en Otto Clandt, hoofdlingen, benevens de andere scheppers der Drie Delfzijlen, Johannes Steenwijck, hoffmester van die Roede Schoele, Gerardus abt tho Thesinga, doctor Rodolphus Mepsche, pastoor te Bedum, Syart Mepsche, hoofdling, Butto Awlsumma, Peter up Onnemaheert, benevens de schepperen van Wijnsummerzijl, Johannes Rees, Wilhelmus Gronningen, kelners van Adewardt, Raijnck Koenijnck, broeder Ede van wege het convent van Zelwaert, Jacob Sijbeltz, Sijrp Allersuma benevens de gemeene zijlvesten van Aedwarderzijll en de gemeene scheppers voorschr. verklaren eene overeenkomst te hebben gesloten tot instandhouding en handhaving der oude zijlbrieven, rechten en gewoonten, met toezegging van onderlingen steun en bijstand.

In den jaere unses Heeren duisent vijffhondert een end dartich des daeges nha Viti et Modesti.

Twee afschriften in Invent. no. 89.
Afschrift in Invent. no. 94.
In een vidimus d.d. 1629 Juni 15. Invent. no. 95.

310. 1531 Augustus 9.

Burgemeesteren en raad in Groeningsen verklaren, dat Evert Entens heeft verpacht aan Daem Trumsclaeger c.u. een „leghe stede" gelegen in Volckeryngestrate.

In den jaer unss Heren dusent viffhundert een ende dartich up avende Laurentii martiris.

Oorspr. Invent. no. 538.
Met het secreet zegel in groene was der stad Groningen.

311. 1532 Maart 19.

Anthonius, abbas te Rottum en prepositus van Usquard, Henricus Johannis, prior, Egbartus en Bernardus Groninghensis, seniores, verklaren namens het convent van Rottum te hebben ontvangen van Fecko Ompteda de som van 110 emder guldens, voortspruitende uit zekere renten van Bijwemaheert onder Usquart, welk bedrag, waarover verschil was, door de compositores Wolter, commendator in Wijtwert, en Edzart Renghers aan het klooster van Rottum was toegewezen, welk convent hierbij verklaart van verdere aanspraken aftezien.

Actum anno vijfteijn hundert tweundartich up Dynxdaghe voer Palm.

Oorspr. Invent. no. 684.
Met de beschadigde zegels in groene was van het convent in Rottum en van Gotfridus Ludolphi, pastor te Uuthusermeden.

312. 1532 Mei 16.

Stadhouder en hoofdmannen in Groningen verklaren, dat Eltet to Lellens, burgemeester van Gronijngen, Hinderick Schultinck, Hinderick Boekens, Albert Frericks en Johan Louwens, als gekozen arbitratoren, uitspraak hebben gegeven in het geschil tusschen Jursummakluft ter eene, en Zantmer, Wijckmer en Kusemerkluften aan de andere zijde, rakende de opbrengst en betaling der jaarlijksche taxt of schatting voor den landsheer.

In den jare unsz Heren dusent vijffhundert twe ende dartich up Donredach voer den hilligen Pinxterdaghe.

Oorspr. Invent. no. 851.
Het zegel van Stadhouder en hoofdmannen is verdwenen.

313. 1532 Mei 31.

De overrichters in het Halfampt geven eene sententie in een geschil tusschen Hidde Onsta en Reiner Germens, in zake een rechtschap onder Leens.

Gegeven in den jaere unsses Salichmakers duisent vijffhundert ende tweendertich up Vridach nae Sakrament.

In een vidimus d.d. 1598 November 2. Invent. no. 854.

314. 1533 Augustus 30.

Wilricus Hayens, pastoer toe Damme enz., oorkondt, dat Uffko van Reijda, prebendaat toe Damme, als volmacht van Hoyke Tamminga, weduwe jr. Fock van Peuzum, verklaart, dat deze heeft verkocht aan Claes Cater, hoofdling in Frama, eene hoeveelheid lands onder Wijrdum.

Actum int jaer uns Heren dusent vijffhundert und dre ende dartich den dartichsten dach mensis Augusti.

Oorspr. (papier) Invent. no. 782.
Met het opgedrukt zegel van W. Hayens.

315. 1533 November 10.

Reynt van Echten verklaart ontvangen te hebben van Helmich Polman, zijnen neef, vijftig gouden rintsche guldens, herkomstig van de groene tienden te Gheys, in het kerspel van Oesterhesselen.

In den jaren unsz Heren dusent vijfhundert und dreyendertich up sunte Mertensavent in den winter.

Oorspr. Invent. no. 656.
Het zegel van Reynt van Echten is verdwenen.

316. 1534 Juni 23.

Johan Sickijnghe, raadsheer der stad Groeninghen, oorkondt, dat Berner Jarges heeft verklaard, dat Johan ten Holte met gereede penningen zekere jaarrente heeft afgelost, beschreven in de oorkonde d.d. 1529 November 10 (n^{0}, 304), waardoor deze brief is getrokken.

In den jaer unss Heren dusent vijffhundert veer ende dartich up avende Nativitatis Johannis Baptiste.

Oorspr. Invent. no. 794.
Met het beschadigde zegel in groene was van Johan Sickijnghe.
N.B. Is transfix bij den brief d.d. 1529 November 10 (no. 304.)

317. 1534 October 1.

Harijnck Sijtyema en Jeye zijne vrouw verklaren verkocht te hebben aan Johan ten Holte en Grete zijne vrouw eene hoeveelheid lands met toebehooren onder Godlinse.

In den jaer ons Heren dusent vijffhondert veer ende dertich up sunte Remigiusdach.

Oorspr. Invent. no. 791.
Met het zegel in groene was van H. Sijtyema en een spoor van dat van Coert Ulger.

318. 1535 Mei 31.

Everdt Mepsche, burgemeester, Hiddo Jensema en Geert Coenrades verklaren, dat Evert Coenrades in zijne ziekte en in bijzijn van zijn zoon Derrick en zijne dochters Syert en Ode van hen heeft verzocht, dat bij scheiding na zijn dood uit de ouderlijke nalatenschap aan zijne genoemde dochters zullen worden toegewezen eenige landerijen, gelegen nabij Groningen, ingevolge welk verzoek en met toestemming van Derrick en Syert en Ode zij verklaren, dat Syert en Ode op deze wijze uit de ouderlijke nalatenschap worden „uuthgebodelt en affgescheyden”.

In den jaer uns Heren dusent viffhundert viff ende dartich, Maendaegh na hillige Sacramentzdach.

Oorspr. Invent. no. 600.
Met de uithangende zegels in groene was van de Mepsche (gebroken) en Jensema; het zegel van Coenders is verdwenen.

319. 1535 Juni 21.

Fecco Ompteda, hoofdling op 't Zandt, verklaart, dat Tamke Eckens op 't Zandt heeft verkocht en overgedragen aan de kerkvoogden in de Rijpp, te weten meyster Menco, pastoer, Popco Entens, [Erasm]us Evers, Aybe toe Wijnghetijll en Lijppo Writsers, eenig land in de Zeerijpp.

IJn den yare ons Heren dusent vijffhondert ende XXXV des Maendaghes voer sijnte Johannis Baptisten Gheboerte.

Oorspr. Invent. no. 895.
Met het zegel in groene was van Fecco Ompteda.
N.B. Het charter heeft nogal geleden en is diensvolgens minder gemakkelijk leesbaar.

320. 1535 October 6.

Willem Wicherijnghe verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Gertruedt, weduwe van Evert Eeltz, eene jaarlijksche rente van vijftien arensguldens, te beuren uit een stuk tuinland buiten Bottrijnghepoerte.

In den jaren uns Heren dusent viffhundert viff ende dartich Woensdages na sunte Franciscusdach.

Oorspr. Invent. no. 706.
Het zegel van W. Wicherynghe is verdwenen.

321. 1536 Januari 5.

Johan Bannynge en Hille zijne vrouw verklaren verkocht en bij wijze van stoklegging overgedragen te hebben aan Grete

Bannijnge met hare zonen Rolef, Johan en Egbert, zijne neven, zijn halve erf te Bannijnge, in de marke te Borck, onder den klokslag van Anlo, en alle toebehooren, met ééne uitzondering.

In den jaer ons Heren dusent vijfhondert unde ses ende dartijch up der hilger Dreconijngeavent.

In een vidimus d.d. 1558 Maart 15. Invent. no. 601.

322. 1536 Februari 24.

Hugo de Nulo, doctor, persona personatus en pastor der kerken in Gronijnghen, Rodolphus Mepsche, doctor, persona in Baffelt en pastor te Bedum, en Fredericus Hesseli, pastor en commissarius te Baffelt, geven als „segghesheren" uitspraak in een geschil tusschen Beteca, weduwe Wigbolt van Ewsuma, met hare kinderen en aanhangers, t. w. pastor en voogden te Middelstum ter eene, en de gebroeders Bartolt en Peter Entens ter andere zijde, aangaande de nominatie en presentatie in de prebende sancti Nicolai te Middelstum.

Int jaere ons Heren dusent vijffhundert ende ses en dartich up avent sancti Matthie apostoli.

Afschrift in Invent. no. 530.

323. 1536 April 20.

Hayke to Enghelum en Balle Hummersma, grietmannen in Hummerse en rechters „desser zaken", verklaren, dat zij Hillebrant Roltman „afgheset" hebben en Hidde Yensma „ter hant gheset" verschillende landerijen onder Saexum, Nyenhove, nadat een beroep van Roltman door de westerwarf was verworpen.

Des Donderdaechs na den heylighen Paeschedach int jaer ons Heern dusent vijfhondert ende sesendertich.

Oorspr. Invent. no. 40.
Met het zegel in groene was van het landschap Hummerse.

324. 1536 Juni 8.

Caerle, koning van Germanien etc., verklaart, dat door zijne gecommitteerden George Schenck vrijheer tho Touthenborch, heer Claudt van Wonthon, ridder, heer Carbaroen, raad en kamerling, en meester Geerdt Mulert, requestmeester, ter eene, en de regeering van stad Groningen en Ommelanden ter andere zijde, een tractaat is gesloten, waarbij de oude rechten en privilegien van de stad en de Ommelanden, op zekere voorwaarden, gehandhaafd blijven.

Aldus gedaen ende gesloeten denn achten dach Junij anno vifftienhondertt seeszendartich.

Afschrift in Invent. no. 89.

325. 1536 Juni 15.

Caerle, koning van Germanien etc., verklaart het tractaat met de stad Groningen en Ommelanden, d.d. 1536 Juni 8 (n⁰. 324) te accepteeren en te approbeeren.

Gegeven in unser stadt Brussel den vijfftiensten dach van Junio int jaer unses Heeren duisent vijffhondert sees unde dartich.

Afschrift in Invent. no. 89.

326. 1538 Februari 25.

Gerardus Zwollis, abt te Wittewerum, en Eysse thoe Lellense, hoofdling thoe Steem, verklaren, dat Johan Renghers van de Posthe en juffer Suete Polmans zijne huisvrouw eenige wijzigingen hebben gebracht in hunne huwelijksvoorwaarden.

In den jare unsses Heren dusent vifhondert unde achtendertich des Maendages nae sunte Matijs apostell.

Oorspr. Invent. no. 28.
Met de zegels in groene was van G. Zwollis en E. thoe Lellens.

327. 1538 Augustus 29.

Heer Wyaert Edzeken, pastor te Hevensches, Aytko Edzema en George Ubbens, kerkvoogden, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Mencko Ludolphi, pastoer in de Rijp, Aybe to Wyningetill, Erasmus Everts, Popko Entes, en Hinrick Ewekens, kerkvoogden aldaar, ten behoeve der vicarie, eene hoeveelheid lands aan den Grauwedijk.

In den jaere unss Heren dusent vijffhondert acht unde dertich up dage Decollationis Johannis.

Oorspr. Invent. no. 895.
Met het zegel in groene was van pastor Wyaert.

328. 1538 September 24.

Wijllem Wycheryughe verklaart te hebben verpacht aan Johan Wessels en Aucke zijne vrouw de helft van een stuk lands, gelegen buiten Bottrijngepoerte.

In den jaere unss Heren dusent viffhundert acht ende dartich Dinxsdaeges na Mathei apostoli.

Oorspr. Invent. no. 707.
Het zegel van W. Wycherijnghe is verdwenen.

329. 1539 Mei 26.

Gherardus Zwollis, abbas in Werum, verklaart, dat Edzardt Renghers, Frans Renghers, Seyno Renghers, Sweer Renghers van

den Poste ter eene, en Johan Renghers van der Arenshoerst ter andere zijde, eene minnelijke erfscheiding hebben aangegaan van alle behuizingen, erven, landen, renten en gereed geld, door hun vader Johan Renghers van den Poste nagelaten.

In den jaere ons Heren dusent vijffhondert neghen ende dertich des Maendaghes ijnde Pinxter hillige dage.

Oorspr. Invent. no. 14.
De zegels van abt Gherardus en van Edzardt en Johan Renghers zijn verdwenen.

330. 1539 December 11.

Wijllem Wicherijnghe verklaart te hebben verhuurd aan Hille Horenken eene hoeveelheid lands liggende achter St. Walburgen, in „Heyngehemmerick".

In den jaer uns Heren dusent vijffhundert negen ende dartich Donredages na Conceptionis Marie.

Oorspr. Invent. no. 707.
Het zegel van W. Wicherijnghe is verdwenen.

331. 1540 April 28.

Gerardus Swollis, abt tho Witteweerum, Gerardus, abt tho Thesinghe, Hiddo Jensema, Botto Auwelsuma en mester Herculens, gekozen zoenslieden van beide partijen, geven eene uitspraak in een geschil tusschen de zijlvesten van Aedwerderzijll ter eene en de „arffden en buiren" van Peijse, Vrees, Roden en Foxwolde ter andere zijde, naar aanleiding van het verdrag en de „compositie", gesloten in 1509 en de vernieuwing daarvan.

Actum in den jaere ons Heeren duisent vijffhondert ende viertich den 28 dach Aprilis.

Afschrift in Invent no. 89.

332. 1540 Juni 28.

Kaerl, koning van Germanien etc., verklaart door bemiddeling van zijnen stadhouder Maximiliaen van Egmondt, graaf van Buren etc., Claes Kater, op zijn verzoek na den dood zijns vaders Luwaert Kaeter, beleend te hebben met het Nidinge- of Hinrich Evertsgoed „binnen Groeningen up Folkerdingestraete hoerne", met eenige bijbehoorende landen, op dezelfde wijze als zijn vader Luwaert dat in leen heeft gehad, in presentie van Uniko Ripperda, Gerlich Doys e. a.

Gegeven in onser stadt van Groeningen den XXVIII dach Juni anno XV^{c} viertich.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met een brok van het leenzegel in roode was van keizer Karel.

333. 1541 April 20.

Burgemeesteren en raad in Groenijnghen verklaren, dat een huwelijk is tot stand gekomen tusschen Anthonius Poelmans en Gertruidt Ulgers, waarvan de voorwaarden in het stuk zijn omschreven.

Gegeven in den jaer unss Heren dusent vijffhundert een end veertich Woensdaeges nae Paeschen.

Oorspr. Invent. no. 657.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.

334. 1541 Juni 25.

Roleff Bannijnge verklaart te hebben verkocht en bij wijze van stoklegging te hebben overgedragen aan Johan en Egbert Bannijnge zijn deel van zijns vaders goed, liggende in de marke Borck, onder den klokslag van Anlo.

In den jaer ons Heren dusent vijfhonderd unde een en veertigh up den selven dach Lebuini confessoris.

In een vidimus d.d. 1558 Maart 15. Invent. no. 606.

335. 1541 Augustus 13.

Lambert Bannijnck verklaart bij wijze van stoklegging te hebben verkocht aan Johan en Egbert Bannijnck, zijne broeders, zijn goed in Bannijnge, in de marke van Borck, onder den klokslag van Anlo, voor zooverre hem dat van zijne ouders is aangëerfd.

In den jaer ons Heren dusent vijfhondert een en veertigh den dertijnden dach der maent Augusti.

In een vidimus d.d. 1558 Maart 15. Invent. no. 606.

336. 1542 Januari 7.

Edzaert Rengers ter eene en Fouwel Holdinga ter andere zijde stellen, in verband met hun huwelijk, ten overstaan van de getuigen Hijdde Onsta, Johan Renghers, Rennolt van Burmania en Hector van Hoxmer, bepalingen vast voor de uitkeering eener lijftocht in geval van vooroverlijden van een der echtgenooten.

Op den VII[en] January anno vijffthien hondert ende XLII.

Oorspr. Invent. no. 12.
Met de zeer beschadigde zegels van Johan Renghers en van Rennolt van Burmannia. De zegels der overige getuigen zijn verdwenen.

337. 1542 Januari 17.

Claes Kater, Johan van Ewsum, Joest Lewe en Johan Schatter verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden tusschen Luyrt Kater en Margarete Clantz.

In den jaer unss Heren dussent vijffhundert en de veertich up sunthe Anthoniusdach.

Oorspr. Invent. no. 781.
Met de zegels in groene was van Claes Kater, Johan van Ewsum, Joest Lewe en Johan Schatter.

338. 1542 Mei 16.

Rolef Bannijnge verklaart met zijne vrouw Johan te hebben verkocht en bij wijze van stoklegging te hebben overgedragen aan zijne beide broeders, Johan en Egbert, alle goed en erfenis, die hem kan aankomen van zijne moeder en zuster met eene enkele uitzondering.

In den jaer ons Heren dussent vijffhondert ende twee en veertigh den XVI may istius mensis.

In een vidimus dd. 1558 Maart 15. Invent. no. 606.

339. 1542 Augustus 9.

Burgemeesteren en raad in Groenijnghen verklaren, dat Heinrick Jantzen en Güert zijne huisvrouw hebben verpacht aan Peter Rewartz en zijne vrouw Grete voor den tijd van 27 jaren eene hoeveelheid tuingrond in Groningen.

Gegeven in den jaer unses Heren dusent viiffhundert twe ende veertich up avonde Laurentii martiris.

Oorspr. Invent. no. 841.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

340. 1542 October 3.

Johan Gaykema te Zuythorm ter eene, Dirck Coenrades, als vader wegens de kinderen van juffer Jaest Gaykema zijne vrouw, en juffer Frederick Gaykema ter andere zijde, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van huizen en landen te Zuythorm en op Yellemaheert, nagelaten door Henrick Gaykema.

Ghegheven in den jare ons Heeren dusent vijfhondert twee en veertich Dinxdaeghes nae sinte Michiel in den herfst.

Oorspr. Invent. no. 605.
Met de zegels in groene was van Johan Gaykema, Dirck Coenrades en Hidde Yensma.

341. 1543 Februari 19.

Menno Houwerda, hoofdling en redger ten Damme, verklaart, dat Egge Sijnekens te Zuetbroeck heeft verkocht en overgedragen aan zijn zoon Ipe Egges en Ursele diens vrouw eenig land onder ten Post.

Gegeven in den jaere uns Heren dusent vijffhondert drie unde veertich Maendage na Reminiscere in der vasten.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in groene was van M. Houwerda.
N.B. Vergelijk de koopbrief d.d. 1544 Maart 17 (no. 347).

342. 1543 April 21.

Hinrick Ulger, Jonghe Ulger, en Evert Ulger gebroederen, verklaren, dat hun zwager Anthonis Polman hun heeft overgeleverd de goederen, welke hij volgens huwelijkscontract met hunne zuster had ontvangen, en hem deswegen te dechargeeren.

In denn jare ons Herenn duysent vijffhondert ende dree ende viertijch den achstenn dach nae Tibirtu.

Oorspr. Invent. no. 658.
Met het zegel in groene was van H. Ulger.

343. 1543 Juli 12.

Otto Clandt, hoofdling tho Scharmer, gedeputeerde schepper van de gemeene scheppers van Delffzijl, olde Johan Vechters tho Wolltersum en Johan Hijnrickx tho Enghelbert geven eene uitspraak in een geschil tusschen de zijlscheppers en rechter in de Groote Harckstede ter eene, en de meijers van het Fraterhuis ter andere zijde, over het ruiden van den Kleijsloet.

In den jaeren unss Heeren duisent vijffhondert dre ende viertich up sunte Margaretenavent.

Afschrift in invent. no. 89.

344. 1543 Juli 23.

Menolt en Hermen Omptda, gebroederen, met hunne zwagers Luech Koeners en Anna zijne vrouw, Peter Entens en Bawe zijne huisvrouw, zusters van gezegde broeders, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van alle goederen, nagelaten door hunnen vader en moeder Fecko, Ompteda en Luka, benevens door hunnen broeder Hinrick Ompteda.

In den jaere ons Heren dusent vijffhondert dre ende vertijgh up Mandaghe nae Magdalene.

Oorspr. Invent. no. 684.
Met de zegels in groene was der genoemde gebroeders en van hunne zwagers.

345. 1543 November 24.

Burgemeesteren en raad in Groenijngen verklaren, dat Claes Kater en Everdt van Aschendorpe eene wisseling van landerijen nabij Groningen hebben aangegaan, welker ligging nader wordt omschreven.

Gegeven in den jaer uns Heren dusent viffhundert dre end veertich up sunte Catherinenavendt.

Oorspr. Invent. no. 782.
Met een brok van het gewone zegel der stad Groningen.

346. 1544.

Herman Omptеda, hoofdling op 't Sandt, verklaart, dat Teteke Entens weduwe Evert Entens hem heeft uitgekeerd zoodanig deel van den boedel, als Teteke hem bij zijn huwelijk met hare dochter Herman bij huwelijkscontract had toegezegd.

In den jaere ons Heren dusent vijffhundert vier unde vertich.

Oorspr. invent. no. 539.
Met de zegels in groene was van Herman en Menolt Ompteda.

347. 1544 Maart 17.

Menno Houwerda, hoofdling en redger ten Damme, verklaart, dat Eggo Synekes, kerspelman te Suydtbroeke heeft verkocht en overgedragen aan Ursele Boeckholts ten Damme, weduwe van Ipo Eggens, eenige landerijen onder ten Post.

Gegeven in den jaeren uns Heeren dusenth vijffhundert unnd veer unnd veertich up Maenendaege nae den Sonnendage Oculi in der vasten.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in groene was van M. Houwerda.
N.B. Vergelijk de koopbrief d.d. 1543 Februari 19 (no. 341).

348. 1544 September 22.

Jacob Duusterbeke, burgemeester van Swolle, Edzart Rengers, Derck Koenrades en Hidde Jensema verklaren op verzoek van Focke Rengers en Oeda Coenrades hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, bevattende de huwelijksvoorwaarden tusschen Focke Rengers en juffer Oeda Coenrades.

In den jare uns Heren dusent vijffhundert veer ende veertich altera Matei apostoli.

Oorspr. Invent. no. 29.
Met de zegels in groene was van J. Duusterbeke, E. Rengers, D. Koenrades en H. Jensema.

349. 1544 October 20.

De gebroeders Edzardt, Frans, Zeijno en Sweer Renghers verklaren gescheiden en gedeeld te hebben de goederen nagelaten door hunnen vader en moeder, Johan Rengghher en Jutte van den Water, terwijl hun broeder Johan zijne erfportie heeft ontvangen en zuster Bijwe van Besten uitgeboedeld is.

In den jaere uns Heren dusent vijffhundert veer unde veertich op avende Elvendusent maegede.

Oorspr. Invent. no. 14.
Oorspr. Invent. no. 23.
Met de zegels in groene was van Edzart, Frans en Sweer Renghers; dat van Zeijno is verdwenen.

350. 1545 April 20.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Groenijngen gelasten Johan Hasevoett, op straffe van boete, alle landen, behoorende tot de St. Nicolausprebende te Mijddelstum ongebruikt en onbetreden te laten en in handen van heer Frericks te laten blijven, totdat de zaak nader zal zijn onderzocht, met vergunning zijne bezwaren, zoo hij die heeft, in te brengen.

Geschreven op den XXen dach Aprilis anno etc. XLV.

Oorspr. (papier) in Invent. no. 530.
Met het opgedrukte zegel van Stadhouder en hoofdmannen.

351. 1545 Juni 23.

Edtzaerdt Renghers van den Post verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan de voogden van sunte Jacobs gasthuis binnen Groningen eene jaarlijksche rente van elfdehalf emder gulden te beuren uit zijn heerd lands Tuuenghe geheeten, in Poster kerspel.

Int jaer ons Heren dusent viffhundert viff ende vertich up sunte Johannes avent toe mijdtsommer.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

352. 1545 September 28.

Eltet tho Lellens, burgemeester in Groningen, en Jacobus Martini, pastor te Eppinghehusen, verklaren, dat zij in der minne eene uitspraak hebben gegeven tusschen Claes Kater ter eene, Everdt Clandt met Ulsche zijne vrouw en Frouke Katers ter andere zijde, over de actie en het recht van Everdt c. s. op Eylardaheert te Uthhuestermeden, onder bepalingen en voorwaarden nader in het stuk omschreven.

In den jaer uns Heren dusent viffhundert viff ende veertich up avende Michaelis Archangeli.

Oorspr. Invent. no. 563.
Met de zeer beschadigde zegels in groene was van Eltet tho Lellens en Jacobus Martini.

353. 1545 November 16.

Burgemeesteren en raad in Groeninghen verklaren, dat Sineke en Wyart Eggens, gebroeders, hebben verkocht en overgedragen aan Lubbert Jantzen en Ursula zijne vrouw eenig land onder ten Post.

Gegeven in den jaer unss Heren dusent vijffhundert vijff ende veertich Maendaghes na Martini episcopi yn den wynter.

Oorspr. Invent no. 836.
Met het gewone zegel der stad Groningen in groene was.

354. 1545 November 20.

Juffer Lyse Renghers verklaart gegeven en overgedragen te hebben aan haren neef Edtzardt Renghers en zijne broederen hare actie betreffende eene hoeveelheid lands onder Wyttewerum.

Int jaer onses Heren dusent vijff ende veertich des Vryendaghes na sunte Elyzabeth wedue.

Oorsp. Invent. no. 14.
Met het zegel in groene was van Egbert Jurlynck, kerkheer te Hellem.

355. 1546 Februari 11.

Johan van Beesten verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan zijnen neef Sweer Rengers eenig land op Alsster- of Oldersummermaden gelegen.

Int yaer unses Heren dusent vijffhundert unde ses unde veertijch, de elfften Februarij.

Oorspr. Invent. no. 26.
Het zegel van Joh. van Beesten is verdwenen.

356. 1546 Februari 13.

Johan van Beesten verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Edzardt Rengers en Foeuwell zijne huisvrouw eene hoeveelheid lands op Alster- of Oldersummermaden gelegen.

Int yaer onses Heren Jesu Cristi dusent viffhundert ses ende veertich den derteynden Februarij.

Oorspr. Invent. no. 14.
Met het beschadigde zegel in groene was van Johan van Beesten.

357. 1546 April 5.

De archidiaconus van Munstersch Friesland verklaart, dat hij heer Christophorus Ruremundensis, „per validos et strenuos fratres germanos de Ewsum", heeft bekleed met de vicarie „dive Catherine in Westerwytwerdt", vacant door den dood van Johannes Frodeman.

Datum anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo sexto altera post Letare.

Oorspr. Invent. no. 889.
Met het zegel in groene was van het archidiaconaat.

358. 1546 Mei 18.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren te hebben toegekend aan Roloff ten Water, nu hij het gericht van Selwerdt weder aan hen heeft overgedragen, eene jaarlijksche toelage van 80 emder gulden en 2 zwanen, met vrijstelling voor hem en zijne vrouw van stads- en heerendiensten.

Gegeven in den jaer unsz Heren dusent viffhundert ses ende veertich den achteynden May.

Oorspr. Invent. no. 17.
Met het zegel der stad Groningen in groene was.

359. 1546 Mei 30.

Herman Iserman, pastor in de Zeeryep, Ayboe tho Wynynghetyll, Popkoe Enthens en Hinrick yn die Groe, kerkvoogden aldaar, ter eene, en Johann ten Holte, hoofdling in Zeeryep, en Margarete zijne vrouw ter andere zijde, verklaren eene wisseling van landerijen te hebben aangegaan, waarbij de kerk van Zeeryep de Zeem-venne en Betheyne-venne bekomt.

Int yaer uns Herenn duysent vijffhundert sess unde veertych upp dach Vocem jocunditatis.

Oorspr. Invent. no. 895.
Met het beschadigde zegel in groene was van Herman Iserman.

360. 1546 Mei 30.

Herman IJserman, pastor in de Zeerypp, Johan then Holte hoofdling, Ayboe toe Wynynghetyll, Popkoe Enthens en Hinrick yn die Groe, kerkvoogden aldaar, ter eene, en Lyppe Wrytzers en Aeyde zijne vrouw ter andere zijde, verklaren eene wisseling van landerijen te hebben aangegaan, waarbij de kerk te Zeerijp land verkrijgt in Popkoe Enthensheert.

Int yaer uns Heren duysent vijffhundert sess unde veertych up dach Vocem jocunditatis.

Oorspr. Invent. no. 895.
Met de zegels in groene was van Herman IJserman en Joh. ten Holte.

361. 1546 October 31.

Willem Wicherynghe verklaart te hebben verkocht en overgedragen aan Gertruedt Dercksz eene jaarlijksche rente van drie embderguldens, te beuren uit een stuk land gelegen op de „Noirtmaden".

In den jaer unses Heren dusent viffhundert ses ende veertich up Aller hillighenavendt.

Oorspr. Invent. no. 706.
Het zegel van Willem Wicherynghe is verdwenen.

362. 1546 December 20.

Edtzaerdt Renghers van den Poste en Foeuwel zijne vrouw verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Sicke Edens en Johan Janssen, als kerkvoogden van Woltersum, ten behoeve der kerk, eene jaarlijksche rente van vijf emder gld., te beuren uit een erf en land, gelegen in de Bawert.

Up avende Toeme apostoli anno ses ende veertich dusent vijffhundert ses ende veertich.

Oorspr. Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

363. 1547 April 20.

Focko Rypperda, hoofdling te Winsum, verklaart, dat de gezusters Tyaecke en Teede Rypperda, dochteren van wijlen Eggerick Rypperda, hebben gegeven en overgedragen aan haren zusterszoon Claes Cater, hoofdling te Fraem, wegens bewezen diensten, eene heerd lands gelegen te Harssens.

Gegeven in den jare unss Heren dusent vijffhundert soeven ende viertich up Wonsdach na Quasimodo geniti.

Oorspr. Invent. no. 782.
Met het zegel in groene was van Focko Ripperda.

364. 1547 April 27.

Hicko, tho Dohrnum en Witmunde hoofdling, verklaart zijn testament te hebben gemaakt, waarvan de bepalingen in het stuk zijn opgenomen.

In den jare dusent vijffhundert veertich unde soeven den 27 Aprilis.

Afschrift uit het begin der 17e eeuw, van . . . Geerdes, secretaris der stad Embden. Invent. no. 480.

365. 1547 Augustus 19.

De archidiaconus van Munstersch Friesland verklaart, dat hij heer Henricus ten Hovel, „per validos ac strenuos fratres germanos Johannem, Christophorum et Wigboldum ab Ewsma, una cum pastore in Cantense et Heynone Sywardi", heeft bekleed met de vicarie divi Anthonii in de kerk van Cantenze, vacant door den dood van heer Johannes.

Datum anno XV^{c}XLVII altera Agapiti.

Oorspr. Invent. no. 868.
Met het beschadigde zegel in groene was van het archidiaconaat.

366. 1548 Juni 28.

Gerardus Zwollis, abbas in Weerum, Gerardus Gronningen, abbas in Thesinga, Jurien van Munster, hoofdling te Loppersum, Henricus Hasekamp, prior te Schermer, Edzardt Rengers van denn Post, hoofdling, Menno Houwerda, hoofdling ten Damme, Otto Clandt, hoofdling te Schermer, Balle Froma te Wirdum, meester Haero Wineken ten Damme, heer Lubbert Ensinck, pastoer up Colham, Iwe in de Harckstede, Sijmen in den Seem, Sijbrandus tho Slochteren, Johan Luitiens tho Slochteren, scheppers der Drie Delfzijlen, sluiten eene overeenkomst met Wijbbe Buerbanckx van Zwolle, vrouwe van Essen, en het convent aldaar, tot vaststelling der voorwaarden, waarop aan dat convent vergund zal worden zijne landen te laten uitwateren in het zijlvest der Drie Delfzijlen.

Int jaer ons Heeren doe men schreff duisent vijffhondert acht ende veertich up avende Petri et Pauli apostolorum.

Afschrift in Invent. no. 89.

367. 1548 September 7.

Roeleff ten Water verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan vrouwe Griete Gaykema, zijne nicht, zijn vijfdepart der

landen, zand, huis, hof, rentebrieven enz. hem door zijnen oom Willem Wicheringe aangekomen.

Gegeven in den jair onss Heren vijftijnhundert achtendeveertich up unser lever Vrouwen Geboirtenavent ter Vrymarckt.

Oorspr. Invent. no. 40.
Met de zegels in groene was van Roelef ten Water en Johan Schatter.

368. 1548 October 25.

Clauwes Kather, hoofdling tho Fraem, en Anna Tamminga zijne vrouw ter eene en Johannes Gratema, Berent Harmens en Johan Jeltkens, kerkheer en kerkvoogden te Huszynge, ter andere zijde verklaren een wissel van landerijen te hebben aangegaan, waarbij Clauwes Kather land bekomt in Husyngerhamryck en onder Myddelstum.

In den jare onss Heren dusent vijffhondert ende achtendeveertych den vijffentwyntychsten dach dess maents Octobris.

Oorspr. Invent. no. 782.
Met de zegels in groene was van C. Kather, Joh. Gratema en Bartolt Starckenborch.

369. 1548 October 29.

Joucko Tijaertsma, grietman in Hummerse, verklaart, dat Tyasso Hanckema te Kenwert en Jeltka zijne vrouw hebben verkocht en overgedragen aan Wilke Ennes en Wyka zijne huisvrouw eenig land onder Oldehove, waarbij getuigen waren Johan Weilis, vicarius te Oldehove, en Retko toe Beerema.

Gegeven in den jare ons Heren duysent vijffhundert ende achtenveertich des Maendaeghes nae Symonis et Jude apostolorum.

Oorspr. Invent. no. 40.
Met brokken van het zegel van Humsterland.
Hierbij een transfix d.d. 1571 Mei 4 (no. 499).

370. 1549 July 8.

Burgemeesteren en raad, swoerne meente en bouwmeesteren van den gilden der stad Groningen verklaren, dat zij, op verzoek der erfgenamen van Willem en Geert Wicheringhe, die, als „heffers ende boerers" des canons, nieuwe investituur begeeren van de tafelgoederen, waarin bisschop David van Borgondien den 23 Augustus 1462 Johan Wicheringhe en zijne erfgenamen heeft bevestigd, Sweder Wicheringhe „investiteren ende bevesteghen" in het erfelijk gebruik der bedoelde tafelgoederen, op de wijze van ouds gebruikelijk.

Gegheven in den jaer unsz Heren dusent vijffhundert ende neghenendeveertich den achteden dach Julij.

Oorspr. Invent. no. 709.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.

371. 1549 October 1.

Burgemeesteren, schepenen en raad der stad Deventer verklaren, dat Tylmanna, weduwe van Derick Hering, met haren zoon Johan Herinck heeft verkocht aan Unyko Ripperda, jonker thoe Wytwerde, Hollewirde en Utwirde, eene heerd lands gelegen in het kerspel Tyaemswer in de buurschap van Garrewir, met alle annexe gerechtigheden, benevens eenige andere landen, breeder in de acte omschreven.

Gegeven in den jair ons Heren dusent vijffhundert neghen ende virtich opten ersten dach Octobris.

Oorspr. Invent no. 472.
De zegels van de stad Deventer en van Johan van Laer tot Hoenloe zijn verdwenen.

372. 1549 December 10.

Hermannus then Brake, „klerck des Stichts van Utrecht, openbaer notarius", geeft ten verzoeke van Reynt Germens, van wege de nagelaten kinderen van Geert Wicghering: Alart Klant als erfgenaam van wege zijne huisvrouw Sweer Wicghering, Geert Hoerentkens en Johan Hoerentkens als erfgenamen van Johan Wychering, proost in Hommersse, bij wijze van notarieel instrument eene verklaring of protestatie. dat zij, als bezittende verschillende goederen in emphyteusis binnen de Groninger tafel en vernieuwing van investituur noodig hebbende, deze hebben gevraagd en verkregen van het Groninger stadsbestuur, doch dat zij verklaren, zoo het verleenen van die investituur den keizer mocht blijken toetekomen en niet aan de stad, geacht willen worden goede en getrouwe emphiteuten van den keizer te zijn.

Actum thoe Gronningen . . . in den jare onsses Heren dusent vijffhondert negenendeveertich indictio Romana soeven den tyenden dach der maent December, den stoell van Romen als men secht vacirende.

Oorspr. Invent no. 709.
Met het teeken en de spreuk (quod Dii dant equo animo fero) van den notaris Hermannus then Brake.

373. 1550 Januari 10.

Johan van Ligni, graaf tot Arenborch, stadhouder generaal enz., verklaart, dat hij, daartoe speciaal gemachtigd door Philips,

prins van Spanje, namens dien vorst aan het bestuur der Ommelanden en dat der stad Groningen den eed heeft afgelegd alle hunne rechten, privilegien, costumen enz. als landheer te zullen handhaven.

In den jaere unses Heeren duisent vijffhondert vijfftich den tijnden dach des maendes Januarij.

Afschrift in Invent. no. 89.

374. 1550 Januari 10.

Het bestuur der Ommelanden en dat der stad Groningen verklaren in handen van Johan van Ligni, graaf tot Arensborch enz., stadhouder-generaal, als daartoe speciaal gecommitteerd, den eed van trouw te hebben afgelegd aan Philips, prins van Spanje, als hunnen wettigen landsheer na den dood zijns vaders.

Gegeven in den jaere duisent vijffhondert vijfftich den tijnden Januarij.

Afschrift Invent. no. 89.

375. 1550 Januari 18.

Onno Tammynge verklaart bij wijze van schenking te hebben overgedragen aan zijnen zwager Claes Kater de rechtinge, die wijlen zijn vader Abel Tammynge bezat in het kerspel Huysynge.

In den jaer unses Heren dusent vijffhundert ende vijfftich den achteden dach Januarii.

Oorspr. Invent. no. 783.
Met het beschadigde zegel in groene was van Onno Tammynge.

376. 1550 April 20.

Bartolt van Starckenborch, Albart Coenrades, Johan tho Lellens en Loeth Coenrades verklaren hunne zegelen te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden tusschen Lambert van Starckenborch en Eelt Coenrades.

In den jaer unss Heren dusent vijffhundert ende vijfftich den twyntichsten dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 713.
De zegels der genoemde heeren zijn verdwenen.

377. 1550 Mei 8.

Wolterus Gherardi, commandeur te Wytwert, Garlacus Dorpis, Albartus Zwollis, „ordenspreester", met de conventslieden van het heilige huis Wytwert, „orders sunte Johannes Baptiste van

Jheruzalem, verklaren eene wisseling van land te hebben aangegaan, waarbij Menolt Ompteda, hoofdling, een stuk land krijgt onder Watwert, „onder dee klocke van Usquardt".

In den jaer ons Heren dusent vijffhundert unde vijftich des Donderdagas nae Inventionis sancte crucis.

Oorspr. Invent. no. 686.
Met een brok van het conventszegel in groene was van Wijtwerd.

378. 1550 Augustus 12.

Gerhardus Zwollis, abbas in Werum, verklaart, dat de gebroeders Duthmarus Renghers, abbas ter Munthe, Edtzaert, Johann, Frans, Seyno en Sweer Renghers ter eene, en Frans van Beestenn ter andere zijde, eene minnelijke erfscheiding gemaakt hebben van alle erven en goederen, nagelaten door hunne moei, juffer Lyse Rengers tho Schyltwolda.

Int jaer uns Herenn duesent vijffhundert ennd vijfftych des twalfften Augusti.

Oorspr. Invent no. 25.
Met het zegel in groene was van abt Gerhardus.

379. 1550 Augustus 13.

Gerhardus Zwollis, abbas in Werum, verklaart, dat de gebroederen Duthmaer Rengers, abt ter Munthe, Edtzaert, Johann, Frans, Seyno en Sweer Rengers eene minnelijke scheiding hebben aangegaan van de nalatenschap van hunne moei, juffer Lyse Rengers.

Int jaer uns Heren dusent vijffhundert ende vijfftich den derteynden Augusti.

Oorspr. Invent. no. 14.
De zegels van abt Gerhardus en van de heeren Rengers zijn verdwenen.

380. 1550 December 22.

Edtzaerdt Renghers van den Post verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Johan Janssen en Sicke Edens, als kerkvoogden te Woltersum, eene jaarlijksche rente van vijf emder gld. ten behoeve der kerk te beuren uit zijne heerd, Tuwinge genaamd.

In den jare ons Heren dusent viffhundert ende vifftich dages nae sunte Tomas apostel.

Oorspr. Invent. no. 38.
Het zegel van Edzard Renghers is verdwenen.

381. 1551 April 30.

Edtzaerdt Renghers van den Poste en Fouwel zijne huisvrouw verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Johan Janssen en Sicke Edens, als kerkvoogden te Woltersum, ten behoeve der kerk, eene jaarlijksche rente van vijf emder gulden, te beuren uit hunne heerd, Tuwinge genaamd.

Int jaer ons Heren dusent viffhundert een ende vifftich up avende Philippi et Jacobi.

Oorspr. Invent. no. 38.
Het zegel van Edzard Renghers is verdwenen.

382. 1551 Mei 11.

Jurgen Jarghes, als voogd over het kind van Antony Polman, verklaart, dat hij betaald heeft aan Elisabet, weduwe Helmich Polman, honderd guldens, waarvoor hij quitantie heeft ontvangen, om tot scheiding te strekken tusschen de kinderen der beide broeders.

In den jaer ons Heren dusent vijffhondert ende enenvijfftich up den elleffteu dach Maij.

Oorspr. Invent. no. 656.
Het zegel van Jurgen Jarges is verdwenen.

383. 1551 Juli 18.

Joest Clandt, hoofdling to Leermensze enz., verklaart, dat Nanneke Alberts en Geerttyen zijne vrouw hebben verkocht en overgedragen aan Unyko Ripperda alle gerechtigheden, heerlijkheden enz., vallende op hunne heerd gelegen te Catmijssen, geheeten „dat hoeghe heem ofte Heremaheerdt".

Gescheet up den XVIIIen July anno vijfteynhondert ende eenendevijftich.

Oorspr. Invent. no. 473.
Het zegel van Joest Clandt is verdwenen.

384. 1551 Juli 29.

De archidiaconus van Munstersch Friesland verklaart, dat hij heer Johannes van Stralen, priester uit de Keulsche diocese, door de vrije resignatie van Henricus then Holdell, „pro parte nobilium et strenuorum virorum capitaneorum de Eusema, principalium collatorum", heeft bekleed met de vicarie sancti Antonii in de parochiekerk van Cantenzee.

Datum anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo die vero vigesima nona mensis Julii.

Oorspr. Invent. no. 868.
Met het beschadigde zegel in groene was van het archidiaconaat.

385. 1551 December 31.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Sweder Wigerijnghe betaald heeft in handen van Henricus, den schrijver van het Goerecht, de penningen jaarlijks verschuldigd wegens hem door de stad verpachte goederen.

Gegeven in den jaer uns Heren dusent viffhundert een ende vifftich den lesten dach Decembris.

Oorspr. Invent. no. 710.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

386. 1552 Februari 12.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Groenyngen verklaren, dat zij in de oosterwarf binnen Groenyngen uitspraak hebben gedaan in een geschil tusschen Focke Rypperda, aanklager, ter eene en Bolo Rypperda, Hayo Rypperda zijn zoon, Uneko Rypperda, Hayo Rypperda voorn. met Menne Houwerda van wege Frerick Rypperda en Evert Clandt van wege Tiaecke Rypperda, gedaagden, ter andere zijde, over de verdeeling der nalatenschappen van proost Uneko en van vrouwe Ulske, in welke zaak reeds vroeger een vonnis was gegeven door Sweer Rengers van den Poste.

Actum op den twalfften dach February anno etc twee ende vijfftich.

Oorspr. Invent. no. 475.
Het zegel van Stadhouder en hoofdmannen is verdwenen.

387. 1552 September 24.

Notarius Gossuinus Lunynck te Deventer verklaart, dat Uniko Ripperda, heer in Dickhusenn, voor zich als procuratores heeft ingesteld magister Henricus Beerstratenn, Henricus Bertoldinck en Bernardus Dickhennecken, vicarii van Munster, om in solidum namens hem voor den officiaal te verschijnen, ten einde eene bepaling betrekkelijk het jus patronatus van Tjamsweer te exhibeeren, en als getuige voortebrengen magister Johannes Knipperdollinck, decanus ecclesie divi Pauli in Munster.

Anno a Christo nato millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo die vero Sabbati vigesima quarta mensis Septembris.

Notarieel afschrift in Invent. no. 474.

388. 1552 October 8.

De officiaal der Munstersche curie gelast, op instantie van Uniko Ripperda, heer van Howerdenn enz., allen, wien het moge aangaan, opteroepen ad feriam quartam proximam, ten einde

kennis te nemen van eenige „positiones et articulos", betreffende het collatierecht der kerk van Tjamsweer.

Datum anno Domini XV[c] LII die octava mensis Octobris.

Notarieel afschrift in Invent. no. 474.

389. 1552 October 8.

De officiaal der Munstersche curie gelast, op instantie van Uniko Ripperda, heer van Holwerda enz., opteroepen ad feriam quartam proximam magister Johannes Knipperdollinck, ecclesie divi Pauli decanus, ten einde als beëedigd getuige verklaringen afteleggen, „super nonnullis positionibus et articulis", betrekking hebbende op de vroeger genoemde collatie van Tjamsweer.

Datum anno Domini millesimo quinqentesimo quinquagesimo secundo die octava mensis Octobris.

Notarieel afschrift in Invent. no. 474.

390. 1552. October 8.

De officiaal der Munstersche curie, „judex ordinarius", verklaart, dat voor hem is verschenen magister Rembertus Preckinck, „causarum juratus", gemachtigde van Uniko Ripperda, heer in Holwerda, Uitwerdt en Dyckhusen, met verzoek om een tot de Munstersche jurisdictie behoorende getuige te mogen oproepen, tot staving en conservatie van des heeren Ripperda's jus patronatus der kerk te Tjamsweer; dat dit verzoek is toegestaan en notaris Gerhardus Lennepp ab Embrica is belast met het schrijven der citatien.

Anno a nativitate Domini Servatoris nostri millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo, die quidem Sabbati octava mensis Octobris.

Notarieel afschrift in Invent. 474.

391. 1552 October 12.

De officiaal van Munster verklaart, dat voor den notaris en scriba Gerhardus Lennepp is verschenen magister Hinricus Beerstratenn, als gevolmachtigde van Uniko Ripperda, krachtens zeker documentum constitutionis, afgegeven door den Deventerschen canunnik en notaris Goswinus Lunynck, en dat deze volgens de bevoegdheid hem daarbij toegekend, in zijne plaats subsitueerde magister Rembertus Preckinck met uitgebreide volmacht.

Acta fuerunt et sunt hec in domo solite residentie ipsius

domini procuratoris substituentis infra emunitatem Majoris ecclesie Monasteriensis situata, . . . die duodecima Octobris, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Notarieel afschrift in Invent. no. 474.

392. 1552 October 12.

De officiaal van Munster verklaart, dat, met inachtneming van den termijn der 2 litteræ citatoriales, voor hem is verschenen magister Rembertus Preckinck, welke verzocht hen, die niet tijdig aan de citatien gevolg gaven, contumaces te verklaren, en Johannes Knipperdollinck, decanus, als getuige te mogen doen hooren, en dat, dit verzoek toegestaan zijnde, gezegde Johannes den eed op het evangelie heeft afgelegd.

Anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo eodem insuper die quo proxime suprascripto in paradiso ecclesie Monasteriensis in quo jura reddi et cause audiri solent.

Notarieel afschrift in Invent. no. 474.

393. 1552 October (na 12 en vóór 15).

Rembertus Preckinck, procurator namens Uniko Ripperda, heer in Holwerda enz., brengt voor den officiaal der Munstersche curie verschillende „positiones et articulos" te berde, waarbij hij zich begeeft in een historisch onderzoek der parochie van Tjamsweer sinds 1513, en aantoont, dat Eggert, de vader van Uniko Ripperda, en na hem zijn zoon steeds erkend zijn en gehandeld hebben als patroni laici der kerk van Tjamsweer, van welk een en ander hij officieele erkenning verzoekt.

Notarieel afschrift in Invent. no. 474.

394. 1552 October (na 12 en vóór 15).

Magister Johannes Knipperdollinck, ecclesie divi Pauli decanus te Munster, legt, met goedvinden van den officiaal, en na op het gewicht zijner verklaring te zijn gewezen, getuigenis af betreffende de verschillende „positiones et articuli", namens Uniko Ripperda te berde gebracht betreffende de collatie der kerk van Tjamsweer.

Notarieel afschrift, in Invent. 474.
Met het opgedrukt zegel van notaris Gerhardus Lennepp.

395. 1552 October 15.

Magister Rembertus Preckinck brengt het testimonium, afgelegd door den decanus Johannes Knipperdollingh, en geschreven

door notaris Gerhardus Lennepp, ter tafel, en verzoekt den officiaal, dat het stuk op gebruikelijke wijze geteekend en gezegeld moge worden, hetgeen toegestaan zijnde, het Zegel der Munstersche curie en de onderteekening van den notaris der curie, Gerhardus Lennep, zijn aangebracht. Getuigen Gerhardus Leystinck en Pancratius Volberti, notarii.

Sic actum et datum . . . anno millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo die Sabbati decima quinta predicti mensis Octobris.

Notarieel afschrift in Invent. no. 474.

N.B. Het geheele stuk, waaruit de regesten no. 387 tot 395 zijn genomen, is voorzien van het aan hennipenkoorden bevestigde zegel van den Munsterschen officiaal, gewaarmerkt door de handteekening van notaris Gerhardus van Lennepp.

396. 1552 October 19.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Groeninghen geven eene uitspraak in het geschil tusschen „de redschuppen des Ooster- en Westerdeels van Wester-Fijwelinnghe ampte" en den abt te Thesinghe, wegens de reparatie en het onderhoud van een stuk weg tusschen den Bueren en Dijckeshorne.

Actum op den negentijnden dach Octobris anno etc. LII.

Afschrift in Invent. no. 89.

397. 1553 Februari 28.

Gerardus Alberti, pastor in Zeryp, Johan then Holten. hoofdling, Popko Entens, Ewo Winsens, en Hynryck in die Groe, kerkvoogden te Zeryp, verklaren verpacht te hebben aan Johan Eppens en Menke zijne vrouw een huis met heem en appelhof.

Anno Domini dusent vijffhundert unde dree unde vijfftych up Dynxstdach nae Reminiscere.

Oorspr. Invent. no. 896.
Met een brok van het zegel van Joh. ten Holte.

398. 1553 Mei 30.

Hermen Ompteda, hoofdling opt Sant, verklaart, dat Alle Popkens en Hiinno Harkens met Aechte zijne vrouw hebben gegeven en overgedragen aan Johan then Holte, hoofdling in Zeeryp, drie heerlijkheden en rechtingen, vallende op de heerd te Oestrum in Enummer kerspel.

In dem jaeren uns Heren duesent vijffhondert dree unde vijfftych des Dynxsdaege voer Sacramenti.

Oorsp. Invent. no. 792.
Met het zegel in groene was van Hermen Ompteda.

399. 1553 Juni 17.

Burgemeesteren en raad van Groeningen verklaren, dat Derck van Ballen, voormond, Reynt Alberda, Gheerdt Wifringk en Frederick Coningk, voogden over Albart, de nagelaten dochter van Gheerdt van Ballen, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Harmen Gysens eene jaarlijksche rente van 12 „golden geldersche rijder", te beuren uit een huis met toebehooren aan de zuidzijde van de Brede Markt.

Ghegheven in den jare unss Heren dusent vijffhundert dre ende vijfftich Saterdages post Viti et Modesti.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met het zegel der stad Groningen in groene was.
Ook in een vidimus d.d. 1585 Februari 28 (no. 561).
N.B. Het oorspronkelijke stuk is zeer bedorven en daardoor moeilijk leesbaar.

400. 1553 Juli 20.

Hermannus Budde, clericus der Munstersche diocese, woonachtig in den Dam, notarius publicus oorkondt, dat Cornelius de Lethen, pastor in Thamswer bij den Dam, heeft verklaard, dat hij, door ouderdom en voortschrijdende gebreken zijn ambt niet meer behoorlijk kunnende waarnemen, dit vrijwillig, zonder eenigen invloed van buiten, neerlegt in de handen van Unico Ripperda, na den dood van zijnen broeder Eggeric collator der kerk van Tjamsweer, welke Eggeric hem, Cornelius, voor vele jaren had aangesteld.

Acta sunt hæc in ipsa prænominata parochiali ecclesia ante chorum in Thamswer . . . anno a Christi Servatoris nostri nativitate millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio die vero vicesima mensis Julij.

Afschrift Invent. no. 474.
Het afschrift is gewaarmerkt door notarius Henricus Hoffmeijer, judicii Lingensis secretarius.

401. 1553 Juli 24.

Edtzaerdt Renghers verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Berte Janssen eene jaarlijksche rente van 5 Embder gld., te beuren uit eene heerd lands te ten Post.

Ynt jaer ons Heren dusent viffhundert dre ende vifftich up avende Jacobi apostoli.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 42.
Met het zegel in groene was van Edzard Renghers.
Aan dit stuk zijn 3 transfixen d.d. 1555 Juni 23 (no. 408), 1557 Juni 28 (no. 420), 1583 Febr. 14 (no. 551).

402. 1553 Juli 25.

Goetze, Johan, Luytken en Derck Schaffer, gebroederen, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Edzart Rengars eene behuizinge met kelder en toebehooren, gelegen op de stadsmuur tegenover Wittewerumerhuis.

In den jaer unsz Heren dusent vijffhundert drie en vijfftich up daghe Jacobi apostoli.

Oorspr. Invent. no. 14.
Met het zegel in bruine was van Goetse Schaffer; de beide andere zegels zijn verdwenen.

403. 1554 Mei 19.

Stadhouder en hoofdmannen in de Stad en Ommelanden verklaren, dat doctor Ufko Uffkens en Edzart Rengers, als voogden van de nagelaten kinderen van Bartolt Enthens, ter eene en Peter Enthens ter andere zijde eene scheiding hebben aangegaan van de landen en goederen aangeërfd van wijlen Meye Enthens, na advies van Peter Clasens te Harsens en Heyne Sywerts te Cantens.

Int jaer onses Heeren duisent vijffhundert veer ende vijfftich den negentijndeen dach Maij.

Oorspr. Invent. no. 531.

404. 1554 November 16.

Is van gelijken inhoud als de oorkonde d.d. 1551 December 31 (no. 385).

Ghegeven inden jaere uns Heren dusent vijfthundert veer ende vijfftich Vrijdaghes na Martini in den wijnter.

Oorspr. Invent. no. 710.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

405. 1554 December 25.

Johan Schaffer, Derck Schafferszoon, verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan zijnen neef Edzardt Rengers zijn huis, gelegen aan de stadsmuren, aan het noorden van de Poelepoort.

In den jaere onses Heren vijfftijn hundert ende veer ende vijfftich up Nativitatis Domini.

Oorspr. Invent. no. 14.
Het zegel van Hieronymus Frederici is verdwenen.

406. 1554 December 25.

Edzardt Rengers, hoofdeling tho Poste, verklaart op zich genomen te hebben in de plaats van Johan Schaffer te betalen

eene jaarlijksche rente van 20 Emder gulden uit een huis gelegen op de noordzijde van Poelepoort.

In den jare unses Heren vijfftijnhundert ende veer ende vijfftich up Nativitatis Domini.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
De zegels van Edzard Rengers en Hieronimus Fredericus zijn verdwenen.
Hierbij een transfix d.d. 1585 December 4 (no. 569).

407. 1555 Februari 25.

Harmen Omteda, hoofdling opt Sandt, verklaart bij schenking overgedragen te hebben aan Johan ten Holte, hoofdling te Zeerijp, de heerlijkheid en rechtinge vallende op Omthaheert te Spijck.

Gegeven und geschreven int jaer unses Heren dusent vijfhundert und vijff und vijftych des Maendaeges in de Vastelavendt.

Oorspr. Invent. no. 792.
Met het beschadigde zegel in groene was van Harmen Omteda.

408. 1555 Juni 23.

Edtzaerdt Renghers van den Post verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Jacob Janssen en Teteke zijne vrouw, eene jaarlijksche rente van 10 emdergulden, te beuren uit Tuwingaheert onder ten Post.

Int jaer ons Heren dusent viffhundert viff end viftich up avende Johanns Babtistendach.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 42.
Is transfix bij den brief d.d. 1553 Juli 24 (no. 401).
Met het zegel van E. Renghers in groene was.

409. 1555 November 30.

Edzert Rengers, hoofdling ten Poste, verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Jacob Vinckenborch eene jaarlijksche rente van twaalf rijder gulden, te beuren uit Tuwingehuis en -heerd onder ten Post.

In den jaer unss Heeren duesent vijffhundert vijff en vijfftich up dage Andree apostoli.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 42.
Met het zegel van Edzart Rengers in groene was.

410. 1556 Maart 15.

Johan Camptuijn, Rolef Hoijtijnge en Johan Woltijnge, voogden van de vicarie te Anlo, met hun kerspel verklaren, dat de erfgenamen van wijlen Bartolt Entens hebben afgelost eene hoeveelheid rogge met de achterstallige renten.

Anno dusent vijfhondert zes en vijftijch den vijftijnden dach Martii.

Oorspr. (ietwat beschadigd) Invent. no. 582.
Met het zegel in groene was van Steffen de Vos, schulte in Anlo.

411. 1556 September 7.

Steffen de Vos, schulte te Anlo, verklaart op verzoek zijn zegel te hebben gehangen aan de oorkonde, waarin jonge Johan Bannijnge en zijne huisvrouw Lamme alsmede Johan Bannijnge, de oudste zoon van zalige Egbert Bannijnge, hebben verkocht en bij wijze van stoklegging overgedragen aan Derck Coenders de halve „Bannijnge hoffte" en een aantal met namen aangeduide akkers en landen in de marke van Borck onder de klokslag van Anlo.

Anno dusent vijfhondert ses ende vijftijch den soevenden dach Septembris.

Oorspr. Invent. no. 606.
Met het geschonden zegel in groene was van Steffen de Vos.

412. 1556 October 19.

Johannes Campis, pastoer, Ballo Hummersma en Ubel Tassumma, kerkvoogden te Nyehoeff, verklaren een landwissel te hebben aangegaan met Harcko Popma en Teetka zijne vrouw, waarbij de kerk te Nyehoeff eenig land bekomt in „die Nye fenne op Nyehoeffster uterdick".

Gegeven in den jare ons Heren duysent vijffhondert ses ende vijfftich upden XIX[en] dach Octobris.

Oorspr. Invent. no. 873.
Het landszegel van Hummersse is verdwenen.

413. 1556 November 18.

Is van denzelfden inhoud als de oorkonde d.d. 1551 December 31 (no. 385).

Gegeven in den jaer unss Heren duesent vijffhundert ses ende vijfftich den achtijnden dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 710.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

414. 1556 November 24.

Johan Sickijnge, der rechten doctor, hoofdman van Groningen en Umlanden, verklaart, dat Johan Elprijnck heeft afgestaan en gegeven aan Johan ten Holte, hoofdling in Zeerijp, de rechten vallende op zijne akkers onder Zeerijp.

Int jaer unss Herren vijfftijnhundert vijfftijch unndt sesse up avende Catarine virginis.

Oorspr. Invent. no. 792.
Met het zegel in groene was van Joh. Sickijnge.

415. 1556 December 9.

Philippus, koning van Castillien, Leon etc., verklaart door intermediair van zijnen stadhouder Johan van Ligne, graaf to Arenberch etc., jonge Claes Kater, als onmondige vertegenwoordigd door Wolter Grauwers, op zijn verzoek, na den dood van zijnen vader Claes Kater beleend te hebben met het Nydingeof Henrick Evertsszgoed, te Groningen gelegen, op dezelfde wijze als zijn vader dat in leen heeft gehad, waarbij als getuigen fungeerden „onse mannen" Hillebrant ter Kuylen, Johan Otterbeke e.a.

Gegeven in onser stadt Zwol den IX[en] dach van December int jaer ons Heeren duysent vijffhondert zessenvijftich.

Oorspr. Invent. no. 785.
Met het gebroken leenzegel in roode was van den koning.
N.B. In dorso het procesverbaal van eedsaflegging door Claas Kater d.d. 1573 October 31.

416. 1556 December 24.

Edtzaerdt Renghers van den Poste verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Kerstien Hermens en Peter Petersen, als kerkvoogden te Woltersum, ten behoeve der kerk, eene jaarlijksche rente van 5 emder gulden, te beuren uit zijne heerd lands, Tuwynge geheeten, onder ten Post.

IJnt jaer ons Heren dusent viffhondert ses ende vifftich up den hilligen Kersavent.

Oorspr. Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

417. 1557 Mei 19.

Botto, Menno, Tyaerdt en Haye van Holdingha, Edzaerdt Rengers als vader en administrator zijner kinderen en als momboir over de kinderen van Emerentiana van Holdingha, en vrouw Doede van Bootzelaar, geb. Holdingha, verklaren overeenge-

komen te zijn de scheiding der goederen van vrouw Graets van Cammingha en Wilcke van Holdingha, hunne moeder en vader, gemaakt ten jare 1542 den 23^{en} Januari, in alle opzichten te zullen nakomen, met eene nadere bepaling betreffende het aandeel van Haye van Holdingha.

Actum Leuwarden den XIX^{en} Maij anno XV^{c} seven ende vijftich.

Afschrift van den notaris Wilhelmus Jacobi (1586). Invent. no. 34.

418. 1557 Juni 14.

Edtzaerdt Renghers van den Poste verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Bertolt Peters eene jaarlijksche rente van 5 goudguldens, te beuren uit eene heerd lands onder ten Post gelegen.

IJnt jaer ons Heren dusent viffhundert soeven ende vifftich des Maendages voer sunte Vyt.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

419. 1557 Juni 20.

Peter Entens, hoofdling te Harssens, verklaart, dat Evert Enthens verkocht en overgegeven heeft aan doctor Albert Wyfferinck en Margrete zijne vrouw eene jaarlijksche rente van „ses enckede golden embderguldens", te beuren uit een stuk land onder Garmerwolde.

In den jaere unss Heren dusent vijffhundert soeven en vijfftich den twintichsten dach Junij.

Oorspr. Invent. no. 540.
Met de handteekeningen van Peter en Evert Entens en het zegel in groene was van den eersten.
N.B. Hierbij een (losgeraakte) transfix d.d. 1599 Aug. 24, (no. 620).

420. 1557 Juni 28.

Edtzaerdt Renghers van den Post verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Beerte Janssen eene jaarlijksche rente van vijftien emdergulden, te beuren uit Tuwingaheem onder ten Post.

Int jaer ons Heren dusent viffhundert seven ende vifftich up Pawelsavendt.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 42.
Is transfix bij den brief d.d. 1553 Juli 24, no. 401.
Met het zegel in groene was van Edzard Renghers.

421. 1557 Juli 5.

Zeijno Rengers, Lambertus, pastoer up den Colham, Everdt tho Westerembden en Sijbrandt Eppens, „schepperen des Slochter Delffzijl", sluiten eene overeenkomst met Gosswijnus abt „tho den Olden Clooster bij den Damme", betreffende de voorwaarden, waarop aan abt en convent wordt toegestaan het leggen van een pomp en waterloop tot afwatering der Hoernsterlanden.

Int jaer onns Heeren duesent vijffhondert soeven end vijfftich den vijfften Julij.

Afschrift in Invent. no. 89.

422. 1557 Juli 17.

Peter Entens verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan burgemeester olde Johan Hoernken eene jaarlijksche rente van negen embder gulden, te beuren uit zijn land te Elderdehuesen.

In den jaer unses Heren duesent vijffhundert soevenenvijfftich den soeventhijnden dach Julij.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Hierbij een transfix dd. 1570 Juli 24, (no. 495).
Het zegel van P. Entens is verdwenen.

423. 1557 September 6.

Hayo van Holdingha en juffer Syouck van Stanya, echelieden, verklaren een mutueel testament te hebben gemaakt.

In den jaere des Heren duysent vijffhondert seven ende vijftich den sesten dach van September.

Afschrift van Fabers (1595). Invent. no. 34.

424. 1558 Maart 15.

Steffen de Vos, bandersculte te Anlo, verklaart een vidimus te hebben gegeven van zes brieven, de datis 1526 October 22; 1528 Mei 19; 1536 Januari 5; 1541 Juni 25; 1541 Augustus 13; 1542 Mei 16; en dit stuk op verzoek van Derck Coenders en Johan Bannijnge met zijn zegel te hebben voorzien.

Anno dusent vijfhondert acht en vijftijch den vijftijnden dach Marti.

Oorspr. Invent. no. 606.
Met het beschadigde zegel in groene was van den schulte.

425. 1558 Maart 24.

Derck Coenders ter eene en jonge Johan Bannijnge, Lamme zijne vrouw, met de kinderen van wijlen Egbert Bannijnge, Johan en Alijdt, ter andere zijde verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van al het akkerland, behoorende bij Bannijngehuis en erf, toen oude Johan Bannijnge zijne helft aan Derck Coenders verkocht en de andere toekwam aan jonge Johan Bannijnge met de kinderen voornoemd.

Anno dusent vijffhondert achtenvijftych den XXIIII[en] Martij.

Oorspr. Inv. 606.
Met het zeer beschadigde zegel van Steffen de Vos, schulte te Anlo.

426. 1558 Juni 14.

Edtzaerdt Renghers van den Poste verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Bertolt Peters eene jaarlijksche rente van „ses golden enckede" philippusgulden, te beuren uit de heerd Tuwinghe onder ten Post.

Int jaer ons Heren dusent viffhundert ende acht ende vifftich up sunte Vitesavent.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.
Hierbij een transfix dd. 1591 Mei 17 (no. 586).

427. 1558 October 12.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren in 1554 door hunne gedeputeerden Johan Metelen en Albert Rolteman aan Edzart Renghers verhuurd en verpacht te hebben, voor den tijd van 90 jaren, het Schaffershuis c. a. op zekere voorwaarden en die verhuring en verpachting bij dezen te ratificeeren en te approbeeren.

Ghegheven den twalfften dach Octobris in den jaere unsz Heren dusent vijffhundert acht ende vijfftich.

Oorspr. Invent. no. 16.
Met het secreetzegel in groene was van Groningen.

428. 1558 November 16.

Is van denzelfden inhoud als de oorkonde d.d. 1551 December 31 (no. 385), doch de kwijting strekt voor de erfgenamen van Zweden Wijgeringhe.

Gegeven in den jaer unses Heren duesent vijffhundert acht en vijfftich den sesthijnden dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 710.
Met het secreetzegel in groene was van Groningen.

429. 1559 Januari 21.

Herman Ompteda en Peter Enthens van wege Roleff Enthens, Sycko Panser en Gherdt Canter van wege Ghelmer Panser verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan den brief houdende huwelijksvoorwaarden tusschen Roleff Enthens en juffer Gelmer Panser.

Anno dusent vijffhundert neghen und vijfftijch up sunte Agnetendach.

Oorspr. Invent no. 543.
De zegels van Herman Ompteda, Peter Enthens, Sycko Panser en Gherdt Canter zijn verdwenen.

430. 1559 April 26.

Burgemeesteren en raad, gezworen meente en bouwmesteren van den gilden der stad Groningen verklaren, dat zij, op verzoek der erfgenamen van Sweder en Gheert Wicheringhe, die als „uitghevers en de betaelers des canons" eene nieuwe investituur begeeren der tafelgoederen, waarin bisschop David van Borgondien den 23 Augustus 1462 Johan Wicheringhe en zijne erven heeft bevestigd, Gheerdt Hoernken „investitueren ende bevestigen" in het erfelijk gebruik der bedoelde tafelgoederen, op de wijze van ouds gebruikelijk.

Ghegeven in den jaer unsz Heren dusent vijffhundert neghen ende vijftich den sesendetwintichsten dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 709.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.

431. 1559 Augustus 6.

Onno Tammijnga, hoofdling in de Marne, verklaart, dat Aepko Onsta en Peter Ryckels te Tyuens eene wisseling van land hebben aangegaan, waarbij Aepko Onsta een kamp land krijgt nader in het stuk omschreven, Peter Ryckels daartegen een akker met een ossegang om Mollenheem, gelegen tho Tyuens.

In den jaer ons Heren dusent vijfhundert negen ende vijftich des Sondaghes na Vincula Petri.

Oorspr. Invent. no. 678.
Het zegel van Onno Tammijnga is verdwenen.

432. 1559 September 28.

Evert Entens verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Derck van Ballen eene jaarlijksche rente van eenentwintig

emder guldens, te beuren uit een stuk land onder Garmerwolde.

In den jare ons Heren dusent vijffhundert negene ende vijfftijcht up avende Mychaelijs.

Oorspr. Invent. no. 540.
Met de handteekening van Evert Entens, wiens zegel verdwenen is.

433. 1559 November 23.

Is van gelijken inhoud als d.d. 1551 December 31 (no. 385) doch de kwijting strekt voor Gheerdt Hoernken.

In den jaere unsz Heren dusent vijffhundert neghenendevijfftich den dre ende twintichsten dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 712.
Met het secreet zegel in groene was der stad Groningen.

434. 1560 Januari 7.

Derck Coenders, Reyndt Alberda, Onno Tammyngha en Johan Tedema verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Derck Coenders en Anna Caters.

Int jaer onss Heren dusent vijffhondert tsestijch den sovenden dach Januarij.

Oorspr. Invent. no. 604.
Met de zegels in groene was der vier genoemde heeren.

435. 1560 Juni 10.

Peter Enthens, mede namens Bawe zijne huisvrouw, en Johan de Mepsche namens de weduwe Anna Coenraedes, verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan eene oorkonde, houdende scheiding en deeling der nalatenschap van Menolt Ompteda.

In den jaere unssess Heren dusendt vijffhunderdt und tsestijch den teynden dach Junij.

Oorspr. Invent. no. 533.
Van het zegel van Johan de Mepsche is nog een spoor overgebleven.

436. 1560 Juli 5.

Harmen Ompteda, Peter Enthens mede namens Bawe zijne vrouw, en Johan de Mepsche van wege zijne moeder Anna Coenrades, verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan

eene oorkonde, houdende scheiding en deeling van de nalatenschap van Menolt Ompteda.

In den jaere unssess Heren dusendt vijffhunderdt und tsestych den vijfften dach Julij.

Oorspr. Invent. no. 533.
Met de zegels in groene was der drie vermelde edelen.

437. 1560 Juli 24.

Edzardt Renghers, hoofdeling ten Poste, verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Thomas toe Weerde en Grethe zijne vrouw, eene jaarlijksche rente van dertig emder gulden, te beuren uit Tuyngheheert onder ten Post.

Int jaer unses Heren dusent vijffhundert ende tsestijch up avonde Jacobi.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Hierbij 2 transfixen, d.d. 1564 December 20 (no. 475) en 1598 Januari 5 (no. 611).
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

438. 1560 Augustus 11.

Edzaert Renggers, hoofdeling ten Poste, verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan burgemeester Johan Sickynge en Anna zijne huisvrouw eene jaarlijksche rente van 42 gulden, te beuren uit landerijen onder ten Post.

Ghegeven in den jare unses Heren dusent vijffhondert ende tsestich den elften dach Augusti.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Het zegel van E. Rengers is verdwenen.

439. 1560 September 28.

Evert Entens verklaart verkocht en overgegeven te hebben aan Derck van Ballen en Johan zijne vrouw eene jaarlijksche rente van negen Joachimdalers, te beuren uit een stuk land onder Garmerwolde.

In den jare ons Heren dusent vijffhundert sestijcht up avende Mychaelis.

Oorspr. Invent. no. 540.
Met handteekening en zegel in groene was van Evert Entens.

440. 1560 October 14.

Burgemeesteren en raad van Groeningen verklaren, dat Willem Greffraedt, bode der universiteit van Loeven, gevolmachtigde van

mgr. Tzyado Jensema, priester, namens dezen verkocht en overgedragen heeft aan zijn broeder Hiddo Jensema eenig land op „Nyehoeffster uterdijck", hem (Tzyado) aangekomen van zijne zuster Habbe Bruynijnge.

Ghegheven in den jaer unsz Heren dusent vijffhundert ende tsestich den veertijnden dach Octobris.

Oorspr. Invent. no. 40.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.

441. 1560 November 26.

Meije Entens van Mentheda verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Edtzardt Renghers zijn oom, als voogd over zijne kinderen, eene behuizinge met landerijen gelegen onder Collum.

Actum den XXVI[en] Novembris anno duijszent vijffhundert end tsestich.

Afschrift van den notaris Dominicus Julius (1581). Invent no. 34.
Vergel. Invent. no. 14.

442. 1560 December 3.

Hilbrant Entens van Menteda verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan zijnen broeder Wilke Entens zijn geheel aandeel in eenige „saten ende stucken" in Vriesland gelegen, o. a. in het huis te Lewerden, in de sate op het Cruyslant, in Reydessate, in floreenrenten te Butenpost, met de actiën en gerechtigheden daartoe competeerende, in dijklasten enz.

Datum den derden Decembris, anno dusent vijffhunderd tsestich.

Oorspr. (papier) Invent. no. 34.
Met de opgedrukte zegels van Johan van Uterwijck en Evert van Ulenbroeck.

443. 1561 Januari 5.

Johan van Ewesum, ridder, namens zijne vrouw Anna van Bourmanij, Clausz van Bourmanij, jonker te Grijpskerken, en juffer Frouke van Bourmanij, broeders en zusters, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van de goederen hun aangekomen van hunne moeder Bouwe Katers, anders Bourmanij, en van hunne broeders Tjaert en Jurgen van Bourmanij.

Datum int jair unses Heren dusent vijffhondert een end sestich hilligen Drey Konninge-avendtt.

Oorspr. Invent. no. 786.
Met de zegels in roode en groene was van Johan van Ewsum, Clausz van Burmany en Wigbolt van Ewsum.

444. 1561 Januari 7.

Wilko Enthens van Mentada verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Edtzardt Renghers, als tutor zijner kinderen, zijn aandeel in eenige „saten ende stucken", reeds vermeld in den brief van 1560 December 3 (no. 442).

Actum anno 1561 up den seuvenden Januari.

Afschrift van den notaris Dominicus Julius (1581). Invent. no. 34.

445. 1561 Mei 12.

De gemeene zijlvesten van Adwerderzijlen komen overeen, dat in het vervolg „nemant enige kadike ofte waterpendinge niet mede sal slaen ofte maeken" op straffe van boete.

Op hueden den XII dach Maij anno 1561.

Afschrift in Invent. no. 90.

446. 1561 Mei 20.

Gherardus van Vullenhoe, proost van Barthe in Oestfrieslandt, verklaart namens zijn convent eene geldsom schuldig te zijn aan Itko Ewens, redger, met belofte eener zekere som voor de „executie en insettinge".

Opten twintichsten dach Maij anno dusent (vij)ffhundert een unde sestich.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het conventszegel in groene was.
N.B. Hierbij een transfix dd. 1566 April 26. (no. 481.)

447. 1561 Juni 20.

Edtzardt Renghers, hoofdling ten Post, verklaart op verzoek van wederzijdsche partijen zijn zegel te hebben gehangen aan eene oorkonde, bevattende de huwelijksvoorwaarden, tusschen Meyo Enthens en juffer Baewe Enthens.

Anno dusent vijffhundert und enentsestijch des Vrydaeghes voer sunte Johannes tho Mijdssommer.

Oorspr. Invent. no. 546.
Met het zegel in groene was van E. Rengers.

448. 1561 Juli 3.

Philips, koning van Castilien en Arragon etc., verklaart consent te verleenen aan Edtzardt Renghers op diens verzoek, wegens den aankoop van een huis met bijbehoorende landerijen

onder Collum, door hem, Edzardt, in qualiteit van voogd over zijne kinderen, van Meye Entens van Mentheda aangekocht.

Gegheven in onser stadt van Leeuwaerden den 14 July enz. XVc LXI.

1. Oorspr. Invent. no. 14.
2. In afschrift van den notaris Dominicus Julius (1581). Invent. no. 34.
Met het beschadigde zegel in roode was des konings.

449. 1561 Juli 5.

Johan Sickynge, der rechten doctor en hoofdman van Stad en Ommelanden, verklaart, dat Aylt Hoykens en Thomas Hoykens, caveerende voor zijn broeder Jurgien Hoykens, en Rochus Peters als voormond van Focke Hoykens, en Gyse Krijns met Ave zijne vrouw, en Doeke Luthyens met Ettye zijne vrouw, en Aylt Wyllems, Alart Wyllems en Johan Wyllems en Wyllem Luthyens caveerende voor zijne vrouw en voor Lambart en Focko Wyllems, en Jurgien Rypkens, voormond over Wyllem Jarges en Job, nagelaten kinderen zijner huisvrouw, hebben verkocht en overgedragen aan Johan ten Holte en Margareta zijne vrouw een heem lands te Zeerijp, Entikenheem geheeten.

In 't jaer unses Heren dusent vijffhondert eenundetsestych den vijften dach in Julio.

Oorspr. Invent. no. 791.
Met het zegel in groene was van Johan Sickynge.

450. 1561 November 1.

Jacob Huesinghe verklaart, dat Arent en Egbert Hoevinck, gebroederen, Aleff Duescher en Lambert Altinck, mede vanwege de fratres van het convent van Essen en den rentmeester van Covorden, hebben verkocht en overgedragen bij wijze van stoklegging, aan Derck Coenders een stuk land in 't noorden van Borckeresch.

Gegeven in den jaere unss Heren dusent vijffhundert ende enentsestich den eersten dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 608.
Met het zeer beschadigde en afgesleten zegel van Jacob Huesinghe.

451. 1561 November 5.

Philips, koning van Castilien, Arragon etc., verklaart consent te verleenen aan Edtzardt Renghers op diens verzoek, wegens den aankoop van het aandeel van Wilko Enthens van Mentada

in eenige „saten ende stucken", reeds vermeld in den brief van 1560 December 3 (no. 442).

Gegeven in onszer stadt van Leuwarden den vijffden Novembris anno XV^{c}LXI.

Afschrift van den notaris Dominicus Julius (1581) Invent. no. 34. Vergel. Invent. no. 14.

452. 1561 November 6.

Johan de Mepsche, Con. Mat. lieutenant, Hiddo Jensema, Albert Rolteman en Gheerdt Hoerenken verklaren hunne zegelen te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Johan de Mepsche en Agnes Enthens.

Ghegeven in den jaere unss Heren dusent vijffhundert eenen tsestich des Dunderdages voer sunte Marten des hilligen bisschops] in den winther.

Oorspr. Invent. no. 637.
Met de zegels in roode en groene was der vier genoemde heeren.

453. 1561 November 17.

De gemeene zijlvesten van den Delffzijlen, te weten Dorpster-, Slochter- en Schermsterzijlen, geven naar aanleiding van een verzoek van Luitenant en hoofdmannen eene verklaring af, dat het recht om in de drie zijlvesten de dijken, wegen, tillen, pompen, maren enz. te schouwen en te berechten, met eene enkele uitzondering in het Scharmerzijlvest, van ouds aan hen toekomt.

Den soeventijnden Novembris anno dusent vijffhondert een unde tsestich.

Afschrift in Invent. no. 89.
In een vidimus d.d. 1629 Juni 15. Invent. no. 95.

454. 1561 November 22.

Is van gelijken inhoud als de oorkonde d.d. 1559 November 23 (no. 433).

Ghegeven in den jaere unss Heeren dusent vijffhundert een ende tsestich den twe ende twijntichsten dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 712.
Met het secreet zegel in groene was der stad Groningen.

455. 1562 April 9.

Harmen Ompteda, hoofdling op 't Zandt, verklaart aan Gheerdt en Roeleff Enthens, gebroederen, benevens aan Meijo met Bawe zijne vrouw en Amele en Anne Enthens, zijne zwagers en zusters, kwijting te hebben gegeven voor hunne administratie van den

boedel van wijlen Evert Enthens en Teteke zijne vrouw, onder dankzegging voor het gevoerd beheer.

Ghegeven in den jaere unss Heren dusent vijfihundert tweentsestich den neghenden dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 535.
Met de handteekening van H. Ompteda; zijn zegel is verdwenen.

456. 1562 April 24.

Burgemeesteren en raad in Groeningen oorkonden, dat Amele Enthens, op het Minnebroederskerkhof, heeft verklaard, dat Gheerdt en Roeleff Enthens benevens Meijo met Bawe zijne vrouw en Anna Enthens, hare broeders, zwager en zusters, haar ouderlijk erfgoed ten volle hebben uitgekeerd, waarvoor zij hen onder dankbetuiging déchargeert.

In den jaere unss Heren dusent vijffhundert tweentsestich den vierentwintichsten dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 536.
Met het secreet zegel in groene was der stad Groningen.

457. 1562 Mei 9.

Edzerdt Renghers, als vader en legitimus administrator zijner kinderen, caveerende voor de erfgenamen van wijlen vrouwe Graets van Kammingha, ter eene, Allert Syrxsma als curator over Trijnke, dochter van wijlen Jacob Coenes, en dr. Baerte Idzerda voor zijne huisvrouw, usufructuaria van een deel der door Jacob Coenes nagelaten goederen, ter andere zijde, verklaren zich verstaan te hebben aangaande eene quaestie van eene jaarlijksche pacht van 5 goudgulden met achterstallen, te beuren uit de huizen staande bij Franciscus „brugge offte pipe" te Leeuwarden.

Aldus gedaen op huijden den negende May, anno vijffthienhondert twie ende sestich binnen Leuwerden.

Oorspr. (papier) Invent. no. 34.
Met de handteekeningen van partijen en van Botto Herbranda.

458. 1562 Mei 23.

Johan Sickinga, Edzaert Rengers, Jurgen Jarghes en Joachim Ubbena verklaren, als tusschen partijen gekozen arbiters, hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, bevattende de arbitrale uitspraak tusschen de weduwe van Johan Grawers en Johan ten Holte, betreffende den eigendom van Stijmaheert met al zijn toebehooren.

In den jaer uns Heren dusent vifthundert tweentseestich den dreentwintichsten May.

Oorspr. Invent. no. 793.
Met de zegels in groene was der vier genoemde arbiters.
N.B. Hierbij een transfix dd. 1563 October 21 (no. 467).

459. 1562 Juli 24.

Burgemeesteren en raad in Groeninghen verklaren, dat Everdt Entens heeft verkocht en overgedragen aan Hinrick Minninck de goltsmit, voormond, Dubbelt Reyners en Johan Wytkens, voogden van wijlen Johan Zickenge's kind Heyne, eene jaarlijksche rente van zes embderguldens, te beuren uit eene heerd lands te Gharmerwolde gelegen.

Ghegheven in den jaer unss Heren dusent vijffhundert tweendetzestich den vierendetwintichsten dach Julij.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met het gewone zegel der stad Groningen.
N.B. Hierbij eene (losgeraakte) transfix d.d. 1585 (no. 560).

460. 1562 September 5.

Raynutius, sancti Angeli presbyter cardinalis, verklaart aan Sybrandus ab Osinga, zoon van Serapius en Thet, dochter van Hessel Roerda, elkander in den vierden graad van bloedverwantschap bestaande, op hun verzoek, namens den paus, dispensatie te hebben verleend tot het aangaan van een huwelijk.

Datum Rome apud Sanctum Petrum nonis Septembris pontificatus domini Pii pape quarti anno tertio.

Oorspr. Invent. no. 834.
De blikken zegelkoker met hennippen koorden aan het stuk bevestigd is nog aanwezig; het zegel zelf verdwenen.
N.B. Hierbij een transfix d.d. 1562 October 28. (no. 461).

461. 1562 October 28.

Daniel Verheyden, utriusque iuris licentiatus, decanus ecclesie sancti Johannis et officialis curie archiepiscopalis Trajectensis, geeft eene bevestiging van den pauselijken dispensatiebrief voor Sybrandus ab Osinga, d.d. 1562 September 5. (no. 460).

Datum et actum Trajecti anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, indictione quinta, die vero vigesima octava mensis Octobris.

Oorspr. Invent. no. 834.
Met een spoor van het zegel in roode was van den officiaal.
N.B. Is transfix bij den brief d.d. 1562 Septembber 5, (no. 460).

462. 1562 November 22.

Is van gelijken inhoud als de oorkonde d.d. 1559 November 23 (no. 433).

Ghegeven in den jaer unss Heren dusent vijffhondert tweendetsestich den tweendetwintichsten dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 712.
Met het beschadigde zegel in groene was der stad Groningen.

463. 1563 Januari 18.

Ode ten Dyke, wonende te Petersburen, verklaart te hebben gegeven aan Azeghe van Harsens en Bywe zijne huisvrouw, Ode's nicht, verschillende landerijen onder Dornewerth gelegen, en breeder in het stuk omschreven.

In den jaer ons Heren dusent veerhundert ende drieentsestich up sunte Priscadach joncfrow ende martyr.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met de zeer beschadigde zegels in groene was van Aytatus en Albertus, kerkheeren in Petersburen en Eenrum.

464. 1563 Januari 29.

Iko, weduwe van Hijlbrandt Enthens, Rembert, Foelke, Eelste, Amele en Ida Enthens, hare zoons en dochters, ter eene, en Gheerdt, Roleff, Anne en Meyo Enthens met zijne vrouw Bawe, broeders, zwagers en zusters, ter andere zijde, kinderen van wijlen Evert en Teteke, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van onderscheiden goederen, nader in de oorkonde omschreven.

Actum op den neghen und twijntijchsten dach Jannuarij anno dusent vijffhundert und dreentsestych.

Oorspr. Invent. no. 544.
Met de handteekeningen van Gheerdt, Roleff, Anne, Meyo en Bawe Enthens.
De zegels van Rembert en Gheert Entens zijn verdwenen.

465. 1563 Maart 10.

Roloff ten Holtenn, hoofdling in Zerijp, verklaart, dat Popko Entens heeft verkocht en overgedragen aan Johan ten Holten, hoofdling en kerkvoogd, Geert Alberts, pastor, Derck Jansens en Harmen Helt, kerkvoogden in Zerijp, verschillende landen met toebehooren, aldaar gelegen en breeder in het stuk omschreven.

Gegeven ynt jaer onses Heren dusent vijffhundert unnd drie unnd tsestych up den Woensdach voer Gregorij pape.

Oorspr. Invent. no. 895.
Met het zegel in groene was van Roloff ten Holte.

466. 1563 Augustus 20.

Gherdt en Roleff Enthens, Gelmer zijne vrouw, Anna Enthens, Meyo Enthens vanwege zijne vrouw Bawe, broeders, zwagers en zusters, verklaren den 4^{en} Mei 1563 eene scheiding te hebben aangegaan, van de nalatenschap hunner ouders.

Int jar uns Heeren dusent vijffhundert dree und tsestijch den twijnttijchsten dach Augusti.

Oorspr. Invent. no. 547.
Met de handteekeningen der genoemde familieleden en het zegel in groene was van Hermen Ompteda.

467. 1563 October 21.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Gronyngen oorkonden, dat vrouwe Johan Grawers, weduwe van mester Hindrik Grawerts, met Jacob Hillebrants als bloedverwant, heeft verklaard ontvangen te hebben van Johan ten Holte en Margarete zijne vrouw de geldsom bepaald bij de arbitrage over den eigendom van Stijmaheert, d.d. 1562 Mei 23, (no. 458) door welk stuk deze brief is getrokken.

In den jare unss Heren dusent vijffhondert dre end tsestich op den een ende twintichste dach Octobris.

Oorspr. Invent. no. 712.
Met het zegel in roode was van Stadhouder en hoofdmannen.
N.B. Is transfix bij de oorkonde van 1562 Mei 23, (no. 458).

468. 1563 November 20.

Is van gelijken inhoud als de oorkonde d.d. 1559 November 23 (no. 433).

Ghegeven in den jaer unss Heren dusent vijffhundert dreendetsestich den twintichsten dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 712.
Met het secreet zegel in groene was der stad Groningen.

469. 1563 December 13.

Cornelius Harmanni, abt tho Witteweerum, Gerardus Ahuis, abt tho Thesinge, Edsert Rengers, hoofdling ten Poste, Ballo Froma, hoofdling tho Wijrdum, als gekozen volmachten van de drie Delfzijlen, Joannes Daventriensis, hofmeester van de Roode Schole, Mello Broersema, hoofdling to Sandeweer, Reneke Gellema, Johan Hiddinga, als gekozen volmachten van Winsummer zijlen, Theodoricus Daventriensis, junge kelner tot Aedwert, Wolter in den Ham, redger to Aedwert, Hilbrant Gruis, Haico Froma, als gekozen volmachten van Aedwerderzijlen, sluiten eene overeen-

komst tot vermindering der groote kosten, verbonden aan de rechtspraak in hooger beroep.

Gegeven int jaer onses Heeren duisent vijffhondert dree end tsestich op daghe Luciae virginis.

Afschrift in Invent. no. 89.

470. 1563 December 23.

Edtzaerdt Renghers van den Post verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Peter toe Luddeweer en Arent Jacobs, als kerkvoogden te Woltersum, ten behoeve der kerk, eene jaarlijksche rente van 10 emdergulden, te beuren uit zijn heerd lands, Tuwinghe genaamd, onder ten Post.

Int jaer ons Heren dusent viffhundert dre ende tsestich up Dunderdaghe nae sunte Tomas apostel.

Oorspr. Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

471. 1563 December 30.

Botto van Mockema, Wybrandt Roorda, Rempt Jensema en Albert Jarges, allen mede voor hunne huisvrouwen, verklaren gescheiden te hebben eene hoeveelheid lands, door hen mandeelig bezeten.

In den jaere uns Heren duysent vijfhundert dre ende tzestich den dertichsten dach Decembris.

Oorspr. Invent. no. 40.
Met de zegels in groene was van R. Jensema, A. Jarges en Luytgen Horenken. Dat van Julius van Mockema is verdwenen.

472. 1564 April 30.

Peter Entens, voormond, en Edtzardt Renghers, voogd, verklaren, „uut beleven" der kinderen van wijlen Emerentiana van Entens, anders van Holdinga, van Vincent van Uuterwijck, voormond over Ewertt van Entens' nagelaten kinderen, en van dr. Alberth Wifferinge, tutor zijner kinderen, eene scheiding te hebben aangegaan van de „onverscheidene Westvreesche lande".

Actum anno dusentt vijffhundert veer ende tsestich den lesten dach Aprilis.

Afschrift, gewaarmerkt door notaris Dominicus Julius (1581). Invent. no. 37.

473. 1564 October 28.

Burgemeesteren en raad van Groeningen verklaren, dat, naar aanleiding van den sedert jaren bestaanden twist tusschen de kinderen van wijlen Bartholt Enthens en hunne verwanten ter eene, en Wigbolt van Ewssum met broeders en verwanten, benevens Warner, basterd van Sloetzburch, dienaar en broodknecht van genoemden Wigbolt ter andere zijde, wegens een doodslag aan wijlen Bartholt Enthens door gezegden Warner geperpetreerd, Wilko, Meye en Bartolt Entens gebroederen, ook namens Asing Entens in Lijfflant vertoevende, en Johanna Entens, weduwe van Evert, voor haar kind Bartelt, met consent van Johan van Uterwijck als tutor, en Peter Entens met Edzart Rengers als voogden over den nog onmondigen Bartelt, Anna en Gratia Entens, alle kinderen van wijlen Bartolt, en Wigbolt van Eussum ook namens zijnen dienaar Warner voorz., door tusschenspreken van Edzart Rengers van ten Post, dr. Peter van Zijl, Gerardus Warinngius, officiaal in Vrieslant en pastor te Middelstum, Berent Clandt, pastor te Hersens, een zoen hebben getroffen op den voet en de voorwaarden in het stuk omschreven.

Ghegeven in den jaere unss Heren dusent vijfhundert veerendetzestich den achtendetwintichtsten dach Octobris.

Oorspr. Invent. no. 551.
Met het zegel en contrazegel in groene was der stad Groningen.

474. 1564 December 5.

Is van gelijken inhoud als de oorkonde d.d. 1559 November 23 (no. 433).

Gegeven den vijften dach Decembris anno XV° veerende tzestich.

Oorspr. Invent. no. 712.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

475. 1564 December 20.

Joachim Ubbena, burgemeester in Groningen, verklaart, dat Thomas tho Weerde en Grethe zijne vrouw hebben verkocht en overgedragen aan hopman Pouwel Cornelijs en Cathrina zijne vrouw de jaarlijksche rente van 12 emder gld. vermeld in den brief d.d. 1560 Juli 24 (no. 437), waardoor deze gestoken is.

Gegeven int jaer onses Heren dusent vijffhondert vyer ende tsestich up avonde Thomæ apostoli.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Is transfix bij het stuk dd. 1560 Juli 24 (no. 437).
Het zegel van J. Ubbena is verdwenen.

476. 1565 Februari 3.

Johan Tedema, hoofdman in Groningen, verklaart, dat Roeleff ten Holten eene wisseling van landen heeft aangegaan met Syboldt Byma, waarbij Johan land bekomt in de Rijpe gelegen, Eysemaheert geheeten, terwijl Syboldt land ontvangt onder Leermens, Tettemaheert genoemd.

Int jaer unses Heren dusent vijffhondert vijffundetsestich up sunte Blasiusdach.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van J. Tedema is verdwenen.

477. 1565 Maart 3.

Burgemeesteren en raad in Groeninghen verklaren, dat een huwelijk is besloten tusschen Melle Coenders en juffer Habbethien Roltemans, waarvan de voorwaarden in het stuk zijn uitgedrukt.

Ghegheven in den jaere unss Heren dusent vijffhondert vijffendetzestich den darden dach Martii.

Oorspr. Invent. no. 609.
Met het gewone zegel der stad Groningen.

478. 1565 Juli 13.

Unyko Ripperda, drost van Zallandt, en Johan ten Holten, hoofdling in de Zeerijp, op verzoek van Ulsske Caters, weduwe Clant, verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan eene oorkonde, bevattende de uitspraak van deskundige scheidslieden, Hindrick Janssen en Arent Janssen, over de verdeeling der Woltlanden te Slochteren gelegen, tusschen Unyko Ripperda en Ulsske Caters voornoemd.

In den jare uns Heren duesent vijffhondert vijff ende tsestich den dartijnden dach Julij.

Oorspr. Invent. no. 472.
De zegels van Unico Ripperda en Johan ten Holten zijn verdwenen.

479. 1565 Juli 16.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Groenijngen verklaren, dat de weduwe Ulscke Clandts heeft verkocht aan Unyko Rypperda, drost van Sallant, eene hoeveelheid land gelegen op Uuthuesermeden en te Oestwolde onder Syddebueren.

Gegeven in den jare unss Heren dusent vijffhundert vijff und tsestich op den sestijnden dach smandts Julij.

Oorspr. Invent. no. 472.
Met het beschadigd zegel in roode was van Stadhouder en hoofdmannen.

480. 1565 September 14.

Is van gelijken inhoud als de oorkonde d.d. 1559 April 26 (no. 430) doch bevestigt Bartholt Wicheringk in het genot dier tafelgoederen.

Ghegeven in den jaere unsz Heren dusent vijffhondert vijffendetzestich den veertijnden dach Septembris.

Oorspr. Invent. no. 711.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.

481. 1566 April 26.

Juffer Ghele van Burssum, priorin, juffer Hebrick van Teminge, cletmesterscbe, met de senioren en conventualen van het convent Barte in Oestfrieslandt, verklaren, tot afdoening der schuld, vermeld in de acte van 1561 Mei 20 (no. 446), waardoor deze brief is getrokken, verkocht te hebben aan Itko Ewens en Hamme zijne vrouw eenig land onder Garleswer.

In den jaere unses Heren dusent viffhundert ses unde tsestich up den ses unde twintichsten dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel is verdwenen.
N.B. Is (losgeraakte) transfix bij den brief van 1561 Mei 20 (no. 446).

482. 1566 April 28.

Dithmarus Renghers, abt te Rottum en proost te Usquart, Edzart Renghers en Zeyno Renghers aan de zijde van jonkvr. Judith Renghers, en Albert Rolteman, Johan Thedema en Wiete Rolteman aan de zijde van Hildebrant Rolteman, verklaren als getuigen hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, bevattende de huwelijksvoorwaarden tusschen Hildebrant Rolteman en Judith Renghers.

In den jaere unss Heren dusent vijffhundert ses ende tzestich den acht ende twintichsten dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 13.
Met de zes zegels der genoemde getuigen.

483. 1566 Juni 23.

Edtzaerdt Renghers van den Poste verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan vrouwe Anna Veelkers eene jaarlijksche rente van twaalf embder gulden, te beuren uit land onder ten Post.

In den jaere ons Heren dusent viffhundert ses ende tsestich up avende Johannis Geborte.

Oorspr. Invent. no. 38.
Hierbij een transfix d.d. 1594 December 14 (o. s.) (no. 599).
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

484. 1566 Augustus 24.

Menno Houwerda, Zeyno Rengers en Eger Beninge hebben op verzoek van Edzert Rengers en Hero van den Cloester als dedingslieden hunne zegels gehangen aan de oorkonde, bevattende de huwelijksvoorwaarden tusschen Hero van den Cloester, hoofdling te Doernum, Witmunde en Petkum, en juffer Gratia Rengers.

In den jaere unses Heren dusent vijffhundert unnd ses unnd tsestich denn veer unde twintigesten dach Augusti.

Oorspr. Invent. no. 13.
Met de zeer beschadigde zegels in groene was van M. Houwerda en Z. Rengers; dat van E. Beninge is verdwenen.

485. 1566 December 1.

Is van gelijken inhoud als de oorkonde d.d. 1559 November 23 (no. 433) doch de kwijting strekt voor Bartolt Wicheringhe.

Ghegeven in den jaere unss Heren dusent vijfhundert sesendetsestich den eersten dach Decembris.

Oorspr. Invent. no. 712.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

486. 1567 April 9.

Edtsardt Rengers van den Post, daartoe gekozen schepper van de Drie Delfzijlen, geeft uitspraak op de klachten der eigenaars van de lage landen te Sijdebueren, Hellem, Schiltwolda, Woltersum, Post en Gerlsweer, betreffende de waterpending „up den stadswech geleegen van Dijxhorne to der Borch streckende", ten laste van den abt en het convent in Thesinge, benevens over het onderhoud en het openen en sluiten van de Abtszijll en de Rottevalle.

In den jaer uns Heeren duesent vijffhondert soeven und tsestich den neegenden Aprilis.

Afschrift in Invent. no. 89.

487. 1567 Mei 15.

Rempt Jensema, hoofdling in Humsterlandt, met Frerick zijne

vrouw, en Johan dMepsche, hoofdling op den Ham, met zijne vrouw Dorenthe, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van de landen herkomstig van wijlen mester Syado Jensema, waarbij Johan dMepsche land verkrijgt onder den Ham en Oldehove.

Gegheven in den jare onses Heren dusent vijffhondert soeven ende tsestich up den vijfften dach Meij.

Oorspr. Invent no. 638.
Met de zegels in groene was van R. Jensema en J. de Mepsche.

488. 1567 Juni 24.

Hermen Omteda, hoofdling opt Sandt, verklaart, dat Claes Peters te Godlijnse heeft verkocht en overgedragen aan Johan ten Holte en Margarete zijne vrouw eenige heerlijkheden en rechtingen, vallende op heerden onder Lossdorp en Spijck.

Int jaer uns Heren dusent vijffhundert soeven und tsestich up den veer ende twyntychsten dach Junij.

Oorspr. Invent. no. 792.
Met het zegel in groene was van H. Omteda.

489. 1567 December 22.

Roloff then Holte, hoofdling in de Zerijp, verklaart, dat Johan then Holte, hoofdling en kerkvoogd, Gerhardus Alberti, pastor, Harm Helt en Derck Jansen, kerkvoogden te Zerijp, ter eene, en Lutije . . . us en Lamme zijne vrouw ter andere zijde, eene wisseling hebben aangegaan van landerijen onder Zeerijp.

In den jaer onses Heren dusent vijffhundert soeven ende tsestijch des dages na Thome apostoli.

Oorspr. Invent. no. 895.
Met het beschadigde zegel in groene was van R. then Holte.
N B Het stuk heeft door vocht geleden.

490. 1568 Februari 14.

Burgemeesteren en raad in Groeningen oorkonden, dat hun medeburgemeester Jacob Hilbrandes met Aleydt zijne vrouw heeft verklaard, dat Derck Coenrades hem heeft overgedragen de geheele nalatenschap van wijlen Ghele Ulgers, zuster van voorz. Aleydt.

Ghegeven in den jaere unss Heren duszent vijffhundert achtentzesstich den veerthijnden dach Februarii.

Oorspr. Invent. no. 607.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

491. 1568 November 22.

Is van gelijken inhoud als de oorkonde d.d. 1566 December 1 (no. 485).

Ghegeven in den jaere unss Heren dusent vijffhundert achttendetzestich den tweendetwintichsten dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 712.
Met het secreetzegel in groene was der stad Groningen.

492. 1569 Januari 13.

Rempt Jensema en Frerick Gaykynga, ehelieden, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan hunne nicht juffer Rempt Clants, eene jaarlijksche rente van zes emder gulden, te beuren uit Jensemaheert onder Oldehove.

Gegeven in 't jaer onses Heren dusent vijffhondert negen unde tsestich den derthynden dach Januarii.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 42.
Het zegel van R. Jensema is verdwenen.
Hierbij een transfix d.d. 1584 Juli 23 (no. 559).

493. 1569 Mei.

Garmet Jarghes en Mello Broersma verklaren als dedingslieden eene scheiding te hebben gemaakt tusschen Roeleff then Holten en zijne echtgenoote Talle Broersma ter eener zijde en zijn broeder Writzer ten Holten ter andere zijde betreffende de onder Zeerijp gelegen landen, waarbij o. a. aan Roeleff wordt toegewezen Eeltsemaheerd en aan Writzer Bawkummaheerd.

Int jaer ons Heren dusent vijffhondert negen unde tsestich in Maio.

Oorspr. Invent. no. 796.
Met de zegels van Garmet Jarghes en Mello Broersma in groene was.

494. 1570 Juli 5.

Goddert Blomendael en Gratia Enthens, ehelieden, verklaren te hebben verkocht en overgedragen aan Hinrick Helmechs en Roeleff zijne vrouw, eene jaarlijksche rente van zevendehalf dalers, te beuren uit eene heerd lands up de Bree gelegen.

Ghegeven int jaer onses Heren dusent vijffhondert ende tsoventich den vijften dach des maents Julii.

Oorspr. Invent. no. 620.
Het zegel van Goddert Blomendael is verdwenen.

495. 1570 Juli 24.

Edtzaerdt Renghers van den Post verklaart ten jare 1559 op zich genomen te hebben uit zijn huis en land Tuwinghe betaling te doen van de jaarlijksche rente van 9 emder gulden, bedoeld bij den brief d.d. 1557 Juli 17 (no. 422), waardoor deze gestoken is.

Int jaer ons Heren dusent viffhundert tseventich up avende Jacobi apostoli.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Is transfix bij het stuk d.d. 1557 Juli 17 (no. 422).
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

496. 1570 September 28.

Egbart van Besten en Ewke Clants, ehelieden, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Wigboldt Lewe en Wennynge Sickenga zijne huisvrouw eene hoeveelheid lands gelegen onder Zeerijp.

Ghegheven int jaer onses Heren dusent vijffhondert ende tsoventich den achtundetwintichsten dach Septembris.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in groene was van Egbert Alberda.

497. 1570 October 26.

Lueleff Jarges en Ode Rengers, ehelieden, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Egbertus Upkena en Anna zijne vrouw eene hoeveelheid lands onder Hoechkercke.

Actum in den jaere unss Heren dusent vijffhundert ende tsoventich den sesendetwintichsten dach Octobris.

Oorspr. Invent. no. 608.
Met het beschadigde zegel van L. Jarges.
N.B. Hierbij een transfix d.d. 1578 Januari 3 (no. 536).

498. 1570 December 5.

Tiaede thoe Nanssum, Frans Pansser en Jacob Everts op 't Sandt verklaren, dat Meye Entens thoe Harssens ter eene zijde, en Seyne Rengers en Johan dMepsche vanwege Balle Froma, voormond en voogden over de drie jongste kinderen van Peter Entens, Peije, Froucke en Ode, voorts Johan Schaffer thoe Wolda vanwege Agnes Entens anders dMepsche, en Eyse Jarges als man en momboir van Luca Enthens, ter andere zijde, met hun raad en taxatie als compromismannen eene scheiding hebben aangegaan van de door Peter Entens nagelaten landerijen.

Gegheven in den jaere ons Heeren duisent vijffhundert ende tsoventich up den vijfften dach des maents Decembris.

Oorspr. Invent. no. 547.
Met de handteekeningen van partijen en de zegels in groene was van Tyaede thoe Nanssum en Frans Pansser.

499. 1571 Mei 4.

Lupko Tyaertsumma en Cornellius Pama, grietmannen in Hummersse, verklaren, dat Wyllcko Ennes en Roleff zijne vrouw verkocht en overgedragen hebben aan Rempt Jensema en juffrouw Vrerijck zijne huisvrouw, eene hoeveelheid lands, bedoeld bij den koopbrief d.d. 1548 October 29 (nº. 369), waardoor deze gestoken is.

Gegeven in den jare ons Heren duijsent vijffhundert een ende tseventich opten vijerden dach Maij.

Oorspr. Invent. no. 40.
Is transfix bij den brief van 1548 October 29 (no. 369).
Met het zeer beschadigde zegel van Humsterland.

500. 1571 November 26.

Coert, Hindrick, Hermen, Wigbolt, Claes en Erenst van Iselmuden, gebroederen, Peter Sickinghe vanwege Bawe van Iselmuden zijne huisvrouw, en juffer Hindrick van Iselmuden hunne zuster, verklaren, met medewerking van Joest Lieuwe en Johan Schaffer, eene scheiding te hebben gemaakt van huizingen, hoven, landerijen en heerlijkheden, nader in het stuk omschreven.

Gedaen in den jaere unss Heren duisent vijffhundert een en tsoeventich den ses en twintigsten dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 799.
Met de zegels in groene was van Joest Lewe en Wigbolt v. Iselmuden.

501. 1572 April 12.

Unico Manningha, Asinck Ripperda, Egbert Clanndtt, Edzartt en Seyno Rengers verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Egbert Clanndt en Gratia Rengers.

Den twelfften Aprilis anno soventich twe.

Oorspr. Invent. no. 564.
Met de zegels in groene was der vijf genoemde edelen.

502. 1572 April 12.

Anthonijs Polman en Margareta van Diepholt, echtelieden, verklaren verkocht en bij wijze van stoklegging overgedragen te hebben aan Gerrijt Spulde en Gese zijne vrouw eene jaarlijksche rente van vierentwintig goudguldens.

Actum anno XV^{c} tweenseventich den XII Aprilis.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 660.
Met het zegel in groene was van Egbert van Ommen, schulte in Ruynen; dat van A. Polman is verdwenen.

503. 1572 April 21.

Claes van Bourmanij, jonker in Grijpskercke, en Adda Onsta, echtelieden, ter eene, en Anna van Bourmanij, weduwe van Johan van Ewsum mede voor hare kinderen ter andere zijde, verklaren eene minnelijke schikking te hebben getroffen over verschillende disputabele punten als defectie van landen, æstimatie van huizen, scheidingen van rentebrieven, betaling van uitgeschoten penningen enz.

Ghegeven int jaer onses Heren dusent viffhondert tweeendetsoventich den eenendetwintichsten dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 77.
Met de zegels in groene was van C. van Burmanij en Gerardus Werninck, pastor in Middelstum.

504. 1572 Juli 3.

Edtzaerth Renghers van den Poste verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Jochum Harmens en Katrina zijne vrouw eene jaarlijksche rente van 6 enckede daler, uit een heerd en huis te ten Post, thands door hem, Edtzaerth, bewoond.

Int jaer ons Heren dusent viffhundert twie unde tsoeventich den derden Julij.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

505. 1573 Januari 1.

Meyo Enthens, Baeuwe zijne vrouw en Anna Enthens, zwager en zusters, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van mandeelig land en rentebrieven, hun aangekomen van Evert

en Teteke Enthens, hunne ouders, nader in het stuk omschreven.

Actum anno dusent vijffhundert dree und tsoventijch den ersten dach Januarij.

Oorspr. Invent. no. 548.
Met de zegels in groene was van Gherdt en Roleff Enthens.

506. 1573 Januari 2.

Gherdt, Roleff en Meyo Enthens, van wege zijne vrouw Bawe, en Anna Enthens, broeders, zwager en zuster verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van de door hunne zuster Amele nagelaten goederen.

Actum anno dusent vijffhundert dree end tsoventijch den anderden dach Januarij.

Oorspr. Invent. no. 537.
Met de handteekeningen der participanten en de zegels in groene was van Gherdt en Roleff Entheus.

507. 1573 Juni 24.

Edtzaerdt Renghers van den Poste verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan juffer Lise van Besten, ministersche, juffer Wemele dMepsche, procuratersche, en juffer Caterina Wifringa seniorsche, van vrouw Menolts convent op der Observanten kerkhof binnen Groningen, ten behoeve van dat convent, eene jaarlijksche rente van twaalf emder gulden, te beuren uit een hoeveelheid lands bij ten Post.

Gegeven in den jaere ons Heren dusent viffhundert dre ende tseventich dem veer ende twintichsten Junij.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

508. 1573 September 1.

Rempt Jenssema, hoofdling in Homsterlant, en Johan de Mepsche, van wege zijne huisvrouw Dorrenthea, verklaren eene scheiding te hebben aangegaan van de nalatenschap van Hiddo Jenssema, nader in de acte omschreven.

Actum ynt yaer ons Heren duisent viffhondert drie ende tzoventich op den ersten dach Septembris.

Oorspr. Invent. no. 639.
Met de zegels in groene was van R. Jenssema en J. dMepsche.

509. 1574 Februari 13.

Bauwe Omptede, weduwe van Peter Entens, Johan Schaffer namens Agnes de Mepsche, Eijso Jarges en Lueke zijne vrouw, Johan Mepsche en Ballo Froma als voorstanderen van Peije, Froucke en Oede gezusteren, verklaren eene overeenkomst te hebben aangegaan betreffende de scheiding der goederen van Peter Entens, tusschen Meyo Enthens ter eene en zijne zusters ter andere zijde.

Ac(tum) (Gro)eningen den dartinden dach Februarij anno 1574.

Oorspr. (beschadigd) Invent. no. 534.
Met de handteekeningen der bovengenoemde personen.

510. 1574 Maart 28.

Edtzart Rengers, Asinga Enthens, Rempt Jenssema en Johan dMepsche verklaren hunne zegelen te hebben gehangen aan de oorkonde, behelzende de huwelijksvoorwaarden tusschen Johan Rengers en juffer Bauwe Jenssema.

Actum ijnt yaer ons Heren duysent viffhondert vier unde tzoventich dem acht unde twintichsten Martij.

Oorspr. Invent. no. 36.
Met de zegels in groene was der vier genoemde edelen.

511. 1574 Juni 22.

Burgemeesteren en raad der stad Groningen van wege „de Oldeampten in den kleij, to weten den abt und prælaat ter Munten voer sich unde den van de Grijsefrouwen, overt van weegen der vulmachtigen der vier karspelen, als beijder Munthen, Burchsweer und Woldendorp", sluiten eene overeenkomst met de praelaten, ridderen, jonkeren, hoofdlingen, eigenerfden, „und uth de karspelen der Ummelanden oick vulmachtigen" over het repareeren der zwaar beschadigde dijken „van Oterdum to Fijmelingen toe", de zoogenaamde Oostersche dijken, onder goedkeuring van den Stadhouder, Caspar de Robles, en van Luitenant en hoofdmannen.

Up den twe und twintigsten dag des maentz Junij in den jaire vijfftijnhundert und vier und soventich.

Afschrift in Invent. no. 89.

512. 1574 September 24.

Cornelius Harmannus, „olde abt van Wittewerum", overste schepper, met de gemeene schepperen der Drie Delfzijlen vergunnen aan de ingezetenen van Farmszum een schipsloot te

graven „wth unsen Delfft tot Farmszummer zijldeep", onder voorwaarde een til met schotdeur te zullen zetten en onderhouden.

Int jaer uns Heeren duisentt vijffhundertt vier unde soeventicht den vierentwintichsten Septembris.

Afschrift in Invent. no. 89.

513. 1574 September 29.

Wolter en Luyrdt Huyngha gebroederen, Johan de Mepsche en Eyso Jarghes verklaren hunne zegelen te hebben gehangen aan de oorkonde, bevattende de huwelijksvoorwaarden tusschen Luerdt Huyngha en Frouwke Enthens, terwijl Anna Renghers en Bawe Ompteda hare naamteekeningen onder dat stuk hebben gesteld.

Ghegeven int jaer onses Heren dusent vijffhondert vier unde tsoventich den negen unde twintichsten dach Septembriss.

Oorspr. Invent. no. 553.
Met de beschadigde zegels in groene was van W. Huyngha en E. Jarghes.

514. 1574 October 13.

Hinrick van Munster met zijne vrouw Elsebe Ripperda en Athonys Polman met zijne huisvrouw Margarete van Depholt verklaren eene wisseling van land te hebben aangegaan, waarbij A. Polman bouwland verkrijgt bij „de Echtinger reede weg" onder Runen.

In den jaeren van XV^c^ ende vierendetsoventich opten XIII Octobris.

Oorspr. Invent. no 661.
De zegels van Hinrick van Munster en van Anthonys Polman zijn verdwenen.

515. 1574 November 6.

Meyo Enthens verklaart te hebben gegeven en overgedragen aan zijne vier kinderen, bij zijne vrouw Bauwe Enthens gewonnen, al zijne roerende en onroerende goederen, rechten, heerlijkheden, jura patronatus etc., behoudens zekere voorwaarden.

In den jaere unssess Heeren dusendt vijffhondert veer und tsoeventijch up den sesten dach dess maendtss Novembriss.

Oorspr. Invent. no. 549.
Met de zegels in groene was van Lambert Tjarda v. Starkenborch en Writser then Holthen.

516. Meyo Enthens verklaart te hebben getransporteerd en overgedragen aan zijne kinderen, bij zijne vrouw Baewe Enthens

gewonnen, de erfenis, die hem van zijne zusters zal aankomen van haar vaderszijde, terwijl hij die van haar moederszijde voor zich zelven reserveert.

In den jaer unss Heren dusendt vijffhundert vyer und tsoeventych upten sesten dach dess maendtss Novembriss.

Oorspr. Invent. no. 549.

Met de zegels in groene was van Lambert Tjarda van Starckenborch en Writser ten Holthen.

517. 1575 Januari 1.

Eilcko Onsta, hoofdling te Wetzinga, Sauwert en Verhildersum verklaart „versettet" te hebben aan Cornelis Ennes eene hoeveelheid lands te Wetzinga gelegen.

In den jare dussent viffhundert viffentsoventich den ersten Januarij.

Oorspr. Invent. no. 679.

Het zegel van Eilcko Onsta is verdwenen.

518. 1575 Maart 3.

Reint Alberda en Willem zijne huisvrouw verklaren den 14 Januari 1574 verkocht te hebben aan Roleff Roleffs en zijne vrouw eenig land onder Nijehove en deswegen behoorlijk voldaan te zijn, weshalve zij het bedoelde land in vollen eigendom aan gezegden Roleff overdragen.

Gegeven im jare unses Heren dusent vijffhundert vijffentsoeventich den 3 dach Martij.

Oorspr. Invent. no. 836.

Met het zegel in groene was van R. Alberda.

519. 1575 Maart 27.

Anthonijs Polman met Margareta van Depholt zijne vrouw, en Gheertge Janssen met Frans van Bunne, haren gekozen momboir, verklaren eene wisseling van land te hebben aangegaan, waarbij A. Polman bouwland verkrijgt bij de „Echtynger reede wech" onder Runen.

Gegeven in den jaeren ons Heeren dusent vijfhundert vijvendetsoventich den XXVIIen Martij.

Oorspr. Invent. no. 661.

Met de zegels in groene was van A. Polman en Egbert van Ommen, schulte in Runen.

520. 1575 Mei 1.

Henrick, Wessel en Joest van Munster, gebroederen, Wyllem Raess en Johan van Deemen, hunne zwagers, verklaren verkocht

te hebben aan Antonius Polman en Margareta van Diepholt zijne vrouw, twee huizen c. a. in de Oesterstrate te Groningen met eenig land, van welke een en ander de ligging nader in het stuk is omschreven.

Gegeven in den jaeren ons Heeren dusent vijffhondert vijvendetsoventich op dach Philippus et Jacobij apostolornm.

Oorspr. Invent. no. 662.
Met de zegels in groene was van Henrick, Wessel en Joest van Munster, W. Raess en Joh. van Deemen.

521. 1575 Juni 6.

Popco Everardi, secretaris der Hoofdmannenkamer, verklaart, dat Syvert van Gravestein, domheer te Utrecht, en Ernst van Gravestein, gebroeders, mede namens hunne overige familie, hebben toegestaan aan Rempt Jenzema, Johan de Mepsche en Johan van Blanckfoerth met de eigenerfden van Juersummakluft, het gebruik van een lijkweg of noodweg, gedeeltelijk over hunne landen loopende.

Actum Groningen den sesten Juny anno XV° vijff end tsoventich.

Oorspr. (papier) Invent. no. 40.
Met de handteekening van Popco Everardi.

522. 1575 Juli 25.

Antonijs Polman en Margareta van Deeppholt verklaren verkocht en bij wijze van stoklegging overgedragen te hebben aan Hermen Albers en Ghertijen zijne vrouw eene jaarlijksche rente van zeven rijderguldens, te beuren uit zijne goederen te Nijenhaus.

Gegeven in den jaer uns Heren MV^c ende vijven tsoventych. Datum up sunte Jacop.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 660.
Het zegel van A. Polman is afgevallen.

523. 1575 Augustus 25.

Edtzaerdt Renghers toe den Post verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Grete Berents eene jaarlijksche rente van vier emder gulden, te beuren uit eene heerd lands in de Bawert gelegen.

Int jaer ons Heren dusent vijffhundert viff ende tseventich dages nae Bertolomei.

Oorspr. Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

524. 1575 September 8.

Edtzaerdt Renghers to den Post verklaart te hebben verkocht en overgedragen aan Jacob Janssen en Swane zijne vrouw eene jaarlijksche rente van vier emder gulden, te beuren uit eene heerd lands in de Bawert.

In 't jaer ons Heren dusent viffhundert viff ende tseventich up onser leven Vrouwen Geboerte.

Oorspr. Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

525. 1576 Februari 10.

Edtzaerdt Renghers van de Post verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Hansken Jacobs eene jaarlijksche rente van zeven emder gulden, te beuren uit een heerd lands in de Bawert.

In den jaere ons Heren dusent viffhundert ses ende tseventich den teinden Februarij.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Het zegel van E. Renghers is verdwenen.

526. 1576 Juni 6.

Philippus, koning van Castillienn, Leon etc., verklaart Eijlko Onsta op zijn verzoek, na den dood zijns vaders Aepke Onsta, beleend te hebben met twee deelen van de tienden in Haren gelegen, op dezelfde wijze als zijn vader die in leen had gehad.

Gegheven binnen onser stadt Swolle den VI^en^ dach Junij int jaer ons Heeren duijsent vijffhondertt sessendetsoeventich.

Afschrift (begin 17e eeuw), gewaarmerkt door den notaris Antonius Munsterius. Invent. no. 681.

527. 1576 Juni 22.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad und Ommelanden van Gronningen verklaren, dat Frans Clant en Tako Aickuma als voogden van de kinderen van wijlen vrouwe Adda van Bourmannia met Claes van Bourmannia als vader, ter eene, en Roleff van Munster met Ida Onsta, ehelieden ter andere zijde, eene scheiding hebben aangegaan van de landen, huizen, gerechtigheden enz., nagelaten door Eilcko Onsta den oude, hoofdling in Sauwertt, waarbij het huis te Sauwertt cum annexis ten deel valt aan Roleff van Munster c. u.

In den jaere onsses Heren duisent vijffhondertt sess ende tsoventich den tweendetwintichsten Junij.

Oorspr. Invent. no. 754.

Met een brok van het zegel in roode was van Stadhouder en hoofdmannen.

N.B. Hierbij een transfix d.d. 1585 Juni 17. (no. 563).

528. 1576 September 11.

Stadhouder en hoofdmannen der Stad en Ommelanden van Groningen verklaren, dat Roleff en Rembartt Entens en Fecko Ompteda als voogden over de nagelaten kinderen van Meyo Entens, benevens Johan de Mepsche met Agnes zijne vrouw, Eisso Jarges met Luicke zijne vrouw, Luirt Huinga met Vrouke zijne vrouw, en Johan de Mepsche op den Ham als voorstander over Peye en Oede Entens, den 13en Februari 1574 eene minnelijke scheiding hebben aangegaan met Meyo Entens van de goederen van wijlen Peter Entens, nader in het stuk omschreven.

In den jaere unss Heren duisent vijffhundertt sess und soventich den elfften dach Septembris.

Oorspr. Invent. no. 547.

Met het zegel in roode was van Stadhouder en hoofdmannen.

529. 1576 September 28.

Johan de Mepsche, voorstander van de juffers Peye en Oede Enthens, verklaart met zijn medevoorstander Ballo Froma beloofd te hebben aan Roleff en Rembart Enthens en Fecko Ompteda, als voorstanders van wijlen Meyo Enthens kinderen, benevens Johan de Mepsche en Agnes zijne vrouw, Eyso Jarges en Luyke zijne vrouw, en Luyrdt Huynghe met Frouwke zijne vrouw, hen vrij en schadeloos te zullen houden van zekere renten met het kapitaal, nader in het stuk omschreven.

Ghegeven int jaer onses Heren dusent vijffhondert ses unde tsoventich den achtundetwintichsten dach Septembris.

Oorspr. Invent. no. 550.

Met het zegel in groene was van Johan de Mepsche.

530. 1576 November 22.

Clas Cater, hoofdling in Huisinge, en Frame en Anne van Buermannij zijne vrouw verklaren verkocht te hebben aan Remt Jensema, Clas van Buermannij en Frans Clant, als voogden over de nagelaten kinderen van Johan van Ewsszum, eenige hooilanden en akkers onder Roden en Roderwolde.

In den jaere ons Heerenn duesent vijffhondert ses unde soventich den twe unde twintichsten dach van November.

Oorspr. Invent. no 788.

Met de zegels in groene was van C. Cater (beschadigd) en van Gherrijdt Schepeler, schulte in Roden.

531. 1576 November 22.

Rempt Jensma, Claus von Buermaenij en Frantz Clant, voormond en voogden der kinderen van Johan van Ewszum, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Claus Kater en Anna van Buermannij, zijne vrouw, eene jaarlijksche rente van 77 emder guldens.

Gegeven in den jahr unses Heren dusent viffhundertt ses und tsoeventigh den twe ende twintigsten dagh des montes November.

Oorspr. Invent. no. 789.
Met de zegels in groene was van R. Jensma, C. van Buermaenij, Frantz Clant (beschadigd) en Gerrijt Scheppeler, schulte in Rhoden.

532. 1577 Januari 19.

Abel Grevinck, hoofdling en redger te Aedwert, verklaart, dat Johan Thomas op de Gast met Grieta zijne vrouw hebben verkocht en overgedragen eenig land onder Nyehoeff aan Rempt Jenssema, hoofdling in Homsterlandt.

Int jaer uns Heren duisent viffhondert soven unde tzoventich den negenden Januarij.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in groene was van Abel Grevinck.

533. 1577 Maart 6.

Asinge Entens van Menteda en Jurghen Lewe, door Gedep. Staten der Ommelanden aangestelde commissarissen voor Hunsingo, gelasten op bevel van den stadhouder Georg van Lalaing, de ingezetenen van alle, met name genoemde, kerspelen in Hunssingekwartier weerbare, van wapenen voorziene, mannen te leveren, om op Maandag na Letare, dat is 18 Maart, des morgens voor 8 uur op het kerkhof te Middelstum present te zijn tot monstering en het nazien van wapens en het ontvangen van zoodanige instructien als dienstig zal worden bevonden.

Actum Myddelstum den 6en dach Martij 1577.

Oorspr. (papier) Invent. no 552.
Met sporen der opgedrukte zegels van A. Entens en J. Lewe.
N.B. Hieraan vastgehecht de oproeping van 1577 Juni 19 (no. 535).

534. 1577 Mei 21.

Reinhartt, abt van het stift Corvey, verklaart, na het afsterven van Heige Abdingk, „houetschoppe” in Westerwolde, aan diens neef Eckbrecht Klandt, op zijn verzoek, overgebracht door Bernhardt Kreijenfenger, pastor te Sogelenn, in erfleen te hebben

gegeven: het land van Westerwolde met alle toebehooren, de kerk van Unsswedde c. a., het dorp Smerlike met enkele uitzonderingen, de kerk te Selligem c. a., met de burgen de Haar, de Melme, de Walslage, en de Wisch, de kerk te Flachwedde verder Waldingehaus, Dyringhaus, Voleshaus, Wiltingehaus, het geheele dorp „zu Wunde" met Rensingehaus, Emesingehaus en Buchmanshaus, de kerk te Wedde met alle rechten, de kerk te Frischenloe en de voogdij te Winschotten.

Der geben ist Dingstags nach Exaudi im tausent funffhundert sieben und siebentzigsten jaar.

In een transsumptbrief d.d. 1586 Februari 17. (no. 570). Invent. no. 565.

535. 1577 Juni 19.

Asinge Entens van Menteda en Jurghen Lewe bevelen alle met name genoemde karspelen en ingezetenen zonder onderscheid het vroeger gegeven mandaat tot wapening in effecte te achtervolgen, op poene van de scherpste boete; gelasten verder alle rotmeesters hunne rotcedulen medetebrengen met de namen daaronder geschreven, op den dag der monstering, n.l. Vrijdags na st. Johannis, zijnde den 28en Juni, des morgens te 6 ure precies, in het kerspel Middelstum.

Den negenteijnden Junij anno soevenentsoeventich.

Oorspr. (papier) Invent. no. 552.
N.B. Het stuk, vastgehecht aan de oproeping van 1577 Maart 6, (no. 533) is, na door den bode in de verschillende plaatsen vertoond te zijn, tot den eersten onderteekenaar, A. Entens teruggekeerd.

536. 1578 Januari 3.

Herman Clandt, medeburgemeester in Groeninghen, verklaart, dat Egbertus Upkena bij wijze van naarkoop heeft overgedragen aan Derck Coenders en Anna zijne vrouw het land bedoeld bij de oorkonde van 1570 October 26 (no. 497), waardoor deze brief is gestoken.

In den jaere unss Heeren dusent vijffhundert acht ende tsoeventich den darden dach Januarij.

Oorspr. Invent. no. 608.
Met het zegel in groene was van H. Clandt.
N.B. Is transfix bij de oorkonde van 1570 October 26. (no. 497).

537. 1578 16.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Groningen verklaren, dat Lambert Tjarda van Starckenborch en Reneke Aulsuma, ehelieden, door interventie van Johan van Ballen

en Popco Everardis eene minnelijke schikking hebben getroffen over verschillende disputabele finantieele punten, als renten rentebrieven, achterstallige gelden, enz., alles breeder in de acte opgenoemd en omschreven.

In den jaer unses Heren duisent vijffhundert acht ende tsoventich den sestinden Maij.

Oorspr. Invent. no. 714.
Met het afgesleten zegel in roode was van Stadhouder en hoofdmannen.

538. 1578 Juni 25.

Claes Kater toe Frame, van wege de ingezetenen van Huisinge en Wijtwert, Gerhardt Werninck, officiaal van Vrieslant, namens de ingezetenen van Middelstum, en Tiado toe Nanssum wegens die van Engeweer, verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde houdende eene overeenkomst tusschen de ingezetenen en geërfden van Wijtwert op de oostzijde van het Stedumermaar en die van Huisinge tusschen Dodotil en Buirdamme ter eene, en de geërfden van Middelstum en Engeweer ter andere zijde, over het uitgraven en verwijden van den Buyrdam.

Geschien in den jare uns Hern duisent vijffhondert tsoventich achte den vijff und twintigsten dach Junij.

Oorsp. Invent. no. 784.
Met de zegels in groene was der genoemde drie heeren.
N.B. Hierbij een transfix d.d. 1578 Augustus 18. (no. 539).

539. 1578 Augustus 18.

Rempt Jensma, hoofdling in Homsterlandt, voormond over de kinderen van wijlen Johan van Ewsum, en Asinge Entens, jonker etc. van wege die van Middelstum, ter eene, en Claes Kater van wege die van Huisinge en Westerwijtwert ter andere zijde, verklaren te accordeeren met de overeenkomst gesloten over den Buyrdam, bedoeld en omschreven bij de oorkonde d.d. 1578 Juni 25 (no. 538), waardoor deze brief is getrokken.

Actum den achtijnden Augusti anno XV^c acht unde tseventich.

Oorspr. Invent. no. 784.
Met de zegels in groene was der drie genoemde heeren.
N.B. Is transfix bij de oorkonde van 1578 Juni 25. (no. 538).

540. 1578 September 18.

Lambert en Johan Tiaerda van Starckenborch, gebroederen, en Ipe Douwema, van wegen zijne vrouw Teetke Tiaerda van

Starckenborch, verklaren bij schenking overgedragen te hebben aan hunnen zoon en neef Luleff Tiaerda van Starckenborch, daar diens aangeërfde goederen door „quaeth upsicht" tijdens zijne minderjarigheid „etwa verlopen" waren, hunne quota en aandeelen der nalatenschap van hunnen broeder Matthias Tiaerda van Starckenborch.

Den achtijnden dach der maendt Septembris anno duysent vijffhundert acht und tsoeventich.

Oorspr. Invent. no. 716.
De zegels zijn verdwenen.

541. 1578 September 29.

Duthmer Ulgher verklaart verkocht en overgedragen te hebben aan Anthonis Polman te Nienhove en Margreta Diepholth zijne vrouw, eene jaarlijksche rente van vierdehalf emder guldens, te beuren uit een stuk land onder Saxum.

In den jaer uns Heren dusenth vijfhonderth soeventich achte up Michaëlis dach.

Oorspr. Invent. 659.
Het zegel van D. Ulgher is verdwenen.

542. 1579 April 30.

Anthonius Polman en Margaretha van Deppholt verklaren verkocht en bij wijze van stoklegging overgedragen te hebben aan Heinrich van Munster en Elsebe Ripperda zijne vrouw, eene jaarlijksche rente van twee und soventigh daalders, te beuren uit de Nyenhoff onder Runen.

Dergegevenn im jhar duisendt vijffhundert negen und soventich up avendt Philippi und Jacobi, wass denn dertichstenn dagh der maentt Aprilis.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 660.
Met het zegel in groene was van A. Polman.

543. 1579 Junij 22.

Abel Grevinga, grietman in Langewold en redger in Adwert, verklaart, dat Johan Rengers tho den Posth c. u. mede namens zijn schoonvader Rempt Jensema en verdere leden dier familie en Derck Gerrijts namens Jan Peters zoon, van wijlen Peter Luels, bij wijze van ruiling met Lambert Peters en consorten, landerijen hebben bekomen te Eelwert onder Oldehove, waar-

tegen gezegde Lambert en cons. land verkrijgen in Northorumer Gae.

Actum im jaer unsers leven Herenn und Salichmakers geburth XV° negen und tsoventich dem tweunndtwintichstenn Junij.

Oorspr. Invent. no. 40.
Het zegel van den grietman is verdwenen.

544. 1580 Januari 13.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Groningen verklaren, dat Roleff en Remmert Entens en Fecke Ompteda als voogden over de nagelaten kinderen, Johan de Mepsche met Agnes zijne huisvrouw, Luirt Huingha van wege zijne kinderen, Johan de Mepsche op den Ham, namens Peye en Oede Entens, en Eisso Jarges met Lueke zijne vrouw eene scheiding hebben aangegaan van de goederen van wijlen Bauwe Ompteda, weduwe Peter Entens, nader in het stuk omschreven.

In den jare unsses Heren duiszent vijffhundert tachtentich dem dertijnden dach Januarij.

Oorspr. Invent. no. 547.
Met de zegels van Stadhouder en hoofdmannen in roode, en van Joh. de Mepsche en Eysso Jarges in groene was.

545. 1580 Februari 9.

Johan de Mepsche op den Ham verklaart, dat Johan de Mepsche met Agnes Entens zijne huisvrouw en Luertt Huinge namens zijne vrouw Froucke Entens hebben verkocht en overgedragen aan de gezusteren Peye en Oede Entens eene hoeveelheid lands in de Harkstede, herkomstig van wijlen Peter Entens.

In den jaer uns Hern duisent vijffhundert tachtentich den negenden dach der maent Februarij.

Oorspr. Invent. no. 555.
Het zegel van Joh. de Mepsche is verdwenen. Met de handteekening van Joh. de Mepsche en die van L. Huinge.

546. 1581 Februari 16.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden vidimeeren de brieven d.d. 1445 Augustus 1 (n°. 88) en d.d. 1506 Juni 19 (241).

In den jaere onses Heerenn duesentt vijfhondertt een ende tachtentich den sestinden dach Februarij.

Afschrift in Invent. no. 89.

547. 1581 November 14.

De hoofdmannen geven eene uitspraak in het geschil tusschen de dijkrechters van het Sandt en de Vierbuiren, requiranten, ter eene, en den „geweesener abt tho Witteweerum, Ailcke Wijneken mijtt hoere consorten schepperen zijllvhestenn ennde superintendenten der drien Delffzijlenn, requirierden" ter andere zijde, over het recht van schouwing van de zeedijken door genoemde dijkrechters.

In den jaere onses Heeren duisent vijffhondert een ennde tachtentich up den viertijnden dach Novembris.

Afschrift in Invent. no. 89.

548. 1582 Maart 20.

Diderich Hughen, redger tho Lehens, binnen Embden residerende, verklaart, dat Tonnijs Alberts, weduwe van Eysso Allgers, als erfgenaam van Siwert Veese tho Lehens, geassisteerd door Alger Eysens, haren zoon, ter eene en Herman van Voerst, met Lucke zijne vrouw, als medeerfgenaam van Ebele hunne tante, huisvrouw van Siwert voornoemd, ter andere zijde, eene scheiding hebben aangegaan van de landerijen, door Siwert en Ebele nagelaten.

Datum Embden in dem jaere unses Heren dusent vijffhundert twee und tachtentich den twintichsten dach Martij.

Oorspr. Invent. no. 728.
Het zegel van D. Hughen is verdwenen.
N.B. Hierbij 2 transfixen de datis 1585 Juli 19 (no. 565) en 1587 Juli 3 (no. 576).

549. 1582 Augustus 22.

Burgemeesteren, schepenen en raden der stad Leeuwarden verklaren, dat Eva van Burmania mede voor hare zuster Adda van Bourmania, geassisteerd door mr. Douwe Nijenhuys, haar curator litium, heeft verkocht en overgedragen aan Claes Cater en Anna van Bourmania, ehelieden, eene jaarlijksche rente van 91 dalers, te beuren uit landerijen onder Grijpskerck en Adorp.

Den XXII^{en} Augusti anno XV^{c} tweentachtich.

Oorspr. Invent. no. 789.
Met een brok van het zegel in groene was der stad Leeuwarden.

550. 1583 Februari 7.

Burgemeesteren en raad in Groeningen verklaren, dat Lucas Janssen te Leens en Grete zijne vrouw hebben verkocht en

overgedragen aan Derck Janssen te Eenrum en Ide zijne huisvrouw, eene hoeveelheid lands onder Leens.

Ghegeven in denn jaere unss Heeren duesent vijffhondert dreeendetachtentich den soevenden dach Februarij.

Oorspr. Invent. no. 728.
Met het beschadigde zegel in groene was der stad Groningen.
N.B. Hierbij een transfix d.d. 1588 October 14 (no 581).

551. 1583 Februari 14.

Johan van Ballen, koninklijk monstercommissaris, verklaart, dat Johan Jacobs, Geertien zijne vrouw, Claes Jacobs, Ellechinn zijne vrouw, Geerdt Jacobs en Stijne zijne vrouw verkocht en overgedragen hebben de jaarlijksche renten van 5, 10 en 15 emdergld., bedoeld bij de brieven d.ds. 1533 Juli 24, 1555 Juni 23 en 1557 Juni 28 (nos. 401, 408 en 420), waardoor deze gestoken is.

Ghegeven in den jaere unss Heren dusent vijffhundert dre end tachtentich den veertijnden dach Februarij.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 42.
Met het zegel in groene was van J. v. Ballen.
Is transfix bij de brieven d.ds. 1553 Juli 24, 1555 Juni 23, 1557 Juni 28 (nos. 401, 408, 420).

552. 1583 Maart 26.

Abel Grevinck, redger te Adewert, verklaart, dat Arijs Jansenn en Peter zijne vrouw hebben verkocht en overgegeven aan Meerten Jurgens en Anna zijne huisvrouw, eene hoeveelheid lands onder Adorp.

In denn yare dusent vijfhondert LXXXIII op dage Ludgeri episcopi.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het beschadigde zegel in groene was van A. Grevinck.

553. 1583 Mei 11.

Everardus de Raedt, abt ter Munte, als kelner in Grijsefrouwen, juffer Freda, priorissa, en juffer Marrijthgenn, subpriorissa, verklaren verkocht en overgegeven te hebben aan Sebo Rijnnoltz en Wijbke zijne vrouw eenig land onder Oostwold, nader in de acte omschreven.

In den jaer unss Hern duesent vijffhundert drie ende tachtentich up den elfften dach Maij.

Oorspr. Invent. no. 416.
Met het zegel in groene was van Everardus de Raedt.

554. 1583 Mei 27.

Wolter Schatter, hoofdman, oorkondt, dat de gezusters Peye en Oede Enthens verklaard hebben de kinderen van haren broeder Meye Entens vrij en schadeloos te zullen houden opzichtelijk zekere rente, nader in de oorkonde omschreven.

IJn den jaere uns Heren dusent vijffhondert dre und tachtentich den soeven und twintichsten dach Maij.

Oorspr. Invent. no. 556.
Met handteekening en zegel in groene was van W. Schatter.

555. 1583 Juni 13 (oude stijl).

Schout, burgemeesteren en schepenen der stad Utrecht verklaren, dat Elizabeth Rengers van Tuwinga en den Post volmacht heeft gegeven aan haren broeder Johan Rengers, in zake de aanvaarding der nalatenschap van Anna Rengers, hare nicht.

Gegeven int jaer ons Heeren dusent vijfhondert drie ende tachtig den derthienden Junij stilo veteri.

Oorspr. Invent. no. 45.
Met het zegel in roode was der stad Utrecht.

556. 1583 Juni 24.

Burgemeesteren en raad in Groningen verklaren, dat Focke Haeyckens heeft verkocht en overgedragen aan Derck Janssen en Ide zijne vrouw eenig land onder Leens.

Ghegheven in den jaere unss Heren duiszent vijffhundert dre ende tachtentich den veer ende twintichsten dach Junij na des calenders reformation.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het beschadigde zegel der stad Groningen.

557. 1584 Juni 17.

Harmen Lubbers en Hijlla zijne vrouw verklaren verkocht te hebben aan Antonius Polman en Mergrete van Deepholt zijne vrouw een huis c. a. in de Oesterstrate te Groningen, nader in het stuk omschreven.

Gegeven in den jaeren ons Heren dusent vijffhondert veer ende tachtentich op Sacramentsavent.

Oorspr. Invent. no. 662.
Het zegel van Johan Ovijnck is verdwenen.

558. 1584 Juni 18 (oude stijl).

Frederick Coenders, Reijnt Alberda, Claess Cater en Berent Coenders verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de

oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Frederick Coenders en Hille Caters.

Actum Lhijr in Ostfriesslant den 18 Junij im jare dusent vijffhundert tachtentich vere stylo antiquo.

Oorspr. Invent. no. 610.
Met de zegels in groene was der vier genoemde heeren.

559. 1584 Juli 23.

Burgemeesteren en raad der stad Bremen, verklaren, dat jonkvrouwe Rembt Clants, uit de Friesche Ommelanden, door tusschenkomst van Hinrick Eilers, burger van Bremen, verkocht en overgedragen heeft aan Johan Rengers thom Post en Bawe Jensema ehelieden, den rentebrief van 1569 Januari 13 (no. 492), waardoor deze gestoken is.

Nach Christi unsers Hernn unnd Heilandes gebordt im vofffteinhundert veer unnd achtentigsten jahre am dre unnd twintigstenn dage des mantes Julij.

Oorspr. Invent. no. 42.
Is transfix bij den brief d.d. 1569 Januari 13, (no. 492).
Het zegel der stad Bremen is verdwenen.

560. 1585.

Johan Thedema, medeburgemeester van Groeningen, verklaart, dat Heijne Backer en Ghese zijne huisvrouw hebben verkocht en overgedragen aan Gheerdt Fockens en Grete zijne vrouw, de jaarlijksche rentebrief, bedoeld bij de oorkonde d.d. 1562 Juli 24 (no. 459), waardoor deze brief is getrokken.

In den jaere unss Heren dusent vijfhondert vijff ende tachtentich.

Oorspr. Invent. no. 843.
Het zegel van Johan Thedema is verdwenen.
N.B. Is (losgeraakte) transfix bij den brief d.d. 1562 Julij 24, (no. 459).

561. 1585 Februari 28.

Burgemeesteren en raad van Groeningen verklaren een vidimus te hebben gegeven van den koopbrief eener rente, d.d. 1553 Juni 17 (no. 399).

In den jaer unss Heren dusent vijffhundert vijff ende tachentich den lesten dach Februarij.

Oorspr. Invent. no. 843.
Met het gewone zegel der stad Groningen.
N.B. Is met een hennippen koordje verbonden aan den brief dd. 1553 Juni 17 (no. 399).

562. 1585 Maart 29.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden verklaren, dat Hermen Wijffringh q.q. keerskoopswijze eenig land heeft gekocht onder Garreweer.

In den jaere onses Heren duisent vijffhundert vijff ende tachtentich den negen ende twintichsten dach Martij.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van Stadhouder en hoofdmannen is verdwenen.

563. 1585 Juni 17.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Gronnijngen oorkonden, dat Rodolph van Munster met Ida Onsta, zijne vrouw, ter eene en Gerardt Werningh, Garbrantt Jarges, Harmen Wyffringk en Hendricus Galinga, als geauthoriseerde „scheidemannen" van wege wijlen Buermannya en Adde Onste nagelaten kinderen ter andere zijde, verklaard hebben te zullen vervolgen en voleindigen de scheiding der door Eelko Onsta nagelaten bezittingen, in verband met den vroegeren scheidbrief d.d. 1576 Juni 32 (no. 527).

In den jaere onses Heren duesentt vijffhondertt vijff ende tachtentich den soeventijnden dach Junij.

Oorspr. Invent. no. 754.
Met een brok van het zegel in roode was van Stadhouder en hoofdmannen.
Is transfix bij de oorkonde van 1576 Juni 22 (no. 527).

564. 1585 Juni 24.

Johan Clandt te Usquart, Reindt Alberda, Luitken Schaffer, Roeleff Entens, Feeko Ompteda en Remmert Entens verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Egbertt Clandt en Tietke Entens.

Gegeven ijnt jaer unses Heren dusent vijffhundert vive und tachtentich den veer unnd twintichsten dach Junij.

Oorspr. Invent. no. 566.
Met de handteekeningen der zes genoemde heeren en de zegels in groene was van J. Clant en R. Entens; de overige zijn verdwenen.

565. 1585 Juli 19.

Burgemeesteren en raad der stad Groningen verklaren, dat Luecke weduwe van Hermen van Voerst, heeft verkocht en overgedragen aan Hinrick Jansen en Engel zijne vrouw, het

land haar ten deel gevallen bij de scheiding, bedoeld bij de oorkonde van 1582 Maart 20 (n°. 548), waardoor deze brief is getrokken.

Ghegeven in den jaere unss Heren dusent vijffhondert vijffendetachtentich den negenthijnden dach Julij.

Oorspr. Invent. no. 728.
Met het zegel in groene was der stad Groningen.
N.B. Is transfix bij de oorkonde d.d. 1582 Maart 20 (no. 548).

566. 1585 Augustus 5.

Johan de Mepsche op den Ham en Johan Rengers ten Post verklaren op verzoek hunne zegelen gehangen te hebben aan de oorkonde, behelzende de huwelijksvoorwaarden tusschen Allart Gaikinga en juffer Jost Jensema.

Actum den 5 Augusti im jare XV^{c} vijff unde tachtentig.

Oorspr. Invent. no. 36.
De zegels van Johan de Mepsche en Johan Rengers zijn verdwenen.

567. 1585 Augustus 23.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden verklaren, dat Cornelius Kempus namens Eilcko Onsta ter eene, en Gerardus Werningk, pastor te Middelstum, volmachtig van wege de gezusters Oede, Hidde en Abele Onsta, ter andere zijde eene scheiding hebben aangegaan van de goederen, nagelaten door hunnen vader Aepke Onsta.

Denn drie end twintichstenn dach Augusti anno duesent vijffhundert vijffendtachtentich.

In een vidimus van 1602 Augustus 16. Invent. no. 717.

568. 1585 November 4.

Roeleff Entens en juffer Gelmer, ehelieden, en Fecko Ompta namens Anna Entens, verklaren, dat zij eene scheiding hebben aangegaan van de nalatenschap van Geert Entens.

In den jaer ons Heren duisent viffhundert vijff ende tachtentich den sesten dach Novembris.

Oorspr. Invent. no. 545.
Met de handteekeningen en de zegels in groene was van Remmert Enthens en Fecko Ompta.

469. 1585 December 4.

Johan Schaffer tho Wolde verklaart gegeven en overgedragen te hebben aan het Sint-Anthoniusgasthuis binnen Groningen

de rente met de hoofdsom, vermeld in den brief d.d. 1554 December 25 (n°. 406), waardoor deze brief is getrokken.

Gegeven in den jaer ons Heren dusent vijffhondert vijffendetachtentich den veerden dach Decembris.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Is transfix bij het stuk d.d. 1554 December 25 (no. 406).
Het zegel van Johan Schaffer is verdwenen.

570. 1586 Februari 17.

Burgemeesteren en raad der stad Bremen verklaren op verzoek van Eckbrecht Klandt dezen, na nauwkeurige bezichtiging en collatie, een gezegeld transsumpt te hebben gegeven van een brief van het stift Corvey d.d. 1577 Mei 21 (n°. 534).

Nach Christi unsers lieben Herenn und Heilandes geburtt funffzehnhundertt darnach im sechss unnd achtzigsten jare den siebenzehnten tag des monats Februarij.

Oorspr. Invent. no. 565.
Het secreetzegel van Bremen is verdwenen.

571. 1586 Maart 22.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden verklaren dat jr. Caspar van der Wenge bij wijze van keerskoop heeft gekocht eene hoeveelheid lands onder Leens, verkocht ten verzoeke der crediteuren van Johan Hardebrinck en Luicke zijne vrouw.

In den jaere onses Heren duesent vijffhundert sesende tachtentich den twee ende twintichsten dach Martij.

Oorspr. Invent. no. 728.
Met het zegel in roode was van Stadhouder en hoofdmannen.

572. 1586 April 10.

Egbert Clandt thoe Usquartt, Reyndt Alberda, Duirdt Alberda en Hero Broersema verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Johan Clandt en Elyzabet Alberda.

Gegeven int jaer unses Heren duisent vijfhundert sesseuntachtentich den teinden Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 569.
Met de handteekeningen der vier genoemde heeren en de zegels in groene was van E. Clandt en R. Alberda; de andere zegels zijn verdwenen.

573. 1586 November 10.

Erenst van Iselmudenn, Luloff Coenders, Albart Tyarda van Starckennborch, Allert Tammingha en Joest van Ewzum verklaren hunne zegelen te hebben gehangen aan de oorkonde, bevattende de huwelijksvoorwaarden tusschen Lulolff Tyarda van Starckenborch en Hidda Onnsta, tot Wetsinghe, Sawert en Verhildersum.

Actum den tijnndenn November anno Domini duijsennt vijffhonndertt sessentachtenntich.

Oorspr. Invent. no. 715.
De zegels van Starckenborch en Ewsum zijn verdwenen, de drie overige beschadigd in groene was aanwezig.

574. 1586 December 26.

Anthonius Polman en Margareta van Diepholt, zijne vrouw, verklaren eene wisseling van land te hebben aangegaan met Bartolt Luggers, waarbij A. Polman bouwland verkrijgt op de Zuydtess onder Runen.

Gegeven in den jaeren ons Heeren dusent vijfhondert sessendetachtentich den XXVIen Decembris.

Oorspr. Invent. no. 661.
Met het zegel in groene was van A. Polman.

575. 1587 Januari 10.

Anthonius Polman en Margareta van Diepholt, zijne vrouw, verklaren eene wisseling van land te hebben aangegaan met Albert Gheersen gezusters, waarbij A. Polman bouwland verkrijgt op de Zuidtesse onder Runen.

Gegeven in den jaeren ons Heren dusent vijfhondert sovenendetachtich den tinden Januarij.

Oorspr. Invent. no. 661.
Met het beschadigde zegel in groene was van A. Polman.

576. 1587 Juli 3.

Egbertus Upkena, medeburgemeester der stad Groeningen, verklaart, dat Hindrick Jansen en Engele zijne vrouw hebben verkocht en overgedragen aan jr. Casper van der Wenge, hoofdling in Oldersum en Sauwert, zoodanig land als bedoeld is bij

de brieven de datis 1582 Maart 20 en 1585 Juli 19 (nos. 548, 565), waardoor deze brief is getrokken.

In den jaere unss Heren duesent vijffhundert soeven ende tachtentich den derden dach des maent Julij.

Oorspr. Invent. no. 728.

Het zegel van E. Upkena is verdwenen.

N.B. Is transfix bij de oorkonden d.ds. 1585 Maart 20 en 1585 Juli 19 (nos. 548 en 565).

577. 1587 Juli 6.

Serapius Suffridi, pastor te Lopperzum, verklaart, dat Luitteen Geerts te Schonebeeck in Drenthe verkocht en overgedragen heeft aan Derck Jacobss en Martienn zijne vrouw, wonende bij de Mude in Garlsweerster karspel, eene hoeveelheid grasland onder Garrelsweer.

Den sesten dach Julij anno vifftinhundert soven und tachtentich.

Oorspr. Invent. no. 859.

Met het in een linnen zakje gehulde zegel van S. Suffridi.

N.B. Hierbij transfixen de datis 1592 April 20 (no. 590) en October 1 (no. 593) en 1611 April 15.

578. 1587 Augustus 28.

Johan Arent van de Cruistee, redger te Leens, Wee en Suerdijck, verklaart setma en sententie te hebben gegeven tegen Hinrick Tonnijs te Nijencloster, wegens het niet betalen van dijkhaver.

Actum Gronningen den acht ende twintichsten Augusti anno XV^c^ sovenendetachtentich.

In een vidimus van 1589 December 13 (no. 534). Invent. no. 852.

579. 1587 October 1.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden verklaren, dat Oede Onsta tho Oldersum, voor haren man Caspar van der Wenghe, Luloff en Albertt Tiaerda van Starckenborch met hunne huisvrouwen Hidda en Abele Onsta gezusteren, met advijs van Allertt Tamminga en Gerardus Werningk, pastor te Middelstum, eene scheiding en deeling hebben aangegaan van het huis Wetsinghe met zijn toebehooren en van alle landen en heerden, aangeërfd van hunnen vader Aepke Onsta.

In den jaere onses Heren duesentt vijffhondertt soeven ende tachtentich op den ersten dach Octobris.

Oorspr. Invent. no. 717.

Met het zeer beschadigde zegel in roode was van Stadhouder en hoofdmannen.

580. 1588 Juni 31 (sic!)

Luitenant en hoofdmannen, kennis genomen hebbende van een geschil tusschen den abt tho Grijsemonneken, den commandeur van Oesterweerum en die van Wagenborgen, waarbij de Raad der stad Groningen intercedeert, aanklagers ter eene, en den abt tho Thesinge, den proost tho Schiltwolde, Aijlcko Wijncken, Popko Uffkens, Fecco Ompteda en Remmert van Beerum als gekozen commissie tot de „nije kaijnghe", verweerders, ter andere zijde, over het weggraven van aarde en zoden van den zomerdijk, bevelen de commissie „in desen end andere zaaken nhavolgende hoere commission voert te varen", en te zorgen dat de „nije kaijnghe" ten spoedigste gereed komt.

Denn een ennd dartichstenn Junij anno vijfftijnn hondert acht ende tachtentich.

Afschrift in Invent. no 89.

581. 1588 October 14.

Johan Wifringk, lid der hoofdmannenkamer van Stad en Ommelanden van Groeningen, verklaart, dat Derck Janssen en Ide zijne huisvrouw hebben verkocht en overgedragen aan Jr. Casper van der Wenge, hoofdling in Oldersum en Sawert, en Ode Onsta, ehelieden, eene hoeveelheid lands bedoeld bij den brief d.d. 1583 Februari 7 (n°. 550), waardoor deze is getrokken.

In den jaere uns Heeren dusent vijfhundert acht ende tachtentich den veertijnden dach Octobris.

Oorsp. Invent. no. 728.
Met het zegel in groene was van Joh. Wifringk.
N.B. Is transfix bij de oorkonde d.d. 1583 Februari 7 (no. 550).

582. 1588 November 25.

Ludolph Tijaerda van Starckenborch en Hidde Onsta, ehelieden, verklaren, dat zij hunne huwelijksvoorwaarden, opgemaakt den 10en November 1586, in eenige punten hebben gewijzigd.

Actum in den jaere ons Heeren duisent vijfhondert achtentich achte op den vijfendetwintichsten Novembris opte sunte Katerinendach.

Oorspr. Invent. no. 715.
Met een spoor van het zegel in groene was Albert Jarghes, drost in den Oldenampte.

583. 1589 Juni 20.

Johan Arents van die Cruistee, Ko. Mat. commissaris, redger te Leens etc., verklaart, dat Gerrit Gerrits en Jantien, ehelieden,

Tyemme Tyemkens en Ebell, ehelieden, Onno Boewkens, Johan Menckens en Eltien, ehelieden, verkocht en overgedragen hebben aan Cornelis Isbrants en Eltien, ehelieden, eenig land onder Leens.

In den jaer ons Heeren duiszent vijffhundert negen ende tachtentich op den twintichsten dach Juinius.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van Johan Arents is afgevallen.

584. 1589 December 13.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden verklaren een vidimus te hebben gegeven van de setma en sententie, vervat in de oorkonde van 1587 Augustus 28 (no. 578).

In den jare onses Heren duisent vijffhundert negen ende tachtentich den dartinden Decembris.

Oorspr. Invent. no. 852.
Met een brok van het zegel van Stadhouder en hoofdmannen in roode was.

585. 1590 Mei 20.

Johan de Mepsche op den Ham, Allert Gaijnkenga, Harmen Clandt en Fecko Ompteda verklaren hunne zegelen te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Frederik de Mepsche en Oda Entens.

Actum den twijntichsten Maij anno een dusent vijffhondertt negentich.

Oorspr. Invent. no. 640.
De zegels zijn verdwenen.

586. 1591 Mei 17.

Johan tho Lellens de olde, hoofdling, verklaart, dat Jasper Broes, baardscheerder te Schiltwolde, mede namens Trijne zijne huisvrouw, heeft verkocht en overgedragen aan Hindrick Holmichs en Roeleff, ehelieden, de jaarlijksche rente, bedoeld bij den brief van 1558 Juni 14 (n°. 426), waardoor deze gestoken is.

In den jaer unss Heren duesent vijffhondert eenendetnegentich den soeventijnden dach Maij.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Het zegel van Johan tho Lellens is verdwenen.
Is transfix bij de oorkonde dd. 1558 Juni 14 (no. 426).

587. 1592 Maart 22.

Symon Polman verklaart te hebben verkocht aan zijnen neef Antonis Polman en diens huisvrouw Margareta van Dijeffholt eene hoeveelheid bouwland onder den klokslag van Runen en in Runeres.

Gescheedt int jar ons Heeren duisent vijffhondert tweundetnegentich den 22 dach Martij stylo novo.

Oorspr. Invent. no. 661.
Met een stuk van het zegel in roode was van Symon Polman.

588. 1592 April 16.

Johan Arennts van die Cruistee, redger te Leenns, Whee enz., verklaart, dat Tijarck Melles, mede namens Rijckell zijne vrouw, heeft verkocht en overgedragen aan Frerick Garbrannts en Greete, ehelieden, eenig land onder Leenns.

In den jaer ons Heren duiszent vijffhundertt twee unde tnegentich op denn sesteinden dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het zegel in roode was van Joh. Arennts van de Cruistee.

589. 1592 April 16.

Johann Arennts van de Cruistee, redger te Leenns, Whee enz., verklaart, dat Popke Abels en Kunne, ehelieden, hebben verkocht en overgedragen aan Frerick Garbrannts en Grete, ehelieden, eenig land onder Leens.

In den jaer ons Heren duisennt vijffhundertt twee unde tnegentich op den sesteinden dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van Johan Arents is verdwenen.

590. 1592 April 20.

Gerhardus Werninck, pastor te Middelstum, geeft eene verklaring betreffende den aankoop door Merchien Dircks, dochter van Dirck Jacobs, van land onder Garrelsweer, bedoeld bij den brief d.d. 1587 Juli 6 (n°. 577), waardoor deze brief is gestoken.

Anno vijfteinhundert] tweendtnegentich den twintichsten Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 859.
Met het zegel in groene was van Gerhardus Werninck, pastor te Middelstum.
Is transfix bij de oorkonde van 1587 Juli 6 (no. 577).
N.B. Door verbleeking en afslijting moeijelijk leesbaar.

591. 1592 April 27.

Johannes Grott, notarius publicus te Emden, verklaart, dat hij, ter requisitie van Eilcko Onste, hoofdling in Wetzinge en Sowerde en ritmeester in dienst der geunieerde provinciën, bijgestaan door Erhard Altingh, der rechten doctor, op den 25en April 1592, heeft geinsinueerd Edzard, graaf van Oostfriesland om aan gezegden heer Onste zijn huisraad, kasten enz. weder over te geven en afrekening met hem te houden wegens achterstallige soldij en renten, en dat graaf Edzard den 27en April een door hem, notarius, in het stuk medegedeeld antwoord heeft gegeven.

Geschehen seint diese dinge im Jahre fünfzehen hundertt und in dem zweij und neunzigsten Jahre . . . den 27 Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 682.
Met het fraaije merk van den notaris.

592. 1592 Mei 6.

Johannes Grott, notarius publicus te Emden, verklaart, dat hij, ter requisitie van Eilcko Unste, hoofdling in Wetzinga, Souwerda en Vehrhildersum en ritmeester in dienst der geunieerde provinciën, bijgestaan door Erhard Altingh, der rechten doctor, wederom den 5en Mei naar aanleiding van het ontvangen antwoord heeft geinsinueerd Edzard, graaf van Oostfriesland, om genoemden heer Unste weder te geven zijne kast met daarin liggende zegels, brieven etc. (wederrechtelijk door den graaf geopend, gelijk ook met een kast van zijne nicht, de huisvrouw van Didrig Snoïj (Sonnoij) is geschied) en afrekening te houden wegens achterstallige soldij en renten, en dat graaf Edzard den 6 Mei een door hem, notaris, in het stuk medegedeeld antwoord heeft gegeven.

Geschehen seint dise dinge im Jahre fünfzehen hundertt und in dem zweij und neunzigsten Jahre . . . den 6 Maij.

Oorspr. Invent. no. 682.
Met het fraaije merk van den notaris.

593. 1592 October 1.

Gerhardus Werninck, pastor te Middelstum, verklaart, dat Peter Jacobs, broeder van wijlen Derck Jacobs, heeft verkocht en overgedragen aan Johan Heines te Middelstum het grasland

onder Garrelsweer, bedoeld bij den brief d.d. 1592 April 20 (nº. 590), waardoor deze brief is gestoken.

Datum in den jair unses Heren dusent viffhundert twie end negentich den eersten der mandt Octobris.

Oorspr. Invent. no. 859.

Met het zegel in groene was van Gerhardus Werninck, pastor te Middelstum.

Is transfix bij de oorkonde d.d. 1592 April 20 (no. 593).

594. 1592 November 12.

Taco Horringius, prepositus van het convent te Schildwolde, verklaart, dat jonker Edsert Rengers als collator der kerk te Schildwolde en de kerkvoogden aldaar hem op zijn verzoek hebben toegestaan eene rustplaats of „begraffenisse" in die kerk, zijnde dit geheel onverplicht en dus zonder prejudicie voor het vervolg.

In den jaere ons Heeren een dusent fijffhundert tweentnegentich des dages nae Martini episcopi.

Oorspr. (papier) Invent. no. 31.

595. 1593 Juni 1.

Harmen Hendricks, redger ten Post, geeft uitspraak in een geschil tusschen juffer Elisabeth Rengers en de volmachten van het kerspel, Claes Eenkes en Hilbrant Frailema, over de betaling eener aan wijlen Elisabeth's vader verschuldigde pachtsom.

Actum den 1en Junius aº duisent wijffhondert dre ende negentich.

Oorspr. Invent. no. 117.

Het zegel van den redger is verdwenen.

596. 1593 Augustus 12.

Fecko Ompteda, Hindrich Ompteda, Luike Ompteda namens haren man Claes Schaffer, Everth Enthens, Tieke Enthens mede voor hare drie zusters Harmen, Gholde en Bawe Enthens, Tietke Enthens weduwe van Egberth Clanth, Everth Enthens en Amele Enthens verklaren, als gezamentlijke erfgenamen, eene scheiding te hebben aangegaan van de nalatenschap hunner tante Anne Enthens.

Actum den tualfften dach Augusti anno duisent viffhundert dree unde negentich.

Afschrift Invent. no. 541.

597. 1594 Mei 14.

Hindrich Ompteda, hoofdling te Uthuisen, en Appollonia van Jettebroeck, zijne huisvrouw, verklaren den eersten Mei 1594 te hebben verkocht en overgedragen aan Everth Enthens en Amele zijne zuster eene hoeveelheid lands op Godtlinser uiterdijk, nader in de acte omschreven.

Gegheven in dem jaere unses Heeren duisent viffhunderth viehr unde tnegentich den viehrteinden dach Maij.

Oorspr. Invent. no. 542.
Met handteekening en zegel in groene was van Reint Alberda.

598. 1594 December 2.

Balthazar Ripperda, „thom Venhuisz erffgeseten", hoofdling te Witwert, Holwirda enz., verklaart verkocht te hebben aan Jochem Ripperda, hoofdling te Pharmsum, Dam etc., de helft van een hof met de behuizinge daarop staande, met andere „warffsteden" en plaatsen, gelegen te Pharmsum, Weitwert en Oterdom.

Actum den 2 Decembris anno etc. 94.

Oorspr. (papier) Invent. no. 479.
Met de opgedrukte zegels en handteekeningen der beide heeren Ripperda.

599. 1594 December 14 (oude stijl).

Harmen Sickinga, hoofdling te Suijdtwolde, Uthusen en Meeden, verklaart, dat Heijne Heijnens en Anna zijne vrouw verkocht hebben en overgedragen aan doctor Sicke van Dekema, hoofdling te Jellum, Tammingaborch en in de Marna, en juffer Hille Tamminga, ehelieden, de jaarrente van 12 embder gld. met de hoofdsom, bedoeld bij den brief d.d. 1566 Juni 23 (no. 483), waardoor deze gestoken is.

Gegeven in den jaere uns Heeren duijsent vijffhundert veer ende tnegentich den veertijnden Decembris nade olde stijl.

Oorspr. Invent. no 38.
Is transfix bij de oorkonde d.d. 1566 Juni 23, (no. 483.)
Het zegel van Harmen Sickinga is verdwenen.

600. 1595 Maart 7.

Wrijtzer ten Holthe, hoofdling in de Zeerijp, oorkondt, dat Everth Enthens mede namens Amele zijne zuster ter eene, en Sicke Hermens met Gheertruidth zijne vrouw ter andere zijde, verklaren den 6en Mei 1594 eene wisseling van landerijen te

hebben aangegaan, waarbij Everth Enthens eenige landen bekomt onder 't Zandth gelegen.

Gegheven in dem jaere unses Heeren duisent viffhunderth viff unde tnegentich den soevenden dach Martij.

Oorspr. Invent. no. 542.
Met autograaph en zegel in groene was van Wrijtzer ten Holthe.

601. 1595 November 12.

Johan Rengers ten Post verklaart „verset" te hebben aan Derck Dercks en Anna Lambers, ehelieden, een heem onder ten Post op zekere voorwaarden.

Datum anno XV^c vijff ende tnegentich den 12 Novembris.

Oorspr. Invent. no. 41.
Het zegel van Johan Rengers is verdwenen.
N.B. Aan het stuk is een drietal quitantien door middel van spelden bevestigd.

602. 1596 Februari 8.

Albert Conders verklaart te hebben verkocht en overgedragen aan zijnen zwager Roleff Valcke eenig land onder Garneweer.

Gegeven ihn den jaer unses Heren dusent vijffhondertt ses end tnegentich den achten Februarij.

Oorspr. Invent. no. 836.
Het zegel van Albert Conders is verdwenen.

603. 1596 Mei 25 (oude stijl).

Ailco Wijncken, overste schepper der Drie Delfzijlen, Dirck van Batenborch, schepper, in plaats der heeren prelaten, Mello Coenders, medeburgemeester in Gronninghen, alsmede de geërfden in de karspelen Engelbert en Middelbert en Claes Willems richter aldaar, geven als compromissarissen eene uitspraak in het geschil tusschen de scheppers van Scharmster Delfzijll en de eigenerfden met de huislieden en inwoners van Engelbert en Middelbert over het verschuldigde zijlschot.

Up den vijff end twintichsten Maij anno vijfftinhundert sees unde tnegentich stilo veteri.

Afschrift in Invent. no. 89.

604. 1596 Augustus 3.

Ailco Wijncken, hoofdling tho Beninghaheem, overste schepper der Drie Delfzijlen, geeft eene aanschrijving betreffende het

naleven der ordonnantie van 1513 en de confirmatie daarvan in 1575, over het graven van turf.

Gegeven under mijnnen phitschaffte den derden Augusti duisenntt vijffhondert sesz end tnegentich.

Afschrift in Invent. no. 89.

605. 1596 December 16.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Gronningen gelasten Claes Jacobs te Elderhusen zekere landen, welke hij van de gebroeders Herman en Baltazer Ripperda in huur en gebruik had, ongebruikt te laten en voor Ludgeri in handen te stellen van Conradt van Renssen, redger, als volmacht.

Den 16en Decembris 1596.

Oorspr. (papier) Invent. no. 478.
Met het opgedrukte zegel van den stadhouder.

606. 1597 April 17.

Hemmo Clama, grietman te Vysvliet, verklaart, dat Harco Iwema, caverende voor Asse Bockema, zijne huisvrouw, en Hero Papma, mede namens zijne vrouw Reen Iwema, eene scheiding hebben aangegaan van de landerijen, nagelaten door hunne ouders Luppo Iwema en Wege Cruisenga.

Int jaer een duisent vijffhundert soeven ende tnegentich den 17en Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 343.
Met de handteekening van den grietman, diens zegel is verdwenen.

607. 1597 Mei 24.

Albertus Hindricus, grietman van Vredewolt, verklaart met onderteekening en zegel bekrachtigd te hebben de uitspraak door compromismannen gedaan in het geschil over de erfscheiding tusschen de erfgenamen van Drewes Iwema en Reemke zijne huisvrouw.

Op denn XXIII Maij 1597.

Oorspr. Invent. no. 344.
Met het zegel in groene was van Albertus Hindricus.

608. 1597 September 8.

Buttho Ausema, hoofdling te Uthuissen en op de Meeden, en Geese van Cloester, zijne vrouw, verklaren verkocht te hebben aan Wrytzer ten Holte, hoofdling te Bauckum en in

Zeerijp, de rechtinge en heerlijkheid, vallende op Eysemaheerd in de Zeerijp.

In den yaere ons Heeren duisent vijffhondert soeven und tnegentich den achsten dach Septembris.

Oorspr. Invent. no. 795.
Met het beschadigde zegel in groene was van Buttho Ausema.

609. 1597 September 30.

Frederich Coenders tho Helpen, hoofdling tho Faen, Claes Cater, hoofdling tho Fraem en Huisinge, Johan Clandt, hoofdling tho Usquarth, en Fecko Ompteda, hoofdling upt Zandth, verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de oorkonde, houdende de huwelijksvoorwaarden van Abel Coenders en Tietke Enthens.

Gegheven im jaere onses Heeren duisent vijffhundert und soevenendetnegentich den dartichsten dach Septembris.

Oorspr. Invent. no. 613.
Met de zegels in groene was van Frederik Coenders, Claes Cater en Johan Clandt.

610. 1597 October 16.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden van Groningen verklaren ten verzoeke der schuldeischers van de kerk te Myddelstum, bij wijze van een keerskoop geveild te hebben een stuk land onder Dornewertt, waarvan kooper is geworden Henrich Sybolts, wijnhuisknecht, in naam en van wege Evertt Entens.

In den jaere unses Heren duisent vijffhundert soeven und tnegentich den sestijnden dach des mantz Octobris.

Oorspr. Invent. no. 542.
Het zegel van Stadhouder en hoofdmannen is verdwenen.

611. 1598 Januari 5.

Egbertt Leeuwe, jonker en hoofdling te Oldehove en Veerhuisen, verklaart, dat Thonnis Butinck, burger in Groningen, en Aleidt Pouwels, ehelieden, hebben verkocht en overgedragen aan Johan Renghers, hoofdling ten Poste, en Bauwe Jensema een rentebrief van 500 emder gld. rentende 30 emder gld. jaarlijks, als bedoeld is bij den brief dd. 1560 Juli 24 (no. 437), waardoor deze gestoken is.

Actum in den jaere unses leven Salichmaekers geboert duisent vijffhondertt acht ende tnegentich den 5en Januarij.

Oorspr. (gecancelleerd) Invent. no. 38.
Is transfix bij de oorkonde dd. 1560 Juli 24 (no. 437).
Het zegel van Egbert Lewe is verdwenen.

612. 1598 Maart 25.

Frederick de Mepsche met Ode Entens, ehelieden, en juffer Peye Entens verklaren te hebben verkocht en overgedragen aan Warmolt Hillebrandes en Cataryna van Frytema, ehelieden. hunne van hunne ouders aangekomen borch te Hersens, met bijbehoorende landerijen en het jus patronatus, op nader in het stuk omschreven conditien.

Up den 25en Martii 1598.

Afschrift Invent. no. 641.
Met de handteekening van notaris H. Roswinckell.

613. 1598 Juni 17.

Fredrich de Mepsche met Oede Entens, ehelieden, en Peye Entens, hunne zuster, ter eene, en Warmolt Hilbrandes met Catrijna van Frijtema zijne vrouw ter andere zijde, verklaren eene wisseling van huizen, landerijen en rentebrieven te hebben aangegaan, waarbij Fredrich de Mepsche, tegen afstand van den borch te Harssens met annexe gerechtigheden, land verkrijgt onder Oosterwijtwerd, benevens zekere rentebrieven.

In den jaer ons Heren dusent vijffhondert achte und tnegentich den soeventijnden Junij.

Oorspr. Invent. no. 641.
De zegels zijn verdwenen.

614. 1598 Juni 20.

De schepperen der drie zijlvestschappen, „als Delffzijlen. Auwerderzijll en Wijnsummer- en Schaphalsterzijlen" bevestigen het tusschen hen aangegaan verbond d.d. 1531 Juni 16 (no. 309).

Afschrift in Invent. no. 89.

615. 1598 October 10.

Hilbrant Baukens, geconstitueerd redger in Pharmsum, verklaart, dat Hindrick Brandtz, burger der stad Embden, heeft

verkocht en overgedragen aan Waldrick Hindrixs een heem te Pharmsum, nader in de acte omschreven.

Actum den teinden Octobris anno vifteinhundert acht ende tnegentich.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met een brok van het zegel des redgers Hilbrant Baukens.
NB. Hierbij een transfix dd. 1626 Mei 31.

616. 1598 November 2.

Stadhouder en hoofdmannen van Stad en Ommelanden verklaren een vidimus te hebben gegeven van de sententie vervat in de oorkonde d.d. 1532 Mei 31 (n°. 313).

In den jaere unses Heren duisent vijffhundert acht undt tnegentich den anderden dach des maents Novembris.

Oorspr. Invent. no. 854.
Met het gesleten zegel in roode was van Stadhouder en Hoofdmannen.

617. 1599 Februari 9.

Harman Wifringh, Redmar Koenynck, Edzerdt Rengers te Hellem en Warmolt Hillebrandes, compromissarissen in de scheiding tusschen Johan Rengers en zijne drie zusters, van de door hunnen vader, Edzerdt Rengers, nagelaten goederen, gelegen te ten Post en elders, verklaren die scheiding te hebben bewerkstelligd en ieder zijn deel te hebben toegewezen.

Up den 9en Februarij 1599.

Oorspr. (papier) Invent. no. 40.
Met de handteekeningen der compromissarissen.

618. 1599 April 17.

Johan van Gennip, redger te Woltersum, verklaart, dat Johan Funck, „anders Swijter", en Marijtien, zijne vrouw, karspellieden in de Harckstede, hebben overgedragen aan Johan Clant te Scarmer hun aandeel in een redgerrecht in de Harckstede.

Anno vijfftijnhundert negen ende tnegentich den seeventijnden dach Aprilis.

Oorspr. Invent. no. 571.
Met het beschadigde zegel in groene was van Joh. van Gennip.

619. 1599 April 28 (oude stijl).

Johan van Gennip, redger te Woltersum, verklaart, dat Geert Sasse en Jantijen, zijne vrouw, karspellieden in de Harckstede,

hebben overgedragen aan Johan Clant te Scharmer het redgerrecht, vallende op hunne heerd in de Harckstede.

Anno duisent vijffhundert negen ende tnegentich den acht ende twintichsten dach Aprilis stilo veteri.

Oorspr. Invent. no. 571.
Met het zegel in groene was van Joh. van Gennip.

620. 1599 Augustus 24.

Claes Helt verklaart, dat Albert Wifringk heeft verkocht en overgegeven aan burgemeester Johan Wifringk zijn oom en Harmen tom Camp, diens huisvrouw, de jaarlijksche rente van „ses enckede golden embderguldens", bedoeld en omschreven in de oorkonde van 1557 Juni 20 (no. 419).

In den jaer ons Heren dusent vijffhondert negenundetnegentich den veerundetwintichsten Augusti.

Oorspr. Invent. no. 540.
Met de autograaph van Albert Wijfringk; het zegel van Claes Helt is verdwenen.
N.B. Is losliggend transfix bij de oorkonde van 1575 Juni 20 (no. 419).

621. 1599 October 4.

Albert van Starkenborch en Abela Onsta, ehelieden, verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Berendt Hendrixs en Aleit zijne vrouw eenig land in het kerspel Adorp gelegen.

Actum nae die geboerte onses Heilandes unde Salichmakers duijsent vijffhundert neegen unde tnegentich den IV Octobris.

Oorspr. Invent. no. 836.
Met het beschadigde zegel in groene was van Albert van Starkenborch.

Index van Eigennamen. (1)

A.

(1) De cijfers achter de eigennamen wijzen op de bladzijden van Inventaris en Regestenlijst.

B.

C en K.

D.

E.

F, Ph en V.

G.

H.

I, J en IJ.

L.

M.

N.

O.

P.

Q.

R.

S en Z.

T.

U.

W.

Index van Zegels.

A.

B.

C en K.

D.

E.

F, Ph en V.

G.

H.

I, J en IJ.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

S en Z.

T.

U.

W.

Bijlage B.

Familiearchief van het geslacht van Bolhuis te Warffum.

INLEIDING.

De familie van Bolhuis, afstammende van den bekenden kronijkschrijver Abel Eppens van Equart, en aldus geheeten naar de op de wierde van Eekwerd gelegen oude heerd „Bolhuis", was sedert de 17e eeuw te Warffum in de Groninger Ommelanden woonachtig. Vijf geslachten hebben aldaar, van vader op zoon, de hoogste bedieningen bekleed. Zij waren redgers in onderscheidene rechtstoelen der Ommelanden en doorgaans scheppers van Warffum, waardoor zij zitting hadden in het bestuur van het Winsummer- en Schaphalsterzijlvest en daarbij soms het secretariaat waarnamen. Bovendien oefenden een paar der oudere heeren van Bolhuis eene aanzienlijke rechtspractijk uit, waardoor verklaard wordt hoe tal van papieren en afschriften van oude charters onder hunne stukken worden aangetroffen. Met name is eene groote verzameling stukken aanwezig, rakende de leden van het geslacht Sickinghe, op Warffumborg woonachtig, welke familie de H.H. van Bolhuis, als rechtsgeleerde raadslieden, ter zijde hebben gestaan. Ook het beheer van het karspel Warffum gaf aanleiding, dat vele stukken — waaronder zeer oude — bij de heeren van Bolhuis zijn verbleven. Al deze stukken werden in 1900 uit de nalatenschap van mej. T. Arkema, wier moeder eene van Bolhuis was, naar het Rijksarchief in Groningen overgebracht.

De eigenlijke prothocollen en andere archivalia der verschillende Ommelander rechtstoelen zijn gevoegd bij de rechterlijke archieven in het Rijksdepôt berustende. Zoo mede zijn een aantal stukken, tot het archief van het Winsummer- en Schaphalsterzijlvest behoorende, tot dat archief teruggebracht.

De eerste der familie van Bolhuis, die zich in 't laatst der 17e eeuw te Warffum vestigde, was Michiel van Bolhuis. Na hem vinden wij aldaar zijn zoon Abel Eppo van Bolhuis, zijn kleinzoon Michiel van Bolhuis, zijn achterkleinzoon Abel Eppo van Bolhuis, zijn achterachterkleinzoon Jan van Bolhuis.

Hieronder volgt de Inventaris der stukken en bescheiden, behoorende tot het familiearchief der genoemde vijf heeren. Die Inventaris is gesplitst in twee hoofddeelen: 1°. de persoonlijke archieven der verschillende H.H. van Bolhuis; 2°. stukken tot het familiearchief behoorende, doch niet wel tot één bepaald persoon terug te brengen.

De eerste afdeeling is onderverdeeld, voorzoover daartoe het materiaal voorhanden was in:

1. stukken betreffende ambten of waardigheden.
2. betreffende familiezaken.
3. bezittingen (finantiën).
4. brieven.
5. processen.
6. varia.

MR. C. P. L. RUTGERS,

Commies-chartermeester.

INVENTARIS.

Eerste Afdeeling.

I. MICHIEL VAN BOLHUIS, senior.

Ambten en waardigheden.

1. Commissie tot het bekleeden van het redgerambt in de heerlijkheid Westerdijkshorn op Michiel van Bolhuis, 26 October 1677. 1 charter.

2. Stukken betreffende het houden van zitdagen in verschillende rechtstoelen door M. van Bolhuis 1697. 1 omslag.

3. Commissie tot het bekleeden van het redgerrecht in Warfhuizen op Michiel van Bolhuis. 12 Maij 1686. 1 charter.

Processen.

4. Stukken in het proces van Michiel van Bolhuis ca. mevrouw de weduwe Stachouwer tot herstel van geleden smaad etc. en schade wegens zijne gevangenneming op het eiland Schiermonnikoog. 1697—1703. 1 dossier.

Varia.

5. Journaal der reizen van Michiel van Bolhuis en van zijn zoon Abel Eppo. 1680—1705. 1 deel.

N.B. De verschillende plaatsen en jaren zijn buiten op den band aangegeven.

II. ABEL EPPO VAN BOLHUIS † 1739.

Ambten en waardigheden.

Als redger in onderscheiden plaatsen.

6. Commissiën tot het bekleeden van het redgerschap in de heerlijkheid Westerdijkshorn op Abel Eppo van Bolhuis. 30 Juli 1705, 3 October 1714. Met bijlage. 2 charters, 1 stuk.

N.B. De bijlage bevat de uitspraak van Stadhouder en hoofdmannen tusschen Schotto Tamminga van Bellingeweer en Philips Sigismund van der Wenge, over het redgerrecht van Westerdijkshorn en de vrije jacht in dien rechtstoel. 31 Mei 1661. Afschrift voor A. E. van Bolhuis.

7. Proces in hooger beroep van A. E. van Bolhuis tegen de buren van Oosternieland, wegens den in een kolk aldaar verdronken vreemdeling Bartelt van Brandenborch. Begin 18e eeuw. 1 dossier.

8. Stukken van A. E. van Bolhuis over het bekleeden van het redgerambt in verschillende rechtstoelen. Begin 18e eeuw. 1 omslag.

9. Contract tusschen A. E. van Bolhuis en Hendrick Ferdinand baron van In en Kniphuizen etc., om in diens naam als redger te bedienen het redger- en dijkrecht van het Groote Reedschap en dat van Vierhuizen. 30 November 1711. Afschrift. 1 stuk.

Als zijlrechter.

10. Stukken (nominatiën etc.) van A. E. van Bolhuis als zijlrechter van Ompteda-eed in de schepperij van 't Zandt. Begin 18e eeuw. 1 omslag.

11. Zijlvestboek van de Winsummer- en Schaphalsterschepperij. Laatst 17e eeuw. 1 deel.

N.B. Blijkens naamteekening op het schutblad van A. E. van Bolhuis. Bevat ook afschriften van oude overeenkomsten, inlatingsbrieven etc.

Als boekhouder der kerk te Warffum.

12. Stukken van A. E. van Bolhuis, als boekhouder van de kerk te Warffum. 1708. 1 omslag.

Van algemeen ambtelijken aard.

13. Stukken betreffende verschillende ambten door A. E. van Bolhuis bekleed. Begin 18e eeuw. 1 bundel.

Als voogd.

14. Stukken betreffende het vermogen van wijlen Lambertus van Bolhuis, zijne vrouw Geertruida Lamotte en hun minderjarigen zoon Michiel. Begin 18e eeuw. 1 bundel.

Als administrator.

15. Register van ontvangsten en uitgaven voor Jan Carel Ferdinand baron van In- en Kniphuisen. 1717—1738. 1 deel.

Als advocaat en rechtsgeleerd raadsman.

16. Stukken afkomstig van de familie Sickinghe op Warffumborg, vooral van Feye en Johan Sickinghe. 16e en 17e eeuw. 1 bundel.

N.B. Vlg. de inleiding. De hoofdzakelijke inhoud is buiten op den bundel gespecificeerd.

17. Stukken en brieven gewisseld tusschen A. E. van Bolhuis en Graaf Clancarty op Rottum. Begin 18e eeuw. 1 bundel.

N.B. Hierbij enkele brieven aan M. van Bolhuis.

18. Register, bevattende juridische praejudicia en casuum positiones. 18e eeuw. 1 deel.

19. Landrecht van Hunsingo, Fyvelingo ende het Westerquartier. 5e druk. Gron. 1647. 1 deel.

N.B. Met tal van aanteekeningen en glossen.

Familierelatien.

20. Genealogische aanteekeningen betreffende de familie Cnol. 18e eeuw. 1 stuk.

N.B. Handschrift van A. E. van Bolhuis, wiens vrouw was Stijntien Cnol.

21. Brieven en verdere stukken betreffende de vrijage en het huwelijk van mej. Baugje Berghuis. Begin 18e eeuw. 1 omslag.

N.B. Mej. Berghuis was eene nicht van A. E. van Bolhuis.

22. Testament van A. E. van Bolhuis en Stijntien Cnol. 3 Februari 1710. Met bijlagen. 1 charter en 3 stukken.

N.B. De bijlagen bevatten den inventaris en verdere stukken betreffende de nalatenschap van A. E. van Bolhuis † 1739.

Bezittingen.

23. Staatboek van A. E. van Bolhuis en Stijntje Cnol. 1734. 1 deel.

Processen.

24. Proces tusschen Jan Tamminga en A. E. van Bolhuis over aardhaling ten behoeve der kadijken bij Warffum. 1703—1704. 1 bundel.

25. Stukken van een proces in revisie tusschen mevr. Alberda van Menkema en overste Lewe van Martenes, in zake eene overeenkomst over het transport van 1/4 der schepperij van Baflo en Rasquert. 1731—1732. 1 bundel.

N.B. A. E. van Bolhuis was bij dit proces geinteresseerd.

26. Stukken in een proces in revisie tusschen raadsheer J. Geertsema en A. E. van Bolhuis, over het uitoefenen der rechtspraak in Vredewold. 1729—1731. 1 bundel.

27. Stukken in een proces in revisie tusschen A. E. van Bolhuis q.q. en den heer van Stedum q.q. over het redgerrecht in Baflo en Rasquert. 1735—1736. 1 dossier.

III. MICHIEL VAN BOLHUIS junior,

1713—1738, gehuwd met Alegonda Beckeringh.

Finantiën.

28. Rekening en quitantie voor Michiel van Bolhuis, gezworen der stad Groningen, wegens vertering in het heerenwijnhuis ter gelegenheid zijner verkiezing. 1746. 1 stuk.

N.B. Gedrukt Gron. Volksalm. 1843 pag. 205.

Brieven.

29. Correspondentie van M. van Bolhuis en zijne vrouw met Daniel Overbeek, gouverneur en directeur van Ceylon, en diens echtgenoote Geertruida Breugman en met Jonas Leanderts op Ceylon. 1740—1747. 1 bundel.

Varia.

30. Stukken betreffende den burgerlijken, kerkelijken en academischen staat van Michiel van Bolhuis. 18e eeuw. 1 omslag.

N.B. Hierin doopacte, attestatie van belijdenis, acte van burgerrecht, inschrijving ter Hoogeschool, toegangsbewijs voor de Acad. boekerij en dergelijke stukken.

31. Bruiloftsgedichten aan Michiel van Bolhuis en echtgenoote; heil- en zegenwenschen aan ieder van hen afzonderlijk. 1e helft 18e eeuw. 1 bundel.

N.B. Hierin gedichten van Michiel van Bolhuis zelf en de fraai geteekende wapens der geslachten van Bolhuis en Beckeringh.

32. Dichtmatige brieven van M. van Bolhuis en P. Muntinghe en omgekeerd. Circiter 1736. 1 bundel.

33. Gedichten van Michiel van Bolhuis, waaronder een blijspel: De spookende minnaar. 1734. 1 bundel.

N.B. Eén vers gedrukt.

34. Memoriaal van M. van Bolhuis. 1739. 1 deel.

N.B. Hierin aanteekeningen over huishouding, veestapel, familie, recepten voor mensch en dier enz.

35. Gedichten van Petrus Hofstede. 1734. 1 omslag.

36. Dichtmatige brief van P. Muntinghe aan A. H. W. de Vriese. 1736. 1 stuk.

37. Gedichten van A. H. W. de Vriese en P. Huisinga Bakker. 1e helft 18e eeuw. 1 omslag.

N.B. Hierbij een vers van een onbekende.

IV. ABEL EPPO VAN BOLHUIS Junior,

† 19 September 1780.

Varia.

38. Academische stukken van A. E. van Bolhuis. 1755—1766. 1 omslag.

N.B. Hierbij testimonia, rekeningen voor 't drukken van het dispuut. Academische bul als med. doctor.

39. Gedichten van A. E. van Bolhuis. 2e helft 18e eeuw. 1 omslag.

40. Miscellanea verzameld door A. E. van Bolhuis. 2e helft 18e eeuw. 1 deel.

N.B. Hierin natuurkundige en wiskundige aanteekeningen; aanteekeningen over opschriften enz. op verschillende reizen gemaakt, raadsels, grafschriften etc.

V. JAN VAN BOLHUIS.

Ambten en waardigheden.

Als secretaris van het Winsumer- en Schaphalsterzijlvest.

41. Stukken betreffende de uitgaven, het onderhoud etc. van het Winsummer- en Schaphalsterzijlvest. Laatst 18e eeuw. 1 omslag.

Als plaatsvervangend representant.

42. Stukken betreffende de verkiezing van Jan van Bolhuis als plaatsvervangend representant. 1796. 1 omslag.

Varia.

43. Journaal van eene reis door Holland, Utrecht, Gelderland en Overijssel in den zomer van 1777. 1 stuk.

44. Gedichten en prozastukken van Jan van Bolhuis. 2e helft 18e eeuw. 1 omslag,

45. Politieke gedichten etc.. 18e eeuw. 1 omslag.

46. Erotica, verzameld door Jan van Bolhuis. 2e helft 18e eeuw. 1 omslag.

47. Catalogus der bibliothèque galante van Jan van Bolhuis met eene lijst van andere boeken. 2 deelen.

VI. JAN ARKEMA,

door aanhuwelijking verwant met de familie van Bolhuis.

Varia.

48. Journaal van den officier van gezondheid Jan Arkema, op zijnen tocht met het Fransche leger door Duitschland. 1813—1814. 1 deel.

Tweede afdeeling.

Stukken tot het familiearchief van Bolhuis behoorende, doch niet wel tot een bepaald persoon terug te brengen.

Betreffende ambten en waardigheden.

49. Klauwregisters en andere stukken betreffende het vervullen van het redgerambt in onderscheiden rechtstoelen der Ommelanden. Begin 18e eeuw. 1 bundel.

50. Stukken betreffende het secretariaat van Winsummer- en Schaphalsterzijlvest, waargenomen door verschillende heeren van Bolhuis. 17e en 18e eeuw. 1 bundel.

51. Lijsten van richters in de Ommelanden, van doctoren en advocaten bij de hoofdmannenkamer en van militaire gezaghebbers. 18e eeuw. 1 omslag.

52. Instructien voor verschillende provinciale en generaliteitsambten. 17e en 18e eeuw. 1 bundel.

53. „Korte deductie van de ordre ende maniere waarop een richter in de Ommelanden volgens landrecht gehouden is de breuken in te vorderen etc." 18e eeuw. 1 deel.

54. Stukken rakende de arbiters in de Ommelanden tusschen Eems en Lauwers. Begin 18e eeuw. 1 bundel.

55. Stukken betreffende de regeling van het schepperschap van Baflo en Rasquert. 18e eeuw. 1 bundel.

56. Extracten van vonnissen en uitspraken van de Warven en de Hoofdmannenkamer over verschillende zaken. 17e en begin 18e eeuw. 1 bundel.

57. Stukken betreffende de verpachtingen in Hunsingo en van de generale middelen van Stad en Lande. Eerste helft 18e eeuw. 1 bundel.

58. Stukken betrekkelijk het eiland Rottum, de jurisdictie en strandvonderij aldaar etc. 17e en 18e eeuw. 1 bundel.

N.B. De familie van Bolhuis heeft een gedeelte van het eiland in eigendom bezeten.

59. Stukken van verschillenden aard betreffende het kerspel Warffum. 17e, 18e en begin 19e eeuw. 1 bundel.

N.B. De leden der familie van Bolhuis bekleedden verschillende functien te Warffum. Hierbij in afschriften uitspraken in zijlvestaangelegenheden van 1396, 1458, 1459. Een paar stukken zijn gedrukt.

60. Zijlvestboek der Winsummer- en Schaphalster schepperij. Laatste helft 17e eeuw. 1 deel.

N.B. Hierin afschriften van overeenkomsten tusschen de zijlen, uitlatingsbrieven enz.

61. Gedrukte rapporten en andere officieele stukken betreffende Stad en Lande en de twisten dezer beide leden. 17e en 18e eeuw. 1 pak.

Familierelatien.

62. Huwelijkscontracten, testamenten, scheid- en koopbrieven, inventarissen enz. van de leden van het geslacht van Bolhuis en van aanverwante families als: Alderts, Beckeringh, Cnol, van Heek, Junius enz. 17e en 18e eeuw. 1 pak.

N.B. Bij deze collectie is eene uitvoerige inhoudsopgave gevoegd.

63. Brieven, houdende geboorte- huwelijks- en sterfberichten, gezonden aan de familie van Bolhuis. 18e eeuw. 1 bundel.

Finantiën.

64. Rekeningen voor geleverde boeken aan A. E. sr, M. en A. E. jr. van Bolhuis 1726—1779. 1 bundel.

65. Stukken betreffende de liquidatie der boedels van M. en A. E. van Bolhuis. Laatst 18e eeuw. 1 bundel.

66. Quitantiën en andere stukken betreffende de schilderijen, de meubels en het zilver der familie van Bolhuis. 18e eeuw. 1 omslag.

Brieven.

67. Brieven ingekomen bij leden der familie van Bolhuis. 18e eeuw. 1 bundel.

Varia.

68. Recepten, kunstjes, raadsels, versjes, opschriften, menu etc. 18e eeuw. 1 bundel.

69. Nieuwjaarswenschen van jeugdige leden der familie van Bolhuis. 19e eeuw. 1 omslag.

Huisarchief Allersma.

INLEIDING.

Op 30 Juli 1899 overleed op den huize Allersma nabij Ezinge Jhr. Mr. R. M. A. de Marees van Swinderen van Allersma, notaris te Ezinge. Eenige maanden later is het huis Allersma, voor het eerst sedert het begin der 15e eeuw, verkocht, thans om in handen van sloopers te komen. Gedurende vier en een halve eeuw was Allersma altijd bij vererving en scheiding van de eene familie in de andere overgegaan. Achtereenvolgens was het goed het eigendom van de geslachten Allersma, Elema, Busch, de Marees en de Marees van Swinderen. Meer uitvoerig is de geschiedenis van dit goed beschreven in den Groningschen Volksalmanak van 1901, blz. 52.

De erfgenamen van den overleden laatsten bezitter schonken de op Allersma en zijne bewoners bewaard gebleven charters in het najaar van 1899 (zie Verslag over 1899, blz. 670) aan het Rijksarchief in Groningen. Reeds vroeger waren door den heer de Marees van Swinderen bij zijn leven meermalen handschriften aan het Rijksarchief in Groningen ten geschenke gegeven (zie Verslagen 1888 blz. 247, 1889 blz. 178, 1896 blz. 550, 1897 blz. 285). Van die vroegere schenkingen waren registers teruggebracht in de archieven van sommige rechtstoelen of in het archief der staten van de provincie Groningen. De in 1899 ontvangen stukken hebben allen betrekking op „Allersmaheert" en hare bewoners, zij vormen met eenige der vroeger ontvangen stukken een archief van het huis Allersma, dat ongetwijfeld grooter moet zijn geweest. Men kan het huisarchief terugbrengen tot twee groepen, aldus aan te duiden:

I. Stukken voortvloeiende uit of samenhangende met ambten en waardigheden door de bewoners van Allersma bekleed.

II. Stukken betreffende de persoonlijke en vermogensrechtelijke aangelegenheden der bewoners van Allersma.

Mr. J. A. FEITH,
Rijksarchivaris.

Beschrijving der verzameling charters, registers en stukken, uitmakende het Huisarchief Allersma.

Eerste groep.

1. Register, bevattende de rekeningen overgelegd door Seerp Elama op Allersma in zijne qualiteit als overste schepper van Aduarderzijlen 1604—1626, met de goedkeuringen door de scheppers; bevattende verder eenige belangrijke uitspraken in geschillen van het zijlvest en achterin een aantal familie-aanteekeningen betreffende het geslacht Elama. 1 deel.

2. Uitvoerig betoog met staten, registers en afschriften van oude stukken, door den heer R. B. de Marees opgesteld, betreffende hetgeen onder de schepperij van Ezinge en Hardeweer en onder die van Feerwerd behoort, op 27 April 1757 overgegeven aan HH. Gecommitteerden uit de Hooge Justitiekamer van Stad en Lande tot de zaken van het Westerkwartier. (concept). 1 deel.

3. 1676 December 17/7.

Brief van prinses Albertine Agnes, weduwe van den stadhouder Willem Frederik, aan den raadsheer van Groningen Reneke Busch, met het verzoek te willen bevorderen, dat haar zoon de Prins blijve gehandhaafd bij het recht van collatie der militaire charge, in het veld vacant wordende. 1 stuk.

4. 1679 Februari 18.

Brief van prinses Albertine Agnes, weduwe van den stadhouder Willem Frederik, aan den raadsheer Reneke Busch te Groningen, ter gelukwensching van zijne benoeming tot raadsheer, verzoekende tevens mededeeling van den dag der monstering voor de vergadering der Staten. 1 stuk.

5. Provinciaal Instructieboek. 1 deel.

N.B. Dit h. s. in folio, geschreven omstreeks 1750, bevat de instructiën, eeden en nadere resolutien van bijna alle hooge en lage ambtenaren en beambten van de provincie Stad en Lande van Groningen.

Tweede groep.

6. 1532 Juli 28.

Mr. Luert Grovinck, pastor te Uuthusen, en heer Roeloff Stuve, pastor te Loppersum, de laatste als dedingsman, verklaren in het bijzijn der andere dedingslieden hunne zegels te hebben gehangen aan de huwelijksvoorwaarden, aangegaan tusschen Louwe Havickeszoon te Enselens in Loppersummer karspel en Etke, dochter van Waelko Elama en Tyalde zijne vrouw te Uuthusen.

Int jaer uns Heren dusent vifhundert unde twe unde dartich des Sondages nae Jacobi apostoli.

Oorspr. met het geschonden zegel in groene was van Rodolphus Stuve; het zegel van Grovinck is verdwenen.

7. 1536 December 12.

Meyster Yelto Benninghe, pastor te Noorthorm, en Hiddo Jensema verklaren als daartoe gekozen „dedinxluden ende makelers" hunne zegels te hebben gehangen aan de huwelijksvoorwaarden, aangegaan tusschen Ebele Ukema, zoon van wijlen Meyne Feringhe en Tadde, en Sijttye, dochter van Sijrp Allertsma en Thoenis, waarbij getuigen waren heer Peter van Vlissinghe, prebendaat te Oldehove, en Oswaldt van den Borch.

Ghehandelt, ghemaect, besloten, bescreven, bezeghelt ende overghegheven Dinxdaechs na onser Vrouwen Ontfenghenisse in den jare ons Heren dusent vijffhundert ende sessendertich.

Oorspr. met de uithangende zegels in groene was van Yelto Benninghe en Hiddo Jensma.

8. 1544 December 2.

Menolt Ompteda, Butto Auwelsuma en Hyddo Jensuma, de laatste mede namens Alle toe Hardeweer, dedingslieden, verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de huwelijksvoorwaarden, welke met hunne medewerking zijn beraamd tusschen Renneko Elama en Anna, de dochter van Sijrrijp Allersma.

In den jare ons Zalichmakers doe men screff dusent vijffhundert vier unde vertich des Dinxdages nae sunte Andreasdach.

Oorspr. met de zegels in groene was in het regest genoemd.

9. 1547 October 5.

Hyddo Jensema, Allo tho Hardeweer, Ballo Froma en Geerke Froma als „enkelose ghecoren degensluden" verklaren de navolgende huwelijksvoorwaarden te hebben bepaald voor het huwelijk tusschen Cornelis Allersma, zoon van Sijrp Allersma, en Meyt Froma.

Ynt yaer uns Heren dusent vijffhundert soven ende viertich des Woensdages voer Dionisii episcopi et martiris.

Oorspr. met de geschonden uithangende zegels van Hiddo Jensema en Ballo Froma. Het zegel van Geerke Froma is afgevallen.

10. 1583 Mei 23.

Bocko Auwema verklaart zijn zegel te hebben gehangen aan de huwelijksvoorwaarden, aangegaan tusschen Johan van Cordenoert en Tonnis Elema, dochter van Renneko Elema en zijne vrouw Anna Allersma, waarvoor Duert Allersma als volmacht compareert.

In den jaer unsses Heren duisent viffhondert dre ende tachtentich den dre ende twijntichsten May.

Oorspr. met het uithangende zegel in groene was van Bocko Auwema.

11. 1588 Juni 22.

Gellius Ilstanus, commandeur van het hospitaal bij Sneeck, nu pastor en commissarius te Bafflo, Albart Tyarda van Starckenborch tho Wetzinga, Eenrum, Tijnallinge en Garsshuysen jonker en hoveling en Duyrt Allersma verklaren hunne zegels te hebben gehangen aan de huwelijksvoorwaarden van Syrop Elama en Jantijen Abels, weduwe van Jacop Halsema op Lutke Saexum, waarbij o. a. hun oom Duyrt Allersema aan het echtpaar schenkt, om na zijn dood te aanvaarden, 50 grazen lands, gelegen te Esinge in Allersemaheert.

In den jaer ons Heren duysent vijffhondert acht ende tachtentich den tweeendetwintichste dach des maents Junij.

Oorspr. met de geschonden uithangende zegels in groene was in het regest genoemd.

12. 1610 Maart 5.

Seerp Eelama, bijgestaan door zijne zuster Tonnijs Eelama, vrouw van den te Groningen wonenden hopman Jan van Cordenoort, en Hillegunt Swalue, bijgestaan door hare ouders Dr. Otto Swalue en Anna Canters en hare grootmoeder Jildie Eekes,

verklaren huwelijksvoorwaarden te hebben vastgesteld, waarbij o. a. de bruidegom ten huwelijk brengt twee heerden lands in het kerspel van Esinge, n.l. Allersmaheert groot 104 grazen c. a. en Hummersmaheert, alsmede de van zijn vader geërfde Eelemaheert te Uuthuisen.

Ondertekent den 5 Martii anno XVI° ende tein.

Afschrift in no. 12a.

12a. 1611 April 8.

Johan Bolthe, grietman te Esinghe, Feerwerth en Hardeweer, verklaart, dat Sirp Eelama en zijne vrouw Hillegunt Swalve alsook de ouders van laatstgenoemde, Otto Swalve en zijne vrouw Anna Canters, hebben bevestigd de door hen op papier geschreven huwelijksvoorwaarden tusschen eerstgenoemden gesloten op 5 Maart 1610 luidende als volgt (volgt no. 12).

Up huiden den achten Aprilis anno sesteinhondert en elffen.

Oorspr. met het zegel van Johan Bolt in groene was.

13. „Dat groot rekenboeck voor mij, Rintke Bosch, beginnende in den jaere onses Heeren Jesu Christi anno 1612". 1 deel.

N.B. Dit h. s. in folio, groot 461 bladen, is een register van inkomsten en uitgaven van 1612—1650 en bevat allerlei uitgaven van huishoudelijken aard, geldbeleggingen, kosten van studie, catalogus van een bibliotheek met de prijzen van aankoop, kosten van begrafenissen, geslachtsregister van Elama op Allersma van 1496 af, korte kroniek enz., alles opgesteld door Rintke Bosch of Reneke Busch, ontvanger der gemeene middelen te Groningen, overleden 1 Januari 1649.

14. 1639 Augustus 3.

Hayo Unico Manninga toe Dijxterhuis jonker en hoveling te Petersbuiren, Eendrum, Nylandt c.a. verklaart zijn zegel te hebben gehangen aan de huwelijksvoorwaarden, aangegaan tusschen Duirt Elama toe Allersma, zoon van wijlen Sirp Elema en Hillegunda Swalve, en Meeuwer Fockens, dochter van Jacob Fockens en Ettien Louwens, waarbij de moeder en verdere familieleden aan haar zoon Duirt Elama het gebruik enz. van het huis c. a. te Allersma toestaan tegen het volgende jaar.

In den jaere ons Heeren duisent seshondert negen ende dartich den darden Augusti.

Oorspr. met het geschonden uithangende zegel in groene was van Manninga.

15. 1647 Juni 8.

Otto Valcke, drost der beide Oldenampten, verklaart, dat Dyurt Elema op Allersema, hoveling te Eijsinge en mede-rekenmeester van Stad en Lande, en Margaretha Nutte voor hem hebben verklaard de navolgende huwelijksvoorwaarden te hebben aangegaan met medewerking van een aantal dedingslieden.

Actum Nordtbroeke den achten dach Junij anno sestijenhundert soeven en veertich alten stijll.

Oorspr. met het uithangende zegel in groene was van Otto Valcke.

16. 1660 Februari 29.

Rudolph Wilhelm, vrijheer van Inhuisen en Kniphuizen, heer tot Luitsborch en Bergum etc., State-Generaal ter vergadering van H. Hoogmogenden in den Hage, overste schepper van Aduarderzijlen etc., verklaart, dat huwelijksvoorwaarden zijn aangegaan tusschen Duirt Elama op Allersema en Abeltijen Mellema, wed. Uckema, waarbij onderscheidene familieleden aan weerszijden als dedingslieden zijn opgetreden.

In den jaere onses Heeren duisent seshondert sestich op den negen en twintichsten dag Februarius.

Oorspr. met het uithangende zegel in roode was van R. W. van In- en Kniphuisen.

17. 1661 October 26.

Johan Wifringh, jonker en hoveling etc., verklaart, dat Anna Elama wed. Ripama, geassisteerd met hare zonen Sirp Ripama en dr. Ritsco Ripama, eene scheiding heeft aangegaan met den heer Duyrt Elama op Allersma, medegecommitteerde raad ter admiraliteit te Harlingen, en diens vrouw Abeltje Millama, betreffende de nalatenschap van hun zuster Jantje Elema, waarbij o. a. aan Duyrt Elama worden toegewezen vijftien grazen lands in Allersma.

Actum Groningae anno sestijnhondert een ende tsestich des ses ende twintichsten Octobris.

Oorspr. met het uithangende zegel in groene was van Johan Wifringh.

18. 1666 November 5.

Bocco van Bourmannia, heer tot Edens en Snelgersum, tot Appingedam, Uitwijrde en Holwijrde c. a. jonker en hoveling, mede-gecommitteerde raad der Ommelanden tusschen Eems en Lauwers, verklaart, dat de navolgende huwelijksvoorwaarden zijn

aangegaan tusschen Marcus Busch, predikant te Warffum, geassisteerd door zijne moeder Jantjen Marcus van Hasselt, wed. Busch, zijn broeder dr. Reneke Busch, secretaris der provincie, en zijne zwagers Jan de Marees en Harmen Jurjens Wittenarent ter eene zijde, en Engeltien Ubbemius met hare moeder Trijntjen Fechters, haren broeder Hero Ubbemius en haar oom assessor Sib. Fechters ter andere zijde.

In Groningen anno sestijnhondert ses en sestich den vijften November.

Oorspr. met het uithangende zegel in roode was van Bocco van Bourmannia.

19. 1667 Mei 10.

Reyner Alberda op Feerwert, tot Feerwert, Esinge ende Groot Aduwert c. a. jonker en hoveling, verklaart, dat Duyrt Elama op Allersma, tot Esinga Feerwert, Grootegast en Doesum hoveling, gecommitteerde ten rekenkamer der provincie, grietman te Ezinge en Hardeweer, en zijne vrouw Abeltje Millama ingevolge hunne huwelijksvoorwaarden van 29 Februari 1660 hebben verklaard wederzijdsch de navolgende roerende en onroerende goederen te hebben aangebracht.

In den jaare een duisent seshondert seven ende tsestigh den 10 May.

Oorspr. met het zegel in roode was van Reijner Alberda.

20. 1679 Maart 24.

Derck Clant, heer van Hantkema tot Zuydthorm in Oosterdeel—Langewolt, in de Zeerijp, Loppersum, Uithuisen, Adorp en Bedum c. a. jonker en hoveling, medegecommitteerde ter Staten-Generaal, verklaart, dat Dr. Reneke Busch, raadsheer der stad Groningen en zijne vrouw Siberdina Siccama, Wijardus Siccama op Clinckama, rekenmeester der provincie, en zijne vrouw Jetske Rosema van Fogelsangh, en Margaretha Siccama, allen kinderen van Harco Siccama en diens vrouw Sieucke Iwema, eene scheiding hebben aangegaan van de ouderlijke nalatenschap.

Aldus gedaen op den vier ende twintigsten Maert des jaers een duisent seshondert negen ende seventich.

Oorspr. met het uithangende zegel in roode was van Derck Clant.

21. 1680 Januari 31.

Duyrt Elama op Allersma, hoveling tot Esinge, Feerwert, Hardeweer, Grootegast en Doesum, erfschepper tot Aduwerderzijlen

wegens Esinge en Hardeweer, verklaart, dat Dr. Reneke Busch, Willemina Busch, Johan Roberts als man van Allegonda Busch, samen kinderen en erfgenamen van Dr. Nicolaus Busch, secretaris der provincie, alsmede Reneke Busch en zijne vrouw Siberdina Siccama met de overige erfgenamen van Cornelisje Busch, alsmede Johan de Marees, zoon van Aeltien Busch, allen samen erfgenamen van Jantien Marcus van Hasselt weduwe Reneke Busch, particuliere ontvanger der collecte van de gemeene middelen dezer provincie, eene scheiding hebben aangegaan der nalatenschap van laatstgenoemde weduwe Reneke Busch, waarbij o. a. aan den raadsheer Reneke Busch eenige landen in Allersma worden toegewezen.

Aldus gedaen in den jare onses Heeren sestijnhonderd ende tachtentigh den laesten dagh Januarii.

Twee oorspr. met het uithangende zegel in groene was van Duyrt Elama.

22. 1682 October 26.

Reint Alberda op 't Zandt, Leermens, Enum, Zeerijp, Rasquert, Andel, Tijnallinge en in de Vierbuiren jonker en hoveling, gedeputeerde State van Groningen en Ommelanden, verklaart dat de erfgenamen bij versterf van hunne nicht Abeltien Mellema de goederen, door de erflaatster in den boedel van den heer Elema ingebracht, onder enkele voorwaarden hebben verkocht aan Reneke Busch, raadsheer der stad Groningen.

Actum Groningen op den sesentwintichsten Octobris anno sestienhondert twee ende tachtentigh.

Oorspr. met het uithangende zegel in roode was van Reint Alberda.

23. 1683 Juni 22.

Henric Cluivinghe, burgemeester in Groningen, verklaart, dat de ontvanger Reneke Rijpema en consorten, erfgenamen ab intestato van wijlen Duirt Elama op Allersma, hun recht op de nalatenschap hebben verkocht aan Dr. Reneke Busch, raadsheer der stad Groningen, tegen een koopsom van negentien duizend gulden en onder eenige voorwaarden.

In Groningen anno sestienhondert drieentachtentich den twie-entwintichsten Juny.

Oorspr. met het zegel in roode was van Henric Cluivinghe.

24. „Journaal der reistocht na de Oost-Friesche Eylanden door de heeren W. C. Q. B. N. B. P. A. in de maand Julij 1720 gedaan". 1 deel.

N.B. Dit h. s. in 8º bevat eene vermakelijke, de 18e eeuwsche zeden kenschetsende, reisbeschrijving van een aantal Groningers met enkele geschiedkundige aanteekeningen.

25. 1723 Februari 10.

Burgemeesteren en raad van Groningen verklaren, dat te hunnen overstaan is aangegaan eene scheiding tusschen de vijf kinderen of hunne rechtverkrijgenden van wijlen burgemeester Reneke Busch en zijne vrouw Siberdina Siccama, waarbij o. a. aan Johanna Busch, gehuwd met Johan Robers, medegezworene der stad en secretaris van het gericht van Selwerd, ingevolge de bepalingen van het testament van 4 Maart 1707 wordt toegewezen de plaats tot Esinge, genaamd Allersma, met hoven, huizen, singels enz.

In den jare seventijn hondert drie en twintigh den tijnden Februarij.

Oorspr. met het geschonden uithangende zegel in groene was der stad Groningen.

Het Rijksarchief in Drenthe.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

In mijn vorig verslag sprak ik de verwachting uit, dat de zomer van 1900 mij zoude brengen de vervulling van mijn verlangen: te kunnen in gebruik nemen het nieuwe archiefgebouw. Ik meende die hoop te mogen koesteren op grond van, mij van bevoegde zijde gegeven, verzekeringen; doch zij is niet verwezenlijkt. Zoo moet ik dus wederom mededeeling doen omtrent de tegenwoordige bewaarplaats, die naast hare goede eigenschappen dit groote bezwaar heeft, dat ze veel te weinig ruimte biedt.

De huurder, van wien in mijn vorig verslag sprake was, heeft de benedenwoning met Mei 1900 verlaten; zijn opvolger bleef slechts enkele maanden, zoodat sedert de laatste maanden van 1900 het benedenhuis leeg staat. Dit verminderde natuurlijk het brandgevaar; doch vocht veroorzaakte het niet-stoken in de benedenwoning niet voor de archiefstukken.

Het gebrek aan ruimte deed zich in het afgeloopen jaar ook weder op hinderlijke wijze gevoelen met betrekking tot de regeling. Toch mocht deze niet onder dat bezwaar lijden; maar moest zij juist met te grooter kracht worden doorgevoerd, waar met den dag het tijdstip nader kwam, waarop de archieven in het nieuwe gebouw zouden overgaan. Het is dan toch gewenscht, dat zooveel mogelijk die verhuizing op inventarissen zal kunnen geschieden.

Omtrent het nieuwe gebouw verkreeg ik van den rijksopzichter, den heer van Diedenhoven, verblijdende inlichtingen; het is bijna gereed. In het depôt moeten nog worden aangebracht de hekjes in de gangen tusschen de kasten, die tevens tot opstap kunnen dienen om stukken van de bovenste plank te krijgen, en het tusschen die hekjes en de kasten behoorend netwerk van koord; in de bureaux liggen de kleeden en zijn ook grootendeels de meubelen geplaatst, de stoelen echter nog niet. Ook het overige deel van het gebouw is bijna voltooid. Dank zij het stoken, is er geen vrees voor vocht, zoodat tegen overbrenging der archieven zelfs reeds geen bezwaar meer zou zijn.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

In het afgeloopen jaar was slechts eenmaal noodig het nazien van den bliksemafleider, waarbij vastgesteld kon worden, dat hij goed werkte. De verdere benoodigdheden verkeeren steeds in goeden staat. Nieuwe voorwerpen behoefden niet te worden aangeschaft.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

Ook in 1900 werd door den tijdelijken bode voortdurend zorg besteed om den materiëelen toestand der archiefverzamelingen te verbeteren. Bizonderheden zijn echter ook thans hieromtrent niet te vermelden.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

De regeling der archieven in het Drenthsche depôt is voortgezet met de beschikbare kracht. Reeds toen ik hier in functie trad, was mijn oog erop gericht, bij de ingebruikneming van het nieuwe gebouw meerdere belangstelling in en meerder gebruik van het archief uit te lokken door het publiceeren zoo mogelijk van inventarissen.

Daarom sloeg ik dan ook met kracht de hand aan het werk. En toen zich het tijdstip van dien overgang steeds verder verschoof, ging ik van mijn kant steeds met meer ijver door, opdat het geregelde gedeelte zoo groot mogelijk zoude kunnen zijn. Af en toe echter stond ik in het afgeloopen jaar, wegens ongesteldheid van den amanuensis, alleen voor alles en moest dan allerlei tijdroovend werk doen, dat ik had kunnen overlaten. Zooveel mogelijk trachtte ik door „overwerk” hierin te voorzien; maar, omdat zelfs bij algeheele gezondheid van den amanuensis, vermeerdering van personeele hulp ter bevordering der regeling ten zéérste gewenscht ware geweest, gaf dit natuurlijk geene voldoende oplossing. Toch zal het mijn streven blijven, dat bij de verhuizing van het archief zooveel mogelijk inventarissen gereed zijn.

De archieven van Ridderschap en Eigenerfden en Drost en Gedeputeerden en de hen opgevolgde besturen tot het Landschapsbestuur, kwamen eene belangrijke schrede nader aan hunne regeling. Een inventaris van de resolutiën en de daarbij behoorende bijlagen is in concept gereed. Enkele noten zijn daarin aangebracht, doch de fijne schaaf moet nog haar werk doen. Ook moet hierbij opgemerkt worden, dat deze inventaris niet

geheel afgesloten kan worden, voordat de regeling van het depôt voltooid is. Immers door de algeheele dooreenmenging van de losse archiefstukken, die vroeger heeft plaats gevonden, kunnen nog steeds brieven als anderszins uit (later gevormde) bundels te voorschijn komen, die in dezen inventaris behooren opgenomen te worden. Daarentegen zou eene uitzifting van b.v. alle brieven thans niet dienstig zijn, omdat daaronder zouden zijn, die in een oud dossier of ouden bundel behooren.

Door zulke brieven aan het dossier of den bundel te onttrekken, zou, gelijk van zelf spreekt, de regeling geschaad worden. Toch is reeds het groote voordeel verkregen, dat het schema gereed ligt, waarnaar de definitieve inventaris moet zijn ingericht, en dat deze door de noodige aanvulling in den concept-inventaris van lieverlede gereed komt.

Een groot deel der serieën dossiers en losse stukken, behoorende tot de zooeven genoemde archieven, is beschreven. De serieën worden alle genoemd in de oude inventarissen, althans voorzoover zij dagteekenen van vóór 1800, omdat van het Statenarchief geen inventaris aanwezig is van later tijd; onmiddellijk neemt de inventarisatie dan een sprong tot 1829, toen Magnin tengevolge van de bekende ministerieele circulaire van 1827 zijn inventaris inleverde.

Met de dossiers en losse stukken is hetzelfde het geval. Van de tot nu toe gereconstrueerde dossiers kennen wij den titel, daaraan dikwijls terstond na de samenstelling ervan gegeven. Wij kennen, door vergelijking der inventarissen onderling, de omschrijving bij latere inventarisatiën, al of niet afwijkende van den eersten titel. Zoo ontvangen wij doorgaans volledige inlichtingen, noodig voor de samenstelling en beschrijving van het dossier.

In verband hiermede schijnt het mij dan ook gewenscht toe, de oude inventarissen te laten drukken en die uitgave te doen voorafgaan aan de publicatie der definitieve inventarissen. Dan toch kan iedereen, die onderzoekingen wil instellen in het Drenthsch depôt of wel zich omtrent zijne regeling wil vergewissen, vele inlichtingen, voor hem van groot gewicht, verkrijgen. Daarbij is evenwel noodig, dat de inventarissen onderling met elkaar in verband gebracht worden. Voor een deel is dit reeds door mij geschied; het overige kan eerst gedaan worden, wanneer ik meer vrijen tijd te mijner beschikking heb.

Wat de losse stukken betreft, in den oudsten inventaris, van 1627, bestaan zij meerendeels uit charters en enkele brieven, die om hun belang niet geliasseerd werden; onder zulke brieven zijn b. v. te noemen die, waarop de Landschap groudde haar recht op sessie ter Generaliteit. In den inventaris van 1679 worden

echter onder afzonderlijke nummers beschreven stukken, die ontnomen zijn aan oude liassen. Blijkbaar moest voor de eene of andere quaestie zulk een stuk geproduceerd worden en heeft men de lias verbroken, al behield men de overige stukken bijeen. Het uit de lias genomen stuk werd bij de inventariseering in 1679 afzonderlijk gevonden en afzonderlijk beschreven.

En dit was waarschijnlijk niet alleen toen het geval. In de tweede helft der achttiende eeuw hadden de Staten van Drenthe een geschil met die van Overijssel, voornamelijk betreffende den tol te Zwartsluis. En wederom werd de schaar ter hand genomen, ditmaal ter verbreking van de oude lias „Nabuir provinciën ende „steden." Verschillende brieven werden daaruit genomen, met andere stukken vereenigd, voorzien van volgnummers en aldus gevormd tot een lijvig dossier en aldus in latere inventarissen omschreven. Waar ons evenwel uit andere inventarissen bekend is, dat indertijd de zooeven genoemde lias heeft bestaan; waar wij in het later genoemde dossier stukken vinden uit den tijd der lias, voorzien van het liasgaatje en soms voorzien van andere kenmerken, dat zij indertijd gelegen hebben bij de stukken van die lias, — dáár is de weg, dien wij te volgen hebben, volkomen duidelijk. Of wij vereenigen de aan de lias ontnomen stukken weder met het overig deel der lias, maar moeten dan bij de beschrijving van het dossier hunne aanwezigheid in de lias en bij die van de lias hunne tijdelijke overbrenging naar het dossier vermelden; óf wel wij laten de stukken in het dossier en vermelden bij de lias, dat zij daaraan ontnomen en elders geplaatst zijn, en bij het dossier, dat deze bestanddeelen van de lias bevat. Beide wegen staan gelijk in dit opzicht, dat nòch de lias nòch het dossier in wezen is gehouden, doch beiden moeten gereconstrueerd worden. Voorshands schijnt het mij het best, de lias zoo volledig mogelijk te maken; omdat ook in sommige andere gevallen, waar geheele serieën van stukken met andere stukken tot zeer omvangrijke dossiers vereenigd zijn geworden, de practijk het inslaan van dien weg gebiedt.

De beschrijving der serieën, dossiers enz. wordt, evenals die der resolutiën enz. gebracht op strookjes, zoodat terstond een inventaris te vormen is van het reeds beschrevene. Niet ongewenscht zoude het mij voorkomen, wanneer deze inventaris gedrukt werd, om verschillende redenen. In de eerste plaats is bij de verhuizing der archieven een gedrukte inventaris als leiddraad te verkiezen boven een geschreven; verder wordt het gebruik van deze stukken bevorderd, omdat hunne aanwezigheid bekend wordt; dan geeft de publicatie ook tot kritiek aanleiding. Dit laatste acht ik niet het geringste voordeel, dat verkregen zal worden. Immers van geen der Staten-archieven van ons land

is de inventaris gedrukt geworden. Verschijnt een voorloopige inventaris, die reeds aanwijst het plan van indeeling enz., dan kan, in verband met de daarover gegeven kritiek, vastgesteld worden de norm, waarnaar de Staten-archieven behooren ingericht te zijn.

Het nog niet beschrevene gedeelte zal waarschijnlijk nog een paar jaren werk vorderen; zeer moeilijk is echter daarvoor een juisten tijd op te geven.

De inventaris van de rekeningen der aan de Staten rekenplichtige ambtenaren is thans gereed en behoeft nog slechts te worden geschreven in het net. Dit werd uitgesteld, omdat enkele toelichtende noten gewenscht schenen. De ten vorigen jare van die rekeningen opgemaakte staten zijn herzien en in het net overgebracht.

Ook de regeling der archieven na 1805 werd voortgezet. Verschillende dossiers en bundels werden beschreven en van toelichtende noten voorzien. De antwoorden op vele circulaires, uitgegaan van den landdrost en den sous-préfet, werden voor zooveel noodig bijeengebracht en grootendeels beschreven met aanwijzing van de aanschrijvingen, waarvan zij het gevolg waren. In verband met hetgeen gereed is, mag verwacht worden, dat deze archieven in den aanstaanden zomer geinventariseerd zullen zijn.

De rechterlijke archieven zijn in bewerking. Bij de beschrijving hiervan ondervond ik minder bezwaren dan bij die van de Staten-archieven en wel uit tweëerlei oorzaak. In de eerste plaats bestaat het archief van den Etstoel grootendeels uit deelen en serieën, wat natuurlijk de regeling zeer vereenvoudigt; het vaststellen der al of niet volledigheid was alleen een tijdroovend en zeer vervelend werk. En ten tweede schijnen deze stukken nog vrij wel tot ons gekomen te zijn in de oude orde. Enkele portefeuilles met losse stukken behoeven nog slechts onderzocht te worden, opdat de centrale rechterlijke archieven geregeld zijn. Deze portefeuilles zijn thans onderhanden, zoodat binnen niet te langen tijd de regeling te dezen opzichte zal zijn afgeloopen.

Dan zijn aan de beurt de archieven der verschillende schultengerechten. Waar deze bijna geheel uit deelen bestaan, zal alleen noodig zijn een onderzoek, of de titels in oude inventarissen geheel volledig en juist zijn, een werk, dat niet veel tijd in beslag kan nemen. Voorloopig heb ik reeds de gegevens uit de oude inventarissen, die voor de beschrijving dezer archieven dienen kunnen, op strookjes geschreven; zoodat de beschrijving met kracht kan doorgezet worden.

De regeling der kerkelijke archieven, voorzoover zij berusten

in mijn depôt, kwam in het afgeloopen jaar gereed. Ter bevordering van een goed overzicht, heb ik daaraan toegevoegd het archief der provinciale synode van Drenthe, al behoort dit tot de Staten-archieven. De Drenthsche synode toch verkeerde in eene eigenaardige positie in verband met de wijze, waarop de kerkhervorming in deze provincie werd ingevoerd. Van verschillende zijden is reeds gewezen op het verschijnsel, dat niet overal de Hervorming even spoedig en even krachtig doordrong. Verschillende omstandigheden werkten daartoe mede, waarop o. a. door wijlen professor Fruin gewezen is. Nu schijnt men in Drenthe zeer lang te hebben vastgehouden aan het oude geloof of wel van lieverlede daartoe te zijn teruggekeerd. In elk geval schijnt in het laatst der 16^{en} eeuw over het algemeen in Drenthe de Hervorming weinig kracht te hebben bezeten. Waarschijnlijk werkte, naast de door Fruin genoemde oorzaken, daaraan mede de slechte staat der middelen van gemeenschap en de aard der Drenten 1). Zooveel is zeker, dat in 1598 noodig werd geoordeeld de Hervorming van hooger hand in te voeren. Vandaar de bekende aanschrijving van den stadhouder graaf Willem Lodewijk. Met bijstand van enkele Groninger godgeleerden werd toen de Reformatie in de Landschap aangevangen, doch daarbij tevens groote invloed op den gang der kerkelijke zaken in Drenthe toegekend aan godgeleerden van Stad en Lande en aan het bestuur van de Landschap. De band met Groningen werd vrij spoedig verbroken, die met de Landschapsregeering bleef bestaan. Waarschijnlijk vond men den eersten hinderlijker, omdat deze werd uitgeoefend door personen buiten de provincie, wat natuurlijk in dien tijd zeer zwaar moet hebben gewogen.

Zoo hadden in de synode zitting, naast de predikanten, die de drie classes vertegenwoordigden, de gemachtigden van den stadhouder en de Staten. Aan beide autoriteiten werden de resolutiën ook ter goedkeuring toegezonden, zoo krachtig was hun invloed. Het synodaal archief berustte in het Landshuis te te Assen, voorzoover het niet voor den loopenden dienst noodig mocht zijn en zich daarom ten huize van den secretaris der Landschap bevond.

Aldus bleef de toestand tot 1816, toen het bekend koninklijk besluit eene nieuwe orde van zaken in 't leven riep. Waren vroeger de provinciale synoden souverein ten opzichte der nationale synode, gelijk de Staten der provinciën souverein waren, thans was daarmede gebroken. De provinciale kerkbesturen, opvolgers der provinciale synoden, waren voortaan bestuurslichamen,

1) Tegenwoordige Staat van Drenthe, bladz. 158.

den schakel vormende tusschen de algemeene synode en de classicale besturen. Opdat de provinciale kerkbesturen niet onkundig zouden zijn van het werk hunner voorgangers, werd tevens bepaald, dat hunne secretarissen zouden kunnen overnemen van de bestaande provinciale synoden en classicale besturen de archieven, welke hen „concerneren."

Op grond dier bepaling richtte zich het provinciaal kerkbestuur van Drenthe in 1850 en later herhaaldelijk tot de Gedeputeerde Staten en de Staten dier provincie, tot de Ministers van Justitie, Binnenlandsche Zaken en Financiën, doch zonder het gewenscht gevolg. Verschillende gronden werden door de gewestelijke en centrale autoriteiten aangevoerd ter verdediging van hun standpunt. Waarschijnlijk echter mag aangenomen worden, dat zij allen de archieven der provinciale synode beschouwden als eigendom der Staten, als onderdeelen der Staten-archieven. Mag dit reeds afgeleid worden uit eene overweging van Gedeputeerde Staten in hun besluit d.d. 2 April 1850 1), uitdrukkelijk wordt het gezegd door den Minister van Justitie in zijn schrijven d.d. 18 Februari 1851 aan het Provinciaal Kerkbestuur. Na aanhaling van de artikelen 10 en 11 uit de instructie voor de secretarissen enz. der kerkelijke collegiën 2) wijst hij erop, „dat bij de voormelde instructie aan de secretarissen enz. „wel is opgedragen de hen concernerende archieven der vroegere „synodale en classicale collegiën over te nemen, maar niet om

1) Dit besluit is aanwezig in het archief van het Provinciaal Kerkbestuur; de betrekkelijke woorden luiden aldus: «Overwegende voorts, dat, behalve «die aangevoerde gronden, tegen het verzoek tot afgifte der meerbedoelde «stukken ook nog deze zeer gewichtige bedenking bestaat, dat de voormalige «Drentsche Synode niet was een enkel kerkelijke instelling, maar van af de «Kerkhervorming, krachtens het toen bestaande staatsbestuur, volgens het- «welk de kerk met de staat een en daaraan ondergeschikt was, tot op het «tijdstip der invoering van de staatsregeling van 1798 is geweest een gemengd «collegie, te zamen gesteld uit gecommitteerden van den Stadhouder, van het «Landschapsbestuur en van de Drentsche predikanten: dat ook de beschrijving «van de vergaderingen der Synode van 's Landschaps regering uitging en hare «besluiten, welke bovendien zoowel materiele als geestelijke aangelegenheden «der kerk betroffen, eerst dan kracht van uitvoering ontvingen, wanneer zij «door Drost en Gedeputeerde Staten waren gesanctioneerd; dat gevolglijk de «Synode niet was een zuiver kerkelijke, maar veeleer een politisch kerkelijke «instelling, uitmakende een wezenlijk of integrerend deel van het staatsbe- «stuur en dat hieruit van zelve voortvloeit dat het gewestelijke bestuur niet «minder dan het kerkelijke bestuur bij de handelingen der voormalige Synode «over het genoemde tijdvak is betrokken en derhalve ook niet minder belang «bij het bezit van hare archieven heeft.»

2) Vastgesteld bij dispositie van den voormaligen commissaris-generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde Kerk enz., van den 24 Februari 1816 No. 1.

„uit de archieven der provinciën te reclameren de daar berustende „stukken uit vroeger tijd, betreffende kerkelijke aangelegenheden" 1).

Gelijk ik reeds zeide, het einde der gedachtenwisseling was, dat het Provinciaal Kerkbestuur zijn wensch niet vervuld zag. Het archief der Drenthsche Synode bleef berusten in de Statenarchieven. Zoo is het in 1879 met deze onder rechtstreeksch rijksbeheer gekomen.

Doch sedert verwierf het rijk eenige archivalia uit verschillende pastorieën in Drenthe. Eene opwekking mijnerzijds aan de classicale besturen had het welkome gevolg, dat een van dezen zijn archief tot 1890, de beide andere hunne oude archieven in bruikleen gaven aan het rijk. Zoodoende zijn nu van de archieven der Nederlandsch Hervormde kerkbesturen in mijn depôt aanwezig alle centrale en verscheidene locale van vóór 1816.

Ten slotte zij hier herinnerd aan de opgave, door mijn voorganger bij zijn jaarverslag over 1890 gedaan omtrent de kerkelijke archieven in deze provincie en aan den staat omtrent de regeling der kerkelijke archieven in Drenthe, gedrukt bij de notulen van de vergadering der rijksarchivarissen in 1899.

Verder werden eenige kleine archieven, in eigendom of in bruikleen in het Drenthsche depôt berustende, door mij geregeld; zoo b.v. van de Commissie voor den landbouw in het departement Drenthe, van de vereeniging Floralia enz.

V. *In druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

Voorzoover mij bekend is, zijn in het afgeloopen jaar geene bescheiden gedrukt, behoorende tot het archief.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Het afgeloopen jaar bracht, evenals zijne voorgangers, weder eenige aanwinsten voor het depôt met zich mede. Niet vele, ik

---

1) Niet onvermeld mag blijven, dat de autoriteiten bij hunne afwijzende beschikkingen aanboden inzage te verleenen of afschriften te verschaffen. Het eerste vond bij het kerkbestuur bezwaar, omdat zijn secretaris buiten Assen kon wonen en voor hem dan gedurig een afzonderlijke reis daarheen noodig zou zijn. Omtrent het tweede aanbod merkte het op, «dat in naauwkeurige «afschriften genoegen zou kunnen genomen worden, indien aan het kerkbe«stuur geoorloofd ware, zijne aanspraak op eigen bezit van de *oorspronkelijke* «bescheiden op te geven, maar dat het ons voorkomt, dat wij op die wijze «onze magt overschrijden zouden en aan onzen pligt te kort doen.» (Minute van den brief van het Provinciaal Kerkbestuur aan de Provinciale Staten van Drenthe d.d. 30 Juni 1852).

stem dit gaarne toe; maar, wanneer men in aanmerking neemt, hoe weinige archieven in Drenthe hebben bestaan, hoevele daarvan verloren gegaan of gedecimeerd zijn, dan mogen wij dankbaar zijn voor alles, wat gered kon worden, vooral wanneer daaronder belangrijke documenten zijn.

Met ingenomenheid mag daarom vermeld worden, dat het oud-archief der classis Roldana in bruikleen is ontvangen. Daardoor zijn de oude archieven van de centrale besturen der Nederlandsche Hervormde Kerk, wat Drenthe betreft, alle bijeen in mijn depôt. Zij werden, gelijk ik boven reeds schreef, alle door mij geregeld. Daarbij bleek mij tevens, dat ik mij niet vergist had ten opzichte van de belangrijkheid van het archief der classis Roldana; inderdaad is dit nog, in menig opzicht, beter tot ons gekomen dan de archieven der beide andere classes. En dat niettegenstaande de zorgelooze wijze, waarop het vroeger werd behandeld. Eene zorgeloosheid, waardoor de mogelijkheid in het leven is geroepen, dat het oudste protocol der classicale resolutiën in het laatste kwart der vorige eeuw door de erfgenamen van iemand, die het van den scriba te leen had ontvangen, is verkocht geworden. Op 10 Augustus 1879 werd het van den kooper aangekocht voor het provinciaal museum van oudheden, waarin het nog berust.

Gelijk ik in mijn vorig verslag mededeelde, was mij verzekerd, dat te Hooghalen zouden berusten stukken behoorende tot het archief van den Etstoel, doch werd ik vandaar verwezen naar Brunsting bij Beilen. Een ingesteld onderzoek deed mij zien, dat geen archivalia van genoemd archief voorhanden waren. De vergissing was ontstaan, doordat de meeste stukken afkomstig waren van den ette Brunsting; zij behoorden evenwel grootendeels tot de marke-archieven van Hijken en Brunsting, terwijl een massa stukken van particulieren aard aanwezig waren, van geen belang. Welwillend zond de eigenaar alles naar Assen op, waar ik de stukken, die eenige waarde hebben, afzonderde; deze werden aangekocht ten behoeve van mijn depôt.

Van den Commissaris der Koningin in Friesland werd ontvangen een fragment van een in 1673 door de klerk ter landschapssecretarie C. Monter vervaardigd afschrift van het landrecht van 1614.

De heer Mr. J. Linthorst Homan, lid van Gedeputeerde Staten van Drenthe, stelde mij ter hand eene groote massa stukken, afkomstig uit den boedel van wijlen het oud-lid van Gedeputeerde Staten Mr. H. H. A. Sluis, opdat ik daaruit zoude behouden, wat voor mijn archief belang mocht hebben. Tot mijn spijt vond ik zulke stukken niet. Behalve een 15de eeuwsch handschrift met warfsoordeelen (dat met machtiging van den gever is afge-

staan aan de rijks-universiteitsbibliotheek te Groningen), bleken voornamelijk aanwezig te zijn een groote hoeveelheid particuliere papieren en stukken behoorende tot het archief der Compagnie van het Oud-Bonder-Nieuwland. In de nalatenschappen van vroegere administrateurs en van latere deelgerechtigden in de compagnie waren deze stukken waarschijnlijk overgegaan op personen, van wie de heer Sluis afstamde. Eene globale schifting werd door mij aangebracht; alleen de particuliere stukken, die zeer zeker niet behoorden tot het archief der compagnie, werden afgescheiden en omdat zij geheel waardeloos waren, met toestemming van Mr. Homan, vernietigd. De overige stukken werden bijeengebracht; voor eene regeling van het archief der compagnie kon ik niet bovendien mijn eigen tijd beschikbaar stellen, terwijl ik meende voorloopig geen bureautijd hiervoor te mogen besteden, omdat de regeling van mijn depôt daardoor zou gestoord worden. Inlichtingen, bij mijn ambtgenoot te Groningen ingewonnen, deden zien, dat overbrenging naar zijn depôt niet gewenscht was; de Staatsarchivar te Aurich daarentegen beval afgifte aan het archief aldaar aan, „da der Grundbesitz „der Compagnie in dessen Sprengel liegt". Nu worden in Duitsche archieven stukken gevonden, wier overbrenging naar Nederlandsche depôts gewenscht is. Daarom vroeg ik Uwer Excellentie's meening, òf ik het archief der compagnie aan het Staatsarchiv te Aurich zou afstaan òf wel de stukken opzenden naar 's Gravenhage ter bewaring bij de andere ter eventueele ruiling daar aanwezige archivalia. Overeenkomstig Uw verlangen is dit laatste geschied.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen enz.*

Aanleiding tot het nemen of doen vervaardigen van afschriften ten behoeve van mijn depôt bestond ook in het afgeloopen jaar niet.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Bij de vaststelling van de grenzen der provincie Drenthe was den ingenieur-verificateur van het kadaster alhier gebleken, dat er verschil van lezing bestond tusschen de oude processenverbaal van grensregeling der gemeenten Nijeveen en Steenwijkerwold. Op de grens dier gemeenten ligt een stuwdijk en eene sloot, Zuidveninger stouwe geheeten. Indertijd is nu de naam „stouwe" gebruikt zoowel voor de kade als voor de sloot en dit

heeft aanleiding gegeven tot verwarring. Daarom richtte hij zich tot mij in de hoop, dat misschien historische gegevens zouden uitmaken, welke der twee grensbepalingen de juiste was. Tot mijn spijt gaf een onderzoek in mijn depôt weinig licht, waarom ik de nasporingen vervolgde ook na 1813. Zoo is het mij gelukt, zoo al geen zekerheid te geven, dan toch de groote waarschijnlijkheid aan te toonen, dat de grens tusschen beide gemeenten en tusschen beide provinciën behoorde te liggen op de scheiding tusschen kade en sloot.

Een onderzoek, voor den Commissaris der Koningin in dit gewest ingesteld, naar den eigendom van den kerktoren te Sleen, gaf mij in grootere mate teleurstelling door gebrek aan bronnen. Wel kon ik enkele gegevens verzamelen, wel heb ik een rapport uitgebracht, maar voldoende licht kon ik niet ontsteken. Dit onderzoek beperkte ik tot 1813, omdat naar ik meende voor den lateren tijd ter provinciale griffie nasporingen waren geschied.

In den loop van den zomer werd het archief bezocht door den heer Joh. Tack, Candidat der Staatswissenschaften te Leipzig, die ten behoeve zijner dissertatie inlichtingen verzocht omtrent de immigratie van Duitsche werklieden naar Drente, om daar werkzaam te zijn bepaaldelijk bij landbouw en veenderij. Hoewel hij zijn onderzoek uitstrekte over de laatste drie eeuwen, waren de resultaten gering. Ook de burgemeesters van vele plaatsen, die ik in verband hiermede om inlichtingen verzocht, konden slechts een luttelen oogst aanbieden.

De opzichter der fortificatiën alhier G. J. Slagter vervoegde zich op mijn bureau om te vernemen, of stukken aanwezig zijn, die betrekking hebben op militaire onderwaterzettingen in de buurt van Coevorden in vroeger tijden. Ik gaf hem voorloopige inlichtingen, doch maakte hem tevens opmerkzaam hierop, dat de krijgsgeschiedkundige nasporingen hier tot 1800 voltooid waren en de officier, die daarmede belast was, hem dus voldoende inlichtingen moest kunnen geven. Tevens verklaarde ik mij bereid, zijn onderzoek zooveel mogelijk te steunen. Nader vernam ik van hem niet, behalve dat hij door bemiddeling van Gedeputeerde Staten verzocht, dat ik zelf het onderzoek zou instellen. Dit scheen mij niet geschikt: een onderzoek was ten dezen verricht ten behoeve der krijgsgeschiedkundige nasporingen; door den kolonel de Bas werd van de genie een tweede onderzoek verlangd; dit was bij afwezigheid van den daarmee belasten officier opgedragen aan den fortificatie-opzichter; dat nu deze laatste het zou opdragen aan den rijksarchivaris, achtte ik niet goed. Had de kolonel de Bas een onderzoek van mij verlangd, hij had *mij* geschreven; hij richtte zich echter tot een genieofficier en wenschte dus een onderzoek *van wege de genie.* Tot

het geven van inlichtingen omtrent het onderzoek ben ik steeds bereid gebleven, daaraan heb ik ook gevolg gegeven, maar voor het eigenlijk onderzoek heb ik mij met aanvoering der gronden verontschuldigd (1).

De krijgsgeschiedkundige nasporingen werden in het voorjaar van 1900 verricht door den 1sten luitenant van Gruting, die het onderzoek in mijn depôt, gelijk ik zooeven reeds aangaf, volbracht tot 1800. In het najaar vervoegde zich bij mij de 1ste luitenant Steup, die in opdracht had omtrent den 9-jarigen oorlog nogmaals een onderzoek in te stellen. Toen hij op 1 December naar Leeuwarden vertrok, werd zijn werk door den 1sten luitenant Feickens vervolgd.

Ten behoeve hunner onderzoekingen hebben stukken uit de archieven van Coevorden en Meppel tijdelijk op mijn depôt berust. Ten gebruike van Dr. L. Knappert werden uit het rijksarchief in Leeuwarden hier eenigen tijd gedeponeerd het ontvang- en uitgaveboek van Oldeklooster over 1572—1580 en een handschrift, bevattende het Chronicon abbatum Floridi Campi.

IX. *Uitslag der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Ook in 1900 zijn mijne bemoeiingen met andere archieven in deze provincie luttel geweest, om de ten vorigen jare opgegeven reden.

In verband met het in druk verschijnen van den staat van de regeling der kerkelijke archieven heb ik mij nog om nadere opgaven gewend tot de beheerders dier archieven. Het resultaat dier nadere opgaven kon ik nog in genoemden staat doen opnemen.

Met betrekking tot het ten vorigen jare vermelde ontwerp-reglement op de verveningen in deze provincie, verheugt het mij, Uwe Excellentie te kunnen berichten, dat in het door de Staten vastgestelde reglement is opgenomen een artikel voorschrijvende zorg voor de archieven, onder toezicht van Gedeputeerde Staten. Zoo is dus het behoud der veenderij- archieven in deze provincie verzekerd.

De rijksarchivaris in Drenthe,
JOOSTING.

Assen, 22 Februari 1901.

---

(1) Later mocht ik van den kolonel de Bas vernemen, geheel in zijn geest te hebben gehandeld.

Het Rijksarchief in Limburg.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De toestand mag voldoende genoemd worden. Des winters, door het stoken der kachels, en des zomers, door het openzetten van deuren en ramen voor de zonnewarmte en versche lucht, wordt zooveel mogelijk de vocht geweerd.

Het mij in het vorig jaar gestelde vooruitzicht is thans werkelijkheid geworden: aan mijn vurige wenschen nl. tot vermeerdering van het aantal bureaux is thans in zoover voldaan, dat in den zuiderzijbeuk, ten westen van het thans bestaande bureau, een nieuw is ingericht door het maken van twee glazen afsluitingen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze bevinden zich in bevredigenden toestand, die tot geene verandering of vernieuwing aanleiding gaf. De bliksemafleider werd op tijd geprobeerd.

II*. *Het Personeel.*

In het personeel is eenige verandering gekomen. Bij Koninklijk Besluit van 25 Juni 1900 werd als adjunct-commies benoemd Jos. Eversen, amanuensis bij dit Rijksarchief.

III. *Toestand der Archiefverzameling.*

In het afgeloopen jaar werden andermaal van portefeuilles voorzien vele dossiers van processtukken, in 1884 overgenomen van de griffie der Arrondissements-Rechtbank alhier en afkomstig van de oude schepenbanken; voor dat doel werden vele nieuwe portefeuilles vervaardigd. Ook werden de in den loop van het jaar ingekomen archieven en bescheiden grootendeels in portefeuilles gepakt.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

In de eerste plaats moet ik Uwe Excellentie er op wijzen, dat, gelijk uitvoeriger uit Hoofdstuk V en VIII blijken zal, dit jaar de verstrekte inlichtingen zeer menigvuldig zijn geweest en dientengevolge veel tijd hebben ingenomen. Verder vorderden, gelijk Uwe Excellentie bekend is, de voorbereidende werkzaamheden tot de schifting der Roermondsche archieven ook veel tijd, zooals o.a. blijkt uit de lijsten van archieven Uwe Excellentie medegedeeld; ook aan het schiften en verzamelen der in dit gewest verspreide archieven werden vele dagen besteed, waarvan 't resultaat blijkt uit hoofdstuk VI.

Met het schiften en inpakken der archieven afkomstig van de oude schepenbanken van het arrondissement Maastricht werd door den heer commies-chartermeester voortgegaan (zie mijn vorig jaarverslag). Bij deze gelegenheid werden de dossiers van processen, afkomstig van de schepenbanken der thans Belgische dorpen, afgezonderd met het oog op een eventueelen ruil met België.

Door den adjunct-commies werd gewerkt aan den inventaris der zegels, terwijl de volontair F. Dazert onder mijne leiding werkte aan het inventariseeren der aanwinsten en mij bij de correspondentie ter zijde stond.

Nog moet ik vermelden, dat door den 1sten luitenant L. A. de Visser met zeer veel ijver en goeden uitslag gewerkt werd aan het hem, bij besluit van den kolonel-directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te 's-Gravenhage, opgedragen onderzoek naar bronnen voor de krijgsgeschiedenis.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Door dr. P. Doppler, commies-chartermeester bij dit Rijks-archief: Schepenbrieven van St. Servaaskapittel te Maastricht. Deze verschenen in de „Publications de la Société historique et archéologique dans le duché de Limbourg", tom. XXXIII, 1900, Maestricht, Leiter-Nijpels, 1900. 8°.

Door den heer baron von Geusau werd in datzelfde deel uitgegeven:

„Le siége de Maestricht en 1814. La capitulation aux Hautes-Puissances alliées par le Gouvernement français, les évènements et les opérations militaires qui y ont rapport, depuis le mois de décembre 1813 jusqu'au 21 juillet 1814." Daarvoor werden verschillende documenten, berustende in dit Rijks-archief, benuttigd.

Door den ondergeteekende: Miscellanea. *a*) Doodvonnis te Epen in 1664; — *b*) Lijst der burgers van Nijmegen, die in 1572 aan het Eerwaardig Kapittel van Sint Stephanus en den magistraat aldaar een verzoekschrift richtten om twee paters der Sociëteit van Jesus toe te laten; — *c*) Het afbreken van de gebouwen op de Maasbrug te Maastricht tijdens het Fransch bestuur. Deze ook verschenen in voornoemd deel der „Publications."

In de „Maasgouw, orgaan voor Limburgsche geschiedenis, taal- en letterkunde", 22ste jaargang, 1900, verschenen de volgende artikelen, welke geheel of gedeeltelijk aan dit Rijksarchief zijn ontleend of waarvoor althans daarvan is gebruik gemaakt:

Gezworenen en schepenen van Heythuysen, door dr. P. Doppler, commies-chartermeester bij dit Rijksarchief (p. 1—2).

Akte van aanstelling tot schepen der stad en vrijheid Valkenberg in 1457, door denzelfde (p. 2).

Testament van Gerard van Heeck, van 26 April 1474, door denzelfde (p. 37—40).

Aankondiging van een Duitschen geneesheer te Maastricht in de vorige eeuw, door denzelfde (p. 74—75).

Bijdragen tot de herstellingen der Kerk van Weert in de 17e eeuw, door denzelfde (p. 81—82).

Veldbode te Gulpen, door denzelfde (p. 84).

Reglement van den „schut- off veldtbode" van Nieuwstad, door denzelfde (p. 85—26).

Emolumenten der gerechtspersonen te Geul, Bunde en Ulestraten in de XVIIIe eeuw, door denzelfde (p. 86—87).

Zegel der schepenbank Born, door Jos. M. H. Eversen, adjunct-commies bij dit Rijksarchief (p. 82).

Zegel der schepenbank van Buggenum, door denzelfde (p. 86).

Eene straf uit het laatst der vorige eeuw voor verkoopers van bedorven vleesch door F. Dazert, volontair bij dit Rijksarchief (p. 63—64).

„Sitientes venite ad aquas" (over „kerstpoelen" in Nederland), door den ZeerEerw. ZeerGel. Heer dr. Jos. Schrijnen (p. 34—36).

Eene manumissio in 1748, door den ondergeteekende (p. 1).

Wapen van Theod. de Vaes, kanonik van het Kapittel van St. Servaas te Maastricht, door denzelfde (p. 28).

De geschiedenis van het rekwest tot bekoming van een verbeterd gemeentewapen door het gemeentebestuur van Valkenberg, door denzelfde (p. 41—43).

Programma's van tooneelstukken, door studenten van gymnasia opgevoerd in de 18e eeuw, door denzelfde (p. 77).

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

A. Archieven.

a. *Door schenking:*

Van mevrouw de weduwe E. Janssens-Germain alhier:

1717 Maart 16—1719 Juni 9. Lagerboeck en generale metinge der Heerlijckheyt Bunde gedaan ter requisitie van sijne HooghwelEd. geboren Heer H. O. Grave van Geul, beneffens den heer Schout, schepenen en dorpmeesters derselve Heerlijckheyt . . . Reg. kl. Fol.

Na 1811. Etat de classement des propriétés non bâties. Commune de Bunde, justice de paix de Meerssen, arrondissement de Maestricht. Reg. Fol.

Eenige losse bescheiden van dossiers van processen, gichten enz. betreffende de familie Peusen, uit de XVIIIe eeuw.

Van den heer A. F. van Beurden, landmeter van het kadaster te Roermond:

1589—1608. Leen- en overdrachtregister van den laathof Eygelshoven. 4°.

1609—1611. idem idem 4°.

1611—1626. Register met akten betreffende de verheffingen en transporten van den laathof, met copie van oudere akten uit de 16e eeuw en copie rentelijst van den hof 1525. 4°.

1454—1620. Band, waarin origineele akten en afschriften betreffende de rechten, de molens enz. te Eygelshoven. Fol.

1622—1640. idem idem Fol.

1643—1789. idem idem Fol.

1613—1793. Tiendregister enz. van Neer. Fragment. Fol.

Aenwysinge van het recht tot de twee Graeffschappen van Meurs en Lingen, competeerende Syn Hoogheyt, Johan Willem Friso, prince van Oranje en Nassau, erf-stadthouder ende capiteyn generael van de provincie van Vrieslandt, alsmede stadhouder en capiteyn generael van de provincie, van stadt en lande, erfgenaem universel ex testamento van syn Koninghlijcke Maj. van Groot Brittangien, glorieuser gedachtenisse, mitsgaders beantwoordinge ende wederlegginge van zeecker opstel, genaemt ondersoeck ende beweeringe van de rechten van sijn Koninghlijcke Majesteyt van Pruyssen op de gemelde twee graafschappen. Fol.

Van den heer Burgemeester van Heythuysen:

Twee overdrachtregisters van de schepenbank Heythuysen.

1750—1788. Gight ende geudingh register. Daarachter: benoemingen van meier te Buggenum en Heythuysen 1759, 1764, 1772; eeden van schepenen en gezworenen 1773—1784, 1787; gedeeltelijk tusschen de benoemingen van den meier in. Reg. Fol.

1755. Landtschat ende leening zedulle naergesien ende verbetert int jaer 1755. Daarachter: 1788—1796 Gicht- ende geudingh register; vervolgens: 1789 Landtschat ende leeningh zedulle naergesien en vernieuwt in den jaere 1789. Reg. Fol.

Van de familie Lebens te Eijsden:

Gronsfeldt.

1. Graafschap. (In 3 portef.)

a). Algemeen bestuur.

Een bundel met losse bescheiden.

b). Archief van den Commissaris plenipotentiaris van den graaf.

Een bundel met losse bescheiden.

c) Familie-archief. (In 1 portef.)

1649 Februari 16. Huwelijkscontract tusschen Johan Jacob von Daun, heer te Sassenheim en Oyst (zoon van Karel von Daun, heer van Sassenheim en van Agnes Magdalena van Berg-Trips) en Antonetta von Ouhren (dochter van Johan Karel von Ouhren, heer te Tavigny, Limpach etc.)

Orig. op perkament.

Een bundel met losse bescheiden van allerlei aard.

Een bundel correspondenties met den rentmeester.

2. Rechterlijk.

Schepenbank Gronsfeldt.

a). Civiel rechterlijk.

1759 Juli 16—1765 Februari 6. Protocol-register. Reg. Fol.

1777 Juni 14—1780 December 20. Idem. Reg. Fol.

Dossiers van civiele processen in 1 portefeuille.

b). Willige justitie.

Minuten van overdrachten, testamenten enz. in portefeuille.

c.) Crimineel en correctioneel.

1756 Juli 23—1769 Juni 21. Rolle crimineel. Fol.

Meerdere dossiers van crimineele processen in 1 portefeuille.

3. Leenhof.

Een bundel met akten van beschrijving, overdracht, aanbreng enz. van leengoederen in 1 portefeuille.

Schepenbank Heugem.

1. Rechterlijk.

a). Willige justitie.

1788 April 2—1796 Februari 23. Heugemer gichtboek. Reg. Fol.

b. *Door aankoop*:

1350 Januari 13 (Keulsche stijl.) Verklaring van Gerhard, eerstgeborene van Gulick, graaf van Berg en Ravensberg, waarbij hij herroept uit naam zijns vaders en zijn eigen naam de vergeving der kerk van Caldenkirchen gedaan aan Arnoldus, scolaris, genaamd de Palanco, ten nadeele van de erfgenamen de Wylre, die de beurt van vergeving hadden.

Orig. op perkament.

1697 Augustus 7. Akte uitgevaardigd door den stadhouder, schepenen, geërfden en gemeene inwoners van Walbeck, waarbij eene verschrijving geschiedt van 2000 pattacons ten behoeve van Cornelis Mouts en zijne zuster Marie te Venlo, tegen $4^1/_2$ pCt. Met het zegel der schepenbank Walbeck.

Fragment.

1756 Januari 14. Schepenbrief van Venlo, waarbij verklaard wordt, dat Mathys Vermasen bij de religieuzen Annuntiaten aldaar opgenomen heeft eene som van 800 gulden Cleefsch en daarvoor tot onderpand gesteld heeft een stuk akkerland in het Oeyervelt groot $1^3/_4$ morgen en gelegen naast erf van voormeld klooster in eenen „Weerdt in de aan de Maese achteraenschietende".

Orig. op perkament.

In dorso:

1783 Januari 14. De echtelieden Mathys Vermaesen en Alegonda Graven verklaren, dat voormelde pandstelling vernieuwd is en het kapitaal van 800 Cleefsche gulden met 500 vermeerderd is, welke laatsten zij verklaren in ontvangst te hebben genomen.

1791 December 22. Sr. Agnes Mons, moeder ancilla, Sr. M. Clues procuraterse van voornoemd Annuntiatenklooster, verklaren vorenstaand kapitaal van 1300 gulden Cleefsch te hebben terugontvangen.

1772 October 30. Akte van deeling der nalatenschap van Frans Arnold, rijksgraaf, markgraaf van en tot Hoensbroeck, erfmaarschalk van Gelder en Zutphen, heer der voogdij van het Nederambt Gelder, Swalmen, Asselt, Hillenraad, Grubbenvorst, Bleijenbeek, Afferden en Runen, enz., en Maria Anna Sophia, geboren gravin van Schönborn-Bucheim, echtgenooten.

Afschrift op papier (afkomstig van het adellijk huis Hillenrade.)

1773 Juli 31. Benoemingsbrief door Karel Anselmus graaf van Thurn en Taxis, Postmeester-generaal van het Duitsche Rijk, enz. van Willen Franssen tot postmeester te Tegelen.

Op perkament gedrukt met aanhangend zegel in rood was.

1774 Juli 12. Benoemingsbrief door Karel Anselmus graaf van Thurn en Taxis, „Erb- General Obrist- Postmeister" etc. van Caspar Franssen, zoon van voormelden Willem Franssen, als opvolger van zijnen vader in het postambt te Tegelen.

Orig. op perkament met aanhangend zegel in rood was.

1667. Schatcedule van het kèrkspel E c h t. Fol. obl.

1609. Register met de costumen en rechten der heerlijkheid Horst als volgt getiteld:

„Dit syn die rechten [des] kerkspels van der [H o r s t] die den doorp van den Heeren gegeven ende toegelaeten syn" Reg. kl. 4°.

Na 1688. Eclaircissement sur le procès entre l'abbaye de Corbie située en France et la maison de G e l e e n. Fol.

Na 1747. Deductie voor de „Rooms-Catholyke- Arme-Meesters" in een proces met den oud-schepen van Maastricht, Noodstok. Fol.

Na 1764. Motiva sententiae in zake Otto Willem Ross, als praeses der Neederduytse Gereformeerde diaconie deezer stad gevoegt met desselfs meede broeders d'heeren J. Rutten, C. Otzeling medicinae doctor, Isaac Brebrenus van Dijk en S. A. Boijmans, aanleggeren, geinjurieerdens teegens Gerardus Huygens gedaagde en injuriant. Fol. Incompleet.

1753 Maart 12. Motiva sententiae in zake Anna Catharina Ruyters tegen Antoon Bastiné. Fol.

1764 Mei. Advies in zake J. G. Fargon, schout der heerlijkheid en hoofdbank Margraten, nomine officii aanklager, tegen Johannes Theunissen. Fol.

Archieven afkomstig van de familie de Limpens te Doenrade:

1. Rechterlijk:

a). 's H e r t o g e n r a d e.

Eenige losse stukken van processen der schepenbank 's Hertogenrade.

b). S i m p e l v e l d t - B o c h o l t s.

Eenige losse stukken van processen der schepenbank Simpelveldt-Bocholts.

c). Losse processale stukken van de schepenbanken van: Alstorf, Heerlen, Hoensbroeck, Klimmen, Merckelbeeck, Merckstein, Oirsbeeck, Schinnen, Schinveld, Sittard en het land van Valkenberg.

2. Leenen:

a). Mankamer van 's Hertogenrade.

Een bundel losse bescheiden en fragmenten van dossiers.

b). Leenhof van Valkenberg.

Een bundel losse bescheiden en fragmenten van dossiers.

c). Leen- en laathof van het adellijk huis Doenrade.

1. 1768—1788. Leenregister van het adellijk huis Doenrade. Reg. fol.

2. Een bundel losse bescheiden.

c. *Door overname bedoeld bij wettelijke bepalingen*:

Van den heer Rijksarchivaris in Noord-Brabant, met machtiging van Uwe Excellentie:

1642 Augustus 14. Purgatoir vonnis van den Raad van Brabant, gewezen ten behoeve van den baanderheer van Boyemer of Boemer, na akten van default tegen allen die „schier of morgen" eenige actie zouden willen pretendeeren tot de vrijheerlijkheid Remborch door hem gekocht van Joos Maximiliaan graaf van Bronckhorst en van Batenbroeck enz.

Orig. op perkament 4 bladen met omslagblad. Zegel van Philips III ontbreekt.

Van den heer Rijksarchivaris in Gelderland:

1635 Januari 18. Plakkaat van Frederik Hendrik tot die van het Overkwartier om binnen twee maanden de verstorven leenen te verheffen en den eed aan de Staten te doen.

Gedrukt op papier.

Van de volgende gemeenten:

Amby.

1772. Brieven geschreven door ridder de Brienen, hoog-drossaard van het land van Valkenberg, in die hoedanigheid. Minuten. Reg. fol.

Voorin: Analyse van zijne correspondentie als advokaat in een proces van baron de Lottellerie de Falloise, heer van Warsage cum suis contra den heer drossaard Alexander de la Montaigne,

gepleit voor den Raad en leenhof van Brabant 1743—1746. Verder: aanteekeningen van particulier finantieelen aard van de familie van Brienen, 1776—1848. Administratieve briefwisseling der gemeente Amby 1849 door burgemeester Kramer van Brienen, bezitter van het adellijk huis Geusselt enz. enz.

Verso: 1852—1853. Gemeentelijke correspondentie. Minuten.

Baerlo.

1. Rechterlijk.

a). Civiel-rechterlijk.

Eenige losse stukken van processen, gevoerd voor de schepenbank aldaar.

18e eeuw. Een bundel met plakkaten van rechterlijken aard, zoo geschreven als gedrukten.

b). Willige Justitie.

1779 Juni 15. Testament van L. Meys secretaris der heerlijkheid Baerlo-Blerick.

Op papier.

c). Crimineel.

Eenige losse stukken van processen in criminalibus.

2. Laat- en cijnshof van den heer van Baerlo:

1782 Mei 31. Machtiging door W. L. R. S. baron van Bierens, groot-deken van Aken, proost der collegiale kerk van den H. Martinus te Rutten, heer van Baerlo en leenheer van het adellijk huis Baerlo aan den schout aldaar, L. Coopmans, om te mogen verkoopen den hot „aengen einde," leenroerig „aen den vrijadelicken huysen ende borgh Baerlo."

Minuut op papier, met den ombrement van dien hof uit 1744.

1574—1612. Cijnsregister van het kasteel „de Borcht" te Baerlo. fol. obl.

3. Heerlijkheidsarchief.

1388 November 12. Extract van den verkoop van huis en

burg te Baerlo door Willem hertog van Gelder aan Jacob van Montfort, en latere goedkeuring van dien verkoop door Reinoud van Gelder enz.

Afschrift op papier.

Blerick.

1. Rechterlijk.

a). Civiel-rechterlijk.

Eenige dossiers van processen.

b). Willige justitie.

Eenige dossiers momboorsrekeningen, van openbare verkoopingen en minuten van overdrachten.

c). Crimineel en correctioneel.

Een dossier.

2. St. Antonius (en St. Sebastianus?) Gild (Schutterij).

1683 Mei 12. Schuldboek over de jaren 1652—1751. Reg. Fol.

17e en 18e eeuw — 1803. Rekeningen, verpachtingen, lijsten van leden enz.

Baerlo, Blerick, Maasbree.

Rechterlijk.

a). Civiel rechterlijk.

Eenige dossiers.

b.) Willige justitie.

Eenige dossiers momboorsrekeningen.

c). Crimineel en correctioneel.

Fragmenten van twee dossiers.

Blitterswyck.

Rechterlijk.

a). Civiel-rechterlijk.

Twee dossiers van civiele processen.

b). Willige justitie.

Geldopnamen.

c). Crimineel en correctioneel.

1788 October 3. Voogdgeding.

Grubbenvorst, zie Horst, p. 825.

Horst.

1. Algemeenheden.

1661 Januari 24. Inventaris van 't geene op huyden 24 Januari 1661 ten overstaen van ons onderschreven scholtis, schepenen ende secretaris deser vrijheerlicheit Horst in den schepen comp berustende ende in der kercken staende bevonden is worden.

Op papier.

1670—1671. Agenda van het gerecht te Horst.

Op papier.

1791 Juni 30. Inbezitname der heerlijkheid Horst door Frans Clemens vrijheer van Furstenberg.

Orig. op papier.

2. Rechterlijk.

a). Civiel-rechterlijk.

18e eeuw. „Naerdere consideratie voor die Hooghweerdige heeren Hoogh Proost, Deken ende Capitulairen van het Edel ende seer Eerweerdigh Capittel van St. Servaes tot Maestricht met hun gevoeght den Eerweerdigen heere Arnoldus Josephus Swijsen geinsinueerden tegens den Eerweerdighen heeren Petrus Bogaerts professeur der philosophie tot Loven ende clercq der diocese van 's Hertogenbosch suppliant" in een proces over het jus patronatus der kerk van Weert.

Op papier.

1619 Februari 17. Verkoopceduul van eene erfpacht van 26½ malder rogge, Horster maat, in deze heerlijkheid gelegen, leenroerig van het huis Horst, door Anna van Baexen, weduwe van Johan van Broeckhuysen zû den Borgh, geassisteerd door Marten van Broeckhuysen heer tot Oyen, Johan van Boickholt tho Lobbrich en Reynder van Hillen tho Helden als voogden

der onmondige kinderen van jonker Johan van Broeckhuysen en Anna van Baexen voornoemd, aan jonker Johan van Broeckhuysen zu dem Kolck en Catharina van Mirbach zijne vrouw.

Afschrift op papier.

1661 Juli 18. Accoord tusschen vrouwe Elisabeth van Weedt, weduwe van joncker Willem van Broeckhuysen zoo voor haar als in kwaliteit van voogdes harer dochter Amelia Gertruyt van Broeckhuysen ter eenre, en joncker Frederick van Laer, haren schoonzoon ter andere zijde, wegens de kooppenningen van den Colck en den hof de Hatendonck.

Minuut ?

1666 October 1. Verkoopceduul der heerlijkheid Broeckhuysen door Arnoldt Wolfgangh graaf van Huyn, Geleen en Amstenrade, vrijheer van Wachtendonck, Broeckhuysen enz. heer van Oirsbeeck, Brunssem, Spaubeek, Schinnen enz., Keizerlijke raad en kamerheer, en zijne vrouwe Maria gravin van Huyn, Geleen en Amstenrade, vrijvrouw van Wachtendonck, Broeckhuysen enz., vrouw van Oirsbeek, Brunssem enz. aan Bernard vrijheer van Pallant heer tot Eyll en Hameren en zijne echtgenoote Isabella Françoise vrijvrouw van Pallandt vrouw tot Eyll en Hameren.

Gecollationneerd afschrift op papier.

1716 December 22. Extract uit de resolutiën van de Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden betreffende het verzoek van jonker Johan Warner van Aert tegen den drossaard van het ambt Montfort wegens inbreuk in het adellijk leenhof van den jonker, geheeten „den Jongen hof", en het hem beletten van de suppoosten van het Hof van Roermond en andere inwoners dezer stad aldaar te vervolgen, welk verzoek wordt toegestaan.

Afschrift op papier.

(De volgende vier perkamenten hebben hoogst waarschijnlijk gediend als bewijzen in rechten :)

1487 September 28. Schepenbrief van Horst, waarbij wordt bevestigd de veronderpanding door vrouwe Irmgart van Wisch, abdis van St. Quirinus te Neuss, van 10 malder rogge jaarlijksche pacht uit den halven hof op den Kreittenberch ten behoeve van Peter van den Beirken, Peter's zoon, die haar 166 gulden current geleend had ten behoeve harer abdij.

Orig. op perkament met zegel der abdis en van Johannes van den Vene, schepen van Horst.

1489 Mei 27. Scheiding en deeling tusschen Elsken weduwe van wijlen Derick Hymmen met Hendrick van Eyck, haar man ter eenre en Henrick Boese S. Th. D., pastoor van St. Columbia te Keulen voor zijne pupillen Florys en Grietgen, kinderen van Derick voornoemd ter andere zijde, beoorkond door Derick, heer van Horst, Johan van Drypt, Johan Haghen schout des lands van Kessel, Willem van Esdonck schout van Horst Johan van Hegelsem priester, Ghysbert van den Bosch, Jacob van den Bercken, Peter van den Bercken en Jacob Luyncks.

Orig. op perkament. Met zegel van Johan Haghen en Derick van Crommentuyn, schepen te Horst.

1509 November 29. Schepenbrief van Horst, waarbij verklaard wordt, dat Lambertus „de baide ter Horst" en Geertruyt zijne huisvrouw aan Pouwels Groethennen en zijne erven eene jaarlijksche pacht van twee malder rogge maat van Horst verkoopen.

Orig. op perkament. Met zegel van Johan Haghen en Jacop van den Bercken, schepen.

1536 Februari 22. Zoenbrief tusschen meester Lenner van Crometuyn, heer Gerit van der Bercken van wege Peter Verfoert en zijne bloedverwanten ter eenre, en Jacob van der Berck, Lamert Heldmans, Wynnet van Berck van wege Derick in der Hollandt, ter andere zijde, wegens manslag door dezen begaan op den vader van Peter Verfoert, waarbij Derick werd veroordeeld tot bedevaarten naar Trier, Aken, Duren, Meer en St. Jeelis, de laatstgenoemde „toe byer ind broet" en tot eene boete van 9 Hornsche gulden ten behoeve der vrienden en magen of twee van de beste „snaphannen" voor den gulden gerekend.

Orig. op perkament met zegel van Jacob van der Berck.

1628 Juli 18. Arrest van het Hof van Gelder te Roermond in een proces tusschen de heerlijkheid Horst en jonker Godart van Kessel genaamd Roffert over het betalen van contributiën door dezen laatste.

Op papier.

1660 Juni 2. Klacht bij den schout en schepenen der heerlijkheid Horst gedaan door de gravin van Styrum tot Well, weduwe van Blitterswijck wegens de behandeling haar halfman op de bouwhoeve Tongerloo te Sevenum door hunnen gerichtsbode aangedaan.

Op papier.

1695 Februari 14. Vonnis van het Hof van Gelder te Roermond in zake de baronnen van Lottum en Hillenraedt, als heeren van Grubbenvorst, met de schepenen en gezworenen van dit Kerspel ter eenre, tegen den Raad Cox geintimeerde en die van Blerick rescribenten ter andere zijde.

Copia copiae op papier.

1695 Februari 14. Vonnis van het Hof van Gelder te Roermond in zake den advokaat Gilkens suppliant ter eenre tegen de advocaten Loyens, Schenck en van der Smitsen, rescribenten ter andere zijde.

Copia copiae op papier.

17e en 18e eeuw. Dossiers van processen van de heeren van Horst.

17e eeuw. Dossier van een proces tusschen den heer van Swolgen en Broeckhuysenvorst en Gerard Wijnandts, glazenmaker.

18e eeuw. Dossier van een proces tusschen den schout van Grubbenvorst en Johannes Verkoyen (1).

1789 Maart 16. Decreet van het Hof van Gelder te Gelder in een proces tusschen die van Blerick en die van Grubbenvorst (1).

Op papier.

Civiele processen. 3 Portefeuilles.

In appel.

18e eeuw. Dossier van een proces gevoerd tusschen den heer van Swolgen en Jacobus Verheyen.

c). Willige justitie.

1662. Een band met minuten van transporten, enz. Fol.

1715 November 9. Ontvangstbewijs aan het gerecht van Horst van het testament van de weduwe van Hoensbroeck, vrijvrouw van Horst, door de markiezin van Hoensbroeck geboren baronnes van Bocholts.

Op papier.

---

(1) Deze 2 proces-dossiers heeft de schout van Grubbenvorst, Rouffs, die ook te Horst eene openbare betrekking bekleedde, bij vergissing onder de Horstsche archieven doen geraken, doch zij behooren in het archief van Grubbenvorst (rechterlijk), gelijk ons thans bij de correctie blijkt.

18e eeuw. Rekwesten van ouders in 2e huwelijk betreffende hunne respectieve voor- en stiefkinderen met apostillen van het gerecht betreffende verkoop of belasting der goederen van die kinderen.

Op papier.

18e eeuw. Rekwesten van voogden met apostillen van het gerecht betreffende verkoop der goederen van hunne pupillen.

Op papier.

Minuten van testamenten, geldopnamen, transporten, akkoorden, officieele akten van openbaren verkoop met conditiën en voorwaarden, rekwesten met apostillen enz. Twee portefeuilles.

Dossiers van momboorszaken. Eéne portefeuille.

d). Crimineel en correctioneel.

Dossiers van crimineele en correctioneele processen. 1 portef.

e). Cijnshof.

1572—1607. Lijst der pachters van de lijfsgewin-goederen van het huis Horst o. a. te Oerlo gelegen.

16e eeuw. „Renthen unnd thijnssen met naevolgenden parcelen toegehoerich erfflichen juffer Agnezen van Drypt geextraheert uiten originall, wens datum inholt verthienhundert unnd een unnd tnegentich, unnd allet inden kerspel van Oerloe gelegen. Kl. fol. obl.

3). Gilden.

1673 Januari 16. Nieuwe constitutie-brief voor het smedenambacht door Willem Vincent, baron van Wittenhorst, „vrijbannerheer des Heylighen Roomschen Rycx vrijheere van der Horst ...." met vidimus en goedkeuring van het gerecht van Horst van 13 Maart 1674.

Orig. op papier. Met opgedrukt zegel van den baron van Wittenhorst en van de schepenbank van Horst.

4). Gemeentelijk.

1457 Juli 1. Notarieel instrument van Alardus van Cruysdonck, priester, pastoor te Lottum, officiaal der dekenaten Cuyck en Kessel (Luiksche diocees), keizerlijke notaris te Horst, waarbij

de stichting van een hospitaal voor de armen door Jacobus de Megensum, decretorum doctor, zoon van Henricus, op zijn goed genaamd „campus de Berkel," ter eere van God, de H. Maagd en de vijf Heilige Maarschalken: Cornelius, Hubertus bisschoppen, Antonius, Leonardus abten en Quirinus martelaar, wordt beschreven.

Orig. op perkament.

1501 Januari 1. — Brief van Karel van Gelder, waarbij hij het Kerspel Horst in zijn oude privilegiën bevestigt, twee jaarmarkten, een den 4en en 5en Mei en een den 2en en 3en dag na het feest van den H. Lambertus vergunt, verder om af te graven 50 Hollandsche morgen lands van zijn gemeente tot bouwland naar keuze, alsmede het recht om eikenhout te poten op zijn gemeente; dit alles wegens schade door den overtocht der „Walsche gairden" en andere keizerlijke soldaten.

Orig. op perkament. Met zegel van den hertog in rood was geschonden.

1520 Augustus 4. Brief van schepenen van Horst, waarbij zij met de kerkmeesters en consent van den Heer verklaren te hebben vergund aan Hendrik Gyskens en zijne erven het uurwerk op den toren te „halden inde stellen inde vervaren" voor 3 malder rogge, in te korten op de huur van zijn huis dat aan de kerk behoort.

Orig. op perkament. Met zegel van den schout Jacob van den Berken.

Transfix: 1606 Februari 6. Schepenbrief van Horst, waarbij dezelfden en daarbij de scholtis, met consent van den Heer, hetzelfde verklaren ten opzichte van Stoffel Rycken en Ermken zijne huisvrouw voor 3 malder rogge.

Orig. op perkament.

1551 Mei 6. Brief van Arnt van Lynden heer tot Blitterswyck en Hymmen, waarbij hij goedkeurt eene stichting in de kerk van Horst ten voordeele „der ermer off onser liever vrouwengilde" en zulks als leenheer der goederen die daarvoor gesteld werden.

Orig. op perkament (gedeeltelijk) met zegel van den heer van Lynden.

1701 Juni 7. Brief, waarbij schout, schepenen en gezworenen van Horst verklaren, van Reiner in de Bethouwe, ontvanger van de domaniale tollen des Konings van Pruissen en van

zijne vrouw Margareta Suilchius 500 patacons te hebben opgenomen ten dienste der gemeente tot betaling van 's Konings contributiën.

Orig. op perkament.

Daaronder:

1722 Juni 6. Quitantie van aflossing door de Requilé namens zijn vader te Venlo.

1613—1794. Plakkaten, edicten enz. der Regeering enz. In 1 portef.

1743. Register van het schat- en meetboek der heerlijkheid Horst. Fol.

1750—1751. Schatboek Fol.

1752. idem Fol.

1753. idem Fol.

1755. idem Fol.

1672—1792. Gemeenterekeningen; met eenige lacunen. In 3 portefeuilles.

1617—1791. Bijlagen der gemeente-rekeningen; met lacunen. In 12 portefeuilles.

Armenrekeningen over de jaren 1651, 1713, 1741, 1752, 1758, 1759, 1764, 1765, 1768, 1769, 1770, 1771, 1781, 1792. In 1 portefeuille.

1706—1713. Staat en rekening van de gemeentevruchten voortkomende van de „leege erven".

1758. „Gedetailleerden etat van alle de costen, praestatien, ende leverantien de welcke uyt de heerlyckheyt Horst ten dienste van de Keyserlycke- Konincklycke- Fransse armee sedert het Begin van deesen Oorlogh tot den lesten December 1758 hebben moeten afgedraegen worden. Fol.

Rekening, bewijs en reliqua van den administrateur der gemeentegoederen en opkomsten binnen Horst, over de jaren 1734, 1738, 1739, 1740, 1741, 1743, 1748, 1749, 1752, 1755, 1756, 1782—1784, 1786, 1787, 1788, 1789.

1773—1781. „Rechnungen und Belagen von den zu Horst ab anno 1773 bis 1781 verkauften Gemeinheits Grunden und Torf, auch verpachteten Fischerei. Fol.

1773—1787. „Notata samt derselben Beantwortungen (an dem Landes Administrations Collegium) über die neuen Erben, Torfgrund und verpachteten Fischereyen der Herrlicheit Horst. 2 Registertjes fol.

17e en 18e Eeuw. Dossiers van gemeente-processen. In 1 portefeuille.

1743. Grensscheiding der Peel tusschen Horst en Sevenum.

Een bundel met bescheiden van inkwartiering en militaire schattingen.

5). Kerkelijk archief.

1434 Maart 1. Brief van Jan van Heinsberg, bisschop van Luik, waarbij hij den pastoor en de parochianen van Horst machtigt het bij het kerkhof gevoegde gedeelte door zijn wij-bisschop te doen consacreeren.

Orig. op perkament. Met zegel in rood was van Johannes van Heinsberg.

1447 September 9. Brief van Jan van Heinsberg, bisschop van Luik, goedkeurende de stichting van het altaar ter eere van den H. Antonius, abt, voor den ingang des choors door de meesters van dat broederschap, mits dat dit altaar nooit als titel van een altijddurend kerkelijk beneficie zou vergeven worden.

Orig. op perkament. Met zegel in rood was van Jan van Heinsberg.

1452 December 20. Anna van der Straeten weduwe van Johan van Broichusen sticht een jaar- en weekdienst voor wijlen haren man Johan, voor zich zelve, hun beider ouders en voorouders, te lezen op het H. Kruisaltaar, waarvoor zij geeft 100 Overlandsche Rijnsche guldens.

Orig. op perkament. Met zegel der weduwe Broichusen.

1457 Juli 1. Notarieël instrument van Alardus de Gruisdonck, priester van de Luiksche diocees en keizerlijk notaris, waarin beschreven wordt de stichting van een wekelijksche Mis ter eere van het H. Kruis in de Kerk te Horst, waarvan als eerste deservitor wordt benoemd Jacobus de Reyssenbeeck, Johannes' zoon, rector van het altaar des H. Martinus in deze kerk door Henricus Welter te Horst.

Afschrift op perkament van Johannes Cronebergius, pauselijk notaris, van 1588.

1494 April 8. Indultbrief van Julianus, bisschop van Ostia, waarbij hij namens Paus Alexander VI, wiens plaatsvervanger hij is, vergunt aan de broederschap der H. Anna te Horst om op het nog niet geconsacreerd altaar dier broederschap Mis te lezen.

Orig. op perkament. Met zegel van het officium poenitentiare in rood was.

1508 Februari 8. Schepenbrief van Horst, waarbij verklaard wordt, dat Mr. Jacobus de Busco, pastoor te Horst, heeft gesticht in de kerk aldaar een altaar ter eere van den H. Andreas Apostel en den H. Stephanus eersten martelaar, dat hij reeds vroeger aan de pastorie een stuk grond heeft gelegateerd voor het bezoeken van zijn graf en dat zijner ouders en verder renten legateerde tot het zingen van al de kerkelijke getijden in de kerk van Horst alle jaren gedurende het oktaaf van het H. Sacrament, de completen in de veertigdaagsche vasten en advent, de tweede vespers op het feest der H. Barbara en de metten op het feest van Ste. Catharina maagd en op het feest der kerkwijding.

Orig. op perkament. Met zegel van den schout Dionysius de Monte.

1513 Juli 24. Schepenbrief van Horst, waarbij erkend wordt de stichting van jaardiensten Dinsdag vóór quatertemper in de vasten nl. een van Requiem op het Hoogaltaar en een op het O. L. Vr. altaar in de kerk van Horst, voor Derick van Horst, juffrouw Haedwijch van Sandwyck en juffrouw Eva van Zevell zijne vrouw, Derick zijn zoon en hun ouders, alsmede van eene Mis ter eere van de H. H. Drievuldigheid des Dinsdags en een lof ter eere van de H. Maagd des Vrijdags.

Orig. op perkament. Met zegel van den schout Denyss van den Berghen.

1524 Mei 2. Schepenbrief van Horst, waarbij wordt bevestigd de schenking door Derick Lambrych, priester te Horst van eene erfpacht van 15 bescheiden Hornsche gulden voor de stichting van twee wekelijksche Missen ter eere van het H. Kruis op Vrijdag en van de H. Maagd op Zaterdag op St. Eligius altaar van de kerk te Horst, voor de zaligheid van hem, zijne ouders, broeders en zusters, door een priester, te benoemen door de broederschap van den H. Eligius.

Orig. op perkament. Met zegel van schepen Jacob van den Bercken.

1563 April 4. Schepenbrief van Horst, waarbij de schenking door jonker Johan van Wytenhorst en juffrouw Joeste van Weeze, der rente van 4 gulden Brabantsch uit den hof „den Zmylberch” aan de Kerk van Horst, ter stichting van eene

preek alle Woensdagen en Vrijdagen in den Advent en de Vasten en verder als belooning voor den organist wegens zijn orgelspel in de Mis en de beide Vespers op Nieuwjaarsdag, Lichtmis, O. L. Vrouwe boodschap, Hemelvaart, het feest der Kruisvinding en van den H. Lambertus, bevestigd wordt.

Met zegel van Johan Renss, schepen. Transfix van het volgende charter.

1561 September 23. Schepenbrief van Horst waarbij de verkoop eener rente van vier gulden Brabantsch op den hof „den Zmylberch" te Schayck aan jonker Johan van Wytenhorst, drossaard van het land van Kessel en juffrouw Joeste van Weeze door Johan Kyspennynck en Mechteld zijne vrouw wordt bevestigd.

Orig. op perkament.

Kerkvisitatiën te Horst in 1572 en 1587. Processen-verbaal. Fol.

1666 September 24. [Kerkvisitatie door Jacobus van Oeveren. vicaris-generaal van het bisdom Roermond. Proces-verbaal. Fol.

Afschrift van Johannes de Visschere, secretaris in Horst en 1 onget. copie.

16 eeuw. Opgave van de inkomsten der kerk, pastorie, beneficiën enz. Fol.

16 eeuw. Register der inkomsten van de altaren en beneficiën der kerk. 8° obl.

1636 October 16. Collatiebrief voor den pastoor van Horst Johannes Ludolphi wegens het beneficie der H. Anna aldaar, door schout en schepenen. Fol.

Orig. op papier.

1639 Juli 25. Collatiebrief ten behoeve van den pastoor te Horst, Antonius Sartorius, voor het beneficie der H. Anna aldaar.

Afschrift op papier.

1723 September 16. Confirmatiebrief door Franciscus Ludovicus Sanguessa, bisschop van Roermond, ten behoeve van Leonardus van Hegelsum voor het beneficie der H. Anna te Horst.

Orig. op papier met opgedrukt zegel in ouwel van den Bisschop.

1691 November 28. Acte van vergeving van „de bedieninghe" van het orgel ten behoeve van Werner Ohmen door de gemeente.

Afschrift op papier.

16de eeuw. Lijst der inkomsten van de „custerye" aldaar. 12°.

16.. September 10. Acta et conclusa synodi decanorum christianitatum diocesis Ruraemundensis sub anno Verbi Incarnati... mensis Septembris die decima habiti in aula Reverendissimi [domini] Jacobi a Castro S. T. Doctoris Episcopi Ruraemundensis.

Afschrift door Johannes Lucae Secretaris.

1613 September 3. Redevoering van bisschop Jacobus a Castro tot de aartspriesters.

Afschrift door Johannes Lucae.

6). Fransch Bestuur.

Losse bescheiden van het Fransch Bestuur. 2 portefeuilles.

Maasbree.

Rechterlijk.

a) Civiel-rechterlijk.

Fragmenten van dossiers van civiele processen.

1622 Juni 18. Civiele breucken van het ambt Kessel.

Afschrift gecollationeerd door: »Henrich van der Locht, landtschriver des Ampts Kessels"

b) Willige justitie.

18e eeuw. Minuten van geldopnamen, openbare verkoopingen, met de conditiën daarvan, machtiging tot verkoop van „thinsroerig goedt", momboorsrekeningen enz.

Machtiging van den rentmeester van het domein des ambts Kessel tot het verkoopen van goederen onder Maasbree gelegen 1772, 1773, 1780, 1781, 1782, 1783, 1784, 1788, 1797.

c) Crimineel-correctioneel.

Dossier van een crimineel proces.

Meerloo.

Rechterlijk.

a) Civiel-rechterlijk:

Eenige dossiers van civiele processen (1).

Een bundel plakkaten van rechterlijken aard.

---

(1) Een tegen den heer, vrijheer van Winckelhuysen.

b). Willige Justitie:

1713—1732. Protocollen der obligatiën. Reg. in fol.

3 Minuten van overdrachten.

c). Crimineel-correctioneel:

Twee dossiers.

Schaesbergh.

1773 Januari 16. Plakkaat der Oostenrijksche Regeering over het zenden van copie van vonnissen ten laste van hen, die zich plichtig maken aan eenige contraventie tegen de plakkaten om de desertie te beletten, aan den raad en advocaat-fiscaal van Brabant.

Op papier.

1774 November 18. Plakkaat der Oostenrijksche Regeering over het toestaan door gerechten van het opsluiten van inwoners wegens ongeregeldheid van zeden.

Op papier.

1774 December 5. Plakkaat der Oostenrijksche regeering over het halen van misdadigers uit plaatsen van asyl.

Op papier.

1775 November 6. Declaratie over het drukken der rekwesten, factuurs of memoriën van de pleitende partijen.

Particularia.

1663—1687. Rekeningregistertje van Henrich Dortans, pachter van Herman Dederick von den Berghe genant Trips te Aken (ook kwitantie van dezen laatste). 12°.

1676—1691 en 1721. Idem (tot 1691 zeker van Henrich Dortans). Reg. 12°.

1692—1713. Rekenboekje van Joh. Meijers als lid eener compagnie voor den handel in schapen. Reg. 12°.

1701—1716. Idem van Frans Derick Dortantz (ook kwitantiën door Wilh. Poyck wegens oorlogsomslagen, kwitantiën wegens de „schat" enz.) Reg 12°.

1753—1776. Kwitantie-registertje van betaling der beden aan de Staten-Generaal van Mathijs van der Heyden en zijne opvolgers als „ophelders van 't leen van Alsdorpshoven" en ge-

kwiteerd door de collecteurs dier beden: H. F. Poppelman, B. S. Poppelman, H. S. S. Vignon, M. M. Vignon, J. Mathourne, J. W. Heldevier, J. S. Heldevier, J. N. H. de Bruijn, S. J. Leuning e. a. Reg. 12°.

Schinnen.

Rechterlijk.

Crimineel-correctioneel.

Circa 1770. Lijst der bokkenrijders en hunne diefstallen.

Stukken gedeponeerd ter griffie:

1779—1792. Dubbelen van doop-, trouw- en sterfakten. 14 Registertjes fol. (1)

Sevenum (overgenomen van het gemeentebestuur van Horst):

1). Rechterlijk.

Crimineel-correctioneel.

Dossier van een crimineel-proces.

2). Gemeentelijk.

1791. Rekening en schatting der gemeente.

Spaubeek.

Stukken gedeponeerd ter griffie:

1779—1791, 1794—1796. Dubbelen van doop-, trouw- en sterfakten. 16 Registertjes fol. (1)

B. Zegelstempels.

a. *Door schenking:*

Van den heer S. Peters, adjunct-rentmeester van het kasteel Well (L.):

Zegelstempel der schepenbank Well-Bergen: op een veld van azuur een pijl, de punt naar boven, randschrift: Si. scab. in. Wel. et. Bergen. Rond en van geel koper.

---

(1) Zie jaarverslag over 1898, p. 541, 542 en 544.

b. *Door aankoop.*

Zegelstempel der „droits réunis van het departement der Nedermaas: een schild van azuur, waarop de keizerlijke adelaar; het schild gedekt door een helm, gekroond met de keizerlijke Napoleontische Kroon, en, achter het schild elkaar kruisende, de schepter met de hand en die met den adelaar; het schild omzoomd met het lint en teeken der orde van 't legioen van eer, en omgeven door twee palmtakken; randschrift: Droits réunis. N°. 3. Dép. Meuse-Inférieure. Ovaal en van koper.

Zegelstempel der schepenbank van Thorn: de H. Aartsengel Michael den helschen draak vertredend, wiens kop hij met eene speer in zijn rechterhand doorsteekt, welke aan het boveneind in een kruisje eindigt, en houdende met de linkerhand aan een lint een schild, waarop een naar rechts blikkende adelaar; randschrift: + Sigillum scabinale alti iudicy Thorensis. Ovaal en van geel koper.

Het is beschreven in de «Maasgouw», 1880, p. 270.

Zegelstempel van Gerrit Reidt: gebalkt van 12 stukken; randschrift: S. Gerit. sun. tzo. Reidde.

c. *Door overname*:

Van het gemeentebestuur van Susteren:

Buitengewoon fraai zegelstempel der Gemeente Susteren: op een veld met driebladeren bezaaid twee naast elkander staande en aanziende vrouwen, houdende tusschen haar beiden, de eene met den rechter- en de andere met de linkerhand, het wapen van Gelderland, zijnde een geblokt schild waarop een naar rechts gewende klimmende leeuw, aan hare voeten tusschen haar beiden een naar rechts gewende gezeten hond; randschrift: + Sorores + Sigillum: opidi: Suestrensis: Rond en van brons.

Het is vervaardigd waarschijnlijk tusschen 1272 en 1276 daar de blokjes op het Geldersch wapen eerst in 1272 voorkomen (1) en Susteren in 1276 in leen werd afgestaan aan den heer van Valkenberg, zoodat zeer waarschijnlijk op dezen stempel, ware hij na 1276 geslagen, niet het Geldersch maar het Valkenbergsch wapen zou zijn voorgesteld.

---

(1) W. A. van Spaen, Oordeelkundige inleiding tot de historie van Gelderland, deel 2, p. 80.

Zegelstempel der schepenbank Horst: Een schild gefaast van zeven stukken van goud en (sabel?); randschrift: * Dit - is - der - scepen - se - van - der - Horst. Rond in zilver.

C. HANDSCHRIFTEN.

Door aankoop:

Statuta et observantiae a venerabili capitulo divae Virginis Traiectensis, omnibus tam canonicis quam sacellanis aliisque subditis prescriptis anno 1407. (Achterin: Rekeningen voor de kerk 1704—1711 en meerdere aanteekeningen over kanoniek recht, sententiae morales, enz.) 4o.

Dit registertje heeft behoord aan Servatius Fosseroul, kanonik van O. L. Vrouwkapittel en is waarschijnlijk door hem zelven geschreven in 1658.

Het beleg van Maastricht in 1579 met geschied- en krijgskundige aanteekeningen door Z. G. W. Merkes (gedrukt). Daarachter: Lijst van de Landcommandeurs van de balie Oude-Biessen te Bilsen, vervolgens: historische aanteekeningen over het Kasteel van Reckheim, de heerlijkheid Pietersheim, lijst van de verschillende vorsten, die geregeerd hebben over het grondgebied, thans de provincie Luik (België) uitmakende enz.

Modern handschrift van 173 pag., kl. 4o.

Geschiedkundige bizonderheden van Maastricht en omstreken 2 bndn. 4o. Modern handschrift.

Lijst van steden en dorpen, waar de Prins-bisschop van Luik heer is. Fol.

Verhandeling over kanoniek recht met opdracht aan den rechtsgeleerde Hieronymus Stas J. U. L. Fol. 18e eeuw.

Leeuwen op onverdeeld schild. Handschrift in fol.

D. PLANNEN EN KAARTEN.

Door aankoop:

Gezicht op en platte grond der vesting Venlo, waaronder: Abriss und Beschreibung der Stadt Venlo, im Spanischen Gelderland, wie solche nach etlich Wochiger Belagerung der Römischen Kayserlichen Majestät Hohen Alliirten Völckern,

als Königl: Englischen und Pruisischen, wie auch deren Herren Staaten, nach getroffener Capitulation von dem Frantzosen übergeben worden. Hoog 182 m/m., br. 260 m/m.

Historische, genealogische en andere kaarten.

Tafel in welcher alle gehörige Werck-Zeuge zur Kriegs-Kunst, Vestungs-Bau und Artillerie, zu Belagerung der Stäette, Vestungen und Schlosser in Feldschlachten, Heer- Lager und Lager Plaetzen auch allerleij Schiff und See-Materialen vorgestelt werden, edirt von Johann-Baptista Homann der Röm: Kais: Maj: Geographo in Nürnberg. Cum privilegio S. C. M.

Carte pour l'intelligence de l'histoire de Lorraine, où on fait observer la généalogie de ses Ducs et l' ordre du gouvernement présent.

Nouvelle carte des différents états de la monarchie Françoise sous Jule César, sous les rois de la première, de la seconde et de la troisième race avec leurs généalogies jusqu'à Hugues Capet, plusieurs observations pour l'intelligence de l'histoire.

Carte du gouvernement ecclésiastique de France divisé en ses Archeveschez, Eveschez, Archidiaconnez, Doyennez et Parroisses.

Carte chronologique et historique pour servir à l'histoire d'Espagne.

Carte généalogique des rois de Navarre, de Castille, d'Aragon, de Portugal et de Grenade, rangée en paralelle avec la carte d'Espagne, qui distingue les diverses situations de leurs états, leurs armes et alliances.

Nouvelle carte héraldique des rois d'Espagne accompagnée des armes de la plus part des grands de ce royaume.

Kwartierstaten van:

a) Marie Philippe de Montmorency, marquis de Moerbeck etc.

b) Cosme Claude d'Oignies, comte de Coupigny et de Morchoven, baron de Blaesvelt, seigneur de Pamele, Ledeberge, Wiere, Beaucamp, Rouvroy, Brouckhoven, Cretenbourch, Mesplau, Mailly, Pilly etc.

c) Pierre Jaques Procope de la Laing, comte de Rennebourg, baron de Gaesbecq et Hachicourt, seigneur de Cantaing et Montigny etc. gouverneur de Bruxelles.

d) Ferdinand Joseph de Croy, duc de Havre, Prince et Mareschal héréditaire du St. Empire, comte de Fontenoy, viscomte de Langlé, Seigneur de Tourcoing etc.

E. Boeken.

a. *Door schenking:*

Van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te 's Gravenhage:

G. Busken Huet, Tweede verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs belangrijk voor de geschiedenis van Nederland op last der regeering ingesteld. 's Gravenhage, W. P. van Stockum en Zoon. 1900. 8°.

Verslag omtrent het Koninklijk Kabinet van munten, penningen en gesneden steenen te 's-Gravenhage over 1898. 's Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij. 1898. 8°.

Verslag omtrent het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden over 1897/1898, 1898/1899. 's Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij. 1898—1899. 2 dln. 8°.

Muntkabinet van 's Rijks munt te Utrecht. — Vervolg der verschillende catalogi houdende de aanwinsten verkregen sedert het opmaken daarvan tot 1899. Utrecht, J. van Boekhoven. 8°.

Mengelingen voor Roomsch-Catholyken. Amsterdam, B. J. Crajenschot. 1807—1814. deel 1—5. 5 bndn 8°.

De Godsdienstvriend. Tijdschrift voor Roomsch-Catholyken, deel 2—101. Amsterdam A. Schievenbus, 's Gravenhage, Gebr. Langenhuysen, Grave en Arnhem. 1819—1868. 50 bndn 8°, met Register of alphabetischen inhoud op de deelen I—XLIV. Grave, J. Witz. 1843. 8°.

Bijdragen van den Godsdienstvriend; tot nut van 't algemeen 1e en 2e deel. 's Gravenhage, Gebr. Langenhuysen 1824—1827. 2 dln. 1 bnd. 8.

Godsdienstig, geschied- en letterkundig tijdschrift voor Roomsch-Katholyken. 's Gravenhage, J. W. ten Hage. 1838—1839. 1e en 2e deel. 2 bndn. 8°.

Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht: Bijdragen verzameld en uitgegeven op last en onder toezicht van Z. D. H. den Aartsbisschop. Utrecht, J. R. van Rossum. 1875—97, deel 1—24, met achter het 20e deel gebonden: Registers op de eerste twintig deelen. Utrecht, We. J. R. van Rossum. 1893. 8°. te samen 24 bndn. 8°. en van het 25e deel de 1e aflevering.

L. Ranke, Histoire de la Papauté pendant les seizième et dix-septième siècles, traduite de l'Allemand par J. B. Haiber. Bruxelles, Wouters et Co. 1844°. tom I—4. 1 bnd. 8°.

Berigt van de snoode onderneeming en vrouweroof, gepleegd door den Bisschop van Roermonde, aan K. A. van Hartzheim, huisvrouwe van J. F. d' Eyschen, heere van Triest. Benevens de ontmaskering en wederlegging, van het berugte dog vernietigde dekreet of sentensi des gem. Bisschops, alsmede de onrechtmaetige handelingen, gehouden te Keulen tegen dezelve persoonen en hunne goederen. Met eenige aanmerkingen op het zelve gewigtige geval. In 's-Gravenhage, voor den schrijver. 1737 8°.

J. Fr. Foppens, Auberti Miraei ...... opera diplomatica et historica. Lovanii, Aegidius Denique. 1723 tom I—II, Bruxellis, Petrus Foppens. 1724—1748, tom. III—IV. 4 bndn. Fol.

A. M. Mappius, Juliae, Montiumque comitum, marchionum et ducum annalium tomi tres. Coloniae Agrippinae, Franciscus Metternich. 1731. 1 bnd. Fol.

Aub. Miraeus, Notitia ecclesiarum Belgii. Antverpiae, Joan. Cnobbarus. 1630. 4°.

Memorie of species facti, rakende den verkoop en aankoop van het huis en heerlijkheid Borculo, opgesteld door ordre van den Hoog- Geboren graaf en heer Karel Philips, grave van Flodroff, Wartensleben, heere van Borculo, Loeuth, Dorth, Stavenesse, etc. etc. Amsterdam. J. Boom. 4°.

L. A. J. W. baron Sloet en H. F. Fijnje, Beschrijving van den watervloed in Gelderland in Maart 1855. Arnhem, G. J. Thieme en D. A. Thieme. 1856. gr. 8°.

H. N. van Til, Beknopte geschiedkundige en plaatselijke beschrijving .van de stad Zutphen en hare bevallige omstreken. Zutphen, W. C. Wansleven. 1830. 8°.

R. W. Tadama, Geschiedenis der stad Zutphen van de vroegste tijden tot 1795. Arnhem, Is. An. Nijhoff en zoon. 1856. 8°.

G. C. Haakman, Rhenen en omstreken. Amersfoort, W. J. van Bommel van Vloten. 1847. 8°.

Conr. Leemans, Romeinsche oudheden te Rossem. Leyden, H. W. Hazenberg en Comp. 1842. 8°.

R. H. Graadt Jonckers, Huissen, eene stad des vredes, benevens de nieuwste en oudste kunstweg in Neêrland. Dordrecht, H. Lagerweij. 1856. 8°.

B. Nieuhof, Inwijdingsrede van 's lands athenaeum te Harderwijk. Harderwijk, Theodorus Barends. 1816. 8°.

Studiën op Godsdienstig, Wetenschappelijk en Letterkundig gebied. Jaargang.

Katholieke brochuren-vereeniging, onder directie van Dr. H. J. A. M. Schaepman en Dr. W. J. F. Nuyens. Haarlem, A. B. van den Heuvel. 1868—1870. Jaarg. 1—3. 3 bndn. 8°.

Lois et actes du Gouvernement. October 1790- Vendémiaire an II (September 1793.) Paris, Imprimerie impériale 1806—1807 tom II—VII 6 bndn 8°.

Recueil des proclamations et arrêtés des représentans du peuple français, envoyés près des Armées du Nord et de Sambre et Meuse etc. ainsi que des ordonnances, règlemens et autres actes du magistrat et .autres autorités constituées de la ville et Quartier de Bruxelles.. t. 1. 3. 5. 6. 7. 8. 9. Bruxelles, G. Huyghe 7 bndn. 8°. (van tom 5 af is de titel: Recueil des lois de la République Française concernant la Belgique réunie et pays adjacens; et des proclamations, arrêtés, ordonnances, règlemens etc. des autorités constituées émanées à Bruxelles depuis l'établissement du conseil de Gouvernement. Servant de suite au Recueil des Proclamations, arrêtés etc. (voornoemd).

Recueil des lois de la République française et des actes des autorités constitués, depuis le Régime constitutionnel de l'an VIII. Bruxelles, G. Huyghe, tom 1—13, zijnde deel 10 supplement: Répertoire de la législation française, continué dans les trente-cinq volumes du Recueil des lois et des Actes du Gouvernement et autorités constituées. 14 bndn. 8°.

Recueil des lois de la République française, des actes du Gouvernement et des autorités constituées depuis l'érection de l' Empire français. Bruxelles, G. Huyghe. tom 1—18. 8°.

Achter deel 3 Alphabetische tafel op de deelen 1—3. en achter deel 8, die op de deelen 4—8.

Van de Gedeputeerde Staten in Limburg:

Verslag van den toestand van het Hertogdom Limburg in 1899, gedaan aan de Provinciale Staten door de Gedeputeerde Staten. Maastricht, Leiter-Nijpels. 1900. 8°.

Van de Gedeputeerde Staten in Zeeland:

J. P. van Visvliet, Inventaris van het oud-archief der provincie Zeeland. — Deel III. Beredeneerde inventaris van de charters en oorkonden der grafelijke regeering 1109—1450. 3e aflevering (1407—1450). Middelburg, van Benthem en Jutting. 1898. 8°.

Van de Gedeputeerde Staten in Drenthe:

Verslag van de Commissie van Bestuur van het provinciaal museum van oudheden en geschiedkundige voorwerpen in Drenthe aan de Gedeputeerde Staten over 1899. Assen, van Gorcum en Co. 1900. 8°.

Van het Gemeentebestuur alhier:

Verslag van den toestand der gemeente Maastricht over het jaar 1899, ingevolge art. 182 der wet van den 29sten Juni 1851 (Staatsblad no. 85) uitgebracht aan den Gemeenteraad door Burgemeester en Wethouders. Maastricht, Leiter-Nijpels. 1900. 8°.

Notulen der vergaderingen van den Gemeenteraad van Maastricht gedurende het jaar 1899. Maastricht, Leiter-Nijpels. 1900. Fol.

Memorie van den Burgemeester der gemeente Maastricht o.a. naar aanleiding van het Rapport der commissie voor de finan-

cieele aangelegenheden in zake de opheffing der stedelijke spaarbank of eene andere regeling van de belegging harer gelden. Fol.

Van den heer Algemeenen Rijksarchivaris te 's Gravenhage:

Notulen van de tiende bijeenkomst der Rijksarchivarissen. 's Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij. 1899. 8°.

Van den heer Rijksarchivaris in Groningen:

Inventaris van het familie-archief van het geslacht van Ewsum, berustende in het Rijksarchief in Groningen. 's Gravenhage, idem. 1899. 8°.

Van den heer Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek:

Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1899. 's Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij. 1900. 8°.

W. P. C. Knuttel, Catalogus van de pamfletten-verzameling berustende in de Koninklijke Bibliotheek. Derde deel 1689—1713. 's Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij. 1900. 8°.

Van den heer Archivaris der Gemeente Leiden:

Jaarverslag over het gemeente-archief van Leiden in 1900. 8°.

Van den heer Archivaris der Gemeente Dordrecht:

Toestand van het archief der Gemeente Dordrecht over 1899. Haarlem, Gebr. de Waard. 1900. 8°.

Van den Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te 's Gravenhage:

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche Krijgsgeschiedenis. Vijfde jaarverslag 1 October 1899. 's Gravenhage, Gebroeders van Cleef. 1900. 8°.

Van de Directie van het Genealogisch en Heraldisch Archief te Rijswijk:

Catalogus van genealogieën in handschrift, berustend in het Genealogisch en Heraldisch Archief te Rijswijk. Rijswijk. 1900. 8°.

Van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te Brussel:

Bulletin des commissions royales d'art et d'archéologie.

Bruxelles. G. Muquart, jaarg. 8, 16—25, 32—38 en 26 (afl. 5—12). 19 bndn. 8°.

Van den Hoog Eerw. Heer W. A. Notermans, kanonik van Roermond en deken van St. Maarten te Wijk-Maastricht:

A. W. Notermans, Dissertatio de regularium jure redeundi in loca, e quibus vi et injustitia expulsi fuerunt. Ruremundae, J. J. Romen et fil. 8°.

Idem, De parochiae dismembratione, sententiae recentiorum canonistarum et momentosae quaedam decisiones Romanae collectae. Ruremundae, J. J. Romen et fil. 8°.

Van den heer Fr. Straven, paleograaf te St. Truiden:

Maestrichter waersegger, voor 't jaer ons Heeren 1757. Inhoudende de reductie en evaluatie der goude en silvere geldspeciën, met een verhael der merckwaerdigste geschiedenissen. Tot Maestricht bij Jacob Lekens. kl. 12°.

Van den ondergeteekende:

Het Wonderbeeldje van Snte Agnetenberg of het 250-jarig jubelfeest van Onze Lieve Vrouw: Behoudenis der Kranken, plechtig gevierd te Sittard den 13 Mei van het H. jubeljaar 1900. Sittard, Gerard Tholen. 1900. 8°.

A. Le Roy, Iets uit de geschiedenis der Protestantsche Gemeente van Venloo. Leiden, J. J. Groen. 1883. 8°.

F. Nau, Les croisés Henry et Godefroy du chateau de Ascha (Assche, Asch ou Aix), d'après les historiens Occidentaux et deux notices syriaques du XIIe siècle. Hasselt, Eug, Leën. 8°.

C. Bamps et Em. Geraets, Don Christophe le Langenman ou le géant de Hasselt. Hasselt, Eug. Leën. 8°.

C. Bamps, Recherches sur le mey-liedje (chant de mai), hymne populaire Hasseltois attribué au XVIIe siècle. Hasselt, W. Klock. 1889. 8°.

—, Note supplémentaire sur le meilied, l'hymne populaire de Hasselt. Hasselt, W. Klock, 1892. 8°.

Jos. Schrijnen, Sint Jans Minne. Folklorische studie. (Roermond 1900). 8°.

P. Bordeaux, Un méreau inédit de la caisse d'assistance des marchands d'étoffes d'Utrecht. Amsterdam, G. Theod. Bom & Zoon. 1900. 8°.

(Overdruk uit: »Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Munten-Penningkunde 1900«.)

G. Monchamp, L'écrit d'Algerus sur la dignité de l'église Liégeoise identifié avec l'appendice du liber officiorum ecclesiae Leodiensis. 1900. 8°.

Jaarverslag van de Vereeniging „Die Haghe" en ledenlijst, Augustus 1898, ultimo December 1899. 8°. 's Gravenhage. 1900. 8°.

Le bibliographe moderne, courrier internationale des Archives et des Bibliothéques. Novembre-Décembre 1899. Paris. 8°.

(Daarin een artikel van H. Stein, La collection Dauphin de Verna et les archives de la région lyonnaise.)

E. Gielkens, La liberté d'association. Bruxelles, J. Lebègue et Co. 1899. 8°.

C. Bamps, Note sur quelques espèces rares de la faune des vertébrés de la Belgique, observées dans le Limbourg Belge. Bruxelles, F. Hayez. 1887. 8°.

(Extrait des Bulletins de l'Académie royale de Belqique.)

G. J. Landweer Jz., De lange houten weg in de ter Haarster en Valthervenen (Valtherbrug). 1887. 8°.

De Laigue, Le Waltherbrug de la province de Drenthe (Hollande). 1896 8°.

(Extrait du Bulletin archéologique. 1896. 8°.)

C. H. Peters. Kunstbeschouwing over monumentalen bruggenbouw met inleiding en toelichting. 's-Gravenhage, J. en H. van Langenhuysen. 1899. 8°.

(Overgedrukt uit de Notulen der vergadering van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs van 11 April 1899).

N. M. H. Doppler, De steenkool-exploitatie in Limburg. 1900. 8°.

(Overdruk uit het Tijdschrift der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van nijverheid).

Verslag van den toestand der gemeente Venlo over het jaar 1899 door Burgemeester en Wethouders uitgebracht aan den Gemeenteraad. Venlo. W. van der Sloot. 1900. 8°.

Nic. Meijers, Inventaris van het archief der gemeente Geertruidenberg. Oosterhout, H. J. Moonen. 1893. 8°.

H. Roes, Katholieke geestelijke liederboekjes uit vroegere eeuwen 8°.

Rapport door de Commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen aangeboden aan de Edel Achtbare Heeren Burgemeester en Wethouders der Gemeente. (Nijmegen) 1895. 8°.

b. *Door aankoop*:

Gerhardi Dumbar, Analecta seu vetera aliquot scripta inedita, ab ipso publici juris facta. Daventriae, Johannes van Wijk. 1719—1722. 3 bndn. 8°.

P. J. Block, P. L. Muller en S. Muller Fz., Robert Fruin's verspreide geschriften met aanteekeningen, toevoegels en verbeteringen uit des schrijvers nalatenschap uitgegeven. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1899—1900. Afl. 1—14.

Rijksarchief-gebouwen in Nederland. Haarlem, H. Kleinman en C°. 1900. 4°. met platen.

Cl. Fr. Hub. Guillon, Specimen historico-politicum inaugurale de divisione Gelriae Superioris seu tetrarchiae Ruraemundensis an. 1713—1715 rata ...... Lugduni Batavorum, apud J. H. Gebhard et socios. 1846. 8°.

Georg von Below, Die landständische Verfassung in Julich und Berg bis zum Jahre 1511. Eine verfassungs-geschichtliche Studie. Theil I. Die ständischen Grundlagen.— Die Vorläufer der landständischer Verfassung. Dusseldorf, L. Voss & C°. 1885 8°.

Campagne de Hollande en MDCLXXII sous les ordres de Mr. le duc de Luxembourg, contenant les lettres de ce grand capitaine, celles de Monsieur le duc de Duras, de Messieurs de Chamilly et autres officiers généraux des armées de France, à monsieur le marquis de Louvois, avec les réponses de ce secrétaire d'Etat de la guerre, ses négociations en Allemagne et diverses relations

de siéges et d' actions. Recueil.... copié sur les originaux au dépôt de la guerre de la cour de France. La Haye, Pierre de Hondt. 1759. Fol.

Liste chronologique des édits et ordonnances des Pays-Bas. Règne de Charles Quint (1506—1555). Bruxelles, Fr. Gobbaerts. 1885. 8°.

Liste chronologique des édits et ordonnances de la principauté de Liége de 974 à 1505. Bruxelles, Fr. Gobbaerts. 1873. 8°.

Idem, idem de 1507 à 1684. Bruxelles, Em. Devroye. 1860. 8°.

Idem, idem de 1684 à 1794. Bruxelles, Em. Devroye et Ce. 1851. 8°.

Jos. Croonenberghs, De oude stad en vrijheid Stockheim, historische schets. Mechelen a/d Maas, Joseph Smeets-Nouwen. 1896. 8°.

Ordinationes Praepositorum Generalium communes toti Societati. Auctoritate V. Congregationis generalis recognitae et contractae. Romae in collegio Societatis Jesu. 1595. 12°.

V. van der Aura, Geschiedkundige bijdragen betreffende het Norbertinessen klooster van St. Catharinadal. Amsterdam, C. L. van Langenhuysen. 1894. 8°.

L. Cloquet. Eléments d'iconographie chrétienne. Types symboliques. Lille. 1861. 8°.

F. Bogaerts, Histoire civile et religieuse de la colombe depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours. Anvers, J. E. Buschmann. 1847. 8°.

W. J. d' Ablaing van Giessenburg, De ridderschap van Veluwe, of geschiedenis der Veluwsche jonkers, opgeluisterd door hunne acht stamdeelen, huwelijken, kinderen en wapens. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1869. 4°.

W. J. d' Ablaing van Giessenburg, Bannerheeren en ridderschap van Zutphen. Van den aanvang der beroerten in de XVIe eeuw tot het jaar 1795. Geschiedkundig gedeelte. 's-Gravenhage, C. van Doorn en Zoon. 1877. 4°.

Idem, idem. Tweede of geslachtkundig gedeelte. 's-Gravenhage, C. van Doorn en Zoon. 1885. 4°.

Idem. Wapenboek der ridders van de Duitsche orde, balije van Utrecht sedert 1581; opgeluisterd door hunne vier opgezworen adelijke quartieren en acht stamdeelen, huwelijken en kinderen. 's-Gravenhage, C. van Doorn en Zoon. 1871. 4°.

Gothaischer genealogischen Hof-Kalender auf das Jahr 1829, 1830. Gotha, Justus Perthes. 2 bndn. 12°.

Gothaisches genealogisches Taschenbuch der Freiherrlichen Häuser 1875—1876, 1880—1891. Gotha, Justus Perthes. 14 bndn. 12°.

Katalog der freiherrlich von Lipperheide'schen Sammlung für Kostümwissenschaft mit Abbildungen. — Dritte Abtheilung. Buchersammlung 1er Band. Berlin, Verlag von Franz Lipperheide. 1896—1900. roy. 8°.

F. J. E. van Zinnicq Bergmann, De Salische wet.-pactus legis Salicae. — Haar oorsprong, voortgang en werking, vertaling en vertolking. 's Hertogenbosch, W. C. van Heusden. 1877. 8°.

F. A. Stoet, Nederlandsche spreekwoorden, spreekwijzen, uitdrukkingen en gezegden. Zutphen, W. J. Thieme et C°. 1900. 8°.

c. *Door overneming.*

Van den heer Rijksarchivaris in Noord-Brabant, met machtiging van Uwe Excellentie:

Das Lehnfolgerecht der Familie von den Knesebeck zu Tijlsen auf die Graffschaft Hoorn. Frankfurt und Leipzig. 1815. 8°.

VII. *Uitslag der pogingen om afschrift te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het hoofd-archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnenlandsche of buitenlandsche archieven.*

Hiertoe bood het afgeloopen jaar geene gelegenheid aan.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Behalve de krijgsgeschiedkundige nasporingen door den 1en

Luitenant de Visser, waarover in Hoofdstuk IV is gesproken, werd van dit Rijksarchief gebruik gemaakt door de volgende autoriteiten en particulieren, die wij naar tijdsorde melden en wel eerst die schriftelijk om inlichtingen vroegen en daarna die persoonlijk in ons archief opzoekingen deden.

Schriftelijke inlichtingen verkregen:

De burgemeester van Neeroeteren (Belgisch Limburg) aangaande het zegel der voormalige schepenbank Neeroeteren; hij bekwam afschrift van een drietal bescheiden, waaraan de zegels der schepenbank hangen, respectievelijk van 22 September 1364, 7 Mei 1365 en 27 Februari 1550 (archief der Abdij Thorn).

De heer Juten, redacteur van het maandschrift „Taxandria" te Bergen-op-Zoom, aangaande de familie Nobelaer.

De heer H. van Neuss, Rijksarchivaris in Belgisch Limburg te Hasselt, betreffende Jan de Palude alias de Beer.

De zeer eerwaarde zeer geleerde heer dr. Jos. Schrijnen te Roermond over kerstpoelen in onze provincie.

De heer Willy Geelen, Referendar am Landgericht te Aken over de familie Geelen.

De heer George Byvord, advokaat te Mons, over de schattingen en beden in de Oostenrijksche Nederlanden in de XVIIIe eeuw.

De heer Consemulder, opzichter der fortificatiën alhier, over waterschappen, hoogheemraadschappen en dergelijken in de provincie Limburg.

De heer baron A. de Linden te Londen over een vonnis ± 1552 door de leenmannen van de Keurkeulsche mankamer te Heerlen uitgesproken tegen Catharina de Seronia (Seraing) betreffende het leen Othée.

De heer J. S. van Veen, adjunct-commies bij het Rijksarchief te Arnhem, over het ressort der schepenbanken van Born en Stein in de eerste helft der XIVe eeuw.

De heer M. G. Wildeman te 's-Gravenhage aangaande het bezoek door Napoleon I aan Maastricht en den St. Pietersberg.

Het Gemeentebestuur alhier nopens bizonderheden over Pieter Minckelers, den uitvinder van het gaslicht.

De heer Mr. Ch. Bergers, president der rechtbank alhier, aangaande domaniale goederen onder Noorbeeck.

De heer N. J. Rupp te Arnhem over de familie van Neercassel.

De heer van Eynatten, Mittglied des abgeordneten Hauses van Pruissen te Geilenkirchen, over de voornamen en geboorte-akte van een zoon van Stephanus van Eynatten en Maria Catharina van Hoensbroeck, geboren te Nuth in 1628 of 1629.

De zeer eerw. heer J. H. Claessen, pastoor te Nuth, aangaande de familie's, wier wapens op kerkgewaden aldaar geborduurd zijn.

De heer Joosting, Rijks-archivaris in Drenthe, over eene munt te Assen gevonden, zijnde wellicht eene munt van het graafschap Reckheim.

De heer burgemeester van Schaesberg (L.) aangaande de mogelijkheid van het bestaan van rechten der gemeente op eenen weg, die over het goed Strythagen loopt.

De heer J. B. Reynen, goudsmid te Gemert, over een Beierschen goudgulden van Jan, hertog van Beieren, zoon van Henegouwen, Holland en Zeeland.

De heer Paul Fredericq, hoogleeraar aan de Universiteit te Gent, aangaande aflaatbrieven in de 14e, 15e en 16e eeuw in de voormalige Nederlandsche gewesten uitgevaardigd.

Mejuffrouw Mathilda Loyens te Sittard over Hyacinthe Loyens, Luiksche schepen van Maastricht, en diens zoon.

De heer van Rossum, boekhandelaar te Utrecht, over monographieën van begijnhoven in Limburg.

De baronnes von Weichs de Wenne te Geysteren over eene stichting in de 17e of 18e eeuw in de parochiekerk te Venlo door een lid der familie van Esleben.

De heer Dr. Koldewen, Gymnasial-Director te Brunswyck over de oude familie van Kessel.

De heer P. M. H. Doornbosch te Baflo (provincie Groningen) over de klokkengieters Johannes à Fine en Petrus Gheinen.

De heer H. Lovink, directeur der Nederlandsche heidegronden te Utrecht, over de gemeente-gronden en bosschen in deze provincie.

De heer A. Reydans te Mechelen (België) aangaande de familie van den Bosch, afkomstig uit de heerlijkheid Millen.

De heer Dr. Carl Caesar, Gymnasiallehrer am Königl. Gymnasium te Cleve, aangaande den monnik Lambertus van de abdij te Floreffe of het klooster van St. Jacob den Mindere te Luik, uit de XIe eeuw.

De burgemeester van Wanssum over de verkeerde voorstelling op het wapen zijner gemeente.

De heer Mr. O. Thissen, advocaat te Roermond, over de bepalingen in de oude Thornsche landrechten omtrent de opzegging van pacht van landerijen en bouwhoeven.

De heer K. Keller te Keulen over de familie van Backoven (Beeckhoven).

De heer P. X. van der Kemp, oud-directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid in Nederlandsch Oost-Indië, won inlichtingen in over den opperbevelhebber der vesting Maastricht-Dibbets in 1830—'39 en verkreeg met machtiging van Uwe Excellentie meerdere pakketten met militaire archieven uit die jaren ter inzage, welke op het algemeen Rijks-archief te 's Gravenhage gedeponeerd werden.

Verder werd het archief tot het doen van onderzoekingen bezocht door de volgende personen:

Den heer Willy Geelen, Referendar am Landtgericht te Aken, die nasporingen deed over de familie Gielen (Geelen) afkomstig van Valkenberg, Oud-Valkenberg en Klimmen.

Den heer J. Geelen, commies ter secretarie alhier, wegens genealogische doeleinden.

Den heer Fr. Straven, archivaris der gemeente St. Truiden, die inzage nam van de registers van het leenhof van Valkenberg.

Den heer Quix, notaris alhier, die inlichtingen inwon over

het adellijk huis Guesselt en zijne dependentiën, alsmede onder welke schepenbank het ressorteerde.

Den heer Jozef Systermans te Carisborg, Heerlerheide, die nasporingen deed naar den verkoop van gemeente-gronden te Heerlen, afgestaan aan de Caisse d'amortissement, ingevolge wet van 13 Maart 1813, in 1813.

Den heer Mr. Overvoorde, archivaris der gemeente Dordrecht voor eene studie aangaande den postdienst in Limburg en de landen van Overmaas.

Den zeer eerw. heer J. L. Frische, pastoor van O. L. Vrouwekerk alhier over de grenzen der stad aan de zuidzijde en die der aangrenzende gemeente St. Pieter.

Den zeer eerw. heer Genabeth, pastoor te St. Pieter bij Maastricht, over de grenzen dier gemeente aan de Noordzijde.

Den zeer eerw. heer P. van Hasselt, Kruisheer te Maaseyck, die nasporingen deed voor de geschiedenis der huizen zijner orde te Maastricht, Venlo, Roermond enz. en met machtiging uwer Excellentie archieven der beide eerste huizen in bruikleen ontving.

Den zeer eerwaarden heer W. Simenon, professor aan het klein Seminarie te St. Truiden, die meermalen het archief bezocht en stof verzamelde voor eene geschiedenis van het dorp Vleytingen (Belgisch Limburg) voorheen eene der banken van St. Servaaskapittel alhier.

Monsignore Karl Jaenig, administrator der kerk van den H. Johannes Nepomucenus te Praag, die inlichtingen inwon over het al of niet bestaan van een grafschrift van Theodericus van Niem, kanonik van St. Servaaskapittel te Maastricht en verdere bizonderheden aangaande dezen.

Den heer van Beurden, landmeter van het kadaster te Roermond, voor genealogische doeleinden, nopens de familie Cuypers (Kupers) van Vlodorp-Posterholt.

Den heer Louis baron de Crassier te Luik voor eene studie der commanderie van de Duitsche orde.

Den heer C. H. Peters, Rijks-bouwkundige te 's Gravenhage,

die gegevens verzamelde over middeleeuwschen bruggenbouw alsmede over het versterkte huis en houten huis te Maastricht en de Romaansche bouworde.

Den heer Holvoet te Valkenberg voor genealogische doeleinden.

Den heer Edgar de Marneff, chef de section aan het Algemeen Rijksarchief te Brussel, die inzage nam van meerdere oude cartularia van de kapittels van St. Servaas en O. L. Vrouw, alsmede van de Rijksabdij Thorn.

Den heer Mr. Johan M. van Vleck, uit Amerika U. S., voor genealogische doeleinden.

Den zeer eerw. heer J. Ceyssens, pastoor te Daelhem, die opsporingen deed betrekkelijk de abdij Val-Dieu.

Den heer Mr. Peperkamp, ambtenaar bij het openbaar Ministerie alhier, voor genealogische opzoekingen.

Den zeer eerw. heer P. Albers S. J., professor aan het college der Jesuieten alhier, die meermalen in het archief nasporingen deed nopens de kerkelijke geschiedenis.

Den heer C. M. Briquet uit Genève, die meerdere dagen op dit archief werkzaam was. Het hoofddoel van diens streven was op te zoeken, hoever zich de verschillende papiersoorten en merken verspreid hadden. Hij bevond, dat hier in het zuiden van de provincie het papier over de Maas uit Frankrijk ingevoerd is, vooral uit Limoges, doch eerst na 1300; het papier van voor dien tijd is van Italiaanschen oorsprong. Wat het noorden van onze provincie aangaat, daar was het gekomen over den Rijn, o.a. uit Keulen en Mont-Beliard in het Oosten van Frankrijk (dat aan den prins van Salm heeft behoord en wiens wapen dit papier soms kenmerkt).

Het oudste papier werd door den heer Briquet gevonden in Italië, n.l. een stuk uit het jaar 1136, zijnde een palimpsest uit een Arabisch alphabet, waaroverheen Italiaansch was geschreven. Geregeld begint in Italië het gebruik van het papier reeds omstreeks 1160, in Duitschland later (omstreeks 1300). Op het Rijksarchief alhier zag hij een *papieren* register reeds van 1309 beschreven (1309—1340) nl. een register der inkomsten van de landcommanderie Balie-Biessen. Hij heeft op dit archief bijna

alles nagezien van vóór 1600, stukken waaraan dit depôt vrij rijk is. Hij vond er 5 nieuwe merken, wat iets zeggen wil, als men bedenkt, dat hij reeds 240 archiefdepôts bezocht en 40.000 merken nageteekend heeft. Van de monsters van merken, op karton gedrukt, die de heer Briquet hier vond, waren hem slechts 50 bekend, hij trof er 2 nieuwe aan op dit archief.

Een der meesterwerken van den deer Briquet is: Papiers et filigranes des archives de Gênes (1154 à 1700). In de jaren 1887 of 1889 verscheen van zijn hand een werk over het nut der watermerken, dat zeer belangrijk is. De schoone collectie watermerken van den heer Bripuet was op de laatste tentoonstelling van Parijs te zien.

Reeds meer dan 20 jaren is de heer Briquet aan den arbeid. Zijne laatste onderzoekingen zal hij binnen drie jaren uitgeven, als wanneer zijne reizen zullen afgeloopen zijn.

Een ieder zal wel inzien het groote nut van de kennis der papiermerken. Wat het praktische betreft, zoo kunnen zij vaak dienen om valschheid in geschriften te ontdekken, gelijk in het beruchte proces Caffarel-Limozin (de ridderorden-knoeierij van Wilson). Dat zij in het proces Dreyfus eene groote rol speelden is bekend. Wat de wetenschap betreft, zoo kunnen zij dienen:

1o. als aanduiding van den tijd, waarop handschriften zijn vervaardigd, die dikwijls, zooals bekend is, niet van een jaartal zijn voorzien en soms met opzet geantidateerd;

2o. om het jaar aan te duiden, waarin de eerste boeken gedrukt zijn, die dikwijls evenmin van een jaartal zijn voorzien of wel met een verkeerd jaartal; in de 15e eeuw is, bijv. gelijk men weet, achter MCCCCL soms de X weggelaten, wat voor een incunabel (of wiegedruk) een groot verschil maakt;

3o. leveren zij eene bijdrage tot de geschiedenis van de papierindustrie, vooral daar zij dikwijls, in later tijden, den naam van den fabrikant, het gehalte en het formaat van het papier vermelden.

Om het belang der zaak heb ik mij deze uitweiding veroorloofd.

IX. *Uitkomsten van de bemoeiingen met gemeente-, waterschap- en andere archieven.*

Aan het gemeentebestuur van Amstenrade werd advies verstrekt tot bekoming van een heraldisch juist gemeentewapen, waarin de patroonheilige niet in het schild zou staan, maar, naar het voegt, als schildhoudster zou fungeeren, volgens de eischen der symboliek en der heraldiek tevens.

Te dien einde riep het Gemeentebestuur de tusschenkomst

van Uwe Excellentie in en ik kan het verblijdend verschijnsel constateeren, dat de Hooge Raad van Adel teruggekomen is op het gedurende eenigen tijd gevolgd gebruik, om den schildhouder of de schildhoudster, waar het de schutsheilige eener gemeente gold, in het schild te plaatsen.

Aan het gemeentebestuur van Valkenberg werd eveneens advies verstrekt tot het bekomen van het ware en heraldisch juist gemeentewapen, doch het door mij geadviseerde wapen werd verworpen.

Het gemeente-archief van Meerlo werd door mij bij het trieeren der rechterlijke archieven voorloopig geclasseerd en in portefeuilles geplaatst, waarvan de inhoud op de ruggen werd vermeld, naar welke inhoudsopgave de secretaris der Gemeente een summieren inventaris opmaakte. Dit is een verblijdend verschijnsel. Meerlo is eene der weinige dorpsgemeenten in Limburg, die belang stelde in het inventariseeren harer oude archieven.

Insgelijks werden de gemeente-archieven afkomstig van de oude dorpsbesturen Baerlo, Blerick en Maasbree in portefeuilles geplaatst. Zooveel mogelijk van elk dier dorpen afzonderlijk. Deze archieven zijn te groot om ze zelfs maar summier te classeeren, tijdens het schiften der rechterlijke archieven.

Aan het gemeentebestuur van Venlo werd, met goed succes, door mij advies verstrekt tot de teruggave aan het kerkbestuur aldaar van archieven afkomstig van dit laatste, die zelfs nog van actueel nut kunnen zijn.

De Rijksarchivaris in Limburg,
A. J. A. FLAMENT.

Maastricht, 8 Juni 1901.

Bijlage

De Rijksarchieven te Roermond in 1900 en 1901.

Nadat in de raadsvergadering van 27 Januari besloten was, om de restrictie, dat bij de schifting der archieven de Rijksarchivaris in Limburg niet als regeeringsdeskundige mocht worden aangewezen, te doen vervallen, bood de Minister van Binnenlandsche Zaken een ontwerp-contract ter mede-onderteekening aan, waarin al de langzamerhand overeengekomen punten waren geformuleerd. Dit onderwerp was van den volgenden inhoud:

De Minister van Binnenlandsche Zaken, vertegenwoordigende den Staat der Nederlanden, ter eenre;

en

Burgemeester en Secretaris der gemeente Roermond, vertegenwoordigende de gemeente Roermond, daartoe gemachtigd bij Raadsbesluit van , ter andere;

Wenschende langs minnelijken weg een einde te maken aan de aanhangige procedure betreffende de Oude archieven te Roermond; zijn overeengekomen als volgt:

I. Aan het Rijk wordt overgelaten de verzameling archiefstukken, zich bevindende in *zestien* kisten, thans ten Raadhuize gedeponeerd, behoudens de op de aan deze overeenkomst gehechte lijst *A* (1) vermelde stukken, welke aan de gemeente Roermond worden afgestaan.

II. Van de archieven, antérieur aan de inlijving van Limburg bij het Koninkrijk in 1815, verder nog ten Raadhuize van Roermond aanwezig, worden aan de gemeente toegewezen al de stukken, afkomstig van — of gericht aan gemeentelijke ambtenaren of het gemeentebestuur van Roermond, en voorts de stukken, afkomstig van de Munster-Abdij aldaar; de overige archiefstukken, onverschillig uit welke gemeente zij afkomstig zijn, die wetenschappelijk aan 's Rijksarchieven behooren, waaronder zijn

(1) De lijsten A en B zijn afgedrukt in jaarverslag over 1899, p. 766—769.

begrepen de rechterlijke, en die welke behoord hebben aan de door het Souverein gezag (Jozef II en de Fransche Regeering) opgeheven kerkelijke en geestelijke instellingen (Jesuiten, Bisdom, Kapittel, Officialaat, Geestelijke gestichten, kloosters, broederschappen, gilden, enz.) worden aan den Staat toegewezen.

III. Het onderzoek en de schifting der in het vorig artikel bedoelde archieven wordt opgedragen aan twee deskundigen, één voor ieder der contracteerende partijen: de ééne deskundige zal worden benoemd door den Minister van Binnenlandsche Zaken, de andere door den gemeenteraad van Roermond.

Binnen 14 dagen nà het tot stand komen van het contract zullen de deskundigen door partijen moeten zijn aangewezen.

IV. Indien deze deskundigen over een of meerdere stukken niet tot eenstemmigheid kunnen geraken, zijn zij gehouden in gemeen overleg een derden deskundige daartoe aan te wijzen; zij mogen niet een ambtenaar van het Rijk of van de gemeente Roermond kiezen; indien zij het omtrent die aanwijzing niet eens kunnen worden, zal de derde deskundige, ten verzoeke van de meest gereede partij aangewezen worden door den Hoogen Raad der Nederlanden.

V. Dit onderzoek en de overgave aan het Rijk van de aan het Rijk toegewezen stukken behooren afgeloopen te zijn binnen vier maanden nà het tot stand komen dezer overeenkomst. In de opdracht aan de deskundigen zal bepaald worden, dat zij hunne taak binnen drie maanden moeten volbrengen.

VI. Het Rijk staat aan de gemeente Roermond af de in 's Rijksarchiefdépôt te Maastricht aanwezige stukken, vermeld op de aan deze overeenkomst gehechte lijst *B* (1).

VII. Indien later te eeniger tijd nog ten Raadhuize te Roermond stukken mochten worden aangetroffen, aan het Rijk behoorende, of in eenig Rijksarchiefdépôt stukken aan de gemeente Roermond behoorende, verbinden beide contractanten zich deze over en weder af te geven.

VIII. Nadat aan het bepaalde in de artikelen I, II en VI is voldaan, wordt de hangende procedure geroyeerd.

IX. De proceskosten der hangende procedure, tot dusverre nog niet definitief ten laste van den Staat gebracht, worden door den Staat gedragen. De kosten van het onderzoek, bedoeld in artikel III komen ten laste van beide contractanten, ieder voor zooveel zijn deskundige betreft. De kosten van de benoeming en

---

(1) De lijsten A en B zijn afgedrukt in jaarverslag over 1899, p. 766—769.

de werkzaamheid van eenen eventueelen derden deskundige worden door beide contractanten, ieder voor de helft gedragen.

In de raadsvergadering van 26 Mei 1900 kwam dit ontwerp ter tafel, vergezeld van een praeadvies van Mr. Verscheure en den heer H. Hanssen en van een praeadvies van Burgemeester en Wethouders van 22 Mei. Dit laatste praeadvies strekte om art. II te lezen als volgt:

„II van de archieven, antérieur aan de inlijving van Limburg bij het Koninkrijk in 1816, wordt aan het Rijk toegewezen:

a. Uit het lokaal, waar Rijks- en Gemeentearchief zijn vermengd: alles wat *wetenschappelijk* aan het Rijksarchief behoort, onverschillig uit welke Gemeente die stukken afkomstig zijn, waaronder zijn begrepen de rechterlijke archieven, en die welke behoord hebben aan het door het Souverein gezag (Jozef II en de Fransche Regeering) opgeheven kerkelijke en geestelijke instellingen (Jesuiten, Bisdom, Kapittel, Officialaat, geestelijke gestichten, kloosters, broederschappen).

b. Uit de *overige lokalen* van het Raadhuis al die stukken, welke aan het Rijk *toebehooren* d. i. waarop het Rijk eigendomsrecht heeft en bewijst."

Terwijl het Raadslid Dr. Cuijpers aandrong op aanneming van het ontwerp, stelde de heer van Aefferden een amendement voor bepalende sub *b* van het praeadvies te lezen: „Uit de overige lokalen staat de gemeente af, de stukken, afkomstig van de administratieve of rechterlijke lichamen (b.v. het Hof, de Staten enz.) zonder te letten of die stukken eigendom van de gemeente zijn of niet. Nochtans valt het „*Oud Roermondsch Archief*" door Sivré geinventariseerd, hierbuiten."

De Raad besloot het praeadvies van Burgemeester en Wethouders naar hun college te renvoyeeren met uitnoodiging nader te overwegen of het advies niet kon gewijzigd worden volgens een amendement van Dr. Cuijpers, strekkende tot geheele aanneming van het ontwerp, en dat van den heer van Aefferden.

Den 7en Juli d.a.v. had wederom eene beraadslaging in den Raad plaats.

Het in die vergadering ingekomen praeadvies van B. en W. van 3 Juli luidde aldus:

„In zijne zitting van 26 Mei jl. besloot Uw Raad het door ons uitgebracht advies, omtrent de door Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken aangeboden ontwerp-overeenkomst, beoogende langs minnelijken weg een einde te maken aan de nog aanhangige procedure, betreffende de oude archieven

alhier, aan ons College te renvoyeeren en noodigde Uw Raad ons uit te overwegen of ons praeadvies niet kon gewijzigd worden in den geest van de in genoemde vergadering ingediende amendementen.

„Hieromtrent hebben wij ingewonnen de adviezen der heeren Mr. F. Verscheure Sr., advocaat der Gemeente en H. Hanssen, archivaris van het Bisdom, luidende als volgt:

Advies van den heer Mr. F. Verscheure Sr.

„In antwoord op Uwe geëerde missive van 22 dezer, n°. 2413/[1], heb ik de eer UEd. mede te deelen, dat naar mijn bescheiden meening het amendement van Dr. Cuijpers zeer juist weergeeft de bedoeling van den voorsteller zooals die blijkt uit de notulen der Raadsvergadering van 26 Mei jongstleden.

„Wordt dit amendement aangenomen, dan is er geen geschil meer tusschen Rijk en Gemeente.

„Wil echter de Raad een voorstel doen in den zin der bedoelingen van Jhr. van Aefferden, dan meen ik toch de aanneming van het door dit Raadslid voorgestelde amendement stellig te moeten ontraden, daar de formuleering van dit amendement blijkbaar niet beantwoordt aan de bedoelingen van den voorsteller en van de Raadsleden, die meenen, dat een middenweg tusschen het Regeeringsvoorstel en het voorstel overeenkomstig het praeadvies moet worden ingeslagen.

„Immers zou, wanneer het amendement van Jhr. van Aefferden werd aangenomen, het Rijk recht krijgen op een aantal *historisch zeer belangrijke* stukken, waarop het *Rijk zelf* nimmer aanspraak gemaakt heeft.

„Volgens dit amendement toch zou het Rijk ook krijgen de talrijke missives enz. door administratieve en rechterlijke colleglën in den loop van eeuwen gericht *aan* het stedelijk bestuur en *aan* stedelijke ambtenaren, daar deze stukken toch ontegenzeggelijk *ook van die lichamen afkomstig zijn!*

„Wil de Raad een voorstel overeenkomstig de bedoelingen van de heeren van Aefferden, Drehmanns enz. dan ware het m. i. verkieslijker den Minister voor te stellen *b* van punt II te redigeeren als volgt:

„Uit de *overige* lokalen van het Raadhuis eveneens wat wetenschappelijk aan het Rijksarchief behoort, onverschillig uit welke Gemeente die stukken afkomstig zijn, waaronder zijn begrepen de rechterlijke archieven, *met uitzondering echter* van al de stukken door wijlen den archivaris J. B. Sivré geinventariseerd onder de afdeeling „*Oud-Roermondsch Archief*", waarop het Rijk alle rechten, welke het mocht hebben aan de Gemeente afstaat."

„Zouden er zich in bedoelde localen nog eenige Kerkelijke archieven bevinden buiten die door Sivré geïnventariseerd dan zal de Raad waarschijnlijk geen bezwaar hebben om daarmede te handelen als met die, welke zich eigenlijk in het Archievenlokaal bevonden, en ook Gemeente-eigendom zijn.

„Mocht dit echter anders zijn dan zou bij de boven door ondergeteekende voorgestelde redactie moeten ingevoegd worden achter de woorden: „*Oud-Roermondsch Archief*" de volgende woorden: „benevens alle niet-geïnventariseerde stukken, welke behoord hebben aan de door het Souverein gezag opgeheven Kerkelijke en Geestelijke instellingen.

MR. F. VERSCHEURE SR.

ROERMOND, den 25 Juni 1900.

Advies van den Heer H. Hanssen.

„Aangezocht om nogmaals mijn gevoelen omtrent het voorstel van Z. Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken in zake de Archieven te uiten, kon ik mij bepalen tot eene eenvoudige goedkeuring van het door Jhr. van Aefferden voorgestelde amendement op het door Uw EdelAchtbaar College aan den Raad gegeven praeadvies dd. 22 Mei 1900. Voornoemd praeadvies is opgesteld geheel overeenkomstig het Raadsbesluit van 22 December 1899, waarin de concessies door de Gemeente aan het Rijk gedaan, voldoende in de gedrukte notulen zijn gecursiveerd. Uit de handelingen echter der zitting van 26 Mei ll. blijkt, dat de heer Dr. Cuijpers eene andere meening is toegedaan, door te beweren, dat in Uw laatste praeadvies een nieuwe eisch aan Z. Exc. wordt gesteld; ik veroorloof mij derhalve bij deze eene *onjuiste* te noemen, de bewering, dat Uw College thans verdere eischen zou stellen.

„Immers op 22 Dec. 1899 was besloten aan het Rijk af te staan, uit de overige lokalen van het Raadhuis, de stukken, welke aan het Rijk *toebehooren.*

„En, wanneer nu in Uw praeadvies wordt bijgevoegd: „*toebehooren*", d. i. „waarop het Rijk eigendomsrecht heeft en bewijst", — dan is dit m. i. *geene nieuwe* eisch stellen, doch eene voor de hand liggende *verklaring geven* van den term: „toebehooren".

„Verder meent de heer Cuijpers, dat er geen verschil meer bestaat omtrent de archieven van kerken en kloosters, waarover mijn advies van 21 Dec. 1899 hoofdzakelijk handelt.

„Ook op dit punt is er inderdaad verschil, dat eveneens in

het besluit van 22 December is aangegeven: immers de Raad staat af aan het Rijk de archieven *uit het z. g. Rijksarchief-lokaal*, die *wetenschappelijk* aan het Rijk behooren, waaronder de Raad ook wil begrijpen de archivalia van kerken en kloosters: en wel om deze reden, dat die stukken in *dat* lokaal *kunnen* terecht gekomen zijn, tengevolge de wetsbesluiten uit de vorige eeuw, die genoemde stukken rijkseigendom verklaarden.

„Wat evenwel de *overige lokalen* van het Raadhuis betreft, heeft de Raad aangaande kerk- en kloosterarchief nooit eenige concessie gedaan, en m. i. terecht, wijl er geen bewijs geleverd is, dat die Archieven, zich bevindende op een of ander lokaal van het Raadhuis, Rijkseigendom zouden zijn: het tegendeel zelfs ware lichter te bewijzen. En het is dan ook op dezen grond, dat de Raad op 22 Dec. 1899 die stukken voor de Gemeente wilde behouden, door in zijn besluit den term van „toebehooren" te kiezen.

„Is het echter desondanks een vereischte, dat er, om tot eene schikking te geraken, van den kant der Gemeente, *nòg verdere* concessie's worden gedaan, — telkens toch heeft de raad meer en meer toegegeven, in de hoop voorzeker op een gunstige transactie — dan zou, maar dan ook als *uiterste* bewijs van den goeden wil van het stadsbestuur, volgens het amendement van Jhr. Van Aefferden, sub *b* van punt II in Uw praeadvies kunnen gelezen worden als volgt:

b. Uit de overige lokalen staat de Gemeente af al de archieven afkomstig van administratieve en rechterlijke college's (b.v. het Souverein Hof, de Staten, Hoofdgericht, Militair-archief) zonder voorbehoud of die stukken door aankoop of anderszins in eigendom aan de Gemeente toebehooren; terwijl de Gemeente voor zich behoudt het „Oud-Roermondsch Archief" door wijlen Sivré geïnventariseerd en tevens de archivalia van Bisdom, kerken, kloosters en gilden.

„Mochten echter *na* onderzoek door de deskundigen, onder deze laatsten stukken gevonden worden, die voor de Gemeente van weinig belang zijn, dan zal zij ook die nog, volgens *haar* goedvinden of het gevoelen van haren deskundige, schenken aan het Rijksarchief.

„M. i. is deze concessie de meest verregaande, die de Raad zou kunnen doen, en voor Z. Excellentie, naar ik hoop, aannemelijk.

Hoogachtend,

H. HANSSEN.

„Ons College is thans unaniem de meening toegedaan, dat het gewenscht is het reeds gedurende zoovele jaren hangende geschil in der minne te regelen en blijk te geven van eene ernstige gezindheid om de zaak tot een goed einde te brengen.

„De archiefstukken, welke wetenschappelijk tot 's Rijks archieven behooren en in het bezit der Gemeente zijn, hebben voor deze Gemeente niet zulk een waarde, dat het Gemeentebelang niet zou toelaten om deze aan het Rijk ten geschenke te geven.

„Intusschen kan de bedoeling van den Minister van Binnenlandsche Zaken niet zijn, om de door wijlen den Rijks- en Gemeentearchivaris *Sivré* onder de rubriek *„Oud-Roermondsch Archief"* reeds geïnventariseerde archieven ook in de schifting op te nemen of een deel daarvan voor het Rijk te verlangen.

„Mitsdien hebben wij de eer U voor te stellen ons te machtigen de door den Minister van Binnenlandsche Zaken voorgestelde overeenkomst aan te gaan, onder beding, dat aan punt II der overeenkomst achter de woorden *„worden aan den Staat toegewezen"*, alsnog worden toegevoegd:

„ *„met uitzondering van de stukken door wijlen den Rijks- en*
„ *„en Gemeentearchivaris Sivré geïnventariseerd onder de rubriek:*
„ *„Oud-Roermondsch Archief."* "

Het resultaat der beraadslagingen was, dat het praeadvies wederom naar burgemeester en wethouders werd gerenvoyeerd.

Den 25 Juli 1900 drong de Minister op aanneming van het ontwerp aan in een tot den Commissaris der Koningin gericht schrijven van den volgenden inhoud:

„Nadat meer dan een jaar besteed is aan onderhandelingen om te geraken tot een minnelijke schikking van de Roermondsche archiefkwestie, en ik daarbij de grootste inschikkelijkheid getoond heb, zoodat ik mij bereid heb verklaard bij uitzondering afstand te doen van de aan het Rijk toebehoorende archiefstukken der Munster-abdij en ter wille van den vrede alle proceskosten voor rekening van den Staat genomen heb, is eindelijk door het raadsbesluit van 27 Januari j.l. volledig overeenstemming verkregen.

„Daarop heb ik het afgesprokene in den vorm eener overeenkomst gegoten en dit stuk bij schrijven van 27 Maart 1900 ter definitieve vaststelling door bemiddeling van U. H. E. G. aan het gemeentebestuur van Roermond doen toekomen.

„Uit den aard der zaak was deze vaststelling een bloote formaliteit.

„Tot mijn bevreemding zie ik echter uit de notulen der raadsvergaderingen van 26 Mei en van 7 Juli 1900, dat men door allerlei redactiewijzigingen wil beproeven in het overeengekomene in te grijpen, en openlijk wordt erkend, dat de bedoeling is het afgesprokene gedeeltelijk ongedaan te maken en bij name

de rubriek der kerkelijke archieven uittezonderen met de openlijk erkende bedoeling niet om deze voor het gemeentearchief te behouden, maar om die aan het Bisdom in ruil voor andere archieven af te staan. Wat deze laatste rubriek betreft, heb ik nadrukkelijk en ondubbelzinnig in mijne missieven van 20 April 1899, no. 420, 28 Juli 1899, no. 1992 en 28 November 1899, no. 3030, K. W., verklaard dat deze door de regeering niet mochten worden afgestaan en de gemeenteraad heeft zich daarbij nedergelegd.

„Het gaat niet aan thans op het bona fide afgesprokene terug te komen en ik wensch duidelijk te zeggen, dat ik niet bereid ben in nieuwe debatten te treden en nieuwe onderhandelingen te voeren en alles weder op losse schroeven te zetten. De gemeenteraad van Roermond heeft derhalve thans alleen te beslissen of hij al dan niet het na lange onderhandelingen overeengekomene wil gestand doen.

Mocht het antwoord ontkennend luiden, dan weet de regeering wat haar te doen staat en zal er van verdere onderhandeling geen sprake kunnen zijn.

Ik heb de eer U te verzoeken van het bovenstaande mededeeling te doen aan Burgemeester en Wethouders ter kennisgeving aan den gemeenteraad."

Den 6[den] Augustus werd dit schrijven aan den Raad medegedeeld en aangaande het ontwerp-contract het volgende praeadvies van Burgemeester en Wethouders d.d. 13 Juli aan den Raad voorgesteld:

„Naar aanleiding van de opmerkingen in uwe vergadering van 7 Juli 1900 gemaakt door den heer Cuijpers:

1e. dat uw Raad reeds op 29 December 1899 goedvond, dat al de archieven zich bevindende in het raadhuis, buiten het eigenlijk archieflokaal, zullen worden *onderzocht*; en

2e. dat het hem bekend is, dat in het als „Oud-Roermondsch archief" door wijlen den rijks- en gemeentearchivaris Sivré geinventariseerd, zich ook stukken bevinden, welke aan het Rijk *toebehooren*,

oordeelen wij het noodzakelijk, dat uw Raad toestaat, dat ook het „Oud-Roermondsch archief" door de deskundigen zal worden *onderzocht* en dat de stukken, welke hierin worden aangetroffen, en aan het Rijk *toebehooren* ook aan het Rijk worden afgestaan.

Wij stellen u thans voor ons te machtigen de door den Minister van Binnenlandsche Zaken voorgestelde overeenkomst aan te gaan, onder beding, dat aan punt II der overeenkomst achter de woorden „*worden aan den Staat toegewezen*", alsnog worde toegevoegd: „met uitzondering van de stukken door wijlen den rijks- en gemeentearchivaris Sivré geïnventariseerd onder de

rubriek Oud-Roermondsch archief; uit welke stukken alleen die aan het Rijk worden afgestaan, waarop het Rijk zijne rechten kan aantoonen".

Met 8 tegen 4 stemmen werd een amendement van den heer van Aefferden verworpen, luidend als volgt:

„De gemeente *staat af:* al de zich in de overige lokalen be- „vindende archieven, afkomstig van *rechterlijke en administratieve* „*colleges*, tenzij deze door hun inhoud blijken deel uit te maken „van het magistraats-archief der stad, terwijl de gemeente voor „zich reserveert het Oud-Roermondsch archief door Sivré geïnven- „tariseerd en de papieren afkomstig van kerken, kloosters, „gestichten en gilden van Roermond".

Daarna werd het praeadvies van B. en W. aangenomen met 8 tegen 4 stemmen.

Nu gaf de Minister bij een schrijven van 1 Febr. 1901, no. 255, K.W., gericht aan den Commissaris der Koningin, te kennen. dat hij in geen nieuwe onderhandelingen zou treden, doch de procedure hervatten zou, tenzij de Raad vóór 1 Maart de ontworpen overeenkomst goedkeurde.

Dit schrijven luidde als volgt:

„De herlezing der langdurige onderhandelingen met de gemeente Roermond gevoerd, om te trachten de hangende archievenquestie langs minnelijken weg tot een einde te brengen, leert dat tegen het eerste voorstel van Roermond goedgekeurd in de Raadszitting van 16 Januari 1899 dezerzijds de volgende hoofdbezwaren zijn gerezen:

a. dat aan den staat een aantal archieven van kerkelijken aard werden onthouden;

b. dat de kosten der procedure geheel ten laste van den staat werden gebracht;

c. dat het onderzoek der nog niet onderzochte archieven eenzijdig van wege de gemeente zou geschieden.

„Den 20 April 1899 deed ik een tegenvoorstel, behelzende in hoofdzaak, dat de kosten voor de helft door elk der partijen gedragen zouden worden, en dat de schifting der nog niet onderzochte stukken zou geschieden door twee deskundigen, een voor het Rijk, en een voor de gemeente.

„In de Raadszitting van 27 Mei 1899 verklaarde de raad zich ongenegen een gedeelte der kosten te dragen, en stemde hij in met een schifting op den dezerzijds voorgestelden voet, doch maakte hij de restrictie, dat het onderzoek zou beperkt worden tot één vertrek, het zoogenaamd archieflokaal, en dat de daarin aan te treffen kerkelijke archieven ter beschikking der gemeente zouden blijven.

„Bij mijn schrijven van 28 Juli 1899 verklaarde ik deze beide laatste restricties volstrekt onaannemelijk en betoogde ik uitvoerig „dat niet de gemeente, maar het Rijk aanspraak mocht maken op de archieven afkomstig van kerkelijke instellingen door het souverein gezag opgeheven.

„Ik verklaarde duidelijk dat de Regeering daarvan nooit afstand kon doen, en ik verlangde een wetenschappelijke schifting niet tot eenig lokaal beperkt. Daarentegen gaf ik een bewijs van groote tegemoetkoming door mij bereid te verklaren al de kosten der procedures voor rekening van den staat te nemen.

„Het Raadsbesluit van 20 October 1899, zeide nu, wat aangaat de restrictie der kerkelijke archieven aan te treffen in het zoonaamd archieflokaal, dat de gemeente die aan het Rijk zou afstaan, met uitzondering alleen van die van de Munsterabdij, en wat aangaat de restrictie omtrent het onderzoek in de andere vertrekken, „dat het nimmer de bedoeling van den Gemeenteraad „is geweest om een stuk dat aan het Rijk toekomt, voor de „gemeente te behouden, zoodat in het geval ten Raadhuize, buiten „het lokaal, waarin Rijks- en gemeentearchief vermengd is, stuk„ken die aan het Rijk behooren, door ons mochten worden aan„getroffen, deze ter beschikking van de Regeering zullen worden „gesteld."

„In mijn schrijven van 28 November 1899 vroeg ik nadere ophelderingen tot voorkoming van nieuwe verwikkelingen. Ik vroeg op welken grond de gemeente bij uitzondering de archieven der Munsterabdij begeerde en of alleen die stukken van deze rubriek bedoeld werden, welke de gemeente kon aantoonen door koop, ruil of schenking verkregen te hebben. Vervolgens wenschte ik, dat de vraag, welke stukken ook buiten het zoogenaamd archieflokaal aan het Rijk behoorden, door de deskundigen van beide partijen zou worden uitgemaakt. Dan verzocht ik de aanduiding der archieven van kerkelijken oorsprong duidelijker te formuleeren dan van gemeentewege gedaan was. Eindelijk vroeg ik of de gemeente overigens bedoelde af te geven die stukken, welke wetenschappelijk tot een der aan het Rijk toebehoorende rubrieken behooren, doch door de gemeente langs den weg van koop, ruil of schenking zijn verkregen.

„Den 22 December 1899 werd hieromtrent in eene Raadszitting beraadslaagd en besloten de gronden op te geven waarop behoud van het Munsterabdijarchief verlangd werd, mijne formuleering der kerkelijke archieven over te nemen, en, met een beroep op het vertrouwen dat de Raad bij de Regeering behoorde te genieten, toe te zeggen, dat de in andere lokaliteiten ten Raadhuize aan te treffen archieven, welke aan het Rijk toebehooren, aan het Rijk zouden worden afgestaan.

„In de raadszitting van 29 December 1899 deelde de burgemeester mede, dat ik hem in een onderhoud op 28 December had te kennen gegeven, dat ik mij omtrent twee punten met dat Raadsbesluit niet kon vereenigen. Ik achtte de restrictie omtrent de Munsterabdijarchieven niet voldoende gemotiveerd, doch om nieuw bewijs van toenadering te geven, gaf ik te verstaan, dat ik zoonoodig met des Raads wenschen in deze rekening zou houden. Vervolgens verklaarde ik de uitsluiting van den Rijksarchivaris in Limburg van het onderzoek in de overige lokalen van het stadhuis ten eenenmale onaannemelijk.

„De gemeenteraad besloot nu den 29 December 1899, „dat de „archieven zich bevindende op het Raadhuis in vier lokalen buiten het eigenlijk archieflokaal zouden worden onderzocht door den Gemeentearchivaris en den Rijksarchivaris, zijnde een ander dan de heer Flament."

„Den 17 Januari 1900 antwoordde ik dat, ofschoon de Munsterabdij-archieven aan het Rijk op denzelfden grond toekwamen als die van andere geestelijke stichtingen, welke door het Souverein gezag indertijd waren geconfiskeerd, ik bereid was een nieuw blijk van welwillendheid en toenadering op dit punt toe te geven; ik zeide voorts, dat de verklaring van den Raad, dat het onderzoek zich zou uitstrekken tot vier lokalen buiten het zoogenaamd archieflokaal, door mij bevredigend werd geacht in de veronderstelling dat in de bedoelde lokalen alle oude archieven zonder uitzondering zullen worden aangetroffen. Daarentegen gaf ik onbewimpeld te kennen, dat de uitsluiting van den Rijksarchivaris in Limburg als Regeeringsdeskundige volstrekt onaannemelijk was, en ik merkte op, dat deze bepaling de geheele minnelijke schikking, waaromtrent thans eindelijk eenstemmigheid verkregen was, zou doen schipbreuk lijden. Ik drong mitsdien aan op de intrekking dezer voorwaarde, doch stelde, ten einde bij de schifting nieuwe moeilijkheden te voorkomen de bepaling voor, dat door de twee deskundigen, zoo zij niet tot eenstemmigheid konden geraken, of desnoods door den Hoogen Raad, een derde deskundige zoude aangewezen worden.

„In de raadszitting van 27 Januari 1900 werd de voorwaarde strekkende tot uitsluiting van den Rijks-archivaris in Limburg teruggenomen en vervangen door een eenvoudig verzoek, terwijl in die van 17 Maart daaraanvolgende mijn denkbeeld betreffende de eventueele aanwijzing van een derden deskundige werd goedgekeurd.

„Nu aldus eindelijk overeenstemming ten aanzien eener minnelijke schikking verkregen was, formuleerde ik de van weerszijde aangenomen punten in den vorm eener overeenkomst en zond ik dit contract den 27 Maart 1900 ter goedkeuring aan de gemeente.

„Tot mijne niet geringe verbazing bleek het echter nu, dat de gemeenteraad wilde beproeven op het overeengekomene terug te komen en dat, ofschoon ik bij een schrijven van 25 Juli jl. no. 1885 K. W. te kennen gaf, dat het niet aanging het bona fide afgesprokene ongedaan te maken en ik niet te vinden zou zijn om in nieuwe debatten te treden en nieuwe onderhandelingen te voeren, de Raad ten slotte een redactiewijziging voorsloeg, waardoor hetgeen vroeger in gemeen overleg was vastgesteld, omvergeworpen werd.

„Dat de nieuwe eischen van den raad in strijd waren met het in vroegere vergaderingen, bij name in die van 29 December 1899 beslotene, werd herhaaldelijk zoowel door den burgemeester als door onderscheidene raadsleden erkend.

„Om die houding te vergoelijken meende men zich te mogen beroepen op een thans voor het eerst kenbaar gemaakte subtiele-taalkundige onderscheiding tusschen de vroeger gebezigde woorden „wetenschappelijk tot het Rijk behooren" en „aan het Rijk toebehooren". Waar uit alles bleek, dat de Regeering niets meer en niets minder vroeg dan een, vroeger ook herhaaldelijk van gemeentewege noodig geachte wetenschappelijke schifting van alle archiefstukken, had men mogen en moeten verwachten, dat de Raad, indien hij tegenover dat verlangen der Regeering een onderscheiding van zoo ingrijpenden aard, als thans gebleken is het geval te zijn, bedoelde te maken, dit zonder eenige dubbelzinnigheid aan den Minister had te kennen gegeven. De noodzakelijkheid hiervan wordt ten overvloede bewezen door het feit, dat, nu die onderscheiding, welke men voor den Minister verborgen hield, althans hem niet duidelijk mededeelde, klaar moest worden uitgesproken, er drie raadsvergaderingen noodig waren en tal van redactiën moesten voorgesteld worden om haar te formuleeren!

„De gemeenteraad kon overigens weten en wist uit mijne herhaalde ondubbelzinnige verklaringen, waarbij de Raad zich ten slotte had neërgelegd, dat wat hij thans verlangde, nimmer door de Regeering kon worden ingewilligd. De Raad wil aan het Rijk onthouden een aantal kerkelijke archieven, welke krachtens vroegere Souvereine wetten en besluiten aan het Rijk toekomen.

„Nimmer zal 's Rijks Regeering mogen toestaan dat eene gemeente, welke die stukken niet anders dan als depositaris bezeten heeft, die aan het Rijk onthoude en zich toeeigene.

„Dit klemt te meer nu bij de beraadslagingen van den Raad erkend werd, dat de bedoeling is om ten slotte deze Rijksarchieven aan den Bisschop van Roermond af te staan, waardoor tevens erkend is, dat men ze niet als gemeentelijke archieven

aanmerkt. Daarbij is geheel uit het oog verloren dat een eventueel Raadsbesluit van laatstgenoemde strekking onvermijdelijk bij Koninklijk besluit zou behooren vernietigd te worden, en dat omtrent een eventueelen afstand van archieven van gesupprimeerde kerkelijke stichtingen aan een bisschoppelijk archief alleen tusschen de Regeering en den bisschop, niet tusschen dezen en een gemeentebestuur onderhandeld zou kunnen worden.

„De nieuwe eisch van den Gemeenteraad, dat de inventaris van den archivaris Sivré in de plaats zou treden van het overeengekomen wetenschappelijk onderzoek der deskundigen, is eveneens onaannemelijk. Het is aan het gemeentebestuur bekend dat deze inventaris door de Regeering als niet volkomen betrouwbaar is geacht en dat mijn toenmalige ambtsvoorganger reeds in 1877 het aangevangen werk deed staken en verlangde, dat het op meer wetenschappelijke grondslagen zou worden hervat.

„Blijkens het vonnis der Rechtbank te Roermond van 21 Oct. 1897 is *ook van wege de gedaagde gemeente verklaard*, dat de heer J. B. Sivré, in leven gemeentearchivaris en van af 1897 tevens Rijksarchivaris, die met de bewaring der archieven belast was, in strijd met zijne instructies al die archieven met elkander vermengd heeft, zoodat een nieuwe scheiding tusschen Rijks- en gemeentelijke archiefstukken noodig was, en dat *„de door Sivré „opgemaakte inventarissen niet kunnen dienen tot grondslag van hetgeen „aan het Rijk of aan de gemeente zou toebehooren.*"

„Hoe kan dan de gemeenteraad thans aan de Regeering dien inventaris opdringen om daarnaar de archieven te verdeelen?

„Wat de gemeenteraad thans verlangt is, dat in het eene geval de schifting en verdeeling der archieven op wetenschappelijken voet zou geschieden, doch voorzoover de archieven in den Inventaris Sivré vermeld staan niet op wetenschappelijken grondslag, doch dat alsdan de Regeering omtrent elk stuk haar rechten zou moeten aantoonen.

„Aan de mogelijkheid van verplaatsing van stukken van het eene vertrek naar het andere wil ondergeteekende niet eens denken, maar de gemeenteraad heeft geheel uit het oog verloren dat er voor de Regeering, indien zij genoodzaakt werd omtrent elk document haar eigendomsrecht te bewijzen en nog wel tegenover de deskundigen die niet allen rechtskundigen zijn, geen enkele reden meer zou bestaan om de groote financieele opofferingen te doen, welke zij zich wilde getroosten om de zaak in der minne te schikken. Zoo ik mij ten slotte bereid verklaarde om alle kosten der aan den Staat opgedrongen procedure voor rekening van het Rijk te nemen, was dit alleen omdat daartegenover zou staan een *wetenschappelijke* schifting der archieven, zooals tot dusverre steeds in de bedoeling gelegen had.

„Een minnelijke schikking is ondenkbaar, welke er toe zou leiden dat een willekeurig gedeelte der archieven wetenschappelijk, een ander onwetenschappelijk zou worden verdeeld tusschen Rijk en gemeente.

„Tot mijn leedwezen heeft de Regeering thans ontwaard, dat een poging om tot een minnelijke schikking te geraken thans voor de tweede maal mislukt is en dat de herhaalde bewijzen van groote welwillendheid en tegemoetkoming, die ik gegeven heb, en de belangrijke financieele offers, welke ik mij wilde getroosten, tot niets hebben geleid.

„Van nieuwe onderhandelingen kan onder de bestaande omstandigheden geen sprake meer zijn, en ik heb besloten de aanhangige procedure onmiddellijk voort te zetten, tenzij de gemeenteraad van Roermond vóór 1 Maart 1901 mocht hebben besloten alsnog aan de door mij opgemaakte concept-overeenkomst zijne goedkeuring te schenken.

„Ik heb de eer U. H. E. G. te verzoeken dit schrijven ter kennis van den gemeenteraad te brengen."

In eene raadsvergadering belegd op 2 Maart 1901 staakten de stemmen doch in eene op den volgenden dag (3 Maart) buitengewoon belegde vergadering werd 's Ministers ontwerp tot minnelijke schikking eindelijk met 9 tegen 5 stemmen aangenomen.

Den 20 Maart 1901 werd het contract door Burgemeester en Wethouders en den 19 April door den Minister onderteekend nadat op verzoek van den Burgemeester in art. VII vóór de woorden „aan het Rijk" en „aan de Gemeente" telkens het woord „wetenschappelijk" was ingelascht.

Nadat door den Minister de Rijksarchivaris in Limburg en door de gemeente Roermond de heer H. Hanssen tot deskundigen waren benoemd, had de schifting der archieven binnen den bij de overeenkomst bepaalden termijn plaats, zonder dat het optreden van een derden deskundige noodig bleek. De aan het Rijk toegewezen archieven werden den 18 Juli in 's Rijksarchiefdepôt te Maastricht ontvangen, waarop de Rijksarchivaris in Limburg gemachtigd werd tot afgifte van de stukken aan de gemeente Roermond toegezegd. Overeenkomstig art. VIII der overeenkomst is vervolgens door den Minister last gegeven om de tegen de gemeente Roermond hangende procedure te royeeren.

VERSLAG

OMTRENT DE

ordening en inventarisatie van oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noordbrabant

over 1900.

(Uitgebracht aan Gedeputeerde Staten dier provincie).

Edel Groot Achtbare Heeren,

Hierbij gaat het van mij verzochte jaarverslag over 1900 van mijne zorgen voor gemeente- en waterschaps-archieven in deze provincie.

De inventarissen van *Dongen* zijn aan mijn jaarverslag over 1899 als bijlagen toegevoegd. Die van het oud-gemeentelijke en van het oud-burgerlijkestands-archief zijn mede afgedrukt in het Provinciaal verslag over 1899. Volgens mijn toen aangekondigd voornemen wensch ik thans op eenige deelen van die archieven en op hun inventarisatie nader uw aandacht te vestigen.

Vooraf ga de algemeene opmerking dat ook bij de samenstelling van den inventaris van dit oude gemeente-archief de gedachte vooropzat hem te doen beantwoorden aan de twee vereischten: 1°. eenvoudige inrichting, geëigend voor het gebruik door niet-deskundigen, 2°. geschiktheid om te dienen als contrôle-middel voor toekomstige volledige en ordelijke bewaring van de er in beschreven archieven. Intusschen heb ik, die punten vasthoudende, toch zooveel mogelijk het stelsel gevolgd, neergelegd in de honderd regelen voor inventarisatie van archieven, uitgegeven van wege de vereeniging van archivarissen in Nederland.

In het bijzonder kon ik dit voor Dongen doen ten aanzien van het loslaten der tot nog toe bij onze inventarisatie steeds in acht genomen verdeeling in twee afdeelingen. Hiertoe bestond nl. hier geen aanleiding, wijl de gezegelde privilegiën en octrooien enz. ontbreken, welke een bijzondere en afzonderlijke bewaring vereischen en in de meeste gemeentearchieven van oude tijden af — zij het met eenige niet-gezegelde stukken van overeenkomstigen inhoud vermeerderd, — steeds afzonderlijk bewaard, soms ook afzonderlijk beschreven zijn.

De geheele indeeling van den inventaris is gemakkelijk te overzien door de aan het slot, op blz. 157 en 158, afgedrukte inhoudsopgaaf.

In de volgorde ligt een overgang van het algemeene tot het bijzondere. Na vermelding der verzamelingen van ook voor Dongen van hoogerhand uitgevaardigde wetten en instructiën enz., zijn eerst de stukken vermeld afkomstig van de verhouding tot een algemeener verband waartoe Dongen behoorde, en van de „buitenlandsche" betrekkingen. Dan volgen de bijzondere wettelijke voorschriften, door gunst en voor geld door Dongen verworven, als inleiding tot de stukken afkomstig van het „binnenlandsch" en financiëel bestuur, de uitoefening van politie, het opperbeheer van armwezen en de kerkezaken. Aan het slot komen de „vreemde eenden", stukken niet tot het oude archief der gemeente behoorende doch min of meer toevallig daarin geraakt.

Het doorloopend nummeren van alles scheen mij als *eenige* nummering niet praktisch en zou *naast* die der rubrieken, die ik in onze inventarissen van oude gemeente-archieven nog steeds noodig acht, bij het beheer van het archief licht aanleiding geven tot verwarring.

Van de 1582 nummers, waarin het archief is afgedeeld, behooren er niet minder dan 1079 tot de rubriek der comptabiliteitsstukken, welker twee onderafdeelingen bevatten : 1°. de gemeenterekeningen en dezer bijlagen (513 nummers) en 2°. de collectboeken, kohieren of hefboeken enz., welke oorspronkelijk mede als bewijsstukken bij de rekeningen gevoegd zijn geweest, maar niet bij de rekeningen bewaard zijn gebleven (566 nummers).

Bij de indeeling der stukken afkomstig van het dorpsbestuur in het algemeen was ik in zooverre vrij, dat er geen „oude" inventaris van het Dongensche archief tot ons is gekomen, een inventaris nl., gemaakt in den tijd zelf toen het oude archief ontstond of aangroeide, toen de administratie nog bestond waarvan het de neerslag is. Toch schijnt er wel een inventarisatie te zijn geschied in de laatste helft der 18e eeuw. Op een pakje losse stukken vond ik een oud etiket, die stukken aanduidende

als *„ordonnantiën en reglementen op den inventaris der secretarie vermeld".* In het handschrift meen ik stellig dat van den ontvanger Adriaan Jacob Sem te herkennen, die de dorpsrekeningen van 1758 tot 1794 aflegde (zie G nos. 148—185), in 1795 en volgende jaren met de gemeente procedeerde (zie F no. 32), en in 1805 als schout-civiel van Dongen een reçu teekent voor het dossier over het verzoekrecht (F no. 29) dat hij toen ter examinatie of lezing van den secretaris overnam. Hij werd met 1757 substituut-ontvanger en is in 1785 als provisioneel ontvanger en in het volgende jaar als ontvanger aangesteld, na reeds in 1763 zijn vader Adriaan als notaris te Dongen opgevolgd te zijn. Hij was waarschijnlijk reeds vóor zijn aanstelling tot substituut-ontvanger op de secretarie werkzaam. In elk geval heeft er dus een „oude" inventaris der secretarie bestaan, doch deze is helaas niet tot ons gekomen.

De oudste inventaris dien ik gevonden heb is van 1811. De vrederechter in het kanton Tilburg, door den prefekt der Rijnmonden benoemd tot commissaris voor het verzegelen en inventariseeren der griffiën, archieven en andere depôts van papieren en minuten der oude rechtbanken in dat kanton, verzegelde den 24en juni van dat jaar in het gemeentehuis van Dongen de sloten van twee kasten en van een archiefkamer grenzende aan de oude zittingzaal der civiele rechtbank van Dongen. Den 15en juli kwam hij daar met zijn griffier terug om de zegels te lichten en den inhoud van een en ander te inventariseeren. Dit geschiedde in tegenwoordigheid van den maire P. Huylman en een lid der voormalige jurisdictie, die het procesverbaal met den vrederechter en diens griffier onderteekenden.

Er werden twee staten of lijsten opgemaakt. De eene bevatte de rechterlijke archieven; deze werden provisioneel aan den maire toevertrouwd en in het najaar van 1811 naar de griffie der rechtbank van eersten aanleg te 's Hertogenbosch overgebracht. De tweede noemde *zeer* beknopt de administratieve bescheiden van de gemeente-secretarie op, welke bij de andere waren bewaard doch nu daarvan gescheiden en aan den maire overgegeven werden. Deze scheiding tusschen al- en niet-rechterlijke stukken geschiedde intusschen zeer weinig correct. In de tweede lijst toch zijn verschillende serieën opgenomen van rechterlijke protokollen. Deze werden dan ook bijna alle eveneens naar de griffie van het nieuwe tribunaal in den Bosch overgebracht.

Bij de beknoptheid dezer lijsten bestaat tot vergelijking van den tegenwoordigen toestand met die in 1811 geen aanleiding. Doch nieuwe inventarisatie is in 1838 geschied, wat minder summier en onvolledig. De toen vervaardigde staat of inventaris

is van het kaliber van vele door niet-deskundigen opgemaakte, welke steeds onder de nummers er een hebben van ongeveer deze redactie: „*Eenige bundels oude en beschadigde, onleesbare stukken*", en „*op den zolder twee kisten inhoudende oude en andere papieren zonder bijzondere waarde*". Intusschen vermeldt hij, in de orde van de toenmalige plaatsing in de lokalen van het gemeentehuis, de hoofdserieën van bescheiden met opgaaf van de ontbrekende stukken. De vergelijking met onze inventarisatie van 1899 levert wel een en ander bijzonders op.

Blijken thans de gemeenterekeningen van 1694 en 1702, de bijlagen van die van 1694 en 1700—1702 en de armenrekeningen van 1809 en 1810 te ontbreken, uit den staat van 1838 zien wij dat die bescheiden reeds toen vermist werden.

Werden toen echter als ontbrekend opgegeven de gemeenterekening van 1643, de bijlagen van die van 1631 en 1680, de armenrekeningen van 1806 en 1808, dan hebben wij nu reden ons te verheugen dat die stukken thans wel aanwezig zijn (zie G nos. 38, 30, 73, H no. 101 en 103).

Doch daartegenover staan enkele verliezen, die na 1838 blijken geleden te zijn. Toen toch werden vier (schepen-) echtprotokollen van 1640 tot 1810 vermeld, terwijl wij er nu slechts drie konden overnemen, loopende van 1677—1810; toen werd een register van overledenen betrekkelijk de successie van 1 januari 1806 tot 17 januari 1811 opgenoemd, dat wij thans niet mochten ontdekken.

Deze staat van 1838, welke ook de bescheiden van 1811 tot 1837 bevat, is jaarlijks bijgehouden met de nieuw-gevormde bundels en ontvangen vervolgen van gedrukte stukken enz. tot het jaar 1854.

In 1866 geschiedde een nieuwe inventarisatie, welke wel uitvoeriger was, doch evenmin organisatie van het archief medebracht. Integendeel worden de bescheiden zonder verband met hunne plaatsing onder eenige hoofden in alphabetische orde vermeld.

Van het oude archief zijn vooral de gemeenterekeningen meer gedetailleerd opgegeven dan in 1838. Een vergelijking van dezen inventaris met zijn voorganger leert ons dat het bovenbedoeld successieregister en het oudste echtprotokol verdwenen zijn tusschen de jaren 1838 en 1866.

Ook van dezen inventaris vond bijhouding onder de verschillende hoofden geregeld plaats.

Thans nog een woord over de beschrijving van het oud-archief van den burgerlijken stand. Deze inventaris bevat 37 nummers, en beschrijft met name 23 „doodboeken", 10 pastoors- en 4 predikants-protokollen. Processen-verbaal of minuten van afgegeven ontvangbewijzen, waarop de maire de oude kerkregisters

in 1811 volgens het dekreet van den prefekt overnam van de bedienaren van den godsdienst, trof ik niet aan. Maar de oude-burgerlijke-standsregisters zijn in de inventarissen van het gemeentearchief van 1838 en 1866 opgenomen. In beide op eenigszins verschillende wijze wat de pastoorsprotokollen betreft. De eerste toch geeft *negentien* registers op van doop, trouw en overlijden der Roomsch-Katholieke gemeente van 1621 1) tot 1811. De tweede noemt alleen vier doopregisters van Roomsch-Katholieken op van 1699 tot 1810 (onze nummers XXVIII—XXXI), doch vermeldt verder: doodboeken van 1621 en vervolgens in een bundel, zonder mededeeling van aantal. Wij hebben in het geheel niet meer dan tien pastoorsprotokollen aangetroffen, te zamen bevattende de doopakten van 1625 tot 1810 (met eenige kleine gapingen), ondertrouw- en trouwakten van 1625—1636, 1664—1679, 1694/95 en 1747—1772, en overlijdensakten enkel van 1625—1631. Het is mogelijk dat er in 1838 meer aanwezig was, doch uit het toen opgegeven getal 19 behoeft dit niet te volgen. Immers vele der protokollen zijn door het vroeger veelvuldig gebruik sterk gesleten. Katerns raakten los en hunne buitenbladen kwijt, waardoor de aansluiting faalde en soms fragmenten van een deel voor zoovele verschillende deelen werden aangezien (vg. no. XXVII).

Ook ten aanzien van de kosters-begraafboeken is er tusschen de inventarissen van 1838 en 1866 eenig verschil. In 1838 worden drieëntwintig, in 1866 tweeëntwintig doodboeken van de jaren 1703 tot 1810 opgegeven. Inderdaad zijn er door ons 23 gevonden; wellicht zijn no. XXII en XXIII in 1866 als één beschouwd en in één omslag gevoegd 2).

Blijkens een reçu zijn den 18n maart 1802 de toen bestaande 21 stuks aan het Herv. kerkbestuur overgegeven. Waarschijnlijk waren zij kort te voren na de verandering van het kostersambt in handen gekomen van het gemeentebestuur. Door de maatregelen van den franschen overheerscher eerst kwamen zij definitief in handen van het wereldlijk gezag.

Van het oude gemeentelijke archief komen mij onder de verschillende rubrieken o. a. de volgende nummers in het algemeen de aandacht waardig voor. De rubriek *Privilegiën en Octrooien*

---

1) Dit is een vergissing voor 1625, welk jaartal op het schutblad van het oudste protokol door afslijting onduidelijk is geworden.

2) Bij de beschrijving van no. XXIII verwees ik naar E no. 59 van het oude gemeentelijke archief. Hier kan ik nog de aandacht vestigen op het lijstje van begraven lijken van c. 1700, vermeld onder K no. 3 van den inventaris van dat archief.

vangt aan met het perkamenten privilegie-registertje dat ik in mijn verslag over 1898 vermeldde als teruggevonden. Het was indertijd voor een procedure gebruikt door een advokaat, en uit diens papieren verwierf ik het voor de gemeente terug. Uit de negen oorkonden van jaren tusschen 1360 en 1526, die het behelst en welke alle door mij zijn geanalyseerd 1), blijkt ten eerste een en ander over de oude heerlijkheidsrechten ten aanzien van Dongen uitgeoefend. Zij kwamen toe aan het geslacht van Dalem of van Dongen, dat ook de heerlijkheid van Swalue of Zwaluwe bezat, waarover, volgens van Leeuwen's Batavia Illustra, zoo weinig bekend is, en waarover vele bijzonderheden door den bekenden Bredaschen griffier en historicus Havermans verzameld, doch later weder verspreid schijnen te zijn.

Gegevens over dat geslacht bevatten ook de stukken die ik onder de rubriek K (nos. 6—10) bracht, omdat zij òf alleen bij toeval, b. v. uit de papieren van een secretaris, in het archief gekomen zijn, òf niet bij een andere rubriek onder te brengen waren wijl niet bleek waartoe zij hebben gediend, waarvoor zij ter secretarie werden vervaardigd of verzameld.

Jan van Dalem verbeurde in 1513 volgens „De Bredasche Klio", bij vonnis van het leenhof van Breda, de heerlijkheid. De heerlijkheidsrechten zijn in pleno gekomen aan den leenheer van de van Dalems, de baronnen van Breda, de Nassau's en met de domeinen van Oranje-Nassau ten slotte aan den Staat.

In de tweede plaats blijkt uit het perkamentboekje een en ander van gebruiksrechten der ingezetenen van Dongen op woeste gronden, zoowel binnen de palen van Dongen als daarbuiten onder Oosterhout en onder Tilburg & Goirle.

In de derde plaats blijkt telkens uit deze oorkonde dat het recht van het Land van Breda er in het algemeen van kracht was of werd, o. a. voor de tiendheffing.

---

1) De oudste laat een kleine moeilijkheid open. Zij geeft den inwoners 1o waarborgen van goede rechtspraak, met hoofdvaart, door eigen schepenen, naar eigen oude costumen, 2o bescherming tegen lasten-oplegging door de hertogen, en 3o toekenning van het in het Land van Breda geldend recht ingeval van een overtreding die wordt aangeduid als «scepen wederzeggen verboeren».

Wat deze laatste uitdrukking beteekent, is niet geheel zeker te verklaren. Een reeks plaatsen uit oude oorkonden en andere rechtsbronnen, door prof. Fockema Andreae, die mij te hulp kwam, uit zijn rijk arsenaal van verzamelde gegevens medegedeeld en uit zijn herinnering nog toegelicht met correspondeerende plaatsen, maakt aannemelijk dat bedoeld is het strafbeloopen wegens het tegenspreken van een vonnis van schepenen, het oude «ordel scelden» dus. Alleen zou men dan verwachten te lezen: «eene broeke verboerde voor scepen wederzeggen».

In de vierde plaats verdient de oorkonde van 1518 omtrent de vaart, door die van 's-Gravemoer gegraven van de Donge naar den Groenendijk, de aandacht in verband met die van 1563 over een kruisvaart van de 's-Gravemoersche vaart (C no. 12), en de akte van 1636 (E no. 72) over de toegewassen vaart van den prins van Oranje (baron van Breda).

Naast deze laatste drie oorkonden zijn voor de oude topografie vooral opmerkelijk de stukken vermeld onder E no. 45 (register van beplantingen); E nos. 60, 73, 78, over het maken van wegen, en E nos. 82—85, de bestekken van werken aan de rivier de Donge of Donga enz. Daarnaast mag ik de verschillende stukken noemen over den aanleg van de Groenendijksche haven met toegangen, met name D no. 10 (octrooi), C no. 15 (contract), E no. 86 (bestek), E no. 75 *a—d* (uitvoering, geschil met Oosterhout), G no. 512 (verevening der kosten).

Van het bestaan eener Vaderlandsche Societeit en eenig politiek leven in D. in 1796 blijkt door het stuk, beschreven onder E no. 94. Een eigenaardig licht op de politieke toestanden toenmaals werpt het op blz. 85 in een noot door mij medegedeelde ontbreken van de gewone oranje-linten aan de gemeenterekeningen van 1790 en 1791, die wel reeds zijn afgelegd en opgenomen in 1792 en 1793 maar in 1795 als vergelijkingsstukken werden overgelegd bij de aflegging van de rekening over 1792.

Een bijdrage voor de toenmalige zorg voor vrij verkeer leveren de afkoop-contracten van tollen, vermeld onder F no. 46 en 47, waarbij Dongen het voorbeeld van andere plaatsen volgde.

Als van belang alleen voor de lokale geschiedenis stip ik ten slotte even het bestek aan over het bouwen van een secretarie c. a. in 1685 (E no. 80).

Deed ik in mijn verslag van 1899 mededeeling van een voorloopige inventarisatie ook van het nieuwe archief van Dongen, alzoo loopende van 1811 tot „heden", ook deze beschrijving is sedert voortgezet. Alle correspondentie-stukken, de gemeentebegrootingen en -rekeningen met bijlagen en bijbehoorende registers, de armenrekeningen en -begrootingen, alle lijst- en staat-werk, de repertoires, de registers van verbalen, publicatiën, patenten, enz. enz., de gemeente-, landbouw- en onderwijs-verslagen, de akten enz. voor sommige doeleinden overgelegd, dat alles komt op mijn inventaris gedetailleerd voor. Doch *niet* de talrijke bijzondere dossiers over der-gemeente-bijzonder-aangelegen onderwerpen. De beschrijving van deze meende ik aan het personeel der gemeentesecretarie te moeten overlaten. Wanneer het gemeentebestuur dan den volledigen inventaris van het nieuwe archief mocht wenschen te doen drukken, — iets wat ik zeer zou toejuichen, — dan is mijn werk gaarne te zijner beschikking.

Ik wil deze mededeelingen thans besluiten met de vermelding van een stuk dat ik bij de inventarisatie van het nieuw-archief gevonden heb en waarop mijn aandacht viel omdat juist toen zich kwesties voordeden over de grens van het jachtgebied der heerlijkheden Dongen, en Tilburg & Goirle. Het is een Koninklijk besluit van 5 september 1821, no. 23, dat ik bedoel. Dit bepaalt dat de grensscheiding tusschen D. en T. zal zijn: „van „den steenen paal op den weg van T. naar de Haansche hoef „daar waar het grondgebied van Loon-op-Zand eindigt, over het „midden van dien weg tot aan de brug over de Donge, ge- „naamd de Kees-Gijskensbrug, alwaar het grondgebied van de „gemeente Gilze een aanvang neemt."

Hieruit blijkt dat een deel van het gebied der heerlijkheid Tilburg & Goirle administratief bij de gemeente Dongen, en omgekeerd een deel der heerlijkheid van D. onder het gemeentebestuur van T. is gebracht, zoodat degeen die de heerlijke jacht van T. & G. uitoefent, op een deel van de gemeente D. met uitsluiting van anderen mag jagen, en omgekeerd de tot jagen in de heerlijkheid van Dongen gerechtigde dit straffeloos mag doen op het in 1821 met Tilburg verwisselde gebiedsdeel.

Ik heb in het afgeloopen jaar mijne bezoeken aan verschillende gemeente-archieven uit deze provincie, tot inspectie en het geven van wenken en raad of het nemen van maatregelen tot behoud, weder voortgezet. Eenige geven tot enkele mededeelingen aanleiding. Zoo het bezoek aan de archieven der gemeente *Oploo, St. Antonis en Ledeakker*, bewaard in het gemeentehuis te St. Antonis. Dit gebouw dateert van 1875. Beneden is veldwachterswoning; de hooge typische buitentrap voert naar de secretarie (rechts), een werkkamer tevens publiek telefoonkantoor (links), en de raadzaal (achter beide). De beide voorvertrekken hebben vrij ruime berging in vaste muurkasten tegen den binnenmuur, terwijl ook de raadzaal tegen dien muur een flinke kast (gebruikt voor boekwerken) heeft. Het oudere archief is niettemin geborgen moeten worden op een kamertje met open rekken, dat op den zolder is afgeschoten, alwaar ook eenige boekwerken een plaats gevonden hebben.

Het geheele archief was in goeden toestand. De registers en bundels op het kamertje vertoonen de bekende op groen papier gedrukte etiketten, die overal zijn te vinden waar de gemeentebesturen gebruik hebben gemaakt van de hulp van de binders Van Lindert te Kuik of Bolsius te Oss.

Dezen, maar vooral vroeger de vader van den laatste, paarden aan hunne verzorging gewoonlijk een globale sorteering. De plakaat- en resolutie-boeken en de rekeningen en ingekomen

brieven zijn verzameld en in zoo goed mogelijke chronologische orde als serieën verpakt. De losse stukken zijn onder opschriften gebundeld en mede in portefeuilles geplaatst. Overigens is in den regel op het verband der stukken weinig gelet, en tusschen oud- en nieuw-archief nimmer scheiding aangebracht. Ordening der oude archieven van Oploo biedt bijzondere moeilijkheid, omdat er eigenlijk drie oude archieven zijn, die van de voormalige gemeenten Oploo (Land van Kuik), St. Antonis (Baronie van Boksmeer) en Ledeakker (Land van Kuik). Het lag echter niet op den weg van den verzorger om die moeilijkheid te overwinnen. Wellicht heeft hij ze niet vermoed; doch hij kwam minder ordenen dan materiëel verzorgen.

De zware portefeuilles waarin de voor een archiefbeschrijver lastigste en tijdroovendste oude stukken zijn opgeborgen, heb ik geheel doorgezien. Het zijn:

Eén, gemerkt „*oude brieven en stukken*". Deze bevat velerlei gemeentelijke archiefstukken van allerlei datum, o. a. ook een paar registers van Oploo en van Ledeakker.

Eén, gemerkt „*oude stukken en brieven*". Daarin bevond zich o. a. de origineele oprichtingsbrief van de gerichtsbank van St. Antonis van 22 augustus 1627 (welks perkament geleden had, terwijl het zegel was verdwenen); verder allerlei stukken van de drie oude plaatsen.

Eén, gemerkt „*oude stukken*", bevat voornamelijk kopieën der notulen enz. van de landsvergadering van Kuik, benevens gemeentebegrootingen en dergelijke stukken, bijna alles van de 18e eeuw.

In augustus 1811 werden door den daartoe voor het kanton Boksmeer aangewezen commissaris Hengst, evenals in dat geheele kanton en dus o. a. te St. Antonis en te Ledeakker, ook te Oploo de „actes judiciaires" van de oude plaatselijke rechtbank geïnventariseerd. Van dezen inventaris of deze lijst werd den 9n maart 1815 door den Gouverneur van Brabant kopie aan het gemeentebestuur van Oploo, St. Antonis & Ledeakker toegezonden.

Den 6n april d. a. v. vroeg die Gouverneur opgaaf van de gemeentelijke stukken, op die lijst vermeld. Doch die stukken waren reeds in 1812 met de rechterlijke bescheiden naar de griffie der rechtbank van eersten aanleg te Nijmegen verhuisd. Hier bleven zij berusten tot in 1840. Toen was de aandacht opnieuw erop gevallen, en wel met dit gevolg dat den 12n november 1840 er een afzonderlijke staat van werd opgemaakt, en zij volgens dezen daarop door den griffier der Nijmeegsche

(arrondissements-)rechtbank op last van den Minister van Justitie aan den Gouverneur van Noordbrabant werden toegezonden ten behoeve der gemeente Oploo c. a. Thans berusten zij nog te St. Antonis, met den staat er bij, en in goede orde.

De oude burgerlijke-stands-registers, welke ik ter secretarie aantrof, waren alle goed gebonden en in goeden toestand. Ik heb de vier pastoorsboeken aldus beschreven:

A. *Pastoorsprotokollen van St. Antonis en Sambeeksche hoek*, bevattende:

I. „Chronica defunctorum", overlijdensakten van 7 april 1690 tot 18 october 1821.

II. *a.* Doopakten, 3 jan. 1760—28 jan. 1827;
b. trouwakten, 27 jan. 1811— 7 aug. 1822;
c. (keerzijde van het protokol) trouwakten, 5 nov. 1822—6 mei 1827.

B. *Pastoorsprotokol van Oploo*, bevattende:

a. „Liber baptizatorum a die separationis de St. Antonio in Oelbroeck factae ad instantiam generosae dominae van der Hoot toparchae de Heumen, Malden et Opploo per .... d. Franc. Ludov. episcopum Ruremundensem 22 maii 1730": doopakten van 23 mei 1730 tot 13 februari 1812.

b. „Chronica contractorum matrimoniorum"; trouwakten van 18 juni 1730 tot 21 juli 1811.

c. „Chronica defunctorum"; overlijdensakten van 6 september 1730 tot 24 januari 1812.

d. „Regulae seu .... in prima congregatione cleri Cuyckensis habitae ad S[um] Antonium 4[ta] aug[i]. 1744..... acceptatae"; twee reglementen van 17 artikelen.

C. *Pastoorsprotokol van Ledeakker*, getiteld „Matricula ecclesiae parochialis S. Catharinae in Ledeacker erecta anno D. 1798 die 25 octobris", en behelzende:

a. nomina baptizatorum, 23 jan. 1799—15 nov. 1811;
b. „ coniugatorum, 7 jan. 1800—7 oct. 1811;
c. „ mortuorum, 14 jan. 1799—7 dec. 1811.

Te 's-Greveldnin-Capelle dateert het raadhuis der gemeente *'s-Greveldnin-, Nederveen- en Zuidewijn-Capelle* van het jaar 1882.

Het archief is er bewaard gedeeltelijk in muurkasten tegen een buitenmuur, deels in eenige diepe losse kasten, in 1882 overgebracht uit de oude rechtkamer van 's-Grevelduin-Capelle, welke vóór dat jaar tot gemeentehuis van de gecombineerde gemeente strekte. In deze losse kasten wordt het oudere archief bewaard. Dit is in 1872 uitvoerig beschreven (er zijn ook oudere inventarissen). Het is toen tevens zeer solied verpakt, tengevolge waarvan het thans nog in een ordelijken toestand verkeert. Het is geheel vochtvrij en bovendien goed schoongehouden.

Alle deelen en pakken hebben duidelijke opschriften, zoodat ordening volgens den inventaris niet moeilijk moest vallen. Toch bevond ik dat bij de plaatsing in de kasten die orde geenszins getrouw was gevolgd. Hiertegen was de beperktheid der bergruimte waarschijnlijk ook wel eenigszins een bezwaar geweest.

Immers van de diepte der kasten had men gebruik moeten maken om de pakken en deelen in dubbele rijen te plaatsen. Dit geeft een toestand dien ik altijd en overal ten zeerste meen te moeten afkeuren. Men maakt in den regel de kasten veel dieper dan tot archiefberging noodig is, ontneemt daardoor aan den eenen kant veel ruimte aan de lokalen en laat dan andere muurvlakken ongebruikt voor kastenopslag.

Te Oyen staat het gemeentehuis van de gemeente *Oyen & Teefelen.* Het is zeer klein. Toch is het (in 1865, meen ik) gemeenschappelijk voor gemeente en polder gebouwd. De laatste betaalt dan ook een belangrijk deel in de onderhoudskosten. Beneden rechts is de gemeente-secretarie. Deze heeft tegen den binnenwand 7 kasten (4 kleine, 3 grootere). In de kleine zijn boekwerken geplaatst, in een er van ook een gedeelte der ingekomen stukken bij het gemeentebestuur. In de grootere (beneden-) kasten vindt een ander gedeelte van die stukken een plaats, en staan verder de registers van den burgerlijken stand, gedeeltelijk de gemeenterekeningen, andere bescheiden van het nieuwe archief en ook eenige boekwerken.

Tegenover de secretarie, dus links van den ingang, is de polderkamer. Daarin zijn 2 dubbele kasten. De helft van een dezer dient nog voor berging van gemeente-archief, o. a. van het *oude* archief. Dit is van niet veel omvang, en betreft vooral *Oyen*, dat vroeger zelfstandig en een Geldersche heerlijkheid was. Verder worden in de kasten van dit vertrek de archieven van den polder van Oyen bewaard.

Zoowel het gemeente- als het polder-archief bevond ik in zeer goeden toestand. Alles is goed verpakt en verzorgd. Behalve bij de stukken uit den laatsten tijd, verraden ook hier de groene

etiketten de zorg van den Osschen binder. Deze heeft ook het oud-archief van den burgerlijken stand, dat bestaat in 8 protokollen, in drie banden samengebonden. Hierbij heeft hij meer op omvang en vorm dan op herkomst gelet, terwijl hij de oude banden wegnam. De oude kerkregisters van Teefelen zijn nu met die van Oyen vermengd, zonder dat gemakkelijk blijkt welke kerkelijke gemeente het telkens geldt. Zoo goed mogelijk heb ik thans de beschrijving gemaakt, doch zonder een oude lijst, of een staat van overdracht van 1811, is bezwaarlijk zekerheid over alles te krijgen.

Te *Engelen* is ook het archief, zoo oud- als nieuw-, goed verpakt en met opschriften voorzien. Het is bewaard in een lokaal tegenover de secretarie, dat gewoonlijk gesloten blijft, wijl de secretarie tevens als raadkamer wordt gebruikt. Het is geborgen in open kasten met gordijnen. Misschien mede tengevolge daarvan is van vocht niets te bespeuren. De toestand te Engelen is dus gerust goed te noemen, dank zij de zorgen van den tegenwoordigen burgemeester.

Het oud-archief van den burgerlijken stand heb ik ook hier beschreven. Het „doodboek" vangt eerst aan met 1729; het werd gehouden successievelijk door de kosters-schoolmeesters K. Fokker (zelf begraven 2 mei 1746), W. van den Biesheuvel (zelf begraven 3 juni 1791), H. J. Renssen (zelf ter aarde besteld 4 aug. 1794), O. Vervoorn (tot 1796) en J. de Waal. Het predikantsprotokol klimt op tot 1696. Alle registers, behalve het protokol van den pastoor van 1797 tot 1810, hebben een herbinding wel noodig. Zoodra mogelijk zal ik ze daartoe doen opvragen.

Intusschen heb ik voor den ambtenaar van den burgerlijken stand een kopie laten maken van het trouwboek voor het gerecht van 1797—1810, dat met de oude rechterlijke archieven van E. in het Rijksarchief bewaard wordt. Dat twee andere kerkregisters vroeger mede te Engelen berust hebben, blijkt uit het ontvangbewijs dat den 21[en] december 1810 de maire van Vlijmen & Engelen ook afgaf voor twee predikantsregisters, bevattende, no. 1: doopakten 1612—1699 en trouwakten 1611—1678 en 1684—1699; no. 2: doopakten 1700—1810. Deze registers zijn overgebracht onder de bewaring van den ambtenaar van den B. S. te Vlijmen.

Te *Gassel* is het gemeentehuis onder één dak met de openbare school gebouwd in 1879. Twee bovenvertrekken dienen, het eerste voor de secretarie, het daarachter gelegene voor archieflokaal. Hier is een open rek, gevuld met boekwerken, en vindt het archief zijn berging in twee muurkasten. Een van deze is zeer

vochtig, doordien de buitenmuur daar zeer slecht gemetseld is, immers sterk vocht doorlaat. Ik heb aangeraden niets tegen dien muur te plaatsen en de kast zooveel mogelijk open te zetten, onder behoorlijk luchten van het vertrek.

Het archief is ook met de bekende gedrukte groentjes beplakt. Curieus zijn weder sommige der opschriften op de bundels der losse oude papieren, b. v. *„stukken van diversen aard"*; *„verschillende stukken"*; *„brieven en andere stukken"*. Bij onderzoek naar den inhoud van eenige portefeuilles trof ik o. a. aan een bundel kopie-notulen en circulaires enz. betreffende de landsvergaderingen der baronie van Kuik; een pak stukken afkomstig van het fransche bestuur; een dossier van een procedure van de gemeente met den Heer van Tongelaar. De oude registers van den burgerlijken stand heb ik beschreven. Daarbij vond ik een tweetal verklaringen, van 1813 en 1820, dat geen ouder doodboek voorhanden of gehouden is dan 1804. Inderdaad begint het oudste doodboek van Gassel Tongelaar, dat ik aantrof, met 13 mei 1804.

Te *Vlierden* is het gemeentehuis een klein oud gebouwtje, niet meer dan een vrij minne arbeiderswoning. Beneden is een zeer klein portaal, waarop uitkomen een arrestanten-hok, de opgang naar den zolder en de secretarie — tevens raadkamer. De laatste is dus feitelijk het eenige lokaal. Zij heeft een steenen vloer en maakt een zeer bedompten indruk. Er heerscht een duffe lucht, gevolg ook van het weinige luchten (de secretaris, tevens burgemeester, woont te Asten, en komt elken Woensdag een gedeelte van den dag zitdag houden). Het vertrek bevat eenige hoogst eenvoudige meubelen, een ruwhouten tafel, wat stoelen, drie kasten. Van deze zijn de twee kleine zoo goed als leeg, bevat de groote het oud-archief. Door gemis aan ventilatie en door den toestand van het gebouw en vertrek zijn de bescheiden min of meer vochtig, daardoor muf-riekend en door schietwormen aangetast. Aanbrengen van ventilatie-gaten met vlechtwerk in de kast, en ventileer-schuiven of -kleppen in den buitenmuur ware zeer geraden.

Op den zolder is een ruimte afgetimmerd voor het nieuwere archief, dat daar, met de boekwerken, op latten ligt. Hiervan behoef ik niets meer te zeggen om aan te toonen dat de toestand allerminst gunstig is te noemen. Alleen een deel van het archief, het jongste, is beter behuisd, daar de burgemeester het te Asten onder zich heeft genomen.

Dan is te Deurne de toestand beter. Het gemeentehuis van *Deurne & Liessel* is voor een paar jaren nieuw opgebouwd, ruim

en soliede. Hier geen sprake van vocht. Zelfs is er een brand- en muizen-vrij archieflokaal, verwelfd, met ijzeren deur en cementen vloer. Voor de berging daarin van het oud-archief en een deel van het nieuwe of van de boekwerken, verschafte ik het gemeentebestuur de noodige gegevens tot het doen maken van archiefkasten. Ik wacht nog het bericht, dat deze geheel zijn opgeleverd, om het door ons geheel geordende oud-archief er in te gaan plaatsen.

De secretarie bestaat in twee ruime vertrekken met (alweer te diepe) muurkasten, waarin de deelen en bundels van het nieuwe archief ternauwernood alle een plaats kunnen vinden. Natuurlijk zal met het oog op den gewonen aanwas op den duur bijmaak van nog meer bergkasten vereischt worden doch in verschillende lokalen is daartoe nog ruimschoots gelegenheid.

Vooreerst echter moest tijdens mijn bezoek de berging (na verzorging) van het uit het oude raadhuis overgebrachte, en tijdelijk in een der benedenvertrekken neergelegde, nieuw-archief in de aanwezige secretariekasten nog geschieden.

Eveneens pas voltooid is het raadhuis der gemeente *Borkel & Schaft*. Dit schijnt niet kwaad gebouwd te zijn, maar het is in ieder geval goed dat de tegen den buitenmuur op de raadkamer geplaatste kasten open rekken zijn. Ik moet hierbij de opmerking maken dat bij gebrekkig luchten van de lokalen, ook de voorzorg om geen gesloten kasten voor de archiefberging te doen maken niet veel helpt. Ook te Borkel bevond ik nu de archieven niet vrij van vocht, gelijk zich reeds door de overal heerschende benauwde lucht verraadde. Ik heb dan ook den burgemeester, die tegenover het raadhuis woont (de secretaris woont elders), den raad gegeven vooral op geregeld luchten van het geheele gebouw toe te zien.

Te *Zeeland* vond ik den toestand sinds kort veel verbeterd. In het raadhuis, dat van 1850 dateert, zijn in 1899 op de secretarie bovenkasten bijgebouwd, voorzien van deurtjes met vlechtwerk. Daarin zijn de gemeenterekeningen van na 1811 ordelijk geplaatst. In de benedenkasten hebben nu de registers van den burgerlijken stand, eenige boekwerken, de registers en stukken der dagelijksche administratie enz. voldoende plaats gekregen. Doch er is nog meer te verbeteren.

Achter de secretarie is een archiefvertrek, waarin slechts één kast is voor materiaal, maar waarin tevens de oude archiefkomme en een paar kleinere kistjes staan, gevuld met archief (de correspondentie-stukken, begrootingen, processen-verbaal, gemeenteverslagen, enz. enz.). Deze stukken hebben aan verzorging en

betere plaatsing, in licht en lucht, groote behoefte. Thans tieren er schietwormen en schimmel tusschen. Ik ried daarom aan tegen een binnenmuur van dat vertrek een open rek te laten timmeren, en daarin alles, behoorlijk verzorgd, gelijk de gemeenterekeningen, te plaatsen. De oude burgerlijke-standsregisters heb ik beschreven doch tot herbinding ontbrak het mijn binder nog aan tijd.

Te *Zevenbergen* is in het afgeloopen jaar een nieuwe „gemeente-archivaris" (zonder jaarwedde als zoodanig) benoemd, naar de minister van Binnenlandsche Zaken mij in het najaar mededeelde. Ik heb mij dadelijk met dien ambtenaar in verbinding gesteld, hem uitnoodigende bij gelegenheid inzage te komen nemen van het, ingevolge de wet, in mijn depôt bewaarde oud-rechterlijke archief van Zevenbergen, en ter bespreking van zijn taak en van de wijze van regeling van het gemeente-archief. Ik mocht hierop nog niets naders vernemen, doch stel mij in elk geval voor spoedig weder eens te Zevenbergen den toestand te gaan opnemen.

's Hertogenbosch, april 1901.

De Archivaris in Noordbrabant,

A. C. BONDAM.

Regeling van oude gemeente- en en waterschaps-archieven in Zuid-Holland.

In het vorige jaarverslag wees ik er reeds op dat de regeling van het archief van Nieuwpoort een werk van grooten omvang was, daar dit in vergelijking met de archieven van andere kleine plaatsen zeer uitgebreid was, en het feit, dat er al naar een bepaald systeem in was gewerkt en al het reeds verrichte naar een ander systeem moest worden omgewerkt, den arbeid buitengewoon tijdroovend maakte. Toch mocht ik toen mededeelen, dat ik hoopte spoedig den inventaris te kunnen overleggen. Dit laatste is dan ook geschied, maar wederom niet zonder merkbare vertraging. Tot tweemalen toe werden er na het indienen van het laatste verslag weer opnieuw verzamelingen archiefstukken ontdekt, die de heer Hingman vroeger ter nadere onderzoeking voorloopig had terzijde gelegd, of die hem niet bekend waren geweest. Zoo vond ik in Nieuwpoort nog twee tot dusverre niet doorzochte kisten, die een groot aantal stukken, hoofdzakelijk betreffende de armenzorg, bleken te bevatten, welke alle nog in den toen reeds bijna geheel gereed zijnden inventaris te hunner plaatse moesten worden vermeld.

Het archief der Gemeente Nieuwpoort is, gelijk gezegd, uitgebreider dan men van zulk een kleine plaats verwachten zou, en daarbij is het belangrijk en in sommige opzichten zeer merkwaardig. Niet alleen is het over lange tijdperken vrij volledig bewaard gebleven, maar ook klimt het, wat sommige bescheiden betreft, tot een vroegen tijd op en bevat het tal van bewijsstukken omtrent den hoogst merkwaardigen toestand, waarin zich het stadje op staatsrechtelijk gebied bevond. Eeuwenlang stond dit n.l. onder twee heeren, de Baronnen van Liesveld en de Heeren van Langerak, die zich beiden Heer van half-Nieuwpoort noemden. Eerstgenoemden waren leenmannen van Holland, terwijl de heerlijkheid van laatstgenoemden leenroerig

was aan het Sticht, en deze omstandigheid zal ertoe hebben geleid, dat Nieuwpoort werd gerekend half tot Holland en half tot Utrecht te behooren.

Het bestaan van dezen eigenaardigen toestand laat zich in het archief tot een zeer ouden tijd nasporen. Het handvest van 1283, aldaar in meer dan ééne kopie in vertaling bewaard, noemt als heeren Arnout van Liesvelt en Gijsbrecht van Langerack, maar hierin wordt verwezen naar een ander thans niet meer aanwezig stuk, waarbij ook twee heeren n.l. Herberen van den Berch en Wouter van Langerack stadsvrijheid hadden gegeven aan „den nyewepoirt tusschen Ammers ende Lecke".

In 1360 verkreeg de stad een privilegie van Jan van Langerack en Herberen van Liesvelt, en het handvest van 1557 werd haar gegeven door Wessel van den Boetselaer en Florence van Heemstede. Langerak was n.l. in 1452 door huwelijk overgegaan in het geslacht der heeren van den Boetselaer, en Liesveld kwam door koop aan Roeland le Febvre, tresorier van Vlaanderen, die gehuwd was met de erfdochter van Heemstede, naar wie zijne kinderen zich noemden.

De baronie werd in 1564 verkocht aan hertog Erik van Brunswijk, deze gaf haar later in ruil aan Philips, graaf van Hohenlohe, en van dezen ging ze over aan den Frieschen stadhouder Willem Frederik, in wiens stamhuis zij later bleef. (Tegenw. staat Dl. XII bl. 167; VII st. 1 bl. 433).

Om eenig denkbeeld te geven van den rijken inhoud van het archief, wil ik in 't kort een aantal bescheiden, registers, serieën van registers en van losse stukken opnoemen naar volgorde van de rubrieken waarin de nieuwe inventaris thans is ingedeeld.

Handvesten, Octrooien, enz.

Handvesten van 1283 (vertaling) en 1322, privilegie van 1360, handvest van 1557, in een 4° boekje, alle in afschrift.

Stukken betreffende den vrijdom van de stad voor de tollen van het Sticht, de grafelijkheidstol en de Geervlietsche tol, 16de en 17de eeuw.

Stukken betreffende het stapelrecht van *Dordrecht*, meest uit de 17de eeuw.

Processen, waarbij de stadsvrijheden en privileges waren betrokken, o. a. eene sententie van Philips van Bourgondië van 1449.

Resoluties, enz.

Eene verzameling losse resoluties, loopende van 1504 tot 1795.
Register van notulen van magistraat en vroedschap 1751—1787.

Register van resolutiës van den magistraat 1756—1794 en van het gemeentebestuur 1806—1812.

Minuut-publicaties van het bestuur 1595—1812.

Register van publicaties 1610—1650.

Register van verzonden brieven 1805—1819.

Verzameling van minuten van uitgegane stukken en ingekomen brieven van het bestuur tusschen 1563 en 1808.

Minuten van uitgegane stukken en ingekomen stukken van den maire 1811—1813.

Requesten 1589—1734.

Registers met acten van allerlei aard 1605—1677, o. a. verschillende aanbestedingen en ook aanteekeningen betreffende het verkrijgen van het burgerschap door sommige personen 1629—1674 (de opgave van nieuwe burgers over 1573—1620 en 1661—1666 vindt men in een afzonderlijk poorterboek) en 1674—1740, waarin vele tolbrieven.

Gedrukte plakkaten van de Staten-Generaal, den Raad van State, de Staten van Holland en van de opvolgende besturen, 1586, 1592—1771, 1787—1789, 1791, 1803—1813.

Missives van de Staten van Holland en van de Gecommitteerde Raden tusschen 1579 en 1669.

Aanschrijvingen van de Staten van Holland tusschen 1669 en 1789.

Aanschrijvingen van den prefect en den onder-prefect 1811 en 1812.

Aanschrijvingen van den landdrost 1807—1810.

Verder stukken betreffende onderwerpen van meer specialen aard, zoo over de oprichting van een teer- of pekstove binnen de stad in 1614 en over de wederinvoering van een paardenmarkt 1631, 1637, 1644 en 1648.

Onder de diverse ingekomen stukken verdient als curiositeit nog vermelding eene missive van het waterschap Alblasserwaard, waarbij de inwoners van *Nieuwpoort* mede worden opgeroepen tot het houden van eene jacht op wolven 10 April 1590.

Regeering, ambten, bedieningen.

Stukken betreffende de baljuwen en schouten, 17de eeuw.

Register der eedsformulieren van verschillende autoriteiten, 165[illegible]

Register „inhoudende 't stellen van burgemeesters ende schepenen", met eedsformulieren enz 1602—1626.

Register van 't stellen van burgemeesters, schepenen, kerk- en armmeesters 1679—1758.

Naamlijsten van nieuw aangestelde burgemeesters, schepenen, kerk- en armmeesters 1738—1741, 1760, 1761, 1766—1767.

Stukken betreffende eenige secretarissen, 17de en 18de eeuw.
Contracten, instructiën enz. betreffende het bodeambt, 17de eeuw.
Minuten van uitgegane stukken, ingekomen brieven, requesten, aanstellingen, instructies betreffende het schoolmeestersambt, waarmede gelijk elders in den regel de betrekking van voorzanger verbonden was, zoodat blijkens eene akte van 1594 een schoolmeester werd ontslagen, hoofdzakelijk omdat hij niet zingen kon, en er uit een lijst van sollicitanten van 1734 drie werden opgeroepen „omme in den kerke hunne gave te laten hooren."
Lijsten of ordonnanties betreffende het sluiten en openen van de stadspoorten en instructies van den portier.
Ordonnanties op de klapwacht.

Politie.

Publicaties betreffende de politie 1653, 1660, 1694, 1758, met renovaties.
Stukken betreffende de brandweer, als: ordonnanties op het brandgeweer, rekeningen betreffende het onderhoud van het brandgereedschap 1736—1763, 1811—1812.
Stukken betreffende de broodzetting, o. a. ordonnanties en lijsten, en enkele stukken betreffende den ijk.

Keuren, stadswerken.

Meikeuren op de straten, wegen, spuien en watergangen 1591—1733, 1795.
St. Janskeuren 1592—1620, 1651, 1698, 1784.
St. Maartenskeuren 1592—1648.
Contracten en akten van besteding, rakende het onderhoud van sommige wegen en dijken, havens en grachten, en eene verzameling stukken betreffende het bouwen van het nieuwe stadhuis in 1697.

Stukken betreffende de armen.

Rekeningen van de armmeesters, loopende van 1592/3 tot 1812, met enkele hiaten.
Bijlagen van de rekeningen 1701/2—1812.
Verschillende renteregisters en andere stukken op de inkomsten

van den Heiligengeest betrekking hebbende, het oudste uit de 15de eeuw.

Acten van indemniteit, bijna alle uit de laatste helft der 18de en het begin der vorige eeuw.

Militaire zaken.

Een aantal brieven, ordonnanties enz. van 1586 en 1587, 1673 en 1674, 1787 en 1795 en 1797—1813, ook verschillende servieslijsten en stukken betreffende de inkwartiering.

Brieven, aanschrijvingen betreffende de schutterij, verder monsterrollen der burgers en inwoners, de oudste van 1589.

Stadsfinanciën.

Stadsrekeningen, eene belangrijke verzameling met slechts weinig hiaten, loopende van 1596 tot 1783 en van 1810 tot 1813.

Bijlagen van de rekeningen 1591/2—1813.

Registers van de smaltienden, toebehoorende aan de stad 1585—1666, waarin ook verschillende ordonnanties o.a. eene tot het timmeren van eene school in 1591.

Registers van verpachting van de middelen en inkomsten der stad 1587—1739, 1738—1819.

Stukken betreffende het veer bij Schoonhoven.

Stukken betreffende de waag, o. a. collecteboeken.

Verponding.

Resoluties, aanschrijvingen, missives, instructies enz. van 1600 tot 1735.

Requesten en octrooien, meest betreffende remissie van deze belasting.

Verschillende rekeningen, de oudste van 1652.

Bijlagen, behoorende bij sommige dezer rekeningen.

Quohieren, de oudste van 1579, gaarcedulen, de oudste van 1602.

Verschillende belastingen.

De gemeene middelen.

Stukken betreffende den impost op den wijn en het bier, op het gemaal, op het zout; het zout-, zeep-, heeren- en redemtiegeld, het haardstedegeld, het familiegeld, het schuit- en wagengeld, het koffie- en theegeld, het middel op het trouwen en begraven, hierbij registers en memorialen 1695—1736, 1749—1779, 1780—1805 en trouwboeken 1752—1810 en 1792—1811.

Verder eene verzameling staten van de collaterale successie, 1598–1738, 1779—1793.
Stukken betreffende de vrijwillige geldnegotiatie van 1795.

Gilden.

Gildebrieven, ordonnanties, requesten, memories betreffende de schippers- en zakkendragersgilden, alsmede eene ordonnantie voor het schoenmakersgilde.

Bank van leening.

Acte, waarbij vergunning wordt verleend 1 Mei 1678 eene bank van leening op te richten.
Instructie, rekeningen, akten van verkoop van goederen enz.

Archief van de Weeskamer.

Weesboeken 1516—1810.
Rekeningen, inventarissen en andere stukken, behoorende tot een groot aantal ter weeskamer opgebrachte boedels, van 1576 tot 1720.

Stukken betreffende de kerk.

Register met de namen van kerk- en armmeesters 1638—1702.
Stukken betreffende predikantsberoepingen.
Rekeningen van de kerkmeesters, met eenige hiaten, loopende van 1609/10 tot 1783.
Bijlagen van sommige dezer rekeningen.
Doopboeken 1633—1811.
Trouwboeken 1619–1750.

Doop-, trouw- en begrafenisregisters.

Register met de namen der gestorvenen, gedoopten en getrouwden 1598–1618.
Register van huwelijksbevestigingen voor den magistraat 1627—1795.
Register van de graven in de kerk 1679–1718.
Trouwboek van schout en schepenen 1705—1785.
Een verzameling huwelijksproclamaties enz. van 1631—1812.

In het gemeentearchief bevinden zich ook de papieren van de societeit „Op hoop van vrugt", eene onderlinge begrafenis-

en ondersteuningsvereeniging, in 1768 opgericht, doch reeds in 1776 wegens gebrek aan deelneming weder opgeheven.

Dat deze stukken hier zijn gekomen schijnt daaraan te zijn toe te schrijven, dat de toenmalige burgemeester der stad, Verzijden, mede-oprichter en directeur dezer vereeniging was.

In het vorige verslag maakte ik ook melding van het archief der gemeente Heukelum. Daaromtrent kan thans nader worden medegedeeld, dat de stukken op het gemeentehuis aldaar bewaard thans alle zijn beschreven, doch dat de inventaris nog niet is ingezonden, wijl het archief zeer onvolledig bleek te zijn en er onderzoek naar zal worden gedaan of er mogelijk op het kasteel van de vroegere heeren der stad nog een deel der thans ontbrekende stukken berust.

A. Telting.

De ordening van het oude archief van het hoogheemraadschap Voorne hield mij langen tijd bezig.

Het land van Voorne had vroeger een groote uitgestrektheid en bestond uit:

Voorne aan beide zijden van Flakkee, of Oostvoorne (het eiland Voorne) en Zuidvoorne (Overflakkee), met uitzondering van Sommelsdijk, dat tot 1805 bij Zeeland behoorde,

Westvoorne (het eiland Goeree),

en Bommenee, op Schouwen, dat in 1686 Zeeuwsch werd.

De jaarlijks gehouden vergaderingen van de Staten van het land droegen den naam van Algemeene dagvaarten. Van Bommenee verschenen slechts zelden Gedeputeerden, en in 1579 maakte het zelfs bezwaar tegen de verschijning, blijkens de volgende aanteekening:

„Ende alsoe die van Bommenede mede bescreven zijn geweest, omme te compareren up 't hooren ende sluyten van des gemeen lants rekeninge nopende de betalinge van de lopende renten, ende voorts omme te helpen accorderen zekeren ommeslach tot betalinge van dyen. Ende zijn deselve nyet alleenlyck achtergebleven ende nyet gecompareert, maer hebben oeck mede de missive nyet willen ontfangen ende openen, mar dezelve den mannenbode wederomme gesloeten mede laten nemen ende met hem haren spot gedreven, zeggende dat zij met die van Den Bryelle nyet te doen en hadden, overmits zeecker octroy, dat zij pretenderen te hebben. Ende daerop gesyen hebbende extract uuyt hetselffde octroy, soe en connen die van Den Bryele ende den lande van Voorne nyet bevinden, daermede geëximeert te zijn van des gemeen lants renten, nochte veel min daervan mentie te maecken ofte te spreken. Is oversulcx geresolveert, dat men die van Bommenede zal constringeren voor heurlieder contingent, 'tzij bij arrest ofte anders, zulcx men te rade bevin-

den zal. Ende zal ten fyne van desen gerecouvreert werden attestatie ofte relaes van den voorz. mannenbode" (1).

Hierop volgde een proses tusschen het land van Voorne en Bommenee, dat tot voordeel van het eerste eindigde (2).

Toch duurde het nog, zooals reeds gezegd werd, tot 1686, voordat Bommenee volgens verdrag tusschen de Staten van Holland en die van Zeeland bij het laatste gevoegd werd (3).

Het land van Voorne werd geregeerd door den baljuw en opperdijkgraaf, en leenmannen.

De brieven en sjarters werden bewaard in een kist. Op de Generale dagvaart van 12 en 13 Januari 1588 werd goedgevonden, een nieuwe kist te laten maken met vier sloten, waarvan vier personen ieder een sleutel, met een inventaris van de stukken, zouden bewaren. Later had de kist vijf sloten (4), en 6 Juni 1623 (5) besloot men een zesde slot te doen maken en den sleutel daarvan te leveren in handen van den baljuw. Er zijn nog drie van die vergulde sleutels en eenige inventarissen van de daarin bewaarde stukken over.

De Generale dagvaart nam de rekening op van den ontvanger partikulier van het land van Voorne wegens eenige renten, het middel op het zware bier en den omslag over de landen. Verder hoorden zij hem opening doen van den staat van het kantoor der verponding, waarbij hij de kwitansies van den ontvanger-generaal van Holland voor de overgebrachte bedragen overleverde. Ook werden de sleutelbewaarders van de privilezjekist geëligeerd.

Baljuw en leenmannen hadden het opperbewind in het burgerlijk bestuur, het heemrecht en de rechtszaken.

Bij oktrooi van de Staten van Holland van 21 Januari 1630 werd het land van Voorne aan deze zijde van Flakkee onder een generale dijkazje gebracht. Alleen de polder en dijkazje van Zwartewaal werden tot last van de grafelijkheid gelaten. Het oktrooi werd reeds in het zelfde jaar en nogmaals in 1654 geamplieerd en in 1670 op een zeker punt geïnterpreteerd.

Tot het bestuur werd jaarlijks ook een Generale dagvaart gehouden, des daags na de andere Generale dagvaart. In deze bijeenkomst werd de rekening van den penningmeester van de Generale dijkazje gehoord, en andere zaken die uitsluitend het heemrecht van Voorne aan deze zijde van Flakkee betroffen, be-

(1) Handelingen van de Generale dagvaart van 3 en 4 April 1579.

(2) Handelingen van de Generale dagvaart van 12 en 13 Januari 1581.

(3) Zie rezolusie van de Staten van Holland van 22 September 1684 en van Zeeland van 23 September 1686.

(4) Handelingen van de Generale dagvaart van 22 Juni 1621.

(5) Handelingen van de Generale dagvaart van dien dag.

handeld. Reeds vóór de oprichting van de Generale dijkazje waren de ingelanden van dat land gewoon, in vergaderingen of dagvaarten bijeen te komen.

De regeering was ook aan een kleiner kollezje toevertrouwd, dat van den opperdijkgraaf, tevens baljuw, en heemraden.

De archieven van het land van Voorne in den uitgebreiden zin en van de Generale dijkazje van Voorne aan deze zijde van Flakkee, zijn van ouds vermengd geweest. In 1811 werden de stukken van de vierschaar van baljuw en leenmannen naar de rechtbank van Den Briel overgebracht, na welker opheffing ze naar die van Rotterdam werden verplaatst. Van daar kwamen ze in 1884 aan het Algemeen rijksarchief.

Bij een bezoek dat ik in 1895 aan het raadhuis in Den Briel bracht, vond ik daar een groote kist met administratieve en rechterlijke stukken van de Generale dagvaarten en het kantoor-generaal der verponding van het land van Voorne, en van baljuw en leenmannen. Deze stukken, die aan het hoogheemraadschap toekwamen, werden toen naar het rijksarchief overgebracht. Dit toch was niet alleen voor de rechterlijke stukken de aangewezen bewaarplaats, maar ook voor de administratieve, omdat het bestemd is voor de opneming van de archieven van algemeene besturen die in Zuid-Holland bestaan hebben.

Om nu de ordening van het archief, dat ik thans vond en dat nog altijd uit verschillende bestanddeelen was samengesteld, op een degelijke wijze tot stand te brengen, was het noodig, een scheiding te maken tusschen de stukken, die volgens hun aard het archief van het hoogheemraadschap vormden, en die welke daarin niet behoorden, maar zich aansloten aan bescheiden op het rijksarchief. Tot het eerste behoorden dan de stukken betreffende het heemrecht van vóór 1630, meest handelingen van de dagvaarten en vergaderingen, en rekeningen van polders en verschillende werken in het eiland Oostvoorne, en voorts het archief van de in 1630 opgerichte Generale dijkazje, nl. de stukken van de Algemeene dagvaarten van Voorne aan deze zijde van Flakkee en van dijkgraaf en heemraden.

Al de andere stukken stond het bestuur van het hoogheemraadschap aan het rijk af.

Een moeielijkheid deed zich echter voor ten opzichte van de registers, die de handelingen van de Generale dagvaarten bevatten. Daarin zijn toch van 1630 tot 1779 de handelingen van beide jaarlijksche Generale en enkele andere dagvaarten opgeteekend. Vóór dien tijd bevatten zij ook de aanteekeningen van andere dagvaarten en vergaderingen van geërfden van Voorne aan deze

zijde van Flakkee en van baljuw en leenmannen. Omdat de inhoud slechts voor het kleinste gedeelte op het heemrecht betrekking had, vond het bestuur goed, ook deze registers aan het rijk af te staan, met uitzondering van een (loopende van 1576—1606), dat bijna geheel een duplikaat van een ander was, en zoover dat niet het geval was, gemakkelijk ten behoeve van het rijk kon afgeschreven worden. Het rijk verkreeg de registers loopende van:

1564—1572, 1576—1604 en 1617—1627. Het gedeelte van de jaren tusschen 1604 en 1617 is verloren geraakt.

1627—1676. Dit is bijna geheel vergaan.

1678—1731.

1732—1763.

1764—1812.

Met het jaar 1812 eindigden de Generale dagvaarten van het land van Voorne in den uitgebreiden zin.

Het bestuur van het hoogheemraadschap stelde bij deze regeling als voorwaarde, dat het een afschrift zou ontvangen van het gedeelte van de registers, zoover dat tot het heemrecht betrekkelijk was en in zijn archief ontbrak, dus van de jaren 1564—1572 en 1617—1779.

Het voornaamste wat het archief verder bevat zijn:

1°. rezolusieboeken van opperdijkgraaf, later dijkgraaf, en heemraden, sedert het begin, d. i. 1630, met bijlagen;

2°. de jaarlijksche rekeningen van den penningmeester van de Generale dijkazje, met bijlagen. Deze rekeningen beginnen ook met 1630. Alleen de 2 oudste en 4 andere zijn echter alleen van de 17de eeuw bewaard gebleven. Eerst met 1731/2 beginnen ze geregeld te loopen;

3°. de jaarlijksche rekeningen van den penningmeester partikulier van den Oudenhoorn wegens het vooruitschot, met bijlagen. Deze rekeningen, die aan dijkgraaf en heemraden werden overgeleverd, zijn aanwezig sedert 1710; alleen die van 1718 en 1812 ontbreken;

4°. koperen platen van de polders enz. in het land van Voorne aan de Oostzijde van Flakkee, met de titelplaat en de plaat van het land zelf, benevens afdrukken. Deze platen en kaarten maken een deel uit van die van het geheele land van Voorne, welke volgens rezolusie van breedste geërfden van 7 Juni 1695 gemaakt werden. Ze werden bewaard op het kantoor der verponding 's lands van Voorne. De ontvanger werd op de Generale dagvaart van 4 Juni 1737 gekwalifiseerd, om de mankeerende kaarten te doen herdrukken, omdat geen volkomen kaartenboek of atlas meer kon worden afgeleverd. Of hieraan gevolg gegeven werd, bleek mij niet. Nadat het kantoor gesupprimeerd was, gaf de gewezen

ontvanger 28 April 1812 de bovengenoemde platen en kaarten betreffende Oostvoorne aan deze zijde van het Haringvliet, zooals men toen het Flakkee noemde, aan den sekretaris van het hoogheemraadschap over.

Een andere plaat en een aantal kaarten bevindt zich te Goeree, zooals uit mijn vorig verslag bleek.

Ten slotte vermeld ik een een verzameling ingekomen stukken van de ringkommissie van Voorne en Putten. In 1810 werd het rijk in 20 dijkringen verdeeld, waarvan Voorne en Putten er een was. Tot president van dezen ring werd benoemd W. Hoyer, die tevens opperdijkgraaf van het land van Voorne was. Daardoor is het te verklaren, dat de stukken in het archief gevonden werden, waartoe zij overigens geen betrekking hebben.

Het bestuur van Voorne stond deze stukken af aan het rijk.

Den Haag, Juni 1901. P. van Meurs.

VERSLAG

OMTRENT

DE OUDE ARCHIEVEN VAN SURINAME EN CURAÇAO,

DOOR

Mr. A. TELTING,
te 's-Gravenhage.

Uitgebracht aan den Minister van Koloniën.

Bij dezen heb ik de eer Uwe Excellentie omtrent mijne zending naar de West-Indische koloniën om eene regeling te treffen voor het ordenen en inventariseeren der oude archieven, berustende te Paramaribo, en om met den gouvernements-archivaris van Curaçao in overleg te treden over eene inventariseering van de aan zijne zorg toevertrouwde archieven, het volgende rapport aan te bieden.

Den 15den April van het afgeloopen jaar per Koninklijke West-Indische Mail uit Amsterdam vertrokken, kwam ik den 2den Mei te Paramaribo aan en kon ik, na mij met de autoriteiten aldaar in betrekking te hebben gesteld, reeds dadelijk met mijne werkzaamheden een aanvang maken, daar men al voor mijne aankomst er zorg voor had gedragen, dat de te behandelen archieven zooveel mogelijk gereinigd waren. 't Bleek mij, dat het administratieve gedeelte der archieven, in de missive van den Gouverneur van 18 Juli 1898 vermeld als voor eene regeling in aanmerking komende, zich bevond op den zolder van het gebouw, waarin de gouvernementssecretarie is gevestigd. Vroeger werd het, naar mij werd medegedeeld, bewaard in een der groote benedenvertrekken van dit gebouw, thans gewoonlijk de gouverneurskamer genoemd, sinds een der gouverneurs eenige jaren geleden, deze meer bijzonder voor zijn gebruik had laten inrichten. Om meerdere ruimte te verkrijgen, had men toen het vertrek van de archieven doen ontruimen, doch deze ontruiming moet met weinig zorg zijn geschied; de archieven werden door eene opening in de zoldering van de gang naar boven geheschen en op den zolder zonder orde neergezet, eerst later werden de registers zooveel mogelijk gesorteerd en op den rug van etiketten voorzien. Dat ook dit echter met weinig zorg geschiedde, kan blijken uit het feit dat origineelen, duplicaten en kopieën van dezelfde jaren met dezelfde etiketten waren beplakt en zoo zonder eenig systeem door elkander waren geplaatst. Verder had men losse stukken van registers, die uit den band waren gevallen en die men niet weer op hunne plaats wist terecht te brengen, bij andere registers, waarbij zij in 't geheel niet behoorden, ingeplakt, zoodat achter sommige dier registers fragmenten van wel drie of vier andere stukken van den meest verschillenden aard waren bijeengevoegd. 't Behoeft zeker geen betoog, dat het een tijdroovend werk was hier de vroegere orde zooveel doenlijk te herstellen.

Inventarissen van deze archieven bestonden er niet. Wel is waar had in der tijd zekere Mr. J. M. Lotze het verzoek gedaan om het oud-archief der kolonie te bearbeiden en had de Gouverneur-Generaal van Heeckeren blijkens zijn journaal i. d. 8 April 1835 „in overweging genomen hebbende, dat het voor de geschiedenis der kolonie Suriname van belang is, dat derzelver oud-archief op eene oordeelkundige wijze wordt geanalyseerd," dit verzoek toegestaan, maar resultaten schijnt deze poging niet te hebben opgeleverd en na een paar jaren tijds werd de heer Lotze van zijne opdracht ontslagen.

Wat den uitwendigen toestand betreft, waarin ik deze archivalia aantrof, verder nog het volgende: reeds vroegtijdig schijnt men begonnen te zijn de verschillende stukken zooveel mogelijk chronologisch tot zoogen. kohieren te vereenigen, die in grijs linnen banden gebonden werden. Hoewel deze wijze van handelen uit een praktisch oogpunt zeker haar groote bezwaren had en 't zonder twijfel voor het bijeenzoeken van retroacta minder omslachtig zou zijn geweest, wanneer zij, zooals thans met de nieuwe archiefstukken geschiedt, in portefeuilles waren bewaard geworden, zoo moeten wij er ons toch over verheugen, dat men genoemden maatregel genomen heeft; waren alle stukken los gebleven, zonder twijfel zou bij de latere wijze van handelen met de oude archieven alles hopeloos dooreen zijn geraakt en zou men bij het schoonmaken vele papieren hebben vernietigd; thans zijn sommige rubrieken, die zeker anders het eerst van de hand zouden zijn gedaan, als bijv. de meestal ongedateerde requesten, bijna zonder hiaten bewaard gebleven.

Mocht over den toestand, waarin de banden verkeeren, niet worden geroemd, de inwendige toestand der registers was over 't algemeen niet onbevredigend te noemen, alleen had een aantal daarvan, waaronder eenige notulenboeken uit het midden der vorige eeuw, nogal vrij wat geleden, naar het schijnt door de slechte samenstelling van den inkt.

De inhoud van het oud-archief ter secretarie, loopende tot 1828 (1), kan in twee hoofddeelen worden gesplitst: het administratief archief van Gouverneur en Raden (Hof van Politie en Crimineele Justitie) en dat van den Gouverneur alleen. Het eerste bevat in hoofdzaak de Notulen in originali, beginnende in 1696 en, behoudens een hiaat van 1711—1719, een onafgebroken reeks vormende tot 1820. Aandacht verdient het, dat hieronder ook de volledige notulen gevonden worden uit den tijd der Engelsche occupatie

(1) Dit jaar nam ik als grens tusschen oud- en nieuwarchief aan, daar toen Suriname met onze West-Indische eilanden tot ééne kolonie onder een Gouverneur-Generaal werd vereenigd, hetgeen gewichtige veranderingen in het bestuur ten gevolge had.

1804—1816, welke volgens bewering van Wolbers (1) vérloren zouden zijn, gelijk deze ook dacht dat het geval was met de Gouverneurs-journalen en andere archieven van dien tijd. Verder zijn er verschillende reeksen Kopie-notulenboeken, sommige over dezelfde tijdvakken loopende. Van groot belang zijn eenige dezer serieën, daar zich hierin bevinden de Notulen, Ordonnantiën enz. van den eersten tijd onzer heerschappij over Suriname tot aan den tijd, waarop bovengenoemde origineele notulen beginnen, en daar verder het bovenbedoelde hiaat er gedeeltelijk door wordt aangevuld.

De uitgaande stukken bestaan uit verzamelingen ingebonden Minuut-missiven van het Hof aan de Staten-Generaal, aan de Directeuren der Societeit van Suriname en aan diversen in verschillende seriën en (hier en daar met hiaten) loopende van 1688—1800. De ingekomen stukken bestaan uit bijeengebonden Brieven van de Staten-Generaal, van de Directeuren en van diversen, eveneens in verschillende serieën, loopende van 1688—1798, verder uit eene bijna complete verzameling Requesten van 1707 tot 1815 en eene in kohieren bijeengebonden collectie Memoriën, Rapporten, Berichten enz. van 1719 tot 1795 en Lijsten van de opgaven van het aantal blanken en slaven aan de Burgerkapiteins 1729—1740 en 1770—1801.

Het Gouverneurs-archief bevat in de eerste plaats eene bijna volledige verzameling van Journalen van 1728—1816 (thans bijna alle bewaard in de Koloniale Bibliotheek) (2) gevolgd door eene reeks Resolutiën van den Gouverneur met Bijlagen.

De uitgaande stukken bestaan hoofdzakelijk uit Bijlagen bij de missiven van den Gouverneur aan de Directeuren (1745—1799) en eene verzameling stukken van militairen aard (Monsterrollen, Betaallijsten, Weeklijsten) (1775—1799), waarschijnlijk wegens haar grooten omvang buiten genoemde Bijlagen gehouden en in afzonderlijke banden ingebonden.

De ingekomen stukken bestaan uit bijeengebonden Brieven van de Directeuren aan den Gouverneur 1753—1798, Bijlagen 1742—1794 en nog eene afzonderlijke verzameling Diverse Bijlagen meest van militairen aard, met verschillende soms belangrijke hiaten, loopende van 1729 tot 1795, eindelijk eene serie Requesten van 1723 tot 1816, waaraan slechts zeer enkele kohieren ontbreken.

Bij het inventariseeren van dit archief werd ik ter zijde gestaan door den heer W. A. C. Stolting, ambtenaar ter secretarie, en dat met veel ijver en groote toewijding, zoodat ik in staat

(1) J. Wolbers, Geschiedenis van Suriname. (Amsterdam, 1861). Voorrede blz. III.

(2) Zie Catalogus der Surinaamsche Koloniale Bibliotheek ('s-Gravenhage, 1859), bl. 13 no. 6.

was de geheele verzameling nog in het kort te beschrijven en in rubrieken in te deelen (1).

Behalve de administratieve stukken der secretarie waren door den Gouverneur, als voor eene regeling in aanmerking komende, opgegeven de archieven van de Wees- en Onbeheerde Boedelkamer. Deze bevonden zich, op houten rekken geplaatst, op den zolder van het gebouw van de Administratie der Financiën; ook zij verkeerden in groote wanorde. Den heer B. H. Juda, die mij bij het schiften en beschrijven dezer archieven als hulp was toegevoegd, teekende eerst de titels der boeken in de volgorde, waarin zij thans stonden, op, en toen hij dit werk had volbracht, ging ik zelf met hem alles nog eens nauwkeuriger na, stelde vast in welke rubrieken in hoofdzaak de stukken zouden moeten worden ingedeeld en was daarmede voor mijn vertrek gereed. Ik verzocht den heer Juda eene zooveel mogelijk systematisch ingerichte lijst samen te stellen en deze werd, met groote zorg bewerkt, mij dan ook later naar den Haag overgezonden.

Deze lijst nu bevat de opgave van de overgebleven archieven der „Nieuwe Wees-, Curatele- en Onbeheerde Boedelkamer" van 1788 tot 1836, in welk jaar de administratie der kamer werd gesplitst in die van het Departement der Onbeheerde Boedels en die van het Wees-departement.

Daar de verzameling niet bijzonder groot was en de scheiding tusschen oud- en nieuw-archief hier toch niet overal consequent was door te voeren, besloot ik volledigheidshalve ook de archieven van den nieuweren tijd in genoemde lijst op te nemen, zoodat voor enkele rubrieken de opgaven loopen tot 1878, in welk jaar de administratie der beide Departementen werd opgeheven.

Er werd eene scheiding gemaakt tusschen het administratief gedeelte van het archief, bevattende Notulenboeken, Poinctenboeken, Dictums van het Hof enz., Kopieboeken van Uitgegane Brieven, Ingekomen Stukken van verschillenden aard enz. enz., en het financieele gedeelte, bevattende o. a. de Journalen, Kasboeken, Grootboeken, Inventarissen, Venduboeken, Repartitieboeken enz.

Behalve in het gebouw der gouvernementssecretarie en in dat der financieele administratie waren er ook in het gerechtsgebouw eene groote hoeveelheid archieven; ook met deze had men indertijd zonderling gehandeld. Naar mij uit een inventaris, daarvan opgemaakt omstreeks het jaar 1860, bleek, was deze verzameling vroeger vrij goed geordend geweest, doch bij gelegenheid van

(1) Alleen de stukken, die dit secretarie-archief bevat en de Journalen, die daartoe behooren, doch die zich thans in de Koloniale Bibliotheek bevinden, zijn in de hierachter gevoegde bijlage opgenomen.

de reparatie van het dak van het gebouw had men, naar mij werd medegedeeld, de op den zolder bewaarde registers door militairen laten verhuizen en was de verzameling later in hopelooze wanorde weer naar hare vroegere bewaarplaats teruggekeerd. Die wanorde was zoo groot, dat de opeenvolgende griffiers volgens hunne processen-verbaal van overdracht geen kans hadden gezien om (nu de inventaris ook tijdelijk niet te vinden scheen te zijn geweest) de vroegere orde te herstellen en dus de geheele verzameling zonder specificatie en bloc aan hunne opvolgers hadden overgedragen. Ik vond het archief op houten stellages geplaatst, bedekt met vuil van allerlei aard.

Hoewel van deze verzameling geen melding werd gemaakt in den boven aangehaalden brief, waarin de Gouverneur aan Uwe Excellentie opgaf, welke archieven regeling behoefden, en er met den beschikbaren tijd dus ook niet op gerekend was, meende ik den toestand, waarin deze verzameling verkeerde, niet te mogen doen voortduren, de leden van het Hof bleken dit met mij eens te zijn en door bemiddeling van den president werd aanzoek gedaan bij den heer J. L. J. Wolff, ambtenaar bij het kantongerecht, die uit den aard zijner betrekking daartoe het meest geschikt was, om den chaos voorloopig te schiften, om later met mij de goede orde zooveel mogelijk te herstellen.

Met grooten ijver vatte de heer Wolff zijne taak op; nadat alles behoorlijk was gereinigd met hulp van het daarvoor aangenomen noodige personeel, werden de registers in rubrieken naar chronologische volgorde ingedeeld en van etiketten voorzien en vervolgens naar een tweetal kamers, door het Hof welwillend daarvoor beschikbaar gesteld, overgebracht op boekenplanken langs de muren, vervaardigd van de rekken op den zolder, waarop de registers oorspronkelijk geplaatst waren. In hoofdzaak moest de volgorde van den bestaanden inventaris worden in acht genomen, daar de tijd ontbrak om door een speciaal onderzoek van de verschillende registers een zoo mogelijk beter systeem in toepassing te brengen. Over 't algemeen bleek echter die inventaris vrij goed en nauwkeurig te zijn. Het in volgorde opstellen der protocollen in hunne nieuwe bewaarplaatsen was bijna afgeloopen, toen ik de kolonie verliet.

De meeste rubrieken dezer rechterlijke archieven beginnen in de eerste helft der vorige eeuw en loopen vrij geregeld tot ongeveer het jaar 1868, toen een nieuw Reglement werd gemaakt op de rechterlijke organisatie; zoo bijv. de Notulenboeken van 1746 tot 1867; de Rollen 1745 tot 1866; de Attestatiën en Interrogatoria van 1716 en verder van 1737 tot 1868; Civiele Processen van 1734 tot 1869; de Requesten 1721 tot 1734 en 1777 tot 1869; Crimineele Proceduren 1719 tot 1869, andere

rubrieken als bijv. de Dictums, de Willige Condemnatiën enz. beginnen later of eindigen vroeger. Behalve de stukken van het Hof bevat de verzameling o. a. ook nog de archieven van den zoogen. Kleine of Conferentieraad en van het Militair Gerechtshof. Een globale lijst van de thans nog aanwezige protocollen werd door den heer Wolff opgemaakt en mij later nagezonden.

Eenige weken na mijne aankomst deed zich eene bijzonder geschikte gelegenheid voor, om een bezoek van enkele dagen te gaan brengen aan de hoofdstad der kolonie Britsch-Guyana en, daar ook tijdens mijne afwezigheid de werkzaamheden door de mij toegevoegde ambtenaren en verder personeel konden worden voortgezet, besloot ik hiervan gebruik te maken om na te gaan, hoe de Engelschen hunne archieven in de tropen behandelen en welke voorzorgsmaatregelen zij daar nemen tegen verwoestingen door insecten of door den invloed van het klimaat. Ik mocht mij te Georgetown in de meest welwillende medewerking der autoriteiten verheugen, de verschillende chefs der bureaux stelden mij bereidvaardig in de gelegenheid hunne respectieve archieven te bezichtigen en 't bleek mij, dat wat men mij ook te Paramaribo reeds als wenschelijk had aanbevolen, hier in hoofdzaak in toepassing was gebracht.

Bijna overal waren de stukken in open kasten geplaatst in ruime vertrekken, die met de buitenlucht in verbinding stonden.

Als middel tegen de insecten werd gebruikt naphtaline, dat in poedervorm op geregelde tijden tusschen de bladzijden werd gestrooid. Wel was men, naar men mij verzekerde, bezig te zoeken naar een middel dat een nog krachtiger uitwerking zou hebben en gemakkelijker aan te wenden zou zijn, maar men was hierin nog niet naar wensch geslaagd en had zich tot nu toe bij het oude middel moeten houden.

In de nota, die ik later bij mijn vertrek uit Suriname aan den Gouverneur richtte en waarin ik op verzoek eenige maatregelen aanbeval, die ik voor 't behoud der archieven wenschelijk achtte, wees ik dan ook bijzonder op het nut van de voortdurende aanwending van naphtaline; verder drong ik aan op eene geleidelijke reparatie van de banden en op het beplakken van beschadigde bladzijden met dun Japansch papier, terwijl ik als een zeer wenschelijke verbetering voorstelde het verplaatsen der secretarie-archieven van den zolder naar eene andere bergplaats, waar zij minder aan brandgevaar zouden zijn blootgesteld en waar meer zorg voor de noodige ventilatie zou kunnen worden gedragen.

Den 20sten Juli verliet ik Paramaribo en den 1sten Augustus bereikte ik Curaçao.

Evenals in Suriname kon ik ook hier reeds dadelijk beginnen

met een overzicht te nemen van de archieven. 't Bleek mij, dat men in de laatste jaren aan de goede bewaring daarvan veel zorg had besteed. In 1890 had men een nieuw vrijstaand steenen gebouw er voor opgetrokken in de onmiddellijke nabijheid van de gouvernementssecretarie. Dit gebouw geheel ingericht naar de eischen van het tropisch klimaat, zoodat door zonneblinden het al te felle licht en de hitte kunnen worden gekeerd, maar er voortdurende speling met de buitenlucht blijft, heeft ruimte genoeg voor jaren tijds. De archieven, zoowel nieuwe als oude, zijn eenige jaren geleden door een ambtenaar ter secretarie rubrieks-gewijze onder verschillende hoofden ingedeeld als bijv. onder Administratie, Financiën, Rechtspraak, Militaire zaken, enz. terwijl voor iedere rubriek eene lijst is aangelegd die geregeld wordt bijgehouden. De stukken van de laatste jaren werden, daar zij nog herhaaldelijk geraadpleegd moeten worden, in de secretarie bewaard.

De oude archieven (in overleg met den archivaris werd het jaar 1816 als grens tusschen oud- en nieuw archief aangenomen) bleken in hoofdzaak te bestaan uit de volgende serieën: Registers van Resolutiën en Sententiën van Gouverneur en Raden 1727, 1739 en vlg., Placcaatboeken 1722 en 1737—1801, gevolgd door de Publicatiën van Gouverneur en Raden, Kohieren met Requesten 1771 en vlg., Protocollen (bevattende transporten enz.) 1722 en vlg., Registers van Hypothecatie 1729, 1737 en vlg., Venduboeken 1779/80, 1798/99, 1803/4 en vlg.

De archivaris nam op zich om de verzameling naar het systeem, dat bij de alhier berustende archieven en nu ook bij de Surinaamsche verzameling was gevolgd, te ordenen en te beschrijven en hij beloofde mij, zoo spoedig hij daartoe in de gelegenheid zou zijn (wegens ziekte van den gouvernementssecretaris en tijdelijke afwezigheid van den hoofdcommies, wiens plaatsvervanger hij was, had hij thans weinig tijd ter zijner beschikking) met dit werk een aanvang te zullen maken.

De door den heer Stolting mij uit Paramaribo nagezonden kopie van den voorloopigen inventaris der aldaar ter secretarie bewaarde archieven liet ik op zijn verzoek als model achter.

Den 17den Augustus verliet ik Curaçao en den 19den September was ik wederom in ons land teruggekeerd.

Na mijne terugkomst heb ik mij o.a. bezig gehouden met de vraag, op welke wijze eene afdoende regeling aangaande de bewaarplaats der Surinaamsche archieven te treffen zou zijn.

Dat de meeste stukken niet op de plaatsen geborgen kunnen blijven, waar zij thans berusten, zal, met het oog op het steeds dreigende brandgevaar, wel geen betoog behoeven en 't schijnt moeielijk te zijn bij den bestaanden toestand daarin verandering te brengen. Slechts één en dan ook afdoende maatregel is m.i.

mogelijk, het oprichten van een geheel brandvrij archiefgebouw, waarin dan alle stukken, zoowel van ouden als van nieuweren tijd, kunnen worden geborgen; een gebouw dat ook voor de toekomst voor zeer langen tijd voldoende zal zijn. Naar dat archief, geheel naar de eischen van het klimaat ingericht, zouden dan moeten worden overgebracht niet alleen de oude archieven, administratieve, financieele en rechterlijke, maar ook de notarieele, de hypotheekregisters, borderellen en acten van royement, alsmede de registers van den burgerlijken stand enz., archieven, welker eventueele vernietiging voor de kolonie zeer noodlottige gevolgen na zich zoude slepen.

De heer rijksbouwmeester C. H. Peters nam zeer bereidwillig op zich, plannen voor een dergelijk gebouw te ontwerpen en de heer Gouverneur van Suriname, dien ik tijdens zijn verlof alhier over dit plan raadpleegde en wien ik later een schets van het eventueel op te richten gebouw ter bezichtiging aanbood, verklaarde zich met dit denkbeeld ingenomen. Ook de hypotheekbewaarder, de heer D. van Kesteren, thans hier met verlof, was ten zeerste overtuigd van de dringende noodzakelijkheid om de onder hem berustende stukken (waarvan geen dubbelen bestaan) eene veilige bewaarplaats te verschaffen; hij had er echter eenige bezwaren tegen, dat die bewaarplaats van zijn kantoor zou zijn gescheiden, en de besprekingen dientengevolge met den rijksbouwmeester gevoerd, leidden er toe, dat er een tweede plan werd ontworpen, volgens hetwelk het hypotheekkantoor met het brandvrije archief in één gebouw vereenigd zoude worden, wat ook om andere redenen aanbeveling verdient.

Beide plannen zijn, voorzien van de noodige toelichtingen, thans naar Paramaribo verzonden.

En hiermede meen ik mijn verslag te kunnen eindigen en teeken ik mij, onder dankbetuiging voor het door Uwe Excellentie in mij gesteld vertrouwen,

Uw dw. dr.,

A. Telting.

's-Gravenhage, 10 Mei 1900.

L IJ S T

VAN DE

OUDE ADMINISTRATIEVE ARCHIEVEN

DER

Kolonie SURINAME.

Archief van Gouverneur en Raden.

Politieke Notulen.

1.	14 Mei	1696 (1)— 9	October	1700,	met index.
2.	10 Januari	1701—28	December	1705.	
3.	11 Januari	1706— 9	Augustus	1707.	
4.	27 September	1707— 7	Maart	1709.	
5.	10 April	1709—24	Juni	1711.	
6.	16 Januari	1719— 6	December	1720.	
7.	14 April	1721—28	September	1722.	
8.	18 Januari	1723—27	November	1724.	
9.	22 Januari	1725— 7	December	1726.	
10.	8 Januari	1727—17	December	1728.	
11.	Januari	1729—14	December	1730,	defect.
12.	13 Januari	1731—	December	1732.	
13.	2 Februari	1733—14	December	1734,	defect.
14.	26 Januari	1735—26	December	1735.	
15.	5 Januari	1736—11	December	1736.	
16.	21 Januari	1737—18	December	1737.	
17.	13 Januari	1738—12	December	1738.	
18.	16 Februari	1739— 7	December	1740.	
19.	19 Januari	1741— 6	December	1741.	
20.	19 Januari	1742— 7	December	1742.	
21.	21 Januari	1743— 8	Juni	1743.	
22.	1 Augustus	1743—24	December	1743.	
23.	3 Februari	1744—27	Mei	1744.	
24.	4 Augustus	1744—22	December	1744.	
25.	1 Februari	1745— 9	Juni	1745.	
26.	3 Augustus	1745—29	December	1745.	
27.	7 Januari	1746—26	Juli	1746.	
28.	15 Augustus	1746— 3	Januari	1747.	
29.	6 Januari	1747— 4	April	1747.	
30.	1 Mei	1747—10	Juli	1747.	
31.	1 Maart	1748— 7	Januari	1749,	met bijlagen.
32.	11 Januari	1749—28	April	1749,	„ „

(1) De hieraan voorafgaande notulen (sinds 1669) zijn nog alleen in kopie aanwezig, zij staan vermeld op blz. 914 en 915.

33.	5 Mei	1749—10 Juli	1749,	met	bijlagen.
34.	4 Augustus	1749—25 November	1749,	„	„
35.	3 December	1749—30 December	1749,	„	„
36.	2 Februari	1750—8 Mei	1750,	„	„
37.	20 Mei	1750—22 Augustus	1750,	„	„
38.	24 Augustus	1750—27 Januari	1751,	„	„
39.	10 Februari	1751—6 April	1751,	„	„
40.	13 April	1751—10 Juli	1751,	„	„
41.	31 Augustus	1751—27 December	1752,	„	„
42.	3 Februari	1753—3 Januari	1754,	„	„
43.	5 Januari	1754—28 December	1754,	„	„
44.	11 Januari	1755—24 Januari	1756,	„	„
45.	28 Januari	1756—28 December	1756,	„	„
46.	24 Januari	1757—1 April	1757,	„	„
47.	4 April	1757—26 Mei	1757,	„	„
48.	31 Mei	1757—3 Augustus	1757,	„	„
49.	4 Augustus	1757—30 December	1757,	„	„
50.	27 Januari	1758—2 Juni	1758,	„	„
51.	3 Juni	1758—16 December	1758,	„	„
52.	18 December	1758—31 Juli	1759,	„	„
53.	6 Augustus	1759—28 December	1759,	„	„
54.	2 Januari	1760—20 December	1760,	„	„
55.	17 Januari	1761—30 Juli	1761,	„	„
56.	3 Augustus	1761—23 December	1761,	„	„
57.	24 December	1761—27 Augustus	1762,	„	„
58.	30 Augustus	1762—17 December	1762,	„	„
59.	18 December	1762—25 Mei	1763,	„	„
60.	26 Mei	1763—28 Januari	1764,	„	„
61.	6 Februari	1764—23 Juni	1764,	„	„
62.	13 Juli	1764—21 Januari	1765,	„	„
63.	4 Februari	1765—10 Juli	1765,	„	„
64.	5 Augustus	1765—18 December	1765,	„	„
65.	20 December	1765—30 Juni	1766,	„	„
66.	5 Augustus	1766—19 December	1766,	„	„
67.	24 December	1766—16 Mei	1767,	„	„
68.	19 Mei	1767—21 December	1767,	„	„
69.	22 December	1767—20 Mei	1768,	„	„
70.	21 Mei	1768—16 December	1768,	„	„
71.	17 December	1768—19 Mei	1769,	„	„
72.	22 Mei	1769—13 December	1769,		
73.	15 December	1769—23 Mei	1770,		
74.	31 Mei	1770—17 December	1770,		
75.	18 December	1770—22 Mei	1771.		
76.	24 Mei	1771—20 December	1771.		
77.	21 December	1771—21 Mei	1772.		

78.	22 Mei	1772—21	December	1772.
79.	22 December	1772—19	Mei	1773.
80.	21 Mei	1773—23	December	1773.
81.	24 December	1773—21	Mei	1774.
82.	24 Mei	1774—15	December	1774.
83.	26 December	1774—24	Mei	1775.
84.	26 Mei	1775—22	December	1775.
85.	27 December	1775—24	Mei	1776.
86.	25 Mei	1776— 2	September	1776.
87.	4 September	1776—24	December	1776.
88.	25 December	1776—24	Februari	1777.
89.	27 Februari	1777—22	Mei	1777.
90.	23 Mei	1777—19	Augustus	1777.
91.	21 Augustus	1777—19	December	1777.
92.	20 December	1777— 2	Maart	1778.
93.	6 Maart	1778— 1	Juni	1778.
94.	3 Juni	1778—20	Augustus	1778.
95.	22 Augustus	1778—21	December	1778.
96.	22 December	1778—24	Februari	1779.
97.	25 Februari	1779—21	Mei	1779.
98.	26 Mei	1779—31	Augustus	1779.
99.	2 September	1779—22	December	1779.
100.	27 December	1779—25	Februari	1780.
101.	1 Maart	1780—23	Mei	1780.
102.	25 Mei	1780—31	Augustus	1780,
103.	6 September	1780—18	December	1780.
104.	19 December	1780— 9	Maart	1781.
105.	12 Maart	1781—30	Mei	1781.
106.	1 Juni	1781—31	Augustus	1781.
107.	1 September	1781—19	December	1781.
108.	20 December	1781— 6	Maart	1782.
109.	8 Maart	1782—31	Mei	1782.
110.	4 Juni	1782—28	Augustus	1782.
111.	2 September	1782—20	December	1782.
112.	24 December	1782—30	Mei	1783.
113.	3 Juni	1783— 4	September	1783.
114.	8 September	1783—23	December	1783.
115.	27 December	1783— 3	Juni	1784.
116.	7 Juni	1784—29	December	1784.
117.	17 Januari	1785—31	Mei	1785.
118.	6 Juni	1785—29	December	1785.
119.	6 Januari	1786—1	September	1786.
120.	4 September	1786—21	December	1786.
121.	22 Januari	1787—24	December	1787.
122.	11 Januari	1788—12	Januari	1789.

123.	16 Januari	1789—23 December	1789.	
124.	1 Februari	1790—27 Juli	1790.	
125.	2 Augustus	1790—28 December	1790.	
126.	7 Januari	1791—15 Juli	1791.	
127.	1 Augustus	1791—6 Januari	1792.	
128.	13 Januari	1792—11 Januari	1793.	
129.	17 Januari	1793—7 Januari	1794.	
130.	10 Januari	1794—6 Januari	1795.	
131.	14 Januari	1795—30 December	1795.	
132.	8 Januari	1796—7 Juli	1796.	
133.	1 Augustus	1796—30 December	1796.	
134.	16 Januari	1797—10 Januari	1798.	
135.	12 Januari	1798—25 Juni	1798.	
136.	14 Januari	1799—27 December	1799.	
137.	10 Januari	1800—23 Januari	1801.	
138.	2 Februari	1801—15 Januari	1802,	defect.
139.	1 Februari	1802—31 December	1802.	
140.	7 Februari	1803—24 Juni	1803.	
141.	3 Augustus	1803—24 Januari	1804,	defect.
142.	6 Februari	1804— 6 Juli	1804.	
143.	8 Augustus	1804—25 Januari	1805.	
144.	11 Februari	1805—13 Januari	1806.	
145.	15 Januari	1806—21 Juli	1806.	
146.	8 September	1806—30 December	1806,	defect.
147.	2 Februari	1807— 8 Januari	1808.	
148.	8 Februari	1808— 3 September	1808.	
149.	7 September	1808—13 Januari	1809.	
150.	14 Januari	1809—15 Januari	1810,	defect.
151.	5 Februari	1810—14 Januari	1811.	
152.	4 Februari	1811—22 Januari	1812.	
153.	3 Februari	1812—13 Januari	1813.	
154.	1 Februari	1813—31 December	1813.	
155.	7 Februari	1814—30 December	1814.	
156.	6 Februari	1815—29 December	1815.	
157.	5 Februari	1816—23 Februari	1816.	
158.	27 Februari	1816— 9 Januari	1817.	
159.	6 Februari	1817—20 Januari	1818.	
160.	27 Februari	1818—20 Januari	1819.	
161.	3 Februari	1819—15 Januari	1820.	

Defensie-notulen.

162.	16 Augustus	1790— 6 Januari	1792.
163.	3 Februari	1792— 7 Januari	1794.
164.	10 Januari	1794— 6 Januari	1795.

165.	23 Januari 1795—30 December 1795.	
166.	8 Januari 1796—30 December 1796.	
167.	16 Januari 1797—10 Januari 1798.	
168.	9 Februari 1798— 4 Januari 1799.	
169.	14 Januari 1799—27 December 1799.	
170.	22 Januari 1800—23 Januari 1801.	
171.	2 Februari 1801—15 Januari 1802.	
172.	8 Februari 1802—31 December 1802.	
173.	7 Februari 1803—20 Januari 1804.	
174.	11 Juli 1804—25 Januari 1805.	
175.	14 Februari 1805—13 Januari 1806.	
176.	28 Januari 1807— 8 Januari 1808.	
177.	11 Januari 1808—13 Januari 1809.	
178.	6 Februari 1809—15 Januari 1810.	
179.	5 Februari 1810—14 Januari 1811.	
180.	5 Februari 1812—13 Januari 1813.	
181.	1 Februari 1813—31 December 1813.	
182.	7 Februari 1814—30 December 1814.	
183.	6 Februari 1815—22 Januari 1816.	

(*Kopieboek.*)

184. 16 Augustus 1790—30 December 1795.

Indices.

185. Alphabetisch register op de notulen. 1728—1732.

Chronologisch-Alphabetische Repertoria op de notulen.

186. 1733—1761.
187. 1762—1772.
188. 1772—1775.
189. 1775—1779.
190. 1779—1789.
191. 1789—1791.
192. 1816—1823.

---

193. 1787—1795.
194. 1795—1802.

Afzonderlijke verzamelingen Politieke Notulen.

195.	5 Januari	1739—17	Juni	1743.
196.	2 Januari	1744—29	November	1745.
197.	1 Februari	1745—9	Juni	1745.
198.	3 Mei	1745—8	Juni	1745.
199.	3 Februari	1746—26	Februari	1746.
200.	15 Augustus	1746—3	Januari	1747.
201.	6 Januari	1747—9	Maart	1747.
202.	1 Mei	1747—10	Juli	1747.
203.	11 Januari	1755—27	Januari	1756.
204.	4 Augustus	1744—22	December	1744.
205.	3 Augustus	1745—29	December	1745.
206.	13 Juli	1764—21	Januari	1765.
207.	14 Januari	1747—26	April	1747.
208.	2 Mei	1747—6	Juli	1747.
209.	15 Augustus	1747—31	October	1747.
210.	15 Augustus	1747—9	November	1747.
211.	27 November	1747—30	December	1747.
212.	6 Februari	1748—29	Februari	1748.
213.	1 Maart	1748—12	Juni	1748.
214.	7 Mei	1748—12	Juni	1748.
215.	15 Juli	1748—13	November	1748.
216.	18 Februari	1749—28	April	1749.
217.	11 Januari	1749—28	April	1749.
218.	5 Mei	1749—10	Juli	1749.
219.	4 Augustus	1749—25	November	1749.
220.	3 December	1749—20	December	1749.
221.	2 Februari	1750—23	Maart	1750.
222.	20 Mei	1750—22	Augustus	1750.
223.	24 Augustus	1750—27	Januari	1751.

Politieke Notulen.

(*Kopieën.*)

224. 16 Februari 1669— 5 December 1670 (met ordonnantiën enz).

225. 16 Februari 1669—11 September 1669, dubbel, defect.

226. 11 December 1670—14 December 1680.

227. 28 April 1681—6 November 1683, 5 Juni—5 November 1685.
228. 3 Mei 1684—15 Mei 1685 (met ordonnantiën van 27 November 1683—2 Juni 1685).
229. 5 December 1685—14 December 1689.
230. 2 Februari 1690—31 December 1695, met index, defect.
231. 9 September 1695—16 November 1699, defect.
232. 11 Januari 1700—20 Juli 1705, „
233. 11 Augustus 1705—23 Mei 1707, „
234. 9 Juli 1711—28 Juni 1715, „
235. 20 Januari 1722—1 Mei 1727, „
236. 9 October 1728—1 November 1731, „
237. 21 Januari 1732—6 Februari 1737, 19—31 Januari, 4 en 5 Augustus 1730, defect.
238. 24 December 1744—14 December 1745.
239. 7 Januari 1746—3 Januari 1747.
240. 6 Februari 1747—30 December 1747.
241. 6 Februari 1748—8 Januari 1749.
242. 11 Januari 1749—20 December 1749.
243. 2 Februari 1750—27 Januari 1751.
244. 10 Februari 1751—3 Januari 1754.
245. 9 Januari 1754—28 December 1754, defect.
246. 11 Januari 1755—22 Januari 1756.
247. 15 Maart 1756—30 December 1757.
248. 27 Januari 1758—16 December 1758, 28 Januari—13 Maart 1756.
249. 18 December 1758—28 December 1759.
250. 2 Januari 1760—12 December 1760.
251. 16 December 1760—23 December 1761.
252. 24 December 1761—17 December 1762.
253. 18 December 1762—24 December 1763.
254. 26 December 1763—15 December 1764.
255. 4 Februari 1765—29 Januari 1766.
256. 4 Februari 1766—27 Januari 1767.
257. 2 Februari 1768—20 December 1771.
258. 21 December 1771—5 Februari 1774.
259. 7 Februari 1774—5 Januari 1776.
260. 5 Februari 1776—27 Januari 1778, 27 Januari 1778, defect.
261. 2 Februari 1778—22 December 1779, defect.
262. 27 December 1779—18 December 1780.
263. 19 December 1780—24 December 1782.
264. Februari 1783—29 December 1784, defect.
265. 7 Februari 1785—21 December 1786.
266. 22 Januari 1787—16 Januari 1789.

267.	2	Februari	1789—23	December	1789.		
268.	1	Februari	1790—6	Januari	1792.		
269.	13	Januari	1792—2	September	1793.		
270.	2	September	1793—6	Januari	1795.		
271.	14	Januari	1795—30	December	1795.		
272.	8	Januari	1796—10	December	1796.		
273.		Januari	1797—10	Augustus	1798,	defect.	
274.		Augustus	1798—29	October	1798,	„	
275.	3	Februari	1800—23	Januari	1801.		
276.	1	Februari	1802—20	Januari	1804.		
277—78.	3	Februari	1806—22	Januari	1808,	gedrukt	2 ex.
279—80.	6	Februari	1809—15	Januari	1810,	„	„ „
281—82.	5	Februari	1810—14	Januari	1811,	„	„ „
283—86.	4	Februari	1811—8	Januari	1812,	4	„ „
287—92.	3	Februari	1812—13	Januari	1813,	6	„ „
293.	27	Februari	1816—9	Januari	1817.		
294.	6	Februari	1817—20	Januari	1818.		
295.	27	Februari	1818—13	Januari	1819.		
296.	21	Februari	1820—26	Januari	1821.		
297.		Februari	1824—12	Januari	1825,	defect.	
298.	14	Februari	1825—9	Januari	1826.		

299.		September	1753—3	Februari	1754.	
300.	11	Januari	1755—11	December	1755.	
301.	5	Maart	1756—30	December	1757.	
302.	2	Januari	1760—29	Januari	1761.	
303.		Januari	1762—20	November	1762,	defect.
304.	26	December	1763—15	December	1764,	„
305.	17	December	1764—29	Januari	1766.	
306.	4	Februari	1766—16	Januari	1767.	
307.	17	December	1768—13	December	1769.	
308.	13	December	1769—17	December	1770.	
309—10.	18	December	1770—20	December	1771,	2 ex.
311.	21	December	1771—4	December	1772.	
312.	22	December	1772—23	December	1773.	
313.	26	December	1774—22	December	1775.	
314.	25	Mei	1776—24	December	1776.	
315.	3	Februari	1777—19	December	1779.	
316.		Februari	1781— 1	Februari	1782.	
317.	4	Februari	1782—24	December	1782.	
318.	3	Februari	1783—21	December	1786.	
319.	6	Januari	1786—24	December	1787.	
320.	11	Januari	1788—28	December	1790.	
321.	7	Januari	1791— 7	Januari	1794.	

322.	10 Januari	1794—30 December	1796.	
323.	16 Januari	1797—10 Januari	1798.	
324.	5 Februari	1798—23 April	1799.	
325.	7 Februari	1803—25 Januari	1804.	

326.	12 Februari	1759—27 December	1759.	
327.	2 Februari	1761—16 Januari	1762.	
328.	2 Februari	1762—31 Januari	1763.	
329.	17 December	1764—18 December	1765.	
330.	20 December	1765—19 December	1766.	
331.	24 December	1766—21 December	1767.	
332.	20 December	1777—21 December	1778.	
333.	December	1778—22 December	1779,	defect.
334.	Februari	1780— 9 Maart	1781.	
335.	1 Februari	1790—28 December	1790.	
336.	1 Februari	1796—30 December	1796.	

337.	September	1753—Januari	1754 (1).
338.	6 Februari	1758—16 December	1758 (2).
339.	27 Januari	1758—16 December	1759 (3).

340.	19 November	1742—	1743,	defect.
341.	11 Februari	1743— 8 Juni	1743.	
342.	5 November	1766—22 Juni	1767.	

Politieke Notulen.

Bijlagen.

343.	1816	*a.*
344.		*b.*
345.		*c.* (Defensie-notulen).
346.	1817	*a.*
347.		*b.*
348.		*c.* (Defensie-notulen).
349.	1818	*a.*
350.		*b.*
351.		*c.* (Defensie-notulen).
352.	1819	*a.*
353.		*b.*
354.		*c.* (Defensie-notulen).

(1) Volgens opschrift voor den heer van Gaegh.
(2) » » » » » Steinbergh.
(3) » » » » » Lemmers.

355. 1820 *a.*
356. *b.*
357. *c.* (Defensie-notulen).
358. 1821 *a.*
359. *b.*
360. *c.*
361. *d.*
362. 1822 *a.*
363. *b.*
364. *c.*
365. 1823 *a.*
366. *b.*
367. *c.*
368. *d.*
369. 1824 *a.*
370. *b.*
371. *c.*
372. *d.*
373. 1825 *a.*
374. *b.*
375. *c.*
376. 1826 *a.*
377. *b.*
378. *c.*
379. *d.*
380. 1827 *a.*
381. *b.*
382. *c.*
383. *d.*
384. 1828 *a.*
385. *b.*

Poinctenboeken.

386. 1768—1786.
387. 1787—1795, defect.
388. 1795—1799.
389. 1799—1801.
390. 1801—1804.

Publicatiën, Notificatiën, Plakkaten van Gouverneur en Raden, en van den Gouverneur.

(*Kopieboeken.*)

391. 28 Juli 1688— 5 September 1699, defect.
392. 7 Februari 1748— 9 Mei 1763.

393. 29 December 1759—11 Februari 1762.
394. 24 Mei 1774—15 December 1780, (het laatste stuk is niet gedateerd).
395. 18 Maart 1775—31 Mei 1793.

---

396. „Recueil der Privilegiën, vergunt aan die van de Portugeesche Joodsche Natie in de colonie van Suriname" 1746, met index.

Resolutiën en Instructiën.

397. 4 September 1684— 4 December 1782.
398. Augustus 1756— September 1811, defect.

---

399. Boek van aanstellingen en admissien.
6 Augustus 1812—28 Augustus 1828, met index.

Uitgaande stukken.

(*Minuten en Kopieën.*)

Missiven aan de Staten-Generaal, aan de Directeuren der Societeit en aan Diversen.

400. 11 September 1688—20 Juni 1696.
401. 17 April 1703—14 December 1708.
402. 1 April 1704—26 October 1712, met index.
403. 10 December 1712—17 Maart 1721.

Missiven aan de Staten-Generaal en aan de Directeuren der Societeit, (na 9 October 1795 aan het Committé tot de zaken van de coloniën en bezittingen op de Kust van Guinea en in Amerika).

404. 11 September 1688—30 Augustus 1703.
405. 23 Mei 1722— 3 Januari 1735, en z. d.
406. 7 Februari 1735—12 December 1738.
407. 25 Augustus 1740— 6 September 1747.
408. 6 Februari 1749—30 Mei 1754.
409. 6 Juli 1756— 3 November 1759.
410. 19 December 1759—21 Maart 1761, defect.
411. 19 Februari 1762—15 December 1764.
412. 6 April 1771—16 December 1773.
413. 29 Januari 1774—21 December 1775.
414. 27 Januari 1776—19 December 1777.

415.	16 Januari	1778—27 December	1779.
416.	9 Februari	1780—18 December	1780.
417.	19 Februari	1781—11 December	1782.
418.	Juni	1782—27 Augustus	1785.
419.	13 Februari	1786—22 December	1790.
420.	17 Januari	1791— 2 December	1793.
421.	3 Februari	1794—10 Mei	1800.

422.	2 November	1733—24 December	1756.
423.	14 Januari	1739—23 December	1743.

Lijst van Missiven aan de Staten-Generaal, aan den Stadhouder en aan de Directeuren der Societeit.

424. 1779—1784.

Missiven aan de Directeuren der Societeit en aan Diversen.

425.		1714, 1717, 1719—1723.	
426.	16 April	1725—25 Juni	1738.
427.	4 Februari	1750—24 Mei	1755.
428.	26 Maart	1755— December	1756.

Missiven aan Diversen.

429.	24 April	1712—20 November	1716.
430.	9 November	1722—15 Augustus	1731.
431.	Januari	1734—30 October	1739.
432.	30 Januari	1740—22 December	1744.
433.	22 Januari	1745— 4 November	1748.
434.	1 Januari	1774—19 October	1778.

(*Kopieboek.*)

435.	12 September	1821—26 Juli	1828.

Ingekomen stukken.

Missiven van de Staten-Generaal, van de Directeuren der Societeit en van Diversen.

436.	2 Mei	1688—27 Augustus	1698.
437.	3 Mei	1700— 7 Maart	1709.
438.	1 Juli	1712—18 Juni	1717.
439.	17 Mei	1724—20 October	1733.
440.	14 Januari	1735— 7 December	1740.

441.	4 Januari	1741—15	December	1745.	
442.	17 Januari	1746—20	Augustus	1750.	
443.	4 Augustus	1751—11	November	1755.	
444.	21 Januari	1756— 1	October	1760.	

445. 1754—1758.

Missiven van de Staten-Generaal en van de Directeuren der Societeit, (na 9 October 1795 van het Committé tot de zaken van de coloniën en bezittingen op de Kust van Guinea en in Amerika), met extra-resolutiën enz.

446.	1 Juli	1761—11	November	1766.
447.	4 November	1767— 4	Augustus	1773.
448.	23 December	1773—29	Juli	1776.
449.	17 Juli	1776—26	November	1777.
450.	1 April	1778— 1	September	1779.
451.	17 Maart	1779—26	November	1783.
452.	30 Januari	1784—28	November	1787.
453.	30 Juli	1788— 2	December	1789.
454.	6 Januari	1790—19	December	1791.
455.	2 November	1791—29	October	1794.
456.	2 Juli	1793— 2	October	1798.

(*Kopieboek.*)

457.	22 Januari	1743—7	December	1747.

Missiven van de Staten-Generaal en van de Directeuren der Societeit.

(*Duplicaten en kopieën.*)

458.	14 Januari	1735—17	December	1740.
459.	4 Januari	1741—15	December	1745.
460.	17 Januari	1746— 3	April	1754 (27 Juli 1757).
461.	17 November	1768— 1	Augustus	1778.

Missiven van de Staten-Generaal en van de Directeuren der Societeit, overgelegd bij de notulen.

462.	5 April	1780—19	October	1785.
463.	30 November	1785—8	December	1790.
464.	19 Januari	1791—30	October	1793.

Extract-Resolutiën en Missiven van de Staten-Generaal.

465.	3 Juni	1740—22 Maart	1771.
466.	2 Augustus	1771— 8 Juni	1780.
467.	30 Juni	1784—22 December	1790.
468.	16 September	1791—22 October	1793.

Missiven van de Directeuren der Societeit, (na 9 October 1795 van het Committé tot de zaken van de colonien en bezittingen op de Kust van Guinea en in Amerika).

469. 6 Juni 1795— 2 October 1798.

Missiven van Diversen aan het Hof en van het Hof aan Diversen.

470. 2 November 1733—29 November 1749.

Diverse Missiven.

471. 1707-–1723.

472. 1740—1748.

Politieke Requesten.

(bijna alle met indices.)

473. 1707—1709. 1712, (defect).
474. 1709, 1710.
475. 1729.
476. 1730.
477. 1731.
478. 1732, 1733.
479. 1734.
480. 1735. *a.*
481. 1735. *b.*
482. 1736.
483. 1737 *a.*
484. 1737 *b.*
485. 1738 *a.*
486. 1738 *b.*
487. 1739 *a.*
488. 1739 *b.*
489. 1740 *a.*
490. 1740 *b.*
491. 1741 *a.*
492. 1741 *b.*
493. 1741 *c.*
494. 1741 *d.*
495. 1742 *a.*
496. 1742 *b.*
497. 1742 *c.*
498. 1743 *a.*
499. 1743 *b.*
500. 1743 *c.*
501. 1743 *d.*
502. 1744 *a.*

503.	1744 *b.*	548.	1757 *c.*	593.	1778 *b.*
504.	1744 *c,*	549.	1758 *a.*	594.	1779 *a.*
505.	1744 *d.*	550.	1758 *b.*	595.	1779 *b.*
506.	1745 *a.*	551.	1758 *c.*	596.	1780 *a.*
507.	1745 *b.*	552.	1758 *d.*	597.	1780 *b.*
508.	1745 *c.*	553.	1759 *a.*	598.	1781 *a.*
509.	1746 *a.*	554.	1759 *b.*	599.	1781 *b.*
510.	1746 *b.*	555.	1759 *c.*	600.	1782 *a.*
511.	1746 *c.*	556.	1760 *a.*	601.	1782 *b.*
512.	1747 *a.*	557.	1760 *b.*	602.	1782 *c.*
513.	1747 *b.*	558.	1761 *a.*	603.	1783 *a.*
514.	1748 *a.*	559.	1761 *b.*	604.	1783 *b.*
515.	1748 *b.*	560.	1761 *c.*	605.	1783 *c.*
516.	1749 *a.*	561.	1762.	606.	1784 *a.*
517.	1749 *b.*	562.	1763.	607.	1784 *b.*
518.	1749 *c.*	563.	1764 *a.*	608.	1785 *a.*
519.	1750 *a.*	564.	1764 *b.*	609.	1785 *b.*
520.	1750 *b.*	565.	1765 *a.*	610.	1786 *a.*
521.	1750 *c.*	566.	1765 *b.*	611.	1786 *b.*
522.	1751 *a.*	567.	1766 *a.*	612.	1786 *c.*
523.	1751 *b.*	568.	1766 *b.*	613.	1786 *d.*
524.	1751 *c.*	569.	1767 *a.*	614.	1787 *a.*
525.	1751 *d.*	570.	1767 *b.*	615.	1787 *b.*
526.	1752 *a.*	571.	1768 *a.*	616.	1788 *a.*
527.	1752 *b.*	572.	1668 *b.*	617.	1788 *b.*
528.	1752 *c.*	573.	1769 *a.*	618.	1789 *a.*
529.	1752 *d.*	574.	1769 *b.*	619.	1789 *b.*
530.	1752 *e.*	575.	1770 *a.*	620.	1790 *a.*
531.	1753 *a.*	576.	1770 *b.*	621.	1790 *b.*
532.	1753 *b.*	577.	1771 *a.*	622.	1791 *a.*
533.	1753 *c.*	578.	1771 *b.*	623.	1791 *b.*
534.	1754 *a.*	579.	1772 *a.*	624.	1791 *c.*
535.	1754 *b.*	580.	1772 *b.*	625.	1791 *d.*
536.	1754 *c.*	581.	1773 *a.*	626.	1792 *a.*
537.	1754 *d.*	582.	1773 *b.*	627.	1792 *b.*
538.	1755 *a.*	583.	1774 *a.*	628.	1793 *a.*
539.	1755 *b.*	584.	1774 *b.*	629.	1793 *b.*
540.	1755 *c.*	585.	1774 *c.*	630.	1794 *a.*
541.	1755 *d.*	586.	1775 *a.*	631.	1794 *b.*
542.	1756 *a.*	587.	1775 *b.*	632.	1794 *c.*
543.	1756 *b.*	588.	1776 *a.*	633.	1795 *a.*
544.	1756 *c.*	589.	1776 *b.*	634.	1795 *b.*
545.	1756 *d.*	590.	1777 *a.*	635.	1795 *c.*
546.	1757 *a.*	591.	1777 *b.*	636.	1795 *d.*
547.	1757 *b.*	592.	1778 *a.*	637.	1796 *a.*

638. 1796 *b.*
639. 1797 *a.*
640. 1797 *b.*
641. 1798 *a.*
642. 1798 *b.*
643. 1798 *c.*
644. 1799 *a.*
645. 1799 *b.*
646. 1799 *c.*
647. 1800 *a.*
648. 1800 *b.*
649. 1800 *c.*
650. 1801 *a.*
651. 1801 *b.*
652. 1801 *c.*
653. 1801 *d.*
654. 1802 *a.*
655. 1802 *b.*
656. 1802 *c.*
657. 1802 *d.*
658. 1803 *a.*
659. 1803 *b.*
660. 1803 *c.*
661. 1803 *d.*
662. 1804 *a.*
663. 1804 *b.*
664. 1804 *c.*
665. 1804 *d.*
666. 1805 *a.*
667. 1805 *b.*
668. 1805 *c.*
669. 1805 *d.*
670. 1806 *a.*
671. 1806 *b.*
672. 1806 *c.*
673. 1806 *d.*
674. 1807 *a.*
675. 1807 *b.*
676. 1807 *c.*
677. 1807 *d.*
678. 1808 *a.*
679. 1808 *b.*
680. 1808 *c.*
681. 1808 *d.*
682. 1809 *a.*
683. 1809 *b.*
684. 1809 *c.*
685. 1809 *d.*
686. 1810 *a.*
687. 1810 *b.*
688. 1810 *c.*
689. 1811 *a.*
690. 1811 *b.*
691. 1811 *c.*
692. 1811 *d.*
693. 1812 *a.*
694. 1812 *b.*
695. 1812 *c.*
696. 1812 *d.*
697. 1813 *a.*
698. 1813 *b.*
699. 1813 *c.*
700. 1814 *a.*
701. 1814 *b.*
702. 1814 *c.*
703. 1814 *d.*
704. 1815 *a.*
705. 1815 *b.*
706. 1815 *c.*
707. 1815 *d.*

Verzamelingen Politieke Requesten.

(meest alle defect.)

708. 1719—1785.
709. 1743.
710. 1743. 1744.
711. 1743—1748.
712. 1749.
713. 1751—1755.
714. Mei 1766—9 Februari 1768.
715. 24 December 1784—15 Februari 1785.
716. 4 Juli 1785—9 December 1785.
717. 4 Juli 1792—11 Januari 1795.
718. 15 December 1792—25 Februari 1793.
719. Mei 1797—9 Januari 1798.
720. 20 Mei 1799—14 Augustus 1799.
721. 31 December 1799—Februari 1800.

Memoriën, Rapporten, Berichten enz.

722. 1719—1739.
723. 1740—1743, met gedeelt. index.
724. 1743–1751 (?)
725. 1750—1756, met index.
726. 1755–1757, „ „
727. 1758, „ „
728. 1758—1759, „ „
729. 1759—1761.
730. 1762—1766, „ „
731. 1765.
732. 1767–1773.
733. 1774—1776, „ „
734. 1777, „ „
735. 1777. 1778.
736. 1779. 1781, „ „
737. 1781—1782, „ „
738. 1783, „ „
739. 1784, met index.
740. 1785 I, „ „
741. 1785 II, „ „
742. 1786 I, „ „
743. 1786 II, „ „
744. 1787, „ „
745. 1787—1789, „ „
746. 1790—1791, „ „
747. 1792—1793, „ „
748. 1793—1794, „ „
749. 1794—1795, „ „

---

750. Memoriën, 1727—1742.
751. „ 1752—1768.

---

752. Memoriën van weesmeesteren, 1736.

Lijsten van de opgaven van het aantal blanken en slaven, roosterwerken, rapporten.

753. 1729—1740.

---

754. 1770–1773.
755. 1774—1775.
756. 1775–1778.

757. 1774—1778 (roosterwerk).
758. 1778—1779.
759. 1779/1780.
760. 1781/1782.
761. 1782/1783, met index.
762. 1783/1784.
763. 1784/1785.
764. 1785/1786.
765. 1786/1787.
766. 1787/1788.
767. 1788/1789.
768. 1789/1791.
769. 1791/1792.
770. 1792/1793.
771. 1793/1794.
772. 1794/1795.
773. 1795/1796.
774. 1796/1797.
775. 1798/1799.
776. 1799/1800.
777. 1800/1801.

Lijsten van weggeloopen slaven, rapporten daaromtrent enz.

778. 1766—1775.
779. 1774—1778.

Archief van den Gouverneur.

Journalen.

780.	15 November	1728— 2	Februari	1734.	
781.	20 December	1735—29	Maart	1738.	
782.	14 October	1742—21	Juni	1744.	
783.	22 Juni	1744—23	Juli	1748.	
784.	24 Juli	1748—18	April	1751.	
785.	13 April	1751— 9	Augustus	1754.	
786.	10 Augustus	1754—26	September	1757.	
787.	27 September	1757—20	Februari	1760.	
788.	20 Februari	1760—19	October	1771.	
789.	19 October	1771— 4	Januari	1776.	
790.	5 Januari	1776—31	Maart	1780.	
791.	1 April	1780—27	September	1782.	
792.	28 September	1782—24	December	1784.	
793.	25 December	1784—25	Juli	1788.	
794.	26 Juli	1788—11	Juni	1790.	
795.	12 Juni	1790—23	Augustus	1792.	
796.	24 Augustus	1792—31	December	1794.	
797.	1 Januari	1795—31	December	1797.	
798.	1 Januari	1798—16	Augustus	1799.	
799.	3 December	1802— 9	December	1803.	
800.	6 Mei	1804—12	Maart	1808.	
801.	5 Mei	1809— 8	November	1811,	defect.
802.	11 November	1811—29	December	1813.	
803.	1 Januari	1814— 9	Januari	1816.	

Resolutiën en Bijlagen.

804.	Juli	—October	1816.
805.	November	— December	1816.
806.	Januari	—Maart	1817.
807.	April	—Mei	1817.
808.	Juni.		
809.	Juli.		

810.	Augustus	—September	1817.
811.	October	—November	1817.
812.	December.		
813.	Januari	—Maart	1818.
814.	April	—Juni	1818.
815.	Juli	—September	1818.
816.	October	—December	1818.
817.	Januari	—Maart	1819.
818.	April	—Juni	1819.
819.	Juli	—September	1819.
820.	October	—December	1819.
821.			1821.
822.	29 December 1821	—Maart	1822.
823.	April	—Juni	1822.
824.	Juli	—September	1822.
825.	October	—December	1822.
826.	29 October	—8 Januari	1823.
827.	Januari	—Maart	1823.
828.	April	—Juni	1823.
829.	Juli	—September	1823.
830.	October	—December	1823.
831.	Januari	—Maart	1824.
832.	April	—Juni	1824.
833.	Juli	—September	1824.
834.	October	—December	1824.
835.	Januari	—Maart	1825.
836.	Juli	—September	1825.
837.	October	—December	1825.
838.	Januari	—Maart	1826.
839.	April	—Juni	1826.
840.	Juli	—September	1826.
841.	Januari	—Maart	1827.
842.	April	—Juni	1827.
843.	Juli	—September	1827.
844.	October	—December	1827.
845.	Januari	—Maart	1828.
846.	Maart	—Mei	1828.

Journalen gehouden ter Gouvernementssecretarie.

847.	10 October	1786—31 Juli	1790.
848.	1 Augustus	1790—31 December	1793.
849.	1 Januari	1794—31 December	1797.
850.	1 Januari	1798—31 Januari	1800.

Uitgaande stukken.

Missiven aan de Directeuren der Societeit, (na 9 October 1795 aan het Committé tot de zaken van de colonien en bezittingen op de Kust van Guinea en in Amerika).

(*Kopieboeken.*)

851.	7 September	1756—20	December	1760.
852.	?	1762—	?	1768.
853.	24 Maart	1773—13	Februari	1779.
854.	15 Maart	1779—18	Januari	1785.
855.	7 Maart	1785—22	Augustus	1799.
856.	1763, 1761, 1762, 1768—1771.			

Missiven aan den Minister.

(*Kopieboeken.*)

857.		1816—1819.		
858.	20 Januari	1820—30	Maart	1822.
859.	2 April	1822—30	December	1822.
860.		1823.		
861.		1824.		
862.		1825.		
863.		1826.		
864.		1827.		
865.		1828.		

Bijlagen.

866.		1816.		
867.		1819.		
868.		1822/23.		
869.		1824.		
870.	2 Januari	1825—11	Mei	1825.
871.	7 April	1825—20	December	1825.
872.		1826.		
873.		1827.		

Missiven aan den Raad-Contrarolleur van Financien.

(*Kopieboek.*)

874.	6 Juli	1818—23	Augustus	1822.

Missiven aan Diversen.

(*Kopieboeken.*)

875.	11 April	1780—13	Augustus	1783.
876.	20 Juli	1809— 4	November	1811.
877.	10 November	1811—	Februari	1816.
878.	12 Januari	1828—20	Mei	1828.
879.	20 Mei	1828—30	Juni	1828.

Bijlagen van de Missiven enz. aan de Directeuren der Societeit, (na 9 Oct. 1795 aan het Committé tot de zaken van de colonien en besittingen op de Kust van Guinea en in Amerika).

880. 1745.
881. 1745/6.
882. 1746/7.
883. 1747.
884. 1747/8.
885. 1748.
886. 1749/50.
887. 1750.
888. 1750/1.
889. 1752/3.
890. 1753.
891. 1755.
892. 1756.
893. 1757 *a.*
894. 1757 *b.*
895. 1758.
896. 1759 *a.*
897. 1759 *b.*
898. 1759 *c.*
899. 1759/60.
900. 1760.
901. 1760/1.
902. 1761.
903. 1762 *a.*
904. 1762 *b.*
905. 1763 *a.*
906. 1763 *b.*
907. 1763 *c.*
908. 1764 *a.*
909. 1764 *b.*
910. 1764 *c.*
911. 1765 *a.*
912. 1765 *b.*
913. 1765/6.
914. 1766.
915. 1767.
916. 1767/8.
917. 1768 *a.*
918. 1768 *b.*
919. 1768/9.
920. 1769.
921. 1770 *a.*
922. 1770 *b.*
923. 1771 *a.*
924. 1771 *b.*
925. 1771/2
926. 1772/3.
927. 1773 *a.*
928. 1773 *b.*
929. 1774 *a.*
930. 1774 *b.*
931. 1774/5.
932. 1775.
933. 1775/6.
934. 1776.
935. 1776/7.
936. 1777.
937. 1777/8.
938. 1778.
939. 1778/9.
940. 1779.
941. 1779/80.
942. 1780.
943. 1780/1.
944. 1781/2.
945. 1782 *a.*
946. 1782 *b.*
947. 1783 *a.*
948. 1783 *b.*
949. 1783/4.
950. 1784 *a.*
951. 1784 *b.*
952. 1786/7.
953. 1787 *a.*
954. 1787 *b.*
955. 1788 *a.*
956. 1788 *b.*
957. 1788/9,
958. 1789 *a.*
959. 1789 *b.*
960. 1789/90.
961. 1790 *a.*
962. 1790 *b.*
963. 1790/1 *a.*
964. 1790/1 *b.*
965. 1791.
966. 1791/2.

967.	1792.	972.	1794/5 *b*.	977.	1796/7.
968.	1792/3.	973.	1795 *a*.	978.	1797/8.
969.	1793.	974.	1795 *b*.	979.	1798.
970.	1793/4.	975.	1796 *a*.	980.	1799.
971.	1794/5 *a*.	976.	1796 *b*.		

Bijlagen van de Missiven enz. aan de Directeuren der Societeit, (na 9 October 1795 aan het Committé tot de zaken van de colonien en bezittingen op de Kust van Guinea en Amerika).

(Stukken van militairen aard, buiten de andere bijlagen gehouden en afzonderlijk ingebonden).

Monsterrollen, Betaallijsten en Weeklijsten.

981.	1775.	995.	1789 *a*.
982.	1775/6.	996.	1789 *b*.
983.	1776/7.	997.	1790 *a*.
984.	1777/8.	998.	1790 *b*.
985.	1779/80.	999.	1791 *a*.
986.	1780/1.	1000.	1791 *b*.
987.	1782.	1001.	1792.
988.	1783/4.	1002.	1793.
989.	1784.	1003.	1795.
990.	1785.	1004.	1796.
991.	1786.	1005.	1797 *a*.
992.	1787 *a*.	1006.	1797 *b*.
993.	1787 *b*.	1007.	1798.
994.	1788.	1008.	1799.

Missiven van de Directeuren der Societeit, (na 9 October 1795 van het Committé tot de zaken van de colonien en bezittingen op de Kust van Guinea en in Amerika).

Duplicaten.

1009.	21	Februari	1753— 5	Mei	1754,	defect.	
1010.	3	Maart	1756— 2	Maart	1757,	„	
1011—12.	30	Januari	1764—18	Mei	1768,	2 ex.,	defect.
1013.	1	Maart	1769—18	September	1771,	defect.	
1014.	13	Februari	1772—21	December	1774.		
1015—16.	4	Januari	1775—20	November	1776,	2 ex.	
1017—18.	5	Maart	1777—30	December	1778,	2 „	

1019. 15 Februari 1779—20 December 1780.
1020. 20 December 1780—17 December 1783.
1021. 15 Februari 1779—17 December 1783, dubbel van de twee voorgaande.
1022—23. 6 Maart 1784—14 December 1785, 2 ex.
1024—25. 12 April 1786—20 November 1787, 2 „
1026—27. 23 April 1788—30 December 1789, 2 „
1028—29. 6 Januari 1790—19 October 1791, 2 „
1030. 2 November 1791—26 November 1794, dubbel 2 November 1791—12 December 1792.
1031. 7 November 1794—21 September 1798.

Bijlagen van de Missiven van de Directeuren der Societeit.

1032. 1742.
1033. 1742/4.
1034. 1744/5.
1035. 1746/8.
1036. 1746/8, duplicaat.
1037. 1748/51.
1038. 1748/51, duplicaat.
1039. 1751/2.
1040. 1751/2, duplicaat.
1041. 1752/4.
1042. 1757/8.
1043. 1758/9.
1044. 1759/62.
1045. 1762/4.
1046. 1765/8.
1047. 1757/9.
1048. 1759/63.
1049. 1763.
1050. 1768/9.
1051. 1768/9, duplicaat.
1052. 1770.
1053. 1770, duplicaat.
1054. 1770/1.
1055. 1772.
1056. 1772, duplicaat.
1057. 1772/3.
1058. 1772/3, duplicaat.
1059. 1774.
1060. 1774, duplicaat.
1061. 1774/6.
1062. 1777/8.
1063. 1779/80.
1064. 1780/2.
1065. 1780/2, duplicaat.
1066. 1782/3.
1067. 1784/5.
1068. 1784/5, duplicaat.
1069. 1786/7.
1070. 1786/7, duplicaat.
1071. 1788/9.
1072. 1788/9, duplicaat.
1073. 1790/1.
1074. 1791/2.
1075. 1790/4.
1076. 1793/4.

Diverse Bijlagen van de Missiven van de Directeuren der Societeit.

(Sommige van militairen aard.)

1077. 1729, defect.
1078. 1743/4, defect.
1079. 1744.

1080. 1744/5.
1081. 1745/6.
1082. 1749/50.
1083. 1761/4, defect.
1084. 1763 (13 October—14 November.)
1085. 1773.
1086. 1784.
1087. 1784/5.
1088. 1785.
1089. 1785/6.
1090. 1786.
1091. 1787/9.
1092. 1793.
1093. 1793.
1094. 1794/5, defect.
1095. 11 Maart 1794—7 December 1795.

Lijsten der Bijlagen, verzonden bij de Missiven van de Directeuren der Societeit.

1096.		1742—	10 April	1751.
1097.	4 Augustus	1751—	1 Mei	1754.
1098.	?	1754—	19 Januari	1757.
1099.	4 Mei	1757—	6 Juli	1763.
1100.	5 Augustus	1768—	5 December	1770.

Missiven van het Ministerie met Bijlagen.

1101. 1 October 1815—December 1816.
1102. 1817.
1103. 1818.
1104. 1819.
1105. 1820.
1106. 1821.
1107. 1822.
1108. 1823.
1109. Januari 1824—Juli 1824.
1110. Augustus 1824—December 1824.
1111. 1825. Bijlage 1825?
1112. 1826 (duplicaat).
1113. 1827.
1114. 1828.

1115. Bijlagen 1812—1828?, defect.

Requesten.

1116.	1723.			
1117.	1724.			
1118.	1725.			
1119.	1734.			
1120.	Januari	—Februari	1736.	
1121.	Maart	– Juni	1736.	
1122.	Juli, Augustus (en September?) 1736.			
1123.	October	—December	1736.	
1124.	Januari	—Maart	1737.	
1125.	April	—Juli	1737.	
1126.	Augustus	—December	1737.	
1127.	Januari	—April	1738.	
1128.	1740 en Januari—Februari 1741.			
1129.	1743.			
1130.	1744.			
1131.	1745.			
1132.	1746.			
1133.	1747.			
1134.	1748.			
1135.	Januari	—April	1749.	
1136.	Mei	—Augustus	1749.	
1137.	September	—December	1749.	
1138.	Januari	—Juli	1750.	
1139.	Augustus	—December	1750.	
1140.	Januari	—April	1751.	
1141.	Mei	—Augustus	1751.	
1142.	September	—December	1751.	
1143.	Januari	—Mei	1752.	
1144.	Juni	– December	1752.	
1145.	Januari	—Mei	1753.	
1146.	Juni	—December	1753.	
1147.	1754.			
1148.	Januari	—Juni	1755.	
1149.	Juli	—December	1755.	
1150.	Januari	—Juni	1756.	
1151.	Juli	—December	1756.	
1152.	Januari	—Juni	1757.	
1153.	Juli	—December	1757.	
1154.	Januari	—April	1758.	
1155.	Mei	—Augustus	1758.	
1156.	September	—December	1758.	
1157.	Januari	—April	1759.	
1158.	Mei	—Augustus	1759.	

1159.	September	—December	1759.	
1160.	Januari	—April	1760.	
1161.	Mei	—Juli	1760.	
1162.	Augustus	—December	1760.	
1163.	Januari	—April	1761.	
1164.	Mei	—Augustus	1761.	
1165.	September	—December	1761.	
1166.	Januari	—Juni	1762.	
1167.	Juli	—December	1762.	
1168.	Januari	—Juni	1763.	
1169.	Juli	—December	1763.	
1170.	Januari	—Juni	1764.	
1171.	Juli	—December	1764.	
1172.	Januari	—Juni	1765.	
1173.	Juli	—December	1765.	
1174.	Januari	—Juni	1766.	
1175.	Juli	—December	1766.	
1176.	Januari	—Juni	1767.	
1177.	Juli	—December	1767.	
1178.	Januari	—Juni	1768.	
1179.	Juli	—December	1768.	
1180.	Januari	—Juni	1769.	
1181.	Juli	—December	1769.	
1182.	Januari	—Juni	1770,	met index.
1183.	Juli	—December	1770,	„ „
1184.	Januari	—Juni	1771,	„ „
1185.	Juli	—September	1771,	„ „
1186.	October	—December	1771,	„ „
1187.	Januari	—Maart	1772,	„ „
1188.	April	—Juni	1772,	„ „
1189.	Juli	—September	1772,	„ „
1190.	October	—December	1772,	„ „
1191.	Januari	—Maart	1773,	„ „
1192.	April	—Juni	1773,	„ „
1193.	Juli	—September	1773,	„ „
1194.	October	—December	1773,	„ „
1195.	Januari	—Maart	1774.	
1196.	April	—Juni	1774,	met index.
1197.	Juli	—September	1774,	„ „
1198.	Januari	—Maart	1775,	„ „
1199.	April	—Juni	1775,	„ „
1200.	Juli	—September	1775,	„ „
1201.	October	—December	1775,	„ „
1202.	Januari	—Maart	1776,	„ „
1203.	April	—Juni	1776,	„ „

1204.	Juli	—September	1776,	met index.
1205.	October	—December	1776,	„ „
1206.	Januari	—Maart	1777,	„ „
1207.	April	—Juni	1777,	„ „
1208.	Juli	—September	1777,	„ „
1209.	October	—December	1777,	„ „
1210.	Januari	—Maart	1778,	„ „
1211.	April	—Juni	1778,	„ „
1212.	Juli	—September	1778,	defect.
1213.	October	—December	1778,	met index.
1214.	Januari	—Maart	1779,	„ „
1215.	April	—Juni	1779,	„ „
1216.	Juli	—September	1779,	„ „
1217.	October	—December	1779,	„ „
1218.	Januari	—Maart	1780,	„ „
1219.	April	—Juni	1780,	„ „
1220.	Juli	—September	1780,	„ „
1221.	October	—December	1780,	„ „
1222.	Januari	—Juni	1781,	„ „
1223.	Juli	—December	1781,	„ „
1224.	Januari	—Juni	1782,	„ „
1225.	Juli	—December	1782,	„ „
1226.	Januari	—Juni	1783,	defect.
1227.	Juli	—December	1783.	
1228.	Januari	—Juni	1784.	
1229.	Juli	—December	1784.	
1230.	Januari	—Juni	1785,	met index.
1231.	Juli	—December	1785,	„ „
1232.	Januari	—Juni	1786.	„ „
1233.	Juli	—December	1786,	defect.
1234.	Januari	—Juni	1787.	
1235.	Juli	—December	1787,	defect.
1236.	Januari	—Juni	1788,	met index.
1237.	Juli	—December	1788.	
1238.	Januari	—Juni	1789,	met index.
1239.	Juli	—December	1789,	„ „
1240.	Januari	—Juni	1790,	„ „
1241.	Juli	—December	1790,	„ „
1242.	Januari	—Juni	1791,	„ „
1243.	Juli	—December	1791,	„ „
1244.	Januari	—Juni	1792,	„ „
1245.	Juli	—December	1792,	„ „
1246.	Januari	—Juni	1793,	„ „
1247.	Juli	—December	1793,	„ „
1248.	Januari	—April	1794.	

1249.	Maart, Mei	—Augustus	1794,	met index.
1250.	September	—December	1794,	„ „
1251.	Januari	—Maart	1795,	„ „
1252.	April	—Juni	1795,	„ „
1253.	Juli	—September	1795,	„ „
1254.	Januari	—Maart	1796,	„ „
1255.	April	—Juni	1796,	„ „
1256.	Juli	—September	1796,	„ „
1257.	October	—December	1796,	„ „
1258.	Januari	—Maart	1797,	„ „
1259.	April	—Juni	1797,	„ „
1260.	Juli	—September	1797,	„ „
1261.	October	—December	1797,	„ „
1262.	Januari	—Maart	1798,	„ „
1263.	April	—Juni	1798,	„ „
1264.	Juli	—September	1798,	„ „
1265.	October	—December	1798,	„ „
1266.	Januari	—Maart	1799,	„ „
1267.	April	—Juni	1799,	„ „
1268.	Juli	—September	1799.	
1269.	October	—December	1799,	defect.
1270.	Januari	—Maart	1800.	
1271.	April	—Juni	1800.	
1272.	Juli	—September	1800,	met index.
1273.	October	—December	1800,	„ „
1274.	Januari	—Maart	1801.	
1275.	April	—Juni	1801.	
1276.	Juli	—September	1801.	
1277.	October	—December	1801.	
1278.	Januari	—Maart	1802.	
1279.	April	—Juni	1802.	
1280.	Juli	—September	1802.	
1281.	October	—December	1802,	
1282.	Januari	—Maart	1803.	
1283.	April	—Juni	1803.	
1284.	Juli	—September	1803.	
1285.	October	—December	1803.	
1286.	Januari	—Februari	1804.	
1287.	Maart	—April	1804.	
1288.	Mei	—Juni	1804.	
1289.	Juli	—September	1804.	
1290.	October	—December	1804,	met index.
1291.	Januari	—Maart	1805.	
1292.	April	—Juni	1805,	met index.
1293.	Juli	—September	1805,	„ „

1294.	October —December	1805.	
1295.	Januari —Maart	1806,	met index.
1296.	April —Juni	1806,	„ „
1297.	Juli —September	1806,	„ „
1298.	October —December	1806,	„ „
1299.	Januari —Maart	1807.	
1300.	Maart —Juni	1807.	
1301.	Juni —September	1807.	
1302.	September—December	1807.	
1303.	Januari —Maart	1808.	
1304.	April —Juni	1808,	met index.
1305.	Juli —September	1808,	„ „
1306.	October —December	1808.	
1307.	Januari —Maart	1809,	met index.
1308.	April —Juni	1809,	„ „
1309.	Juli —September	1809,	„ „
1310.	October —December	1809,	„ „
1311.	Januari —April	1810,	„ „
1312.	Maart —Juni	1810,	„ „
1313.	Juli —September	1810,	„ „
1314.	October —December	1810,	„ „
1315.	Januari —Maart	1811.	
1316.	April —Juni	1811.	
1317.	Juli —September	1811.	
1318.	October —December	1811.	
1319.	Februari —Maart	1812,	defect.
1320.	April —Juni	1812.	
1321.	Juli —September	1812.	
1322.	October —December	1812.	
1323.	Januari —Februari	1813.	
1324.	Maart —April	1813,	defect.
1325.	Mei —Juni	1813,	met index.
1326.	Juli —Augustus	1813.	
1327.	September—October	1813.	
1328.	November —December	1813,	defect.
1329.	Januari —Maart	1814.	
1330.	Maart, April	1814.	
1331.	Mei, Juni	1814.	
1332.	Juli, Augustus	1814.	
1333.	September, October	1814.	
1334.	November, December	1814.	
1335.	Januari	1815.	
1336.	Februari	1815.	
1337.	Maart	1815.	
1338.	April, Mei	1815.	

1339.	Juni	1815.
1340.	Juli	1815.
1341.	Augustus	1815.
1342.	September	1815.
1343.	October, November	1815.
1344.	December	1815.
1345.	Januari, Februari	1816.
1346.	Maart, April	1816.
1347.	Mei	1816.
1348.	Juni, Juli	1816.

Requesten met aanwijzing der resolutiën met de beschikkingen daarop genomen.

1349.	1820	*a.*
1350.		*b.*
1351.	1821	*a.*
1352.		*b.*
1352.		*c.*
1353.		*d.*

Verzamelingen Requesten.

1355. 1—28 October 1799.
1356. 5 Januari 1801—29 November 1802. (het laatste request in deze verzameling is niet gedagteekend).

Requesten van de Joodsche natie.

1357.	17 Maart—28 December 1722.
1358.	1755—1760.
1359.	1761—1770.
1360.	1772—1779.
1361.	1780—1784.
1362.	1784—1800.
1363.	1801—1802.

Ongedisponeerde Requesten.

1364.	1750—1751,	met index.
1365.	1751—1753,	„ „
1366.	1753—1758,	„ „
1367.	1769—1787,	
1368.	1787—1795,	met index.

Rekening en verantwoording wegens de administratie van den Societeitsgrond bij Paramaribo, den Kostgrond „Voorburg", den Houtgrond „Weltevreden", de Houtzagerij „Victoria" en de Steenspringerij „De Worsteling Jacobs".

1369. 1783—1785.
1370. 1787—1788.
1371. 1789—1790.

